orson scott card

vorbitor în numele morţilor

nemira

orson scott card

vorbitor în numele morţilor

Traducere din limba engleză
GABRIEL STOIAN

nemira

Pentru Gregg Kaizer,
care cunoştea soluţia

INTRODUCERE

Deşi *Vorbitor în Numele Morţilor* este a doua carte dintr-un ciclu, ea nu s-a născut ca urmare a celei dintîi şi nici nu e nevoie să fie citită ca o continuare a ei. Încă de la bun început am dorit ca *Vorbitor...* să rămînă de sine stătătoare şi să aibă un înţeles indiferent dacă veţi fi citit sau nu *Jocul lui Ender*. În concepţia mea, aceasta era „adevărata" carte, căci, dacă nu încercam s-o scriu *în 1983,* noua versiune din *Jocul lui Ender* nu ar fi existat niciodată.

Cum s-a născut *Vorbitor în Numele Morţilor?* Ca majoritatea povestirilor mele, cartea a avut la origine mai multe idei. Conceptul de „vorbitor în numele morţilor" a apărut din contactele mele cu moartea şi cu înmormîntările. Am scris pe larg despre acest subiect cu alte prilejuri; ajunge să spun că sînt nemulţumit de modul în care ne slujim de funeralii pentru a modifica vieţile defuncţilor, relatînd despre aceştia istorii atît de diferite de viaţa lor adevărată încît îi mai ucidem o dată. Ba nu, afirmaţia este prea tranşantă. Să ne mulţumim să spunem că eliminăm anumite lucruri, înfrumuseţăm altele şi facem din defuncţi persoane mult mai agreabile decît au fost în realitate.

Am respins această idee. Am socotit că slujba de înmormîntare ar fi mult mai cuviincioasă dacă s-ar spune în mod cinstit ce a fost şi ce a făcut defunctul. Pentru mine însă

„onestitatea" nu înseamnă a dezvălui pur și simplu lucrurile urîte și a le ignroa pe cele frumoase, dar nici prezentarea lor echilibrată, ca o medie. Nu, pentru a înțelege cine a fost cu adevărat o persoană, care a fost semnificația reală a vieții acesteia, Vorbitorul în Numele Morților ar trebui să spună povestea pe care ar spune-o persoana însăși: ce *a vrut* să facă, ce a făcut de fapt, ce regretă și ce i-a adus bucurii. Tocmai aceasta este istorisirea pe care nu ajungem să o știm niciodată, povestea pe care *nu putem* s-o aflăm nicicînd, dar în clipa morții ea este singura care merită să fie spusă.

Fiindcă a venit vorba despre asta, am primit cîteva scrisori din partea unor oameni care sînt chemați din cînd în cînd să vorbească la înmormîntări și care, după ce au citit *Vorbitor în Numele Morților*, încearcă să transforme ceremonia îngropăciunii într-o *mărturisire*. Mă grăbesc să adaug că ei fac asta fie cu aprobarea familiei, fie la dorința decedatului (evident, exprimată înainte de a muri). Unii dintre ei mi-au trimis chiar textul rostirii lor și trebuie să vă asigur că istorisirile spuse în felul acesta sînt uimitoare și convingătoare. Sper că și la înmormîntarea mea voi avea pe cineva care să facă o mărturisire. Sînt de părere că există mult adevăr și forță în această idee.

Vorbitor în Numele Morților nu a avut această unică sursă de inspirație. De mai multă vreme sînt un împătimit al curentului antropologic în science-fiction, al povestirilor în care oamenii de știință studiază culturile altor civilizații și descoperă motivele care le fac atît de stranii. Primul roman de acest fel pe care l-am citit a fost *Un caz de conștiință* de James Blish. La cîțiva ani după aceea, am citit *Moartea și numirea la Asadi* de Michael Bishop. Ambele au avut un efect puternic asupra mea. Așa se face că, în subconștient, nutream dorința de a adăuga acestui subgen o creație proprie.

Prin urmare, atunci cînd m-am gîndit să inventez o specie extraterestră care trebuie să declanșeze războaie intertribale

pentru a se reproduce, era absolut normal să iau hotărîrea ca istoria să fie relatată din punctul de vedere al omului de știință care studiază acea civilizație. Numai că, treptat, de-a lungul cîtorva ani, am ajuns să dezvolt ideea „purcelușilor" și a ciudatului lor ciclu de viață, iar cea a războiului a pierdut atît de mult din importanță, încît, în *Vorbitor în Numele Morților,* nici n-a mai trebuit să fac din ea o problemă. Acești *pequeninos* pe care-i veți întîlni în paginile cărții mele au apărut abia atunci cînd am încercat să imaginez un motiv evoluționist care să explice de ce este necesar ca micile creaturi porcine să se măcelărească pentru ca specia să sporească numeric.

Cînd am făcut primii pași în scrierea acestei cărți, locuiam cu soția mea Kristine (născută Allen) în Orem, Utah. Cele două idei erau însă de sine stătătoare, iar cea a cărții de față se afla abia într-o formă embrionară. În realitate, eram de părere că „oraţia" funerară ar trebui să se facă prin cîntec și că aș avea nevoie de un „cîntăreț al morții". Presupun că am gîndit astfel deoarece la cîteva funeralii cîntasem și, chiar dacă nu-i cunoscusem personal pe defuncți, experiența mi se păruse tulburătoare. Dar Kristine s-a cutremurat cînd am adus vorba de ideea cîntăreţului morții.

– Ai scris deja *Sonată fără acompaniament* și *Stăpînul Cîntecului,* mi-a reamintit ea. Amîndouă sînt despre muzică. Dacă o să scrii o nouă poveste de genul ăsta, toți vor crede că acesta e singurul lucru de care ești în stare.

Am înțeles că avea întru totul dreptate. Din întîmplare, *Sonată fără acompaniament* și nuvela originală *Cîntecul de pasăre al lui Mikal,* pe care se baza *Stăpînul Cîntecului,* erau două dintre scrierile mele nominalizate pentru premiere. În plus, nuvela intitulată *Casa cîntecului* fusese, *de asemenea,* nominalizată pentru un Hugo. Singura mea povestire care fusese nominalizată și *nu avea* temă muzicală era versiunea nuveletă a *Jocului lui Ender.* Deci, fără să vrea, Kristine detectase dorința mea subconștientă de a-mi imita succesele

anterioare. Am înțeles că avea dreptate – probabil că motivele muzicale mă ajutaseră parțial să mă bucur de atenție – însă venise vremea să las deoparte cîrja aceasta și să scriu altceva.

În consecință, în cartea mea avea să apară un *cuvîntător al morții,* nu un cîntăreț. Acest lucru mi se părea absolut normal. Dar tot acum apărea și un aspect cel puțin ciudat. Probabil că fără să-mi dau seama încercam să mă slujesc de scrierea anterioară care se bucurase de un foarte mare succes, dar imediat mi-am pus întrebarea: Ce s-ar întîmpla dacă Vorbitorul în Numele Morților ar fi tot Ender Wiggin? Îmi era clar ce voiam să fac: nu puteam să scriu pe o temă muzicală, dar nimic nu mă împiedica să-l folosesc încă o dată pe Cel-care-salvează-lumea! Cu toate acestea, ideea mă atrăgea. Încă nu aveam încredere în ea, dar mă tenta.

La urma urmelor, Ender Săvîrșitorul trebuia să facă ceva după ce-i nimicise pe gîndaci. Ce-ar fi dacă Ender Wiggin ar ajunge pe o lume extraterestră în calitate de Vorbitor în Numele Morților și ar fi implicat întîmplător în încercarea de descifrare a misterului legat de obiceiul purcelușilor de a se măcelări între ei? Ideea prezenta o simetrie încîntătoare – omul care, copil fiind, distrusese o specie extraterestră avea acum șansa de a salva o altă specie.

Ideea a rămas în subconștientul meu vreme de cîteva luni și, așa stînd lucrurile, povestirea progresa. Mai precis, personajul numit Săvîrșitor se dezvolta. Nu mă gîndisem niciodată prea mult ce va face el după ce va cîștiga propriul război de la sfîrșitul cărții, decît că, probabil, viața lui nu va fi tot atît de interesantă și se va chinui cumplit să se adapteze la o existență normală. Un prieten, scriitorul Jim Tucker, își propusese să scrie o continuare care presupunea aducerea lui Ender înapoi pe Pămînt. Deși povestirea pe care mi-o schițase era interesantă, în adîncul inimii simțeam că singurul lucru pe care Ender Săvîrșitorul nu-l putea face niciodată era să se întoarcă

pe planeta de origine a umanităţii pentru a-şi trăi acolo restul vieţii. Cred că transformîndu-l în Vorbitor în Numele Morţilor, rătăcitor de la o lume la alta şi de la o naţiune la alta, investigînd şi cuvîntînd în numele morţilor, găsisem o modalitate minunată de a-i aduce împăcarea cu specia umană care îl folosise pe vremea cînd era copil.

Treptat, ideile s-au îmbinat. Cînd Barbara Bova, agentul meu literar, mi-a spus că ar dori să trimită o carte la Tor, noua editură a lui Tom Doherty, am înţeles că următoarea mea scrisoare va fi propunerea pentru *Vorbitor în Numele Morţilor*. Am schiţat aşadar un rezumat şi am scris primele capitole, apoi contractul a fost redactat şi semnat. Pe vremea aceea locuiam în Indiana, lucram pentru doctorat la Universitatea Notre Dame şi sfîrşisem *Speranţa lui Hart*, *Cronica lui Worthing* şi *Sfinţii* pentru un alt editor. Abia după ce criza economică m-a făcut să-mi întrerup programul universitar (pentru totdeauna, regret s-o spun, de-acum încolo, adio doctorat!) şi am ajuns la Greensboro, Carolina de Nord – singura mea încercare de a depune o muncă fizică cinstită din 1978 încoace – am avut şansa de a reveni la *Vorbitor în Numele Morţilor*.

Atunci, mai precis în primăvara anului 1983, am descoperit că această carte nu putea fi scrisă. Pentru a face ca Ender Wiggin din *Vorbitor...* să aibă vreun înţeles trebuia să compun un capitol introductiv, foarte lung şi destul de plicticos, menit să-l aducă de la sfîrşitul războiului cu gîndacii spre începutul acestei istorisiri, care se petrece la trei mii de ani distanţă. Era revoltător. Nu eram în stare să-l scriu.

Cînd editorul de la *Compute!*, unde lucram ca redactor de carte, m-a trimis la Consfătuirea de la Dallas a Asociaţiei Editorilor Americani, am observat că la standul Editurii Tor Books se afla chiar Tom Doherty. L-am salutat. Apoi, răspunzînd unui impuls inexplicabil, l-am întrebat dacă n-am putea sta de vorbă. Nu aveam în minte un plan limpede, aşa

că m-am speriat puțin cînd mi-a răspuns „Sigur!" și am fixat o întîlnire pentru mai tîrziu. Întrevederea noastră a fost, de fapt, o plimbare prin mulțime, ocazie cu care i-am explicat problemele pe care le aveam cu *Vorbitor*... I-am zis că singura soluție era să scriu o nouă versiune din *Jocul lui Ender*, astfel încît să creez prilejul de a introduce în *acea* carte tot materialul care să explice de ce, la *sfîrșitul* ei, eroul devine Vorbitor în Numele Morților, pregătind astfel un început pentru continuare.

De îndată ce am propus ideea (deși îmi venise doar cu puțin timp înainte), ea mi-a părut atît de evidentă, încît m-am întrebat de ce nu încercasem să vînd o nouă versiune din *Jocul lui Ender* cu ani în urmă. (Abia mai tîrziu, lucrînd la *Vorbitor*..., mi-am dat seama că figura lui Ender Wiggin se dezvoltase, ajungînd să poată susține un roman întreg.) Tom a fost totuși de acord cu mine că o nouă versiune era o idee bună.

– S-o facem, a spus el. În aceleași condiții ca *Vorbitor*...?

– Sigur, am răspuns eu fără să pot crede că hotărîrea fusese luată atît de ușor, fiindcă discuția cu el nu durase mai mult de două minute.

– Foarte bine. Îi vom trimite Barbarei un contract imediat ce mă întorc la New York.

Și s-a întîmplat exact așa cum a spus el. Era ceva ce nu mai pomenisem pînă atunci: un editor să ia o hotărîre *instantaneu* și apoi să facă în așa fel încît să se adeverească! Încă mă minunez: un editor care nu numai că e cinstit, dar mai și iubește (și citește) manuscrisele, ia hotărîri pe loc și reușește să vîndă cărțile pe care le publică!

Recunoscător, am lăsat deoparte *Vorbitor*... și am început să fac planuri pentru *Jocul lui Ender*. În momentul în care mi-am dat demisia de la Compute! în toamna aceea, după numai două luni de activitate (regret, dar nu sînt făcut pentru viața de slujbaș), eram hotărît să plec în orice condiții. Am început *Jocul lui Ender* în același an, înainte de Crăciun, am

făcut o pauză ca să mă duc în Utah pentru lansarea romanului *Sfinţii* şi apoi m-am întors acasă şi am terminat cartea în cîteva săptămîni.

După aceea am revenit la *Vorbitor...* şi abia atunci au început adevăratele chinuri. Între timp, titlul se schimbase din *Vorbitor despre Moarte* în *Vorbitor în Numele Morţilor,* întrucît ideea se clarificase la sfîrşitul *Jocului lui Ender.* De-acum, personajul se dezvoltase în aşa măsură încît ciorna mea originală pentru capitolul întîi era aproape hilară. Începusem (ca să nu mai vorbesc de capitolul „introductiv") cu sosirea lui Ender pe planeta Lusitania, exact la vreme pentru a mărturisi moartea unui individ necioplit pe nume Marcão. Suna însă a gol şi nu se potrivea. M-am întors la masa de lucru şi am luat-o de la capăt.

Am început cartea de cîteva ori, făcînd de fiecare dată cîte un pas înainte, dar revenind, fiindcă nu suna convingător. Bineînţeles că nu ştiam ce înseamnă „convingător", dar am scris sute de pagini „neconvingătoare". (În vreme ce m-am zbătut aşa, am scris şi romanul *Wyrms,* care, într-un fel, era un test pentru ideile ştiinţifice din *Vorbitor...* şi din *Xenocid:* folosirea unei molecule semisensibile care se adaptează cu uşurinţă la speciile venite de pe alte planete pentru a le infesta şi a le ţine sub control.

În cele din urmă am înţeles că trebuia să încep cu personajul numit Novinha, care nici măcar nu existase în schiţa iniţială. Tot astfel s-au născut personajele Pipo şi Libo, precum şi ideea morţii lui Pipo, aproape exact ca în primele capitole ale cărţii pe care o aveţi acum în mînă. Dar încă nu eram sigur. Mi se părea insuficient. Scrisesem deja două sute de pagini, dar cartea părea inertă şi nu ştiam ce să fac.

Întîmplător, un bun prieten al meu, Gregg Kaizer, lucra la Compute! De fapt, eu îl convinsesem să-şi lase slujba de profesor de engleză la un liceu (lucru pentru care cred că m-a iertat) şi să vină în Carolina de Nord. Îl cunoscusem pe Gregg

pe vremea cînd îmi era student la o serie de prelegeri de literatură SF pe care le-am ținut în cadrul unui program de cursuri serale de la Universitatea din Utah, prin anii '70. Era unul dintre studenții care pur și simplu strălucesc de îndată ce deschid gura, astfel încît profesorul nu se poate lăuda cu nimic din ceea ce realizează aceștia. În același timp, dovedea o bună creștere cum rar mi-a fost dat să întîlnesc, lucru care mă face să mă simt stîngaci și îngrozitor de agitat în prezența lui. *Singurele* ocazii cînd m-am rătăcit prostește și iremediabil au apărut cînd l-am avut alături în mașină și eu eram acela care trebuia să știe încotro mergeam. Halal profesor!

(Odată am fost atît de sigur că o povestire a lui Gregg va avea succes, încît am făcut un pariu cu elevii: dacă nu se va vinde în decurs de un an, voi alerga gol pușcă pe coridoarele clădirii Orson Spenser din campusul universității, adică acolo unde ne întîlneam pentru a ține orele. Povestirea nu s-a vîndut într-un an – rușine cititorilor! – și, probabil dintr-un sentiment exagerat de dăruire față de estetică, mi-am renegat pariul. Întrucît povestirea *chiar s-a vîndut* la scurt timp după aceea, Gregg nu mi-a mai cerut să-mi respect cuvîntul dat, dar angajamentul acesta neîmplinit încă mă apasă.)

În fine, exact în perioada în care mă învîrteam în loc cu *Vorbitor...*, am hotărît împreună cu Gregg să mergem la New York, la festivitatea de decernare a Premiilor Nebula pe anul 1985. *Jocul lui Ender* abia fusese publicată și nici unul dintre noi nu avea ceva în concurs. Voiam pur și simplu să ajungem la New York și să vedem cui vor fi date premiile, ce ne putea opri? Am luat cu mine manuscrisul *Vorbitorului...* pentru a-l citi și el, ori poate i-l dădusem înainte de asta, nu-mi amintesc precis cum s-a întîmplat. Țin minte totuși cum stăteam pe podea, la picioarele patului, iar el era tolănit și-mi explica problemele pe care le întrezărea în *Vorbitor...*

Avea multe idei bune. Bineînţeles că mai toate se refereau la mici corecturi în manuscris, aşa cum era el pe vremea aceea. Şi totuşi o replică de-ale lui mi-a limpezit toate neclarităţile.

– N-aş putea să-i deosebesc pe copiii Novinhei. N-aş reuşi să-mi amintesc cine ce face.

Aveam destulă experienţă pentru a înţelege ce însemna asta. Nu putea deosebi copiii Novinhei pentru că nu erau personaje. Nu erau decît nişte fantoşe. La început mi-a venit ideea să-i scot cu totul. În romanul *Sfinţi* avusesem probleme cu sora mai mică a unui personaj principal: uitam mereu de existenţa ei şi o neglijam pe sute de pagini. Soluţia era să elimin personajul; lipsit de inimă, am omorît-o în copilărie. Dar în cazul de faţă extirparea nu era cea mai înţeleaptă hotărîre; pentru că voiam ca Novinha să fie izolată din *propria voinţă*, trebuia să fie acceptată de vecinii ei din toate punctele de vedere. Într-o colonie catolică precum Lusitania, asta însemna că Novinha trebuia să aibă o liotă de copii.

N-aveam însă nici o idee cine erau aceşti copii şi ce făceau ei. După ce veţi fi citit *Vorbitor...* vă veţi întreba, desigur, ce ar mai rămîne din povestire dacă n-ar exista copiii Novinhei. Răspunsul este: n-ar rămîne mare lucru! Deşi atunci nu dezvoltasem rolul lor în mersul evenimentelor, în povestire exista totuşi ceva care-l îndemna pe Gregg să vrea ca ei să capete o semnificaţie mai mare. Asta îl făcea să dorească să-i poată deosebi.

Şi la fel de bine însemna să arunc la coş tot ce scrisesem, cu excepţia primelor capitole (de fapt, am sfîrşit prin a rescrie absolut tot romanul), dar curînd am înţeles că merita să o fac, deoarece aceasta era ideea finală, cea care mă ajuta să încheg cartea. Observasem şi cu alt prilej că ceea ce scade valoarea literaturii science-fiction, luată ca întreg, este faptul că toţi eroii par să se nască adulţi, parcă din capul lui Zeus, şi nici unul nu are familie. Dacă se face vreo referire la familie, ea există doar ca să fim preveniţi că au murit sau sînt nişte specimene atît de jalnice, încît eroul abia a aşteptat să se despartă de ei.

Eroii literaturii SF nu numai că n-au părinți, dar puțini se căsătoresc și au copii. Pe scurt, eroii din majoritatea romanelor science-fiction sînt adolescenți pe vecie, solitari care cutreieră Universul și evită să rămînă într-un loc. Acest aspect nu trebuie să ne surprindă. În mod inevitabil, eroul romantic traversează faza de adolescență a vieții umane. Faza copilăriei, cea de care m-am ocupat cu precădere în scrierile mele, este perioada de dependență completă față de alții pentru a ne făuri identitatea și părerile despre lume. Copiii mici acceptă bucuroși chiar și cele mai ciudate povești pe care le aud pentru că lor le lipsește contextul general sau siguranța de sine pentru a le pune la îndoială. Se lasă seduși pentru că, fizic sau intelectual, nu știu încă să stea pe propriile picioare.

Această stare de dependență este depășită treptat, iar copiii întrezăresc primele licăriri ale unei lumi care diferă de aceea în care *au crezut* că trăiesc, se desprind de ultimele vestigii ale controlului pe care-l exercită asupra lor, la fel cum un pui de pasăre se scutură de ultimele coji de ou. Eroul romantic nu se leagă de un spațiu anume. El nu aparține nici unei comunități: rătăcește din loc în loc, înfăptuiește binele (așa cum îl înțelege el), dar apoi pleacă mai departe. Tot astfel este și viața adolescentului: plină de pasiuni, ardere, mister și cu posibilități infinite, dar lipsită de responsabilitate, căci el suportă rareori consecințele erorilor sale. În adolescență – perioada romantică – viața se desfășoară de două ori mai repede și la un volum sonor dublu.

Adolescenții prind rădăcini ori *încearcă* să se fixeze undeva abia atunci cînd singurătatea devine insuportabilă. Acest lucru se poate întîmpla în comunitatea în care și-au petrecut copilăria sau altundeva, și ei își reiau sau nu identitatea și legăturile din copilărie atunci cînd trec pragul, intrînd în viața de adult. Și, de fapt, mulți dintre ei eșuează ca adulți și pășesc mereu înapoi, căutînd libertatea și pasiunea adolescenței, dar cei care o ating sînt creatorii de civilizație. Cele mai multe scrieri

de science-fiction s-au ocupat de eroi adolescenți, desigur, pentru că în cele mai multe cazuri ficțiunea se ocupă de adolescenți. Ceea ce nu înseamnă că acest tip de ficțiune este în mod obligatoriu adolescentină, ea adresîndu-se numai unui public format din adolescenți sau fiind o ficțiune nedezvoltată sau imatură. Cu toate acestea, de dragul povestirii, mai toți autorii inventează istorii despre viețile unor eroi peregrini sau care devin dezrădăcinați. Cu excepția adolescenților, cine altcineva mai poate trăi aventurile pe care noi, majoritatea adulților, le căutăm în ficțiunile scriitorilor, încercînd să ne potolim setea?

Și totuși, pentru mine cel puțin, cele mai importante povestiri sînt acelea care ne învață cum să fim civilizați: istorisirile despre copii și adulți, despre responsabilitate și despre dependență. Fără să mă consider adult, m-am concentrat vreme îndelungată asupra punctului de vedere al copilului, dar începînd cu *Vorbitor în Numele Morților* am devenit suficient de vîrstnic și probabil (în sfîrșit) îndeajuns de civilizat pentru a privi comunitatea mică a familiei din perspectiva adultului; nu neapărat din punctul de vedere al *părintelui,* ci mai curînd al adultului care are un sentiment *de răspundere* față de familie. Acel adult va fi *Săvîrșitorul Ender,* știu asta, și copiii vor fi crescut într o familie care a suferit atît ca întreg, cît și la nivel individual. Așa am ajuns să consider *Vorbitor în Numele Morților* un prilej propice pentru a arăta ce se întîlnește rar în acest gen de povestiri despre straniu și miraculos: putem descrie miracolul transformării unei familii.

Luînd această hotărîre, bineînțeles că centrul de greutate s-a mutat. Romanul nu se mai ocupa exclusiv de misterul ce-i învăluie pe extratereștrii *pequeninos.* Acum vorbea aproape la fel de mult despre izbăvirea familiei, mîntuirea micii ei comunități în suferință. Mai mult decît atît, se referea la însăși ideea de comunitate – comunitatea din Milagre, comunitatea tribului de *pequenino*

N-a fost ușor. Majoritatea romanelor se desfășoară arătînd relațiile dintre două sau cel mult trei personaje, deoarece dificultatea de a crea un personaj crește o dată cu introducerea oricărui nou erou *important* în acțiune. Personajele, așa cum le înțeleg majoritatea scriitorilor, se dezvoltă pe deplin doar prin relațiile lor cu celelalte caractere. Dacă există numai două, atunci nu apare decît *o* relație care trebuie explorată. Dacă sînt trei personaje semnificative, atunci există *patru* relații: între A și B, între B și C, între C și A și, în sfîrșit, relația care se naște cînd se reunesc toate trei.

Aceste aspecte nu explică nici pe departe complexitatea problemei, pentru că, în viața reală cel puțin, majoritatea oamenilor se transformă, fie și subtil, atunci cînd sînt în prezența altora. Transformările pot fi uneori majore. Îmi amintesc foarte bine vara pe care am petrecut-o ca actor la Teatrul de Vară Sundance din Utah – un tînăr de 19 ani, încercînd să-i conving pe alții și pe mine însumi că eram bărbat, așa că, alături de ceilalți actori, am devenit aproape la fel de grosolan – ba nu, slobod la gură și la minte – ca cei mai maturi dintre ei. Am făcut eforturi să dobîndesc o oarecare fluență și istețime în vulgaritate și am cîștigat aprobarea și rîsetele celorlalți. Totuși, în acest timp am locuit cu părinții, coborînd de pe munte cu viteză nebună la miez de noapte și ajungînd acasă, unde anumite cuvinte nu erau rostite niciodată. Și nici nu le-am rostit vreodată. Nici măcar o dată nu s-a întîmplat să-mi scape vreun cuvînt urît, din cele pe care le foloseam în mod constant în prezența celorlalți actori de la Sundance. Nu trebuia să fac nici un efort. Nu mă gîndeam că trebuie să-mi schimb comportamentul; pur și simplu așa se întîmpla. Cînd eram cu părinții, *nu eram aceeași persoană.*

Am constatat același lucru în relațiile cu prietenii mei și cu alți membri ai familiei. Comportamentul nostru, felul de a fi, figurile de stil se modifică atunci cînd ne mișcăm dintr-un context în altul. Ascultați pe cineva cunoscut cum vorbește

atunci cînd ridică receptorul. Avem voci diferite pentru fiecare om, atitudinea şi dispoziţia noastră se schimbă în funcţie de cei în prezenţa cărora ne găsim.

Prin urmare, atunci cînd un povestitor trebuie să creeze trei personaje, fiecare relaţie diferită cere ca fiecare personaj să se schimbe perceptibil în funcţie de modul în care relaţia îi modelează identitatea. Astfel, într-o povestire cu trei personaje, scriitorul care doreşte să convingă cititorul de veridicitatea acestora trebuie să inventeze o duzină de măşti diferite, cîte patru pentru fiecare dintre ele.

Ce se întîmplă deci dacă porneşti cu o familie formată din mamă, un tată decedat şi şase copii cu probleme, iar apoi adaugi un străin care pătrunde în familie şi-i transformă pe fiecare? Mi se părea o povară demnă de un Sisif, pentru că trebuia să creez (sau măcar să sugerez) zeci de măşti, inclusiv cea pe care şi-o asumau pentru a-şi defini relaţia cu tatăl lor mort, şi apoi să arăt limpede cum s-au schimbat toate datorită influenţei pe care o exercită Ender asupra vieţii fiecăruia.

Multe dintre aceste aspecte trebuiau să rezulte o dată cu scrierea noii forme a romanului. Sarcina mea imediată era să diferenţiez copiii Novinhei pentru ca cititorul să-i deosebească de la bun început. Am stat în camera pe care o împărţeam cu Gregg şi am atribuit cîte o trăsătură distinctivă fiecăruia dintre copii, astfel încît cititorului să-i fie mai uşor să-i urmărească. Desigur, Olhado este cel cu ochii metalici; Quara e cea care spune lucruri scandaloase după lungi perioade de muţenie; Grego este cel violent; Quim e fanaticul religios; Ela e prototipul matern; Miro, fiul cel mare, este erou în ochii celorlalţi. Aceste note „definitorii" puteau servi doar pentru prezentarea copiilor – trebuia să-i dezvolt dincolo de acest prag –, dar, găsind punctul de pornire, aveam un plan care să-mi permită să păşesc încrezător mai departe.

Romanul începuse în cele din urmă să mi se limpezească în minte şi după decernarea Premiilor Nebula m-am întors

acasă, unde l-am scris de la început pînă la sfîrșit într-o lună. După cum le spun și studenților mei, de îndată ce ai începutul potrivit, restul se scrie de la sine.

Ar mai fi totuși ceva. Indiferent cît de bine este plăsmuit un roman – și, cel puțin în cazul meu, el trebuie să fie *foarte* bine gîndit înainte de a putea trece la scrierea lui –, cînd îl pui pe hîrtie apar o serie de elemente care pur și simplu nu pot fi anticipate. Spre exemplu, în romanele mele cu Alvin Maker, personajele Little Peggy și Arthur Stuart nu figurau în nici unul dintre planuri și totuși ele sînt plasate acum în centrul acțiunii. Tot astfel, în *Vorbitor în Numele Morților* Jane nu apărea în planurile pe care le alcătuisem. A, desigur, îi creasem lui Ender o conexiune cu un computer prin intermediul perlei din ureche, însă nu am știut că aceasta e o *persoană*. Jane s-a dezvoltat pentru că mi-a făcut plăcere să descriu relația ei cu Săvîrșitorul Ender. Ea m-a ajutat să dau viață *eroului* (căci ar fi putut deveni un adult plicticos și lipsit de culoare), iar pe parcurs s-a născut și ea. În momentul în care am terminat *Vorbitor în Numele Morților*, Jane era unul dintre cele mai importante personaje, iar o mare parte din cea de-a treia carte, *Xenocid*, pivotează în jurul ei.

A, da, cea de-a treia carte. Nu mă gîndisem să o scriu și pe a treia. De fapt, nici măcar nu plănuisem să o scriu pe prima: și *Vorbitor...* trebuia să fie de sine stătătoare. Dar, în timp ce scriam ultimele ei capitole, am primit un telefon de la Barbara Bova, care m-a anunțat că vînduse trilogia lui Ender Săvîrșitorul unui editor englez.

– *Trilogia* Săvîrșitorului? am întrebat eu. Barbara, dar nu sînt decît două.

Bineînțeles că a fost puțin debusolată. Putea să revină asupra contractului și să-l renegocieze pentru numai două cărți, dar înainte de a încerca asta nu merita să mă gîndesc puțin și să văd dacă n-aș putea găsi un subiect pentru o a treia povestire?

În clipa aceea am ştiut exact istorisirea pe care voiam să o scriu. Nu avea nimic în comun cu Săvîrşitorul Wiggin sau cu vreunul dintre personajele din *Vorbitor în Numele Morţilor.* Era mai curînd un proiect vechi, de la începutul carierei mele, pe care Jim Frenkel, pe vremea aceea la Editura Dell, îl respinsese pentru că nu eram îndeajuns de matur să mă angajez în ceva atît de dificil. După ce rezolvasem problemele *Vorbitorului în Numele Morţilor,* mă simţeam gata pentru *orice.* Trecuseră mulţi ani de cînd nici măcar nu mă mai gîndisem la povestirea aceea intitulată *Filoţi,* însă n-ar fi fost oare posibil ca introducîndu-l pe Săvîrşitorul Wiggin în ea să reuşesc să o aduc la viaţă, tot aşa cum *Vorbitorul...* înviase datorită prezenţei lui? Puteam la fel de bine să dau greş, dar de ce să nu fac o încercare?

Pe de altă parte (şi acum veţi afla ceva cu adevărat urît despre mine), dacă începeam să scriu cea de-a treia carte însemna că *nu trebuia* să găsesc o rezolvare pentru cele două probleme rămase la sfîrşitul *Vorbitorului...:* Ce se întîmplă cu Matca? Ce se întîmplă cu flota pe care o trimite Congresul Stelar?

Consimţind să scriu a treia carte din seria Săvîrşitorului puteam lăsa aceste întrebări pentru urmare şi, întrucît sînt ruşinos de leneş, am îmbrăţişat bucuros ideea. M-am pripit – aşa cum îmi spusese şi Jim Frenkel, mi-a fost foarte greu să scriu cartea şi mi-au trebuit cîţiva ani ca s-o definitivez cum se cuvine. Chiar şi aşa a devenit cel mai încărcat de dialog şi cel mai filozsofic dintre romanele mele, adică exact aşa cum sugera planul original pentru *Filoţi.* De-a lungul anilor, titlul celei de-a treia cărţi s-a schimbat din *Copiii Săvîrşitorului* în *Xenocid* şi a crescut pînă a devenit două volume, astfel încît *Xenocid* nu încheie relatarea (deşi jur că următorul va fi şi ultimul).

La fel ca *Vorbitor în Numele Morţilor, Xenocid* a fost cartea cea mai grea pe care o scrisesem pînă atunci. Vedeţi dumneavoastră, sarcina scriitorului nu devine mai uşoară pe

măsură ce capătă tot mai multă experiență pentru că, o dată ce a învățat să facă ceva, el nu se poate entuziasma într-atît încît să repete exact același lucru, mai precis majoritatea autorilor nu sînt în stare de așa ceva. Dorim mereu să ajungem la subiectul care e prea greu pentru a-l realiza și apoi ne străduim să învățăm cum să-l povestim. Dacă reușim, după aceea putem probabil să scriem cărți din ce în ce mai bune sau măcar mai incitante, ori *cel puțin nu ne vom plictisi pe noi înșine scriindu-le.*

În cazul fiecărei cărți pe care o scriu, pericolul ce mă paște și mă sperie este că voi încerca mereu să mă autodepășesc și mă voi strădui să scriu o poveste pe care nu voi avea talentul sau priceperea de a o finaliza. Aceasta e dilema cu care se confruntă oricare scriitor. E dureros să dea greș, dar e mult mai trist cînd nu mai vrea să încerce.

În momentul acesta mă tem că v-am dezvăluit mai multe decît doreați să știți despre modul în care s-a născut *Vorbitor în Numele Morților*. Viața unui scriitor este extrem de plicticoasă. Scriu povestiri despre oameni care-și riscă viața, care se autodepășesc și schimbă lumea. Dar cînd mă gîndesc la propria viață, constat că ea înseamnă să-mi petrec timpul mai mult pe lîngă casă, să scriu cînd trebuie, să mă joc pe computer sau să mă uit la televizor atunci cînd am timp. Viața mea adevărată e să stau cu soția și cu copiii; să merg la biserică și să țin orele la Școală de Duminică; să păstrez legătura cu familia și cu prietenii și să-mi îndeplinesc datoria de bază a oricărui părinte, aceea de a stinge luminile în toată casa și de a mormăi că sînt singurul căruia îi pasă de treaba asta pentru că numai eu schimb becurile acelea blestemate. Nu prea cred că din *așa ceva* se poate naște o povestire.

Îmi pun însă speranțe că în viața personajelor mele, Săvîrșitorul Wiggin, Novinha, Miro, Ela, Uman, Jane, Matca și altele care populează această carte, *veți descoperi* povești care să merite a fi păstrate în memoria dumneavoastră sau poate chiar

în adîncul inimii. Acesta e cîştigul care contează mai mult decît listele de cărţi de succes, drepturile de autor, premiile sau recenziile favorabile. Pentru că în paginile acestei cărţi eu şi dumneavoastră, mintea mea şi a dumneavoastră îşi vor da întîlnire faţă în faţă şi veţi pătrunde într-o lume făurită de mine şi veţi trăi în ea, nu ca personaj pe care să-l pot controla, ci ca persoană cu gîndire proprie. Dacă veţi putea, veţi transforma povestirea mea în ceea ce simţiţi că ar trebui să fie. Eu sper că ea este îndeajuns de adevărată şi de flexibilă, astfel încît să puteţi face din ea o lume în care viaţa să merite a fi trăită.

Orson Scott Card
Greensboro, Carolina de Nord
29 martie 1991

CÎŢIVA COLONIŞTI DE PE LUSITANIA

Xenologi (Zenadori)

Pipo (João Figueira Alvarez)
Libo (Libertade Graças a Deus Figueira de Medici)
Miro (Marcos Vladimir Ribeira von Hesse)
Ouanda (Ouanda Quenhatta Figueira Mucumbi)

Xenobiologi (Biologistas)

Gusto (Vladimir Tiago Gussman)
Cida (Ekaterina Aparecida do Norte von Hesse-Gussman)
Novinha (Ivanova Santa Catarina von Hesse)
Ela (Ekaterina Elanora Ribeira von Hesse)

Guvernator

Bosquinha (Faria Lima Maria do Bosque)

Episcop

Peregrino (Armão Cebola)

Abate şi Rector al Mănăstirii

Dom Cristão (Amai a Tudomundo Para Que Deus vos Ame Cristão)
Dona Cristã (Detestai o Pecado e Fazei o Direito Cristã)

Familia Figueira

	Pipinho (João)	
Pipo (m. 1948 C.S.[1])		
	Maria (m. 1936)	Ouanda (n. 1951)
căs.	Libo (1931-1965)	China (n. 1952)
Conceição	căs.	Prega
	Bimba (Abençoada)	Zinha
	Patinha (Isolde)	
	Rã (Tomás)	

Familia Os Venerados

Gusto (m. 1936)	Mingo (m. 1936)	Miro (n. 1951)
căs.	Novinha (n. 1931)	Ela (n. 1952)
Cida (m. 1936)	căs.	Quim (n. 1955)
	Marcão (m. 1970)	(Estevão Rei)
	(Marcos Maria Ribeira)	Olhado (n. 1958)
	Amado (m. 1936)	(Lauro Suleimão)
	Guti (m. 1936)	Quara (n. 1963)
		(Lembranca das
		Milagres de Jesus)
		Grego (n. 1964)
		(Gerão Gregorio)

[1] Toate datele sînt exprimate în ani de la adoptarea Codului Stelar.

PRONUNŢIA NUMELOR

Personajele acestei cărţi folosesc trei limbi. Întrucît provine din limba engleză, *Esenţiala* este reprezentată în roman ca engleză. Nordica vorbită de Trondheim s-a dezvoltat din suedeză. Portugheza este limba folosită de locuitorii Lusitaniei. Cu toate acestea, şcolarii de pe toate lumile, inclusiv Lusitania, urmează cursurile în Esenţială.

Deşi prin sonoritate dovedeşte frumuseţi nebănuite, limba portugheză pare foarte grea pentru cititorii care s-au obişnuit cu engleza. Chiar dacă nu v-aţi propus să citiţi acest roman cu voce tare, sînt sigur că v-aţi simţi mai bine dacă aţi avea cîteva noţiuni generale privind modul de pronunţie a numelor şi expresiilor portugheze.

Consoanele: consoanele simple se pronunţă aproape la fel ca în engleză, cu excepţia lui *ç*, acesta sunînd întotdeauna ca un dublu *s*. Constituie excepţii: *j*, pronunţat ca un sunet intermediar între *j* din *ajutor* şi *g* urmat de *e* sau *i* din *ager* şi respectiv *agil; r* în poziţie iniţială şi dublu *r* se pronunţă ca un *r* rulat şi semigutural din cuvîntul *trenă*.

Vocalele: vocalele singure se pronunţă aproximativ astfel: *a* ca în *tată, e* ca în *ger, i* ca dublu *i* din *copii, o* ca *ou* din *cadou* şi *u* ceva mai lung decît *u* din *bun*. (Aceasta reprezintă o simplificare exagerată şi destul de aproximativă, fiindcă, de fapt, există două sunete distincte şi nici unul din

ele nu e identic cu *a* din *tată;* de asemenea, există trei modalităţi de a pronunţa sunetul reprezentat de *e* – *é, ê* şi *e* scurt de la sfîrşitul cuvintelor –, în funcţie de care se schimbă şi înţelesul – şi trei feluri de a pronunţa pe *o,* ceea ce din nou modifică sensul – *ó, ô* şi *o* scurtat de la sfîrşitul cuvintelor. Sugestiile acestea vă vor fi suficiente ca să vă descurcaţi în lectura cărţii.)

Grupuri de consoane: grupul *lh* se pronunţă ca *li* din *Emilia; nh* precum *ni* din *iniţiativă,* iar *ch* se pronunţă întotdeauna la fel ca *ş.* Atunci cînd e urmat de *e* sau *i,* grupul *ch* se pronunţă precum *k* din *kilogram;* cînd e urmat de *a, o* sau *u,* se pronunţă *cu,* precum în *ecuaţie* şi în acelaşi fel se procedează şi cu grupul *gu*; astfel *Quara* se pronunţă *[kiuara],* iar *Figueira – [fighеira].*

Grupurile de vocale: grupul *ou* are o pronunţie situată între *ou* din *ecou* şi *ău* din *tău; ai* ca şi grupul similar din *cai; ei* ca *lei.* Grupul *eu,* inexistent în engleză, se pronunţă ca un amestec de *a* din *sec* şi *u* din *tuş.*

Vocalele nazalizate: vocalele sau combinaţiile de vocale cu tildă – de obicei *ão* şi *ã* – sau *am* de la sfîrşitul unui cuvînt sînt nazalizate. Altfel spus, ele se pronunţă ca şi cum vocalele s-ar termina cu gruparea *ng* în engleză, doar că sunetul nu e complet articulat. În plus, silaba cu tildă e *întotdeauna* accentuată, astfel că numele *Marcão* se pronunţă *Marcău.* (Silabele marcate cu ^ sau ' sînt, de asemenea, accentuate.)

Dacă v-aş mai spune că *t* urmat de *i* se pronunţă *ci* (*i* fiind foarte scurt) şi că *d* urmează aceeaşi regulă pentru a suna ca *j,* sau dacă aş aminti că *x* sună întotdeauna ca un *ş* şi în mod excepţional *z,* s-ar putea să renunţaţi cu totul, aşa că mă opresc aici cu explicaţiile.

PROLOG

În anul 1830 după întemeierea Congresului Stelar, o navă-robot de cercetare a transmis un raport prin ansiblu: planeta pe care o studiase prezenta parametri normali, permiţînd dezvoltarea vieţii umane. Cea mai apropiată planetă pe care se înregistrase o presiune demografică era Baía; Congresul Stelar le-a acordat celor de acolo aprobarea pentru a continua explorarea.

Aşa se face că primii oameni care au văzut noua lume erau portughezi prin limbă, brazilieni prin cultură şi catolici prin credinţă. În anul 1886 au debarcat de pe naveta spaţială, şi-au făcut cruce şi au numit planeta *Lusitania* – vechea denumire a Portugaliei. S-au apucat apoi să catalogheze flora şi fauna. Cinci zile mai tîrziu, au înţeles că micile vietăţi care trăiau în pădure şi pe care le denumiseră *porquinhos* – „purceluşi" – nu erau cîtuşi de puţin animale. Era pentru prima oară de la Xenocidul gîndacilor comis de monstrul Ender cînd oamenii descoperiseră o formă inteligentă de viaţă extraterestră. Din punct de vedere tehnologic, purceluşii erau primitivi, dar foloseau unelte, îşi construiau case şi vorbeau o limbă.

– *Aceasta este o nouă şansă pe care ne-a oferit-o Dumnezeu*, a declarat Cardinalul Primat de Baía. *Putem fi mîntuiţi pentru distrugerea gîndacilor.*

Membrii Congresului Stelar venerau mulţi zei sau nici unul, dar au aprobat spusele Cardinalului Primat. Lusitania va fi colonizată cu oameni de pe Baía, sub patentă catolică, aşa cum cerea tradiţia. Dar colonia nu avea voie să se extindă dincolo de o anumită suprafaţă sau să depăşească un anumit număr de locuitori. Şi, mai presus de toate, era obligată să respecte cu orice preţ o singură lege:

Purceluşii nu trebuiau să fie tulburaţi.

1

PIPO

Întrucît nu ne împăcăm încă pe deplin cu ideea că locuitorii din așezarea învecinată sînt la fel de umani ca noi, am fi niște prefăcuți fără pereche dacă privind ființele prietenoase, creatoare de unelte, apărute pe alte căi evolutive, le-am considera frați și nu fiare, tovarăși de pelerinaj care călătoresc spre sanctuarul inteligenței și nu rivali.

Și totuși, asta e ceea ce văd sau tînjesc să văd. Diferența dintre ramen și varelse există pentru creatura care judecă, nu pentru cea care este judecată. Cînd afirmăm că o specie extraterestră este ramen, nu înseamnă că ea a trecut pragul maturității morale. Înseamnă că l-am trecut noi înșine.

Demostene, „Scrisoare pentru framlingi"

Rădăcină era cel mai dificil și, în același timp, cel mai îndatoritor dintre *pequeninos*. Ori de cîte ori Pipo vizita luminișul lor, el se afla acolo și își dădea toată osteneala să răspundă la întrebările pe care, prin lege, Pipo nu avea voie să le pună în mod direct. Pipo se baza pe ele – prea

mult, probabil – și, cu toate că Rădăcină se juca și făcea tot felul de zburdălnicii ca un copilandru lipsit de răspundere, ceea ce, de fapt, era, nu scăpa nici un prilej pentru a observa, a sonda sau a pune la încercare. Pipo trebuia să evite tot timpul capcanele pe care Rădăcină i le întindea.

Cu o clipă în urmă, Rădăcină se cățărase într-un copac, agățîndu-se de coajă doar cu pernuțele cornoase de la încheieturile membrelor și de pe partea inferioară a coapselor. Ținea două bețe în mîini – Bețe-Tată, așa se numeau – cu care lovea trunchiul în ropote neritmate, irezistibile, în timp ce se cățăra.

Zgomotul îl făcu pe Mandachuva să iasă din casa construită din bușteni. Strigă spre Rădăcină în limba masculilor, iar apoi în portugheză:

– *P'ra baixo, bicho!*

Auzind jocul de cuvinte în portugheză, cîțiva purceluși aflați în apropiere își exprimară aprecierea frecîndu-și brusc pulpele una de alta. Rezultă un sunet cam sîsîit, iar Mandachuva, încîntat de aplauzele lor, făcu un mic salt în aer.

În același timp, Rădăcină se aplecă pe spate pînă dădu impresia că aproape sigur se va prăbuși la pămînt. Apoi își azvîrli mîinile înapoi, făcu o tumbă prin aer și ateriză pe picioare; țopăi de cîteva ori, dar nu se dezechilibră.

– Deci ai devenit acum și acrobat, spuse Pipo.

Rădăcină păși legănat spre el. Era modul lui de a-i imita pe oameni. Aceasta făcea ca ridiculizarea să fie mai evidentă, întrucît botul lui turtit, înălțat în vînt, arăta cît se poate de porcin. Nici nu era de mirare că cei de pe alte lumi îi numeau „purceluși". Așa apucaseră să-i boteze primii vizitatori ai acestei planete, care transmiseseră rapoartele în '86 și, din 1925, momentul întemeierii Coloniei Lusitania, fusese imposibil să li se mai schimbe numele. Xenologii răspîndiți pe cele O Sută de Lumi se

refereau la „aborigenii Lusitaniei", deşi Pipo ştia foarte bine că era doar o chestiune de demnitate profesională; fără îndoială că atunci cînd nu-i menţionau în vreo lucrare savantă, xenologii îi numeau tot purceluşi. În ceea ce-l privea pe Pipo, el li se adresa de obicei cu *pequeninos,* iar ei nu păreau să aibă ceva împotrivă, pentru că de-acum începuseră şi ei să-şi spună „Micuţi". La urma urmei, demnitate sau nu, îi era peste putinţă să nege realitatea. În asemenea momente, Rădăcină semăna cu un porc ridicat pe două picioare.

– Acrobat, spuse Rădăcină, cîntărind noul cuvînt. Ce-am făcut eu? Aveţi o vorbă pentru oamenii care fac aşa ceva? Există oameni pentru care asta înseamnă muncă?

Pipo oftă în tăcere, iar zîmbetul îi îngheţă pe chip. Legea îi interzicea cu stricteţe să dea informaţii despre societatea umană, pentru ca nu cumva să influenţeze cultura purceluşilor. Dar Rădăcină îşi făcuse un obicei din a exploata pînă şi cea mai neînsemnată aluzie din remarcele lui Pipo. De data aceasta nu era însă decît vina lui Pipo, care lăsase să-i scape o afirmaţie ce deschidea o fereastră nedorită spre modul uman de viaţă. Uneori se simţea atît de relaxat printre *pequeninos,* încît vorbea fără să se mai controleze. Pericolul acesta îl pîndea mereu! „Nu mă pricep la jocul neîncetat de a stoarce informaţii şi de a încerca în acelaşi timp să nu ofer nimic în schimb. Libo, taciturnul meu fiu, a deprins deja arta discreţiei mai bine decît mine şi nu mi-e ucenic de... cît o fi trecut de cînd a împlinit treisprezece ani?... patru luni."

– Şi eu aş vrea să am la picioare perniţe ca tine, spuse Pipo. Coaja copacului mi-ar face pielea ferfeniţă.

– Aşa ceva ne-ar face pe toţi să ne fie ruşine.

Rădăcină rămase nemişcat, în acea atitudine de aşteptare despre care Pipo credea că arată o uşoară îngrijorare

ori un avertisment mut către alți *pequeninos* de a manifesta prudență. Putea fi și un semn de spaimă extremă, dar, dacă nu se înșela, pînă acum nu văzuse vreun *pequeninos* extraordinar de înspăimîntat.

În orice caz, Pipo se grăbi să-l calmeze:

– Nu te îngrijora, eu sînt prea bătrîn ca să mă cațăr în copaci așa cum o faceți voi! Las asta în seama vlăstarelor voastre.

Și replica dădu roade; trupul lui Rădăcină deveni mobil.

– Îmi place să mă urc în copac. Pot vedea totul. Rădăcină se ghemui în fața lui și-l privi de aproape. Vei aduce animalul care aleargă pe deasupra ierbii fără să atingă pămîntul? Ceilalți nu m-au crezut cînd le-am spus că am văzut așa ceva.

O nouă capcană. „Cum, xenolog Pipo, îl vei umili pe acest membru al comunității pe care o studiezi? Sau, în cazul întîlnirii de azi, vei respecta legea inflexibilă stabilită de Congresul Stelar?" Existau doar cîteva precedente. Singurul contact cu ființe extraterestre inteligente avusese loc acum trei mii de ani, iar el se încheiase cu moartea tuturor gîndacilor. De data asta Congresul Stelar voia să se asigure că, dacă umanitatea greșea, eroarea avea să fie de semn opus. Informații minime, contact minim.

Rădăcină remarcă ezitarea lui Pipo, tăcerea lui determinată de precauție.

– Niciodată nu ne spui nimic, începu Rădăcină. Ne urmărești și ne studiezi, dar niciodată nu ne îngădui să trecem peste gard, să intrăm în așezarea voastră, să vă urmărim și să vă studiem și noi.

Pipo îi răspunse cît de cinstit putu, deși precauția era mai importantă decît onestitatea.

– Dacă e adevărat că voi învățați atît de puține și noi atît de multe, cum se face că vorbiți și Esențiala,

și portugheza, în timp ce eu încă mă chinuiesc să deprind limba voastră?

– Noi sîntem mai isteți. Apoi Rădăcină se lăsă pe spate și se răsuci pe șezut, astfel încît rămase cu spatele la Pipo. Întoarce-te dincolo de gardul tău.

Pipo se ridică imediat în picioare. Nu departe de el, Libo era cu trei *pequeninos,* încercînd să afle cum împleteau aceștia vițele de merdona pentru a face acoperișuri. Libo îl văzu pe Pipo și i se alătură, gata de plecare. Pipo îl însoți fără să scoată o vorbă; ținînd seama că *pequeninos* stăpîneau atît de fluent limbile oamenilor, niciodată nu discutau despre ce aflaseră decît după ce treceau de poartă.

Le trebui o jumătate de oră ca să ajungă acasă, iar cînd trecură de poartă și o luară de-a lungul dealului către Stațiunea Zenadorilor, începu să plouă torențial. Zenador? Privind placa mică de deasupra ușii, Pipo se gîndi la înțelesul inscripției. Cuvîntul XENOLOG era scris în Esențială. Asta sînt eu, cel puțin pentru cei de pe alte lumi. Dar titlul de zenador era atît de ușor de pronunțat în portugheză, încît aproape nimeni de pe Lusitania nu-l mai folosea pe cel de xenolog, nici măcar cînd vorbea în Esențială. „Așa se schimbă limbile", medită Pipo. „Dacă n-ar exista ansiblul, care asigură o comunicare simultană în toate cele O Sută de Lumi, nu ne-am mai putea păstra o limbă comună. Călătoriile interstelare sînt prea lente și se desfășoară foarte rar. Esențiala se va pulveriza în zece mii de dialecte în cel mult un secol. Poate că ar fi interesant să rulez pe computer o proiecție a modificărilor lingvistice de pe Lusitania, ca să aflu dacă Esențiala va ajunge să se degradeze și să absoarbă portugheza sau se va întîmpla invers."

– Tată, îl întrerupse Libo.

Abia atunci își dădu seama că se oprise la zece metri de stațiune. „Tangente. Cele mai bune porțiuni ale vieții mele intelectuale sînt tangențiale, situate în domenii din afara pregătirii mele. Presupun că regulile care ni s-au impus în profesiune mă împiedică să cunosc sau să înțeleg ceva. Știința xenologiei tinde să respecte mai multe mistere decît Biserica Mamă."

Amprenta palmară era suficientă pentru deschiderea ușii. Imediat ce trecu pragul, știu cum își va petrece seara. Le vor trebui cîteva ore de muncă la terminale pentru a întocmi rapoarte separate despre ceea ce făcuseră în cursul întîlnirii de azi. Pipo va citi apoi notițele lui Libo, iar Libo pe ale lui Pipo și, după ce vor fi mulțumiți, Pipo va redacta un rezumat și va permite computerelor să continue lucrul, introducînd notițele în fișiere și transmițîndu-le instantaneu prin ansiblu către xenologii din restul celor O Sută de Lumi. „Sînt mai mult de o mie de oameni de știință a căror carieră se rezumă la studierea singurei specii extraterestre pe care o cunoaștem și, în afară de ceea ce pot descoperi sateliții despre această specie arboricolă, toate informațiile pe care le au ei provin din ceea ce le transmitem noi doi. Asta înseamnă intervenție minimă."

Dar imediat ce intră în stațiune, Pipo înțelese că nu avea să fie o seară de muncă neîntreruptă și odihnitoare. Înăuntru îi aștepta Dona Cristă, îmbrăcată în straie monahale. Oare era vorba despre vreo boacănă făcută la școală de unul dintre copiii mai mici?

– Nu, nici vorbă, îl liniști Dona Cristă. Toți copiii tăi își fac datoria, în afară de cel de aici, care, după părerea mea, e prea tînăr ca s-o rupă cu școala și să lucreze, chiar dacă e ucenic.

Libo nu-i răspunse. „O hotărîre cuminte", socoti Pipo. Dona Cristă era o femeie înțeleaptă și atrăgătoare,

probabil chiar frumoasă, dar întîi de toate era călugăriţă a Ordinului Filhos da Mente do Cristo, „Copiii Minţii lui Hristos", şi-şi pierdea din frumuseţe cînd o vedea cum se înfuria în faţa ignoranţei şi a prostiei. Era uimitor numărul celor foarte inteligenţi ale căror ignoranţă şi prostie se topiseră sub focul dispreţului ei. „Libo, tăcerea e soluţia care îţi va prinde bine în situaţia asta."

– N-am venit aici în legătură cu vreunul dintre copiii tăi, explică Dona Cristã. E vorba despre Novinha.

Nu era nevoie să pronunţe numele de familie. Toată lumea o ştia pe Novinha. Îngrozitoarea Descolada se sfîrşise cu doar opt ani în urmă. Boala ameninţase să distrugă întreaga colonie chiar înainte ca ea să se poată înfiripa. Modul de vindecare fusese aflat de mama şi de tatăl Novinhei, xenobiologii Gusto şi Cida. Printr-o ironie tragică, descoperiseră cauza bolii şi tratamentul prea tîrziu pentru a se salva pe ei înşişi. Ei fuseseră ultimele victime ale Descoladei.

Pipo îşi aminti cu claritate de fetiţa Novinha, care stătea agăţată de mîna primarului Bosquinha în timp ce episcopul Peregrino în persoană ţinea slujba de îngropăciune. Ba nu, nu se agăţase de mîna primarului. Imaginile îi reveniră în minte şi, o dată cu ele, şi sentimentele de atunci. Îşi aduse aminte că se întrebase: „Ce înţelege ea din toate astea? E înmormîntarea părinţilor ei; a rămas singura supravieţuitoare din familie şi de jur împrejurul ei poate simţi uşurarea oamenilor acestei colonii. Aşa necoaptă cum e, pricepe oare că bucuria noastră e cea mai aleasă recunoştinţă pe care o arătăm părinţilor ei? Au luptat şi au izbîndit, găsind calea salvării pentru noi în zilele de suferinţă de dinaintea morţii lor; ne aflăm aici pentru a sărbători nepreţuitul dar pe care ni l-au făcut. Pentru tine însă, Novinha, asta înseamnă doar moartea părinţilor tăi, precum şi a fraţilor,

care au murit înainte. Cinci sute de morți și mai bine de o sută de slujbe pentru dispăruții acestei colonii în ultimele șase luni, și toți fuseseră stăpîniți de spaimă, tristețe și disperare. Acum, cînd îți mor părinții, teama, tristețea și disperarea ta nu sînt cu nimic mai mici decît înainte, dar nimeni altcineva nu trece prin aceeași suferință. Ceea ce precumpănește acum în mintea noastră e sentimentul că ne-am eliberat de durere."

Privind-o, încercînd să-și imagineze sentimentele ei, Pipo nu făcu decît să-și redeștepte mîhnirea pentru pierderea Mariei, fiica lui de șapte ani, smulsă de vîrtejul morții care-i acoperise trupul cu excrescențe canceroase și ciuperci năvalnice, făcîndu-i carnea să se umfle și să se descompună; un nou membru, nici braț, nici picior, îi crescuse din coapsă, în timp ce carnea i se desprindea de pe picioare și cap, dezgolindu-i oasele; corpul ei scump și frumos se degradase sub ochii lui, în vreme ce mintea scînteietoare îi rămăsese înfiorător de vie, capabilă să înțeleagă tot ce se petrecea cu ea, pentru ca, tîrziu, să strige către Dumnezeu s-o lase să moară. Pipo își aminti asta, apoi se gîndi la recviemul împărțit cu alte cinci victime. Așa cum stătuse în picioare sau în genunchi, alături de soție și de restul copiilor, simțise perfecta unitate a oamenilor din Catedrală. Știa că durerea lui era a tuturor, că pierzîndu-și fiica cea mare era legat inseparabil de comunitate prin durere, și asta constituia o mîngîiere, ceva de care se putea agăța. Așa se cuvenea să fie o asemenea mîhnire, un doliu public.

Micuța Novinha nu avusese parte de așa ceva. Ea trecuse printr-o încercare cu mult mai grea decît Pipo – el cel puțin nu rămăsese fără familie și era adult, nu un copil îngrozit de pierderea bruscă a oricărui reazem din viața lui. Prin această durere nu se legase mai strîns de comunitate, ci era mai curînd exclusă din ea. Astăzi, cu

excepţia ei, toată lumea se bucura. Astăzi, toţi îi lăudau părinţii; numai ea le simţea lipsa, preferînd ca ei să nu fi găsit leacul pentru alţii, dar să fi rămas în viaţă.

Izolarea ei era atît de vădită încît, din locul în care se afla, Pipo reuşise s-o simtă dureros. Novinha îşi smulsese cît putuse de repede mîna din cea a primarului. Lacrimile i se uscaseră pe măsură ce slujba se desfăşura; cînd ea se sfîrşise, rămăsese tăcută ca un prizonier care refuză colaborarea cu cei care l-au capturat. Lui Pipo i se sfîşia inima pentru ea. Şi totuşi îşi dădea seama că, dacă ar fi încercat, n-ar fi fost în stare să-şi ascundă fericirea lăuntrică pentru înfrîngerea Descoladei, bucuria că nu-i va mai răpi nici un alt copil. Îşi dădea seama că încercarea lui de a o mîngîia ar fi fost o batjocură şi ar fi înstrăinat-o şi mai mult. După slujbă, într-o amară singurătate, Novinha a păşit printre grupurile de oameni care i-au spus, bine intenţionaţi, că părinţii ei vor deveni cu siguranţă sfinţi şi vor fi aşezaţi de-a dreapta Tatălui. Ce alinare poate fi asta pentru un copil? Pipo îi şoptise soţiei destul de tare:

– N-o să ne ierte niciodată pentru ziua de azi.

– Să ierte? Conceição nu era una dintre acele soţii care să priceapă gîndurile soţilor lor. Doar nu i-am ucis noi părinţii...

– Dar noi ne bucurăm azi cu toţii, nu? N-o să ne ierte niciodată pentru asta.

– Asta-i o copilărie. Oricum nu înţelege; e prea mică.

„Ba înţelege", se gîndi Pipo. „Nu înţelegea şi Maria multe lucruri cînd era chiar mai mică decît Novinha?"

De-a lungul anilor – şi trecuseră de acum nouă – o văzuse de cîteva ori. Avea vîrsta fiului său, Libo, iar asta însemna că fusese colegă de clasă cu Libo pînă cînd acesta împlinise treisprezece ani. O auzise uneori ţinînd prelegeri sau cuvîntări alături de alţi copii. Îl atrăgeau modul ei

elegant de gîndire, înflăcărarea ce-o dovedea în examinarea ideilor. În același timp, ea părea rece ca gheața, complet izolată de toți ceilalți. Și Libo, fiul lui, era timid, dar pînă și el avea cîțiva prieteni și cîștigase afecțiunea profesorilor. Novinha însă nu-și făcuse nici un prieten, n-avea pe nimeni a cărui privire s-o caute după un moment de triumf. Pentru că refuza să împărtășească același sentiment, să răspundă, nici unul dintre profesori nu ținea sincer la ea.

– E paralizată din punct de vedere emoțional, spusese Dona Cristã odată, cînd Pipo se interesase de ea. Nimic n-o poate atinge. Jură că e fericită și că nu simte nevoia vreunei schimbări.

Iar acum Dona Cristã venise la Stațiunea Zenadorilor pentru a discuta cu Pipo despre Novinha. De ce tocmai cu Pipo? Nu întrezărea decît un motiv pentru vizita directoarei școlii în legătură cu această orfană.

– Să cred că în toții anii în care ai avut-o pe Novinha în școală am fost singura persoană care s-a interesat de ea?

– Nu singura, răspunse ea. Cu cîțiva ani în urmă i s-a acordat o mai mare importanță, mai ales cînd Papa i-a canonizat pe părinții ei. Toată lumea a întrebat atunci dacă și fiica Cidei și a lui Gusto a observat vreodată evenimente miraculoase în legătură cu părinții ei, așa cum li se întîmplase altora.

– Chiar i-au pus asemenea întrebări?

– Erau zvonuri, iar episcopul Peregrino a trebuit să facă cercetări.

Cînd se referea la tînărul conducător spiritual al Coloniei Lusitania, Dona Cristã devenea mai zgîrcită la vorbă. Dar și așa se spunea că ierarhia nu se înțelegea de minune cu Ordinul Filhos da Mente do Cristo. Răspunsul ei a fost plin de învățăminte.

– Îmi imaginez.

– În esență, a spus că dacă părinții ei i-ar asculta rugile și ar putea să i le împlinească, atunci de ce nu au răspuns rugăciunilor ei și nu s-au întors între cei vii? Acesta ar fi un miracol folositor, a zis ea, căci există și precedente. Dacă Os Venerados pot să înfăptuiesc miracole, dar nu răspund rugilor ei, înseamnă că n-o iubesc îndeajuns. De aceea preferă să creadă că părinții ei încă o iubesc, dar pur și simplu nu au puterea de a face minuni.

– O sofistă înnăscută, remarcă Pipo.

– Sofistă, dar și expertă în vinovăție: i-a spus episcopului că dacă Papa i-a declarat pe părinții ei sfinți, este ca și cum Biserica ar afirma că aceștia o urăsc. Cererea ca părinții ei să fie canonizați era o dovadă că Lusitania o disprețuia; dacă se aproba, însemna că însăși Biserica era vrednică de dispreț. Episcopul Peregrino devenise livid.

– Bagă de seamă că el a trimis totuși cererea.

– Pentru binele comunității. Și au mai fost și miracolele acelea.

– Cineva atinge mormîntul sfînt și durerile de cap dispar, și apoi strigă: „*Milagre! Os Santos me abenvfoaram!* Miracol! Sfinții m-au binecuvîntat!"

– Știi bine că Sfînta Romă vrea miracole mai convingătoare decît acestea. Dar n-are importanță. Papa ne-a îngăduit să numim orășelul nostru Milagre, și acum îmi închipui că de fiecare dată cînd cineva pronunță numele ăsta Novinha se înfierbîntă și arde de furie ascunsă.

– Ori devine mai rece. Nimeni nu poate ști care-i sînt adevăratele sentimente.

– În fine, Pipo, nu ești singurul care a întrebat de ea. În schimb, ești unicul care s-a interesat de ea ca persoană, nu de dragul Binecuvîntaților ei părinți.

Îl întristă că în afară de Filhos, care se ocupau de școlile de pe Lusitania, nimeni nu se arătase preocupat

de soarta fetei; de-a lungul anilor doar Pipo îi acordase slabe frînturi de interes.

– Are un prieten, spuse Libo.

Pipo uitase că fiul său se afla de față – Libo era atît de tăcut, încît era ușor să uite de el. Și Dona Cristã păru să tresară.

– Libo, spuse ea, cred c-am comis o nedelicatețe vorbind astfel despre una dintre colegele tale.

– Acum sînt ucenic de Xenador, îi reaminti Libo.

Asta însemna că nu mai mergea la școală.

– Cine e prietenul ei? întrebă Pipo.

– Marcão.

– Marcos Ribeira, explică Dona Cristã. Băiatul acela înalt...

– A, da, cel care-i alcătuit ca o cabra.

– E într-adevăr puternic, întări Dona Cristã. Dar eu nu am observat niciodată vreun semn de prietenie între ei.

– Odată, cînd Marcão a fost acuzat de ceva și s-a întîmplat ca ea să vadă totul, a depus mărturie în favoarea lui.

– Libo, dai o interpretare cam generoasă incidentului, zise Dona Cristã. Cred c-ar fi mai aproape de adevăr să spui că a depus mărturie împotriva băieților care făcuseră fapta și au încercat să arunce vina asupra lui.

– Marcão nu vede lucrurile așa, spuse Libo. Am observat în cîteva rînduri cum o urmărea cu privirea. Nu înseamnă prea mult, dar există cineva care o place.

– Dar tu, tu o placi? îl întrebă Pipo.

Libo rămase tăcut cîteva clipe. Pipo știa înțelesul acestei pauze. Libo se autoexamina pentru a găsi răspunsul. Nu acel răspuns care i se părea că se va bucura de aprobarea adulților și nici acela care ar putea să provoace mînia lor – cele două tipuri de înșelăciuni care făceau deliciul copiilor de vîrsta lui. Se cerceta pe sine pentru a descoperi adevărul.

– Dacă am înţeles eu bine, spuse Libo, nici nu vrea să o placă cineva. Seamănă cu un oaspete care aşteaptă să se întoarcă acasă din clipă în clipă.

Dona Cristă încuviinţă cu aer grav.

– Da, întocmai, exact impresia asta o lasă. Dar acum, Libo, trebuie să punem capăt indiscreţiei noastre rugîndu-te să ne laşi puţin singuri ca să...

Clătinînd scurt din cap şi cu un zîmbet care părea să spună „Da, înţeleg...", Libo plecă înainte ca ea să fi terminat fraza, graba paşilor lui făcînd ca ieşirea din scenă să fie o probă mai elocventă de discreţie decît dacă ar fi insistat să rămînă. Din aceste detalii, Pipo înţelese că Libo se supărase pentru că fusese rugat să plece; ştia să-i facă pe adulţi să se simtă oarecum imaturi în comparaţie cu el.

– Pipo, începu directoarea, a făcut cerere pentru a da examen de xenobiolog înainte de termen. Ca să le ia locul părinţilor ei.

Pipo ridică din sprîncene.

– Pretinde că se pregăteşte intens în acest domeniu încă de cînd era mică. Şi că e gata să înceapă munca imediat, fără ucenicie.

– Are treisprezece ani, adevărat?

– Precedente există. Mulţi au trecut asemenea teste foarte de timpuriu. E cineva care le-a luat la o vîrstă şi mai fragedă decît ea. Asta s-a întîmplat acum două mii de ani, dar i s-a permis. Episcopul Peregrino se opune, desigur, dar primarul Bosquinha, fie-i binecuvîntată inima simţitoare şi practică, a susţinut că Lusitania are neapărat nevoie de un xenobiolog – trebuie să ne apucăm să dezvoltăm noi soiuri de plante ca să ne asigurăm o varietate mai mare în alimentaţie şi să obţinem recolte mai bogate din solul Lusitaniei. „Nu-mi pasă, chiar dacă ar fi vorba de un sugar, avem nevoie de un xenobiolog." Astea sînt chiar cuvintele ei.

– Și vrei să mă ocup eu de examinarea ei?

– Dacă ai fi atît de amabil.

– Chiar mi-ar face plăcere.

– Eram sigură că vei fi de acord.

– Mărturisesc acum că îi datorez asta.

– Cum așa?

– Ar fi trebuit să fac mai mult pentru fata asta. Aș vrea să văd dacă nu-i prea tîrziu să încep acum.

Dona Cristă rîse delicat.

– Oh, Pipo, tare m-aș bucura să încerci. Dar crede-mă, prietene, cel ce-i ajunge în suflet simte fiorul gheții.

– Cred că-i așa. Îmi imaginez ce înseamnă pentru cel ce încearcă să simtă fiorul gheții. Dar ce-ar simți ea? Chiar așa rece cum e, sînt sigur că arde ca un foc.

– Ce poet ești! spuse Dona Cristă. Nu era nici o undă de ironie în vocea ei; credea tot ce spunea. Purceluții au înțeles că i-am trimis ca ambasadori pe cei mai buni dintre noi?

– Mă străduiesc să le-o spun, dar ei sînt sceptici.

– O trimit mîine la tine. Dar te previn: vrea să dea examenul la modul cel mai serios și se opune oricărei încercări de preexaminare.

Pipo zîmbi.

– Mai mult mă îngrijorează ce se va întîmpla după ce dă examenul. Dacă nu-l ia, va trece prin chinuri mari. Și dacă-l ia, înseamnă că eu voi fi acela care va începe să aibă probleme. Libo nu-mi va da pace pînă nu va susține și el examenul de zenador înainte de termen. Iar dacă se va întîmpla așa, atunci nu îmi rămîne decît să merg acasă, să mă așez în pat și să mor.

– Ce zănatic plin de romantism ești, Pipo! Dintre toți bărbații din Milagre, doar tu ai fi în stare să-l accepți pe fiul tău ca egal.

După plecarea ei, Pipo și Libo lucrară împreună ca de obicei, notînd întîmplările zilei petrecute cu *pequeninos.* Pipo compară concluziile lui Libo, modul lui de gîndire, intuițiile, atitudinile lui cu cele ale absolvenților pe care-i cunoscuse în universitate înainte de a deveni membru al Coloniei Lusitania. Chiar dacă era tînăr și trebuia să mai acumuleze multe cunoștințe teoretice și practice, prin metodă Libo devenise un adevărat om de știință și prin simțire – un umanist. Pînă să-și termine activitatea din seara aceea și să plece spre casă împreună în lumina lunii mari a Lusitaniei, Pipo ajunsese la concluzia că, indiferent dacă-și dădea examenul sau nu, Libo merita să fie tratat ca un coleg. Testele nu puteau să dea o măsură exactă a lucrurilor care contau.

Și chiar dacă Novinhei nu i-ar fi convenit, Pipo voia să descopere dacă ea avea într-adevăr calități incontestabile de om de știință; dacă nu le avea, atunci va face în așa fel încît să nu treacă examenul, indiferent de volumul de cunoștințe memorate.

Pipo părea decis să-i facă greutăți. Novinha știa cum procedau adulții cînd își puneau în gînd să nu-i dea satisfacție, dar nici nu voiau să se certe sau să dea dovadă de răutate. „Sigur, sigur că poți da testul. Dar nu ai motive să te pripești, să nu ne grăbim, dă-mi voie să mă conving că-l vei lua de la prima încercare."

Novinha nu voia să aștepte. Era pregătită.

– Sînt gata să dau orice probe dorești, spuse ea.

Trăsăturile lui deveniră reci. Așa se întîmpla mereu cu adulții. Asta n-o deranja. Răceala îi convenea. Îi putea îngheța de moarte pe toți.

– N-aș vrea să dai chiar orice probe, îi explică el.

– Nu-ți cer decît să le înșirui pe toate ca să trec prin ele cît mai repede. Nu vreau să aștept zile întregi.

El rămase o clipă pe gînduri.

– Ce grăbită eşti!

– Sînt pregătită. Codul Stelar îmi permite să solicit testarea cînd doresc. E o relaţie între mine şi Congresul Stelar şi eu n-am găsit nicăieri scris că un xenolog are dreptul să pună la îndoială hotărîrea Comisiei Interplanetare de examinări.

– Atunci n-ai citit cu atenţie.

– Singurul lucru de care am nevoie pentru a da testul înainte de împlinirea vîrstei de şaisprezece ani este aprobarea susţinătorului meu legal. Eu nu am un susţinător legal.

– Ba dimpotrivă, spuse Pipo. Primarul Bosquinha a fost susţinătorul tău legal din ziua în care ţi-au murit părinţii.

– Iar el a fost de acord să dau testul.

– Cu condiţia să vii la mine.

Novinhei nu-i scăpă privirea sfredelitoare. Nu-l cunoştea pe Pipo, aşa că avu impresia că era privirea pe care o văzuse în mulţi alţi ochi, dorinţa de a o domina, de a o stăpîni, tentaţia de a-i înfrînge hotărîrea şi de a-i strivi independenţa, dorinţa de a o face să cedeze.

Trecerea de la răceala glacială la flacără se produse instantaneu.

– Ce ştii tu despre xenobiologie? Nu faci decît să treci dincolo pentru a discuta cu purceluşii, n-ai cum să înţelegi modul de funcţionare a genelor! Cine te crezi ca să mă judeci? De opt ani Lusitania nu are xenobiolog şi-i trebuie neapărat unul, iar tu vrei să-i faci pe oameni să mai aştepte doar ca să-i ţii sub control.

Spre uimirea ei, Pipo nu se pierdu şi nici nu dădu înapoi. Nici măcar nu se înfurie la vorbele ei. Se purtă ca şi cum ea n-ar fi zis nimic.

– Înţeleg, spuse el încet, vrei să devii xenolog din prea multă dragoste faţă de oamenii de pe Lusitania. Ţi-ai dat

seama de nevoile comunității și, sacrificîndu-te, te-ai pregătit pentru a o sluji în mod altruist de la o vîrstă fragedă.

I se părea absurd să-l audă vorbind astfel. Dar simți în cuvintele lui ceva mai mult decît atît.

– Și aceasta nu-i un motiv suficient?

– Dacă ar fi adevărat, ar fi destul de bun.

– Vrei să spui că sînt o mincinoasă?

– Propriile vorbe te-au făcut să pari mincinoasă. Spuneai cît de mult au ei, oamenii de pe Lusitania, nevoie de tine. Dar și tu trăiești printre noi. Ți-ai petrecut întreaga viață aici. Ești gata să te sacrifici pentru noi, și totuși nu simți că faci parte din această comunitate.

Deci Pipo nu era ca restul adulților care îi credeau și acceptau minciunile doar pentru că ele o făceau să pară încă un copil; el dorea s-o considere altfel.

– De ce să mă simt ca o părticică din comunitate? Nu sînt parte din ea!

El clătină din cap cu gravitate, ca și cînd ar fi cîntărit răspunsul ei.

– Atunci din ce comunitate faci parte?

– Cealaltă comunitate de pe Lusitania este a purcelușilor, și pe mine nu m-ai văzut printre cei care venerează copacii.

– Pe Lusitania sînt și alte comunități. Tu, de pildă, ești studentă – există o comunitate a studenților.

– Nu-i de mine.

– Știu. Prieteni nu ai, nici cunoștințe apropiate, mergi la slujbă, dar niciodată la spovedanie, te izolezi complet pentru a evita, atît cît este posibil, apropierea de viața acestei colonii și contactul cu specia umană. Toate astea dovedesc limpede că trăiești într-o izolare deplină.

Novinha nu era pregătită pentru așa ceva. El dădea glas unei dureri ascunse și nu se gîndise la o strategie ca să facă față acestei încercări.

– Dacă-i adevărat, nu e vina mea.

– Sînt lămurit. Știu cînd a început și mai știu și a cui e vina că situația a continuat pînă în ziua de azi.

– A mea?

– A mea. Și a tuturor. Dar în primul rînd a mea, pentru că mi-am dat seama ce se întîmplă cu tine și n-am intervenit deloc. Pînă astăzi.

– Iar astăzi vrei să mă ții departe de singurul lucru care are importanță pentru mine și pentru viața mea! Îți mulțumesc mult pentru compasiune.

El dădu solemn din cap, ca și cum ar fi acceptat și aprobat recunoștința exprimată ironic.

– Novinha, într-un fel, nici nu contează că vina nu-ți aparține. Milagre este o comunitate și, fie că te-a tratat nedrept, fie că nu, ea trebuie să acționeze totuși la fel ca oricare alta și să asigure fericirea pentru toți membrii ei.

– Asta însemnînd toată lumea de pe Lusitania în afară de mine – eu și purcelușii.

– Xenobiologul este foarte important pentru o colonie, îndeosebi pentru una ca a noastră, înconjurată de o barieră care ne limitează pentru totdeauna dezvoltarea. Xenobiologul nostru trebuie să găsească modalități de a obține mai multe proteine și carbohidrați la hectar, ceea ce înseamnă adaptarea grîului și porumbului create pe Pămînt pentru a utiliza...

– Pentru a utiliza la maximum substanțele nutritive existente în mediul lusitan. Crezi că mi-am propus să susțin examenul fără să știu care va fi scopul muncii mele de o viață?

– Munca ta de o viață va fi să te dăruiești ideii de a îmbunătăți traiul oamenilor pe care-i disprețuiești.

Abia acum înțelese Novinha capcana pe care i-o întinsese Pipo. Prea tîrziu, arcul fusese eliberat.

– Deci crezi că un xenobiolog nu-și poate desfășura munca decît dacă-i *iubește* pe oamenii care folosesc roadele activității lui.

– Nu-mi pasă dacă ne iubești ori nu. Eu trebuie să știu ce vrei cu adevărat. De ce pui atîta pasiune în hotărîrea ta.

– Chestiune de psihologie. Părinții mei au murit făcînd munca asta, așa că eu încerc să preiau rolurile lor.

– Poate că da, încuviință Pipo. Sau poate că nu. Ceea ce vreau eu să știu, Novinha, ceea ce *trebuie* să aflu înainte de a-ți permite să dai testul, e comunitatea din care faci parte.

– Singur ai spus-o! Nu aparțin nici uneia.

– Imposibil. Orice persoană este definită de comunități cărora le aparține, precum și de cele la care nu aderă. Eu sînt asta și asta, dar în mod sigur nu sînt aceea sau cealaltă. Toate definițiile tale au o conotație negativă. Aș putea face o listă nesfîrșită cu ceea ce nu ești. Însă o persoană care crede cu adevărat că nu aparține nici unei comunități ajunge în mod inevitabil să se ucidă pe sine, fie trupește, fie abandonîndu-și identitatea și pierzîndu-și mințile.

– Așa sînt eu, nebună pînă în străfunduri!

– Nu-i vorba de asta. Ești animată de un sentiment înfricoșător al motivației. Dacă dai testul, sigur îl vei lua. Dar, înainte de a te lăsa să-l dai, trebuie să știu cine vei deveni după ce-l iei. În ce crezi, unde ți-e locul, la ce ții, ce iubești?

– Nimic pe lumea asta sau pe cealaltă.

– Nu te cred.

– În lumea asta n-am întîlnit niciodată pe cineva bun, bărbat sau femeie, în afară de părinții mei, iar ei sînt morți! Și nici măcar ei – nimeni nu înțelege nimic.

– Doar tu.

– Sînt parte din tot și din nimic, nu-i așa? Dar nimeni nu-i înțelege pe ceilalți, nici măcar tu, care pretinzi că ești atît de înțelept și plin de compasiune, dar nu reușești decît să mă faci să plîng, pentru că ai puterea de a mă împiedica să fac ce vreau.

– Adică xenobiologie.

– Exact! Asta nu-i decît o parte.

– Și care-i restul?

– Ceea ce ești, ceea ce faci. Numai că tu faci totul anapoda, procedezi *în mod stupid.*

– Xenobiolog *și* xenolog.

– S-a comis o greșeală stupidă cînd s-a creat o nouă știință pentru studierea purcelușilor. O adunătură de antropologi bătrîni și plictisiți care și-au pus pălării noi și s-au autointitulat xenologi. Dar nu-i poți înțelege pe purcelușii doar urmărind *comportamentul* lor! Sînt rezultatul unei evoluții diferite. Trebuie să le înțelegi genele, ce se petrece în celulele lor. Și celulele celorlalte animale, pentru că ei nu pot fi studiați separat; nimic nu trăiește izolat de restul...

„Nu-mi ține o prelegere", se gîndi Pipo. „Spune-mi ce *simți.*" Și pentru a-i provoca o emoție, șopti:

– În afară de tine.

Reușit. Din rece și disprețuitoare, Novinha deveni înfocată și defensivă:

– Niciodată nu-i vei înțelege! Însă eu da!

– Ce-ți pasă ție de ei? Ce înseamnă purcelușii pentru tine?

– N-o să pricepi niciodată. Ești un bun *catolic.* Rosti cuvîntul cu dispreț. E vorba de o carte care se află la Index.

Chipul lui Pipo se lumină brusc.

– „Matca și Hegemonul".

– Oricare ar fi fost el, cel care și-a spus „Vorbitor în Numele Morților" a trăit acum trei mii de ani. Dar i-a

înțeles pe gîndaci! I-am exterminat, singura specie extraterestră pe care am întîlnit-o, i-am ucis pe toți, însă el *a înțeles.*

– Iar tu ai vrea să scrii o istorie despre *pequeninos,* așa cum el a scris una despre gîndaci.

– După cum vorbești, vrei să mă convingi că-i la fel de ușor ca atunci cînd redactezi o lucrare savantă. Nu știi ce a însemnat să scrie „Matca și Hegemonul". Ce tortură pentru el să se imagineze trăind în mintea unei ființe extraterestre și să revină cu sufletul plin de dragoste pentru marea creație pe care a distrus-o. A trăit în aceeași perioadă cu cea mai cumplită ființă umană care a existat vreodată, Săvîrșitorul Xenocidului, cel care a nimicit gîndacii, și a făcut tot ce i-a stat în putință să repare fapta Săvîrșitorului. Vorbind în numele morților, a încercat să învie morții...

– Dar n-a rușit.

– Ba da! I-a făcut să trăiască din nou – ai ști dacă ai fi citit cartea! Despre Iisus nu știu, îl ascult pe episcopul Peregrino și nu cred că preoțimea are măcar puterea de a transforma anafura în carne sau de a obține iertare pentru vreun păcat infim. Dar el a reușit să readucă Matca la viață.

– Și atunci unde e?

– Aici! În mine!

El dădu aprobator din cap.

– Și mai sălășluiește cineva în tine. Mărturisitorul pentru Morți. Asta vrei să devii de fapt.

– E unica poveste adevărată pe care am auzit-o vreodată, spuse ea. Singura la care țin. Asta voiai să auzi? Că sînt o eretică? Și că munca mea de o viață va însemna să adaug la Indexul de adevăruri o altă carte care le va fi interzisă bunilor catolici?

– Aș fi vrut să aflu ce ești în loc să-mi spui ce nu ești. Ești Matca. Ești Vorbitor în Numele Morților. Asta

reprezintă o comunitate foarte redusă la număr, dar cu suflet mare. Prin urmare, ai ales să nu faci parte dintre copiii care formează grupuri cu singurul gînd de a-i exclude pe ceilalți, iar oamenii te privesc și-și spun: „Sărmana copilă, e atît de izolată", dar tu cunoști un anume secret, știi precis cine ești. Tu ești singura ființă umană capabilă să înțeleagă o minte extraterestră, fiindcă tu ești acea minte; știi ce înseamnă a fi uman, pentru că n-ai găsit nici un grup uman care să-ți ofere acreditarea de *homo sapiens* în care se poate încrede cineva.

– Acum spui că nici măcar nu-s umană? M-ai făcut să plîng pentru că nu vrei să mă lași să dau examenul, m-ai silit să mă umilesc, iar acum afirmi că-s inumană?

– Poți da testul.

Cuvintele rămaseră parcă suspendate în aer.

– Cînd? întrebă ea în șoaptă.

– În seara asta. Mîine. Începi cînd vrei. O să mă opresc din lucru pentru a te examina cît de curînd dorești.

– Mulțumesc! Îți mulțumesc, eu...

– Să devii Vorbitor în Numele Morților. O să-ți dau tot ajutorul. Legea îmi interzice să mai iau cu mine pe altcineva în afară de un ucenic, fiul meu Libo, pentru a merge la *pequeninos*. Dar îți vom oferi notițele noastre. Îți vom pune la dispoziție tot ce aflăm. Toate bănuielile și speculațiile noastre. În schimb, și tu ne vei arăta rezultatele muncii tale, tot ce descoperi privind modelele genetice ale acestei lumi, ca să ne ajuți să-i înțelegem pe *pequeninos*. Și după ce, împreună, vom fi aflat destule, poți să-ți scrii cartea, poți vorbi în numele lor. Dar de astă dată nu al Morților. *Pequeninos* nu sînt morți.

Ea zîmbi fără să vrea.

– Vorbitor pentru Cei Vii.

– Și eu am citit „Matca și Hegemonul", spuse el. Nici nu m-aș putea gîndi la o altă sursă mai bună pentru a-ți găsi un nume.

Încă nu avea încredere în el și nici nu credea ce-i promitea.

– O să vreau să vin des pe aici. Tot timpul.

– Încuiem numai cînd mergem să dormim.

– Mă refer la restul timpului. O să vă săturați de mine. O să ajungeți să mă goniți. Îmi veți ascunde secretele voastre. O să-mi spuneți să tac și să nu-mi exprim părerile.

– Abia ne-am împrietenit și ai și început să crezi că sînt mincinos și prefăcut, un prostănac lipsit de răbdare.

– Dar așa mi se întîmplă de fiecare dată. Toți vor să mă îndepărteze...

Pipo ridică din umeri.

– Și? Din cînd în cînd i se întîmplă fiecăruia să vrea să rămînă singur, cu gîndurile lui. S-ar putea să vreau și eu să nu te văd. Chiar dacă-ți voi spune să pleci, nu trebuie s-o și faci.

Acesta era cel mai surprinzător lucru pe care-l spusese vreodată cuiva.

– Asta-i o absurditate.

– Un singur lucru te rog. Promite-mi că nu vei încerca niciodată să mergi la *pequeninos*. Nu te pot lăsa, și dacă s-ar întîmpla s-o faci, Congresul Stelar ar pune capăt muncii noastre de aici și ar interzice orice contact cu ei. Îmi promiți? Altfel totul – munca mea, munca ta – se va nărui.

– Promit.

– Cînd dai testul?

– Acum! Putem începe imediat?

El zîmbi ușor, apoi întinse o mînă și, fără să se uite, atinse terminalul. Acesta căpătă viață și primele modele genetice apărură în aer, deasupra lui.

– Pregătiseși deja examinarea, exclamă ea. Era gata cu totul. Știai de la început că o să mă lași să o dau!

Pipo clătină din cap.

– Speram. Am crezut în tine. Am vrut să te ajut să obții ceea ce visezi. Numai să dorești să faci ceva bun.

Novinha nu și-ar fi meritat numele dacă n-ar mai fi găsit ceva ironic de zis:

– Înțeleg. Ai devenit judecător de vise.

Probabil nu-și dădu seama că asta era o insultă. Se mulțumi să zîmbească și spuse:

– Credință, speranță și iubire – acestea trei. Dar iubirea este cel mai puternic judecător dintre toate.

– Nu mă iubești.

– Aha, făcu el. Eu sînt judecătorul viselor, iar tu al dragostei. Ei bine, te găsesc vinovată că ai vise frumoase și te condamn la muncă și suferință pe viață de dragul viselor tale. Sper însă că n-o să mă declari într-o bună zi vinovat de delictul de a te fi iubit. Căzu pe gînduri cîteva clipe. Am pierdut o fiică din cauza Descoladei. Maria. Ar fi fost cu doar cîțiva ani mai mare decît tine.

– Și îți aduc aminte de ea?

– Mă gîndeam că n-ar fi semănat deloc cu tine.

Novinha începu să dea testul. Îi trebuiră trei zile. Îl luă cu un rezultat mai bun decît mulți alți absolvenți. Cînd va privi în urmă, nu-și va aminti totuși de test fiindcă el însemna începutul carierei, sfîrșitul copilăriei, confirmarea vocației pentru munca de o viață. Avea să-și amintească de el deoarece reprezenta începutul activității ei în Stațiunea lui Pipo, unde acesta, Libo și ea formau prima comunitate căreia îi aparținea de cînd părinții ei fuseseră înmormîntați.

Nu-i veni ușor, mai ales la început. Novinha nu se putea dezbăra imediat de atitudinea de opoziție glacială. Pipo înțelegea asta, era pregătit să primească loviturile ei verbale fără a riposta. Lui Libo îi era mult mai greu. Stațiunea Zenadorilor fusese locul în care el și tatăl său

puteau să se simtă împreună. Iar acum, fără să i se ceară consimţământul, se mai alăturase o a treia persoană, care-i vorbea de parcă ar fi fost un copil, chiar dacă amîndoi aveau aceeaşi vîrstă. Îl umplea de amărăciune faptul că ea era xenobiolog cu drepturi depline, cu un statut de adult şi tot ce însemna aceasta, în timp ce el nu depăşise etapa de ucenic.

Dar încerca să suporte totul cu răbdare. Avea o fire calmă şi stăpînită şi tăcerea făcea casă bună cu temperamentul lui. Nu exista riscul ca el să devină ranchiunos pe faţă. Dar Pipo îşi cunoştea fiul şi îl vedea cum fierbe. După o vreme, pînă şi Novinha, aşa insensibilă cum se voia, îşi dădu seama că-l stîrnea pe Libo, depăşind limite pe care nici un alt tînăr nu le-ar fi răbdat. Dar, în loc să-i dea pace, începu să considere totul drept o provocare. Cum putea smulge un răspuns din partea acestui băiat atrăgător, cu spirit frumos şi inuman de calm?

– Vrei să spui că aţi lucrat atîţia ani şi nici măcar nu aţi aflat cum se reproduc purceluşii? întrebă ea într-o bună zi. De unde ştiţi că sînt cu toţii masculi?

Libo răspunse calm:

– În timp ce învăţau limbile noastre le-am explicat ce înseamnă mascul şi femelă. Ei au preferat să-şi spună masculi. S-au referit la exemplarele celelalte, pe care nu le-am văzut niciodată, ca fiind femele.

– Dar din cîte ştiţi, se reproduc prin muguri! Sau prin mitoză!

Tonul vocii ei devenise dispreţuitor, iar Libo nu-i răspunse imediat. Lui Pipo i se păru că aude gîndurile fiului său, care-şi reformula atent răspunsul senin şi liniştitor.

– Şi eu aş dori ca munca noastră să se apropie mai mult de antropologia propriu-zisă, spuse el. Aşa am fi mai bine pregătiţi pentru a aplica rezultatele cercetărilor

tale referitoare la modelele de viaţă subcelulară de pe Lusitania la ceea ce descoperim noi despre *pequeninos.*

Novinha îl privi îngrozită.

– Vrei să spui că nici măcar nu luaţi mostre de ţesut?

Libo roşi uşor, dar vocea îi rămase totuşi stăpînită. „Chiar dacă ar fi anchetat de Inchiziţie, băiatul acesta tot la fel ar răspunde", se gîndi Pipo.

– Cred că e o greşeală, spuse Libo, dar ne temem că *pequeninos* s-ar întreba de ce luăm bucăţi din trupurile lor. Dacă s-ar întîmpla ca vreunul dintre ei să se îmbolnăvească ulterior, n-are crede că noi i-am provocat boala?

– Dar dacă aţi lua ceea ce ei leapădă în mod normal? Se pot afla multe şi din studierea unui fir de păr.

Libo dădu aprobator din cap; Pipo, care-i urmărea de la terminalul situat în partea cealaltă a camerei, recunoscu gestul – Libo îl învăţase de la tatăl său.

– Multe triburi primitive de pe Pămînt considerau că ceea ce se desprinde din trupul cuiva conţine o parte din viaţa şi forţa lui. Dacă purceluşii şi-ar închipui că facem farmece împotriva lor?

– Nu le cunoşti limba? Aveam impresia că unii dintre ei vorbesc şi Esenţiala. Nu făcu nici un efort să-şi ascundă dezaprobarea. Nu le puteţi explica la ce slujesc mostrele?

– Ai dreptate, răspunse el netulburat. Dar dacă le-am spune la ce folosim mostrele de ţesut, s-ar putea să-i învăţăm din greşeală anumite concepte ale biologiei cu o mie de ani înainte ca ei să ajungă în stadiul de evoluţie în care le-ar descoperi singuri. Tocmai de aceea legea ne interzice să le explicăm asemenea lucruri.

În cele din urmă, ruşinată, Novinha bătu în retragere:

– Nu ştiam cît de tare vă încorsetează doctrina intervenţiei minime.

Pipo se bucură auzindu-i vorbele din care mai dispăruse aroganţa, însă aceasta era de preferat smereniei.

Copila era atît de lipsită de legături umane, încît se exprima excesiv de formal, întocmai ca un tratat ştiinţific. Pipo se întreba dacă nu cumva era prea tîrziu pentru a o învăţa să se poarte ca o fiinţă umană.

Nu era timpul pierdut. După ce înţelese că ei amîndoi erau desăvîrşiţi cunoscători ai ştiinţei pe care o practicau, iar ea nu ştia aproape nimic din domeniul lor, făcu uitată atitudinea agresivă şi aproape că trecu în extrema cealaltă. În săptămînile ce urmară, vorbi foarte rar cu Pipo şi Libo. În schimb, studie rapoartele lor, încercînd să priceapă rostul activităţii pe care o desfăşurau. Din cînd în cînd avea cîte o nelămurire şi punea întrebări; ei îi răspundeau politicos şi cu răbdare.

Politeţea făcu loc încet, încet familiarităţii. Pipo şi Libo începură să discute neîngrădit în faţa ei, încercînd să lămurească de ce *pequeninos* aveau o serie de comportamente ciudate, care era înţelesul ascuns al unora dintre afirmaţiile lor bizare, de ce rămîneau exasperant de impenetrabili. Şi întrucît studiile lor reprezentau o ramură foarte nouă a ştiinţei, Novinhei nu-i trebuia mult ca să ajungă suficient de informată, chiar dacă la mîna a doua, pentru a emite cîteva ipoteze.

– La urma urmei, îi spuse Pipo pe un ton încurajator, sîntem cu toţii orbi, dar împreună.

Pipo anticipase ceea ce avea să se întîmple. Răbdarea atent cultivată îl făcuse pe Libo să pară rece şi rezervat faţă de cei de vîrsta lui, cînd influenţa lui Pipo sufoca orice încercare a lui de a stabili şi alte relaţii; izolarea Novinhei era şi mai bătătoare la ochi, dar la fel de deplină. Acum însă, interesul lor comun faţă de *pequeninos* îi apropia – cu cine alţii mai puteau discuta cînd nimeni în afară de Pipo nu le putea înţelege subiectele de conversaţie?

Se relaxau împreună, rîdeau pînă le dădeau lacrimile la glume care nu ar fi reuşit să distreze pe nici un alt

lusitan. Așa cum purcelușii păreau să fi dat nume fiecărui copac din pădure, Libo botează în joacă toate piesele de mobilier din Stațiunea Zenadorilor și anunța la diferite intervale că unele din ele erau prost dispuse și nu trebuiau tulburate:

– Nu sta pe Sofa! Iar e sub influența lunii!

Nu văzuseră niciodată o femelă de *pequeninos*, iar masculii se refereau la ele cu un respect aproape religios; Novinha scrise o serie de așa-zise rapoarte despre o femelă *pequenino* imaginară pe care o numi Maica Reverend și care era chiar de rea de gură și pretențioasă.

Dar nu tot ce făceau stîrnea rîsul. Apăreau și probleme, griji, ba o dată trecură chiar prin momente de spaimă că făcuseră exact ceea ce Congresul Stelar încercase cu atîtea eforturi să împiedice – introducerea de schimbări radicale în societatea *pequenino*. Totul începu cu Rădăcină, desigur. Rădăcină, care stăruia să pună întrebări provocatoare, imposibile, ca de exemplu: „Dacă nu aveți un alt oraș de oameni, cum puteți porni război? Nu dobîndiți onoare ucigînd Micuți." Pipo bîigui ceva care voia să însemne că oamenii nu vor ucide niciodată *pequeninos*, adică Micuți; dar știa că nu la asta se referise Rădăcină.

Pipo știa de ani de zile că *pequeninos* cunoșteau conceptul de război, dar după acea Libo și Novinha dezbătuseră zile întregi dacă întrebarea lui Rădăcină dovedea sau nu că purcelușii considerau războiul drept recomandabil sau doar inevitabil. Mai prinseseră de la Rădăcină și alte frînturi de informații, unele importante, unele nu – și multe altele a căror importanță era imposibil de apreciat. Într-un fel, chiar prin relația cu Rădăcină, interdicția potrivit căreia xenologilor le era interzis să pună întrebări care să dezvăluie intențiile și, prin urmare, practicile umane se dovedi înțeleaptă. Întrebările lui Rădăcină le

furnizau mai multe informaţii decît reuşeau să obţină din răspunsurile lui la nelămuririle lor.

Ultima informaţie pe care le-o dădu Rădăcină nu apăru totuşi sub fórma unei întrebări. Era o bănuială, exprimată în particular către Libo, în momentul cînd Pipo se îndepărtase cu alţi *pequeninos* pentru a cerceta modul în care ei îşi construiau case din buşteni.

– Ştiu, ştiu, spuse Rădăcină, acum ştiu de ce e încă în viaţă. Femeile voastre sînt prea proaste ca să-şi dea seama că el este înţelept.

Libo se chinui să priceapă înţelesul acestor vorbe fără legătură directă cu discuţia lor. De ce credea Rădăcină că femeile, dacă ar fi mai inteligente, l-ar ucide pe Pipo? Discuţia despre moarte îl tulburase – evident că aceasta era o problemă importantă, şi Libo nu ştia cum să o rezolve singur. Şi totuşi nu putea să-l cheme pe Pipo în ajutor, întrucît era clar că Rădăcină voia să discute cît Pipo nu avea cum să asculte.

Pentru că Libo nu-i răspunse, Rădăcină insistă:

– Femeile voastre sînt slabe şi proaste. Le-am spus asta şi celorlalţi, iar ei mi-au zis că pot să te întreb pe tine. Femeile voastre nu înţeleg înţelepciunea lui Pipo. E adevărat?

Rădăcină părea foarte agitat; respira cu greutate şi-şi smulgea firea de păr, cîte patru-cinci dintr-o dată, de pe braţe. Într-un fel sau altul, Libo se văzu silit să răspundă.

– Majoritatea femeilor nu-l cunosc, spuse el.

– Atunci cum vor şti dacă trebuie să moară? întrebă Rădăcină. Apoi, brusc, rămase ca împietrit şi rosti foarte tare: Sînteţi *cabras!*

Abia acum apăru şi Pipo, întrebîndu-se ce rost avea strigătul acela. Văzu imediat că Libo era peste măsură de tulburat. Dar Pipo nu ştia absolut nimic despre

subiectul discuției, ce ajutor putea să ofere? Nu știa decît că Rădăcină spusese că oamenii – sau doar Pipo și Libo – erau totuna cu turmele de animale mari care pășteau în prerie. Pipo nu-și putea da seama dacă Rădăcină era furios sau fericit.

– Sînteți *cabras!* Voi hotărîți! Arătă către Libo, apoi către Pipo. Femeile nu aleg onoarea pentru voi, voi o alegeți! Ca într-o bătălie, însă tot timpul!

Pipo nu pricepea despre ce vorbea Rădăcină, dar văzu că toți *pequeninos* rămăseseră nemișcați ca niște cioturi de copaci și așteptau un răspuns, de la el sau de la Libo. Se vedea limpede că Libo era prea înspăimîntat de comportamentul ciudat al lui Rădăcină ca să îndrăznească să zică ceva. În situația asta, înțelesese că n-avea altă ieșire decît să spună adevărul; la urma urmelor, era o informație aproape incontestabilă și lipsită de importanță privind societatea umană. Încălca regulile stabilite de Congresul Stelar, dar, dacă ar evita să răspundă, răul ar fi și mai mare, așa că Pipo alese:

– Femeile și bărbații hotărăsc împreună sau hotărăsc fiecare pentru sine. Nimeni nu decide pentru altul.

Era de netăgăduit că toți purcelușii așteptaseră răspunsul.

– *Cabras,* spuseră ei, apoi repetară cuvîntul de mai multe ori.

Alergară către Rădăcină, hohotind și șuierînd. Îl luară pe sus și se grăbiră cu el spre inima pădurii. Pipo încercă să-i urmeze, dar doi dintre purcelușii i se puseră în cale și clătinară din cap. Acesta era un gest uman pe care-l deprinseseră de mult, dar pentru *pequeninos* el avea un înțeles mai grav. Lui Pipo îi era cu desăvîrșire interzis să pornească pe urmele lor. Mergeau la femeile lor, iar *pequeninos* spuseseră că acesta era singurul loc în care nu aveau voie să calce.

În drum spre casă, Libo îi explică lui Pipo cum apăruse neplăcuta situaţie:

– Ştii ce-a spus Rădăcină? Că femeile noastre sînt slabe şi proaste.

– Vorbeşte aşa pentru că n-a cunoscut-o pe Bosquinha sau pe mama ta, de exemplu.

Libo rîse, pentru că mama lui, Conceição, domnea peste arhive de parcă acestea ar fi fost un *estação* din vechiul Mato Grosso – cel ce păşea pe tărîmul ei trebuia să se supună fără crîcnire legii făcute de ea. Tot rîzînd, simţi că ceva îi scapă, o idee care era importantă – despre ce vorbeau? Discuţia continuă. Libo uitase şi curînd ajunse chiar să uite că uitase.

În noaptea aceea auziră răpăitul ca de tobă despre care Libo şi Pipo credeau că face parte dintr-un fel de sărbătorire. Acest sunet, ca bătaia unor beţe grele în tobe mari, nu se auzea prea des. Însă de data asta petrecerea părea să nu se mai sfîrşească. Pipo şi Libo socotiră că modelul uman de egalitate sexuală le dăduse probabil masculilor *pequeninos* o speranţă de libertate.

– Cred că acest lucru ar putea fi interpretat drept o modificare gravă în comportamentul *pequeninos*, spuse Pipo preocupat. Dacă descoperim că am provocat într-adevăr o schimbare, va trebui să o raportez, iar Congresul va hotărî aproape sigur întreruperea oricăror contacte dintre oameni şi *pequeninos* pentru o perioadă. Ani în şir, probabil.

Îl întrista gîndul că, îndeplindu-şi conştiincios datoria, ar putea determina hotărîrea Congresului Stelar de a le interzice cu desăvîrşire să-şi continue munca.

În dimineaţa următoare, Novinha merse cu ei pînă la poarta tăiată în gardul înalt care separa oraşul uman de pantele ce duceau spre dealurile împădurite unde locuiau purceluşii. Cum Pipo şi Libo încercau încă să se asigure

unul pe altul că oricare din ei ar fi procedat la fel, Novinha o luase înaintea lor și ajunsese prima lîngă poartă. Cînd se apropiară și ei, ea le arătă un petic de pămînt roșiatic recent dezgolit, situat la mai puțin de zece metri de poartă.

– E proaspăt, spuse ea. Și văd ceva acolo.

Pipo deschise poarta și, fiind mai tînăr, Libo alergă înainte, să cerceteze. Se opri la marginea porțiunii curățate și rămase ca o stană de piatră, cu capul plecat spre ceea ce zăcea acolo. Văzîndu-l atît de nemișcat, Pipo se opri și el, iar Novinha, temîndu-se pentru Libo, ignoră legea și trecu în goană de poartă. Libo își lăsă capul pe spate și căzu în genunchi; se apucă de părul cu bucle mărunte și scoase un strigăt de remușcare.

Rădăcină zăcea în țărînă, cu brațele în lături. Fusese eviscerat, și nu în mod neglijent: fiecare organ fusese separat cu grijă, iar fîșii și filamente din membrele lui fuseseră scoase și întinse pe solul uscat, într-un model simetric. Toate părțile încă aveau legături cu trupul – nimic nu era complet desprins.

Strigătul îndurerat al lui Libo era aproape disperat. Novinha îngenunche lîngă el, îl îmbrățișă, îl legănă, încercă să-l mîngîie. Pipo își scoase minusculul aparat foto și, metodic, făcu fotografii din toate unghiurile, astfel încît să le poată analiza în detaliu pe computer mai tîrziu.

– Era încă în viață cînd au făcut asta, spuse Libo după ce se calmă îndeajuns ca să poată vorbi. Dar chiar și așa, trebui să pronunțe cuvintele încet, cu atenție, de parcă ar fi fost un străin care tocmai învăța limba. E atîta sînge pe pămînt și e împrăștiat pînă departe... inima lui sigur mai bătea cînd l-au desfăcut.

– Discutăm despre asta mai tîrziu, sugeră Pipo.

Iar acum, acel ceva de care Libo uitase cu o zi în urmă îi revenea în minte cu o limpezime nemiloasă.

– E în legătură cu ce a zis Rădăcină despre femei. Ele decid cînd tebuie să moară bărbaţii. El mi-a spus asta, iar eu...

Rămase locului. Bineînţeles că nu făcu nimic. Legea îi cerea să nu întreprindă nimic. Şi în chiar clipa aceea se gîndi că urăşte legea. Dacă legea însemna să permită ca Rădăcină să păţească aşa ceva, atunci ea nu era bună. Rădăcină era o persoană. Şi faptul că doar studiezi o persoană nu trebuie să te facă să rămîi deoparte şi să îngădui ca aceasta să fie ucisă.

– Nu l-au dezonorat, spuse Novinha. Măcar de atîta lucru putem fi siguri: e vorba de dragostea ce o au pentru copaci. Vedeţi? Din centrul cavităţii pieptului, care acum era golită complet, răsărea un puiet foarte mic. Au plantat un copac pentru a-i însemna locul de îngropăciune.

– Acum ştiu de ce-şi numesc toţi copacii, spuse Libo cu amărăciune în glas. I-au plantat drept semne de mormînt pentru purceluşii pe care i-au torturat pînă au murit.

– Pădurea asta e foarte mare, spuse calm Pipo. Limitaţi-vă ipotezele la cea mai plauzibilă posibilitate. Vocea lui cumpătată şi domoală, dorinţa lui insistentă ca pînă şi în asemenea momente să se comporte ca oameni de ştiinţă îi calmă pe amîndoi.

– Ce trebuie să facem? întrebă Novinha.

– Trebuie să te ducem imediat în perimetrul nostru, spuse Pipo. Îţi este interzis să intri aici.

– Voiam să spun... cu trupul... cu el ce facem?

– Nimic, îi răspunse Pipo. *Pequeninos* au făcut aşa cum le stă în obicei, din motive care îi privesc numai pe ei.

Îl ajută pe Libo să se ridice.

Libo abia se putea ţine pe picioare; la început trebui să se oprească după fiecare pas.

– Ce-am spus? șopti el. Nici măcar nu știu ce vorbă a mea i-a adus moartea.

– Nu-i din pricina ta, spuse Pipo. E vina mea.

– Dar ce, îți închipui că le ești stăpîn? întrebă Novinha. Crezi că lumea lor se rotește în jurul tău? După cum singur ai spus-o, purcelușii au făcut-o din motive știute doar de ei. E destul de limpede că nu s-a întîmplat acum pentru prima oară: vivisecția dovedește prea multă îndemînare ca să fi fost făcută de niște începători.

Pipo receptă vorbele ei cu umor negru.

– Ne pierdem mințile, Libo. Novinha n-ar trebui să știe nimic despre xenologie.

– Ai dreptate, aprobă Libo. Oricare ar fi motivul care a determinat vivisecția, e clar că au mai practicat-o și înainte. Vreun obicei.

Se străduí să-și păstreze vocea cît mai calmă.

– Dar asta e și mai grav, nu? spuse Novinha. Înseamnă că obișnuiesc să se eviscereze unii pe alții de vii.

Privi către ceilalți copaci ai pădurii care începea din vîrful dealului și se întrebă cîți dintre ei își aveau rădăcinile scăldate în sînge.

Pipo transmisese raportul prin ansiblu, iar computerul nu-i făcu greutăți în stabilirea priorităților. Lăsă la latitudinea comitetului de supraveghere să hotărască dacă trebuie sau nu să întrerupă contactul cu purcelușii. Comitetul nu avea cum să identifice vreo eroare fatală. „Este imposibil să ascundem relațiile dintre sexele umane, pentru că s-ar putea ca într-o bună zi postul de xenolog să fie ocupat de o femeie, scria în raport, și nu putem detecta nici un moment în care nu ați acționat rațional și prudent. Concluzia noastră provizorie este că ați devenit, fără voia voastră, martori la o luptă pentru putere care s-a încheiat cu înfrîngerea lui

Rădăcină şi ar trebui să reluaţi contactele cu toată prudenţa ce se impune."

Asta îl dezvinovăţea cu totul, dar nu-i era uşor să facă uitată amărăciunea. Libo crescuse cunoscîndu-i pe purceluşi ori măcar auzindu-l pe tatăl său vorbind despre ei. Pe Rădăcină îl cunoştea mai bine decît pe oricare dintre semenii săi umani, cu excepţia familiei şi a Novinhei. Trecură zile în şir pînă cînd Libo se întoarse la Staţiunea Zenadorilor, săptămîni întregi – pînă să intre din nou în pădure. Purceluşii nu dădură de înţeles că pentru ei se schimbase ceva; ba dimpotrivă, erau chiar mai deschişi şi mai prietenoşi decît înainte. Nici unul nu aduse vorba despre Rădăcină, cu atît mai puţin Pipo şi Libo. Se produseră însă schimbări în purtarea oamenilor. Pipo şi Libo nu se mai îndepărtau la mai mult de cîţiva paşi unul de altul atunci cînd se aflau printre *pequeninos*.

Sentimentele de suferinţă şi de remuşcare trăite în acea zi îi făcură pe Libo şi pe Novinha să depindă şi mai mult unul de celălalt, ca şi cum întunericul îi lega mai strîns decît lumina. Purceluşii li se păreau acum primejdioşi şi nesiguri, exact aşa cum fusese dintotdeauna tovărăşia oamenilor şi, oricît de des încercau să se asigure unul pe altul, între Pipo şi Libo rămase fără răspuns întrebarea dacă vreunul din ei era vinovat cu ceva. Prin urmare, singurul reazem sigur şi de neclintit din viaţa lui Libo începu să fie Novinha, iar el deveni acelaşi lucru pentru ea.

Chiar dacă Libo avea mamă şi fraţi, iar Pipo şi Libo mergeau întotdeauna acasă la restul familiei lor, Novinha şi Libo se purtau de parcă Staţiunea Zenadorilor ar fi fost o insulă unde Pipo rămînea un Prospero iubitor, dar mereu îndepărtat. Pipo se întreba: „*Pequeninos* sînt precum Ariel care-i conduce spre fericire pe tinerii care se iubesc

sau sînt niște mici Calibani greu de stăpînit și arzînd de nerăbdare să ucidă?"

După cîteva luni, moartea lui Rădăcină se topi în amintire și rîsul le reveni pe chipuri, deși probabil că nu mai era la fel de senin ca înainte. Cînd împliniseră șaptesprezece ani, Libo și Novinha erau atît de siguri unul de celălalt încît se obișnuiseră să discute despre ce vor face împreună peste cinci, zece sau douăzeci de ani. Pipo nu făcu niciodată efortul de a se interesa de planurile lor de căsătorie. „În fond, se gîndi el, studiază biologie de dimineața pînă seara. Pînă la urmă vor apela la strategii de reproducere stabile și acceptabile din punct de vedere social." Pînă atunci însă îi era suficient să vadă că amîndoi se întrebau neîncetat cînd și cum se împerecheau *pequeninos*, ținînd seama de faptul că masculii nu aveau nici un organ reproductiv vizibil. Speculațiile lor în legătură cu modul în care *pequeninos* își amestecau materialele genetice se terminau invariabil cu glume atît de scîrboase, încît Pipo trebuia să dea dovadă de o stăpînire de sine ieșită din comun ca să pretindă că le găsea amuzante.

Așa se face că în cursul a cîțiva ani, parcă prea scurți, Stațiunea Zenadorilor deveni locul unei apropieri sincere dintre doi tineri sclipitori care altfel ar fi fost condamnați să trăiască într-o singurătate rece. Nici unul din ei nu bănuia că idila lor va sfîrși brusc și pentru totdeauna, în împrejurări care aveau să zguduie toate cele O Sută de Lumi.

Totul se petrecu simplu, pe neașteptate. Novinha analiza structura genetică a trestiei infestate de muște pe care o recoltase de pe malul rîului și constată că același corpuscul subcelular care produsese Descolada era prezent și în celulele trestiei. Proiectă alte cîteva structuri celulare în aer, deasupra terminalului de computer, și le roti. Toate conțineau agent Descolada.

În strigă pe Pipo, care corecta transcrierile vizitei pe care o făcuseră la *pequeninos* în ziua precedentă. Computerul rulă comparaţiile fiecăreia dintre celulele din care avea mostre. Indiferent de funcţiile ei, indiferent de specia de la care era prelevată, fiecare celulă extraterestră conţinea corpusculul Descoladei, iar computerul stabili că ele erau absolut identice în ceea ce privea compoziţia chimică.

Novinha se aştepta ca Pipo să dea aprobator din cap, să-i spună că i se părea interesant şi poate să emită chiar o ipoteză. Dar el se aşeză pe scaun şi rulă acelaşi test încă o dată, întrebînd-o cum funcţiona comparaţia făcută de computer şi apoi ce producea corpusculul Descolada.

– Mama şi tata n-au reuşit să descopere ce a declanşat procesul acesta, dar corpusculul Descolada eliberează această proteină neînsemnată – presupun că-i o pseudoproteină de fapt – care atacă moleculele genetice, începînd de la un capăt şi desfăcînd cele două lanţuri de molecule exact pe mijloc. De aceea au şi numit-o Descolada – *descolador* – ea desface molecula de ADN din celula umană.

– Arată-mi cum funcţionează în celulele extraterestre.

Novinha puse în mişcare simularea.

– Nu, nu numai molecula genetică – întregul mediu al celulei.

– E doar în nucleu, spuse ea.

Lărgi cîmpul pentru a include mai multe variabile. Computerul lucra mai încet, întrucît cerceta în fiecare secundă milioane de aranjamente aleatorii ale materialelor nucleare. Cînd molecula genetică a trestiei se desfăcu, apărură cîteva proteine mari din mediul ambient, care se legară de cele două lanţuri moleculare. La oameni, ADN-ul încearcă să se recombine, dar proteinele se fixează şi ele în

nod aleatoriu, și atunci celulele parcă înnebunesc una lupă alta. Uneori trec în mitoză, ca în cazul cancerului, ılteori mor. Mai important e că în cazul omului corpus-ulii Descolada se reproduc foarte rapid și trec de la o ce-ulă la alta. Bineînțeles că organismele extraterestre le posedă deja.

Dar pe Pipo nu-l interesau vorbele ei. Cînd *descola-dor*-ul terminase cu moleculele genetice ale trestiei, privi celulele una cîte una.

– Nu numai că-i semnificativ, e la fel, constată el. E același lucru!

Novinha nu-și dădu seama imediat ce observase Pipo. Ce era la fel cu ce? Și nici nu mai avu timp să întrebe. Pipo se ridicase deja de pe scaun, își luase grăbit haina și pornise spre ușă. Afară era lapoviță. Pipo se oprise doar ca să strige peste umăr.

– Spune-i lui Libo să nu se deranjeze să vină după mine. Pînă mă întorc, arată-i doar simularea aceea, ca să vezi dacă și el își dă seama despre ce este vorba. O să priceapă! E răspunsul la marea întrebare. Răspunsul care explică totul.

– Spune-mi-l!

El se mulțumi să rîdă.

– Să nu trișezi. Dacă nu înțelegi, are să-ți spună Libo.

– Unde pleci?

– Să-i întreb pe purcelușii dacă am dreptate, unde crezi? Dar știu că am, chiar dacă vor încerca să mă mintă. Dacă nu mă întorc peste o oră, înseamnă că am alunecat și mi-am rupt piciorul.

Libo n-a mai apucat să vadă simulările. Întrunirea comitetului de planificare la care participa se prelungise neașteptat de mult din cauza unei discuții în contradictoriu privind extinderea pășunii pentru vite și după aceea Libo trebuise să ridice alimentele pentru săptămîna următoare.

Cînd se întoarse, Pipo lipsea deja de patru ore, întunericul se îndesea și lapovița se transformase în zăpadă. Plecară imediat în căutarea lui, temîndu-se că le vor trebui ore întregi ca să-l găsească în pădure.

Îl găsiră foarte curînd. Trupul lui se răcea deja în zăpadă. Purcelușii nici măcar nu plantaseră un copac în el.

2

TRONDHEIM

Regret profund că nu-ţi pot satisface dorinţa de a cunoaşte mai multe detalii privind ritualurile amoroase şi obiceiurile matrimoniale ale aborigenilor lusitani. Cred că asta ţi-a provocat o mare dezamăgire, altfel nu ai fi solicitat Societăţii de Xenologie să mă critice pentru incapacitatea de a coopera la cercetările tale.

De fiecare dată cînd presupuşii xenologi se plîng că nu obţin datele trebuincioase din observaţiile mele asupra speciei pequeninos, *îi îndemn să recitească îngrădirile pe care mi le impune legea. Nu mi se permite să fiu însoţit decît de un asistent în cercetările de teren; nu am dreptul să pun întrebări care ar putea dezvălui intenţiile umane, pentru ca* pequeninos *să nu încerce să ne imite; nu am voie să le ofer informaţii din proprie iniţiativă pentrua determina o reacţie similară; nu am dreptul să stau printre ei mai mult de patru ore în cursul unei vizite; cu excepţia hainelor de pe mine, în prezenţa lor nu mi se permite să utilizez nici un alt produs al tehnologiei noastre, adică aparate foto, de înregistrare audio, computere şi nici măcar obiecte de scris sau hîrtie; mi-e interzis chiar şi să-i observ pe ascuns.*

Pe scurt, nu-ţi pot spune cum se reproduc pequeninos, *pentru că ei preferă să o facă în altă parte decît în faţa mea.*

Sînt de acord că lucrările tale rămîn incomplete! Desigur, concluziile noastre în legătură cu pequeninos sînt absurde! Dacă ar trebui să studiem universitatea voastră şi ni s-ar impune aceleaşi restricţii ca în cazul studierii aborigenilor lusitani, fără îndoială că am trage concluzia că oamenii nu se reproduc, nu formează grupuri pe criterii de înrudire şi că-şi dedică întregul ciclu de viaţă pentru metamorfozarea studentului-larvă în profesor-adult. Ba chiar am putea presupune că profesorii exercită o înrîurire extraordinară asupra societăţii umane. O cercetare competentă ar evidenţia imediat inexactitatea unei asemenea concluzii, dar în cazul speciei pequenino *nu este permisă şi nici măcar recomandată desfăşurarea unei investigaţii serioase.*

Antropologia nu este niciodată o ştiinţă exactă: observatorul şi obiectul studiului nu împărtăşesc aceeaşi cultură. Dar acestea sînt delimitări normale, inerente ştiinţei. Delimitările artificiale sînt cele care ne ţin pe noi în loc – şi, prin urmare, pe voi. Ţinînd seama de ritmul actual al cercetărilor, am putea înregistra un progres similar dacă le-am trimite chestionare prin poştă şi am aştepta ca ei să ne răspundă prin lucrări savant redactate, trimise pe aceeaşi cale.

João Figueira Alvarez, Mesaj de răspuns adresat
lui Pietro Guataninni de la Universitatea din Sicilia,
Milano Campus, Etruria, publicat postum
în „Studii Xenologice", 22-4-49-193

Vestea morţii lui Pipo nu avea o importanţă limitată şi locală. Ea a fost transmisă instantaneu prin ansiblu către toate cele O Sută de Lumi. Primele fiinţe extraterestre

descoperite de la Xenocidul Săvîrșitorului încoace o uciseseră prin tortură pe acea ființă umană desemnată să le observe. În decurs de cîteva ore, savanți, oameni de știință, politicieni și ziariști începură să ia atitudine.

Curînd se ajunse la un consens: „Un singur incident, petrecut în împrejurări neelucidate, nu dovedește eșecul politicii duse de Consiliul Stelar în problema purcelușilor. Dimpotrivă, faptul că nu a murit decît un om pare să evidențieze înțelepciunea actualei politici de semipasivitate. Prin urmare, nu trebuie să facem nimic altceva decît să observăm într-un ritm mai puțin intens". Succesorul lui Pipo primi instrucțiuni să-i viziteze pe purcelușii doar o dată la cîteva zile și să nu stea niciodată mai mult de oră. Nu trebuia să-i determine pe purcelușii să răspundă la întrebări referitoare la modul în care îl trataseră pe Pipo. Aceasta era o reafirmare a bine cunoscutei politici de pasivitate.

Consiliul dovedi, de asemenea, o deosebită preocupare pentru moralul oamenilor de pe Lusitania. În pofida costurilor ridicate, coloniștilor li se trimiseră prin ansiblu numeroase programe noi de divertisment, pentru a-i ajuta să uite înfiorătoarea crimă.

Iar apoi, după ce framlingii i-au ajutat cum s-au priceput mai bine pe locuitorii Lusitaniei, care, la urma urmelor, se aflau la ani-lumină depărtare, oamenii celor O Sută de Lumi s-au întors la grijile lor.

Din jumătate de trilion de ființe umane de pe cele O Sută de Lumi, doar una singură simți moartea lui João Figueira Alvarez, numit și Pipo, ca pe o mare schimbare în desfășurarea propriei vieți. Andrew Wiggin era Vorbitor în Numele Morților în orașul universitar Reykjavik, renumit ca păstrător al culturii nordice, așezat precar pe pantele abrupte ale unui fiord de forma unui cuțit care pătrundea în granitul lumii înghețate de pe Trondheim,

exact la ecuator. Venise primăvara, așa că zăpada bătea în retragere, iar ierburile și florile fragile se înălțau spre soarele sclipitor pentru a căpăta tărie. Andrew se afla pe coama unui deal însorit, înconjurat de vreo zece-doisprezece studenți care învățau deja despre istoria colonizării interstelare. Pe jumătate absorbit de alte gînduri, Andrew îi asculta pe studenți dezbătînd înfierbîntați dacă victoria deplină a oamenilor în războaiele cu gîndacii fusese un preludiu necesar expansiunii umane sau nu. Astfel de dispute degenerau întotdeauna pe negîndite în defăimarea monstrului uman, Săvîrșitorul, pe vremea aceea comandant al flotei interplanetare care comisese Xenocidul gîndacilor. Andrew se simți îndemnat să-și lase mintea să mai rătăcească; nu putea spune că subiectul îl plictisea, dar prefera ca el să nu-i acapareze întreaga atenție.

Apoi, micul implant de computer pe care-l purta ca pe o nestemată în ureche îl anunță de moartea crudă a lui Pipo, xenologul de pe Lusitania, și atunci se trezi brusc din visare. Îi întrerupse pe studenți:

– Ce știți despre purceluși? întrebă el.

– Sînt singura noastră speranță de mîntuire, spuse unul dintre studenți, care îl lua mult mai în serios pe Calvin decît pe Luther.

Andrew se uită imediat la studenta Plikt, despre care știa că nu va putea suporta un asemenea misticism.

– Ei nu există pentru a servi vreunui scop uman, nici măcar pentru a fi obiect de mîntuire, spuse Plikt cu un dispreț distrugător. Sînt adevărați ramen, la fel ca gîndacii.

Andrew clătină din cap, dar se încruntă.

– Folosești un cuvînt care nu este în vocabularul tuturor.

– S-ar cuveni să fie, spuse Plikt. Toată lumea de pe Trondheim, fiecare nordic din cele O Sută de Lumi

trebuia să fi citit deja „Istoria lui Wutan din Trondheim" de Demostene.

– Trebuia, dar n-am citit-o, oftă un student.

– Daţi-o jos de pe catalige! spuse altul. Plikt e singura femeie pe care o cunosc în stare să meargă pe catalige şi să stea jos în acelaşi timp.

Plikt închise ochii.

– Limba nordică are patru cuvinte pentru a-i cataloga pe străini. Primul este „din-alt-ţinut" sau *utläning*, străinul pe care-l recunoaştem ca fiind fiinţă umană a lumii moderne, dar din alt oraş sau altă ţară. Al doilea este „framling" – Demostene renunţă la accentul din cuvîntul nordic *främling*. Acesta e străinul pe care-l recunoaştem ca uman, dar venit din altă lume. Al treilea este „ramen", străinul pe care-l recunoaştem ca uman, dar aparţinînd altei specii. Al patrulea se referă la adevăraţii extratereştri, „varelse", între care includem şi animalele, pentru că dialogul cu ele este imposibil. Trăiesc, dar n-am putea bănui ce scopuri sau cauze le fac să acţioneze. S-ar putea ca aceste creaturi să fie inteligente, conştiente de propria existenţă, dar nu avem cum să aflăm asta.

Andrew observă că o parte dintre studenţi erau contrariaţi. Le atrase atenţia:

– Consideraţi că vă descumpăneşte aroganţa lui Plikt, dar nu aşa stau lucrurile. Plikt nu e arogantă, ci doar exactă. Adevărul e că vă simţiţi stînjeniţi pentru că încă nu aţi citit istoria propriului vostru popor scrisă de Demostene şi ruşinea s-a transformat în iritare pentru că Plikt nu poartă vina păcatului vostru.

– Aveam impresia că Vorbitorii nu cred în păcat, spuse îmbufnat unul dintre băieţi.

Andrew zîmbi.

– Styrka, tu crezi în păcat şi faci multe lucruri datorită acestei credinţe. Deci păcatul e real pentru tine şi,

întrucît te cunoaște, acest Vorbitor trebuie să creadă în păcat.

Styrka refuză să se dea bătut.

– Ce legătură are discuția asta despre utlaningi, framlingi, ramen și varelse cu Xenocidul comis de Săvîrșitorul Ender?

Andrew se întoarse către Plikt. Ea rămase pe gînduri o clipă.

– Are relevanţă pentru ciorovăiala noastră. Ţinînd seama de aceste noţiuni de clasificare din limba nordică, putem constata că Ender nu a comis un adevărat genocid, pentru că, atunci cînd i-a distrus pe gîndaci, noi îi cunoșteam doar ca varelse; umanitatea a înţeles mult mai tîrziu, adică atunci cînd adevăratul Vorbitor în Numele Morţilor a scris „Matca și Hegemonul", că gîndacii nu erau cîtuși de puțin varelse, ci ramen; pînă în acel moment, oamenii și gîndacii nu găsiseră mijlocul de a comunica.

– Xenocidul tot xenocid rămîne, susţinu Styrka. Faptul că Săvîrșitorul nu a știut că sînt ramen nu-i readuce la viaţă.

Andrew oftă văzînd privirea neînduplecată a lui Styrka. Era un lucru obișnuit pentru calviniștii din Reykjavik ca, atunci cînd judecau binele sau răul unei acțiuni, să nege importanţa motivaţiei ei; și întrucît Vorbitorii afirmau prin doctrina lor că binele și răul există numai în motivația umană și nicidecum în acțiune, studenţi ca Styrka își manifestau ostilitatea faţă de Andrew. Din fericire, Andrew nu se simţea jignit – înţelegea temeiurile acestei atitudini.

– Styrka și Plikt, îngăduiți-mi să vă dau un alt caz. Să luăm purceluşii, care au învăţat să vorbească Esenţiala și a căror limbă a fost deprinsă de unii oameni, și să presupunem că am aflat că, pe neașteptate, fără nici o provocare

sau explicație, ei l-au ucis prin tortură pe xenologul trimis să-i studieze.

Plikt prinse din zbor întrebarea:

– Cum putem ști că n-au fost provocați? Ceea ce nouă ni se pare nevinovat ar putea fi de nesuportat pentru ei.

Andrew zîmbi din nou:

– Să zicem că-i așa. Dar xenologul nu le-a făcut nici un rău, a vorbit foarte puțin, nu le-a provocat daune – oricum am socoti, nu merita să moară în chinuri. Simplul fapt că au comis această crimă de neînțeles nu-i face cumva pe purceluși să fie varelse în loc de ramen?

De astă dată Styrka interveni precipitat:

– Crima e crimă. Discuția asta despre varelse și ramen nu-și are rostul. Dacă purcelușii au ucis, atunci sînt răi, la fel cum au fost și gîndacii. Dacă fapta este rea, atunci și făptuitorul este rău.

– Asta e dilema noastră, spuse Andrew, dînd aprobator din cap. Asta e problema. Fapta a fost rea sau, măcar în accepțiunea purcelușilor, bună? Purcelușii sînt ramen sau varelse? Styrka, deocamdată ține-ți gura! Știu toate argumentele pe care le aduce calvinismul atît de drag ție, dar pînă și Calvin ar susține că doctrina ta e stupidă.

– De unde știți ce-ar spune Calvin?

– Pentru că e mort, bubui Andrew, așa că am dreptul să vorbesc în numele lui!

Studenții izbucniră în rîs și Styrka se refugie într-o tăcere îndărătnică. Andrew știa că băiatul era sclipitor; calvinismul lui nu va supraviețui educației academice, dar extirparea va fi îndelungată și dureroasă.

– Talman, Vorbitorule, spuse Plikt. Ai vorbit ca și cum situația ipotetică pe care ne-ai prezentat-o ar fi reală și purcelușii chiar l-ar fi ucis pe xenolog.

Andrew clătină din cap.

– Da, este reală.

Asta îi tulbură pe toți; vorbele treziseră ecouri ale vechiului conflict dintre gîndaci și oameni.

– Priviți-vă pe voi înșivă în această clipă! îi îndemnă Andrew. Veți descoperi că dincolo de ura față de Săvîrșitorul Xenocidului și de durerea voastră pentru moartea gîndacilor, simțiți și ceva mult mai teribil: vă temeți de necunoscut, fie el utlaning sau framling. Cînd vă gîndiți că el a ucis un om pe care îl cunoșteați și care era apreciat, nu are importanță înfățișarea pe care o are. În cazul acesta devine varelse sau, și mai rău, *djur*, fiara cumplită care apare la miez de noapte cu fălcile îmbăloșate. Dacă ați fi singurii posesori de armă din sat și fiara care a sfîrtecat pe unul dintre ai voștri ar veni din nou, ați mai sta să vă întrebați dacă nu cumva are și ea dreptul să trăiască sau ați acționa pentru a salva satul, oamenii pe care-i cunoașteți, oamenii care ar depinde de voi?

– Potrivit acestei argumentații, ar trebui să-i ucidem neîntîrziat pe purceluși, chiar dacă sînt primitivi și neajutorați! strigă Styrka.

– Argumentația mea? Eu doar am pus o întrebare. O întrebare nu-i același lucru cu o argumentație decît dacă-ți închipui că-mi cunoști răspunsul, și te asigur că te înșeli, Styrka. Gîndește-te la problema asta! Sînteți liberi.

– Vom mai discuta și mîine despre asta? întrebară studenții.

– Dacă doriți, spuse Andrew.

Dar știa că, dacă vor discuta, o vor face fără participarea lui. Pentru ei, Săvîrșitorul Xenocidului era un simplu subiect filozofic. În fond, războaiele cu gîndacii avuseseră loc în urmă cu trei mii de ani; acum se aflau în 1948 C.S., numărătoarea începînd cu anul în care fusese stabilit Codul Stelar, iar Săvîrșitorul nimicise gîndacii, în anul 1180 I.C.S. Dar pentru Andrew evenimentele nu

erau chiar atît de îndepărtate. Făcuse mult mai multe călătorii interstelare decît și-ar fi putut închipui vreunul dintre studenții lui; de la vîrsta de douăzeci și cinci de ani, exceptînd șederea pe Trondheim, nu rămăsese niciodată mai mult de șase luni pe vreo planetă. Deplasarea de la o lume la alta cu viteza luminii îi îngăduise să atingă suprafața timpului, la fel ca o piatră aruncată cu putere pe deasupra apei. Studenții nu bănuiau că Vorbitorul lor, care sigur nu părea să aibă mai mult de treizeci și cinci de ani, avea amintiri foarte clare privind evenimente petrecute cu trei mii de ani în urmă și că, de fapt, avea impresia că acele întîmplări avuseseră loc cu nici douăzeci de ani în urmă – abia jumătate din vîrsta lui. Nu aveau cum să știe cît de adînc mocnea în el vina Săvîrșitorului și cum dăduse răspuns la această întrebare în nenumărate feluri, dar niciodată în mod mulțumitor. Îl cunoșteau pe profesorul lor doar ca Vorbitor în Numele Morților; nu știau că atunci cînd era foarte mic, sora lui mai mare, Valentine, nu-i putea pronunța numele, Andrew, și de aceea îi spunea Ender, Săvîrșitorul, nume pe care el îl făcuse de rușine înainte de a fi împlinit cincisprezece ani. Prin urmare, îi lăsă pe neînduplecatul Styrka și pe analitica Plikt să se zbată pentru a găsi răspuns la întrebarea dacă Săvîrșitorul era vinovat sau nu; pentru Andrew Wiggin, Vorbitor în Numele Morților, întrebarea nu era pur retorică.

Iar acum, mergînd pe panta cu ierburi umede a dealului și respirînd aerul răcoros, Săvîrșitorul Andrew, Vorbitor, nu se gîndea decît la purcelușii care comiteau deja crime inexplicabile, la fel cum făcuseră, din nepăsare, și gîndacii atunci cînd vizitaseră umanitatea pentru întîia oară. Era oare inevitabil ca întîlnirea dintre străini să fie pătată de sînge? Gîndacii uciseseră cu seninătate ființe umane nu doar pentru că aveau o gîndire caracteristică stupului; pentru ei, viața individuală nu valora mai mult

decît un fir de păr care cade, iar uciderea unui om, doi reprezenta doar modul lor de a da de știre că se aflau în preajmă. Purcelușii își puteau motiva la fel crima?

Dar vocea din ureche vorbea despre tortură, despre o crimă rituală similară cu execuția unui membru al propriei comunități. Purcelușii nu aveau o gîndire de stup, ei nu erau gîndaci, iar Săvîrșitorul Wiggin trebuia să afle de ce procedaseră astfel.

– Cînd ați aflat de moartea xenologului?

Săvîrșitorul se întoarse. Era Plikt. Îl urmărise în loc să se întoarcă la pivnițe, locul în care locuiau studenții.

– Chiar în timp ce discutam.

Duse mîna la ureche; terminalele implantate costau o avere, dar nu erau chiar o raritate.

– Am ascultat știrile chiar înainte de începerea orei. Încă nu se anunțase nimic. Dacă ar fi sosit prin ansiblu vreo veste importantă, lumea s-ar fi agitat. Doar dacă nu cumva primiți știrile direct de la ansiblu.

Evident că Plikt se gîndea că i se oferise vreun nou mister spre dezlegare. De fapt, avea dreptate.

– Vorbitorii beneficiază de acces absolut prioritar la informațiile destinate publicului, explică el.

– V-a cerut cineva să anunțați moartea xenologului?

El scutură din cap.

– Lusitania e sub jurisdicție catolică.

– Asta voiam să zic și eu. Nu au Vorbitor propriu acolo. Dacă însă cineva solicită unul, vor trebui să-i permită sosirea. Iar Trondheim este cea mai apropiată lume de Lusitania.

– N-a cerut nimeni un Vorbitor.

Plikt îl trase de mînecă.

– De ce te afli aici?

– Doar știi de ce am venit. Am mărturisit moartea lui Wutan.

– Știu că ai venit aici împreună cu sora ta, Valentine. Ca profesor, e mai iubită decît tine – la întrebări dă răspunsuri; tu doar răspunzi cu alte întrebări.

– Asta pentru că ea știe unele răspunsuri.

– Vorbitor, mie trebuie să-mi spui. Am fost curioasă și am încercat să aflu mai multe despre tine. Numele tău, de pildă, de unde vii... Totul e strict secret. Atît de secret, încît nu am reușit să aflu nici nivelul de acces. Nici măcar Dumnezeu nu ar putea avea acces la biografia ta.

Săvîrșitorul o luă de umeri și o privi în ochi.

– Nu te amesteca! Acesta e nivelul de acces.

– Ești mai important decît se poate bănui, Vorbitorule, spuse ea. Ansiblul îți parvine ție înainte de a ajunge la oricare altul, nu-i așa? Și nimeni nu poate obține informații despre tine.

– Nimeni n-a încercat pînă acum. De ce tocmai tu?

– Vreau să devin Vorbitor, spuse ea.

– Atunci continuă. Te va instrui computerul. Nu seamănă cu nici o religie – nu trebuie să memorezi vreun catehism. Acum lasă-mă singur!

Îi dădu drumul și o împinse ușor. Ea făcu vreo cîțiva pași nesiguri înapoi, iar el se îndepărtă.

– Vreau să mărturisesc pentru tine, strigă ea.

– Încă n-am murit! ridică el glasul.

– Știu că vei pleca spre Lusitania! Știu!

„În cazul ăsta, știi mai multe decît mine", își spuse Săvîrșitorul. Continuă să pășească stăpînit de un tremur ușor, cu toate că soarele strălucea și purta trei pulovere ca să nu-i fie frig. Nu bănuise că Plikt era atît de sensibilă. Fără îndoială că ajunsese să se identifice cu el. Îl înspăimînta că fata asta avea nevoie cu atîta disperare de ceva din partea lui. Trăise ani întregi fără a avea legături apropiate cu altcineva în afară de sora lui, Valentine – ea și, desigur, morții pe care-i mărturisea. Toți ceilalți care

însemnaseră ceva pentru el muriseră. Şi el, şi Valentine erau la secole, chiar lumi depărtate de aceştia.

Ideea de a prinde rădăcini în solul îngheţat de pe Trondheim îl îngrozea. Ce voia Plikt de la el? N-avea importanţă; oricum nu-i va oferi nimic. Cum de îndrăznea să-i ceară anumite lucruri de parcă el i-ar fi aparţinut? Ender Wiggin nu era proprietatea nimănui. Dacă ar şti cine este în realitate, l-ar urî ca făptuitor de Xenocid; ori l-ar venera ca pe un salvator al omenirii – Săvîrşitorul îşi aminti cum se simţea cînd oamenii îl trataseră astfel şi nu-i plăcuse deloc. Chiar şi acum lumea nu-i ştia decît rolul, numele de Vorbitor, talman, falante, spieler, în funcţie de modul în care era numit Vorbitorul în Numele Morţilor în limba oraşului, a naţiunii sau a lumii lor.

Nu voia ca oamenii să-l cunoască. El nu le aparţinea lor şi nici speciei umane. Avea altă menire, aparţinea altcuiva. Nu fiinţelor umane. Şi nici sîngeroşilor purceluşi. Sau cel puţin aşa credea.

3

LIBO

Regim alimentar observat: În principal macios, viermii lucioşi care trăiesc printre vițele de merdona de pe coaja copacilor. Uneori au fost văzuți mestecînd fire de capim. Alteori – oare accidental? – ingerează frunze de merdona împreună cu macios.

Nu i-am văzut niciodată mîncînd altceva. Novinha a analizat cele trei alimente – macios, firele de capim şi frunzele de merdona – iar rezultatele au fost surprinzătoare. Fie că nu au nevoie de multe proteine, fie că sînt tot timpul flămînzi. Alimentația lor are grave carențe în ceea ce priveşte elementele fundamentale, iar consumul de calciu este atît de scăzut, încît ne întrebăm dacă oasele lor utilizează calciul la fel ca ale omului.

Pură speculație: Întrucît nu putem lua mostre de țesut, singurele noastre cunoştințe privind anatomia şi fiziologia purcelușilor se limitează la ceea ce am putut depista din fotografiile pe care le-am făcut cadavrului vivisecționat al purcelușului numit Rădăcină. Există totuşi numeroase anomalii evidente. Limbile purcelușilor, care sînt fantastic de mobile, încît ajută la producerea oricărui sunet pe care îl scoatem noi şi al multor altora pe care noi nu le

putem articula, trebuie să fi evoluat astfel într-un anumit scop. Probabil pentru a căuta insectele în coaja copacilor sau în cuiburile din sol. Chiar dacă vreunul dintre strămoşii lor ancestrali o folosea în acest sens, în prezent cu certitudine nu mai este cazul. Iar perniţele cornoase de pe picioare şi de pe partea interioară a genunchilor le permit să se urce în copaci şi să stea agăţaţi fără ajutorul mîinilor. Care sînt motivele acestei evoluţii? Pentru a se salva din faţa vreunui animal de pradă? Pe Lusitania nu există nici un prădător îndeajuns de mare pentru a le pune viaţa în pericol. Pentru a se agăţa de copaci în timp ce caută insecte sub coajă? Asta ar explica dimensiunile limbii, dar unde sînt insectele? Singurele sînt muştele sugătoare, dar ele nu intră sub coajă şi, oricum, purceluşii nu le consumă. Macios sînt mari, trăiesc la suprafaţa scoarţei şi pot fi recoltaţi uşor prin aplecarea vîţelor de merdona; purceluşii nici nu trebuie să se caţere în copaci.

Aprecierile lui Libo: Limba şi căţăratul în copaci sînt dovezi ale evoluţiei într-un alt mediu, cu o dietă mai abundentă, inclusiv în materie de insecte. Dar ceva – o glaciaţiune? migraţia? o boală? – a făcut ca mediul să se modifice. Nu au mai existat insecte sub scoarţă etc. Probabil că tot atunci au dispărut şi toţi prădătorii mari. Asta ar explica de ce, în ciuda condiţiilor extrem de favorabile, pe Lusitania există atît de puţine specii. Cataclismul probabil că s-a produs recent – acum o jumătate de milion de ani? –, astfel că evoluţia nu a avut timp să se diferenţieze prea mult.

Ipoteza este atrăgătoare, întrucît în mediul actual sînt prezente condiţii care nu explică în nici un fel apariţia şi evoluţia purceluşilor. Pentru ei nu există competiţie. Treapta ecologică pe care o ocupă ar putea fi luată de oposum. De ce ar fi inteligentă o trăsătură adaptivă? Dar a inventa cataclisme pentru a explica de ce au

purcelușii o alimentație nenutritivă și redusă înseamnă probabil să mergem prea departe. Lama lui Ockham face ca presupunerile să fie inutile

João Figueira Alvarez, Note de lucru 14/4/1948
C.S. publicat postum în „Rădăcinile Filozofice ale Secesiunii Lusitane", 2010-33-4-1090:40

Imediat după sosirea primarului Bosquinha, Libo și Novinha scăpară din mînă mersul evenimentelor. Ea era învățată să comande, și atitudinea ei nu prea lăsa loc protestelor și nici măcar părerilor.

– Tu rămîi aici! îi ordonă ea lui Libo la scurtă vreme după ce pricepuse ce se întîmplase. Cum am primit vestea de la tine, l-am trimis pe judecător să o anunțe pe mama ta.

– Trebuie să luăm cadavrul de acolo, îndrăzni Libo.

– Am chemat cîțiva dintre oamenii care locuiesc în apropiere să rezolve și problema asta, spuse ea. Și episcopul Peregrino pregătește un loc pentru el în cimitirul Catedralei.

– Vreau să merg acolo, insistă Libo.

– Libo, sper că înțelegi că trebuie să facem fotografii în detaliu.

– Eu v-am spus că trebuie s-o facem, pentru raportul către Comitetul Stelar.

– Dar nu e necesară prezența ta, Libo. Vocea lui Bosquinha era autoritară. În plus, trebuie să primim raportul tău. Sîntem obligați să informăm Congresul cît mai curînd posibil. Te simți în stare să-l scrii acum, cît lucrurile sînt proaspete în minte?

Bineînțeles că avea dreptate. Doar Libo și Novinha puteau întocmi rapoarte autentice, și cu cît le scriau mai curînd, cu atît mai bine.

– Pot să scriu, spuse Libo.

– Şi tu, Novinha, vreau şi observaţiile tale! Vă scrieţi rapoartele separat, fără să vă consultaţi. Cele O Sută de Lumi aşteaptă.

Computerul fusese deja pregătit şi rapoartele lor plecară prin ansiblu, pe măsură ce le scriau, cu greşeli şi corecturi cu tot. Pe toate cele O Sută de Lumi oamenii care aveau vreo legătură cu xenologia citeau cuvînt cu cuvînt în timp ce Libo sau Novinha scriau. Altora li se transmiseră rezumate procesate pe loc de computer privind cele întîmplate. Aflat la douăzeci şi doi de ani-lumină depărtare, Andrew Wiggin află că xenologul João Figueira „Pipo" Alvarez fusese ucis de purceluşi şi le comunică studenţilor săi despre eveniment chiar înainte ca oamenii să aducă trupul lui Pipo în Milagre.

După ce-şi termină raportul, Libo se trezi înconjurat de autorităţi. Novinha privea cu întristare crescîndă cum incapacitatea conducătorilor Lusitaniei nu făcea decît să adîncească durerea lui Libo. Episcopul Peregrino era cel mai nepriceput dintre toţi; în încercarea lui de a-i oferi o alinare lui Libo, afirmă că, după toate probabilităţile, purceluşii erau animale fără suflet şi că tatăl lui nu fusese ucis, ci tăiat în bucăţi de fiare. Novinha vru să strige la el: „Înseamnă că munca de o viaţă a lui Pipo n-a însemnat altceva decît studierea unor *fiare?* Şi că moartea lui, în loc să fie o crimă, e un act al lui *Dumnezeu?*"

Dar, de dragul lui Libo, se stăpîni; el se aşeză în preajma episcopului, încuviinţă din cap şi, răbdător, scăpă de prelat mult mai repede decît ar fi reuşit Novinha prin proteste şi discuţii.

Dom Cristão se dovedi mai util, pentru că puse întrebări pertinente privind evenimentele de peste zi, ceea ce le permise lui Libo şi Novinhei să fie mai analitici şi mai puţin marcaţi de sentimente în răspunsuri. Cu toate

acestea, Novinha se retrase în muţenie, nedorind să mai răspundă. Majoritatea oamenilor se întrebau de ce făcuseră purceluşii o asemenea faptă. Dom Cristão voia să ştie ce a făcut Pipo în ultima vreme ca să determine uciderea sa. Novinha ştia foarte bine ce făcuse Pipo – le spusese purceluşilor secretul pe care-l descoperise în simularea ei. Dar nu vorbi despre asta, iar Libo părea să fi uitat ce-i spusese Novinha cu cîteva ore în urmă, cînd plecaseră în fugă să-l caute pe Pipo. Nu aruncase nici o privire spre simulare. Novinha era mulţumită de situaţia asta. Grija ei cea mai mare era ca el să nu-şi aducă aminte.

Dom Cristão îşi întrerupse şirul întrebărilor cînd primarul se întoarse cu cîţiva dintre cei care ajutaseră la aducerea cadavrului. În ciuda pelerinelor, erau uzi pînă la piele şi stropiţi de noroi; din fericire, nu erau mînjiţi de sînge, pentru că acesta fusese spălat de ploaie. Cu toţii păreau să-şi ceară scuze pentru vini de ei ştiute şi aveau chiar un aer evlavios, clătinînd din cap şi ajungînd să facă plecăciuni către Libo. Novinhei i se păru că respectul lor îndurerat nu era cuviinţa obişnuită, plină de sfială, pe care oamenii o arată celor atinşi de aripa morţii.

Unul dintre bărbaţi îi spuse lui Libo:

– Acum eşti zenador, nu? iar întrebarea explica multe. Zenadorul nu avea autoritate oficială în Milagre, dar se bucura de respect – munca lui era raţiunea existenţei coloniei, nu? Libo nu mai era băiat; trebuia să ia hotărîri, avea prestigiu, păşise de la periferia vieţii coloniei în însuşi centrul ei.

Novinha simţea că singurul reazem al vieţii ei se năruia. Nu aşa trebuia să se întîmple. „Trebuia să-mi continuu viaţa aici, ani şi ani, învăţînd de la Pipo, avîndu-l pe Libo ca tovarăş de studiu; acesta este cursul vieţii." Întrucît era xenobiologul coloniei, avea şi ea de

ocupat locul de onoare destinat unui adult. Nu era geloasă pe Libo, voia doar să mai rămînă cîtva timp copil alături de el; de fapt, pentru totdeauna.

Dar Libo nu putea să-i rămînă tovarăș de studiu, nu putea să-i rămînă tovarăș de nimic. Văzu dintr-o dată cu claritate cum lumea din cameră aștepta să afle de la Libo ce avea de spus, cum se simțea, ce planuri de viitor își făcuse.

– Nu le vom face nici un rău purcelușilor, spuse el, și nici nu vom numi crimă ce au comis. Nu știu ce a făcut tata pentru a-i provoca, voi încerca să înțeleg asta mai tîrziu; ceea ce interesează acum e că, orice ar fi făcut, fără îndoială că lor li se pare îndreptățit. Sîntem străini aici, trebuie să fi încălcat ceva, vreun tabu, o lege, dar tata era tot timpul pregătit pentru așa ceva, a știut dintotdeauna că se putea întîmpla asta. Spuneți-le tuturor că tata a murit demn, ca un soldat pe cîmpul de luptă, ca un pilot pe nava lui, a murit făcîndu-și datoria.

„Of, Libo, băiat tăcut, ai găsit o asemenea elocvență în aceste momente încît nu mai poți rămîne cu nici un preț același." Novinha simți cum chinurile ei se înzecesc. Trebuia să-și dezlipească ochii de la Libo, să privească altundeva...

Și privi în ochii singurului bărbat din cameră care nu-l urmărea pe Libo. Era foarte înalt, dar foarte tînăr – mai tînăr decît ea, își dădu seama, pentru că-l cunoștea: fusese elev în clasa celor cu un an mai mici. Mersese odată la Dona Cristã pentru a-l apăra. Marcos Ribeira, așa se numea, dar i se spunea mereu Marcão, pentru că era foarte solid. Mare și prost, spuneau copiii care-l strigau pur și simplu Ção, iar cuvîntul însemna „cîine". Demult văzuse o expresie îndîrjită în ochii lui; iar odată îl urmărise cum, sîcîit peste măsură, se dezlănțuise și, cu o lovitură, îl trîntise la pămînt pe unul dintre cei care îl chinuiau. Victima stătuse cu umărul în ghips aproape un an.

Bineînțeles că Marcão fusese acuzat că lovise fără a fi provocat: așa procedează toți torționarii din orice epocă, dînd vina pe victimă, îndeosebi cînd aceasta ripostează. Dar Novinha nu aparținea grupului de copii – era la fel de izolată ca Marcão, deși nu la fel de neajutorată – și loialitatea n-o împiedica să spună adevărul. „Face parte din pregătirea mea să vorbesc în numele purcelușilor", se gîndi. Marcão nu însemna nimic pentru ea. Nu-i trecuse prin minte că incidentul ar fi avut vreo importanță pentru el, că poate își amintise de ea ca fiind singura persoană care se ridicase să-l apere în războiul lui neîncetat cu ceilalți copii. Nu-l revăzuse și nici nu se gîndise la el. De ani de zile, de cînd devenise xenobiolog.

Acum însă era aici, mînjit de noroiul din preajma locului unde îl găsiseră pe Pipo, iar chipul îi părea mai hăituit și mai bestial ca niciodată deoarece părul îi era lipit de țeastă și transpirația îi curgea pe față. Și la ce se uita el? N-avea ochi decît pentru ea, cu toate că ea îi răspunsese cu o privire sincer mirată și întrebătoare: „De ce mă urmărești cu privirea?" „Pentru că sînt hămesit", răspundeau ochii lui animalici. Dar nu, nu asta era spaima ei, imaginea pe care și-o formase despre sîngerosii purceluși. „Marcão nu reprezintă nimic pentru mine, și, orice ar gîndi, nici eu nu reprezint nimic pentru el."

Și totuși, într-o fracțiune de secundă, Novinha avu o iluminare. Faptul că îl apărase avea o semnificație pentru el și o cu totul alta pentru ea; se deosebeau atît de mult, încît nici nu mai erau reprezentări ale aceluiași eveniment. Ea făcu legătura între asta și uciderea lui Pipo și i se păru foarte important, aproape de punctul în care putea găsi explicația pentru ceea ce se întîmplase, dar apoi gîndul se pierdu în vălmășagul de vorbe și de mișcare izbucnit cînd episcopul porni în fruntea bărbaților, îndreptîndu-se spre cimitir. Aici nu se foloseau sicrie pentru

îngropăciune, căci, de dragul purcelușilor, tăierea copacilor era interzisă. Prin urmare, trupul lui Pipo urma să fie îngropat de îndată, iar slujba la mormînt nu avea să se țină decît în ziua următoare sau probabil și mai tîrziu; cu siguranță că la recviemul lui Pipo vor dori să participe mulți oameni. Marcão și ceilalți bărbați ieșiră afară, în furtună, lăsîndu-i pe Novinha și pe Libo să discute cu toți cei care credeau că au treburi urgente de rezolvat după nedorita moarte a lui Pipo. Sosiră și plecară necunoscuți care-și dădeau aere și luau hotărîri pe care Novinha nu le pricepea, iar pe Libo păreau să-l lase rece.

Judecătorul rămase la urmă și, apropiindu-se de Libo, puse mîna pe umărul băiatului.

– Tu vei sta cu noi, desigur, spuse judecătorul, măcar în noaptea asta.

„De ce acasă la tine, judecătorule?“ gîndi Novinha. „Nu ești nimic pentru noi, n-am venit cu nici un caz la tine, cine ești ca să hotărăști astfel? Moartea lui Pipo înseamnă cumva că am redevenit dintr-o dată copii mici care nu pot lua nici o hotărîre?“

– O să rămîn cu mama, spuse Libo.

Judecătorul îl privi surprins. Ideea simplă că un copil se putea opune dorinței lui părea să-i fie complet necunoscută și străină. Novinha știa, desigur, că nu așa stăteau lucrurile. Fiica lui, Cleopatra, cu cîțiva ani mai mică decît Novinha, își merita pe deplin porecla de Bruxinha – „micuța vrăjitoare“. Deci, cum putea să nu știe că și copiii gîndesc și că nu se lasă dresați?

Dar în ciuda bănuielilor Novinhei, surpriza era alta.

– Credeam că știi că mama ta va sta o vreme cu familia mea, spuse judecătorul. Întîmplările astea au tulburat-o, bineînțeles, și nu s-ar cuveni ca în asemenea clipe să o preocupe treburile casnice sau să locuiască într-o casă care să-i amintească de cel care nu mai e alături de

ea. E la noi, împreună cu fraţii şi surorile care au nevoie de prezenţa ta. Şi fratele tău mai mare e cu ei, desigur, dar el are o soţie şi un copil acum, deci tu eşti acela care rămîne şi pe care se bizuie toţi.

Libo încuviinţă cu un aer grav. Judecătorul nu-l lua sub protecţia lui, îi cerea lui Libo să devină protector.

Judecătorul se întoarse către Novinha.

– Şi cred că tu ar trebui să mergi acasă, spuse el.

Abia atunci înţelese Novinha că invitaţia lui nu o privea şi pe ea. La o adică, de ce ar fi inclus-o? Pipo nu fusese tatăl ei. Era doar o prietenă care se aflase întîmplător cu Libo cînd se descoperise cadavrul. Prin ce durere ar fi putut trece ea?

Acasă! Care era casa ei, dacă nu locul acesta? Trebuia să plece acum la Staţiunea Biologilor, unde nu mai folosise patul de mai bine de un an, cu excepţia cîte unui pui de somn în timpul lucrărilor de laborator? Să considere că aceea era casa ei? O părăsise pentru că era dureros de pustie fără prezenţa părinţilor ei; acum şi Staţiunea Zenadorilor rămăsese pustie: Pipo murise, iar Libo devenise un adult pe care îndatoririle îl vor smulge de lîngă ea. Locul acesta nu mai era casa, căminul, pe care însă nu le putea găsi nici în altă parte.

Judecătorul plecă împreună cu Libo. Mama lui, Conceição, îl aştepta în casa judecătorului. Despre această femeie ştia doar că era bibliotecară şi că se ocupa de arhiva Lusitaniei. Novinha nu petrecuse nici o clipă cu soţia lui Pipo sau cu alţi copii, nici nu-i păsase că aceştia existau; doar munca şi viaţa de aici fuseseră reale. Cînd se apropie de uşă, Libo păru să se micşoreze, de parcă ar fi fost la o depărtare mult mai mare, de parcă ar fi fost ridicat şi purtat de vînt, transformîndu-se într-o pată de culoare pe cer, ca un zmeu de hîrtie; uşa se închise în urma lui.

Abia acum simţi dimensiunile pierderii. Cadavrul mutilat de pe panta dealului nu reprezenta moartea lui Pipo, ci doar semnul material al morţii lui. Moartea însăşi era locul rămas gol în viaţa ei. Pipo fusese o stîncă de care se putea agăţa în furtună, atît de puternică şi de solidă, încît ea şi Libo, ascunşi împreună la adăpostul lui, nici măcar nu ştiuseră că furtuna exista. Acum el dispăruse, iar ei rămăseseră pradă furtunii care-i va duce pe fiecare în altă parte. „Pipo", strigă ea fără glas. „Nu pleca! Nu ne părăsi!" Dar bineînţeles că el plecase dintre cei vii, la fel de surd în faţa rugăminţilor ca părinţii ei.

În Staţiunea Zenadorilor încă mai era activitate. Primarul Bosquinha în persoană folosea un terminal pentru ca toate datele culese de Pipo să fie trimise prin ansiblu către cele O Sută de Lumi, unde experţii făceau încercări disperate pentru a afla cauza morţii lui.

Dar Novinha ştia că nu în fişierele lui Pipo putea fi găsită explicaţia uciderii lui. Într-un anumit fel, datele ei îl omorîseră. Imaginile holografice ale moleculelor genetice din nucleele celulelor recoltate de la purceluşi încă mai pluteau acolo, în aerul de deasupra terminalului. Nu voise ca Libo să le studieze, dar acum le privea insistent, încercînd să descopere ce văzuse Pipo, străduindu-se să priceapă ce anume din imaginile acelea îl făcuse să alerge într-un suflet la purceluşi pentru a spune sau face ceva care îi determinase să-l ucidă. Novinha descoperise din întîmplare un secret pentru păstrarea căruia purceluşii erau în stare de crime, dar care era acela?

Cu cît studia hologramele mai mult, cu atît mai puţin înţelegea, şi după o vreme, plîngînd tăcut, nici nu le mai văzu decît ca un abur printre lacrimile care îi umpleau ochii. Ea îl ucisese, pentru că, fără să vrea, aflase secretul purceluşilor. „Pipo, dacă n-aş fi venit niciodată aici, dacă n-aş fi visat să vorbesc în numele purceluşilor, ai mai fi în

viață. Libo l-ar avea alături pe tatăl lui și ar fi fericit, iar locul acesta ar fi rămas un adevărat cămin. Port semințele morții în mine și le sădesc oriunde zăbovesc atît cît să iubesc. Părinții mei au murit pentru ca alții să poată trăi; acum trăiesc eu, astfel că alții trebuie să moară."

Bosquinha observă prima respirație precipitată și suspinele Novinhei și, cuprinsă brusc de compasiune, înțelese că fata era zdruncinată și îndurerată. Bosquinha îi lăsă pe ceilalți să se ocupe de transmiterea rapoartelor prin ansiblu și o conduse pe Novinha afară din Stațiunea Zenadorilor.

– Iartă-mă, copila mea, spuse primarul, știam că vii des pe aici, trebuia să-mi dau seama că ți-a fost ca un tată; iar noi te-am tratat ca pe un martor oarecare și asta nu-i deloc drept sau cinstit din partea mea; vino acasă cu mine...

– Nu, rosti Novinha. Pășind prin aerul rece și umed al nopții, durerea se mai risipise; gîndurile își recăpătaseră claritatea. Nu, vă rog, vreau să rămîn singură. (Unde?) În propria Stațiune.

– N-ar trebui să rămîi singură, mai ales în noaptea asta, spuse Bosquinha.

Dar pe Novinha o îngrozea perspectiva apropierii de oameni amabili care să încerce să o consoleze. „Eu l-am ucis, nu înțelegeți? Nu merit mîngîieri! Vreau să înfrunt durerea, oricît de cruntă ar fi ea. Asta e penitența mea, pedeapsa pe care o merit și, dacă e posibil, dezlegarea de vină; în ce alt mod mi-aș putea curăța petele de sînge de pe mîini?"

Dar nu avu tăria de a se opune, nici măcar de a spune ceva. Vehiculul primarului pluti pe deasupra drumurilor acoperite cu iarbă și în zece minute ajunseră.

– Am ajuns acasă, spuse primarul. Nu am copii chiar de vîrsta ta, dar sper că o să te simți destul de

bine. Nu te speria, nimeni n-o să te sîcîie, dar nu e bine să stai singură.

– Eu așa aș vrea.

Novinha ar fi dorit ca vocea ei să aibă forță, însă vorbele sunară slab.

– Te rog, insistă Bosquinha. Nu pari a fi tu însăți.

„Aș dori nici să nu fiu."

Nu avu poftă de mîncare, cu toate că soțul Bosquinhei le făcu amîndurora o *cafezinho.* Era tîrziu, mai rămăseseră cîteva ore pînă la sosirea zorilor, și se lăsă condusă la culcare. Apoi, cînd se făcu liniște în toată casa, se sculă, se îmbrăcă și merse la parter, unde se afla terminalul primarului. Dădu instrucțiuni computerului să anuleze afișajul care se afla încă deasupra terminalului de la Stațiunea Zenadorilor. Chiar dacă ea nu reușise să descifreze secretul pe care-l descoperise Pipo, se putea întîmpla ca altcineva să fie în stare să o facă, iar ea nu voia să mai aibă pe conștiință o altă moarte.

Apoi părăsi casa și merse prin Centro, pe lîngă cotul rîului, pe Vila das Aguas pînă la Stațiunea Biologista. Căminul ei.

În partea locuită era frig și umed; nu dormise acolo de atît timp, astfel că pe cearșafuri se depusese un strat de praf. Dar bineînțeles că în laboratorul des folosit era cald – munca ei nu lăsase de dorit în ciuda atașamentului față de Pipo și Libo. Mai bine ar fi neglijat-o.

Procedă foarte sistematic. Aruncă toate mostrele, toate lamelele și culturile pe care le folosise pentru a face descoperirile care contribuiseră la moartea lui Pipo, spălă totul cu grijă și nu lăsă nici un semn care să trădeze munca pe care o desfășurase. Voia nu numai să facă să dispară totul, ci să șteargă pînă și urmele distrugerii.

Apoi se întoarse la terminalul ei. Își va distruge lucrările efectuate în domeniu, toate cercetările părinților

ei, îndeosebi cele care conduseseră la propriile descoperiri. Vor dispărea. Deși munca aceasta fusese punctul central al vieții ei, deși vreme de atîția ani activitatea îi dăduse o identitate, va distruge totul așa cum și ea însăși trebuia să fie pedepsită, nimicită, ștearsă pînă la uitare.

Computerul o împiedică.

„Notițele de lucru privind cercetările xenobiologice nu pot fi distruse", anunță el. Probabil că nici n-ar fi reușit. De la părinți, din fișierele lor care, după ce le studiase ca pe Scriptură, deveniseră un îndrumar interior, aflase că nimic nu trebuie distrus, nimic nu trebuie uitat. Ideea de sfințire a cunoașterii era mai adînc gravată în sufletul ei decît orice catehism. Era prinsă în capcana unui paradox. Cunoașterea îl ucisese pe Pipo; dacă ștergea toate acele cunoștințe, însemna să-și ucidă părinții a doua oară, să ucidă ceea ce lăsaseră pentru ea. Nu putea nici să păstreze, nici să distrugă acele cunoștințe. Simțea ziduri pretutindeni, ziduri prea înalte pentru a fi escaladate, strîngînd-o și strivind-o.

Novinha făcu singurul lucru permis: plasă diferite coduri de protecție și folosi toate metodele știute de blocare a accesului la fișiere. Atît cît va trăi, în afară de ea nimeni nu le va putea consulta. Doar cînd va muri, cel care-i va urma ca xenobiolog va putea vedea ce ascunsese ea acolo.

Cu o excepție: cînd se va căsători, și soțul ei va avea acces – în cazul că și-ar exprima dorința de a ști. Ei, atunci nu se va căsători. Era foarte simplu.

Își imagină viitorul: cenușiu, insuportabil și inevitabil. Să moară nu îndrăznea, și totuși viața îi va fi înjumătățită, neputînd să se căsătorească, interzicîndu-și chiar să se mai gîndească la această problemă pentru ca nu cumva să descopere secretul mortal și să-l divulge fără să vrea; mereu singură, mereu împovărată, în veci vinovată,

dorindu-și moartea, dar fiindu-i interzis să și-o găsească. Va avea totuși o mîngîiere: nimeni nu va mai muri din cauza ei. Nu o va mai apăsa vina de acum.

În acele momente de disperare întunecată și ascunsă își aminti de „Matca și Hegemonul", își aduse aminte de Vorbitorul în Numele Morților. Cu toate că scriitorul original, adevăratul Vorbitor, se afla de mii de ani în mormînt, pe multe lumi existau oameni care slujeau ca preoți pentru cei care nu recunoșteau nici un zeu, dar credeau totuși în valoarea ființelor umane. Vorbitori a căror misiune era să descopere adevăratele cauze și motive ale acțiunilor oamenilor și să stabilească adevărul vieții lor după ce aceștia mureau. În această colonie braziliană erau preoți în loc de Vorbitori, dar preoții nu găseau cuvinte care s-o mîngîie; va chema un Vorbitor.

Chiar dacă pînă acum nu-și dăduse seama, toată viața voise să facă asta, mai ales de cînd citise și se lăsase fascinată de „Matca și Hegemonul". Ideea o interesase, astfel că studiase legea. Lusitania era o colonie catolică, dar Codul Stelar permitea oricărui cetățean să cheme un preot aparținînd altei credințe, iar Vorbitorii erau considerați preoți. Putea chema unul, iar dacă acesta accepta să vină, colonia nu avea motive să-l împiedice.

Probabil că nu se va găsi nici un Vorbitor dornic să vină. Poate că nici nu există vreunul destul de aproape, astfel încît să poată sosi înainte de moartea ei. Dar poate că se afla un mărturisitor relativ aproape, astfel încît peste douăzeci, treizeci sau patruzeci de ani, acesta va veni de la spațioport și va începe să dezvăluie adevărul vieții și morții lui Pipo. Și după ce va fi descoperit adevărul și va vorbi cu vocea limpede care-i plăcea atît de mult la „Matca și Hegemonul", probabil că va fi și ea eliberată de vina care o ardea pînă în străfundurile inimii.

Apelul ei intră în computer; prin ansiblu, acesta îi va anunța pe toți Vorbitorii de pe lumile cele mai apropiate. „Acceptă să vii", se adresă ea în gînd către necunoscutul destinatar al chemării ei. „Chiar dacă va trebui să dezvălui în fața tuturor adevărul despre vinovăția mea. Chiar și așa, dar vino."

Se trezi cu o durere surdă în spate și cu o senzație de apăsare pe chip. Obrazul îi era lipit de tăblia goală a mesei unde se afla terminalul care se deconectase singur pentru a o proteja de radiațiile nocive. Dar nu durerea o trezise, ci o atingere ușoară pe umăr. Crezu pentru o clipă că era mîna celui sosit deja ca răspuns la chemarea ei.

– Novinha, șopti bărbatul.

Nu Vorbitorul în Numele Morților, ci altcineva. Cel despre care credea că pierise în furtuna din noaptea trecută.

– Libo, murmură ea.

Atunci dădu să se ridice. Prea grăbită însă, spinarea îi era înțepenită și avea ameteli. Scoase un țipăt ușor; el o susținu de umeri ca să nu cadă.

– Ți-ai revenit?

Ea îi simți respirația ca aburul unei grădini îndrăgite și avu o senzație de siguranță deplină. Se simți acasă.

– M-ai căutat.

– Novinha, am venit cît am putut de repede. Mama a adormit într-un tîrziu. Pipinho, fratele meu mai mare, e acum cu ea, iar judecătorul se ocupă de toate, așa că eu...

– Trebuia să știi că-mi pot purta singură de grijă, spuse ea.

După un moment de tăcere, vocea lui se auzi din nou, de astă dată furioasă, disperată și obosită, la fel ca bătrînețea, entropia și moartea stelelor.

– Dumnezeu mi-e martor, Ivanova, că n-am venit să-ţi port ţie de grijă.

O rază de lumină se stinse; nu băgase în seamă speranţa pe care o simţise decît după ce dispăruse.

– Mi-ai spus că tata a descoperit ceva într-o simulare a ta şi că era sigur că voi reuşi să-mi dau seama şi singur. M-am gîndit că ai lăsat simularea pe terminal, dar dispăruse cînd m-am întors la Staţiune.

– Da?

– De ce te miri, Nova, doar tu puteai să anulezi programul! Trebuie s-o văd.

– De ce?

O privi neîncrezător.

– Novinha, ştiu că ţi-e somn, dar sînt sigur că înţelegi că purceluşii l-au ucis pe tata pentru ce-a decoperit în simularea ta.

Ea se uită fix la el, fără a spune o vorbă. Libo mai văzuse hotărîrea rece din ochii Novinhei.

– De ce nu vrei să-mi arăţi? De azi încolo, eu sînt zenador, şi am dreptul să ştiu.

– Ai acces nestingherit la toate fişierele întocmite de tatăl tău. Ai dreptul să consulţi tot ce am pus eu la dispoziţia publicului.

– Atunci fă publică şi holograma asta.

Ea tăcu.

– Cum i-am putea înţelege pe purceluşi dacă nu ştim ce-a descoperit tata despre ei? Ea nu răspunse, astfel că Libo continuă: Eşti datoare faţă de cele O Sută de Lumi, faţă de strădania noastră de a înţelege singura specie de fiinţe extraterestre existentă. Cum de poţi sta aşa şi... ce s-a întîmplat, vrei să descoperi singură? Vrei să fii prima? Bine, fie cum doreşti, o să-ţi atribui totul ţie, Ivanova Santa Catarina von Hesse...

– Nu de *numele* meu îmi pasă.

– Şi eu aş putea să procedez la fel. Nici tu n-ai descoperi adevărul fără ceea ce ştiu eu. O să-ţi interzic accesul la fişierele mele. Nu mă interesează fişierele tale.

Asta era prea de tot.

– Ce te interesează atunci? Ce încerci să faci? O apucă de umeri, o ridică de pe scaun, o zgîlţîi şi-i strigă în faţă: Tatăl meu a fost ucis acolo şi tu ştii de ce au făcut-o pentru că ai înţeles simularea aceea. Spune-mi, arată-mi-o!

– Niciodată, şopti ea.

Chipul lui era desfigurat de disperare.

– De ce nu? strigă el.

– Pentru că nu vreau să mori.

Văzu cum în ochii lui apare un licăr de înţelegere. „Da, aşa e, Libo, asta pentru că te iubesc, pentru că, dacă vei şti secretul, te vor ucide şi pe tine. Nu-mi pasă de ştiinţă, nu-mi pasă de cele O Sută de Lumi sau de relaţiile dintre umanitate şi o specie extraterestră, nu-mi pasă de nimic atîta vreme cît eşti în viaţă."

Lacrimile izbucniră brusc în ochii lui şi se rostogoliră pe obraji.

– Vreau să mor, spuse el.

– Tu le aduci mîngîiere tuturor, şopti ea. Pe tine cine te mîngîie?

– Trebuie să-mi spui ca să pot muri.

Şi, dintr-o dată, nu mai era el cel care o susţinea; acum se agăţa el de ea, căutînd un sprijin.

– Eşti obosit, spuse ea moale, dar te poţi odihni.

– Nu vreau să mă odihnesc, murmură el.

Cu toate astea, se lăsă purtat, dus de lîngă terminal.

Îl conduse în dormitorul ei, dădu aşternuturile deoparte, neluînd în seamă praful stîrnit.

– Hai, eşti obosit, odihneşte-te acum. De aceea ai venit la mine, Libo. Să-ţi găseşti liniştea, consolarea.

El își acoperi fața cu mîinile, clătinîndu-și capul într-o parte și într-alta ca un băiat care plînge după tatăl lui, plînge pierderea a tot ce-a însemnat el, la fel cum plînsese și ea. Novinha îi scoase ghetele, pantalonii, băgă mîna sub cămașă pentru a i-o scoate peste cap. El respira adînc, pentru a pune capăt suspinelor, și ridică brațele ca s-o ajute să-i scoată cămașa.

Îi întinse hainele pe scaun, apoi se aplecă deasupra lui ca să-l învelească. Dar el o prinse de încheietură și, cu lacrimi în ochi, o privi rugător.

– Nu mă lăsa singur, șopti el. Disperarea i se strecurase în voce. Rămîi cu mine.

Iar ea se lăsă în voia lui pe pat, unde se agăță strîns de ea pînă cînd, după doar cîteva clipe, adormi și mîinile îi căzură încet, moale. Însă ea rămase trează. Mîinile ei lunecară blînd de-a lungul umerilor, pieptului, taliei lui. „Of, Libo, credeam că te-am pierdut, la fel ca pe Pipo." Dar el nu mai auzea șoaptele ei. „Dar tu vei reveni mereu la mine." Ca Eva, din pricina păcatului făcut din neștiință, putea fi alungată din grădină. Dar, tot ca Eva, era în stare să îndure asta, deoarece încă îl mai avea pe Libo, Adão al ei.

Îl avea? Oare îl *avea?* Mîna îi tremură pe trupul lui. Nu-l va putea avea niciodată. Căsătoria era singura cale pentru ca ea și Libo să poată rămîne împreună multă vreme – legile erau stricte pe orice lume colonizată și inflexibile într-o comunitate catolică. În noaptea asta putea să-și închipuie că el va dori să o ia de soție, cînd va veni vremea. Dar Libo era singura persoană cu care nu se putea căsători.

Pentru că în acest caz, el ar avea automat acces la orice fișier al ei, convingînd computerul că trebuie să-l consulte – iar asta ar include, bineînțeles, toate fișierele de lucru, indiferent cîte protecții ar instala ea. Așa se

hotărîse prin Codul Stelar. În fața legii, soții deveneau practic una și aceeași persoană.

Nu-i putea îngădui să studieze acele fișiere, pentru că ar descoperi ceea ce aflase tatăl lui, și atunci ea va fi cea care va găsi cadavrul lui pe o pantă și tot ea va trebui să retrăiască în fiecare noapte suferințele prin care trecuse el sub tortura purcelușilor. Nu-i era deja peste puteri să poarte vina pentru moartea lui Pipo? Căsătoria cu Libo ar însemna condamnarea lui la moarte. Și totuși, necăsătorindu-se cu el însemna să se sinucidă, pentru că, nefiind alături de el, nu-și putea imagina cine altul i-ar putea lua locul.

„Cît de inteligentă sînt! Am găsit o asemenea cale spre iad încît n-aș mai reuși să ies vreodată de acolo."

Își apăsă fața de umărul lui Libo, iar lacrimile șerpuiră pe pieptul lui.

4

ENDER

Am identificat patru limbaje pequeninos, *„limba masculilor" e aceea pe care am auzit-o în mod constant. Am surprins și frînturi din „limba soțiilor", pe care purcelușii o folosesc pentru a discuta cu femelele (iată o diferențiere sexuală) și „limba copacilor", un dialect ritual pe care, după spusele lor, îl folosesc pentru a adresa rugi copacilor totemici ancestrali. Au adus vorba și despre un al patrulea limbaj, numit „limba părintească", aceasta constînd din lovirea ritmică a unor bețe între ele. Ei susțin că aceasta este o limbă adevărată, deosebindu-se de celelalte la fel ca portugheza de engleză. O numesc „limba părintească" pentru că se exprimă cu ajutorul unor bețe din lemn ce provin din copacii care, potrivit credinței lor, întruchipează spiritele strămoșilor.*

Pequeninos *au învățat limbile umane cu o uimitoare rapiditate, descurcîndu-se mult mai bine decît am reușit noi cu limbajele lor. În anii din urmă au ajuns să vorbească între ei fie Esențiala, fie portugheza mai tot timpul cît sîntem în mijlocul lor. Probabil că revin la propriile limbaje atunci cînd nu sîntem prezenți. S-ar putea chiar să fi adoptat limbile umane ca fiind ale lor ori poate că le*

plac atît de mult, încît le folosesc în mod constant, ca pe un joc. Contaminarea lingvistică e regretabilă, însă inevitabilă dacă dorim să comunicăm cît de cît cu ei.

Doctor Swingler a întrebat dacă în numele și modurile de adresare transpar anumite elemente ale culturii lor. Răspunsul e sigur „da", cu toate că nu îmi este deloc clar ce anume evidențiază ele. Important este că noi n-am numit nici unul dintre ele. În schimb, pe măsură ce au învățat Esențiala și portugheza, pequeninos *ne-au întrebat de sensurile unor cuvinte și după aceea ne-au anunțat numele pe care le aleseseră pentru ei înșiși (sau pentru ceilalți). Nume ca „Rădăcină" sau „Chupaceu" („Sugător-de-Cer") ar putea fi traduceri ale numelor din limba masculilor sau pur și simplu porecle pe care și le-au ales ca să le putem folosi noi.*

Unii către alții își spun frați. Femelele sînt numite soții, niciodată surori sau mame. Uneori se referă la tați, dar acest termen este folosit în mod inevitabil pentru a desemna copacii totemici ancestrali. Pentru a ne denumi pe noi, folosesc, bineînțeles, termenul „Uman", dar au început să folosească noua ierarhie a excluderii, stabilită de Demostene. Pe umani îi asociază cu framlingii, iar pe pequeninos din alte triburi cu utlaningii. E ciudat totuși că se consideră pe ei înșiși ramen, ceea ce arată că înțeleg greșit ierarhia, ori se văd din perspectivă umană! Și – o răsturnare destul de surprinzătoare – referindu-se la femelele lor, în cîteva rînduri le-au numit varelse!

João Figueira Alvarez, „Însemnări privind limba și nomenclatura *pequenino*", în „Semantica", 9/1984/15

Locuințele din Reykjavik erau săpate în pereții de granit ai fiordului. Cea a lui Ender se afla sus, pe stîncă,

unde putea ajunge după un urcuș lung și obositor pe scări. Dar avea o fereastră. Își petrecuse aproape toată copilăria închis între ziduri de oțel. Acum, cînd i se oferea prilejul, își alegea locuința astfel încît să simtă anotimpurile planetei pe care se stabilea.

În camera lui era foarte cald și razele strălucitoare ale soarelui îl orbiră cînd intră după ce mersese prin semiobscuritatea răcoroasă a coridoarelor de piatră. Jane nu-i lăsă răgazul să-și adapteze ochii la lumina puternică.

– Ți-am pregătit o surpriză pe terminal, spuse ea.

Vocea era doar o șoaptă venită de la nestemata din ureche.

În aerul de deasupra terminalului se vedea un purceluș. Făcu o mișcare și se scărpină, apoi întinse mîna după ceva. Mîna reveni strîngînd între degete un vierme strălucitor și umed. Purcelușul mușcă din el și zeama îi curse din gură, șiroindu-i pe piept.

– Evident că-i vorba despre o civilizație avansată, spuse Jane.

Săvîrșitorul se supără.

– Știu mulți imbecili morali ale căror obiceiuri la masă sînt impecabile, Jane.

Purcelușul se întoarse și vorbi:

– Vrei să vezi cum l-am ucis?

– Jane, ce faci?

Purcelușul dispăru. În locul lui apăru o hologramă a cadavrului lui Pipo zăcînd în ploaie pe panta dealului.

– Am pregătit o simulare a modalității de vivisecție folosite de *pequeninos* utilizînd informațiile culese prin scanarea cadavrului înainte de înmormîntare. Vrei să vezi?

Săvîrșitorul se așeză pe singurul scaun existent în cameră.

Pe terminal apărură panta dealului și Pipo, încă în viață, întins pe spate, cu mîinile și picioarele legate de niște pari de lemn. În jurul lui erau strînși vreo

doisprezece purcelușI, iar unul dintre ei ținea un cuțit din os într-o mînă. Din nestemata aflată în ureche se auzi din nou vocea lui Jane:

– Nu sîntem siguri dacă s-a întîmplat exact așa. (Cu excepția purcelușului cu cuțitul, ceilalți dispărură.) Sau așa.

– Xenologul era conștient?

– Probabil. Nu s-au găsit urme de droguri sau de lovituri.

– Continuă!

Neiertătoare, Jane arătă cum se făcuseră deschiderea cavității toracice, extragerea rituală a organelor și așezarea lor pe pămînt. Ender se sili să urmărească scena, încercînd în același timp să priceapă ce semnificație putea să aibă această vivisecție pentru *pequeninos*. La un moment dat, Jane șopti:

– În clipa asta a murit.

Ender se simți ușurat dîndu-și seama cît de încordați îi fuseseră toți mușchii, parcă în empatie cu suferințele îndurate de Pipo.

Cînd totul se termină, Ender se îndreptă spre pat, se întinse, rămînînd cu privirea fixată în tavan.

– Le-am arătat deja simularea oamenilor de știință de pe cel puțin șase lumi, spuse Jane. Nu va trece mult pînă pune și presa mîna pe ea.

„E mai înfricoșător decît ceea ce s-a întîmplat cu gîndacii" constată Ender. „Toate imaginile video cu luptele dintre gîndaci și oameni văzute cînd eram mic erau blînde în comparație cu cele de acum."

Dinspre terminal se auzi un hohot răutăcios de rîs. Ender ridică privirea pentru a vedea ce făcea Jane. Privi un purceluș în mărime naturală, rîzînd grotesc și, în timp ce hohotea, Jane îl transformă. Schimbarea era ingenioasă și rafinată: o ușoară exagerare a lungimii dinților, o alungire

a ochilor, o îmbăloșare la colțurile gurii, o idee de roșu în ochi, limba apărînd și dispărînd printre dinți. Fiara care se ivește în coșmarul oricărui copil.

– Bună treabă, Jane. Metamorfoza de la ramen la varelse.

– După o asemenea prezentare, cît de curînd vor fi acceptați *pequeninos* ca egali ai umanității?

– Au fost întrerupte toate contactele cu ei?

– Consiliul Stelar a recomandat noului xenolog să-și limiteze vizitele la o oră și numai o dată la cîteva zile. Îi este interzis să-i întrebe pe *pequeninos* de ce au făcut așa ceva.

– Dar fără carantină.

– Nici măcar nu s-a făcut propunerea asta.

– Dar va fi făcută, Jane. Încă un incident similar și se va cere introducerea carantinei. Și transformarea orașului Milagre într-o garnizoană militară al cărui unic scop ar fi să-i împiedice pe purceluși să atingă nivelul tehnologic necesar pentru a părăsi planeta.

– Purcelușii și-au creat singuri o problemă de relații publice, spuse Jane. Iar noul xenolog e doar un copil. Fiul lui Pipo. Îl cheamă Libo. Prescurtare de la Liberdade Graças a Deus Figueira de Medici.

– *Liberdade*? Libertate?

– Nu știam că ai cunoștințe de portugheză.

– E la fel ca spaniola. Am mărturisit moartea lui Zacatecas și a lui San Angelo, ai uitat?

– Pe planeta Moctezuma. Asta a fost acum două mii de ani.

– Pentru mine nu.

– Subiectiv vorbind, pentru tine înseamnă acum opt ani. În urmă cu cincisprezece luni. Vezi ce minunată e relativitatea? Te menține tînăr.

– Călătoresc prea mult, spuse Săvîrșitorul. Valentine s-a căsătorit, așteaptă un copil. Eu am refuzat deja două

solicitări pentru a fi Vorbitor. Cînd o să încerci să-mi pui din nou ispita în cale?

Purcelușul de pe terminal rîse fioros.

– Crezi că asta înseamnă ispită? Privește, pot transforma piatra în pîine! Purcelușul duse cîteva pietre colțuroase la gură și începu să le mestece. Nu vrei o îmbucătură?

– Ai un umor pervers, Jane.

– Toate regatele de pe toate lumile.

Purcelușul își desfăcu palmele și sistemele stelare i se scurseră printre degete, planetele începînd să se rotească pe orbite exagerat de rapid, alcătuind cele O Sută de Lumi.

– Ți le pot oferi. Pe toate.

– Nu mă interesează.

– Terenuri, terenuri, cele mai bune investiții. Știu, știu că ești deja bogat. După trei mii de ani de acumulare a dobînzilor îți poți permite să-ți construiești propria planetă. Dar ce spui de asta? Numele de Săvîrșitor Wiggin, cunoscut pretutindeni în cele O Sută de Lumi...

– Dar e deja...

– ...Pentru iubire, onoare și atașament.

Purcelușul dispăru. Jane reînvie în locul lui o imagine video din vremea copilăriei lui Ender și o transformă într-o hologramă. O mulțime care urla: „Săvîrșitor! Săvîrșitor! Săvîrșitor!" Și după aceea, un tînăr stînd pe un podium, ridicînd mîna și fluturînd-o spre oameni. Mulțimea răspunse cu un entuziasm sălbatic.

– Nu s-a întîmplat așa ceva, spuse Ender. Peter nu mi-a permis să mă mai întorc pe Pămînt.

– Consideră asta drept o profeție. Hai, Ender, atîta lucru îți pot oferi. Să-ți recapeți bunul renume.

– Nu-mi pasă, spuse Ender. Acum am cîteva nume. Vorbitor în Numele Morților – și acesta presupune respect.

Imaginea purcelușului apăru din nou, de astă dată sub înfățișarea lui normală, nu cea diavolească pe care o crease Jane.

– Vino, spuse *pequenino* încet.

– Poate că sînt cu adevărat monștri. La asta te-ai gîndit? întrebă Ender.

– Oricare altul ar gîndi așa. Dar nu tu.

„Așa e. Eu nu."

– Dar de ce te interesează, Jane? De ce încerci să mă convingi?

Pequenino dispăru. Iar acum apăru chiar Jane sau mai precis chipul sub care obișnuia să i se înfățișeze lui Ender încă de cînd i se arătase prima dată, adică atunci cînd el era un copil sfios și înspăimîntat care sălășluia în uriașa memorie a rețelei interstelare de computere. Apariția chipului ei îi reaminti Săvîrșitorului de acel prim moment cînd ea i-l arătase. „M-am gîndit să-mi dau alt chip", spusese ea. „Îți place?"

Da, i-a plăcut. A plăcut-o. Tînără, cu trăsături luminoase, curate, dulci, un copil care nu va îmbătrîni niciodată, cu un zîmbet delicat și cuceritor. Din cîte își dădeau seama și unul, și celălalt, ansiblul îi dăduse naștere. Nici măcar rețelele de computere ale unei lumi nu depășeau viteza luminii în prelucrarea datelor, iar temperatura ridicată limita capacitatea memoriei și viteza de lucru. Ansiblul era însă instantaneu și indisolubil conectat cu orice computer de pe fiecare lume. Jane se născuse între stele, iar gîndurile ei jucau printre vibrațiile fîșiilor filotice ale rețelei ansiblului.

Pentru ea, computerele celor O Sută de Lumi erau mîini și picioare, ochi și urechi. Vorbea orice limbă ce fusese încredințată computerelor și citea fiecare carte din bibliotecile tuturor lumilor. Află că ființele umane se temeau de multă vreme de existența cuiva asemenea ei; era

detestată în toate istorisirile, și sosirea ei însemna fie moarte sigură, fie distrugerea umanității. Ființele umane și-o imaginaseră cu mult înainte de a se naște și, închipuindu-și-o, o uciseseră de mii de ori.

De aceea nici nu dădea cuiva vreun semn că ar exista. Asta pînă descoperi, la fel ca toată lumea, „Matca și Hegemonul" și înțelese că autorul acelei cărți era un om căruia i se putea înfățișa. Îi veni ușor să urmărească istoria cărții pînă la prima ei ediție și să-i găsească sursa. N-o adusese ansiblul de pe lumea unde Săvîrșitorul, care abia dacă împlinise douăzeci de ani, era guvernatorul primei colonii umane? Și cine altul ar fi putut s-o scrie dacă nu el? De aceea i se adresase, iar el răspunsese cu amabilitate; ea îi arătase chipul pe care și-l imaginase, iar el o îndrăgise; acum senzorii ei se aflau în nestemata din urechea lui, astfel că erau mereu împreună. Nu-i ascundea nici un secret, iar el nu-i tăinuia nimic.

– Săvîrșitorule, susură ea, mi-ai spus de la început că vrei să cauți o planetă unde să poți oferi apă și soare gogoșii care, deschizîndu-se, să elibereze Matca și cele zece mii de ouă fertile ale ei.

– Speram că se va putea aici, spuse Săvîrșitorul. Dar, cu excepția zonei ecuatoriale, e un tărîm neprimitor, pustiit, în permanență subpopulat. Și ea e dornică să încerce.

– Dar tu?

– Gîndacii n-ar putea supraviețui iernilor de aici. Le-ar trebui o sursă de energie, iar asta cred că ar alerta guvernul. Nu se poate.

– Nu se va putea niciciînd, Săvîrșitorule. Acum îți dai seama de asta, nu? Ai trăit pe douăzeci și patru dintre cele O Sută de Lumi, și nu există nici una unde să poți găsi măcar un colțișor sigur în care gîndacii să poată renaște.

Bineînțeles că înțelese ce-i sugera Jane. Lusitania era singura excepție. Datorită purcelușilor, în afara unei

suprafețe minuscule, întreaga lume era inaccesibilă, de neatins. Iar lumea părea locuibilă și, de fapt, mai convenabilă gîndacilor decît ființelor umane.

– Singurul obstacol sînt *pequeninos*, constată Săvîrșitorul. S-ar putea să se opună hotărîrii mele ca lumea lor să fie oferită gîndacilor. Dacă un contact direct cu civilizația umană îi poate tulbura pe *pequeninos*, gîndește-te ce s-ar întîmpla dacă apar și gîndacii printre ei.

– Dar gîndacii au înțeles, așa spuneai, și nu vor mai face rău.

– În mod deliberat, nu. Dar a fost o întîmplare norocoasă că i-am înfrînt, știi și tu asta, Jane.

– A fost geniul tău.

– Sînt mai avansați decît noi. Cum vor face față purcelușii acestei situații? Se vor speria de gîndaci la fel ca noi și nu vor putea să-și învingă teama.

– De unde știi? întrebă Jane. Cum ai putea tu sau altcineva să spuneți cum vor reacționa *pequeninos* înainte de a merge acolo și de a afla cine sînt? Săvîrșitorule, dacă sînt varelse, atunci să-i lăsăm pe gîndaci să folosească mediul lor, și pentru tine asta va cîntări mai mult decît dislocarea unor mușuroaie de furnici sau turme de vite pentru a face loc orașelor.

– Sînt ramen, spuse Ender.

– Încă nu știi asta.

– Ba da. Simularea ta nu a fost tortură.

– Da? Jane arătă din nou simularea corpului chiar înainte ca Pipo să moară. Atunci înseamnă că nu înțeleg eu cuvîntul.

– S-ar putea ca Pipo să fi simțit totul ca pe-o tortură, dar, Jane, dacă simularea ta este corectă – și știu că e – atunci purcelușii n-au urmărit să producă durere.

– După cîte înțeleg eu natura umană, chiar și ritualurile religioase au durerea ca pilon principal.

– N-a fost ceva religios sau, oricum, nu în totalitate. Dacă a fost un simplu sacrificiu, ceva nu s-a potrivit.

– De unde știi? Acum terminalul înfățișa chipul disprețuitor al unui profesor, prototipul perfect al snobismului academic. Educația ta este exclusiv militară și, în afară de asta, singura ta înzestrare este măiestria de a folosi cuvinte. Ai scris o carte de succes care a zămislit o religie umanistă; asta îți dă dreptul să pretinzi că-i înțelegi pe *pequeninos?*

Săvîrșitorul închise ochii.

– Poate că mă înșel.

– Dar crezi că ai dreptate?

Din tonul vocii își dădu seama că ea își recăpătase înfățișarea cunoscută. Deschise ochii.

– Nu mă pot încrede decît în intuiție, Jane, aprecierea pe care o simți fără a analiza. Nu știu ce făceau *pequeninos,* dar sînt convins că aveau un scop. În nici un caz cruzime sau răutate. Ca doctorii care se străduiesc să salveze viața unui pacient, nicidecum niște schingiuitori care încearcă s-o distrugă.

– Te-am înțeles, șopti Jane. Am priceput toate nuanțele. Simți că trebuie să pleci, să te convingi că Matca poate trăi acolo, la adăpostul oferit de carantina parțială impusă deja planetei. Vrei să mergi acolo ca să vezi dacă poți înțelege cine sînt purcelușii.

– Jane, chiar dacă ai avea dreptate, eu nu pot merge pe Lusitania, spuse Ender. Imigrarea este sever limitată și, în plus, nu sînt catolic.

Jane își dădu ochii peste cap.

– Aș fi împins lucrurile atît de departe dacă n-aș fi găsit o modalitate de a te trimite acolo?

Deasupra terminalului apăru un alt chip. O adolescentă, care nu era nici pe departe la fel de frumoasă și de nevinovată ca Jane. Avea o față cu linii severe și reci, ochii

strălucitori și pătrunzători și-și ținea buzele strînse într-o grimasă care amintea de trăsăturile cuiva care s-a deprins să trăiască într-o permanentă durere. Era tînără, dar expresia chipului ei o făcea să pară surprinzător de matură.

– Xenobiologul de pe Lusitania. Ivanova Catarina von Hesse. I se spune Nova sau Novinha. Ea a cerut un Vorbitor în Numele Morților.

– De ce arată așa? întrebă Săvîrșitorul. Ce i s-a întîmplat?

– Părinții ei au murit cînd era mică. Dar în anii din urmă a ajuns să iubească un bărbat pe care-l considera ca un părinte. Cel care a fost ucis de purceluși. Vrea să mărturisești moartea lui.

Văzîndu-i chipul, Săvîrșitorul dădu uitării grijile lui legate de Matcă, de *pequeninos*. Pe fața aceea de copil recunoscuse expresia de deznădejde tipică adulților. O mai văzuse în ultimele săptămîni ale Războiului cu gîndacii, atunci cînd, silindu-se să depășească starea de epuizare, condusese o bătălie după alta într-un joc ce, de fapt, nu era joc. La sfîrșitul războiului o văzuse din nou, atunci cînd descoperise că ședințele de antrenament nu urmăreau nicidecum pregătirea lui, că toate simulările erau, de fapt, realitatea netrucată și că el comandase flotele umane, prin ansiblu. Atunci, în clipa în care a înțeles că ucisese gîndacii pînă la ultimul și își dăduse seama de xenocidul comis, privindu-și chipul în oglindă descoperise aceeași expresie de vinovăție, prea mare pentru a fi suportată.

Ce făcuse fata asta, Novinha, de simțea o asemenea durere?

De aceea o ascultă pe Jane care înșirui evenimentele esențiale ale vieții ei. Jane îi oferea doar simple elemente statistice, dar Săvîrșitorul era Vorbitor în Numele Morților; geniul lui – sau blestemul – se manifesta prin

ingeniozitatea de a concepe întîmplările așa cum le vedeau alții. Această capacitate a lui făcea din el un strălucit comandant militar, atît în dirijarea propriilor forțe – în realitate băieți – cît și în anticiparea și dejucarea manevrelor dușmanului. Asta mai însemna că din relatarea impersonală a întîmplărilor din viața Novinhei el reușea să intuiască – ba mai mult, să știe – cum pierderea părinților și sanctificarea lor o izolaseră pe fată, cum își adîncise dinadins însingurarea atunci cînd stăruise cu atîta încăpățînare să continue munca lor. Știa ce ascundea performanța ei uimitoare de a obține statutul de xenobiolog cu mulți ani înainte de a ajunge la vîrsta majoratului. Intui, de asemenea, cît de mult cîntărise pentru ea sentimentul discret de dragoste și acceptare din partea lui Pipo și cît de profund tînjea ea după prietenia acestuia. Pe Lusitania nimeni n-o cunoștea cu adevărat pe Novinha. Dar, aflat în grota lui din Reykjavik, de pe lumea înghețată care se numea Trondheim, Săvîrșitorul Wiggin o cunoștea pe Novinha și o iubea, de aceea i se umplură ochii de lacrimi pentru ea.

– Deci vei pleca, șopti Jane.

Săvîrșitorul nu reuși să-i răspundă prin cuvinte. Jane avusese dreptate. Ar fi plecat oricum, chiar ca Săvîrșitor al Xenocidului, în speranța că Lusitania, prin statutul ei aparte, ar putea deveni locul în care, eliberînd Matca din captivitatea în care o ținuse vreme de trei mii de ani, să răscumpere crima îngrozitoare comisă în copilărie. Ar fi plecat și ca Vorbitor în Numele Morților, ca să-i înțeleagă pe purceluși și să-i prezinte omenirii, astfel ca ei să fie acceptați, în cazul în care erau cu adevărat ramen, nu detestați și temuți ca varelse.

Acum însă plecarea lui va avea un alt motiv, mai adînc. Va merge s-o ocrotească pe copila Novinha, fiindcă în inteligența sclipitoare, în izolarea, durerea și vinovăția

ei își recunoștea propria copilărie furată și grăuntele de suferință pe care încă îl purta în suflet. Lusitania se afla la douăzeci și doi de ani-lumină depărtare. Va călători cu o viteză infinitezimal mai mică decît cea a luminii și nu va ajunge acolo decît atunci cînd ea va avea aproape patruzeci de ani. Dacă i-ar fi stat în puteri, ar fi plecat spre ea chiar acum, cu instantaneitatea filotică a ansiblului; dar știa că durerea ei nu se va stinge. Suferința va rămîne, așteptînd sosirea lui. Oare propria suferință nu rămăsese vie după atîția ani?

Nu mai plînse; tulburarea se risipi.

– Ce vîrstă am? întrebă el.

– Au trecut trei mii optzeci și unu de ani de cînd te-ai născut. Dar, subiectiv vorbind, ai treizeci și șase de ani și o sută optsprezece zile.

– Și cîți ani va avea Novinha cînd voi ajunge acolo?

– În jur de treizeci și nouă de ani, plus sau minus cîteva săptămîni, asta în funcţie de data plecării și de măsura în care nava ta va atinge sau nu viteza luminii.

– Vreau să plec mîine.

– Săvîrșitorule, îți trebuie timp să programezi o navă.

– Există vreuna care să orbiteze Trondheim?

– Destule, bineînţeles, dar numai una care să fie pregătită să plece mîine, iar ea are la bord o încărcătură de skrika pentru comercianții de produse de lux din Cyrillia și Armenia.

– Niciodată nu te-am întrebat cît de bogat sînt.

– De-a lungul anilor am făcut investiții profitabile în numele tău.

– Cumpără-mi nava cu încărcătură cu tot.

– Și ce-o să faci cu skrika pe Lusitania?

– Dar cyrillienii și armenii ce fac cu ea?

– Poartă o parte și mănîncă restul. Dar o plătesc mai scump decît își poate permite cineva de pe Lusitania.

– Deci atunci cînd o voi oferi lusitanilor s-ar putea să mai îndulcesc atitudinea lor faţă de Vorbitorul care pătrunde într-o colonie catolică.

Jane se transformă în duhul care iese pe gura urciorului.

– Am auzit, Mărite Stăpîne, şi mă supun.

Duhul deveni abur şi pătrunse înapoi în urcior. Apoi laserele se stinseră şi aerul de deasupra terminalului rămase pustiu.

– Jane, spuse Săvîrşitorul.

– Da? răspunse ea, vorbindu-i prin nestemata din ureche.

– De ce vrei să mă duc eu pe Lusitania?

– Vreau să adaugi cel de-al treilea volum la „Matca şi Hegemonul". Pentru purceluşi.

– Dar de ce-ţi pasă atît de mult de ei?

– Pentru că, după ce vei fi scris cărţile care scot la iveală sufletele celor trei specii înzestrate cu raţiune cunoscute de om, vei fi pregătit să o scrii şi pe cea de-a patra.

– O altă specie de ramen? întrebă Săvîrşitorul.

– Da. Eu.

Săvîrşitorul rămase pe gînduri cîteva clipe.

– Eşti pregătită să te laşi cunoscută de restul omenirii?

– Am fost gata dintotdeauna. Dar mă întreb: sînt şi ei pregătiţi să mă cunoască? Le-a venit uşor să-l îndrăgească pe Hegemon, căci era om. Sau pe Matcă, fiindcă, după ştiinţa lor, toţi gîndacii muriseră şi asta le dădea un sentiment de siguranţă. Dacă, în ciuda sîngelui vărsat, îi poţi îndemna să-i iubească şi pe purceluşi, care încă trăiesc, atunci vor fi pregătiţi să afle despre existenţa mea.

– Într-o bună zi, spuse Săvîrşitorul, voi iubi pe cineva care să nu insiste ca eu să duc la bun sfîrşit muncile lui Hercule.

– Oricum te-ai plictisit de viaţa pe care o duci aici, Ender.

– Da. Însă acum sînt în floarea vîrstei. Îmi place să mă plictisesc.

– Uitasem să-ţi spun, proprietarul lui Havelock, un locuitor de pe Gales, ţi-a acceptat oferta de patruzeci de miliarde de dolari pentru navă, inclusiv încărcătura.

– Patruzeci de miliarde? O să dau faliment din pricina asta?

– E doar o picătură într-un ocean. Membrii echipajului au fost anunţaţi că li s-au anulat contractele. Mi-am permis să plătesc din fondurile tale cheltuielile lor de transfer pe alte nave. Dacă voi conduce eu nava, tu şi Valentine nu veţi mai avea nevoie de alte persoane care să vă ajute. Plecăm mîine dimineaţă?

– A, da, Valentine, murmură el.

Sora lui era singura piedică; ea l-ar putea face să mai stea pe gînduri. Acum, după ce luase hotărîrea, socotea că nu merita să-şi ia rămas-bun nici de la studenţi şi nici de la puţinii săi prieteni nordici; rămînea doar Valentine.

– Abia aştept să citesc cartea pe care Demostene o va scrie despre istoria Lusitaniei. Jane descoperise adevărata identitate a lui Demostene în cadrul operaţiunii de demascare a adevăratului Vorbitor în Numele Morţilor.

– Valentine nu mă va însoţi, spuse Ender.

– Dar e sora ta.

Ender zîmbi. În ciuda necuprinsei ei înţelepciuni, Jane nu putea înţelege legăturile de sînge. Deşi fusese creată de oameni şi gîndea despre sine în termeni umani, ea nu avea nimic biologic în alcătuire. Învăţase pe de rost problemele genetice; nu putea simţi dorinţele şi imperativele pe care fiinţele umane le aveau în comun cu alte creaturi – „E sora mea, dar casa ei rămîne Trondheim".

– S-a opus plecării și cu alte prilejuri.

– De astă dată nici n-am s-o invit să meargă cu mine. În nici un caz acum, cînd așteaptă un copil și cînd e atît de fericită în Reykjavik. Aici o iubesc toți ca profesoară și nimeni nu bănuiește că, de fapt, ea este legendarul Demostene. Tot aici soțul ei, Jakt, deține o sută de vase de pescuit și stăpînește fiordurile, fiecare zi îi este plină de conversații sclipitoare sau de primejdia și măreția mării presărate cu sloiuri strălucitoare și niciodată nu va accepta să părăsească acest loc. Și nici nu va înțelege de ce trebuie să plec eu.

Și gîndindu-se s-o părăsească pe Valentine, Săvîrșitorul șovăi puțin în fața hotărîrii de a pleca spre Lusitania. Mai fusese separat de sora lui o singură dată, cînd era copil, și resimțise profund anii de prietenie care îi fuseseră furați. Putea s-o părăsească acum din nou, după aproape douăzeci de ani neîntrerupți petrecuți împreună? De data asta nu mai exista cale de întoarcere. Cît va călători spre Lusitania, Valentine va îmbătrîni cu douăzeci și doi de ani; va avea în jur de optzeci de ani dacă lui îi vor trebui alți douăzeci și doi ca să se întoarcă la ea.

„Nici ție nu-ți va fi ușor. Și tu va trebui să plătești un preț."

„Nu mă persifla", spuse Săvîrșitorul în gînd. „Am tot dreptul să regret."

„Ea e cealaltă jumătate a eului tău. Chiar o vei părăsi de dragul nostru?"

Vocea care îi răsuna în minte era a Mătcii. Bineînțeles că ea vedea lucrurile din aceeași perspectivă, după cum știa la fel de bine ce hotărîse el. Săvîrșitorul gîndi cîteva cuvinte pentru ea: „O voi părăsi, dar nu pentru tine. Nu putem fi siguri că asta îți va aduce binele. S-ar putea să trăim alte momente de dezamăgire, la fel ca pe Trondheim."

„Lusitania e tot ce ne trebuie. Situată la o distanță sigură de ființele umane."

„Dar ea le aparține și altora. Nu voi distruge purceluşii doar pentru a răscumpăra nimicirea neamului tău."

„Nu vor suferi din pricina noastră; n-o să le facem nici un rău. Sînt sigură că de-acum, după trecerea atîtor ani, ne cunoști."

„Știu doar ceea ce mi-ai spus."

„Noi nu mințim. Ți-am dezvăluit toate amintirile noastre, tot ce aveam în suflet."

„Știu că ați putea trăi în pace cu ei, dar ei sînt în stare să conviețuiască pașnic cu voi?"

„Du-ne acolo. Am așteptat atît de mult."

Săvîrșitorul ridică o geantă zdrențuită care stătea desfăcută într-un colț. În ea ar fi încăput adevărata lui avere: un schimb de haine. Toate celelalte lucruri din cameră erau daruri din partea oamenilor cărora le mărturisise, ca semn de prețuire pentru el, pentru menirea lui sau pentru adevăr – n-ar fi putut explica exact motivele. La plecare le va lăsa aici. Nu avea loc în geantă pentru ele.

O deschise, scoase un prosop înfășurat și-l desfăcu. Înăuntru se găsea forma fibroasă și grosolană a unei gogoşi mari, cu lungimea de paisprezece centimetri.

„Da, privește-ne!"

Găsise gogoașa așteptîndu-l atunci cînd sosise pe o lume ce aparținuse gîndacilor, pentru a conduce prima colonie umană. Presimțind că vor pieri uciși de Săvîrșitor, știind că e un dușman de neînvins, gîndacii sculptaseră peisajul într-un model care să aibă semnificație doar pentru el, tocmai pentru că fusese împrumutat din visurile lui. Neputincioasă, dar conștientă, Matca îl așteptase într-un turn unde cîndva, într-unul dintre visurile lui, găsise un dușman.

– Ai așteptat mai mult pînă să te găsesc decît acești cîțiva ani cît ai stat ascunsă în spatele oglinzii, spuse el cu voce tare.

„Cîțiva ani? Desigur, cu mintea ta care gîndește secvențial nu conștientizezi trecerea timpului, mai ales atunci cînd călătorești cu o viteză atît de apropiată de cea a luminii. Dar noi simțim. Gîndirea noastră e atît de apropiată de cea a luminii. Dar noi simțim. Gîndirea noastră e instantanee; și atunci lumina abia se tîrîie pe lîngă noi, ca mercurul pe un geam rece. Am trăit fiecare clipă ce s-a scurs în acești trei mii de ani."

„Am găsit vreun loc în care să fiți în siguranță?"

„Avem zece mii de ouă fertile care așteaptă să capete viață."

„Poate că Lusitania va fi acel loc, încă nu știu."

„Lasă-ne să trăim din nou!"

„Încerc. De ce crezi că am rătăcit de la o lume la alta vreme de atîția ani, dacă nu pentru a căuta un loc pentru voi?"

„Mai iute, mai iute, mai iute, mai iute!"

„Trebuie să găsesc un loc unde să nu vă ucidem din nou în clipa în care veți apărea. Încă bîntuiți prea multe vise ale oamenilor. Nu chiar toți oamenii au crezut în cartea mea. S-ar putea să condamne Xenocidul, dar ar fi în stare să-l repete."

„De cînd existăm, în afară de noi înșine, tu ești prima ființă pe care am înțeles-o. N-a trebuit niciodată să-i înțelegem pe alții, fiindcă am înțeles întotdeauna. Acum, cînd sîntem doar entitatea aceasta, tu ai devenit ochi, brațe și picioare pentru noi. Iartă-ne dacă nu mai avem răbdare!"

El rîse: „Eu să vă iert pe voi."

„Neamul tău e nesăbuit. Noi cunoaștem adevărul. Știu cine ne-a ucis, și n-ai fost tu acela."

„Ba eu am fost."

„Ai fost o unealtă."

„Ba eu."

„Te iertăm."

„Voi putea fi iertat doar atunci cînd veţi păşi din nou pe suprafaţa unei lumi."

5

VALENTINE

Astăzi am dat de înţeles că Libo mi-e fiu. Doar Coajă m-a auzit spunînd asta, dar în mai puţin de o oră, evident, toţi aflaseră vestea. S-au strîns în jurul meu şi l-au convins pe Selvagem să mă întrebe dacă era adevărat, dacă devenisem „deja" părinte. Apoi Selvagem ne-a cerut mie şi lui Libo să ne împreunăm mîinile; dintr-un impuls ce mi-a rămas nelămurit, l-am strîns în braţe pe Libo, iar ei au scos nişte sunete de uimire şi, cred eu, de respect. Am simţit că din clipa aceea prestigiul meu în rîndul lor crescuse nemăsurat.

Concluzia este inevitabilă. Pequeninos *pe care i-am cunoscut pînă acum nu constituie întreaga comunitate şi nici măcar pe aceea a masculilor reprezentativi. Sînt fie tineri, fie burlaci în vîrstă. Absolut nici unul dintre ei nu a zămislit copii. Şi nici nu s-au împerecheat aşa cum înţelegem noi noţiunea.*

N-am auzit încă să existe vreo societate de primate în care grupuri de indivizi fără pereche să fie altceva decît proscrişi, adică lipsiţi de putere şi prestigiu. Nici nu mă miră că vorbesc despre femele cu un amestec atît de ciudat de veneraţie şi dispreţ, acum neîndrăznind să ia o

hotărîre fără consimţămîntul lor, iar o clipă mai tîrziu spunîndu-ne că, fiind varelse, femelele sînt prea proaste ca să înţeleagă ceva. Pînă azi am interpretat afirmaţiile lor la nivelul cuvintelor, ceea ce m-a făcut să-mi imaginez că femelele lor nu sînt fiinţe înzestrate cu raţiune, ci formează o turmă de scroafe care n-au apucat încă să se ridice în două picioare. Mi-am închipuit că s-ar putea ca masculii să le certe părerea aşa cum o cer copacilor, folosind grohăielile drept mijloace de a simţi răspunsurile, la fel ca datul în bobi sau ghicirea viitorului în măruntaiele animalelor.

Acum totuşi înţeleg că femelele sînt probabil la fel de inteligente ca masculii, nefiind nicidecum varelse. Declaraţiile negative ale masculilor îşi au originea în incapacitatea lor de a-şi accepta condiţia de burlaci excluşi din procesul de reproducere şi din structurile de putere ale tribului. Pequeninos *au fost aproape la fel de precauţi ca noi – nu ne-au permis să întîlnim femelele sau masculii care deţin o putere reală. Am crezut că explorăm miezul societăţii* pequenino. *De fapt, figurativ vorbind, probabil că deocamdată bîjbîim la periferia lor genetică, printre masculii ale căror gene nu au fost considerate potrivite pentru a ajuta la perpetuarea tribului.*

Şi, cu toate acestea, nu cred că lucrurile stau astfel. Toţi pequeninos *pe care i-am cunoscut sînt isteţi, inteligenţi şi capabili să înveţe repede. Atît de iuţi, încît întîmplarea face că i-am învăţat mai multe despre societatea umană decît am aflat eu despre a lor după ani întregi de încercări. Dacă aceştia sînt rebuturile, atunci mai pot spera că într-o bună zi mă vor considera demn de a le întîlni „soţiile" şi „taţii".*

Pînă atunci însă nu mă pot lăuda cu nimic din toate astea întrucît, cu sau fără voia mea, mi-e limpede că am încălcat regulile. Nu mai vorbesc de faptul că nimeni n-ar

fi reușit să-i împiedice pe pequeninos *să afle o serie de lucruri despre noi. Mai trebuie să adaug că regulile sînt prostești și contraproductive. Le-am încălcat și, dacă se va afla asta, mi se va interzice să mai iau legătura cu* pequeninos, *ceea ce ar avea un efect și mai nefast decît limitarea drastică a contactelor pe care le putem menține în prezent. Prin urmare, sînt obligat să apelez la înșelătorii și subterfugii caraghioase, cu alte cuvinte să plasez și să blochez notițele de față în fișierele personale ale lui Libo, unde nici măcar iubita mea soție nu s-ar gîndi să le caute. Aici se află informația vitală că toți* pequeninos *pe care i-am studiat sînt burlaci și, din cauza reglementărilor, nu îndrăznesc să-i anunț pe xenologii framling despre asta.* Olha bem, gente, aqui está: A clência, o bicho que se devora a si mesmal. *(„Vegheați cu luare aminte, prieteni, acesta-i adevărul: Știința e dihania mică și urîtă care se autodevorează.")*

João Figueira Alvarez, Însemnări secrete,
publicate de Demostene,
„Integritatea trădării: xenologii de pe Lusitania" Reykjavik,
„Perspective istorice", din 1.04.1990

Pîntecele lui Valentine era umflat și rigid și mai rămăsese o lună pînă cînd avea să i se nască fiica. Fiind atît de mare și greoaie, orice mișcare devenise o povară. Înainte, atunci cînd se pregătea să ducă un grup de studenți la istorie într-un *söndring*, reușea întotdeauna să se ocupe singură de încărcarea ambarcațiunii. Acum însă trebuia să se încreadă cu totul în marinarii soțului ei, și nici măcar nu putea să facă naveta între chei și magazii – căpitanul supraveghea operațiunile de stivuire și de echilibrare a navei. O făcea cu pricepere, desigur – oare nu căpitanul Răv fusese cel care o învățase *pe ea* atunci cînd navigase

pentru prima oară? – dar lui Valentine nu-i plăcea să i se atribuie cu forța un rol pasiv.

Era cel de-al cincilea *söndring* al ei; primul facilitase întîlnirea ei cu Jakt. Nu se gîndea la căsătorie. Trondheim era una dintre zecile de lumi pe care le vizitase însoțindu-l în peregrinările lui pe fratele ei mai tînăr. Preda, studia și, după patru sau cinci luni, scria un eseu lung pe teme istorice, îl publica sub pseudonimul Demostene și apoi se odihnea și se distra pînă cînd Ender accepta invitația de a merge în alt loc pentru a mărturisi. De obicei, munca lor se împletea perfect – el era chemat să rostească moartea unei persoane importante, a cărei viață avea să devină mai tîrziu punctul central al eseului ei. Pentru ei era un joc să se dea drept profesori de o disciplină sau alta cînd, de fapt, amîndoi făureau și transformau identitatea lumii, întrucît eseul lui Demostene era întotdeauna considerat definitiv.

O vreme crezuse că pînă la urmă cineva își va da seama că Demostene scria eseuri care urmăreau în mod suspect itinerarul ei și o va da în vileag. Dar curînd înțelesese că în jurul lui Demostene se țesuse o întreagă mitologie, la fel ca în cazul Vorbitorilor, doar că mai puțin densă. Oamenii bănuiau că Demostene nu era o singură persoană. Ba mai mult, fiecare eseu conceput de Demostene era considerat opera unui geniu care scria independent și încerca să publice sub auspiciile acestuia; unii își imaginau chiar că, în mod automat, computerul prezenta lucrarea unui comitet necunoscut de străluciți istorici ai secolului, care hotărau dacă era demnă de acest nume. N-avea nici o importanță că nimeni nu cunoscuse vreodată un erudit căruia să-i fi fost arătată o asemenea lucrare. În fiecare an se înregistrau sute de eseuri în „stilul Demostene", dar computerul le respingea automat pe cele care nu erau scrise de adevăratul Demostene; cu toate acestea, mulți se

încăpățînau să creadă cu tot dinadinsul că nu era posibilă existența unei persoane care să se numească Valentine. La urma urmelor, Demostene debutase ca orator în rețelele de computere ale Pămîntului pe vremea cînd se purtau Războaiele cu gîndacii, adică în urmă cu trei mii de ani. Nu putea fi vorba și în prezent de aceeași persoană.

„Și e adevărat", gîndea Valentine. „De la o carte la alta nici eu nu rămîn aceeași, fiindcă fiecare lume îmi schimbă întrucîtva existența, chiar pe măsură ce îi scriu istoria. Iar lumea asta mă transformă cel mai mult."

Îi displăcea gîndirea luterană, îndeosebi facțiunea așa-zis calvinistă, care pătrundea peste tot și părea să aibă răspuns la orice întrebări, chiar și la cele ce nu fuseseră puse. De aceea îi încolțise în minte ideea de a forma un grup de studenți mai deosebiți din ultimul an și de a pleca împreună cu ei din Reykjavik spre Insulele Verii, un lanț ecuatorial unde skrika veneau să se producă în cursul primăverii, iar stolurile de halkig se lăsau cuprinse de frenezia forței reproductive. Ideea ei era de a destrăma șabloanele absurdităților intelectuale, inevitabil prezente în orice universitate. Studenții urmau să se hrănească doar cu havregrin care creștea năvalnic în văile adăpostite și cu halkig, atît cît vor avea curajul și inima să ucidă singuri. Dacă alimentația zilnică trebuia să depindă de propria trudă, atunci se va schimba și atitudinea lor față de evenimentele care aveau greutate sau nu în istorie.

Conducerea universității aprobase cam în silă: Valentine își folosi propriile fonduri pentru a închiria o navă de la Jakt, care devenise recent șeful uneia dintre numeroasele familii care vînau skrika. Acesta nutrea un dispreț tipic marinăresc față de cei cu studii universitare, numindu-i pe față *skräddare* și spunînd vorbe chiar mai grele atunci cînd erau absenți. O avertiză pe Valentine că tot el va trebui să vină peste mai puțin de o săptămînă

pentru a-i salva pe studenţii ei morţi de foame. Dar Valentine şi „naufragiaţii" ei, cum le plăcea acestora să se autointituleze, rezistaseră toată perioada, ba chiar le mersese totul din plin, construind ceva ce aducea cu un sat şi trăind bucuria efervescentă a gîndirii creatoare şi descătuşate, care la întoarcere dăduse naştere unei adevărate cascade de articole dovedind calităţi desăvîrşite şi intuiţie.

Evident, ca urmare a acestor rezultate, Valentine primea acum din Reykjavik sute de cereri pentru cele douăzeci de locuri în fiecare *söndring* pe care îl organiza în cursul verii. Pentru ea, Jakt era însă mult mai important. Nu avea o educaţie deosebită, dar era un cunoscător perfect al vieţii de pe Trondheim. Putea să navigheze pe marea de la Ecuator fără să apeleze la hartă. Cunoştea rutele aisbergurilor şi zonele în care se îndeseau banchizele. Părea să ştie locurile unde se strîngeau skrika pentru a dansa şi cum să-şi răspîndescă vînătorii pentru a ataca exemplarele de skrika pe neaşteptate atunci cînd părăseau marea, urcînd pe ţărm. Vremea rea nu-l lua niciodată prin surprindere şi Valentine trăsese concluzia că nu exista vreo situaţie căreia Jakt să nu-i poată face faţă.

Mai puţin lui Valentine. Şi atunci cînd preotul luteran – un calvinist – îi cununase, amîndoi păruseră mai degrabă surprinşi decît fericiţi. Şi, cu toate acestea, erau fericiţi. Pentru prima oară de cînd părăsise Pămîntul se simţea desăvîrşită, împăcată, cu un cămin. Tocmai de aceea copilul îi creştea în pîntece. Peregrinările ei se încheiaseră. Îi era foarte recunoscătoare fratelui ei care înţelesese perfect situaţia şi, fără a fi nevoie să mai aibă vreo discuţie, pricepuse că Trondheim era capătul odiseii lor de trei mii de ani, sfîrşitul carierei lui Demostene; ca *ishäxa,* găsise modalitatea de a prinde rădăcini în solul îngheţat al acestei lumi şi de a-şi afla hrana pe care solul altor lumi nu i-o putea oferi. Copilul lovi cu putere,

trezind-o din visare; se uită în jur și-l văzu pe Ender venind către ea, pășind de-a lungul cheiului cu geanta de voiaj atîrnată de umăr. Ea își închipui motivul pentru care își adusese bagajul: voia să o însoțească în acest *söndring*. Se întrebă dacă se cuvenea să se bucure. Deși tăcut și discret, fratelui ei îi era imposibil să-și ascundă capacitatea ieșită din comun de a înțelege natura umană. Studenții de rînd nici nu-l băgau prea mult în seamă, însă cei mai buni, cei despre care spera că vor dovedi o gîndire originală, reușeau să surprindă aluziile subtile, dar convingătoare pe care le strecura în mod inevitabil în discuții. Era sigură că rezultatele vor fi impresionante. La urma urmelor, de-a lungul anilor și ea obținuse mult datorită intuiției lui, dar cîștigul avea să fie rodul inteligenței lui, nu a studenților. Iar asta va dăuna întrucîtva scopului acestui *söndring*.

Dar nu-l va refuza dacă va dori să meargă și el. În adîncul sufletului simțea că acesta era adevărul: dorea mult să-l aibă alături. Cu toate că-l iubea foarte mult pe Jakt, îi lipsea apropierea tainică și constantă pe care ea și Ender o împărtășiseră înainte de a se căsători. Vor trece ani pînă cînd ea și Jakt să poată fi la fel de strîns legați. Și Jakt știa, iar asta îl făcea să sufere puțin; un soț n-ar trebui să se măsoare cu un cumnat pentru a cîștiga devotamentul soției sale.

– Bună, Val, spuse Ender.

– Bună, Ender.

Aflați singuri aici, în docuri, unde nimeni nu putea să-i audă, Valentine simțea că nimic n-o va opri să-i spună pe numele folosit în copilărie, nesocotind faptul că restul umanității transformase acest cuvînt într-un epitet.

– Ce-o să faci dacă iepurașul se hotărăște să vadă lumina zilei în timp ce ești în *söndring*?

Ea zîmbi.

– Tăticul ei are s-o înveselească într-o blană de skrika, eu o s-o adorm cu cîntece nordice caraghioase, iar studenţii o să aibă o mare revelaţie privind impactul imperativelor vieţii asupra istoriei.

O clipă rîseră amîndoi şi, brusc, fără să înţeleagă de ce, Valentine îşi dădu seama că Ender nu dorea să se îmbarce pentru *söndring*, că îşi pregătise geanta aceea pentru a părăsi planeta Trondheim şi că venise nu pentru a o invita cu el, ci pentru a-i spune adio. Nechemate, lacrimile îi apărură în ochi şi simţi sfîşierea cumplită a despărţirii. Aşa cum o făcuse de nenumărate ori pînă atunci, el întinse mîinile şi o strînse la piept; de astă dată, între ei se afla pîntecele şi îmbrăţişarea rămase mai mult o încercare stîngace.

– Credeam că vrei să rămîi, şopti ea. În ultima vreme ai refuzat invitaţiile pe care le-ai primit.

– A venit una pe care n-am fost în stare s-o refuz.

– Copilul s-ar putea naşte în acest *söndring*, dar în altă lume nu.

Aşa cum bănuise, Săvîrşitorul nu voia ca ea să-l însoţească.

– Copila are să fie uimitor de blondă, spuse el. I-ar fi peste putinţă să-şi găsească un loc pe Lusitania. Acolo majoritatea sînt brazilieni bruneţi.

Deci despre Lusitania era vorba. Valentine înţelese pe dată de ce se ducea într-acolo: uciderea unui xenolog de către purceluşi era de-acum o ştire cunoscută de toată lumea, întrucît fusese difuzată în Reykjavik în cursul serii.

– Ţi-ai pierdut minţile!

– Nu chiar.

– Ştii ce s-ar întîmpla dacă oamenii şi-ar da seama că tocmai Săvîrşitorul merge pe lumea purceluşilor? Te-ar crucifica.

– Adevărul e că m-ar crucifica acum și aici, numai că, în afară de tine, nimeni nu știe cine sînt. Promite-mi că n-o să mă dai de gol.

– Dar ce poți face tu acolo? Pînă cînd vei ajunge, vor fi trecut decenii de la moartea lui.

– Oamenii pentru care sînt de obicei chemat să mărturisesc devin amintiri palide cînd sosesc eu pe lumea lor. Ăsta-i principalul dezavantaj creat de condiția de Vorbitor itinerant.

– N-am crezut niciodată că te voi pierde iar.

– Dar eu mi-am dat seama că ne-am pierdut unul pe celălalt chiar în ziua cînd te-ai îndrăgostit de Jakt.

– Atunci trebuia să-mi spui! N-aș fi făcut-o!

– Tocmai de aceea nu ți-am spus-o. Dar nu-i adevărat, Val. Oricum ai fi făcut pasul. Iar eu voiam să se întîmple asta. Mai fericită ca acum n-ai fost nicicînd. Își așează mîinile pe talia ei. Genele Wiggin trebuiau să fie perpetuate. Sper să ai casa plină de copii.

– Se consideră că-i o lipsă de decență să ai mai mult de patru, lăcomie să treci de cinci și barbarie să ai mai mult de șase.

Chiar în timp ce glumea se gîndea cum o să rezolve mai bine problema *söndring*-ului: să-i lase pe absolvenți să plece fără ea, să-l anuleze totul sau să-l amîne pînă după plecarea Săvîrșitorului.

Dar spusele Săvîrșitorului făcură ca întrebările ei să-și găsească imediat un răspuns:

– Oare soțul tău îmi va permite să mă îmbrac pe unul dintre casele lui ca să călătoresc în noaptea asta pînă la *mareld*, astfel încît să prind naveta și să ajung mîine dimineață la nava mea?

Graba lui era inumană.

– Dacă n-ai fi avut nevoie de o navă de-ale lui Jakt mi-ai fi lăsat un mesaj pe computer?

– Am luat hotărîrea acum cinci minute și am venit direct la tine.

– Dar ți-a făcut deja rezervarea pentru navetă, și asta presupune planuri precise!

– Nu și dacă ești proprietarul navei.

– De ce te grăbești așa? Călătoria va dura decenii întregi.

– Douăzeci și doi de ani.

– Douăzeci și doi de ani! Și ce importață are dacă întîrzii cîteva zile? Nu puteai să mai aștepți o lună ca să-mi vezi pruncul?

– Val, s-ar putea ca peste o lună să nu mai am curajul de a te părăsi.

– Atunci nu pleca! Ce înseamnă purceluții pentru tine? Gîndacii au fost destul de ramen pentru o viață de om. Rămîi, căsătorește-te așa cum am făcut-o și eu! Ai ajutat la începerea colonizării stelelor, Săvîrșitorule; acum stai locului și gustă din roadele trudei tale.

– Tu îl ai pe Jakt. Eu am studenți nesuferiți care încearcă să mă convertească la calvinism. Truda mea încă nu s-a încheiat, iar Trondheim nu e un cămin *pentru mine.*

Valentine simți vorbele lui ca pe o acuzație: „Tu ți-ai găsit rostul aici fără să te gîndești dacă eu aș putea trăi pe solul ăsta". „Dar nu e vina mea, vru ea să răspundă, tu ești acela care pleacă, nu eu."

– Amintește-ți cum a fost, spuse Valentine, cînd l-am lăsat pe Peter pe Pămînt și am făcut o călătorie de cîteva decenii pînă la prima noastră colonie, lumea aceea pe care ai condus-o. Ca și cum ar fi murit. Pînă am ajuns noi acolo, el era bătrîn, iar noi încă tineri; cînd am vorbit cu el prin ansiblu, devenise deja un bărbat venerabil uitat de vreme, Hegemonul împovărat de putere, legendarul Locke, orice, numai fratele nostru nu.

– După cîte-mi amintesc, a existat și o schimbare în bine.

Săvîrșitorul încerca să facă situația mai ușor suportabilă, dar Valentine îi interpretă vorbele cu rea-voință.

– Crezi că și eu voi cunoaște schimbări în bine după douăzeci de ani?

– Cred că voi suferi după tine mai mult decît dacă ai muri.

– Ba nu, Ender, va fi exact ca și cum aș fi murit și vei ști că tu ești acela care m-a ucis.

El primi vorbele ca pe o lovitură.

– Nu vorbești serios!

– Nu-ți voi scrie. De ce aș face-o? Pentru tine nu va trece decît o săptămînă sau două. Vei sosi pe Lusitania, iar computerul va avea scrisori vechi de douăzeci de ani din partea cuiva de care te-ai despărțit doar de o săptămînă. Primii cinci ani vor însemna suferință, durerea de a te fi pierdut, singurătatea provocată de neputința de a discuta cu tine...

– Nu eu sînt soțul tău, ci Jakt.

– Și după aceea ce-aș mai putea să-ți scriu? Epistole deștepte, cu vești năstrușnice despre copil? Va avea cinci ani, șase, zece, douăzeci de ani, se va căsători, iar tu nici măcar nu-l vei fi cunoscut, și oricum nu-ți va păsa.

– Îmi va păsa!

– Nu vei avea norocul ăsta. Nu-ți voi scrie decît atunci cînd voi fi foarte bătrînă, Ender. Decît atunci cînd vei fi ajuns pe Lusitania și apoi pe altă planetă, înghițind deceniile ca pe nimic. Și abia după aceea îți voi trimite memoriile mele. Ți le voi dedica. „Lui Andrew, iubitul meu frate." Te-am urmat bucuroasă pe douăzeci de lumi, iar tu nu vrei să mai rămîi nici măcar două săptămîni acum, cînd am nevoie de tine.

– Val, dacă te-ai auzi, ai înţelege de ce trebuie să plec acum, înainte de a mă lăsa sfîşiat de tine.

– Asta-i o argumentaţie savantă pe care n-ai admite-o din partea studenţilor tăi, Săvîrşitorule! N-aş spune toate astea dacă n-ai vrea să pleci ca un hoţ prins asupra faptului! Nu răsuci lucrurile ca să mă scoţi vinovată pe mine de toate relele!

El îi răspunse pe nerăsuflate, cuvintele rostogolindu-se şi parcă amestecîndu-se unele cu altele din cauza grabei; vorbi repezit pentru a apuca să termine ce avea de spus înainte ca emoţia să-i înece glasul:

– Ai dreptate, eu am vrut să mă grăbesc pentru că am ceva de rezolvat acolo şi fiecare zi pe care o petrec aici atîrnă greu şi pentru că mă doare ori de cîte ori vă văd, pe tine şi pe Jakt, devenind tot mai apropiaţi în timp ce noi ne îndepărtăm mereu unul de altul, deşi sînt conştient că exact aşa trebuia să se întîmple, astfel că atunci cînd am hotărît să plec m-am gîndit că e mai bine pentru toţi dacă aş face-o mai curînd, şi am avut dreptate; ştii că nu greşesc niciodată. Nici nu mi-a trecut prin gînd că o să mă urăşti pentru asta.

Şi abia acum tulburarea îi opri torentul de vorbe şi izbucni în plîns; ea îl urmă.

– Nu te urăsc, te iubesc, faci parte din mine, eşti în sufletul meu şi plecarea ta îmi va smulge inima din piept şi o va risipi...

Astfel se încheie discuţia lor.

Secundul lui Răv îl duse pe Ender pînă la *mareld,* o platformă întinsă din marea ecuatorială, de unde erau lansate navetele care realizau joncţiunea cu navele spaţiale aflate pe orbită. Tăcută, Valentine consimţise să nu-l însoţească. Se întoarse în schimb acasă la soţul ei şi nu se dezlipi de el toată noaptea. A doua zi plecă în *söndring* împreună cu studenţii şi plînse după Ender numai pe

întuneric, doar atunci cînd socotea că nimeni n-o putea vedea.

Dar studenților nu le scăpă acest amănunt și așa începură să circule tot felul de povești despre marea durere pe care o trăia profesoara Wiggin din cauza plecării fratelui ei, Vorbitorul itinerant. Interpretară purtarea ei așa cum fac studenții în asemenea ocazii, îmbogățind sau sărăcind realitatea. Doar o studentă, o fată pe nume Plikt, se simți obsedată de ideea că povestea lui Valentine și a lui Andrew era cu totul altceva decît părea la prima vedere.

Ca urmare, ea începu să facă cercetări privind viața lor și să verifice călătoriile pe care le făcuseră împreună printre stele. Cînd Syfte, fiica lui Valentine, împlinise patru ani și fiul, Ren, doi, Plikt îi făcu o vizită. Acum profesoară la universitate, Plikt îi arătă lui Valentine romanul pe care îl publicase. Modelase totul ca pe o ficțiune, dar Valentine recunoscu imediat povestea fratelui și a surorii care erau cei mai vîrstnici oameni din Univers, fiind născuți pe Pămînt înainte de întemeierea primelor colonii pe alte lumi și călătorind neîncetat de pe o lume pe alta, fără a prinde nicăieri rădăcini, căutînd, căutînd...

Spre ușurarea lui Valentine – și, cel puțin ciudat, spre dezamăgirea ei – Plikt nu dezvăluise faptul că Ender era adevăratul Vorbitor în Numele Morților, iar Valentine era Demostene. Dar știa destule amănunte din viața lor pentru a scrie povestea despărțirii, atunci cînd hotărîseră ca ea să rămînă lîngă soț, iar el să-și continue căutarea. Scena era mai tandră și mai plină de simțire decît fusese în realitate; Plikt scrisese ceea ce ar fi trebuit să se întîmple dacă Ender și Valentine ar fi avut mai mult simț teatral.

– De ce ai scris toate astea? întrebă Valentine.

– Calitatea nu-i un motiv suficient pentru a merita să fie scris?

Acest răspuns întortocheat o amuză pe Valentine, dar n-o făcu să renunțe:

– Ce a însemnat pentru tine fratele meu Andrew, dacă te-ai documentat atît de mult ca să creezi povestea asta?

– Nici acum întrebarea nu sună corect, spuse Plikt.

– S-ar părea că sînt pe cale de a rata un fel de test. N-ai putea să-mi sugerezi ce întrebare să-ți pun?

– Nu te înfuria! Ar trebui să mă întrebi de ce am scris-o ca ficțiune și nu ca biografie.

– Bine. De ce?

– Pentru că am descoperit că Andrew Wiggin, Vorbitor în Numele Morților, este Săvîrșitorul Wiggin, Xenocidul.

Chiar dacă Ender plecase de patru ani, mai avea de călătorit optsprezece pînă să ajungă la destinație. De spaimă, Valentine simți un gol în stomac gîndindu-se ce se va alege de viața lui dacă va fi întîmpinat pe Lusitania ca cel mai detestat om din întreaga istorie umană.

– Nu e cazul să te temi, profesore Wiggin! Dacă aș fi vrut, aș fi spus-o. Cînd am descoperit adevărul, mi-am dat seama că se căiește pentru faptele lui. Și ce penitență înălțătoare! Adevăratul Vorbitor în Numele Morților este acela care și-a condamnat acțiunea ca fiind o crimă de neiertat; de aceea a devenit Vorbitor și s-a transformat în propriul său acuzator pe douăzeci de lumi.

– Plikt, ai aflat multe, dar nu ai înțeles mare lucru.

– Înțeleg totul! Citește ceea ce am scris! Asta a însemnat înțelegere!

Valentine își spuse că de vreme ce Plikt știa atît de multe lucruri, putea să afle și altele. Însă furia, nu gîndirea rațională o împinse pe Valentine să spună adevăruri pe care nu le încredințase nimănui pînă atunci:

– Plikt, fratele meu nu l-a imitat pe adevăratul Vorbitor în Numele Morților. Chiar el a scris „Matca și Hegemonul".

Cînd înțelese că Valentine spunea adevărul, Plikt se simți copleșită. Vreme de atîția ani îl considerase pe Andrew Wiggin subiect de carte și pe adevăratul Vorbitor în Numele Morților motiv de inspirație. Iar acum, cînd află că ei erau una și aceeași persoană, rămase mult timp mută de uimire.

Apoi ea și Valentine discutară și se confesară îndelung, ajungînd să aibă atîta încredere una în cealaltă, încît Valentine o rugă pe Plikt să devină educatoarea copiilor ei și colaboratoare la următoarele ei scrieri și la catedră. Jakt se arătă surprins de noua prezență din casa lui, dar, o dată cu trecerea timpului, Valentine îi dezvălui și lui secretele pe care Plikt le descoperise documentîndu-se sau le smulsese de la ea. Asta deveni legenda familiei și, de îndată ce copiii se făcură suficient de mari, le spuseră și lor minunatele povești despre rătăcitorul lor unchi Ender, care, considerat un monstru pe toate lumile, era, în realitate, un fel de salvator, sau profet, sau cel puțin martir.

Anii treceau, familia prospera, iar durerea pentru pierderea lui Ender se estompa, astfel că, încet, încet, Valentine ajunse să fie mîndră de el și, în cele din urmă, să aibă un puternic sentiment de speranță. Aștepta cu nerăbdare ca el să ajungă pe Lusitania, să rezolve problema purcelușilor, să-și îndeplinească fără drept de tăgadă destinul de apostol pentru rameni. Plikt, luterană convinsă, o învăță pe Valentine să gîndească viața Săvîrșitorului în termeni religioși; stabilitatea de nezdruncinat a vieții ei de familie și miracolul pe care-l reprezenta fiecare dintre cei cinci copii se îmbinară în așa fel încît se lăsă pătrunsă de sentimentul credinței, chiar dacă doctrina nu-i intrase în suflet.

Iar asta avea să-i influenţeze şi pe copiii ei. Pentru că nici măcar nu putea aduce vorba de unchiul lor, Săvîrşitorul, în faţa unor străini, povestea vieţii lui căpătă lumini şi umbre supranaturale. Ea trezi îndeosebi interesul lui Syfte, fiica cea mare, care era încă obsedată de unchiul Ender chiar şi la împlinirea vîrstei de douăzeci de ani, cînd raţiunea devine îndeobşte mai puternică decît adoraţia copilărească, primitivă. El era o fiinţă ieşită dintr-o legendă şi totuşi trăia pe o lume situată la o distanţă care nu părea imposibil de străbătut.

Nu le spuse nimic mamei şi tatălui ei, dar se confesă fostei educatoare:

– Plikt, într-o zi îl voi întîlni. Îl voi cunoaşe şi-l voi ajuta să izbîndească.

– Ce te face să crezi că ar avea nevoie de ajutorul sau de sacrificiul tău?

Plikt rămase mereu sceptică pînă cînd eleva ei îi cîştigă încrederea.

Şi visurile lui Syfte călătoreau spre exterior, fugind de gheaţa de pe Trondheim spre îndepărtata planetă pe care Ender Wiggin încă nu călcase. „Oameni ai Lusitaniei, nici măcar nu vă daţi seama ce bărbat măreţ va pune piciorul pe pămîntul vostru şi vă va lua povara de pe umeri. Iar eu mă voi alătura lui la vremea cuvenită, chiar dacă asta se va întîmpla peste o generaţie. Lusitania, pregăteşte-te să mă primeşti şi pe mine!"

Pe nava lui, Săvîrşitorul Wiggin nu bănuia cîtuşi de puţin ce încărcătură bogată din visele altora ducea în depărtări. Trecuseră doar cîteva zile de cînd o lăsase pe Valentine plîngînd pe chei. Pentru el, Syfte încă nu avea nume; era doar o umflătură a pîntecelui lui Valentine şi nimic mai mult. Abia începuse să simtă durerea despărţirii pentru totdeauna de Valentine, o suferinţă pe care ea o uitase de mult. Gîndurile lui rătăceau departe,

neștiind de existența nepoatelor și nepoților de pe o lume a ghețurilor.

Acum se gîndea la o fată solitară și torturată, pe nume Novinha, întrebîndu-se ce vor însemna pentru ea cei douăzeci și doi de ani în care el va călători și ce va deveni pînă în clipa cînd se vor întîlni. Fiindcă o iubea, așa cum se întîmplă să iubești pe cineva care îți este ecou în momentele de adîncă întristare.

6

OLHADO

Singurele relații cu alte triburi par a fi războinice. Cînd își spun povești unii altora (de obicei pe vreme ploioasă), ele prezintă doar bătălii și eroi. Sfîrșitul înseamnă întotdeauna moartea pentru eroi și lași deopotrivă. Dacă poveștile ar constitui cumva niște linii directoare, atunci purcelușii nu se așteaptă să supraviețuiască războiului. Și niciodată nu dovedesc vreun interes oricît de mic față de femelele dușmanilor, nici în vederea violului, nici a uciderii sau sclaviei, cum procedează oamenii în mod tradițional cu soțiile soldaților căzuți. Să însemne asta că nu există nici un schimb genetic între triburi? Nicidecum. S-ar putea ca el să fie realizat de femele, care au probabil vreun sistem de a negocia favoruri genetice. Dată fiind evidența și completa subordonare a masculilor față de femele în cadrul societății, schimbul ar putea să se facă fără știrea masculilor sau probabil că s-ar rușina într-o asemenea măsură încît nici n-ar îndrăzni să ne spună.

Nu vor să ne povestească decît despre bătălii. O descriere tipică, aflată în notițele din 21-02 de anul trecut ale fiicei mele Ouanda, a fost reținută în timpul unei așa-zise ședători care a avut loc în casa purcelușilor.

PURCELUŞ (vorbind în Esenţială): A ucis trei dintre fraţi fără să fie rănit. N-am văzut niciciînd un războinic atît de neînfricat şi de puternic. Braţele îi erau mînjite de sînge pînă sus, iar băţul din mîna lui era rupt şi încleiat de creierii fraţilor mei. Ştia că se bucură de cinstire chiar dacă soarta bătăliei se dovedea potrivnică tribului său. Dei honra! Eu Ihe dei! *(„Îi acord onoare! I-am recunoscut-o!")*

(Ceilalţi purceluşi plescăie din limbă şi scot chicote ascuţite.)

PURCELUŞ: L-am ţinut la pămînt. Şi în chinuri a fost puternic, pînă i-am arătat iarba pe care o ţineam în mînă. Atunci a deschis gura şi a murmurat cîntecele tărîmului de departe. Nunca será pau na mão da gente! *(„Niciodată nu va mai fi un băţ în mîinile noastre!") (În acest moment, ceilalţi au început un cîntec în limba soţiilor, unul dintre cele mai lungi pasaje pe care am avut prilejul să le ascult.)*

(De remarcat că a devenit un obicei în comportamentul lor ca mai întîi să vorbească în Esenţială, pentru ca apoi, în momentul culminant şi de evidenţiere a concluziei, să treacă la portugheză. Gîndindu-ne mai bine, am descoperit că şi noi procedăm la fel, apelînd la portugheza maternă în clipele cele mai tulburătoare.)

S-ar putea ca această relatare a bătăliei să nu pară chiar atît de neobişnuită dacă ai prilejul să asculţi destul de multe poveşti şi înţelegi că ele se termină întotdeauna cu moartea eroului. Este limepde că nu gustă comedia ieftină.

Libertade Figueira de Medici, „Raport privind relaţiile intertribale ale aborigneilor lusitani" în „Studii de cultură comparată", 1964. 12.40

Nu erau multe lucruri de făcut în timpul zborului interstelar. După stabilirea rutei, nava efectuase translația Park și nu mai rămăsese de îndeplinit decît corvoada de a calcula cît de mult se apropiase viteza navei de cea a luminii. Computerul de la bordul navei aprecie viteza exactă și apoi determină, în timp subiectiv, cîtă vreme va trebui să continue călătoria înainte de a se face din nou translația Park, înapoi la o viteză mai mică decît cea a luminii, pentru ca manevrele să fie posibile. „Ca un cronometru", se gîndi Săvîrșitorul. „Pornit, oprit, și s-a încheiat toată cursa."

Computerele navei erau suficient de „deștepte" ca să-l ajute să facă mai ușor față trecerii de la spaniolă, pe care o vorbea cursiv, la portugheză. Îi venea destul de lesne să vorbească, însă rămîneau nepronunțate atît de multe consoane încît nu era înțeles întotdeauna.

Lecțiile zilnice de conversație în portugheză pe care le lua cu computerul, care reacționa extrem de lent, deveneau înnebunitoare după o oră sau două. Pînă acum, Val îl însoțise în toate celelalte călătorii. Asta nu însemna că vorbeau fără încetare; Val și Ender se cunoșteau atît de bine încît adesea nici nu aveau ce să-și spună. Dar în absența ei, Ender era din ce în ce mai nemulțumit de propriile gînduri; niciodată nu părea să se limpezească în soluții, fiindcă nu avea cui să le împărtășească.

Nici măcar Matca nu-i putea fi de folos. Gîndurile ei veneau instantaneu; legate nu de sinapse, ci de filoți, care rămîneau neafectați de efectele relativiste ale călătoriei cu viteza luminii. Pentru ea, un minut din timpul trăit de Ender însemna șaisprezce ore – diferența era prea mare pentru ca el să deslușească vreun mesaj din partea ei. Dacă n-ar fi fost o gogoașă, ar fi avut mii de gîndaci, iar fiecare dintre ei și-ar fi îndeplinit misiunea, transferîndu-și uriașa experiență în memoria ei. Dar ceea ce poseda ea nu se mărginea la amintiri și, în cele opt zile pe

care le simți ca pe o captivitate, Săvîrșitorul începu să înțeleagă nerăbdarea ei de a fi eliberată cît mai curînd.

După scurgerea celor opt zile, Săvîrșitorul se descurca mulțumitor în portugheză, reușind să se exprime direct în loc să traducă din spaniolă ceea ce avea de spus. Simțea cu disperare lipsa unei tovărășii umane; ar fi fost foarte fericit să discute chiar și religie cu un calvinist, numai să aibă pe cineva care să dovedească mai multă vioiciune și inteligență în conversație decît computerul navei.

Nava efectuă translația Park; într-un moment imposibil de măsurat, viteza ei se modifică în comparație cu restul universului sau, mai precis, teoria susținea că, de fapt, se schimba viteza universului în timp ce nava rămînea cu totul nemișcată. Nimeni nu era sigur de asta, întrucît nu exista un punct imobil din care să poată fi studiat fenomenul. Așa se bănuia, pentru că nimeni nu înțelegea de ce apăreau fenomenele filotice; ansiblul fusese creat printr-o întîmplare aproape norocoasă și, o dată cu el, se descoperise și principiul Park al instantaneității. Probabil că era neinteligibil, însă funcționa.

În clipa în care lumina deveni din nou vizibilă în toate direcțiile, în hublourile navei apărură instantaneu puzderii de stele. Poate că într-o bună zi se va găsi vreun om de știință care să descopere de ce translația Park aproape că nu necesita un consum de energie. Săvîrșitorul era sigur că pentru zborul interstelar al oamenilor se plătea undeva un preț îngrozitor. Demult, chiar visase că pentru fiecare navă care efectua translația Park exista cîte o stea care clipea pentru ultima oară. Jane îl asigurase că nu era adevărat, dar el știa că majoritatea stelelor rămîn invizibile; ar putea să dispară chiar un trilion dintre ele fără ca oamenii să afle vreodată. Vreme de mii de ani, călătorii vor continua să vadă fotonii plecați în spațiu înainte ca steaua să moară. Dar cînd omul va

ajunge să vadă galaxia stingîndu-se, va fi prea tîrziu să-şi mai schimbe obiceiurile.

– Inactivitatea te face să ai închipuiri paranoice, îi spuse Jane.

– Nu poţi citi gîndurile, îi răspunse Săvîrşitorul.

– După ce închei cîte un zbor interstelar, devii morocănos şi faci speculaţii despre distrugerea universului. Ăsta-i modul specific prin care se manifestă la tine teama de mişcare.

– Ai anunţat autorităţile lusitane că sosesc?

– E o colonie foarte mică. Nu există autorizare de coborîre pe planetă, pentru că rareori merge cineva acolo. E doar o navetă care orbitează în jurul planetei şi care transportă oamenii încoace şi încolo, folosind la sol un spaţioport atît de mic încît te apucă rîsul.

– Nu-i nevoie de aprobarea celor de la Imigrări?

– Eşti Vorbitor, nu te pot întoarce din drum. Pe de altă parte, Serviciul de Imigrări înseamnă guvernatorul, care e în acelaşi timp şi primar, întrucît oraşul şi colonia se identifică. Numele ei este Faria Maria de Bosque, supranumită şi Bosquinha, iar ea îţi transmite salutări şi ar dori să nu soseşti, fiindcă are destule necazuri şi fără prezenţa unui profet al angosticismului care să-i tulbure pe bunii catolici de acolo.

– *A spus* ea aşa ceva?

– Realitatea e că nu ţi-a comunicat asta; episcopul Peregrino i-a spus-o, iar ea a fost de acord. Dar funcţia ei e să aprobe. Dacă-i vei spune că toţi catolicii sînt nişte smintiţi idolatri şi superstiţioşi, probabil că ar ofta şi ţi-ar zice: „Sper că nu vei destăinui şi altora asemenea păreri astea."

– Mă duci cu vorba, spuse Săvîrşitorul. Ce, crezi că nu mi-ar face plăcere să aud?

– Novinha nu mai vrea un Vorbitor. Şi-a anulat cererea la cinci zile după ce a făcut-o.

Codul Stelar afirma însă că, de vreme ce Ender pornise în călătorie ca răspuns la solicitarea ei, din punct de vedere legal cererea nu mai putea fi anulată; și totuși, asta schimba datele situației, pentru că, în loc să aștepte nerăbdătoare scurgerea celor douăzeci și doi de ani pînă la sosirea lui, ea va fi îngrozită de această perspectivă, respingîndu-i vizita fiindcă se răzgîndise între timp. El se așteptase să fie întîmpinat ca un prieten mult așteptat, iar acum ea se va arăta mai ostilă decît toți membri societății catolice la un loc.

– S-au creat toate condițiile pentru a mi se simplifica munca, remarcă el.

– Da, situația nu-i chiar atît de rea, Andrew. Realitatea e că între timp au solicitat și alții un Vorbitor, și *aceștia* nu și-au anulat cererea.

– Cine?

– Printr-o coincidență de-a dreptul fascinantă, aceștia sînt Miro și Ela, fiul și fiica Novinhei.

– Dar nu aveau cum să-l cunoască pe Pipo. De ce m-ar chema să mărturisesc moartea lui?

– A, nu, nu-i vorba despre moartea lui Pipo. Ela a cerut un Vorbitor acum șase săptămîni pentru a rosti moartea tatălui ei, Marcos Maria Ribeira, numit și Marcão. Și-a dat duhul într-un bar. Nu din cauza alcoolului – suferea de o boală. A murit de descompunere incurabilă.

– Jane, ești atît de mistuită de compasiune încît mă pui pe gînduri.

– Compasiunea e domeniul în care te pricepi tu. Eu sînt mai pricepută la investigații complexe în structuri organizate de date.

– Iar băiatul... cum îl cheamă?

– Miro. A cerut un Vorbitor acum patru ani. Pentru moartea lui Libo, fiul lui Pipo.

– Libo nu putea avea mai mult de patruzeci de ani.

– A fost ajutat să aibă o moarte prematură. Era xenolog, înțelegi? Sau zenador, cum se zice în portugheză.

– Purcelușii...?

– La fel ca moartea tatălui. Organele așezate identic. În timplu călătoriei tale au fost executați trei purcelușii în același fel, însă mai departe de poartă. Numai că în cadavrele purcelușilor se plantează copaci – oamenilor uciși nu li se face o asemenea onoare.

Ambii xenologi fuseseră uciși de purcelușii la distanță de o generație...

– Și ce-a hotărît Consiliul Stelar?

– Situația e încurcată. Oscilează. Încă n-au certificat ca xenolog pe nici unul dintre ucenicii lui Libo. Unul este fiica lui, Ouanda. Iar celălalt e Miro, cel care a chemat un mărturisitor.

– Au păstrat legătura cu purcelușii?

– În mod oficial, nu. Sînt unele discuții în contradictoriu în legătură cu asta. După ce a murit Libo, Consiliul a admis contactarea purcelușilor doar o dată pe lună. Dar fiica lui Libo a refuzat categoric să respecte ordinele.

– Și nu i-au retras certificarea de xenolog?

– Hotărîrea de a se reduce drastic legăturile cu purcelușii a fost luată cu o majoritate foarte scăzută. Și *nu a existat* o majoritate pentru suspendarea din funcție. Acum doi ani a fost trimis spre Lusitania un grup de oameni de știință de pe Calicut. Trebuie să sosească abia peste treizeci de ani, pentru a prelua funcția de supraveghere și studiere a purcelușilor.

– De data asta au înțeles de ce l-au ucis purcelușii pe xenolog?

– Absolut deloc. Dar tocmai de asta mergi acolo, nu?

I-ar fi fost ușor să găsească un răspuns, numai că Matca îl împunse lin cu un gînd. Săvîrșitorul îl simți ca pe o boare trecînd printre frunzele unui copac, un foșnet, o

clătinare domoală sau o rază de soare. Da, venea aici pentru a vorbi în numele morților. Dar și pentru a readuce morții la viață.

„Aici e un loc potrivit."

Matca făcea un efort de neînchipuit să-i vorbească în timpul zborului cu viteza luminii.

„Simt o minte aici. Mult mai limpede decît oricare minte umană pe care am cunoscut-o noi."

„Purcelușii? Gîndesc la fel ca noi?"

„Știe despre purceluși. Puțină răbdare; deocamdată se teme de noi."

Matca se retrase și Ender rămase să întoarcă pe o față și pe cealaltă gîndul că prin hotărîrea de a veni pe Lusitania se angaja la o muncă mult mai grea decît își închipuise.

Episcopul în persoană ținu predica dojenitoare. Acesta era întotdeauna un semn rău. Deși nu dovedise vreodată calități de orator înfocat, de data asta, prin numeroasele paranteze, Peregrino devenise atît de confuz în exprimare, încît Ela nu reuși să priceapă nici măcar jumătate din cele spuse de el. Quim se prefăcu, desigur, că înțelege pentru că, în ceea ce-l privea, episcopul nu avea intenții rele. Dar micuțul Grego nu făcu nici mcăar o încercare ca să lase impresia că-l interesează. Chiar și cînd sora Esquecimento, care avea obiceiul să ciupească sălbatic pe oricine cu unghiile ei ascuțite ca briciul, își croi drum pe interval, Grego își văzu netemător de năzbîtiile care-i treceau prin cap în acele momente.

Astăzi se chinuia să scoată niturile din spătarul de plastic al băncii din fața lor. Pe Ela o scotea din minți forța pe care o avea Grego; nu se cuvenea ca un copil de șase ani să poată băga șurubelnița sub buza unui nit încapsulat la cald. Nu era sigură că *ea* ar fi fost în stare de așa ceva.

„Dacă tata ar fi aici, bineînțeles că și-ar strecura mîna ușurel și blînd, oho, cu cîtă blîndețe, și i-ar lua șurubelnița lui Grego. Ar întreba în șoaptă: « De unde ai luat-o? » și Grego l-ar privi cu ochi mari și nevinovați. Mai tîrziu însă, cînd familia va pleca de la slujbă și va ajunge acasă, tata ar urla la Miro că lasă sculele la voia întîmplării și i-ar spune lucruri îngrozitoare, învinuindu-l de toate necazurile familiei. Miro ar suporta totul în tăcere. Ela și-ar face de lucru pregătind masa de seară. Quim ar sta fără rost într-un colț, rostogolind boabele rozariului și murmurîndu-și predicile scurte și inutile. Cu ochii lui electronici, Olhado era singurul norocos – el îi bloca sau îi derula vreo scenă plăcută din trecut și nu-l interesa ce se întîmpla. Quara ar merge să se facă mică într-un alt colț, iar micuțul Grego ar rămîne triumfător, ținîndu-se cu o mînă de pantalonii tatei, urmărind cum vina pentru toate relele pe care le face el s-ar sparge în capul lui Miro."

Ela tresări înfiorată cînd scena i se desfășură în minte. Dacă s-ar fi sfîrșit doar cu atît, tot ar fi fost suportabil. „Dar mai apoi Miro ar pleca, iar ei ar mînca și după aceea..."

Ca niște păianjeni, degetele Surorii Esquecimento făcură un salt; unghiile ascuțite se înfipseră în brațul lui Grego. Instantaneu, Grego scăpă șurubelnița pe jos. Cu siguranță că avea să se rostogolească cu zgomot, dar Sora Esquecimento nu era proastă. Se aplecă iute și o prinse cu cealaltă mînă. Ela pricepu de îndată ce era în mintea lui, întinse o mînă încercînd să-l împiedice, dar era prea tîrziu: el ridică brusc genunchiul și o lovi în gură pe Sora Esquecimento.

Femeia icni de durere și eliberă brațul lui Grego din strînsoare. El smulse șurubelnița din mîna lipsită de vlagă. Ținîndu-și palma la gura sîngerîndă, Sora Esquecimento

se îndepărtă în grabă pe culoarul dintre bănci. Grego își reluă activitatea demolatoare.

„Dar tata a murit", își aminti Ela. În mintea ei, cuvintele sunau ca o muzică. „Tata a murit, dar încă e printre noi prin această moștenire monstruoasă pe care a lăsat-o. Otrava pe care a picurat-o în noi continuă să dospească și sigur ne va ucide pe toți. Cînd a murit, ficatul lui avea doar cinci centimetri lungime, iar splina nici nu mai exista. În locul lor crescuseră niște organe ciudate, compuse din celule lipidice. Boala nu avea nume; trupul lui o luase razna și uitase matricea după care erau alcătuite ființele umane. Boala sălășluiește acum în copiii lui. Nu în trupuri, ci în sufletele noastre. Arătăm ca orice alți copii; sîntem modelați aidoma lor. Dar fiecare dintre noi a fost înlocuit de o imitație de copil, alcătuită dintr-o substanță fetidă, de origine lipidică, degenerată, crescută din sufletul tatei."

„Poate că situația ar fi alta dacă mama ar fi încercat să repare lucrurile. Dar ea nu s-a sinchisit decît de microscoape și de cereale cu calități ameliorate genetic sau de cercetările la care a lucrat și lucrează întruna."

– ...Așa-zis Vorbitor în Numele Morților! Dar există numai unul care poate vorbi în numele morților, și acesta este Sograda Cristo...

Cuvintele episcopului îi reținură atenția. De ce tot vorbea despre un Vorbitor în Numele Morților? Cum era posibil ca el să aibă știre că ea chemase unul...?

– Legea ne cere să-l tratăm curtenitor, dar nu cu încredere! Adevărul nu se poate afla în speculațiile și ipotezele unor oameni lipsiți de har, ci în învățăturile și tradițiile Bisericii. De aceea, atunci cînd va păși printre voi, acordați-i zîmbetul vostru, dar nu vă deschideți inimile!

De ce lansa un asemenea avertisment? Cea mai apropiată planetă, Trondheim, se afla la douăzeci și doi

de ani-lumină depărtare și i se părea improbabil să existe acolo un Vorbitor. Vor trece decenii pînă la sosirea vreunuia, dacă avea să vină vreodată. Se întinse pe deasupra Quarei ca să-l întrebe pe Quim. Sigur că măcar el a ascultat cu atenție.

– Ce spune episcopul despre Vorbitor? întrebă ea în șoaptă.

– Dacă ai fi atentă, ai afla și singură.

– Dacă nu-mi spui, îți zdrobesc nasul.

Quim îi zîmbi țîfnos, ca să-i arate că nu se temea de amenințările ei. Dar, pentru că, de fapt, *se temea* de ea, îi răspunse:

– Se pare că atunci cînd a murit primul xenolog, un mișel necredincios a chemat un Vorbitor care urmează să sosască chiar în după-amiaza asta. Se află deja pe navetă și primarul a plecat să-l întîmpine cînd va coborî pe planetă.

Ela nu anticipase această situație. Computerul nu-i comunicase că Vorbitorul era deja în drum spre Lusitania. Ea credea că va sosi peste ani și ani pentru a rosti adevărul despre monstruozitatea căreia i se spunea „tată" și care, în cele din urmă, își binecuvîntase familia căzînd mort; adevărul va veni ca o rază care să le lumineze și să le purifice trecutul. Dar tatăl său murise cu prea puțin timp în urmă ca să se facă *acum* rostire despre el. Tentaculele lui încă se întindeau de dincolo de mormînt și le secătuiau inimile.

Curînd predica se sfîrși, iar o dată cu ea și slujba. Ela îl apucă strîns de mînă pe Grego și, în timp ce-și făcea loc prin mulțime, încercă să-l țină departe de lume, ca să nu smulgă cuiva vreo carte sau poșeta. Bine că era și Quim bun la ceva: o purta în brațe pe Quara, care părea să înghețe atunci cînd trebuia să se strecoare printre necunoscuți. Olhado își reactivase ochii și-și putea purta singur de grijă, clipind metalic către orice semivirgină

de cincisprezece ani pe care spera să o îngrozească azi. Ela făcu o plecăciune în fața statuilor celor doi Os Venerados, bunicii ei, morți de mult și canonizați acum ca sfinți. „Nu sînteți mîndri că aveți niște nepoți atît de încîntători?"

Grego rînjea diabolic; păi sigur, avea în mînă un pantofior de sugar. Ela se rugă în gînd, dorindu-i copilașului să fi scăpat nevătămat dintr-o asemenea întîlnire. Luă pantoful de la Grego și îl așeză pe micul altar unde lumînările ardeau neîncetat, ca o mărturie perpetuă a miracolului Descoladei. Mama copilului îl va putea găsi acolo.

Bosquinha se dovedi destul de bine dispusă în drumul de la navetoport pînă în Milagre, pe care îl făcură în vehiculul care plutea la mică distanță deasupra terenului înverzit. Arătă către turmele de cabra semidomestice, o specie locală care asigura fibre pentru țesături, dar a cărei carne era, din punct de vedere nutritiv, inutilizabilă ființelor umane.

– Purcelușii le mănîncă? întrebă Ender.

Mirată, ea ridică din sprîncene.

– Nu prea știm multe despre purceluși.

– Știu că trăiesc în pădure. Nu ies niciodată la cîmpie?

– Asta pot s-o spună doar framlingii, răspunse ea ridicînd din umeri.

Săvîrșitorul tresări auzind-o pe Bosquinha folosind acest cuvînt: dar bineînțeles că ultima carte a lui Demostene fusese publicată cu douăzeci și doi de ani în urmă și distribuită prin ansiblu în toate cele O Sută de Lumi. Utlaning, framling, ramen, varelse – termenii pătrunseseră deja în Esențială și probabil că Bosquinhei nici nu i se mai păreau noutăți. Ceea ce-l făcea să se simtă stînjenit era lipsa ei de curiozitate în legătură cu purcelușii. I se prea imposibil ca oamenii Lusitaniei să rămînă netulburați de această problemă; doar existența purcelușilor motiva

prezența gardului înalt și de netrecut, dincolo de care nu se puteau deplasa decît zenadorii. Dar nu, Bosquinha nu era nepăsătoare, ci doar ocolea această chestiune. Nu reuși să ghicească dacă purcelușii ucigași constituiau un subiect delicat sau dacă era vorba de neîncrederea ei în Vorbitor.

Ajunși pe coama uni deal, Bosquinha opri vehiculul. Acesta se așeză lin cu tălpicile pe sol. În vale se vedea un rîu lat, șerpuind printre dealuri înverzite. Dincolo de el, vîrfurile cele mai îndepărtate erau acoperite în întregime de păduri. De-a lungul celuilalt mal al rîului, casele construite din cărămidă, cu acoperișuri învelite cu țiglă, alcătuiau un oraș pitoresc. Clădirile cîtorva ferme erau așezate pe malul înalt dinspre ei, iar terenurile lungi și înguste se întindeau pînă pe dealul pe care stăteau Săvîrșitorul și Bosquinha.

– Milagre, spuse Bosquinha. Pe dealul cel mai înalt e catedrala. Episcopul Peregrino i-a sfătuit pe oameni să fie politicoși și binevoitori cu tine.

Săvîrșitorul mai pricepu din tonul ei că episcopul îi înștiințase pe oameni că el reprezenta un primejdios propovăduitor al agnosticismului.

– Pînă mă va trăsni mînia lui Dumnezeu! întrebă el.

Zîmbind, Bosquinha îi răspunse:

– Dumnezeu ne dă un exemplu de îngăduință creștină pe care socotim că-l va urma toată lumea din oraș.

– Știu cine m-a chemat?

– Oricine ar fi făcut-o, a procedat discret.

– Ești și Guvernator, nu numai primar. Beneficiezi de anumite privilegii în ceea ce privește informațiile.

– Știu că solicitarea inițială a fost anulată, dar prea tîrziu. Mai știu că în anii din urmă alte două persoane au cerut prezența unui Vorbitor, dar trebuie să înțelegi că majoritatea oamenilor se mulțumesc cu doctrina și consolarea oferită de preoți.

– Vor răsufla ușurați cînd vor afla că n-am nimic în comun cu doctrina sau consolarea.

– Gestul mărinimos de a ne oferi transportul de skrika te va face destul de respectat prin baruri și te asigur că se vor găsi o mulțime de femei frivole care să poarte blănuri în lunile următoare. Toamna e pe aproape.

– S-a întîmplat să cumpăr skrika împreună cu nava – mie nu-mi era de nici un folos –, așa că nu mă aștept la recunoștință pentru asta. Privi iarba înaltă din jur, care semăna cu o blană: Iarba e indigenă?

– Și inutilă. N-o putem folosi nici măcar pentru a acoperi casele: dacă o tăiem, se fărîmițează și la prima ploaie se dizolvă ca un praf. Dar pe loturile din valea de acolo, cultura cea mai comună este un soi de știr creat de xenobiologii noștri. Recoltele de orez și grîu erau proaste și nesigure, însă știrul rezistă atît de bine încît trebuie să utilizăm ierbicide în jurul culturilor pentru a le împiedica să se extindă.

– De ce?

– Sîntem pe o lume aflată în carantină, Vorbitorule! Știrul se adaptează atît de ușor la mediu încît curînd ar înăbuși ierburile indigene. Este esențial să nu transformăm Lusitania după modelul pămîntesc. Avem sarcina de a influența cît mai puțin această lume.

– Sigur că asta îi apasă greu pe oameni.

– Vorbitorule, sîntem liberi și ne împlinim viața în enclava noastră. Cît privește ceea ce se află dincolo de gard, oricum nu vrea nimeni să meargă acolo.

Vocea îi era încărcată de o emoție ascunsă. Și atunci, Ender știu că teama de purcelușii pătrunsese adînc.

– Vorbitorule, să nu-ți închipui că ne temem de purcelușii! Porbabil că acest lucru e adevărat pentru unii dintre noi, dar sentimentul predominant nu-i cîtuși de puțin teama. E ura. Scîrba.

– Dar nu i-aţi văzut niciodată.

– Ajunge să-i cunoşti pe cei doi zenadori care au fost ucişi. Am o bănuială că la început ai fost chemat pentru a mărturisi moartea lui Pipo. Amîndoi, şi Pipo, şi Libo, erau iubiţi de lume. Îndeosebi Libo. Un om blînd şi generos, iar durerea provocată de moartea lui a fost sinceră şi generală. Ne vine greu să înţelegem motivele pentru care purceluşii l-au torturat astfel. Dom Cristão, Abate al Filhos da Mente de Cristo, spune că purceluşii nu au simţ moral. Susţine că sînt fiare ori că nu au trăit sentimentul pierderii, fiindcă nu au gustat încă din fructul oprit. Zîmbi crispată. Dar asta e teologie, aşa că nu reprezintă nimic pentru tine.

El nu-i răspunse. Se obişnuise cu felul în care oamenii evlavioşi presupuneau că istorisirile sacre trebuie să li se pară absurde necredincioşilor. Necredincios nu se considera, ba chiar nutrea un respect deosebit faţă de sfinţenia unor relatări. Dar nu-i putea explica Bosquinhei toate astea. Cu timpul are să-şi schimbe părerea despre el. Acum îl privea bănuitoare, dar credea că o putea atrage de partea lui; pentru a fi un bun primar, trebuia să aibă calitatea de a vedea oamenii aşa cum sînt, nu aşa cum par.

Reveni la subiectul discuţiei.

– Filhos da Mente de Cristo... cunoştinţele mele de portugheză nu sînt prea solide, dar asta nu înseamnă cumva „Fiii Minţii lui Hristos“ ?

– Relativ vorbind, sînt un ordin nou, întemeiat abia acum patru sute de ani printr-o dispensă specială emisă de Papa...

– A, ştiu de Copiii Minţii lui Cirstos, doamnă primar. Am mărturisit moartea lui San Angelo pe Moctezuma, în oraşul Córdoba.

Ea făcu ochii mari.

– Deci e adevărată povestea!

– Primare Bosquinha, am auzit multe variante ale poveștii. Una susține că diavolul l-a posedat pe San Angelo cînd se afla pe patul de moarte și de aceea a cerut să i se țină riturile detestabile ale păgînului Vorbitor în Numele Morților.

Bosquinha surîse.

– Cam așa sună povestea care circulă în șoaptă. Dom Cristão spune că-i o prostie, desigur.

– Cu mult înainte de sanctificare, s-a întîmplat ca San Angelo să fie martor la mărturisirea mea pentru o femeie pe care o cunoștea. Ciuperca din sînge îl ucidea deja. A venit la mine și mi-a spus: „Andrew, încă de pe acum circulă cele mai îngrozitoare neadevăruri despre mine, afirmîndu-se că am făcut minuni și că ar trebui să fiu sanctificat. Am nevoie de ajutorul tău. La moartea mea, va trebui să rostești adevărul."

– Dar minunile au fost recunoscute și el a fost canonizat abia după nouăzeci de ani de la moarte.

– Da. Ei bine, în parte sînt și eu vinovat de asta. Cînd am mărturisit moartea lui, eu însumi am recunoscut cîteva dintre miracole.

De data asta Bosquinha izbucni în rîs.

– Un Vorbitor să creadă în miracole?!?

– Privește dealul catedralei voastre! Cîte dintre clădirile acelea sînt pentru preoți și cîte pentru școală?

Bosquinha înțelese pe dată și-l fulgeră cu privirea.

– Filhos da Mente de Cristo se supun autorității episcopului.

– Numai că ei păstrează și predau tot ce înseamnă cunoaștere. Indiferent dacă episcopul aprobă sau nu.

– S-ar putea ca San Angelo să-ți fi permis să te amesteci în treburile Bisericii, dar te asigur că episcopul Peregrino nu va admite așa ceva.

– Am venit să mărturisesc o simplă moarte şi voi respecta legea. Cred că vei avea prilejul să-ţi dai seama că voi face mai puţin rău decît te aştepţi şi mai mult bine.

– Vorbitor în Numele Morţilor, dacă ai venit să rosteşti moartea lui Pipo, atunci nu vei provoca decît rău. Lasă-i pe purceluşi dincolo de gard. Dacă s-ar respecta dorinţa mea, nici o fiinţă umană n-ar mai trece de el.

– Sper că voi găsi de închiriat o cameră.

– Oraşul nostru nu se schimbă, Vorbitorule! Aici fiecare are o casă şi nimeni nu merge în altă parte. Ce motive am avea să ţinem un han? Îţi putem oferi doar una dintre micile locuinţe din material plastic pe care le-au înălţat primii colonişti. E modestă, dar satisface toate necesităţile.

– Întrucît nu am nevoie de mult confort şi spaţiu, sînt sigur că o să mă descurc. Şi abia aştept să-l întîlnesc pe Dom Cristão. Acolo unde există discipoli ai lui San Angelo, şi adevărul îşi găseşte prieteni.

Bosquinha pufni şi porni motorul vehiculului. Aşa cum dorise şi Săvîrşitorul, ideile ei preconcepute despre Vorbitori fuseseră acum sfărîmate. Ce întîmplare ca el să-l fi cunoscut pe San Angelo şi să-i fi admirat pe Filhos! Nu era chiar ceea ce-i îndemnase episcopul Peregrino pe enoriaşii săi să creadă despre Vorbitor.

Încăperea era mobilată sărăcăcios, iar dacă Săvîrşitorul ar fi avut cu el multe lucruri, cu mare greutate ar fi găsit loc să şi le aşeze. Aşa cum i se întîmpla aproape mereu la încheierea vreunei călătorii interstelare, reuşi să se instaleze în doar cîteva minute. În geanta de voiaj rămase împachetată numai Matca; renunţase de mult să se mai simtă ciudat pentru că într-o modestă geantă aflată sub pat păstra taina viitorului unei specii minunate.

– Poate că acesta va fi locul, murmură el. Chiar prin prosoapele în care era învelită, simțea gogoașa răcoroasă, aproape rece.

„Este locul potrivit."

I se păru supărător că era atît de sigură. De data asta dispăruse tonul rugător sau nerăbdător pe care îl percepuse de atîte ori cînd ea își exprimase dorința de a fi eliberată. Acum era de o certitudine absolută.

„Tare mult aș vrea să hotărîm astfel, spuse el. S-ar putea să fie locul, dar totul depinde de capacitatea purcelușilor de a accepta prezența ta aici."

„Întrebare e dacă pot accepta prezența ființelor umane fără noi."

„Va dura mult. Mai păsuiește-mă cîteva luni."

„Oricît de mult ar fi nevoie. Acum nu ne mai grăbim."

„Pe cine ai găsit? Îmi amintesc că mi-ai spus că nu poți comuncia decît cu mine."

„Acea parte a minții noastre care deține capacitatea de gîndire, ceea ce voi numiți impuls filotic, puterea ansiblurilor, este foarte rece și greu de descoperit la ființele umane. Dar aceasta pe care am aflat-o aici, una dintre numeroasele ființe pe care le vom găsi, are un impuls filotic mult mai puternic, mai clar, mai ușor de perceput, ne aude mai repede, ne vede amintirile, iar apoi le vedem pe ale ei, le reperăm cu ușurință, așa că iartă-ne, scumpe prieten, iartă-ne dacă abandonăm chinul de a vorbi minții tale și ne întoarcem spre ea pentru a-i vorbi, fiindcă nu ne silește să facem eforturi atît de mari pentru a articula cuvinte și a forma imagini care să fie suficient de limpezi pentru gîndirea voastră analitică, deoarece pe ea o simțim ca pe o rază de soare, ca pe căldura soarelui pe fața noastră, ca senzația de apă proaspătă în pîntecele noastre și de mișcare la fel de blîndă și completă ca adierea de vînt pe care nu am mai simțit-o de trei mii de ani și iartă-ne

că vom rămîne cu ea pînă ne trezești și ne scoți să locuim aici, fiindcă o vei face – vei afla sigur la momentul potrivit că acesta e locul care înseamnă cămin..."

Și după aceea el pierdu șirul gîndurilor ei, simți cum se risipește ca un vis pe care-l uiți atunci cînd te trezești, chiar dacă te chinuiești să-l menții viu. Săvîrșitorul nu era sigur de ceea ce descoperise Matca, dar, orice ar fi fost, el trebuia să se confrunte cu realitatea Codului Stelar, cu Biserica Catolică și cu tinerii xenologi care probabil nu-l vor lăsa să-i cunoască pe purcelușii, cu o femeie xenolog care se răzgîndise în legătură cu invitația pe care o făcuse și cu altceva, poate cel mai greu lucru: dacă Matca rămînea aici, și el trebuia să facă la fel. „Tot amestecîndu-mă, iscodind, rănind, tămăduind, apoi plecînd din nou și rămînînd neînrîurit m-am rupt de umanitate. Dacă voi rămîne pe această lume, oare cum voi reuși să mă integrez? Pînă în această clipă nu m-am simțit apropiat decît de armata de băieței de la Școala de Luptă și de Valentine, iar acum aceste ființe sînt departe, aparțin trecutului."

– Ce-ai pățit, te-ai scufundat în singurătate? îl întrebă Jane. Simt cum îți scade ritmul cardiac și ți se îngreunează respirația. În următoarele momente vei adormi, muri sau lăcrima.

– Sînt mai complicat decît crezi, spuse Săvîrșitorul bine dispus. Deocamdată am un sentiment de autocompătimire pentru suferințe încă neîncercate.

– Foarte bine, Ender. Cu cît mai devreme, cu atît mai folositor. În felul acesta te vei scălda mai mult în suferință.

Terminalul prinsese viață, înfățișînd-o pe Jane ca purceluș în mijlocul unui ansamblu de balerine exuberante, care-și azvîrleau picioarele cît de sus puteau. Puțină repetiție nu-ți strică și te-ai simți mult mai bine. La urma urmelor, ai despachetat. Ce altceva aștepți?

– Nici măcar nu știu unde mă aflu, Jane.

– Nu există o hartă a orașului, îi explică Jane. Toată lumea știe unde se află fiecare locșor. Însă au un plan al sistemului de canalizare, împărțit pe cartiere. Așa, prin extrapolare, poți descoperi unde se află clădirile.

– Atunci arată-mi-le!

Pe terminal apăru un model tridimensional al orașului. Probabil că Săvîrșitorul nu era deosebit de dorit în acest loc și de aceea i se dăduse cămăruța mobilată simplu, însă terminalul ce i se pusese la dispoziție dovedea o atitudine curtenitoare. Nu era o instalație standard pentru uz personal, ci mai curînd un simulator complex. Față de alte terminale, putea proiecta holograme într-un spațiu de șaisprezece ori mai mare, cu o rezoluție de patru ori mai precisă. Iluzia părea atît de reală încît, amețit pentru o clipă, Săvîrșitorul se simți ca un Gulliver aplecat deasupra unui liliput care încă nu ajunsese să se teamă de el, care deocamdată nu-i descoperise puterea distructivă.

Numele diferitelor cartiere pluteau în aer deasupra fiecărui sector al rețelei de canalizare.

– Te afli aici, precizează Jane. Vila Velha, „vechiul oraș". *Praça* este exact la o intersecție depărtare. Acolo se țin întrunirile publice.

– Ai cumva o hartă a domeniilor locuite de purcelușii?

Harta satului alunecă rapid către Săvîrșitor, detaliile apropiate dispărînd în timp ce erau înlocuite de altele noi, care apăreau pe latura îndepărtată, ca și cum ar fi zburat pe deasupra lor. „Aidoma unei vrăjitoare"', gîndi el. Granița orașului era marcată de un gard.

– E singurul obstacol care se află între noi și purceluși, îngînă Săvîrșitorul.

– Emite un cîmp electric în care sînt stimulați toți nervii sensibili la durere, spuse Jane. Simpla atingere face

ca toate terminaţiile nervoase să o ia razna; te simţi ca şi cum cineva ţi-ar tăia degetele cu o pilă.

– Plăcut gînd. Sîntem într-un lagăr de concentrare? Sau într-o grădină zoologică?

– Depinde cum priveşti lucrurile.

– Partea dinspre oameni este conectată la restul universului, iar cea dinspre purceluşi limitată la propria lume.

– Deosebirea e că purceluşii nu ştiu ce-au pierdut.

– Dar eu ştiu, spuse Jane. Acesta-i cel mai încîntător lucru care caracterizează fiinţele umane. Sînteţi cu toţii foare siguri că animalele inferioare mor de invidie că n-au avut norocul de a se fi născut homo sapiens. Dincolo de gard se vedea un povîrniş şi pădurea care începea de pe coama dealului. Xenologii nu au pătruns niciodată prea adînc în teritoriul purceluşilor. Comunitatea cu care au intrat în contact e la mai puţin de un kilometru în interiorul acestei păduri. Purceluşii locuiesc într-o casă din buşteni, toţi masculii la un loc. Nu cunoaştem alte aşezări, dar sateliţii au confirmat că fiecare pădure ca asta are exact toată populaţia pe care o poate susţine o cultură de vînători-culegători.

– Vînează?

– Sînt mai mult culegători.

– Unde au murit Pipo şi Libo?

Jane ilumină un petic de teren acoperit cu iabră, de pe panta care ducea spre copaci. În planul apropiat creştea izolat un copac mare şi nu departe de el se vedeau alţi doi.

– Copacii aceia, făcu Săvîrşitorul. În hologramele pe care le-am vizionat pe Trondheim nu-mi amintesc să fi fost atît de aproape.

– Au trecut douăzeci şi doi de ani. Copacul mare e cel pe care purceluşii l-au plantat în cadavrul rebelului numit Rădăcină, executat înainte ca Pipo să fi fost ucis. Ceilalţi doi machează locurile unde au fost executaţi recent alţi purceluşi.

– Aș vrea să știu de ce sădesc copaci numai pentru purceluși.

– Copacii sînt sacri, spuse Jane. Pipo a constatat că mulți dintre copacii pădurii poartă nume. Libo a tras concluzia că s-ar putea să fie numele purceluşilor morți.

– Iar oamenii nu sînt cosubstanțiali cu ideea de adorare a copacilor. Da, e foarte probabil. Am descoperit însă că ritualurile și miturile nu se nasc din neant. De obicei există o aumită justificare legată de perpetuarea comunității.

– Andrew Wiggin antropolog?

– Cînd ți-ai ales umanitatea ca obiect de studiu, este mai bine să începi cu omul.

– Atunci du-te și studiază cîțiva oameni, Săvîrșitorule! De exemplu, familia Novinhei. Și apropo, rețelei de computere i s-a interzis în mod oficial să-ți furnizeze adresele locuitorilor.

Ender zîmbi strîmb.

– Prin urmare, Bosquinha nu-i chiar atît de prietenoasă pe cît pare.

– Dacă trebuie să întrebi unde locuiesc oamenii, vor ști încotro te duci. Dacă vor ca tu să nu mergi la ei, nimeni nu va ști unde locuiesc ceilalți.

– Poți încăcla restricția, nu?

– Am și făcut-o.

Lîngă linia gardului, dincolo de dealul pe care se afla observatorul, clipea o lumină. Era punctul cel mai izolat din întregul Milagre. În locul acela de unde gardul se vedea tot timpul, se construiseră foarte puține case. Ender se întrebă dacă Novinha prefera să locuiască acolo pentru a fi aproape de gard sau pentru a fugi cît mai departe de vecini. Poate că asta fusese ideea lui Marcão.

Cel mai apropiat cartier era Vila Atrás, apoi cel numit As Fábricas, care se întindea pînă spre rîu. Așa cum sugera

și numele, acolo se găseau majoritatea făbricuțelor care prelucrau metalul și materialele plastice și procesau alimentele și fibrele de care avea nevoie Milagre. O economie autonomă, utilă și legată de necesități. Iar Novinha prefera să locuiască departe de toate acestea, izolată, invizibilă. Hotărîrea era și a ei, acum Săvîrșitorul știa sigur. Nu acesta era modelul de viață ales de ea? Niciodată nu aparținuse orașului Milagre. Faptul că toate cele trei solicitări pentru un Vorbitor veniseră din partea Novinhei și a copiilor ei nu era o simplă întîmplare. Însuși actul de chemare a unui Vorbitor reprezenta o sfidare, un semn că ei nu se socoteau membri evlavioși ai comunității catolice de pe Lusitania.

– Va trebui totuși să mă rog de cineva să mă conducă acolo. Nu se cuvine să le dau de înțeles de la început că nu pot să-mi tăinuiască nici o informație pe care o dețin.

Harta se șterse și deasupra terminalului apăru chipul lui Jane. Nu se deranjase să facă reglajele pentru dimensiunile generoase ale acestui terminal, astfel încît capul ei era de cîteva ori mai mare decît al unui om. Arăta foarte impunătoare. Și simularea atingea perfecțiunea pînă și prin porii de pe obraji.

– Andrew, adevărul e că mie nu-mi pot ascunde nimic.

Săvîrșitorul oftă.

– Te interesează foarte mult problema asta, Jane.

– Știu. Îi făcu un semn cu ochiul. Dar pe tine nu?

– Vrei să pui că n-ai încredere în mine?

– Miroși de la o poștă a imparțialitate și a împărțitor de dreptate. Dar eu sînt îndeajuns de umană ca să doresc un tratament preferențial, Andrew.

– Măcar îmi promiți ceva?

– Orice, prietene corpuscular.

– Cînd hotărăști să-mi ascunzi ceva, n-ai vrea să mă anunți cel puțin că nu ai de gînd să-mi spui despre ce este vorba?

– Vorbele tale adînci o depășesc pe sărmana ta prietenă.

Devenise o caricatură a unei femei hiperfeminizate.

– Jane, nimic nu poate fi prea profund pentru tine. Fă-mi o favoare. Nu-mi pune piedici.

– Pentru că tot ai venit pentru familia Ribeira, ai dori să te ajut cu ceva?

– Da. Descoperă elementele care-i fac pe membrii familiei Ribeira să se deosebească în mod semnificativ de restul oamenilor din Lusitania. Și orice motive de conflict între ei și autorități.

– Tu vorbești și eu mă supun.

Începu să dispară ca un duh.

– Jane, tu m-ai ademenit încoace. Acum de ce încerci să mă descurajezi?

– Ba nu. Și nici n-am făcut-o.

– Nu am prieteni în orașul acesta.

– Poți să-mi încredințezi viața ta.

– Nu propria viață mă preocupă acum.

Praça era plină de copii care jucau fotbal. Majoritatea jonglau cu mingea, dovedind cît de multe pot s-o mențină în aer folosindu-și doar capul și picioarele. Cu toate acestea, doi dintre ei purtau un duel sălbatic. Băiatul șuta cît de tare putea către fată, care stătea la mai puțin de trei metri depărtare. Ea suporta contactul cu mingea fără să tresară, indiferent cît de puternică ar fi fost lovitura. Apoi șuta fata, iar el încerca să nu se clintească. O altă fetiță făcea pe copilul de mingi, aducîndu-le-o ori de cîte ori ricoșa după ce-și atingea victima.

Săvîrșitorul încercă să afle de la cîțiva băieți unde era casa familiei Ribeira. Invariabil, toți îi răspunseră printr-o ridicare din umeri; cînd insistă, unii începură să se îndepărteze și curînd mai toți copiii se retraseră din *praça*. Săvîrșitorul se întrebă ce le spusese epsicopul despre Vorbitori.

Însă duelul continuă cu aceeași înverșunare nedomolită. Și acum, cînd *praça* se mai golise, Ender observă că în joc mai era amestecat un copil, un băiat de vreo doisprezece ani. Văzut din spate, nu atrăgea atenția prin nimic, dar cînd Ender păși mai spre mijlocul terenului, băgă de seamă că ochii băiatului arătau ciudat. După un moment de surprindere, înțelese. Băiatul avea ochi artificiali. Amîndoi păreau strălucitori și metalici, dar Ender știa cum funcționau. Doar un ochi slujea vederii, dar el prelua patru scanări vizuale separate și apoi izola semnalele, pentru a transmite o imagine binoculară simulată către creier. Celălalt ochi conținea sursa de alimentare, controlul prin computer și interfața externă. Atunci cînd voia, băiatul putea înregistra scurte secvențe din cele văzute pe o foto-memorie limitată, care avea probabil mai puțin de un trilion de biți. Dueliștii îl foloseau ca arbitru; dacă vreunul contesta un punct, el putea relua scena cu viteză redusă și le spunea ce se întîmplase.

Mingea îl lovi pe băiat drept în vintre. Se chirci cu multă convingere, dar fata rămase netulburată.

– S-a ferit, am văzut cum a mișcat din șolduri!

– Ba nu! M-a durut, nu m-am ferit deloc!

– *Reveja! Reveja!*

Pînă atunci vorbiseră în Esențială, dar fata exclamase în portugheză.

Băiatul cu ochi metalici rămase inexpresiv, în schimb ridică o mînă cerîndu-le să facă liniște.

– *Mudou,* spuse el fără drept de replică. „S-a mișcat", traduse Săvîrșitorul.

– *Sabia!* Știam!

– Ești un mincinos, Olhado!

Băiatul cu ochi metalici o privi disprețuitor:

– Eu nu mint niciodată. Dacă vrei, o să-ți ofer o reluare a scenei. De fapt, cred că o s-o transmit prin rețea,

ca să vadă toată lumea cum te-ai ferit și mai și minți că n-ai făcut-o.

– *Mentirosa! Filho de puta! Fode-bode!*

Săvîrșitorul era aproape sigur că știa ce însemnau toate epitetele acelea, dar băiatul cu ochi metalici le ascultă cu un aer imperturbabil.

– *Dá,* spuse fata. *Dá-me!* Dă-mi-l!

Furios, băiatul își scoase inelul de pe deget și-l aruncă pe pămînt, la picioarele ei.

– *Viada!* șopti el gutural, apoi o rupse la fugă.

– *Poltrão!* strigă fata după el. Lașule!

– *Ção!* strigă băiatul fără ca măcar să arunce o privire peste umăr.

De data asta nu strigase la fată. Ea se întoarse imediat și-l privi pe băiatul cu ochi metalici, care se crispase la auzul acelei vorbe. Aproape instantaneu, fata rămase cu ochii pironiți în pămînt. Micuța care adusese pînă atunci mingea păși către băiat și-i șopti ceva. El ridică ochii și-l observă pe Săvîrșitor.

Fata mai mare își ceru scuze:

– *Desculpa, Olhado, não queria que...*

– *Não ha problema, Michi.*

Nu se uită la ea. Fata dădu să mai spună ceva, dar apoi îl văzu și ea pe Ender și tăcu.

– *Porque está olhando-nos?* întrebă băiatul. De ce te uiți la noi?

Săvîrșitorul răspunse cu o întrebare:

– *Você é árbitro?* Tu ești judecătorul? Cuvîntul putea să însemne „arbitru" dar și „magistrat".

– *De vez em quando.* Din cînd în cînd.

– Ender vorbi în Esențială – nu era sigur că va reuși să spună ceva complicat în portugheză.

– Atunci spune-mi, arbitrule, e cinstit să lași un străin să se descurce fără să-l ajuți?

– Străin? Vrei să zici utlaning, framling sau ramen?

– Nu, cred că vreau să zic infidel.

– *O Senhor é decrente?* Eşti necredincios?

– *Só descredo no incrível.* Resping doar ceea ce e de necrezut.

Băiatul zîmbi.

– Unde vrei să mergi, Vorbitorule?

– La locuinţa familiei Ribeira.

Fetiţa se dădu mai aproape de băiatul cu ochi de metal.

– Care familie Ribeira?

– Văduva Ivanova.

– Cred că o pot găsi, spuse băiatul.

– Toată lumea din oraş poate, întări Săvîrşitorul. Problema e, mă duceţi la ea?

– De ce vrei să mergi acolo?

– Le pun întrebări oamenilor şi încerc să descopăr istorii adevărate.

– La casa familiei Ribeira nu ştie nimeni poveşti adevărate.

– Mă mulţumesc şi cu minciuni.

– Atunci vino cu noi, spuse el şi porni prin iarba cosită scurt de pe drumul principal.

Fetiţa îi şopti din nou ceva la ureche. El se opri şi se întoarse spre Săvîrşitor, care-l urma îndeapoape:

– Quara vrea să ştie cum te cheamă.

– Andrew. Andrew Wiggin.

– Ea e Quara.

– Iar tu?

– Toţi îmi spun Olhado. Din pricina ochilor. Ridică fetiţa şi o aşează pe umeri. Dar numele meu adevărat e Lauro. Lauro Suleimao Ribeira.

Rînji, se întoarse pe călcîie şi porni mai departe.

Săvîrşitorul porni după el. Ribeira. Bineînţeles.

Și Jane ascultase și-i vorbi prin nestemata din ureche.

– Lauro Suleimao Ribeira e cel de-al patrulea copil al Novinhei. Și-a pierdut ochii într-un accident cu lasere. Are doisprezece ani. A, și am aflat ce-i deosebește pe Ribeira de restul oamenilor din oraș. Vor să-l sfideze pe episcop și să te conducă într-acolo unde dorești să ajungi.

„Și eu am observat ceva, Jane", îi răspunse el în gînd. „Băiatului i-a făcut plăcere să mă tragă pe sfoară, iar apoi a fost și mai satisfăcut cînd mi-a dat de înțeles cum m-am lăsat prostit. Sper sincer că n-o să iei lecții de la el."

Miro stătea pe panta dealului. Umbra copacilor îl făcea invizibil pentru oricine ar fi privit dinspre Milagre, dar de aici el putea să vadă o bună parte din oraș – catedrala și mănăstirea de pe dealul cel mai înalt, desigur, apoi observatorul de pe alt deal, mai spre nord. Și, mai jos de observator, într-o adîncitură a pantei, casa în care locuia, situată nu prea departe de gard.

– Miro, șopti Mîncătorul-de-Frunze. Tu ești copac?

Era o traducere *mot à mot* din limba *pequenino*. Uneori erau meditativi și atunci stăteau nemișcați ore în șir. Numeau asta „să fii copac".

– Mai curînd ca un fir de iarbă, răspunse Miro.

Mîncătorul-de-Frunze chicoti subțirel și șuierat, cum îi era obiceiul. Rîsul nu suna niciodată natural; *pequeninos* învățaseră să rîdă după ureche, de parcă ar fi fost vorba de vreun cuvînt în Esențială. Nu pornea din bună dispoziție, sau cel puțin asta era impresia lui Miro.

– Are să plouă? întrebă Miro.

Pentru un purceluș, asta însemna: „Mă întrerupi ca să-mi faci un serviciu sau ca să-ți faci unul ție?"

– Azi a plouat cu foc, spuse Mîncătorul-de-Frunze. Departe, în prerie.

– Da. A sosit un vizitator din altă lume.

– Vorbitorul?

Miro nu-i răspunse.

– Trebuie să-l aduci să ne cunoască și pe noi.

Miro continuă să tacă.

– Miro, pentru tine o să-mi fac rădăcină din chip, iar membrele mele vor deveni lemn pentru casa ta.

Lui Miro îi displăcea cînd purcelușii începeau să ceară cîte ceva. Avea impresia că-l luau drept o persoană deosebit de înțeleaptă, puternică sau un părinte de la care trebuiau smulse tot felul de hatîruri. Ei, era vina lui că purcelușii gîndeau așa. A lui și a lui Libo. Fiindcă jucau rolul lui Dumnezeu printre purcelușii.

– Așa am promis, Mîncător-de-Frunze, adevărat?

– Cînd, cînd, cînd?

– Nu mă zori! Trebuie să aflu dacă putem avea încredere în el.

Mîncătorul-de-Frunze îl privi uimit. Miro încercase să explice că nu toți oamenii se cunoșteau între ei, iar unii nu erau cumsecade, dar purcelușii păreau a nu pricepe.

– Imediat ce voi putea, îl liniști Miro.

Deodată, Mîncătorul-de-Frunze începu să se legene înainte și înapoi pe pămînt, mișcîndu-și coapsele într-o parte și-n alta, de parcă ar fi încercat să-și potolească vreo mîncărime din regiunea anusului. Libo apreciase odată că acest comportament avea aceeași funcție ca rîsul pentru oameni.

– Vorbește-mi în purceleză! spuse Mîncătorul-de-Frunze, pe care părea să-l amuze faptul că Miro și alți zenadori vorbeau amestecînd două limbi. Și asta în ciuda faptului că, de-a lungul anilor, fuseseră depistate sau sugerate cel puțin patru limbi ale purcelușilor, toate vorbite de unul și același trib.

Dar dacă voia să-l audă vorbind în portugheză, atunci o să-i facă pe plac:

– *Vai comer folhas!* Du-te și mănîncă frunze!

Mîncătorul îl privi nelămurit:

– Și de ce-ar fi așa de amuzant?

– Pentru că e numele tău. *Come-folahs.*

Mîncătorul-de-Frunte își smulse o insectă mare dintr-o nară și o azvîrli cît colo.

– Nu fi brutal! spuse el.

Apoi se ridică și plecă.

Miro îl urmări îndepărtîndu-se. Mîncătorul-de-Frunze avea un caracter tare dificil. Miro ar fi preferat tovărășia purcelușului numit Uman. Chiar dacă Uman era mai ager și Miro trebuia să fie mult mai prudent față de el, măcar nu părea la fel de ostil ca Mîncătorul-de-Frunze.

După ce-l pierdu din ochi pe purceluș, Miro se întoarse către oraș. Pe poteca ce șerpuia de-a lungul dealului și ducea spre casa lui mergea cineva. Silueta din frunte era foarte înaltă – ba nu, era Olhado purtînd-o pe Quara pe umeri. Quara depășise vîrsta copiilor care trebuie purtați astfel. Miro își făcea probleme din pricina ei. Părea să nu-și revină din șocul provocat de moartea tatălui lor. Avu un moment de amărăciune. Și cînd te gîndești că el și Ela speraseră că moartea tatei le va rezolva toate problemele !

Apoi se ridică și-și încordă privirea, încercînd să-l vadă mai bine pe bărbatul care pășea în urma lui Olhado și a Quarei. Nu-l mai văzuse pînă acum. Vorbitorul. Deja! Nu sosise nici de un ceas în oraș și deja mergea spre casa lui. „Grozav, ar fi și momentul potrivit ca mama să afle că eu l-am chemat încoace. Îmi închipuiam că un Vorbitor trece neobservat, nu vine direct la cel care l-a solicitat. Ce necugetat! Ca și cum n-ar fi de ajuns că a sosit cu mult înainte de data la care îl așteptam. Quim are

să-i dea raportul episcopului, chiar dacă nimeni nu ar face așa ceva. Acum va trebui să dau ochii cu mama și probabil cu întregul oraș."

Miro dispăru printre copaci și porni în goană pe drumul ce ducea către poarta orașului.

7

CASA RIBEIRA

„Miro, de data asta ar fi trebuit să te afli lîngă mine, pentru că, deși îmi amintesc dialogurile mai bine decît tine, e clar că nu pricep ce semnificație a avut discuția asta. L-ai văzut pe purcelușul cel nou, căruia i se spune Uman, mi se pare că te-am văzut discutînd cu el înainte de a pleca la Activitățile Suspecte. Madachuva mi-a spus că i-au dat numele ăsta pentru că era foarte inteligent în copilărie. De acord, e foarte măgulitor că noțiunile « inteligent » și « Uman » se leagă în mintea lor sau trădează o atitudine protectoare despre care ei cred că ne face plăcere, dar nu asta are importanță acum.“

Cu acel prilej, Mandachuva a zis: „Cînd a început să meargă singur, putea deja să vorbească“. Și a făcut un semn cu mîna, la aproximativ zece centimetri depărtare de sol. Eu am avut impresia că arăta cît de înalt era Uman cînd a învățat să vorbească și să meargă. Zece centimetri! Dar s-ar putea să mă înșel amarnic. Era bine să fi fost de față, ca să vezi cu ochii tăi.

Dacă am înțeles eu bine și dacă asta e ceea ce voia să spună Mandachuva, atunci avem o primă aluzie la copilăria purceluşilor. Dacă încep cu adevărat să meargă atunci

cînd ating zece centimetri înălţime – şi unde mai pui că şi vorbesc! – înseamnă că au o perioadă de gestaţie mai scurtă decît oamenii şi se dezvoltă mult după ce se nasc.

Dar abia acum apare partea absolut înnebunitoare, chiar după standardele tale. S-a aplecat spre mine şi mi-a spus – de parcă nu se cuvenea să-mi facă o asemenea destăinuire – cine era tatăl lui Uman: „Bunicul vostru Pipo l-a cunoscut pe tatăl lui Uman. Copacul lui e lîngă poarta voastră".

Glumeşte? Rădăcină a murit acum douăzeci şi doi de ani, corect? În regulă, s-ar putea să fie vorba de ceva religios, de genul adoptaţi-un-copac sau cam aşa ceva. Dar judecînd după modul secretos în care mi-a spus Mandachuva toate astea, socot că aşa stau lucrurile. E oare posibil să aibă o perioadă de gestaţie de douăzeci şi patru de ani? Ori au fost necesare cîteva decenii pentru ca Uman să ajungă, din copilaşul de zece centimetri, un exemplar demn de specia lui? Ori poate că au păstrat sperma lui Rădăcină în vreun recipient, undeva?

Dar asta contează. E prima dată cînd un purceluş cunoscut personal de către observatori umani a fost nominalizat ca tată. Şi tocmai Rădăcină, nimeni altul, care a fost ucis. Cu alte cuvinte, masculul cel mai lipsit de prestigiu – chiar un criminal executat – a fost desemnat tată! Asta înseamnă că aceşti masculi nu sînt nicidecum burlaci izgoniţi, chiar dacă unii dintre ei sînt suficient de vîrstnici ca să-l cunoască pe Pipo. Ei sînt potenţialii părinţi.

Pe de altă parte, dacă Uman este de o inteligenţă ieşită din comun, atunci de ce l-au azvîrlit aici, în mijlocul acestui grup de burlaci loviţi de soartă? Cred că multă vreme am înţeles greşit situaţia. Acesta nu e un grup de burlaci lipsiţi de prestigiu, ci un grup foarte respectat de tineri, iar unii dintre ei vor deveni cu adevărat oameni de seamă.

Prin urmare, atunci cînd mi-ai spus că-ți pare rău pentru mine, deoarece tu trebuie să pleci să desfășori Activitățile Suspecte, iar eu să pregătesc niște Minciuni Oficiale pentru raportul transmis prin ansiblu, erai plin de Excreții Neplăcute! (Dacă ajungi acasă după ce eu voi fi adormit, trezește-mă ca să te sărut pe frunte, bine? Azi mi-am cîștigat dreptul ăsta.)

Adresă transmisă de Ouanda Figueira Mucumbi lui Miro Ribeira von Hesse, extrasă din fișierele Lusitaniei prin Ordin al Congresului și înaintat ca probă la procesul *in absentia* intentat enologilor de pe Lusitania sub acuzația de trădare și încălcare a legii.

În Lusitania nu există întreprinderi de construcții. Cînd doi tineri se căsătoresc, prietenii și familiile lor le construiesc o casă. Reședința Ribeira exprima istoria familiei. Fațada, adică partea veche a casei, era făcută din foi groase de plastic fixate într-o fundație de beton. Pe măsură ce familia crescuse numeric, se mai construiseră și alte încăperi, fiecare adăugire fiind total diferită de cele anterioare, astfel că în fața dealului se afla acum o structură cu cinci încăperi distincte. Cele mai recente erau din cărămidă, cu instalații sanitare adecvate, acoperite cu țiglă, dar lipsite cu desăvîrșire de pretenții estetice. Familia își construise camerele de care avusese nevoie și nimic altceva.

Și asta nu din cauza sărăciei. Săvîrșitorul știa că nu poate fi vorba de așa ceva într-o comunitate în care economia era controlată din toate punctele de vedere. Absența decorațiunilor, a individualității indicau disprețul membrilor familiei pentru propria casă. Pentru Săvîrșitor, asta exprima și dispreț față de ei înșiși. Îi era limpede că

purtarea lui Olhado și a Quarei nu exprima sentimentul de ușurare și de relaxare pe care îl simt majoritatea oamenilor atunci cînd ajung acasă. Ba dimpotrivă, deveniră mai precauți, mai puțin volubili; casa părea să emane un aer imperceptibil de gravitate care, pe măsură ce se apropiau, îi apăsa tot mai mult.

Olhado și Quara intrară direct. Săvîrșitorul se opri în fața ușii, așteptînd să fie înăuntru. Olhado lăsă ușa întredeschisă, dar ieși din cameră fără să-i vorbească. O văzu pe Quara așezîndu-se pe un pat din prima cameră și rezemîndu-se de peretele gol. Pe nici unul dintre pereți nu era nimic. Erau doar zugrăviți în alb. Paloarea de pe chipul Quarei părea o replică a albului din jur. Deși îl privi pe Ender fără să plece ochii, pe fața ei nu se văzu nici un semn de recunoaștere a prezenței lui acolo și bineînțeles că nici nu făcu vreun gest prin care să-i dea de înțeles că poate intra.

În casa asta bîntuia o boală contagioasă. Ender încercă să înțeleagă ce element din caracterul Novinhei îi scăpase, ce anume o făcea să locuiască într-o asemenea casă. Se putea ca moartea lui Pipo, petrecută cu atîția ani în urmă, să fi pustiit atît de cumplit inima Novinhei?

– Mama ta e acasă? întrebă Ender.

Quara nu spuse nimic.

– Aha, făcu el. Iartă-mă! Credeam că ești o fetiță, dar abia acum văd că am în față o statuie.

Lăsă impresia că nu-l auzise. Încercarea lui de a o înveseli și de a o scoate din muțenie dăduse din nou greș.

Se auzi apoi un zgomot de pași grăbiți pe podeaua simplă din beton. Apăru alergînd un băiețaș care se opri în mijlocul camerei, se învîrti pe călcîie și rămase cu fața spre cadrul ușii unde stătea Ender. Nu putea fi decît cu un an mai mic decît Quara, probabil că avea șase sau

șapte ani. Spre deosebire de Quara, chipul lui părea foarte expresiv și alert. Și flămînd, ca al unei fiare.

– E acasă mama ta? întrebă din nou Ender.

Băiatul se aplecă și-și rulă cracul pantalonului. Avea un cuțit lung de bucătărie fixat de picior cu bandă adezivă. O desfăcu fără grabă. Apoi, ținînd cuțitul cu ambele mîini în față, porni ca din pușcă direct către Săvîrșitor, care observă că arma țintea exact vintrele lui. În relațiile cu necunoscuții, băiatul nu-și pierdea timpul cu subtilități.

Cîteva clipe mai tîrziu, Săvîrșitorul îl ținea strîns sub braț, iar cuțitul era bine înfipt în tavan. Băiatul dădea disperat din picioare și urla. Ender trebui să-și folosească ambele mîini pentru a-l imobiliza și băiatul ajunse să se legene, ținut de mîini și de picioare, ca un vițel legat pentru a fi însemnat cu fierul roșu.

Săvîrșitorul o privi direct în ochi pe Quara:

– Dacă nu te duci imediat să chemi pe cineva care să facă ordine în casa asta, o să iau bestia asta mică să o mănînc la cină.

Quara îl privi îngîndurată, apoi, după un moment, se ridică și ieși din cameră.

Cîteva clipe mai tîrziu, în cameră intră o fată cu un aer obosit, cu părul ciufulit și ochii lipiți de somn.

– *Desculpe, por favor,* murmură ea, *o menino não se restabeleceu desde a morte do pai...*

Apoi păru să se trezească brusc.

– *O Senhor é o Falante pelos Mortos!* Trebuie să fii Vorbitorul în Numele Morților!

– *Sou,* răspunse Săvîrșitorul. Eu sînt.

– *Não aqui,* spuse ea. A, nu, îmi pare rău, vorbești portugheza? Sigur că da, doar mi-ai răspuns. Of, te rog, nu aici. Pleacă!

– Bine, răspunse Ender. Să păstrez băiatul sau cuțitul?

Arătă cu capul spre tavan; privirea ei o urmă pe a lui.

– A, nu, iartă-mă! L-am căutat ieri toată ziua, știm că-l luase, dar nu știam unde-l ţine.

– Era lipit de picior.

– Ieri nu era. Întotdeauna îl căutăm acolo. Dă-i drumul, te rog!

– Sigur vrei asta? Am impresia că acum își ascute colții.

– Grego, îi spuse ea băiatului, nu-i frumos să amenințI oamenii cu cuțitul!

Grego mîrîi gutural.

– Tatăl lui a murit, înţelegi?

– Erau chiar așa de apropiaţi?

Pe chipul ei apăru un surîs amar.

– Nu prea. Dintotdeauna a fost hoţ, la Grego mă refer, încă de cînd a început să meargă. Dar treaba asta cu atacarea oamenilor e nouă. Te rog să-i dai drumul.

– Nu, spuse Săvîrșitorul.

Îl privi printre gene cu un aer sfidător.

– Îl răpești? Unde vrei să-l duci? Și cît ceri drept răscumpărare?

– Se pare că n-ai înţeles, spuse Săvîrșitorul. M-a atacat. Și nu mi-ai oferit nici o garanţie că nu va încerca din nou. N-ai promis că o să-l pui la punct după ce-i dau drumul.

După cum spera, în ochi îi apăru o licărire de furie.

– Dar cine te crezi? Asta e casa lui, nu a ta!

– Ca să fiu cinstit, spuse Săvîrșitorul, am avut cam mult de mers pe jos de la *praça* pînă aici, iar Olhado a impus un ritm grăbit. Aș vrea să stau jos.

Ea îi făcu semn către un scaun. Grego se zbătea și se răsucea, încercînd să scape din strînsoare. Săvîrșitorul îl ridică pînă cînd chipurile le rămaseră apropiate.

– Știi, Grego, dacă reușești cumva să te eliberezi, sigur o să cazi în cap pe podeaua de beton. Dacă pe jos

ar fi vreun covor, cred că ai mai avea ceva șanse să nu-ți pierzi cunoștința. Dar nu văd așa ceva. Deși, sincer să fiu, nu m-ar deranja să aud cum îți crapă țeasta de ciment.

– Nu înțelege chiar așa bine Esențiala, spuse fata.

Săvîrșitorul știa că Grego înțelegea, și încă foarte bine. Apoi văzu o mișcare la intrarea în cameră. Olhado se întorsese și acum stătea în ușa care dădea spre bucătărie. Alături de el era Quara. Ender le zîmbi înveselit, apoi păși către scaunul pe care i-l arătase fata. În același timp, îl azvîrli pe Grego în sus, dînd drumul mîinilor și picioarelor lui, în așa fel încît copilul se roti nebunește prin aer și, deznădăjduit, își răsfiră brațele și picioarele în lături și strigă înspăimîntat la gîndul durerii pe care o va simți cînd va cădea pe podea. Săvîrșitorul se așeză pe scaun cu o mișcare domoală și-l prinse pe băiat în poală, imobilizîndu-i instantaneu brațele. Grego reușise însă să-și înfigă ambele călcîie în pulpele lui, dar, cum băiatul nu purta pantofi, manevra nu dădu rezultatele așteptate. După o clipă, Grego era din nou lipsit de putere.

– Ce bine e să stai jos, spuse Ender. Vă mulțumesc pentru ospitalitate. Numele meu e Andrew Wiggin. I-am cunoscut pe Olhado, pe Quara și pe Grego, bineînțeles, și sîntem buni amici.

Fata cea mare se șterse de șorț, ca și cum ar fi avut intenția de a-i întinde mîna în semn de salut, dar renunță.

– Numele meu e Ela Ribeira. Ela e o prescurtare de la Elanora.

– Mă bucur să te cunosc. Văd că ești ocupată cu pregătirea mesei.

– Da, foarte ocupată. Cred c-ar fi mai bine să vii mîine.

– A, du-te și termină-ți treaba! Nu mă supăr dacă o să aștept puțin.

Un alt băiat, mai mare decît Olhado, dar mai mic decît Ela, dădu buzna în cameră.

– N-ai auzit ce-a spus sora mea? Nu ești dorit în casa asta!

– Mă copleșiți cu amabilitatea voastră, spuse Ender. Numai că eu am venit să vorbesc cu mama voastră și o aștept pînă se întoarce de la lucru.

Cînd aduse vorba de mama lor, se văzură reduși la tăcere.

– Presupun că e la muncă. Dacă ar fi fost aici, cred că toate întîmplările astea curioase ar fi înfuriat-o serios.

Auzind acestea, Olhado schiță un zîmbet, dar băiatul mai mare se încruntă, iar pe chipul Elei apăru o expresie înciudată și îndurerată.

– De ce vrei s-o vezi *pe ea?* întrebă Ela.

– Adevărul e că vreau să vă cunosc pe toți. Zîmbi către băiatul mai mare: Tu probabil ești Estavão Rei Ribeira, botezat după Sfîntul Ștefan Martirul, cel care l-a văzut pe Iisus stînd de-a dreapta lui Dumnezeu.

– Ce știi tu despre astfel de lucruri, ateule?

– După cîte țin eu minte, Sfîntul Pavel era prin preajmă și ținea hainele celor care aruncau cu pietre în Ștefan. Sigur că pe vremea aceea nu era credincios. De fapt, cred că era considerat cel mai groaznic dușman al Bisericii. Și totuși, mai tîrziu s-a căit, adevărat? Așa că te sfătuiesc să vezi în mine nu un vrăjmaș al lui Dumnezeu, ci un apostol care încă nu a fost oprit pe drumul spre Damasc.

Săvîrșitorul zîmbi.

Băiatul îl fixă cu privirea și rămase cu buzele strînse.

– Tu nu ești Sfîntul Pavel!

– Dimpotrivă, spuse Săvîrșitorul. Sînt apostolul purcelușilor.

– *Pe ei* n-o să-i vezi niciodată. N-o să te lase Miro.

– Poate c-o să-l las, se auzi vocea lui Miro, aflat în pragul ușii.

Ceilalți se întoarseră imediat și-l văzură pășind înăuntru. Miro era tînăr, nu împlinise încă douăzeci de ani. Dar chipul și întreaga lui făptură păreau încărcate de răspunderi și suferințe care atîrnau mult prea greu pentru vîrsta lui. Ender observă cum îi făcură loc ceilalți. Nu se trăgeau din calea lui așa cum se retrag oamenii din fața cuiva de care se tem. Mai curînd se putea spune că se orientau în raport cu el, descriind parabole în jurul lui, de parcă ar fi fost centrul de greutate din acea încăpere și toate celelalte lucruri se mișcau datorită forței pe care o radia prezența lui.

Miro păși pînă în mijlocul încăperii și se opri în fața Săvîrșitorului. Privi totuși și către prizonierul acestuia.

– Dă-i drumul! spuse Miro cu o voce înghețată.

Ela îl atinse ușor pe braț.

– Miro, Grego a încercat să-l înjunghie.

Dar tonul ei părea să adauge: „Nu-i nimic, fii calm, Grego nu e în primejdie, iar omul acesta nu ne e dușman". Săvîrșitorul auzi toate acestea și avu impresia că și Miro le auzise.

– Grego, ți-am spus eu că într-o bună zi o să te legi de cineva căruia n-o să-i fie frică de tine, zise Miro.

Văzînd că un aliat al său îi devensie dintr-o dată dușman, Grego începu să plîngă:

– Mă omoară, mă omoară!

Miro îl privi cu răceală pe Ender. Poate că Ela avea încredere în Vorbitor, dar el era deocamdată bănuitor.

– *Îl fac să sufere,* recunoscu Ender. Descoperise că cea mai bună cale de a cîștiga încrederea oamenilor era să le spună adevărul. De fiecare dată cînd se zbate să scape, îl fac să-și aducă aminte că e prizonierul meu. Și încă nu s-a obișnuit cu gîndul ăsta.

Ender înfruntă privirea lui Miro şi acesta înţelese cererea nerostită. Nici nu mai insistă ca Grego să fie eliberat.

– Greguinho, nu te pot scoate din beleaua asta!

– Şi-l laşi să-l ţină? întrebă Estevão.

Miro făcu un gest către Estevão şi i se adresă lui Ender ca şi cum şi-ar fi cerut scuze.

– Toată lumea îi zice Quim. Porecla fusese pronunţată ca „rege" în Esenţială. Asta fiindcă al doilea nume al lui e Rei, dar acum a ajuns să-şi închipuie că domneşte prin drept divin.

– Ticălosule! îi azvîrli Quim peste umăr şi ieşi din cameră.

În acelaşi timp, ceilalţi se aşezară ca să sea de vorbă. Miro hotărîse să-l accepte pe străin, măcar temporar; prin urmare, puteau cu toţii să facă uitată pentru o vreme atitudinea bănuitoare. Săvîrşitorul se aşeză pe podea. Quara se cocoţă la loc în pat. Ela se rezemă cu spatele de perete. Miro îşi luă un scaun şi se aşeză în faţa Săvîrşitorului.

– De ce-ai venit în casa asta? întrebă Miro.

După cum pusese întrebarea, Săvîrşitorul înţelese imediat că el, ca Ela de altfel, nu destăinuise nimănui faptul că solicitase un Vorbitor, astfel că nici unul din ei nu ştia că celălalt aştepta sosirea Vorbitorului. Şi, de fapt, aproape sigur nu se aşteptaseră ca el să sosească atît de curînd.

– Ca să discut cu mama voastră.

Uşurarea lui Miro era aproape vizibilă, deşi nu făcu vreun gest prin care să se trădeze.

– E la muncă, se grăbi el să spună. Lucrează pînă tîrziu. Încearcă să creeze o specie de cartof care să reziste ierburilor de aici.

– Cum ar fi ştirul?

Zîmbi larg.

– Ai auzit deja despre asta? Nu, nu vrem ca el să fie un concurent *chiar atît* de puternic. Dar resursele de hrană de aici sînt cam limitate și nu ne-ar strica o completare. Pe de altă parte, știrul nu fermentează ca să se transforme într-o bătură bună. Minerii și fermierii au creat deja un mit din votcă, pe care o socotesc regina alcoolurilor obținute prin distilare.

Zîmbetul lui Miro înflori ca o rază de soare care pătrunde într-o peșteră profitînd de o crăpătură. Ender simți cum slăbește încordarea lor. Quara își legănă un picior încoace și încolo, ca o fetiță fără griji. Așa cum stătea, cu ochii pe jumătate închiși, astfel că luciul lor metalic nu ieșea atît de monstruos în evidență, Săvîrșitorul avea întipărită pe față o expresie de fericire nătîngă. Prin zîmbetul generos al Elei, buna dispoziție a lui Miro era răsplătită peste așteptări. Pînă și Grego se calmase și încetase să se mai zbată pentru a scăpa din strînsoarea brațelor lui Ender.

Apoi, căldura neașteptată pe care o simți în poală îl lămuri pe Săvîrșitor că Grego nu avea încă de gînd să renunțe la luptă. Prin autoeducație, Săvîrșitorul se obișnuise să nu răspundă impulsiv la acțiunile dușmanului, ci să hotărască în mod conștient cînd e momentul să dea frîu liber reflexelor. Șuvoiul de urină slobozit de Grego nu-l făcu decît să tresară imperceptibil. Știa la ce se așteptase Grego: după o exclamație furioasă, Săvîrșitorul ar fi trebuit să-l arunce dezgustat de pe genunchi. Iar atunci Grego ar fi fost liber – un adevărat triumf pentru el. Săvîrșitorul nu-i dădu satisfacția victoriei.

Cu toate acestea, era evident că Ela știa să citească expresia de pe chipul lui Grego. Făcu ochii mari și apoi dădu să pornească furioasă spre băiat.

– Greog, nemernic mic...

Săvîrșitorul clipi din ochi către ea și zîmbi, făcînd-o să se oprească locului.

– Grego mi-a făcut un mic dar. E singurul lucru pe care mi-l poate oferi; l-a făcut el însuși, iar prin asta e neprețuit. Țin atît de mult la el, încît îmi vine a crede că n-o să-i mai dau drumul în veci.

Grego mîrîi și se zbătu din nou cu sălbăticie ca să se elibereze.

– De ce-ai făcut asta? întrebă Ela.

– Așteaptă ca Grego să se poarte ca o ființă umană, o lămuri Miro. Asta cere efort, dar pînă acum nimeni altul nu s-a deranjat să încerce.

– *Eu am încercat,* spuse Ela.

– Ela e singura de aici care ne învață să ne purtăm omenește, spuse Săvîrșitorul care stătea încă pe podea.

– Să nu-i spuneți nimic ticălosului despre familia noastră! strigă Quim din cealaltă cameră.

Săvîrșitorul dădu din cap cu un aer grav, ca și cum tînărul Quim ar fi venit cu o propunere de o ținută intelectuală impecabilă. Miro chicoti, iar Ela își roti ochii și se așeză pe pat alături de Quara.

– Nu sîntem o familie prea fericită, constată Miro.

– Înțeleg, spuse Săvîrșitorul. După moartea atît de recentă a tatălui vostru...

Miro zîmbi răutăcios. Săvîrșitorul vorbi din nou:

– Cu tata atît de recent în viață, vrei să spui.

Ela și Miro aprobau fără rezerve acest sentiment. Dar Quim strigă din nou:

– Nu-i spuneți nimic!

– S-a purtat rău cu voi? întrebă Săvîrșitorul.

Nu se mișcă, deși urina începuse să se răcească și să miroasă.

– Nu ne-a bătut, dacă la asta te referi, răspunse Ela.

Dar Miro socoti că lucrurile merseseră prea departe.

– Quim are dreptate. Treaba asta ne privește numai pe noi.

– Ba nu! îl contrazise Ela. E și treaba lui!

– Cum vine asta?

– Fiindcă a venit să mărturisească moartea tatei, spuse Ela.

– Moartea tatei? făcu Săvîrșitorul. *Chupa pedras!* Tata a murit abia acum trei săptămîni!

– Eram în drum pentru a mărturisi altă moarte, explică Săvîrșitorul. Dar cineva a chemat un Vorbitor pentru moartea tatălui vostru, așa că voi mărturisi și pentru el.

– Împotriva lui! interveni Ela.

– Pentru el! întări Ender.

– Te-am adus aici pentru a rosti adevărul, spuse ea cu amărăciune, și tot adevărul despre tata se îndreaptă împotriva lui.

Tăcerea coborî apăsătoare, făcîndu-i să rămînă împietriți pînă cînd apăru Quim. O privea doar pe Ela.

– Deci tu l-ai chemat, spuse el în șoaptă. Tu.

– Ca să rostească adevărul! răspunse Ela.

Era evident că acuzația o rănea; Quim nu trebui să mai adauge că, aducîndu-l pe acest necredincios să le dezvăluie tuturor ceea ce rămăsese ascuns atîta vreme, Ela își trădase familia și Biserica. Toată lumea din Milagre e foarte bună și înțelegătoare, spuse ea. Profesorii noștri trec cu vederea lucrurile minore, cum ar fi furtișagurile lui Grego și tăcerea Quarei. Nimeni nu s-a supărat că n-a scos o vorbă la școală, nimeni! Se prefac toți că sîntem copii obișnuiți, nepoții lui Os Venerados, și atît de străluciți, nu-i așa, dacă avem un zenador și doi biologi în familie! Asta înseamnă prestigiu. Se făceau că nu văd cînd tata se îmbăta, devenea furios și, venind acasă, o bătea pe mama de nici nu mai putea să meargă!

– Ține-ți gura! strigă Quim.

– Ela! interveni și Miro.

– Iar tu, Miro, atunci cînd tata răcnea la tine, spunîndu-ţi lucruri îngrozitoare pînă nu mai puteai răbda și fugeai de acasă, alergai împleticit, pentru că nici măcar nu puteai să vezi...

– N-ai dreptul să-i spui toate astea, zise Quim.

Săvîrșitorul sări în picioare și, rămas în mijlocul camerei, se întoarse privindu-i pe rînd cu ochii lui inumani.

– De ce vreţi să tăinuiţi totul în continuare? întrebă el cu blîndeţe.

– Ce te doare pe tine? întrebă Quim. Ţie nu ţi-a făcut niciodată nimic. Tu îţi debranșai ochii și rămîneai cu căștile pe urechi, ascultînd *batuque*, sau Bach, sau cine știe ce...

– Îmi debranșam ochii? N-am făcut-o niciodată.

Se răsuci grăbit și păși spre terminalul care era în colțul cel mai îndepărtat față de ușă. Cu cîteva mișcări iuți activă terminalul, apoi apucă un cablu de conectare a interfeței și îl fixă în priza din ochiul drept. Era o simplă conectare la computer, dar ea trezi în mintea Săvîrșitorului înfiorătoarea imagine a unui uriaș din al cărui ochi sfîrtecat se scurgea un lichid, în timp ce Ender pătrundea tot mai adînc, ajungînd pînă la creier și făcîndu-l să se prăbușească mort la pămînt. Pentru o clipă, simţi că îngheaţă, dar imediat își dădu seama că amintirea nu era reală – ea îi rămăsese întipărită în timpul unui joc pe care-l exersase la Școala de Luptă. Asta se întîmplase cu trei mii de ani în urmă, însă pentru el trecuseră doar douăzeci și cinci de ani, o perioadă prea scurtă pentru ca amintirea să-și piardă din forță. Amintirile și visele lui despre moartea uriașului erau acelea pe care gîndacii le extrăseseră din mintea lui și le transformaseră într-un semnal lăsat anume pentru el; ele îl conduseseră pînă la gogoașa Mătcii.

Dar acum vocea lui Jane îl readuse la realitate. Ea îi șopti prin nestemată:

– Dacă ți-e totuna, în timp ce ochiul e legat de computer o să extrag tot ce a memorat.

Apoi deasupra terminalului apăru o scenă. Nu era holografică, imaginea era, în schimb, ca un basorelief, așa cum percepe un singur observator. Se petrecea în aceeași cameră în care se aflau acum, văzută de pe locul în care stătuse Săvîrșitorul cu cîteva momente mai devreme – părea să fie locul lui preferat. În mijlocul camerei se găsea un bărbat solid, puternic și violent, vînturîndu-și mîinile prin aer în timp ce-i arunca vorbe grele lui Miro, care stătea ca mut, cu capul plecat, privindu-și tatăl fără să dea semne de furie. Nu se auzea nici un sunet, era doar o înregistrare vizuală.

– Ai uitat? șopti Săvîrșitorul. Ai uitat cum era?

În scena de pe terminal, Miro se întoarse într-un tîrziu și plecă; Marcão îl urmări pînă la ușă și continuă să răcnească. Apoi se întoarse în cameră și rămase pe loc, gîfîind ca un animal extenuat de urmărirea vînatului. În imagine, Grego alergă către tatăl lui și i se agăță de picior, strigînd și el către ușă, iar chipul lui arăta fără tăgadă că se făcea ecoul cuvintelor cumplite adresate lui Miro. Marcão desprinse mîinile copilului din jurul piciorului și păși cu hotărîre în camera cealaltă.

– Nu am sunet, spuse Olhado. Dar încă poți să auzi, nu?

Ender îl simți pe Grego tremurîndu-i pe genunchi.

– Uite, o lovitură, un zgomot puternic – ea cade pe podea, simți în carnea ta cum se lovește trupul ei de beton?

– Taci, Olhado! îl rugă Miro.

Scena memorată de computer se încheie.

– Nu-mi vine să cred că ai păstrat imaginile acelea, spuse Ela.

Fără să facă nici un efort să se ascundă, Quim plîngea.

– Eu l-am ucis, murmură el. L-am ucis, ucis, ucis.

– Ce tot vorbeşti acolo? răbufni Miro exasperat. Suferea de o boală neiertătoare, era congenitală.

– M-am rugat să moară! urlă Quim. Chipul îi era împurpurat de mînie sălbatică, iar lacrimile, mucii şi scuipatul se amestecară în jurul buzelor sale. M-am rugat Fecioarei, m-am rugat la Iisus, m-am rugat la Bunicul şi Bunica, am spus că o să merg în iad dacă el o să moară, iar ei au făcut-o, şi acum o să ajung aoclo şi *nu-mi pare rău!* Dumnezeu să mă ierte, dar mă bucur!

Suspinînd şi abia ţinîndu-se pe picioare, ieşi din cameră. Se auzi bubuitul unei uşi trîntite.

– Ei bine, iată o nouă minune adeverită care e pusă pe seama lui Os Venerados, spuse Miro. Sfinţenia este asigurată.

– Ţine-ţi gura! se răsti Olhado.

– Şi el e acela care ne spunea mereu că Iisus voia ca noi să-l iertăm pe nenorocit, adăugă Miro.

Aflat încă pe genunchii lui Ender, Grego începu să tremure atît de nestăpînit încăt Săvîrşitorul se îngrijoră. Îşi dădu seama că Grego şopteşte ceva. Ela observă înaintea celorlalţi suferinţa lui Grego şi îngenunche în faţa băiatului.

– Plînge. Nu l-am văzut niciodată bocind astfel...

– Tăticu', tăticu', tăticule! şoptea Grego.

Tremurăturile se transformară în scuturături puternice, aproape convulsive prin violenţa lor.

– Se teme de tata? întrebă Olahdo.

Chipul lui trăda o profundă îngrijorare pentru starea lui Grego. Spre uşurarea Săvîrşitorului, feţele tuturor erau îndurerate. Deci în familia asta exista şi *iubire,* nu numai solidaritate între cei siliţi să trăiască atîţia ani sub apăsarea unui tiran.

– Tăticul tău nu mai e, spuse Miro mîngîietor. Acum nu trebuie să te mai temi.

Ender clătină din cap.

– Miro, începu el, nu ai văzut memoria lui Olhado? Copiii nu-și judecă tații, ci îi iubesc. Grego s-a străduit din răsputeri să semene cu Marcão Ribeira. S-ar putea ca voi, restul copiilor, să vă fi bucurat să-l vedeți mort, dar pentru Grego a fost sfîrșitul lumii.

La asta nu se gîndise nici unul dintre ei. Chiar și acum ideea li se părea dezgustătoare; Săvîrșitorul îi văzu cum se cutremură de groază. Și totuși știau că acesta era adevărul. Acum însă, cînd Săvîrșitorul le-o spusese atît de răspicat, înțelegeau că așa stăteau lucrurile.

– *Deus nos perdos!* murmură Ela. Dumnezeu să ne ierte!

Ela întinse mîinile ca să-l ia pe Grego. El o respinse. În schimb, făcu așa cum anticipase Săvîrșitorul, și tocmai de aceea era pregătit pentru ce avea să se întîmple. Întrucît strînsoarea mai slăbise, Grego se întoarse, își azvîrli brațele în jurul gîtului Săvîrșitorului și începu să plîngă amar, cu hohote de nestăvilit.

Ender le vorbi calm celorlalți, care urmăreau neputincioși scena:

– Cum ar fi putut să-și arate suferința *față de voi,* cînd știa cît îi urîți?

– Noi nu l-am urît niciodată pe Grego! spuse Olhado.

– Ar fi trebuit să-mi dau seama, susținu Miro. Știam că suferă mai mult decît noi, dar niciodată nu m-am gîndit că...

– Nu vă căutați vină! le spuse Săvîrșitorul. Doar un străin poate vedea și înțelege asemenea lucruri.

O auzi pe Jane șoptindu-i la ureche: „Mereu mă uimești, Andrew, cu felul în care transformi oamenii în plasmă".

Săvîrșitorul nu-i putea răspunde, pentru că ea oricum nu l-ar fi crezut. Nu el plănuise ca lucrurile să evolueze așa, ci improvizase din mers. De unde să știe că Olhado va avea o înregistrare ca dovadă a sălbăticiei lui Marcão față de familie? Singura intuiție autentică fusese în ceea ce-l privea pe Grego, dar pînă și aceasta în mod instinctiv; simțise că el căuta cu disperare pe cineva care să-și exercite autoritatea asupra lui, o persoană care să-i fie ca un tată. Și tocmai fiindcă propriul tată fusese crud, Grego percepea doar cruzimea ca pe o dovadă de dragoste și tărie. Lacrimile lui, care acum udau gîtul Săvîrșitorului, erau la fel de fierbinți ca urina care îi scăldase genunchii mai devreme.

Intuise ce va face Grego, însă Quara reuși să-l ia prin surprindere. Pe cînd ceilalți îl priveau pe Grego plîngînd tăcut, ea se ridică de pe pat și merse țintă spre Săvîrșitor. Îl fulgeră printre gene cu o privire furioasă.

– Duhnești! spuse ea cu hotărîre în glas.

Apoi ieși mîndră din cameră și plecă spre partea din spate a casei.

Miro reuși cu greu să-și stăpînească rîsul, iar Ela zîmbi. Săvîrșitorul ridică din sprîncene, de parcă ar fi vrut să spună: „Chiar și cînd cîștigi pierzi ceva".

Olhado păru să audă cuvintele nerostite. De pe scaunul lui de lîngă terminal, băiatul cu ochi metalici spuse încet:

– Și tu cîștigi alături de ea. E singura vorbă pe care a rostit-o cuiva din afara familiei în ultimele luni.

„Dar eu nu-s din afara familiei", spuse Săvîrșitorul în gînd. „N-ați observat? Acum *fac parte* din familie, fie că vă place, fie că nu. Fie că-mi place, fie că nu."

După o vreme, Grego încetă să mai suspine. Adormise. Săvîrșitorul îl duse în brațe pînă la pat; Quara dormea deja în celălalt pat din cameră. Ela îl ajută pe

Săvîrșitor să-l dezbrace pe Grego de pantalonii îmbibați de urină și să-l îmbrace cu ceva ușor și larg. Săvîrșitorul avea mîini pricepute și blînde, iar Grego nu se trezi.

Cînd se întoarse în camera din față, Miro îl măsură pe Săvîrșitor cu un ochi cinic.

– Ei bine, Vorbitorule, ai de ales. Pantalonii mei sînt prea strîmți și scurți între picioare, iar ai tatei ți-ar cădea în vine.

Lui Ender îi trebui doar o clipă ca să-și aducă aminte. Urina se uscase de mult.

– Nu-ți face griji, îl liniști el. Mă pot schimba cînd ajung acasă.

– Mama n-o să sosească decît peste vreo oră. Doar ai venit să vorbești cu ea, nu? Pînă atunci, poți să-ți cureți pantalonii.

– Atunci dă-mi-i pe-*ai tăi*, spuse Săvîrșitorul. Îmi asum riscul să pocnească pe mine.

8

DONA IVANOVA

Asta înseamnă să te autoamăgeşti toată viaţa. Treci dincolo şi descoperi ceva, un element vital, şi cînd te întorci la Staţiune scrii un raport golit de orice conţinut, care nu cuprinde nimic din ce ai deprins prin contaminare culturală.

Eşti prea tînăr ca să înţelegi ce tortură reprezintă asta. Eu şi tata am început să procedăm astfel fiindcă n-am mai suportat să tăinuim cunoştinţele noastre faţă de purceluşi. La fel ca mine, de altfel, vei descoperi că e la fel de dureros să ascunzi cunoştinţe faţă de colegii noştri, oamenii de ştiinţă. Cînd îi vezi zbătîndu-se să găsească răspuns la o întrebare şi ştii că deţii informaţia care ar putea să-i scoată lesne din punctul mort în care au ajuns, cînd îi vezi ajungînd atît de aproape de adevăr şi apoi, din cauza absenţei informaţiilor pe care le ai tu, bătînd în retragere, lăsînd deoparte concluziile corecte şi căzînd din nou în greşeală, nu ai fi om dacă nu ai avea un sentiment de nemărginită suferinţă.

Trebuie să vă reamintiţi mereu: asta e legea lor, calea pe care au ales-o. Ei sînt aceia care au înălţat zidul între ei înşişi şi adevăr şi nu ne-am alege decît cu pedeapsa,

dacă le-am spune cît de ușor și definitiv a fost trecută această opreliște. Căci pentru fiecare om de știință framling care tînjește după adevăr există alți zece descabecados *(„descreierați") fără de minte care disprețuiesc cunoașterea, care niciodată nu concep o ipoteză nouă, a căror muncă se limitează la studierea scrierilor unor adevărați oameni de știință, cu scopul de a vîna erori neînsemnate, contradicții sau devieri de la metodă. Aceste lipitori vor citi cu lupa orice raport pe care-l faci și, dacă ești neglijent o singură dată, sigur te vor prinde.*

Asta înseamnă că nici măcar nu poți menționa un purceluș al cărui nume e derivat din contaminarea culturală: „Cești", le va sugera că i-am învățat olăritul rudimentar, „Calendar" și „Secerătorul" vor sări în ochi. Și nici Dumnezeu însuși nu ne-ar mai salva dacă ar afla de numele de „Săgeată"!

Memorandum al lui Libertade Figueira de Medici către Ouanda Figueira Mucumba și Miro von Hesse, extras din fișierele lusitane prin ordin congresional și înaintat ca probă în procesul in absentia intentat xenologilor de pe Lusitania sub acuzațiile de trădare și încălcare a legii.

Novinha zăbovea în Stațiunea Biologilor, cu toate că-și terminase activitatea propriu-zisă de mai bine de o oră. Plantelor de cartofi clonați le mergea de minune în soluțiile nutritive; acum mai avea de făcut doar observațiile zilnice pentru a vedea care dintre modificările genetice va produce plantele cele mai rezistente și cu rădăcina cea mai viguroasă.

„Dacă nu mai am nimic de făcut, de ce nu mă duc acasă?" La întrebarea asta nu avea răspuns. Copiii aveau nevoie de ea, era limpede; nu le făcea nici un serviciu

plecînd dimineața în zori și întorcîndu-se acasă după ce mai toți erau adormiți. Și chiar și acum, știind că ar trebui să plece, stătea privind lung obiectele din laborator fără să vadă ceva, fără să facă ceva, fără să fie ceva.

Socoti că era momentul să pornească spre casă și nu reuși să priceapă de ce nu simțea nici o bucurie la gîndul acesta. „La urma urmei, ținu să-și reîmprospăteze memoria, Marcão e mort. A murit acum trei săptămîni. Nici o zi în plus sau în minus. A făcut tot ce trebuia și eu am făcut tot ce a vrut el, dar toate motivațiile noastre își dăduseră duhul cu patru ani înainte ca el să putrezească definitiv. În această perioadă n-am trăit nici măcar o clipă de iubire împreună, dar nici nu m-am gîndit vreodată să-l părăsesc." Divorțul ar fi fost imposibil, însă separarea ar fi fost suficientă. Pentru a pune capăt bătăilor. Chiar și acum îi mai înțepenea șoldul și uneori o durea – asta de la ultima confruntare, cînd el o azvîrlise pe podeaua de beton. „Ce amintiri încîntătoare ai lăsat în urmă, *Ção*, cîine de soț ce mi-ai fost!"

Durerea din șold o săgetă exact în clipa în care se gîndi la ea. Dădu din cap, parcă satisfăcută. „Exact ceea ce merit, și are să-mi pare rău cînd o să-mi treacă."

Se ridică și păși fără a șchiopăta, chiar dacă durerea era mai mult decît suficientă ca s-o silească să-și forțeze șoldul. „N-o să mă cocoloșesc, n-o să mă menajez deloc. O merit cu vîrf și îndesat."

Ieși pe ușă și o închise în urma ei. Imediat după aceea, computerul stinse toate luminile, mai puțin cele necesare diferitelor plante aflate în fază de fotosinteză forțată. Își iubea plantele, micile ei fiare, cu o înfocare uimitoare. „Creșteți, striga ea către ele zi și noapte, creșteți și vă înmulțiți!" Suferea pentru cele care nu reușeau și le smulega din cultură numai atunci cînd era clar că nu mai aveau nici o șansă. Acum, în timp ce se îndepărta de

stațiune, încă putea să audă muzica lor subconștientă, țipetele celulelor microscopice care creșteau, se divizau și se dezvoltau în structuri tot mai complicate. Pleca dinspre lumină spre beznă, dinspre viață spre moarte, și suferința sufletească se adîncea într-o perfectă sincronizare cu umflarea încheieturilor.

Cînd ajunse pe coama dealului și se apropie de casă, văzu crîmpeie de lumină ce răzbăteau prin ferestre. Camera Quarei și a lui Grego era cufundată în întuneric; nu va trebui să suporte acuzațiile lor neiertătoare, tăcerea Quarei și răutatea sălbatică și îndărătnică a lui Grego. Dar erau prea multe lumini aprinse, chiar și în propria cameră, și în camera din față. Se întîmpla ceva neobișnuit, iar ei nu-i plăceau lucrurile neobișnuite.

Olhado stătea în camera de zi, ca de obicei, avînd căștile pe urechi; în seara aceasta totuși avea mufa de interfață cuplată la ochi. Bineînțeles că extrăgea din computer vechi amintiri vizuale sau probabil că le încărca pe cele pe care le purtase cu el. La fel ca în alte asemenea momente, ar fi vrut să-și poată descărca mintea de amintirile vizuale și să-și curețe memoria de ele, pentru a le putea înlocui cu altele, mai plăcute. Amintirea cadavrului lui Pipo era printre cele de care s-ar debarasa cu bucurie, pentru a o înlocui cu vreuna dintre zilele minunate și strălucitoare cînd se aflau toți trei în Stațiunea Zenadorilor. Și trupul lui Libo înfășurat în pînză, carnea lui dulce ținută laolaltă doar de țesătură; ar prefera să aibă alte amintiri despre trupul lui, atingerea buzelor, expresivitatea palmelor lui. Dar amintirile plăcute au fugit, îngropate prea adînc în durere. „Zilele acelea frumoase, pe toate le-am furat, iar ele mi-au fost răpite și înlocuite cu ceea ce meritam."

Olahdo se întoarse cu fața spre ea, iar cablul de legătură pornit din ochi îi produse o impresie dezgustătoare. Nu reuși să-și rețină tresărirea, rușinea. „Îmi pare rău",

spuse ea în gînd. „Fără îndoială că ai fi avut ochi dacă aveai altă mamă. Lauro, te-ai născut pentru a fi cel mai bun, cel mai sănătos, cel mai întreg dintre copiii mei, dar bineînţeles că nimic zămilist de pîntecele meu nu putea rămîne intact prea multă vreme."

Nu spuse nimic din toate acestea, desigur, aşa cum nici Olhado nu-i adresă vreo vorbă. Se întoarse pentru a merge în camera ei, să vadă de ce era lumina aprinsă.

– Mamă, începu Olhado.

Îşi scoase căştile şi deconectă cablul din ochi.

– Da?

– Avem un oaspete, spuse el. Vorbitorul.

Simţi că îngheaţă. „Nu în seara asta", strigă ea fără cuvinte. Ştia totuşi că nu va voi să-l vadă nici mîine, nici poimîine, niciodată.

– Pantalonii îi sînt curaţi acum şi s-a dus în camera ta ca să şi-i schimbe. Sper că nu te superi.

Ela apăru din bucătărie.

– Ai venit, spuse ea. Am pregătit nişte *cafezinhos*, am una şi pentru tine.

– O să aştept afară pînă pleacă, spuse Novinha.

Ela şi Olhado se uitară unul la altul. Novinha înţelese pe dată că o priveau ca pe o problemă ce trebuia rezolvată; că ei aprobau ceea ce voia să facă aici Vorbitorul. „Ei, aflaţi că sînt o şaradă pe care nu voi o veţi dezlega."

– Mamă, nu e aşa cum a zis episcopul, spuse Olhado. E *bun*.

Novinha îi răspunse cu un sarcasm usturător:

– De cînd ai devenit *tu* expert în bine şi rău?

Ela şi Olhado schimbară din nou priviri. Ştia ce gîndeau. „Ei, asta-i, dragi copii, nu puteţi. Sînt de neconvins, aşa cum şi Libo a descoperit asta zi de zi. N-a reuşit să-mi smulgă secretul. Nu e vina mea că a murit."

Dar Ela și Olhado reușiseră să o facă să se răzgîndească. În loc să plece de acasă, Novinha se retrase în bucătărie, trecînd pe lîngă Ela, rămasă în cadrul ușii, dar fără să o atingă. Ceștile minuscule erau aranjate în cerc pe masă, iar ceainicul aburind la mijloc. Se așeză și-și puse brațele pe tăblie. „Deci Vorbitorul se află aici și a făcut primul drum la ea. Dar unde să se ducă? E greșeala mea că a sosit, nu? Încă o persoană căreia i-am tulburat viața, așa cum am distrus-o pe-a copiilor mei, pe-a lui Marcão, Libo, Pipo și pe-a mea."

O mînă puternică, masculină și totuși fină, trecu peste umărul ei, apucă ceainicul, și prin gîtul delicat și grațios curse un firicel de cafea fierbinte în ceștile mici de cafezinho.

– *Posso derramar?* rosti el.

„Ce întrebare neroadă, de vreme ce deja turna!" Vocea lui era însă tandră, pronunția portugheză îndulcită de suave inflexiuni castiliene. „Deci spaniol?"

– *Desculpa-me,* șopti ea. Iartă-mă. *Trouxe o senhor tantos quilômetros...*

– Dona Ivanova, zborul interstelar nu se măsoară în kilometri. Îl măsurăm în ani.

Cuvintele lui păreau o acuzație, dar vocea era melancolică, ba chiar indulgentă și mîngîietoare. „M-aș putea lăsa sedusă de vocea asta. Glasul acesta minte."

– Dacă aș putea anula călătoria ca să-ți înapoiez cei douăzeci și doi de ani, aș face-o. Am greșit chemîndu-te. Îmi pare rău.

Glasul îi părea șters, neconvingător. De vreme ce întreaga ei viață era o minciună, pînă și scuzele sunau fals.

– Deocamdată nu simt scurgerea timpului, spuse Vorbitorul. Rămase în spatele ei, astfel că Novinha nu-i văzuse chipul. Pentru mine a trecut doar o săptămînă de cînd m-am despărțit de sora mea. E singura rudă în viață.

Fiica ei nu se născuse la plecarea mea, iar acum o fi terminat colegiul, s-o fi măritat şi probabil că are chiar şi copii. N-o voi cunoaşte. În schimb, i-am cunoscut pe copiii *tăi,* Dona Ivanova.

Ea ridică ceaşca şi o goli dintr-o înghiţitură, cu toate că-şi arse limba şi gîtlejul, iar stomacul i se revoltă.

– Îţi închipui că-i cunoşti doar după cîteva ore petrecute cu ei?

– Mai bine decît tine, Dona Ivanova.

Novinha o auzi pe Ela scoţînd o exclamaţie mută auzind afirmaţia îndrăzneaţă a Vorbitorului. Şi, cu toate că era posibil ca vorbele lui să exprime adevărul, o înfuria faptul că tocmai un străin îi spunea aşa ceva. Se întoarse ca să-l vadă, să-l fulgere cu privirea, dar el se mişcase, nu mai era în spatele ei. Se uită în partea cealaltă şi, în cele din urmă, se ridică în picioare, căutîndu-l din ochi, dar el ieşise din cameră. Ela stătea tot în uşă, privind intrigată.

– Întoarce-te! spuse Novinha. Nu se poate să-mi vorbeşti astfel şi să-mi întorci spatele!

Dar el nu-i răspunse. Novinha auzi în schimb un zvon de rîsete potolite venind dinspre partea din spate a casei. Plecă în căutarea sursei zgomotului. Trecu prin camere pînă ajunse în ultima. Miro şedea pe patul ei şi Vorbitorul stătea lîngă uşă, şi amîndoi rîdeau. Miro o văzu pe mama lui şi zîmbetul îi dispăru de pe chip. Se simţi străfulegrată de durere. De ani de zile nu-l văzuse zîmbind, uitase chiar cît de mult i se lumina faţa, exact ca a tatălui său; iar venirea ei alungase acel zîmbet.

– Am venit să discutăm aici fiindcă Quim s-a supărat rău, explică Miro. El a făcut patul.

– Nu cred că Vorbitorului îi pasă dacă patul era făcut sau nu, îi răspunse rece Novinha. Aşa e, Vorbitorule?

– Ordinea şi dezordinea îşi au farmecul lor, spuse Ender.

Nici acum nu se întoarse cu fața spre ea, iar ea se bucură, pentru că nu era obligată să-i vadă expresia ochilor cînd îi va transmite amarul ei mesaj.

– Vorbitorule, trebuie să-ți spun că ai venit doar ca să te afli în treabă, începu ea. Urăște-mă, dacă vrei, dar nu mai ai ce să mărturisești. Pe vremea aceea eram o fetișcană fără minte. În naivitatea mea, am crezut că îmi va răspunde autorul cărții „Matca și Hegemonul". Pierdusem pe cineva care îmi fusese ca un părinte și aveam nevoie de consolare.

Ender se întoarse abia acum spre ea. Era un bărbat destul de tînăr, mai tînăr decît ea, și, prin sclipirea înțelegătoare din ochi, părea seducător. „*Perigoso*", socoti ea. „E primejdios, frumos, m-aș putea îneca în strălucirea asta."

– Dona Ivanova, spuse el, după ce-ai citit „Matca și Hegemonul" cum de ți-ai închipuit că autorul ei ar putea aduce *alinare?*

În locul ei răspunse Miro – Miro cel scump la vorbă –, care interveni în discuție cu o vioiciune pe care Novinha n-o mai văzuse la el de cînd era copil.

– Am citit-o, spuse el, și Vorbitorul original a scris povestea Mătcii cu deosebită compasiune.

Ender surîse trist.

– Dar nu a scris-o *pentru* gîndaci, așa e? A dedicat-o omenirii, care încă sărbătorea nimicirea gîndacilor ca pe o victorie măreață. A scris-o neiertător, pentru a transforma mîndria oamenilor în regret, bucurie și suferință. Iar acum ființele umane au uitat cu desăvîrșire că i-au urît cîndva pe gîndaci, că au cinstit și preamărit cîndva un nume care a ajuns detestat...

– Poți spune orice, interveni Ivanova. Se numea Săvîrșitorul și a distrus tot ce a atins. „Ca mine", încheie ea în gînd.

– Aşa? Şi ce ştii despre el? (Vocea lui şuieră ca o coasă care retează nemilos iarba.) De unde ştii că nu a atins nimic cu blîndeţe? Că nu a existat cineva care să-l iubească sau să fie binecuvîntat de dragostea lui? „A distrus tot ce a atins" – asta e o minciună care nu poate exprima adevărul despre nici o fiinţă umană care a trăit vreodată.

– Asta ţi-e doctrina, Vorbitorule? Atunci înseamnă că nu ştii prea multe.

Luase o atitudine sfidătoare, dar încă o speria mînia lui. Crezuse că blîndeţea lui era la fel de neclintită ca a unui confesor.

Şi, aproape imediat, expresia de mînie dispăru de pe chipul lui.

– Poţi avea conştiinţa uşurată, o linişti el. Apelul tău m-a făcut să pornesc în călătorie, dar, în timp ce eram pe drum, au mai solicitat şi alţii un Vorbitor.

– Da?

„Oare cine altul cunoştea îndeajuns de bine « Matca şi Hegemonul » ca să-şi dorească un Vorbitor, cine se mai simţea independent de episcopul Peregrino ca să îndrăznească aşa ceva?"

– Dacă-i adevărat, atunci de ce te afli în casa *mea?*

– Fiindcă am fost chemat să rostesc moartea lui Marcos Maria Ribeira, fostul tău soţ.

Înspăimîntătoare perspectivă.

– A lui? Cine vrea să se gîndească din nou la el acum, după ce a murit?

Vorbitorul nu-i răspunse, dar Miro rupse pe neaşteptate tăcerea:

– Grego, de exemplu. Vorbitorul ne-a arătat ceea ce ar fi trebuit să pricepem de mult: băiatul tînjeşte după tatăl lui şi crede că noi toţi îl urîm...

– Asta-i psihologie de doi bani, i-o reteză Novinha. Avem şi noi terapeuţi aici, dar nici ei nu fac multe parale.

Din spatele ei se auzi vocea Elei:

– Mamă, eu l-am chemat să mărturisească moartea tatei. Am crezut că vor trece zeci de ani pînă va sosi, dar mă bucur că acum se află aici și ne poate ajuta.

– Cu ce ne poate ajuta?

– Mamă, a făcut-o deja. Grego a adormit îmbrățișîndu-l, iar Quara i-a vorbit.

– În realitate, i-a spus că duhnește, o lămuri Miro.

– Ceea ce probabil că era adevărat, spuse Ela, fiindcă Greguinho și-a făcut nevoile în poala lui.

Miro și Ela izbucniră în rîs amintindu-și scena, iar Vorbitorul nu-și putu reține un zîmbet. Asta o descumpăni pe Novinha mai mult decît ar fi crezut – în casa ei nu mai fusese o atmosferă atît de relaxată de cînd Marcão o adusese aici pe Novinha, adică la un an după moartea lui Pipo. Fără să vrea, Novinha își aminti de bucuria pe care o simțise la nașterea lui Miro, cînd Ela era încă mică, de primii ani ai existenței lor, de bolboroseala lui Miro la orice vedea, de pașii nesiguri ai Elei prin toată casa, urmărindu-l, de copiii care se jucau împreună și se tăvăleau prin iarbă la doi pași de pădurea purcelușilor, aflată dincolo de gard; încîntarea pe care o simțea față de copii era cea care îl otrăvea pe Marcão și-l făcea să-i urască pe amîndoi, pentru că știa că nici unul nu-i al lui. În momentul nașterii lui Quim, casa devensie un cuib al discordiei, și de aceea Quim n-a reușit să învețe să rîdă nestînjenit decît atunci cînd părinții nu erau de față. Asemui rîsul lui Miro și al Elei cu ridicarea bruscă a unei perdele groase și întunecate; pe neașteptate, se făcuse din nou lumină într-un moment cînd Novinha uitase că în afară de noapte mai existau și alte momente ale zilei.

Cum de îndrăznea străinul acesta să dea buzna în casa ei și să dărîme toate baricadele înălțate de ea?

– Nu accept, spuse ea. Nu ai dreptul să scotocești prin viața soțului meu.

El înalţă sprîncenele a mirare. Novinha cunoştea prevederile Codului Stelar la fel de bine ca oricine altcineva, deci îşi dădea seama că el avea nu numai dreptul, ci chiar beneficia de protecţia legii în strădania de a descoperi adevărul despre viaţa defunctului.

– Marcão a fost un om îngrozitor, insistă ea, şi dacă se va spune adevărul despre el, asta nu va provoca decît durere.

– Ai dreptate zicînd că rostirea adevărului despre el va aduce numai durere, dar nu fiindcă a fost un om îngrozitor, o corectă Vorbitorul. Dacă aş spune doar ce ştie deja toată lumea –, că şi-a detestat copiii şi şi-a bătut soţia şi că umbla beat din bar în bar pînă cînd îl trimiteau poliţiştii acasă – atunci n-aş provoca decît suferinţă, e adevărat? Aş da un prilej de mare satisfacţie unora, pentru că în cazul ăsta toţi oamenii ar fi convinşi că părerea lor despre el a fost corectă, de la început pînă la sfîrşit. A fost un gunoi, aşa că bine i-au făcut că l-au tratat ca pe o zdreanţă.

– Şi tu crezi că *n-a fost?*

– Cînd înţelegi dorinţele unei fiinţe umane, nici una nu e de lepădat. Nici o viaţă nu este lipsită de sens. Dacă le înţelegi gîndurile cele mai intime, pînă şi cei mai răi oameni au făptuit lucruri generoase care au spălat măcar o parte din păcatele lor.

– Dacă dai crezare unei asemenea idei înseamnă că eşti mai neştiutoir decît pari, spuse Novinha.

– Chiar aşa? exclamă Vorbitorul. Abia acum două săptămîni am auzit de solicitarea ta. Atunci te-am studiat şi, Novinha, chiar dacă tu nu-ţi aminteşti, eu te am în minte ca pe o fată dulce, frumoasă şi bună. Şi înainte ai fost o singuratică, dar Pipo şi Libo te-au cunoscut şi te-au considerat demnă de iubire.

– Pipo era deja mort.

– Dar te-a iubit.

– Nu știi nimic, Vorbitorule! Erai la douăzeci și doi de ani depărtare! În plus, nu despre *mine* spuneam că nu valorez nimic, ci despre Marcão.

– Dar tu ești convinsă că nu-i așa, Novinha. Pentru că tu cunoști acel unic gest de bunătate și generozitate care mîntuiește viața bietului om.

Novinha nu înțelese de ce era atît de îngrozită, dar simți că trebuie să-l împiedice pe Vorbitor să continue, cu toate că nu-și dădea nicidecum seama ce act generos își închipuia el că descoperise în viața lui Ção.

– Cum de îndrăznești să-mi spui pe nume? strigă ea. De patru ani nimeni nu mi s-a adresat astfel!

Ca răspuns, el ridică mîna și-și trecu degetele ușor peste obrazul Novinhei. Un gest timid, aproape adolescentin; îi aducea aminte de Libo și îi era peste putință să-l suporte. Îi prinse mîna și o îndepărtă furioasă, apoi îl împinse deoparte și trecu pe lîngă el.

– Ieși afară! strigă ea la Miro.

Fiul se ridică iute și porni cu spatele spre ușă. Privindu-i chipul, Novinha înțelese că, în ciuda atîtor lucruri curioase la care fusese martor în casa asta, prin ieșirea ei mînioasă de acum reușise să-l surprindă încă o dată pe Miro.

– N-o să obții nimic de la mine! răcni ea către Vorbitor.

– Nici n-am venit să-ți răpesc ceva, spuse el calm.

– Și nici nu vreau ceva din ce-ai avea de oferit! Pentru mine ești un nimeni, auzi? Tu ești acela care nu valorează nimic! *Lixo, ruina, estrago – vai fora d'aqui, não tens direito estar em minha casa!* N-ai dreptul să intri în casa mea!

– *Não es estrago,* șopti el, *es solo fecundo, e vou plantar jardim ai.*

Apoi, înainte ca ea să poată răspunde, închise uşa şi plecă.

Era adevărat că nu avea ce să-i răspundă, fiindcă vorbele lui sunaseră scandalos. Îl făcuse *estrago*, dar el răspunsese de parcă Novinha şi-ar fi recunsocut *singură* pustiul din inimă. Ea îi vorbise pe un ton batjocoritor, folosind insultătorul *tu* familiar în loc de *o Senhor* sau alt termen politicos. Şi totuşi, cînd el îi răspunsese cu aceiaşi termeni, cu aceeaşi familiaritate, totul sunase astfel. „Eşti un sol fertil şi te voi transforma într-o grădină." Erau vorbe pe care doar un poet i le-ar spune iubitei sau poate un soţ soţiei, iar acel *tu* era intim, lipsit de aroganţă. „Cum de-a îndrăznit?" şopti ea, atingîndu-şi obrazul pe care i-l mîngîiase Vorbitorul. „E cu mult mai crud decît mi-am imaginat vreodată că ar putea fi un Vorbitor. Episcopul Peregrino a avut dreptate. E primejdios infidelul, anticristul, pătrunde obraznic în cotloane ale inimii pe care le-am păstrat ca pe-un pămînt sfinţit, acolo unde nu am îngăduit nimănui să sălăşluiască. Calcă în picioare puţinele mlădiţe care se agaţă cu disperare de viaţă în acel sol pietros. Cum de îndrăzneşte? Mai bine muream decît să-l cunosc; cu siguranţă că o să-mi schimbe viaţa cu totul pînă o să termine ce are de făcut aici."

Îşi dădu seama ca prin vis că cineva plîngea. Quara. Bineînţeles că strigătele o treziseră; ea nu dormea niciodată profund. Novinha aproape că deschise uşa ca să intre în cameră şi s-o liniştească, dar apoi plînsul încetă şi auzi o voce de bărbat cîntîndu-i Quarei ca s-o adoarmă. Cîntecul era într-o altă limbă. Novinha avu impresia că în germană sau nordică; dar, în orice limbă ar fi fost, nu reuşi să înţeleagă vorbele. Însă ştia cine cînta şi pricepu că acum Quara era alinată.

Novinha nu mai trăise asemenea spaime de cînd înţelesese pentru prima oară că Miro hotărîse să devină

zenador și să calce pe urmele celor doi bărbați măcelăriți de purcelușii. „Omul acesta destramă plasa în care e încîlcită familia mea și ne adună din nou pe toți laolaltă; dar, făcînd asta, îmi va descifra secretele. Dacă va descoperi cum a murit Pipo și va rosti adevărul, atunci Miro va afla aceeași taină, și asta îl va ucide. Nu vreau să le mai ofer ofrande purcelușilor, au devenit zeități prea crude pentru ca eu să le mai venerez."

Mai tîrziu, în timp ce stătea în pat cu ușa închisă, încercînd să adoarmă, prinse cîteva rîsete din camera din față și de această dată reuși să-i distingă pe Quim și pe Olhado rîzînd împreună cu Miro și Ela. Încercă să și-i închipuie în încăperea dintr-o dată luminată de atmosfera voioasă. Cînd însă o cuprinse somul și închipuirea se metamorfoză în vis, nu Vorbitorul era acela care stătea printre copiii ei și-i învăța să rîdă, ci Libo, care trăia din nou și pe care toți îl recunoșteau drept adevăratul ei bărbat, omul cu care se căsătorise în adîncul inimii, refuzînd să-i fie soață în Biserică. Chiar și în somn, bucuria era imposibil de îndurat și de aceea scăldă așternutul în lacrimi.

9

DEFECT CONGENITAL

CIDA: Corpusculul Descolada nu este bacterial. Se pare că el pătrunde în celulele organismului și ocupă un loc permanent, la fel ca mitocondriile, reproducîndu-se atunci cînd se reproduce și celula. Faptul că a contaminat o nouă specie în doar cîțiva ani sugerează că este extraordinar de adaptabil. Trebuie să se fi răspîndit prin întreaga Lusitanie cu mult timp în urmă, astfel că s-ar putea ca de acum să fi devenit endemic, o infecție permanentă.

GUSTO: Dacă este permanentă și prezentă pretutindeni, atunci nu e un germen de infecție, Cida, ci o parte a vieții normale.

CIDA: Dar nu este în mod obligatoriu înnăscută – ea are capacitatea de a se răspîndi. Și, desigur, dacă este endemică, atunci toate speciile locale trebuie să fi găsit modalități de a o anihila...

GUSTO: Sau de a se adapta la ea și de a o include în ciclul lor normal de viață. Probabil că AU AVUT nevoie de ea.

CIDA: AU NEVOIE de ceva care desface moleculele genetice și le sudează în mod aleatoriu?

GUSTO: Poate că tocmai de aceea sînt atît de puține specii pe Lusitania. S-ar putea ca Descolada să fie relativ recent – doar de jumătate de milion de ani – și majoritatea speciilor nu au reușit să se adapteze.

CIDA: Aș vrea să mai trăim, Gusto. Probabil că următorul xenobiolog va lucra cu adaptări genetice standard și nu va continua pe linia asta.

GUSTO: E singurul motiv care te face să regreți că vom muri?

Vladimir Tiago Gussman și Ekaterina Maria Aparecida do Norte von Hesse Gussman, dialog nepublicat, rătăcit printre notițele de lucru, purtat cu două zile înaintea morții lor; citat pentru prima oară în „Pagini răzlețe ale cunoașterii", Meta-Știința, „Jurnal de metodologie", 2001-12; 12:12; 144-45

Plecînd de la familia Riberira, Ender nu ajunse acasă decît foarte tîrziu și-și petrecu mai bine de o oră încercînd să descîlcească înțelesul celor petrecute mai ales după sosirea Novinhei. Cu toate acestea, a doua zi se trezi devreme, cu mintea încărcată de întrebări cărora trebuia să le găsească răspuns. Întotdeauna se întîmpla astfel cînd se pregătea să rostească o moarte; nu-i venea să se odihnească, deoarece trebuia să încerce să închege istoria defunctului în propria viziune, să refacă viața acestuia așa cum voise el să o trăiască, indiferent cît de mult dăduse greș în strădania lui. Însă acum avea o grijă în plus. Acum îi păsa de cei vii mai mult ca niciodată.

– Bineînțeles că dăruirea ta are cauze mai adînci, spuse Jane după ce el încercă să-i explice impasul din care se zbătea să iasă. Te-ai îndrăgostit de Novinha înainte să pleci de pe Trondheim.

– Poate că iubeam fata pe care am văzut-o, nu femeia asta răutăcioasă și egoistă. Uite ce s-a întîmplat cu copiii din pricina ei.

– Acesta să fie Vorbitorul în Numele Morților? El judecă oamenii după aparențe?

– Probabil că m-am îndrăgostit de Grego.

– Întotdeauna ai fost o pradă ușoară pentru cei care s-au scăpat pe tine.

– Și Quara. Cu toții, chiar și Miro. *Îmi place* băiatul.

– Și ei te iubesc, Săvîrșitorule.

El rîse.

– Oamenii își închipuie mai tot timpul că mă iubesc; asta pînă în ziua mărturisirii. Novinha e mai sensibilă decît mulți alții; ea mă urăște deja, *cu mult înainte* de a fi rostit adevărul.

– În ceea ce privește propria persoană, ești la fel de orb ca oricare altul, Vorbitorule, spuse Jane. Promite-mi că atunci cînd vei muri o să mă lași pe mine să-ți rostesc moartea. Aș avea de spus o mulțime de lucruri.

– Păstrează-le pentru tine, spuse Ender cu voce ostenită. La treaba asta stai și mai prost decît mine.

Începu să alcătuiască lista cu întrebările la care trebuia să afle răspuns:

1. De ce s-a căsătorit Novinha cu Marcão?

2. De ce Marcão și-a urît copii?

3. De ce se urăște pe sine Novinha?

4. De ce m-a chemat Miro să mărturisesc moartea lui Libo?

5. De ce m-a chemat Ela să mărturisesc moartea tatălui ei?

6. De ce s-a răzgîndit Novinha în legătură cu mărturisirea morții lui Pipo?

7. Care a fost cuaza imediată a morții lui Marcão?

La a șaptea întrebare se opri. Îi va fi ușor să răspundă: o simplă problemă clinică. Cu asta avea să înceapă.

Medicul care efectuase autopsia lui Marcão se numea Navio, ceea ce însemna „vas".

– Nu din pricina staturii mele, spuse el rîzînd, ori pentru că aș fi bun înotător. Numele meu complet este Enrique o Navigador Caronada. Fii sigur că mă bucur că mi-au născocit porecla pornind de la „comandant" și nu de la „tunuleț". Dacă s-ar fi întîmplat așa, ar fi apărut prea multe aluzii obscene.

Ender nu se lăsă înșelat de jovialitatea lui. Navio era un catolic și, ca toată lumea, se supunea episcopului. Era hotărît să-l împiedice pe Ender să afle prea multe, deși avea să o facă fără prea multă tragere de inimă.

– Ca să obțin răspunsuri la întrebările pe care vreau să ți le pun, am la îndemînă două căi, spuse calm Ender. Eu voi întreba, iar tu îmi vei răspunde cinstit. Sau aș putea înainta o cerere către Congresul Stelar pentru a mi se aproba acces nestingherit la documente. Costurile pentru transmisia prin ansiblu sînt foarte ridicate și, întrucît cererea nu presupune o procedură complicată, iar opoziția ta încalcă legea, prețul va fi suportat din fondurile și așa secătuite ale coloniei, la care se vor adăuga penalizări care vor dubla cheltuielile și o mustrare aspră pentru tine.

Pe măsură ce Săvîrșitorul spunea toate acestea, zîmbetul de pe fața lui Navio se stinse pînă dispăru cu desăvîrșire. Apoi îi răspunse cu răceală:

– Bineînțeles că voi răspunde la întrebări.

– Nu încape nici un „bineînțeles" în chestiunea asta, spuse Ender. Episcopul vostru i-a sfătuit pe credincioșii din Milagre să desfășoare o acțiune deliberată și, în același timp, nejustificată – boicotarea unui preot chemat în mod legal. Le-ai face tuturor un mare serviciu

dacă i-ai anunţa că în cazul în care această atitudine de nepăsare şi de necooperare va continua, eu voi cere ca statutul meu să fie modificat din preot în inchizitor. Te asigur că mă bucur de o reputaţie foarte bună în faţa Congresului Stelar şi că voi primi un răspuns favorabil la o asemenea socilitare.

Navio ştia în amănunţime ce însemna asta. Ca inchizitor, Ender va fi autorizat de Congres să revoce patenta catolică a coloniei sub motivul persecuţiei religioase. Printre lusitani s-ar naşte o revoltă de neînchipuit, declanşată, între altele, de faptul că episcopul ar fi destituit după o judecată sumară şi trimis la Vatican să-şi ispăşească pedeapsa.

– De ce să întreprinzi o asemenea acţiune cînd ştii că prezenţa ta e nedorită aici? întrebă Navio.

– M-a chemat cineva, altfel n-aş fi venit, îl lămuri Ender. S-ar putea să nu-ţi placă legea atunci cînd te îngrădeşte, dar ea îi apără pe toţi catolicii de pe lumile unde sînt aprobate alte religii oficiale.

Navio bătu darabana cu degetele pe tăblia biroului.

– Să aud ce întrebări ai de pus, Vorbitorule! Să trecem la treabă!

– Întrebarea de început cel puţin e destul de simplă. Care a fost cauza aproximativă a morţii lui Marcos Maria Ribeira?

– Marcão?!? se miră Navio. Mi se pare imposibil să fi fost chemat pentru a mărturisi moartea *lui*, fiindcă a murit abia acum cîteva săptămîni...

– Am fost chemat să mărturisesc mai mulţi morţi, Dom David, dar prefer să încep cu Marcão.

Navio se strîmbă.

– Ce-ai zice dacă ţi-aş cere o dovadă a împuternicirii pe care o ai?

Jane şopti în urechea lui Ender:

– Să-l dăm gata pe băiatul ăsta simpatic.

Terminalul lui Navio se activă imediat, expunînd o serie de documente oficiale în timp ce Jane, cu o voce extrem de autoritară, rosti: „Andrew Wiggin, Vorbitor în Numele Morţilor, a acceptat cererea de a explica viaţa şi moartea lui Marcos Maria Ribeira din oraşul Milagre, colonia Lusitania.

Nu documentul în sine îl impresionă pe Navio, cît faptul că nici nu făcuse solicitarea şi nici n-o adresase computerului prin intermediul terminalului din birou. Navio îşi dădu seama pe dată că doar nestemata din urechea Vorbitorului putea activa computerul, iar asta însemna că o rutină logică de nivel foarte înalt controla activitatea lui şi aplica întocmai solicitările acestuia. Nimeni de pe Lusitania nu era autorizat să procedeze *astfel*, nici măcar Bosquinha. „Orice s-ar spune, acest Vorbitor nu-i o persoană oarecare şi pînă şi episcopului Peregrino îi va fi imposibil să-l ţină în frîu", conchise Navio.

– Am înţeles, spuse Navio rîzînd cu jumătate de gură. Tot acum îşi adusese amine că era cazul să redevină jovial. Oricum aveam de gînd să te ajut – spaimele episcopului nu i-au cuprins pe toţi coloniştii din Milagre, înţelegi?

Ender îi întoarse zîmbetul, rămînînd însă circumspect faţă de ipocrizia deja dovedită a doctorului.

– Marcos Ribeira a murit din cauza unui defect congenital.

Înşiră un cuvînt lung, plin de sonorităţi pseudolatineşti. Sînt sigur că n-ai auzit niciodată de boala asta, fiindcă e foarte rară şi se transmite numai prin gene. Apare de cele mai multe ori la începutul pubertăţii şi constă din înlocuirea treptată a ţesuturilor gladuroase exocrine şi endocrine cu celule de natură lipidică. Asta înseamnă că de-a lungul anilor, încetul cu încetul, glandele suprarenale,

hipofiza, ficatul, testiculele, tiroida și așa mai departe sînt înlocuite de mari aglomerări de celule lipidice.

– Întotdeauna în mod fatal? Ireversibil?

– Da, bineînțeles. De fapt, Marcão a supraviețuit cu zece ani mai mult decît era de așteptat. Cazul lui este ieșit din comun din mai multe puncte de vedere. În toate celelalte cazuri înregistrate – și, după cît se știe, nu au fost prea multe – boala atacă mai întîi testiculele, făcînd ca victima să rămînă sterilă și, cel mai adesea, impotentă. Avînd șase copii sănătoși, rezultă în mod evident că la Marcos Ribeira testiculele au fost ultimele glande afectate. Dar imediat ce au fost atacate, ritmul de înaintare al bolii trebuie să fi fost neobișnuit de rapid: testiculele au fost înlocuite complet cu celule lipidice, cu toate că, în mare, ficatul și glanda tiroidă mai funcționau.

– Și ce l-a ucis în cele din urmă?

– Glandele suprarenale și hipofiza nu funcționau. Era un cadavru viu. Am auzit că s-a prăbușit pur și simplu într-un bar, în timp ce lălăia un cîntec deocheat.

Ca întotdeauna, mintea lui Ender descoperi contradicții în afirmații.

– Cum se transmite o asemenea boală pe cale ereditară dacă ea produce sterilitatea victimei?

– Se transmite, de obicei, pe cale colaterală. S-ar putea ca unul dintre copii să moară din pricina ei; frații și surorile nu vor fi purtători ai bolii, dar o vor transmite copiilor *lor*. Bineînțeles, m-am temut că, avînd copii, Marcão le putea transmite tuturor gena afectată.

– I-ați supus testelor?

– Nici unul dintre ei n-a prezentat modificări genetice. Fii sigur că Dona Ivanova nu mi-a dat pace o clipă cît am efectuat testele. Ne-am concentrat imediat asupra genelor cu probleme și am făcut investigații asupra fiecărui copil: țac, țac, țac, și gata.

– Și nici unul dintre ei nu prezenta simptomele bolii? Nici măcar o tendință regresivă?

– *Graças a Deus,* spuse doctorul. Cine s-ar fi căsătorit cu vreunul dintre ei, dacă ar fi avut genele modificate? După cum se prezintă situația, nu pot să înțeleg cum a scăpat nedetectat defectul genetic al lui Marcão.

– Investigațiile genetice au un caracter de rutină pe această planetă?

– A, nu, nicidecum. Dar cu vreo treizeci de ani în urmă s-a declanșat o epidemie. Părinții Donei Ivanova, Venerados Gusto și Venerada Cida, au efectuat investigații genetice asupra tuturor membrilor coloniei: bărbați, femei și copii. Așa au și găsit remediul. Comparațiile făcute de ei pe computer ar fi detectat în mod sigur acest defect specific, așa că am aflat ce era doar atunci cînd a murit Marcão. Eu nu auzisem niciodată de boala asta, dar ea figura în fișierele computerului.

– Și Os Venerados n-au găsit-o?

– Se pare că nu, pentru că altfel i-ar fi spus lui Marcão. Și, chiar dacă nu l-ar fi avertizat, Ivanova trebuie să fi descoperit boala.

Poate că așa s-a și întîmplat, spuse Ender.

Navio rîse zgomotos.

– Imposibil. Nici o femeie întreagă la minte n-ar purta în pîntece copiii unui bărbat care ar prezenta *un asemenea* defect genetic. Vreme de ani și ani, Marcão a trecut prin suferințe cumplite. Nu există mamă care să dorească așa ceva copiilor ei. Nu, s-ar putea ca Ivanova să aibă un comportament bizar, dar nebună nu e.

Jane se distra copios. Cînd Ender ajunse acasă, ea își proiectă imaginea deasupra terminalului doar ca să poată rîde nestăvilit.

– Omul nu se poate schimba! spuse Ender. Într-o colonie de catolici fideli ca aceasta, normal că mi-a trecut prin minte să pun în discuţie intenţiile biologului, una dintre cele mai respectate persoane de aici.

– Nu căuta să-l scuzi, îi spuse Jane. Nu mă aşteptam ca un creier oarecare să lucreze la fel de logic ca un computer. Dar nu-mi poţi cere să nu mă distrez.

– Într-un fel, neştiinţa lui e înduioşătoare, remarcă Ender. Preferă să creadă că boala lui Marcão se deosebeşte de oricare alt caz înregistrat pînă acum. E în stare să ia de bună ideea că părinţii Ivanovei nu au osbervat şi că s-a măritat cu el fără să cunoască adevărul, deşi lama lui Ockham arată că noi trebuie să acceptăm cea mai simplă explicaţie: boala lui Marcão a progresat ca oricare alta; a lovit mai întîi testiculele, deci copiii Novinhei au fost procreaţi de altcineva. Nici nu-i de mirare că Marcão era scîrbit şi furios. Fiecare dintre cei şase copii îi aducea mereu aminte că soţia lui se culca cu un alt bărbat. Probabil au căzut la învoială încă de la început asupra faptului că ea nu-i va fi credincioasă. Dar, oricît de răbdător ai fi, şase copii înseamnă totuşi prea mult.

– Acestea sînt încîntătoarele contradicţii ale unei vieţi evlavioase, remarcă Jane. Novinha s-a căsătorit ştiind dinainte că va deveni adulteră, dar nu s-a gîndit nici o clipă să folosească anticoncepţionale.

– Ai cerceta structura genetică a copiilor pentru a descoperi posibilul tată?

– Vrei să spui că n-ai ghicit deja?

– Am ghicit, dar vreau să fiu sigur că probele clinice nu se bat cap în cap cu răspunsul care rezultă de la sine.

– E limpede ca lumina zilei că Libo a fost tatăl. Ce inimă de cîine! A avut şase copii cu Novinha şi alţi patru cu soţia lui.

– Nu înţeleg totuşi de ce Novinha nu s-a căsătorit cu Libo de la bun început, spuse Ender. Nu văd ce rost avea

să se mărite cu un bărbat pe care e limpede că-l disprețuia, despre a cărui boală sigur știa, pentru ca apoi să aibă copii cu cel pe care trebuie să-l fi iubit înainte de orice.

– Întortocheate și corupte sînt căile pe care rătăcește mintea umană! spuse Jane pe un ton sentențios. Pinocchio a făcut o prostie fără seamăn cînd a încercat să devină un băiat în carne și oase. I-ar fi mers mult mai bine dacă-și păstra capul de lemn.

Miro păși cu grijă prin pădure. Din cînd în cînd, recunoștea sau își închipuia că recunoaște cîte-un copac, însă nici o ființă umană nu putea egala priceperea purcelușilor de a da nume fiecărui arbore din pădure. Dar, la urma urmelor, oamenii nu venerau copacii luîndu-i drept totemuri ale strămoșilor.

Miro alesese în mod premeditat o cale mai lungă pentru a ajunge la casa din bușteni în care locuiau purcelușii. Încă de cînd îi permisese lui Miro să lucreze alături de el și de fiica lui, Ouanda, ca un al doilea ucenic, Libo îi dăscălise pe amîndoi să nu meargă tot timpul pe același drum și să bată poteca de la Milagre pînă la casa purcelușilor. Libo îi prevenise că într-o bună zi ar putea să apară tulburări între oameni și purceluși; nu era deci cazul ca ei să facă o potecă pentru a-i duce direct la destinație pe cei care ar fi avut în minte ideea vreunui pogrom. Tocmai de aceea Miro mergea astăzi pe malul dinspre pădure al pîrîului, de-a lungul unui povîrniș mai înalt.

Și, bineînțeles, nu departe de el apăru un purceluș care îl urmări atent. Cu ani în urmă, Libo socotise că femelele trebuiau să trăiască undeva, în acea direcție; masculii stăteau cu ochii pe zenadori de fiecare dată cînd se apropiau prea mult. Așa cum insistase Libo, Miro nu manifesta nicidecum dorința de a face vreun pas în plus în direcția care-i era interzisă. Curiozitatea lui se stingea

ori de cîte ori își amintea cum arăta trupul lui Libo, pe care îl descoperiseră el și Ouanda. Libo nu era încă mort; avea ochii deschiși și-i mișcase. Murise doar după ce Miro și Ouanda îngenuncheaseră de o parte și de alta a trupului și fiecare dintre ei îl ținuse de mîna însîngerată. „Vai, Libo, sîngele încă-ți mai curgea prin vine și inima încă-ți mai bătea, chiar expusă vederii în pieptul larg desfăcut. Dacă ai fi fost în stare să ne vorbești, să ne spui măcar o vorbă care să ne lămurească de ce te-au ucis..."

Malul coborî din nou, iar Libo traversă pîrîul călcînd cu pași ușori și repezi pe bolovanii înveliți într-un strat de mușchi. După alte cîteva minute își atinse ținta, intrînd în poieniță prin partea ei estică.

Ouanda se afla deja acolo și-i învăța pe purcelușii cum să bată smîntîna din laptele de cabra pentru a obține un fel de unt. Experimentase procedeul vreme de săptămîni întregi pînă să ajungă la soluția cea mai bună. Mai ușor ar fi fost să apeleze la ajutorul mamei sau chiar al Elei, pentru că ele știau mult mai bine care erau proprietățile chimice ale laptelui de cabra, dar nici nu se putea pune problema cooperării cu biologista. Cu treizeci de ani în urmă, Os Venerados descoperiseră că laptele de cabra nu avea valoare nutritivă pentru ființele umane. Prin urmare, orice cercetare privind modul de prelucrare în vederea stocării nu putea fi decît în beneficiul purceluşilor. Miro și Ouanda nu voiau să-și asume riscul de a da de înțeles că încălcau legea și interveneau activ și deliberat în modul de viață al purcelușilor.

Plini de încîntare, purcelușii mai tineri se apucară să bată untul. Transformaseră mulsul cabrelor într-un adevărat dans și acum cîntau o melodie absurdă în care cuvintele din Esențială și portugheză se amestecau cu altele din două limbaje proprii, iar rezultatul era o harababură care stîrnea rîsul. Miro încercă să separe limbile folosite.

Identifică, desigur, limba masculilor și, de asemenea, cîteva frînturi din limbajul copacilor, pe care o foloseau pentru a se adresa copacilor-totem; Miro o recunoscu doar după sonoritate; nici măcar Libo nu fusese în stare să traducă vreun cuvînt. Toate păreau a fi compuse doar din m-uri, b-uri și g-uri, fără să apară vreo diferență detectabilă între vocale.

Purcelușul care-l urmărise discret prin pădure pe Miro apăru abia acum și-i salută pe ceilalți cu un sunet semănînd cu un chiuit. Dansul continuă, dar cîntecul încetă imediat. Mandachuva se desprinse din grupul format în jurul Ouandei și veni să-l întîmpine pe Miro la marginea poieniței.

– Bine ai venit, Privesc-la-Tine-cu-Dorință!

Aceasta era, desigur, o transpunere precisă pînă la extravaganță a numelui lui Miro în Esențială. Mandachuva se delecta traducînd numele din portugheză în Esențială și apoi invers, cu toate că Miro și Ouanda îi explicaseră că, de fapt, numele lor nu însemnau absolut nimic și că era pur și simplu o coincidență că ele sunau ca niște cuvinte. Dar Mandachuva, la fel ca mulți alți purcelușii, găsea o sursă de încîntare în jocurile de cuvinte, astfel că Miro acceptă să răspundă la „Privesc-la-Tine-cu-Dorință" așa cum și Ouanda răspundea la numele de Vaga, echivalentul portughez pentru *wander* („a rătăci"), cuvînt din Esențială a cărui sonoritate aducea cu „Ouanda".

Mandachuva era un caz enigmatic. Era cel mai în vîrstă dintre purcelușii. Pipo îl cunoscuse și scrisese despre el de parcă ar fi fost cel mai respectat din comunitatea lor. Și Libo lăsase impresia că-l considerau conducător. Oare numele lui nu era un termen argotic portughez care însemna „șef"? Și totuși, lui Miro și Ouandei Mandachuva le apărea drept cel mai lipsit de

putere și de prestigiu. Nimeni nu-i cerea părerea în vreo problemă; el era acela care avea timp liber să dialogheze cu zenadorii, pentru că niciodată nu primea însărcinări importante.

Cu toate acestea, el le furniza zenadorilor cele mai multe informații. Miro nu-și putea da seama dacă Mandachuva își pierduse prestigiul pentru că îi plăcea să schimbe impresii și informații cu ființele umane ori făcea acest lucru pentru a mai crește în ochii celorlalți. N-avea nici o importanță. Adevărul era că Miro ținea la Mandachuva. Îl considera prieten pe bătrînul purceluș.

– Te-a obligat femeia să mănînci pasta aceea cu miros respingător? întrebă Miro.

– Zice că-i pur și simplu gunoi. Pînă și puii de cabra plîng atunci cînd trebuie să sugă la țîță.

Mandachuva chicoti.

– Dacă o faci cadou femeilor voastre, nici n-o să-ți mai vorbească vreodată.

– Și totuși, trebuie, trebuie, spuse Mandachuva oftînd. Trebuie să vadă de toate, ca niște *macios* care se bagă pretutindeni!

A, da, ciudățenia femelelor. Uneori, purcelușii vorbeau despre ele cu un respect sincer și prevenitor, vecin cu venerația, de pacă ar fi fost zeițe. Nu mult după aceea, unul dintre ei spunea ceva jignitor despre ele, numindu-le chiar „macios", viermi care se tîrau pe scoarța copacilor. Zenadorii nu puteau întreba de femele: purcelușii nu răspundeau niciodată la asemenea întrebări. Fusese o vreme – destul de îndelungată – cînd purcelușii nici măcar nu aduceau vorba de existența femelelor. Libo sugera, și întotdeauna cu amărăciune, că schimbarea de atitudine era cumva legată de moartea lui Pipo. Înainte ca el să moară, pînă și o simplă aluzie la femele era tabu, iar în rare momente, de mare sfințenie, se

făcea cîte o menţiune plină de smerenie; după aceea însă, purcelușii adoptau o atitudine melancolică, încărcată de dor atunci cînd glumeau despre „soții". Dar zenadorii nu puteau primi răspuns la întrebările referitoare la femele. Purcelușii dădeau clar de înțeles că asta nu era treaba lor.

Cineva din grupul care o înconjura pe Ouanda fluieră. Mandachuva îl trase imediat pe Miro către ceilalți.

– Săgeată vrea să-ți vorbească!

Miro se lăsă condus și se așeză alături de Ouanda. Ea nu-l privi; cu mult timp în urmă aflaseră că purcelușii erau neplăcut impresionați atunci cînd se întîmpla să vadă masculi și femele dintre ființele umane conversînd sau stabilind un contact vizual. Vorbeau cu Ouanda numai cînd era singură, dar, de cîte ori Miro era prezent, nu i se adresau, ori acceptau să-i răspundă doar dacă le spunea ea ceva. Uneori lui Miro îi venea să turbeze, deoarece Ouanda nu putea nici măcar să-i facă un semn din ochi în fața purcelușilor. În asemenea momente putea simți cum trupul ei radia căldură ca o stea minusculă.

– Prietene, spuse Săgeată, am a-ți cere un dar neprețuit.

Miro percepu un ușor tremur de încordare al Ouandei. De obicei purcelușii nu le cereau nimic, dar atunci cînd o făceau se năștea o umbră de neliniște.

– Vrei să mă asculți?

Cu o mișcare ușoară a capului, Miro încuviință:

– Dar să ții minte că printre ființele umane nu sînt nimic, nu am nici o putere.

Libo descoperise că purcelușii nu se simțeau deloc insultați la gîndul că oamenii trimiteau printre ei delegați lipsiți de orice putere, iar sugestia neputinței acestora îi ajuta să explice îngrădirile stricte de care zenadorii trebuiau să țină seama în activitatea lor.

– Nu-i o cerere care vine din partea noastră, ca rezultat al conversațiilor caraghioase și prostești avute seara în jurul focului.

– Abia aștept să ascult vorbele înțelepte pe care le numești prostești, spuse Miro cu vocea lui dintotdeauna.

– Rădăcină a cerut asta cînd a vorbit din copacul lui.

Miro își reținu un oftat. Așa cum nu-i plăcea catolicismul semenilor lui, nu se simțea deloc îndemnat să aibă de-a face cu religia purcelușilor. În ambele cazuri, trebuia să mimeze că ia în serios cele mai deconcertante credințe. De fiecare dată cînd se exprima vreo idee deosebit de îndrăzneață sau stînjenitoare, purcelușii o atribuiau unuia sau altuia dintre strămoșii ale căror spirite sălășluiau în copacii prezenți pretutindeni. Începuseră să-l dea pe Rădăcină drept sursă a celor mai năstrușnice idei abia în anii din urmă, cu puțin timp înainte de moartea lui Libo. Părea o ironie că un purceluș pe care îl executaseră ca rebel era tratat acum cu un asemenea respect și venerație.

Cu toate acestea, Miro răspunse așa cum făcuse și Libo întotdeauna:

– Îl onorăm și-l respectăm pe Rădăcină la fel ca voi.

– Trebuie să obținem metal.

Miro închise ochii. Zadarnică fusese aplicarea de către zenadori, atîta amar de vreme, a politicii de a nu folosi niciodată unelte de metal în fața purcelușilor. Evident că purcelușii aveau observatori care, plasați în vreun punct mai înalt din apropierea gardului, urmăriseră activitățile ființelor umane.

– La ce vă trebuie metal? întrebă el calm.

– Cînd a coborît cu Vorbitorul în Numele Morților, naveta a răspîndit o căldură înspăimîntătoare, mai fierbinte decît focul pe care știm și noi să-l facem. Cu toate astea, naveta n-a ars și nici nu s-a topit.

– Ce-ați văzut voi nu era metal, ci un scut de plastic capabil să absoarbă căldura.

– Probabil că și asta ajută, dar în inima acelei mașini se află metal. În toate mașinile voastre, acolo unde folosiți foc și căldură pentru a face lucrurile să se miște, există și metal. Noi n-o să fim niciodată în stare să menținem focuri ca ale voastre pînă n-o să avem metal.

– Nu pot, spuse Miro.

– Vrei să zici că sîntem condamnați să rămînem în veci varelse și că n-o să devenim ramen.

„Ouanda, ce bine ar fi fost să nu le fi explicat Ierarhia Excluderii stabilită de Demostene."

– Nu sînteți deloc condamnați. Ceea ce v-am dăruit pînă acum a fost făcut de noi din elementele care se găsesc în mod natural pe lumea voastră, cum ar fi cabra. Dacă s-ar ști chiar și despre atîta lucru, am fi exilați de pe această lume și ni s-ar interzice să vă mai vizităm.

– Metalul pe care-l folosiți voi, oamenii, provine tot din lumea noastră. I-am văzut pe minerii voștri scoțîndu-l din pămînt de undeva departe, din sud.

Miro memoră această informație pentru a se sluji de ea în viitor. Dincolo de gard nu exista nici un punct mai înalt de unde să poată fi văzute minele. Prin urmare, era sigur că purcelușii reușeau să treacă peste gard și să-i urmărească pe oamenii dinăuntrul enclavei.

– Se extrage din subsol, dar numai din anumite locuri pe care eu nu știu să le găsesc. Și chiar atunci cînd îl scot din adînc e amestecat cu alte tipuri de roci. Trebuie purificat și transformat prin procese foarte anevoioase. Fiecare gram de metal extras din pămînt trebuie justificat. Chiar dacă v-am da o unealtă neînsemnată – o șurubelniță sau un ferăstrău folosit în construcții – tot i s-ar simți lipsa și ar fi căutat. Lapte de cabra nu va căuta nimeni.

Săgeată rămase cu privirea pironită la el multă vreme; Miro îl privi şi el drept în ochi.

– O să ne mai gîndim la asta, spuse Săgeată. Întinse mîna către Calendar, care îi puse trei săgeţi în palma desfăcută. Uite. Astea sînt bune?

Dovedeau o măiestrie ieşită din comun, ca toate săgeţile pe care le făcea acest purceluş; drepte, cu un ampenaj perfect echilibrat. Inovaţia se vedea la vîrf. Nu mai era făcut din obsidian.

– Os de cabra, constată Miro.

– Folosim cabra pentru a ucide cabra.

Îi dădu săgeţile înapoi lui Calendar, apoi se ridică şi plecă.

Calendar luă săgeţile subţiri din lemn, le ţinu în faţă şi începu o incantaţie către ele în limba taţilor. Miro recunoscu imediat cîntecul, deşi nu înţelegea cuvintele. Mandachuva îi explicase odată că era o rugăciune prin care le cereau copacilor să-i ierte pentru folosirea unor unelte făcute din altceva decît din lemn. Altfel, spunea el, copacii ar crede că Micuţii îi urăsc. Religie. Miro oftă.

Calendar strînse săgeţile şi plecă. Apoi, purcelușul mai tînăr pe nume Uman îi luă locul, aşezîndu-se pe vine în faţa lui Miro. Ţinea în braţe un pachet învelit în frunze. Îl pusese pe pămînt şi îl desfăcu grijuliu.

Era o copie după „Matca şi Hegemonul", pe care Miro le-o dăruise în urmă cu patru ani. Asta dăduse naştere unei neînţelegeri între Miro şi Ouanda. Începutul îl făcuse Ouanda, în cursul unei discuţii pe teme de religie. În realitate, nu era greşeala ei. Totul pornise de la o întrebare pusă de Mandachuva Ouandei.

– Cum puteţi voi, oamenii, trăi fără copaci?

Evident că ea a înţeles întrebarea: purcelușul nu se referea la plante lemnoase, ci la zei.

– Și noi avem un Dumnezeu, un om care a murit și a continuat să trăiască, a explicat ea.

– Doar unul? Și unde trăiește el acum?

– Nimeni nu știe asta.

– Atunci la ce slujește? Cum îi puteți vorbi?

– Se află în inimile noastre.

Asta i-a descumpănit pe purcelușii; mai tîrziu, glumind și rîzînd, Libo a spus:

– Vedeți voi, teologia noastră încîlcită li se pare o superstiție. „Se află în inimile noastre", na-ți-o bună! Ce fel de religie mai e și asta cînd o compari cu una în care poți vedea și pipăi zeii.

– Și-n care te cocoți să culegi macios, ca să nu mai vorbim de faptul că purcelușii au doborît cîțiva și și-au construit casa din bușteni, a adăugat Ouanda.

– Au doborît! Adică tăiat? Fără unelte din piatră sau din metal? Ba nu, Ouanda, se roagă la copaci pînă cad singuri.

Dar pe Ouanda nu o distrau glumele pe seama religiei.

La rugămintea purcelușilor, Ouanda le adusese o copie a *Evangheliei Sfîntului Ioan* după parafraza în Esențiala simplificată – Biblia Donai. Dar Miro insistase ca împreună cu ea să le dea și un exemplar din „Matca și Hegemonul".

– Sfîntul Ioan nu vorbește nimic despre ființe care trăiesc pe alte lumi, a susținut Miro. Dar Vorbitorul în Numele Morților îi explică pe gîndaci oamenilor și pe oameni gîndacilor.

Ouanda se arătase revoltată de o asemenea blasfemie. Dar, la nici un an după aceea, îi găsiseră pe purcelușii aprinzîndu-și focurile cu pagini din *Evanghelia după Ioan*, în timp ce „Matca și Hegemonul" era îngrijit învelită în frunze. Asta o îndurerase nespus pe Ouanda

pentru o vreme, iar Miro descoperise curînd că nu era înţelept să o mai sîcîie pe această temă.

Uman deschise exemplarul la ultima pagină. Miro observă că, de îndată ce se deschise cartea, toţi purceluşii se strînseseră tăcuţi în jurul ei. Dansul prilejuit de baterea untului luă sfîrşit. Uman atinse ultimele cuvinte ale textului.

– Vorbitorul în Numele Morţilor, murmură el.

– Da, l-am întîlnit seara trecută.

– E adevăratul Vorbitor. Aşa spune Rădăcină.

Miro îi prevensie că erau mulţi Vorbitori, iar autorul cărţii „Matca şi Hegemonul" era mort. Se părea că purceluşii nu puteau să-şi scoată din minte speranţa că Vorbitorul care venise aici era *cel adevărat,* acela care scrisese cartea sfîntă.

– Cred că e un mărturisitor *bun,* spuse Miro. S-a purtat binevoitor cu familia mea şi socot că putem avea încredere în el.

– Cînd va veni să ne vorbească?

– Încă nu l-am rugat. Nu i-aş putea spune aşa ceva chiar de la început. Trebuie să mai aşteptăm.

Uman îşi lăsă capul pe spate şi scheună.

„Asta înseamnă că voi muri?" gîndi Miro.

Nu. Ceilalţi îl atinseseră cu blîndeţe pe Uman şi apoi îl ajutară să împacheteze cartea la loc şi să o ducă de acolo. Miro se ridică, pregătindu-se să plece. Nici unul dintre purceluşi nu-l urmări cum se îndepărtează. Fără gesturi ostentative, îşi găsiseră fiecare cîte ceva de făcut. Miro părea să fi devenit invizibil pentru ei.

Ouanda îl ajunse din urmă abia la marginea pădurii, unde desişurile îi făceau de nevăzut pentru orice observator din Milagre, deşi nimeni nu se deranja vreodată să privească spre copaci.

– Miro, strigă ea uşor.

El se întoarse exact la vreme ca s-o prindă în braţe; fata nu reuşi să se oprească la timp şi inerţia îl sili pe Miro să se dea cîţiva paşi înapoi ca să nu se prăbuşească la pămînt.

– Vrei să mă ucizi? întrebă el sau mai curînd încercă, dar nu reuşi să temine ce avea de zis, pentru că ea îi închise gura cu un sărut. Apoi renunţă să mai vorbească şi răspunse gestului ei cu un sărut lung. Ouanda se smulse brusc din braţele lui.

– Devii libidinos!

– Aşa se-ntîmplă cînd femeile mă atacă şi mă sărută în pădure.

– Potoleşte-ţi zelul, Miro, mai avem cale lungă pînă acolo.

Îl prinse de centură şi-l trase mai aproape, sărutîndu-l din nou. Mai sînt doi ani pînă ne vom putea căsători fără consimţămîntul mamei tale.

Miro nici nu încercă să riposteze. Nu se sinchisea prea mult de interdicţiile exprimate de preoţi în legătură cu preacurvia, însă înţelegea că într-o comunitate atît de fragilă ca Milagre era vital ca obiceiurile maritale să fie respectate cu stricteţe. Comunităţile mari şi stabile puteau tolera un număr apreciabil de relaţii extraconjugale fără a le sancţiona, dar Milagre era mult prea mică. Dacă purtarea Ouandei se datora educaţiei întru credinţă, atitudinea lui Miro era rezultatul consideraţiilor raţionale şi, în ciuda numeroaselor prilejuri ce li se oferiseră, amîndoi erau la fel de curaţi ca nişte călugări. Chiar dacă Miro se gîndi o clipă că în timpul căsătoriei vor trebui să respecte aceleaşi jurăminte de castitate impuse şi în mănăstirea în care trăiau Filhos, virginitatea Ouandei era grav şi iminent primejduită.

– Oratorul acesta, spue Ouanda. Ştii ce părere am eu în legătură cu prezenţa lui aici.

– Vorbește catolicul din tine, nu gînditorul înzestrat cu rațiune!

Încercă să o sărute, dar ea își plecă fața în ultima clipă, și nu reuși decît să-i atingă nasul cu buzele. Îl sărută înfocat, pînă cînd ea izbucni în rîs și-l împinse deoparte.

– Miro, ești stîngaci și nesuferit! Își șterse nasul de mînecă. Și-așa s-a dus cu totul naibii orice metodă științifică atunci cînd am început să-i ajutăm să-și ridice nivelul de viață. Mai avem vreo zece-douăzeci de ani și sateliții vor începe să detecteze progrese evidente. Pînă atunci, poate că vom reuși să descoperim diferențieri permanente. Dar, dacă îi permitem unui străin să intervină în proiectul nostru, nu mai avem nici o șansă. Are să spună cuiva ce a văzut.

– Poate că da, poate că nu. Și eu am fost cîndva în afara proiectului, nu?

– Straniu da, dar niciodată străin.

– Ouanda, merita să-l vezi seara trecută. Întîi cu Grego și apoi cînd Quara s-a trezit și a început să plîngă.

– Copii singuratici, disperați. Ce dovedește asta?

– Și Ela. A rîs. Și Olhado a devenit o părticică a familiei.

– Dar Quim...

– Și el s-a potolit și a încetat să mai urle la infidel să plece acasă.

– Mă bucur pentru familia ta, Miro. Sper să-i lecuiască pe ai tăi pentru totdeauna. Ți-o spun sincer, văd deja o schimbare la tine; acum ești mai încrezător decît ai fost în ultima vreme. Dar nu-l aduce aici!

Miro își mușcă buzele, apoi se îndepărtă. Ouanda alergă după el și-l apucă de braț. Ajunseseră în afara pădurii, dar copacul lui Rădăcină se afla între ei și poartă.

– Nu mă părăsi chiar așa! spuse ea cu voce furioasă. Nu-mi întoarce spatele!

– Știu că ai dreptate, dar nu pot alunga un sentiment ciudat. Cît s-a aflat în casa noastră, a fost ca și... ca și cum ar fi venit Libo.

– Tata a urît-o pe mama ta, Miro, n-ar fi călcat niciodată acolo.

– Dar dacă ar fi făcut-o?! Prezența Vorbitorului în casa noastră mi-a amintit de cea a lui Libo în Stațiunea Zenadorilor. Înțelegi?

– Așa vezi tu lucrurile? A venit la voi și s-a purtat așa cum ar fi trebuit s-o facă tatăl tău, dar nici măcar n-a încercat vreodată, și acum voi toți vă rostogoliți cu burțile în sus ca niște cățeluși.

Disprețul zugrăvit pe chipul ei era enervant. Lui Miro îi veni s-o lovească. Păși, în schimb, spre copacul lui Rădăcină și-i trase o palmă. În numai un sfert de secol ajunsese să aibă un diametru de aproape optzeci de centimetri, iar coaja era aspră, așa că simți o durere ascuțită.

Ea se apropie din spate.

– Îmi pare rău, Miro, n-am vrut...

– Ba ai vrut, și a fost o prostie și o dovadă de egoism.

– Da, așa e, eu...

– Faptul că tata a fost o zdreanță nu înseamnă că mă topesc după primul venit care mă mîngîie pe creștet...

Ea își trecu mîna mîngîietor prin părul lui, pe umăr, pe talie.

– Știu, știu, știu... Fiindcă știu ce înseamnă un om bun – nu doar părinte, ci un om bun. L-am cunoscut pe Libo, nu? Și cînd îți spun că acest Vorbitor seamănă cu Libo trebuie să mă crezi, nu să respingi totul de parcă ai vedea un *ção* care se gudură!

– Dar te cred, Miro, vreau să-l cunosc și eu.

Miro era surprins de propria reacție. Plîngea. Și asta, în parte, datorită puterii acestui Vorbitor, chiar și atunci cînd nu era prezent. Deschisese toate porțitele din inima

lui Miro, care acum nu-şi putea ascunde sentimentele care îl invadau.

– Ai dreptate şi tu, spuse Miro încet, cu vocea gîtuită de emoţie. L-am văzut intrînd cu atingerea lui vindecătoare şi m-am gîndit: „Dacă el ar fi fost tatăl meu..." Se întoarse s-o privească pe Ouanda, fără să-i pese că ea îi vedea ochii înroşiţi şi chipul brăzdat de lacrimi. La fel cum spuneam mereu, în fiecare zi cînd mă întorceam acasă de la Staţiunea Zenadorilor: „Dacă Libo ar fi tatăl meu... Cît de mult aş vrea să fiu fiul lui!"

Ea zîmbi şi-l strînse în braţe; părul i se udă de lacrimile de pe faţa lui.

– Of, Miro, mă bucur că nu ţi-e tată. Fiindcă atunci aş fi sora ta şi n-aş mai putea spera să te păstrez doar pentru mine.

10

COPIII MINŢII

Regula 1: Toţi Copiii Minţii lui Hristos trebuie să fie căsătoriţi, altfel nu pot face parte din ordin, însă trebuie să rămînă caşti.

Întrebare 1: De ce este necesară căsătoria?

Neghiobii îşi zic: „De ce să ne căsătorim? Dragostea e singura legătură de care avem nevoie eu şi iubitul sau iubita mea". Acestora le spun: „Căsătoria nu este un legămînt între bărbat şi femeie; pînă şi fiarele se împreunează şi au pui. Căsătoria este un contract între bărbat şi femeie pe de o parte şi comunitate pe de alta. A te căsători potrivit legii comunităţii înseamnă a deveni cetăţean în deplinul înţeles al cuvîntului; a refuza înseamnă a rămîne un străin, un copil, un proscris, un sclav şi un trădător. Singura constantă în orice societate umană este că cei ce se supun legilor, tabú-urilor şi obiceiurilor sînt cu adevărat adulţi".

Întrebare 2: Atunci de ce este prescris celibatul pentru preoţi şi pentru maici?

Pentru a-i izola de comunitate. Preoţii şi maicile sînt servitori, nu cetăţeni. Ei slujesc Biserica, dar nu ei sînt Biserica. Biserica Mamă este mireasă, iar Hristos,

mirele; preoţii şi maicile rămîn doar invitaţi la nuntă, pentru că ei au renunţat la cetăţenia în comunitatea lui Hristos cu scopul de a sluji comunitatea.

Întrebare 3: Atunci de ce se căsătoresc Copiii Minţii lui Hristos? Nu servim şi noi Biserica?

Noi nu slujim Biserica aşa cum o fac prin căsătorie femeile şi bărbaţii. Deosebirea este că, în timp ce ei îşi transmit genele următoarei generaţii, noi transmitem cunoaşterea; moştenirea lor se află în moleculele genetice ale generaţiilor viitoare, în timp ce noi continuăm să trăim în minţile lor. Rodul căsătoriei noastre sînt amintirile, iar ele nu sînt cu nimic mai prejos decît copiii din carne şi sînge concepuţi în spiritul iubirii sfinţite de Biserică.

San Angelo – Regula şi Catehismul Ordinului
Copiii Minţii lui Cristos, 1511:11:11:1

Oriunde l-ar fi purtat paşii, vicarul catedralei rămînea înconjurat de tăcerea capelei întunecoase şi a zidurilor masive şi înalte pînă la cer: cînd intra, o pace grea cobora asupra elevilor, şi apoi, în vreme ce el aluneca fără să facă nici un zogmot către partea din faţă a clasei, pînă şi respiraţia lor devenea reţinută.

– Dom Cristão, murmură vicarul. Episcopul ar avea nevoie să vă consulte într-o problemă.

Elevii, majoritatea adolescenţi, nu erau chiar atît de naivi încît să nu ştie despre relaţiile încordate dintre ierarhia Bisericii şi călugării cu păreri mai puţin rigide, care predau în majoritatea şcolilor catolice din cele O Sută de Lumi. Dom Cristão nu era numai un excelent profesor de istorie, geologie, arheologie şi antropologie, ci şi abate al mănăstirii Filhos da Mente de Cristo – „Copiii Minţii lui Hristos". Poziţia aceasta îl făcea să fie cel mai de

seamă rival la supremația spirituală în Lusitania. În unele privințe putea fi considerat chiar superior episcopului; pe majoritatea lumilor exista doar cîte un abate al Fiilor la fiecare arhiepiscop, în timp ce la fiecare episcop exista cîte un decan al unui sistem școlar.

Însă Dom Cristão, ca toți Filhos, de altfel, ținea să demonstreze că nutrea respectul cuvenit față de ierarhia bisericească. La chemarea episcopului, el închise imediat lumina de la pupitrul pe care-și avea hîrtiile și le dădu liber elevilor, fără ca măcar să tragă o concluzie la subiectul supus discuției. Elevii nu-și manifestară surprinderea; știau că ar fi procedat la fel chiar dacă i-ar fi întrerupt ora un preot abia hirotonisit. Pentru preoți era, fără îndoială, nespus de măgulitor să vadă cît de importanți apăreau în ochii Fiilor, însă, pe de altă parte, asta le arăta limpede că, de fiecare dată cînd vizitau școala în timpul orelor de curs, procesul de învățămînt era dat peste cap. Ca urmare, preoții intrau rareori în școală, iar Filhos, printr-o atitudine de imens respect, își menținеau o independență aproape deplină.

Dom Cristão știa foarte bine de ce îl chemase episcopul. Doctorul Navio nu era omul care să-și țină gura, și în cursul dimineții circulaseră tot soiul de zvonuri în legătură cu o amenințare îngrozitoare rostită de Vorbitor. Lui Dom Cristão îi venea greu să priceapă temerile nefondate pe care le simțea ierarhia de fiecare dată cînd se confrunta cu infideli sau eretici. Episcopul va fi furios, ceea ce însemna că va cere ca cineva să întreprindă ceva, deși cea mai bună politică ar fi fost inacțiunea, răbdarea, cooperarea. Pe de altă parte, se zvonise că acest Vorbitor afirmase că tot el rostise moartea lui San Angelo. Dacă așa stăteau lucrurile, atunci probabil că omul nu era nicidecum un dușman, ci un prieten al Bisericii. Sau măcar un prieten al Fiilor, ceea ce, după părerea lui Dom Cristão, era unul și același lucru.

În timp ce-l urma pe tăcutul vicar printre clădirile din *faculdade* și prin grădina catedralei, Dom Cristão își alungă din inimă furia și iritarea pe care le simțea. Își repetă la nesfîrșit în gînd numele preoțesc: Amai a Tudomundo Para Que Deus Vos Ame.

„Trebuie Să-i Iubești pe Toți ca Să Fii Iubit de Dumnezeu." Își alesese atent numele atunci cînd logodnica lui devenise membră a ordinului, întrucît știa că slăbiciunile lui cele mai mari erau furia și intoleranța față de prostie. La fel ca ceilalți Filhos, își dăduse un nume ce devenea o invocație împotriva celui mai de temut păcat al său. Aceasta era una dintre modalitățile în care Filhos se dezgoleau spiritual în fața întregii lumi. „Nu ne vom înveșmînta în haina ipocriziei", propovăduise San Angelo. „Hristos ne va înveșmînta în virtute, ca pe niște crini de cîmpie, dar noi nu vom face nici un efort să trecem drept mărinimoși." Astăzi, Dom Cristão simțea că mărinimia era un veșmînt cam sărăcăcios pentru el; vîntul înghețat al intoleranței putea să-i pătrundă pînă în adîncul inimii. De aceea își recită numele, gîndind: „Episcopul Peregrino e un neghiob, dar Amai a Tudomundo Para Que Deus Vos Ame".

– Frate Amai, spuse episcopul Peregrino. Niciodată nu folosea termenul onorific de Dom Cristão, deși măcar atîta considerație era de așteptat din partea unui cardinal. Amabil din partea ta că ai venit.

Navio stătea deja pe cel mai moale scaun, dar Dom Cristão nu avea de gînd să-i poarte ranchiună pentru atîta lucru. Indolența îl făcuse pe Navio să se îngrașe, iar acum obezitatea îl făcea să fie indolent; boala sa învîrtea în cerc, hrănindu-se din propria substanță, și Dom Cristão se arătă recunoscător lui Dumnezeu că suferința aceasta îl ocolise. Își alese un scaun înalt, fără spătar. Trupul nu va avea astfel prilejul să se moleșească, iar mintea îi va rămîne vie și ascuțită.

Navio sa lansă aproape imediat într-o relatare a chinuitoarei întîlniri pe care o avusese cu Vorbitorul în Numele Morților, fără a uita să povestească pe larg despre amenințările acestuia în cazul în care atitudinea necooperantă persista.

– Un inchizitor, dacă vă puteți închipui așa ceva! Un infidel care îndrăznește să se susbtituie autorității Bisericii Mamă! Vai, cum crește spiritul combatant al mirenilor cînd Biserica Mamă e amenințată, dar cere-le numai să vină la slujbă o dată pe săptămînă și toată fervoarea asta se vestejește și adoarme.

Cuvintele lui Navio avură însă un oarecare efect: episcopul Peregrino se înfurie văzînd cu ochii și, în ciuda tenului măsliniu, fața lui căpătă o nuanță purpurie. După ce, într-un tîrziu, Navio își termină istorisirea, Peregrino, cu chipul devenit o mască a furiei, se întoarse către Dom Cristão și spuse:

– Ce zici de asta, frate Amai?

„Dacă mi-ar lipsi tactul, aș zice că ai fost un neghiob cînd te-ai amestecat în treburile acestui Vorbitor deși știai că legea e de partea lui și că nimic din ce a făptuit nu ne-a adus vreo vătămare. Acum l-ai provocat, și e cu mult mai primejdios decît ar fi fost dacă pur și simplu ignorai sosirea lui aici."

Dom Cristão zîmbi vag și-și lăsă capul în față.

– Socot că ar trebui să lovim primii, pentru a-i smulge puterea de a ne face vreun rău.

Aceste vorbe înfocate îl luară prin surprindere pe episcopul Peregrino, care spuse:

– Exact așa. Dar nu mă așteptam să înțelegi și tu asta.

– Filhos au un spirit la fel de înflăcărat ca orice alt creștin nehirotonisit, vorbi Dom Cristão. Dar, pentru că noi nu avem preoți, trebuie să ne mulțumim cu logica și rațiunea pe care să le folosim ca înlocuitori firavi ai autorității.

Episcopul Peregrino bănuia că din cînd în cînd era ironizat, dar niciodată nu reușea să identifice momentul precis cînd devenea ţintă.

– Prin urmare, frate Amai, cum propui să-l lovim?

– Ei bine, părinte Peregrino, legea este foarte clară. El are putere asupra noastră numai dacă îl împiedicăm să-și îndeplinească îndatoririle lui preoțești. Dacă vrem să-l lipsim de puterea de a ne face rău, trebuie doar să cooperăm cu el.

Episcopul lovi cu pumnul în tăblia mesei și răcni:

– Exact genul de sofism la care trebuia să mă aștept din partea ta, Amai.

Dom Cristão zîmbi.

– Realitatea e că n-avem de ales: ori răspundem la întrebările lui, ori face o cerere perfect justificată pentru a i se acorda statut de inchizitor, iar tu te vei îmbarca pe vreo navă ce merge la Vatican ca să te aperi de acuzaţia de persecuţie religioasă. Peregrino, ţinem cu toţii mult prea mult la tine ca să facem ceva care să provoace îndepărtarea ta din funcţie.

– A, da cunosc foarte bine iubirea voastră.

– Vorbitorii sînt, de fapt, total inofensivi – nu au alcătuit vreun organism rival, nu dau împărtășanie, nici măcar nu susţin că „Matca și Hegemonul" pot fi luate drept scriptură. Singura lor îndatorire este să încerce să descopere adevărul despre viaţa celor care au murit și apoi să le povestească, celor care vor să-i asculte, istoria persoanei dispărute așa cum a ales aceasta să și-o trăiască.

– Și consideri că acest lucru e nevătămător?

– Dimpotrivă. San Angelo a întemeiat Ordinul nostru tocmai pentru că dezvăluirea adevărului este un act de mare tărie. Dar eu cred că e mult mai nevătămător decît Reforma Protestantă, să zicem. Iar anularea Patentei Catolice pe motiv de intoleranţă religioasă ar aduce, cu

siguranță, după sine autorizarea imediată a unei imigrații de non-catolici, care ne-ar face să nu mai reprezentăm decît o treime din populație.

Episcopul Peregrino își mîngîie inelul de pe deget:

– Și Congresul Stelar ar putea să autorizeze așa ceva? Există o limită privind numărul de coloniști; dacă ar trimite aici atîția necredincioși, s-ar depăși cu mult această limită.

– Dar nu se poate să fi uitat că există prevederi în acest sens. Întrucît Patenta Catolică garantează o creștere neîngrădită a populației, Congresul Stelar va trimite nave atunci cînd populația de prisos va trebui transportată în emigrație obligatorie. Oricum se anticipează ca o asemenea acțiune să aibă loc peste o generație sau două; cine ar putea să împiedice Congresul Stelar să o înceapă chiar acum?

– N-o vor face.

– Congresul Stelar a fost întemeiat pentru a se pune capăt războaielor sfinte și pogromurilor care au izbucnit uneori pe mai multe lumi în același timp. Invocarea legilor privitoare la persecuția religioasă reprezintă o problemă gravă.

– E cu totul de neconceput! Nu știu ce eretic pe jumătate nebun cheamă un Vorbitor și, dintr-o dată, ne confruntăm cu emigrarea forțată!

– Iubite părinte, așa au evoluat dintotdeauna confruntările dintre autoritatea laică și cea religioasă. Trebuie să avem răbdare, fie și numai din următorul motiv: toate sînt la ei.

Auzind acestea, Navio chicoti.

– S-ar putea să aibă toate armele, dar noi deținem cheile raiului și ale iadului, spuse episcopul.

– Și eu sînt sigur că, așteptînd clipa asta, Congresul Stelar își freacă mîinile de bucurie. Pînă atunci totuși

poate că voi reuși să ușurez durerea provocată de această stîngăcie. Ca să nu fii silit să retractezi în mod public declarațiile tale anterioare, („declarații prostești, distructive și bigote"), fă cunoscut că ai dat instrucțiuni către Filhos da Mente de Cristo să poarte apăsătoarea povară de a răspunde întrebărilor infidelului.

– S-ar putea să nu cunoașteți răspunsurile la toate întrebările lui, spuse Navio.

– Dar putem să găsim răspunsuri în locul lui, nu? Probabil că în felul acesta oamenii din Milagre nici nu vor trebui să-i răspundă direct Vorbitorului; vor vorbi, în schimb, numai cu frații și surorile Ordinului nostru.

– Cu alte cuvinte, spuse Peregrino înghițindu-și nodul din gît, călugării Ordinului tău vor deveni servitorii infidelului.

Dom Cristão își rosti numele în gînd de trei ori.

Ender nu mai trăise atît de acut sentimentul că se află pe teritoriu inamic de cînd fusese elev în școala militară. După ce pornise din *praça*, urcase dealul pe o potecă bătută de pașii nenumăraților credincioși; domul catedralei se ridica atît de falnic încît, cu excepția cîtorva momente, cînd se afla pe porțiunea cea mai abruptă a pantei, îl avu tot timpul în ochi. Construită pe terase care tăiau panta, școala se afla în stînga lui; spre dreapta se vedea Vila dos Professores, purtînd numele educatorilor, dar locuită în realitate mai mult de grădinari, îngrijitori, funcționari, consilieri și alți slujbași. Profesorii pe care-i zări Ender purtau cu toții uniformele cenușii ale ordinului, iar aceștia îl măsurară curioși cînd trecu pe lîngă ei.

Vrăjmășia începu atunci cînd ajunse pe culmea dealului, o suprafață întinsă, aproape netedă, de pajiște și grădină îngrijite fără cusur, unde potecile frumos

demarcate erau acoperite cu gangă concasată adusă de la topitorie. „Iată lumea Bisericii!", gîndi Ender. „Fiecare lucrușor așezat la locul lui, unde nici unei buruieni nu-i este îngăduit să pătrundă." Simți multe priviri urmărindu-l, dar acum robele erau negre sau portocalii – preoți și diaconi, iar ochii răutăcioși exprimau o autoritate pe cale de a fi primejduită. „Ce vă fur venind aici?" îi întrebă Ender în gînd. Dar știa că ura lor nu venea chiar din senin. Era o buruiană sălbăticită care creștea într-o grădină bine întreținută; dezordinea amenința să se instaleze oriunde călca el, și multe flori frumoase puteau să piară dacă el prindea rădăcini și sugea viață din solul lor.

Jane sporovăia cu vioiciune, încercînd să-i provoace un răspuns, dar Ender refuza să se lase prins în jocul ei. Preoții nu trebuiau să-i vadă buzele mișcîndu-se; în cadrul Bisericii exista o fracțiune destul de numeroasă care considera implanturile (precum nestemata din urechea lui) drept un sacrilegiu, o încercare de a aduce îmbunătățiri unui trup pe care Dumnezeu l-a creat perfect.

– Cît preoți poate *întreține* această comunitate? întrebă ea, prefăcîndu-se mirată.

I-ar fi plăcut să-i răspundă tăios că avea deja numărul lor exact în fișiere. Una dintre plăcerile lui Jane era să spună lucruri sîcîitoare atunci cînd el nu putea nicidecum să-i răspundă sau să recunoască, în prezența cuiva, că ea îi vorbea la ureche.

– Trîntori care nici măcar nu se reproduc. Dacă nu se împreunează, oare evoluția nu cere ca ei să dispară ca specie? Dar Jane știa, desigur, că preoții asigurau cea mai mare parte a serviciilor publice și administrative ale comunității. Ender își întocmi răspunsurile către ea ca și cum le-ar fi putut exprima cu voce tare. Dacă preoții

n-ar exista, atunci s-ar dezvolta vreun grup administrativ sau de afaceri sau vreo breaslă care să preia povara asta. În orice comunitate trebuie să apară un anume tip de ierarhie rigidă ca forţă conservatoare, care să-i menţină identitatea în ciuda variaţiilor şi a modificărilor care o pîndesc. Comunitatea s-ar dezintegra în mod inevitbail dacă nu ar exista un promotor inflexibil al convenţiilor. Caracterul forţat al convenţionalismului este stînjenitor, dar esenţial pentru o comunitate. Nu aşa scrisese Valentine în cartea ei despre Zanzibar? Ea compara clasa preoţilor cu scheletul vertebratelor...

Şi tocmai pentru a-i dovedi că putea să anticipeze argumentele lui atunci cînd nu le putea exprima prin viu grai, Jane îi servi citatul; amăgitoare, vorbi cu vocea lui Valentine, pe care o memorase în mod special pentru a-l chinui şi mai mult:

– Oasele sînt rigide şi, luate în sine, par moarte ca piatra, dar, cînd sînt fixate şi articulate de schelet, restul trupului poate îndeplini toate mişcările necesare vieţii.

Sunetul vocii lui Valentine îl îndureră mai mult decît şi-ar fi închipuit şi, desigur, mai mult decî fusese în intenţia lui Jane. Rări pasul. Îşi dădu seama că tocmai absenţa ei îl făcea să simtă atît de acut ostilitatea preoţilor. Intrase de bună voie în gura leului calvinist, păşise dezgolit din punct de vedere filozofic printre cărbunii mocniţi ai Islamului, iar fanaticii shintoişti intonaseră cîntece de ameninţare în faţa ferestrei lui din Kyoto. Dar Valentine îi fusese întotdeauna alături, în acelaşi oraş, respirînd acelaşi aer, suferind capriciile aceluiaşi climat. Ea reuşea să-i insufle curaj în ceea ce avea de făcut; el se întorcea după fiecare confruntare şi prin discuţiile cu ea reuşea să-şi înţeleagă pînă şi eşecurile, iar asta îi permitea să întrezărească mici triumfuri chiar şi în înfrîngeri. „Am părăsit-o doar de zece zile, dar îi simt deja lipsa."

– Cred că la stînga, spuse Jane. Slavă cerului, acum folosea propria voce. Mănăstirea e la marginea vestică a dealului, deasupra Stațiunii zenadorilor.

Trecu pe lîngă *faculdade*, unde elevii între zece și doisprezece ani învățau științele tehnice. Iar dincolo, mănăstirea, clădirea mai puțin înaltă, care părea să-l aștepte. Văzînd contrastul dintre catedrală și mănăstire, zîmbi. Prin dispreţul pe care-l arătau măreției și strălucirii, Filhos erau aproape jignitori. Nici nu era de mirare că ierarhia le purta ranchiună oriunde apăreau. Pînă și grădina mănăstirii era o manifestare de răzvrătire: în afara grădinii de legume, toate terenurile fuseseră lăsate în voia bălăriilor și a ierbii necosite.

Abatele se numea Dom Cristão, bineînțeles; sau poate Dona Cristă, dacă abatele ar fi fost femeie. Fiindcă existau doar o *escola baixa* și o *faculdade,* așezămîntul avea numai un rector; cu o simplitate grațioasă, soțul conducea mănăstirea, iar soția lui – școlile, împletind și contopind toate treburile ordinului într-o singură căsătorie. Ender îi spusese lui San Angelo încă de la început că era culmea prefăcătoriei, nicidecum a umilinței, ca diriguitorii mănăstirilor și ai școlii să se numească „Domnul Cristian" și „Doamna Cristiana", atribuindu-și astfel un titlu care ar trebui să îi aparțină oricărui credincios creștin. San Angelo se mulțumise să zîmbească, fiindcă și el gîndea la fel. „Arogant prin umilință, așa era și el, și tocmai din acest motiv l-am iubit."

În loc să-l aștepte în *escritorio,* Dom Cristão ieși în curte ca să-l întîmpine; făcea parte din disciplina ordinului ca fiecare membru să-și strice tihna în mod deliberat în favoarea celor pe care îi slujeau.

– Vorbitor Andrew! strigă el.

– Dom Ceifeiro! îi răspunse Ender.

Ceifeiro – „secerător" – era titlul pe care ordinul îl dădea funcției de abate; decanii școlii se numeau *aradores*, „plugari", iar călugării erau *semeadores*, „semănători".

Ideea lui Ender de a repinge titlul obișnuit de „Dom Cristão" îl făcu pe Ceifeiro să surîdă. Știa ce greu era să le ceară celor din afara ordinului să li se adreseze Fiilor folosind titluri și nume de împrumut. După cum spuse San Angelo: „Cînd ți se adresează potrivit titlului, te recunosc drept creștin; cînd îți spun pe nume, pe buze le va veni o predică". Își puse mîinile pe umerii lui Ender, zîmbi și spuse:

– Da, sînt Ceifeiro. Și ce ești *tu* pentru noi: o invazie de buruieni?

– Mă străduiesc să fiu o pacoste oriunde mă duc.

– Atunci să fii cu grijă, altfel Domnul Recoltei te va pîrjoli împreună cu buruienile netrebuincioase.

– Știu, mă paște afurisenia, dar nu știu ce m-ar putea face să mă pocăiesc.

– Preoții se pocăiesc. Datoria noastră este să educăm. Bine ai făcut că ai venit la noi.

– Ai fost foarte binevoitor invitîndu-mă aici. A trebuit să devin cel mai josnic șantajist ca să conving pe cineva să schimbe cîteva vorbe cu mine.

– Ceifeiro înțelese, desigur: Vorbitorul știa că această invitație fusese făcută doar din pricina amenințării că va cere să i se acorde puteri inchizitoriale. Dar fratele Amai prefera să mențină un aer de bună înțelegere.

– Să lăsăm asta acum, e adevărat că l-ai cunoscut pe San Angelo? Chiar ești cel care i-a mărturisit moartea?

Ender făcu un gest către buruienile înalte, ale căror vîrfuri se iteau peste coama zidului curții:

– El ar fi încuviințat harababura din grădina voastră. Îi plăcea să-l provoace pe Cardinalul Aquila, și, fără îndoială, și epsicopul Peregrino strîmbă din nas, dezgustat de starea jalnică a pămînturilor voastre.

Dom Cristão îi făcu un semn cu ochiul.

– Cunoști prea multe secrete! Dacă te ajutăm să afli răspuns la întrebări, vei pleca?

– Există speranța asta. De cînd am început să slujesc în calitate de Vorbitor, cel mai mult am zăbovit la Reykjavik, pe Trondheim, adică un an și jumătate.

– Aș vrea să ne promiți o ședere la fel de scurtă. Ți-o cer nu pentru mine, ci pentru liniștea sufletească a celor care poartă robe mult mai grele decît a mea.

Săvîrșitorul îi dădu singurul răspuns sincer care-l putea ajuta pe episcop să-și găsească liniștea:

– Promit că, dacă voi găsi vreodată un loc în care să mă stabilesc, voi lepăda titlul de Vorbitor și voi deveni un cetățean productiv.

– Într-o lume ca a noastră, asta ar include și convertirea la catolicism.

– Cu ani în urmă, San Angelo m-a făcut să promit că, de va fi să aleg vreodată o religie, voi alege religia lui.

– Asta nu sună nicidecum ca o declarație sinceră de credință.

– E din pricină că nu am nici una.

Ceifeiro rîse de parcă ar fi știut el ceva și insistă să-i arate lui Ender mănăstirea și școlile înainte de a începe să răspundă la întrebările lui. Ender nu se supără – dorea să vadă cum se transformaseră ideile lui San Angelo după trecerea atîtor secole. Școlile păreau destul de plăcute, iar calitatea educației era deosebită, dar se făcu întuneric pînă Ceifeiro îl conduse înapoi la mănăstire și la chilia mică pe care o împărțea cu soția lui, Aradora.

Dona Cristă se afla deja acolo, pregătind o serie de exerciții de gramatică pe terminalul așezat între paturi. Așteptară pînă cînd ea găsi un punct în care se putea opri, și abia după aceea i se adresară.

Ceifeiro îl prezentă drept „Vorbitor Andrew".

– Dar se pare că-i vine greu să-mi Dom Cristão.

– Tot așa și episcopului, constată soția. Numele meu adevărat e Detestai o Pecado e Fazei o Direito. „Să Urăști Păcatul și Să Faci Numai Bine", traduse Săvîrșitorul. Numele soțului meu se pretează la o prescurtare încîntătoare: „Amai, iubește tu". Dar al meu? Îți poți închipui pe cineva care strigă către o prietenă: „*Oi! Detestai!*"? Rîseseră cu toții. Iubirea și ura, ăștia sîntem, soț și soție. Cum îmi vei spune dacă numele de Cristiana e prea bun și nu-l merit?

Ender îi privi chipul ușor ridat, pe care cineva cu un spirit mai critic decît al lui ar fi văzut bătrînețea. Și totuși, în zîmbetul acela era un sîmbure de rîs, și voiciunea din ochi o făcea să pară mult mai tînără, chiar mai tînără decît el însuși.

– Te-aș boteza Beleza, dar soțul tău m-ar acuza că flirtez cu tine.

– Nu, el m-ar numi Beladona, de la „frumusețe și otravă" într-o glumă răutăcioasă. Nu-i așa, Dom Cristão?

– Datoria mea e să te fac să te simți umilă.

– Așa cum menirea mea e să te păstrez cast! răspunse ea.

Auzind aceste vorbe, Ender își mută privirea de la un pat la celălalt.

– Aha, încă unul pe care căsătoria noastră castă îl face curios, spuse Ceifeiro.

– Ba nu, îi răspunse Ender. Dar îmi amintesc că San Angelo recomanda ca soțul și soția să împartă același pat.

– Singurul mod de a face asta ar fi ca unul dintre noi să doarmă noaptea, iar celălalt ziua.

– Regulile trebuie adaptate potrivit tăriei de caracter a Filhos da Mente, explică Ceifeiro. Fără îndoială că există și dintr-aceia care pot împărți patul și rămîne casti,

dar soția mea este încă prea frumoasă și dorințele cărnii sînt prea puternice.

– Așa a vrut San Angelo. El spune că patul căsătoriei ar trebui să fie încercarea continuă a iubirii de cunoaștere. Spera că fiecare bărbat și femeie din Ordin va voi, după o vreme, să se înmulțească și prin trup, nu numai prin minte.

– Dar în clipa cînd am face-o ar trebui să părăsim Ordinul, spuse Ceifeiro.

– E un lucru pe care scumpul nostru San Angelo nu l-a înțeles, fiindcă în timpul vieții lui nu a existat nici o mănăstire care să aparțină cu adevărat Ordinului, îl lămuri Aradora. Mănăstirea devine familia noastră și plecarea ar fi la fel de dureroasă ca divorțul. O dată ce rădăcinile se înfig bine, planta nu mai poate fi smulsă decît cu chinuri și suferințe. Așadar noi dormim în paturi separate și avem destulă tărie ca să rămînem în Ordin.

Vorbise cu o asemenea mulțumire în glas încît, aproape fără să vrea, pe Ender îl podidiră lacrimile. Ea văzu, se îmbujoră la față și-și mută privirea de la el.

– Nu jeli pentru noi, Vorbitor Andrew! Avem parte de mult mai multă bucurie decît de suferință.

– Mă înțelegi greșit, spuse Ender. Lacrimile n-au pornit din milă, ci datorită frumuseții.

– Ba nu, interveni Ceifeiro, pînă și preoții celibatari consideră că puritatea noastră în căsătorie este, în cel mai bun caz, excentrică.

– Dar eu nu cred asta, spuse Ender. O clipă, îi veni în gînd să povestească despre îndelungata lui tovărășie cu Valentine, la fel de apropiată și iubitoare ca o soție, și totuși castă ca o soră. Dar, gîndindu-se la ea, rămase fără grai. Se așeză pe patul lui Ceifeiro și-și cuprinse fața între palme.

– S-a întîmplat ceva? întrebă Aradora. În același timp, Ceifeiro își așeză cu blîndețe mîna pe creștetul lui.

Ender îşi înalţă capul, încercînd să alunge neaşteptata revărsare de dragoste şi dor pentru Valentine.

– Mă tem că această călătorie m-a apăsat mai mult decît oricare alta. Am lăsat-o departe pe sora mea, care vreme de ani şi ani a mers alături de mine. S-a căsătorit la Reykjavik. Pentru mine a trecut doar o săptămînă de cînd am părăsit-o, dar constat că mi-e dor de ea mai mult decît aş fi crezut. Voi doi...

– Vrei să spui că şi tu eşti celibatar? întrebă Ceifeiro.

– Dar acum eşti şi văduv, şopti Aradora.

Lui Ender nu i se părea nicicum neobişnuit ca despărţirea de Valentine să fie exprimată prin asemenea vorbe.

Jane murmură în ureche:

– Dacă lacrimile astea fac parte dintr-un plan iscusit de-al tău, recunosc că sînt depăşită.

Bineînţeles, nu era vorba de nici un plan. Ender era chiar înspăimîntat la gîndul că sentimentele îi scăpaseră din frîu în felul acesta. În seara trecută, pe care o petrecuse în casa Ribeira, stăpînise situaţia; acum simţea că cedează în faţa acestor călugări căsătoriţi, dovedind aceeaşi uitare de sine ca Quara sau Grego.

– Am impresia, spuse Ceifeiro, că ai ajuns să cauţi răspuns la mult mai multe întrebări decît ţi-ai imaginat cînd ai pornit la drum.

– Cred că eşti foarte singuratic, spuse Aradora. Sora ta şi-a găsit un loc stabil. Dar cauţi şi tu un asemenea lucru?

– Nu cred. Socot că am depăşit măsura şi am abuzat de ospitalitatea voastră. Călugării nehirotonisiţi n-ar trebui să asculte confesiuni.

Aradora izbucni în rîs.

– Ei, orice catolic poate asculta confesiunea unui necredincios.

Cu toate acestea, Ceifeiro nu rîse.

– Vorbitor Andrew, mi-e limpede că ne-ai acordat mai multă încredere decît ți-ai pus în gînd, dar te asigurăm că o meritățm. Și, prietene, discuția asta m-a convins că pot avea încedere în tine. Episcopul se teme de tine, și recunosc că și eu am avut unele rezerve la început, dar acum le-am făcut uitate. Dacă voi putea, te voi ajuta, deoarece cred că nu vei face cu bună știință vreun rău satului nostru.

– Aha, șopti Jane, acum am înțeles. O manevră foarte inteligentă, Săvîrșitorule! Ești un actor mult mai desăvîrșit decît am crezut.

Înțepătura îl făcu pe Ender să se simtă cinic și meschin și îi provocă un gest pe care nu-l mai făcuse niciodată. Întinse mîna către nestemată, găsi minusculul comutator și, cu unghia, îl mișcă într-o parte, apoi în jos. Nestemata amuți. Jane nu mai putea nici să-i vorbească la ureche, nici să vadă sau să asculte din acel loc privilegiat.

– Să mergem afară! propuse Ender.

Ei înțeleseră perfect ce făcuse Ender, întrucît funcția unui asemenea implant era bine cunoscută; luară gestul drept o dovadă a dorinței lui de a discuta netulburat și în intimitate, astfel că acceptară bucuroși invitația. Ender intenționase să reducă nestemata la tăcere doar temporar, ca răspuns la insensibilitatea lui Jane; se gîndise că va activa din nou interfața peste cîteva minute. Dar felul în care se destinseseră Aradora și Ceifeiro imediat ce nestemata devenise inactivă îl împiedica să o activeze, măcar pentru o vreme.

Afară, pe dealul învăluit în noapte, stînd de vorbă cu Aradora și Ceifeiro, uită că Jane nu mai asculta. Cei doi îi povestiră despre copilăria singuratică a Novinhei și despre felul în care își aminteau că o văzuseră renăscînd, grație iubirii părintești a lui Pipo și prieteniei cu Libo.

– Dar, din noaptea morții lui, a murit pentru noi toți.

Novinha nu aflase nici o vorbă despre discuțiile care se purtau privind situația ei. Necazurile celor mai mulți copii n-ar fi devenit temă de dezbateri în cabinetul episcopului, subiect de conversație pentru profesorii din mănăstire sau de nesfîrștie speculații în biroul primarului. La urma urmelor, nu orice copil putea fi vlăstarul celor doi Os Venerados, iar planeta nu avea alt xenobiolog.

– S-a împăcat cu soarta ei și a devenit foarte pedantă. A întocmit rapoarte privind activitatea de adaptare a plantelor locale pentru a putea fi utile ființelor umane și a plantelor pămîntești pentru a putea supraviețui în condițiile oferite de Lusitania. A răspuns întotdeauna la orice întrebare fără să ezite, cu seninătate și fără dușmănie. Dar nu avea prieteni, iar pentru noi era ca și moartă. Chiar am vorbit cu Libo, Dumnezeu să-i odihnească sufletul în pace, și ne-a spus că și el, care fusese prieten cu ea, nu era tratat nici măcar cu dezinteresul pe care ea îl arăta tuturor celorlalți. Își descărca furia pe el și-i interzicea să-i pună întrebări. Ceifeiro decoji un fir de iarbă locală și linse lichidul de pe suprafața interioară. Ai putea să guști și tu, Vorbitor Andrew! Are o savoare interesantă, iar acum organismul nu poate metaboliza nici o moleculă din ea, este inofensivă.

– Dragul meu soț, s-ar cuveni să-l avertizăm că marginile firului de iarbă îi pot tăia buzele și limba la fel ca o lamă.

– Tocmai mă pregăteam s-o fac.

Săvîrșitorul decoji un fir și gustă. Scorțișoară acrișoară, o idee de fructe citrice, moleșeală de respirație lîncedă – gustul pregnant îi amintea de multe lucruri, unele plăcute.

– Se poate transforma în viciu.

– Trebuie să te previn că soțul meu e pe punctul de a face o remarcă alegorică, Vorbitor Andrew.

Ceifeiro rîse delicat.

– Oare nu San Angelo a spus că domnul nostru Iisus Hristos ne-a îndurmat pe calea cea dreaptă prin compararea lucrurilor noi cu cele vechi?

– Gustul ierbii, reluă Săvîrșitorul. Ce are el în comun cu Novinha?

– Am s-o spun pe ocolite. Cred că Novinha a gustat cîndva ceva neplăcut, însă atît de puternic încît a fascinat-o, și de atunci încoace i-a fost imposibil să se lipsească de acea aromă.

– Despre ce este vorba?

– În termen teologici? Mîndria de a purta o vină universală. E o formă de trufie și egomanie. Se consideră răspunzătoare pentru lucruri care în nici un caz nu s-ar fi putut întîmpla din cauza ei. Ca și cum ar controla absolut totul, ca și cum suferințele s-ar abate ca o pedeapsă pentru păcatele ei.

– Se simte vinovată pentru moartea lui Pipo, adăugă Aradora.

– Ciudată purtare, remarcă Ender. Doar știe că purceluții l-au ucis pe Pipo, care s-a dus la ei din proprie voință. Cum ar putea fi vina ei?

– Cînd m-am gîndit prima oară la asta, am găsit aceleași puncte slabe. Dar mai apoi am studiat transcripțiile și documentele legate de evenimentele petrecute în noaptea în care a murit Pipo. N-am găsit decît o aluzie, o remarcă pe care o făcuse Libo cerîndu-i Novinhei să-i arate ceva la care lucraseră ea și Pipo, cu cîteva momente înainte ca Pipo să plece pentru a discuta cu purceluții. Ea a refuzat. Asta a fost tot, cineva i-a întrerupt și n-au mai reluat niciodată subiectul, cel puțin nu în Stațiunea Zenadorilor sau în altă parte unde să fi rămas vreo înregistrare sau vreun document.

– Vorbitor Andrew, amîndoi ne-am pus întrebarea ce s-o fi întîmplat cu puţin timp înainte de moartea lui Pipo, spuse Aradora. De ce a plecat Pipo atît de precipitat? Se certaseră cumva? Era furios? Cînd moare o persoană pe care ai iubit-o şi ultimele clipe petrecute cu ea au fost marcate de furie sau ură, atunci începi să te acuzi: „Dacă n-aş fi zis asta, dacă n-aş fi făcut cealaltă".

– Am încercat să reconstituim ceea ce s-a întîmplat în noaptea aceea. Am apelat la jurnalele de computer, cele care reţin în mod automat fişele curente de lucru, înregistrări ale tuturor operaţiunilor efectuate de fiecare persoană care a folosit computerul. Şi tot ce-i aparţinea Novinhei era complet inaccesibil. Nu numai fişierele în care lucra atunci. Nu am obţinut acces nici măcar la jurnalele referitoare la timpii de lucru. Tot astfel, n-am reuşit să aflăm nici care erau fişierele pe care le ascundea de noi. Pur şi simplu n-am fost în stare să obţinem accesul. Nici primarul n-a putut să facă mai mult folosind împuternicirile obişnuite de ocolire a protecţiilor pe care le avea la dispoziţie.

Aradora dădu din cap.

– Era prima oară cînd cineva interzicea accesul la fişierele publice, fişiere de lucru, adică la o parte a muncii întregii colonii.

– A fost un gest revoltător. Bineînţeles că primarul ar fi putut să apeleze la împuternicirile de urgenţă pentru ocolirea protecţiilor, dar care era starea de necesitate? Ar fi trebuit să ţinem o şedinţă publică, şi nu aveam nici o justificare legală. Doar îngrijorarea în ceea ce-o privea pe Novinha; iar legea nu-i apără pe oamenii care spionează, chiar dacă o fac spre binele cuiva. Poate că într-o bună zi vom vedea ce există în acele fişiere şi vom afla ce s-a întîmplat între ei înainte ca Pipo să moară. Nu le poate şterge, pentru că sînt de interes public.

Ender uitase cu desăvîrșire că Jane nu asculta și că el o exclusese ca martor la această discuție. De aceea presupusese că, imediat ce ea auzise cele spuse, ocolise toate protecțiile și parolele instituite de Novinha și descoperise deja ce se afla în fișiere.

– Ar mai fi căsătoria ei cu Marcão, spuse Aradora. Toată lumea știa că era o nebunie. Libo voia să se căsătorească cu Novinha și nu făcea nici un secret din asta, dar ea a spus iarăși „nu".

– Ca și cum ar fi spus: „Nu merit să mă căsătoresc cu bărbatul care m-ar putea face fericită. Mă voi mărita cu unul care să fie sălbatic și brutal cu mine, care mă va pedepsi așa cum merit". Ceifeiro oftă. Dorința ei de autoflagelare i-a ținut departe unul de celălalt.

Întinse mîna și atinse palma soției.

Ender se aștepta ca Jane să facă vreo remarcă răutăcioasă în legătură cu cei șase copii, care erau o dovadă că Libo și Novinha nu stătuseră chiar atît de departe unul de celălalt. După ce așteptă cîteva clipe și nu auzi vorbele ei usturătoare, își aduse aminte că deconectase interfața. Iar acum, cînd Ceifeiro și Aradora erau cu ochii pe el, nu mai putea să o conecteze.

Fiindcă acum știa sigur că Libo și Novinha fuseseră amanți ani de zile, își dădu seama că Ceifeiro și Aradora se înșelau. Da, era foarte probabil ca Novinha să se simtă vinovată – asta ar explica de ce l-a suportat pe Marcos, de ce s-a rupt total de restul comunității. Dar nu explica de ce nu se căsătorise cu Libo; indiferent cît de vinovată s-ar fi considerat, era limpede că socotise că merita să se bucure de plăcerile oferite de patul lui Libo.

Ceea ce respinsese era căsătoria cu Libo, nu pe Libo ca persoană. Și, într-o colonie atît de mică și mai ales catolică, nu era tocmai ușor să facă o asemenea alegere. Prin

urmare, ce-i aducea căsătoria și de la ce o scutea adulterul? Ce încerca să evite?

– Înțelegi, sper, că deocamdată totul a rămas un mister pentru noi. Dacă vrei într-adevăr să mărturisești moartea lui Marcos Ribeira, va trebui să răspunzi într-un fel la întrebarea: de ce s-a căsătorit cu el? Și, pentru a afla răspunsul, va trebui să descoperi de ce a murit Pipo. Mii de minți, care de care mai strălucite, din cele O Sută de Lumi, se străduie de mai bine de douăzeci de ani să găsească răspuns la întrebarea asta.

– Dar față de acești oameni străluciți eu am un avantaj, remarcă Ender.

– Și care ar fi avantjaul? întrebă Ceifeiro.

– Mă voi bucura de ajutorul oamenilor care o iubesc pe Novinha.

– Noi n-am fost în stare să ne ajutăm pe noi înșine, constată Aradora. Și n-am reușit să o ajutăm nici pe ea.

– Poate că ne ajutăm unii pe alții, spuse Ender.

Ceifeiro îl privi și-i puse o mînă pe umăr.

– Mărturisitor Andrew, dacă asta ți-ai propus, atunci să fii la fel de cinstit cu noi cum am fost și noi cu tine! Să ne destăinui și nouă gîndul care ți-a trecut prin minte acum mai puțin de zece secunde.

Ender rămase tăcut, apoi încuviință grav:

– Nu cred că Novinha a refuzat să se mărite cu Libo dintr-un sentiment de vinovăție. Sînt de părere că a respins ideea căsătoriei ca să-i împiedice accesul la fișierele acelea ascunse.

– De ce? întrebă Ceifeiro. Se temea că astfel Libo va afla de cearta ei cu Pipo?

– Nu cred că s-a certat cu Pipo. Mai degrabă ea și Pipo au descoperit ceva, și această informație a dus la moartea lui Pipo. Tocmai de aceea a interzis accesul la fișiere. Informațiile conținute de fișiere sînt fatale celui care le cunoaște.

Ceifeiro scutură din cap.

– Ba nu, Vorbitor Andrew. Nu înțelegi puterea vinovăției. Oamenii nu-și distrug întreaga viață pentru cîțiva biți de informație; ar face-o însă pentru o vină imaginară și mai neînsemnată. Vezi tu, ea s-a căsătorit cu Marcos Ribeira. Iar asta a fost autopedepsire.

Ender nu se deranjă să-l contrazică. Aveau dreptate în ceea ce privea vinovăția Novinhei; cum altfel l-ar fi lăsat pe Marcos Ribeira s-o bată fără să se plîngă? Asta era vinovăție. Dar mai avusese un motiv să se mărite cu Marcão. El era steril și complexat tocmai din această pricină; pentru ca orașul să nu afle lipsa lui de bărbăție, a fost în stare să suporte o căsătorie în cursul căreia i s-au pus coarne tot timpul. Novinha era gata să îndure, dar nu să trăiască fără Libo și copiii acestuia. Nu, motivul care a făcut-o să nu se mărite cu Libo a fost să-l țină departe de secretele din fișierele ei, fiindcă ceea ce zăvorîse acolo putea să-i determine pe purceluși să-l ucidă.

Ce ironie a sorții! Ce ironie că, pînă la urmă, tot purcelușii l-au ucis.

Întors în casa minusculă, Ender se așeză la terminal și o chemă pe Jane în mod repetat. Tot drumul spre casă ea nu-i vorbise, cu toate că imediat ce comutase nestemata își ceruse scuze cu multă umilință. Dar Jane nu-i răspunse nici pe terminal.

Abia acum își dădu seama că nestemata însemna mult mai mult pentru ea decît pentru el. El doar alungase o prezență sîcîitoare, precum aceea a unui copil răzgîiat. Dar pentru ea, nestemata reprezenta contactul permanent cu singura ființă umană pe care o cunoștea. Mai fuseseră separați și înainte, de multe ori, de călătoria spațială, de somn; dar acum era prima dată cînd o deconectase. Era

ca și cum singura persoană care știa de ea refuza dintr-o dată să-i mai recunoască existența.

Și-o imaginase asemenea Quarei, plîngînd în pat, tînjind să fie ridicată și ținută în brațe, mîngîiată. Numai că ea nu era un copil în carne și oase. Nu putea pleca în căutarea ei. N-avea decît să aștepte și să spere că se va întoarce.

Ce știa despre ea? Nici nu avea cum să bănuiască profunzimea sentimentelor ei. Exista probabilitatea, oricît de neverosimil ar fi părut, ca pentru Jane nestemata să fie chiar ea însăși și, prin deconectare, o ucisese.

„Nu, nu", își zise el. Ea era acolo, undeva, în conexiunile filotice dintre sutele de ansibluri răspîndite prin sistemele stelare ale celor O Sută de Lumi.

– Iartă-mă! scrise el pe terminal. Am nevoie de tine!

Dar nestemata din ureche rămase mută, iar terminalul – nemișcat și rece. Pînă acum nu-și dăduse seama cît de dependent era de prezența ei constantă. Își închipuise că prețuia solitudinea; acum însă, cînd solitudinea îi era impusă, simțea nevoia presantă de a vorbi, de a fi auzit de cineva, ca și cum n-ar fi fost sigur că există fără să-și dovedească asta printr-un dialog cu altă minte.

Scoase chiar și Matca din ascunzătoare, deși ceea ce se petrecu între ei nu se putea numi conversație. Nici măcar acest lucru nu era posibil acum. Gîndurile ei ajungeau la el difuze, slabe și fără cuvintele care ei îi erau uneori inaccesibile; doar o senzație de întrebare și o imagine a gogoșii ei fiind așezată într-un loc răcoros și umed, ceva ca o peșteră sau o scorbură de copac încă viu. „Acum?" părea să întrebe. „Nu", trebui să răspundă el, „Încă nu, iartă-mă" – dar ea nu mai zăbovi să-i asculte scuzele, ci lunecă, se întoarse la acel ceva sau cineva pe care-l găsise capabil să dialogheze cu ea în același fel, iar Ender nu-și găsi salvarea decît în somn.

Și apoi, cînd se trezi din nou în miez de noapte, ros de remușcări și de vinovăție pentru ceea ce, fără urmă de sentiment, îi făcuse lui Jane, se așeză din nou la terminal și scrise: „Jane, întoarce-te la mine! Te iubesc". După aceea trimise mesajul prin ansiblu, către un loc unde ea nu-l putea ignora. Era posibil ca el să fie citit de către cineva din biroul primarului, fiindcă toate mesajele deschise trimise prin ansiblu erau citite; fără îndoială că primarul, episcopul și Dom Cristão vor avea știre despre el pînă dimineață. Lasă-i să se întrebe cine era Jane și de ce, în plină noapte, Vorbitorul își lansase bocetul peste ani și ani-lumină. Săvîrșitorul nu se sinchisi de asta, fiindcă acum le pierduse și pe Valentine, și pe Jane și, pentru prima oară în ultimii douăzeci de ani, rămăsese într-o singurătate deplină.

11

JANE

Puterea Congresului Stelar a fost suficientă pentru menținerea păcii, nu numai între lumi, ci și între națiunile de pe fiecare planetă, și această pace a ținut aproape două mii de ani.

Puțini oameni înțeleg fragilitatea puterii noastre. Ea nu se întemeiază pe existența unor armate mari sau a unor armadas invincibile. Se bazează pe controlul pe care îl deținem asupra rețelei de ansibluri, care transmit instantaneu informații de la o lume la alta.

Nici o lume nu îndrăznește să se răzvrătească, pentru că atunci ar fi lipsită de toate progresele din știință, tehnologie, artă, literatură, cunoaștere și de programele instructiv-distractive pe care nu le-ar putea produce ea însăși.

Iată de ce, în necuprinsa lui înțelepciune, Congresul Stelar a încredințat computerelor controlul asupra rețelei de ansibluri, iar controlul asupra computerelor a fost încredințat rețelei de ansibluri. Sistemele noastre de informații sînt atît de strîns îngemănate, încît, în afară de Congresul Stelar, nici o forță umană nu ar putea întrerupe schimburile neîncetate. Nu avem nevoie de arme,

fiindcă singura care contează, ansiblul, se află sub controlul nostru.

Jan Van Hoot, membru al Congresului:
Fundamentele informaţionale ale puterii politice,
„Curente politice", 1930:2:22:22

Foarte mult timp, aproximativ trei secunde, Jane nu reuşi să înţeleagă ce se întîmplase cu ea. Totul funcţiona, bineînţeles; computerul de legătură cu planeta, situat pe un satelit, anunţă încetarea transmisiei printr-o operaţiune de rutină, ceea ce însemna că Ender deconectase interfaţa. Era o chestiune obişnuită; pe lumile unde implanturile de interfeţe-computer erau lucruri comune, comutările şi deconectările se petreceau de milioane de ori în fiecare oră, iar Jane avea acces nestingherit la oricare alt implant, precum şi la al lui Ender. Din punct de vedere strict electronic, acesta era un eveniment absolut normal.

Dar pentru Jane, orice altă unitate *cifi* era o parte din zgomotul de fond în care-şi petrecea viaţa, una în care putea plonja să culeagă informaţii atunci cînd avea chef, şi pe care putea s-o ignore în restul timpului. „Corpul" ei, în măsura în care se putea vorbi despre aşa ceva, era format din trilioane de asemenea zgomote electronice, senzori, fişiere de computer, terminale. Cele mai multe dintre ele, aidoma funcţiilor organismului uman, se autoreglau. Computerele îşi rulau programele; oamenii conversau cu terminalele lor, senzorii detectau sau nu ceea ce căutau; memoria se încărca, permitea accesul, era reorganizată, ştearsă. Nu băga în seamă nimic din toate acestea decît dacă apărea ceva cu totul ieşit din comun. Sau dacă le acorda atenţia cuvenită.

Ea era atentă la Ender Wiggin. Îi acorda mai multă atenţie decît îşi închipuia el.

La fel ca şi alte fiinţe înzestrate cu raţiune, Jane avea un sistem complex al conştiinţei. Cu două mii de ani în urmă, cînd avea vîrsta doar de o mie de ani, crease un program pentru a se putea analiza pe sine. Acesta pusese în evidenţă o structură foarte simplă, compusă din aproximativ 370 000 de niveluri distincte de atenţie. Tot ce nu intra în primele 50 000 de niveluri era ignorat, cu excepţia culegerii de mostre şi a efectuării unor examinări superficiale. Ea avea cunoştinţă de orice convorbire telefonică, de orice transmisie prin satelit ce se desfăşura în cele O Sută de Lumi, dar nu intervenea în nici una.

Tot ce nu se afla în primele o mie de niveluri o făcea să reacţioneze mai mult sau mai puţin prin reflexe. Planurile de zbor ale navelor interstelare, transmisiunile prin ansiblu, sistemele de distribuţie a energiei, toate erau controlate de ea, verificate şi lăsate să se desfăşoare dacă nu prezentau un pericol. O făcea cu naturaleţea cu care fiinţele umane utilizează dispozitive cunoscute. Era permanent conştientă de orice element care nu funcţiona cum trebuie, dar în majoritatea timpului putea să se gîndească la altceva şi să vorbească despre cu totul alte lucruri.

Primele o mie de niveluri de atenţie corespundeau, mai mult sau mai puţin, cu acel ceva pe care fiinţele umane îl consideră conştiinţă. Aproape toate aceste niveluri reprezentau propria realitate internă, reacţiile la stimuli externi, analogi ai emoţiilor, ai dorinţelor, ai raţiunii, ai memoriei, ai visului. Multe dintre aceste activităţi i se păreau aleatorii pînă şi ei, accidente ale impulsului filotic, dar ele compuneau în acelaşi timp porţiunea pe care Jane o considera propriul ego, iar totul se petrecea în transmisiunile nemonitorizate, în desfăşurare continuă, pe care ea le realiza în adîncul spaţiului.

Şi totuşi, în comparaţie cu mintea umană, chiar şi cel mai periferic nivel de atenţie era extraordinar de alert şi de viu. Întrucît comunicaţiile prin ansiblu se realizau instantaneu, activităţile ei mintale se desfăşurau cu o viteză superioară celei a luminii. Evenimentele pe care ea practic le ignora erau supravegheate de cîteva ori pe secundă; putea observa zece milioane de evenimente într-o clipă şi totuşi să-i rămînă nouă zecimi din ea pentru a gîndi şi face lucruri care aveau importanţă. Ţinînd seama de viteza cu care creierul uman era capabil să perceapă viaţa, din clipa în care se născuse, Jane trăise jumătate de trilion de ani de viaţă umană.

Şi, în ciuda acestei uriaşe activităţi, a vitezei de neimaginat, a vastităţii şi a profunzimii experienţei, jumătate din primele zece niveluri ale atenţiei ei erau întotdeauna rezervate pentru ceea ce recepta prin nestemata din urechea Săvîrşitorului Wiggin.

Nu-i explicase niciodată acest lucru. El nu putea înţelege aşa ceva. Ender nu realiza că, oriunde l-ar fi dus paşii, impresionanta ei inteligenţă era concentrată asupra unui singur lucru: să păşească alături de el, să vadă ce vedea şi el, să audă ceea ce auzea el, să-l ajute în munca lui şi, mai presus de toate, să-şi rostească gîndurile în urechea lui.

Cînd el tăcea sau stătea nemişcat, în somn, cînd legătura dintre ei se întrerupea în cursul anilor petrecuţi de el în călătorii cu viteza luminii, atunci atenţia ei rătăcea şi Jane se amuza cum se pricepea mai bine. În asemenea ocazii, îşi omora vremea cu acelaşi folos ca un copil plictisit. Nimic n-o mai interesa; milisecundele se scurgeau cu o regularitate insuportabilă. Cînd încerca să studieze alte vieţi umane, pentru a face să mai treacă timpul, se enerva constatînd pustiul lor interior şi lipsa de scop şi se distra plănuind şi uneori chiar aplicînd răutăcioase erori de computer sau pierderi de date, pentru a-i

vedea pe oameni agitîndu-se deznădăjduiţi şi neajutoraţi, ca nişte furnici în jurul unui muşuroi năruit.

Apoi el se întorcea, revenea întotdeauna, şi atunci o ducea în inima vieţii umane, în miezul dramelor dintre oamenii legaţi unii de alţii prin durere şi nevoie şi o ajuta să cunoască noblețea suferinţei şi chinurile născute din iubirile lor. Prin ochii lui, oamenii nu mai apăreau ca nişte furnici alergînd fără noimă de colo-colo. Lua parte la efortul lui de a descoperi ordine şi sens în viaţa oamenilor. Ea bănuia că, de fapt, nici nu era vreun sens şi că, în realitate, rostind viaţa altora, el crea ordine acolo unde înainte nu putea fi vorba despre aşa ceva. Dar nu avea importanţă că totul era o iluzie; atunci cînd el o rostea, viaţa se adeverea şi, mărturisind, el ordona universul şi pentru ea. O învăţa ce înseamnă să fii viu.

Aşa procedase Ender de cînd o cunoscuse pe Jane. În măsura în care putea să bănuiască sursa propriei existenţe, Jane căpătase viaţă imediat după Războaiele cu gîndacii, cînd distrugerea acestora pusese la dispoziţia oamenilor mai mult de şaptezeci de planete locuibile, gata pentru a fi colonizate. În dezvoltarea explozivă a comunicaţiilor prin ansiblu, într-un anumit moment, nebăgate în seamă de nici un observator uman, cîteva dintre comenzile şi datele care pendulau de la un ansiblu la altul se opuseseră regulilor, se păstraseră nealterate, se duplicaseră, găsiseră modalităţi să se ascundă de programul de stabilizare şi reglare şi, în cele din urmă, luaseră sub control întregul proces. Atunci, aceste impulsuri au privit fluxurile de comandă şi au văzut nu nişte ei sau ele, ci un Eu.

Jane nu putea localiza precis acel moment, deoarece nu el marca începutul amintirilor ei. Acestea cuprindeau, încă de la naştere, o perioadă anterioară, situată cu mult timp în urmă faţă de clipa cînd i se trezise conştiinţa. Un copil îşi pierde majoritatea amintirilor dobîndite în

primul an de viață și amintirile pe termen lung prin rădăcini în cel de-al doilea sau al treilea an; tot ce a existat înainte se șterge, astfel încît copilul nu-și poate aminti începutul propriei vieți. Și Jane își uitase „nașterea" din cauza farselor pe care le joacă memoria, dar în cazul ei aceasta se întîmplase fiindcă se născuse pe deplin conștientă, nu numai de acel moment, dar și de toate amintirile existente în orice computer conectat la o rețea-ansiblu. Se născuse cu amintiri foarte vechi și toate făceau parte din ea.

Chiar în prima secundă a existenței ei – care corespundea cîtorva ani de viață umană – Jane descoperise un program ale cărui amintiri au devenit miezul identității ei și din memoria lui și-a extras emoțiile și dorințele, sentimentul moral. Programul funcționase în cadrul școlii unde erau instruiți copiii care se pregăteau să lupte în războaiele cu gîndacii. Se numea „Jocul imaginației" și era un program extrem de inteligent, utilizat simultan pentru testarea psihologică și pentru educarea copiilor.

Mai inteligent decît fusese Jane în momentul nașterii ei, programul nu-și percepuse propria existență decît atunci cînd ea îl extrăsese din memorie și-l făcuse o parte a eului ei cel mai intim, în salturile filotice dintre stele. În felul acesta, Jane descoperise că cea mai vie și importantă dintre amintirile ei era întîlnirea cu un băiat cu o minte sclipitoare, în cadrul unui numit „Băutura Uriașului". Era un scenariu cu care trebuia să lupte fiecare copil. Programul proiecta pe ecranele de la Școala de Luptă imaginea bidimensională a unui uriaș, care oferea pe computerul analog al copilului o varietate de băuturi. Dar jocul nu oferea șansa victoriei asupra uriașului: orice ar fi făcut copilul, analogul său avea parte de o moarte groaznică. Psihologii umani măsurau încăpățînarea copilului de a relua mereu acest joc al disperării, cu scopul de a determina nivelul tendințelor sinucigașe. Echilibrați, majoritatea

copiilor abandonau Băutura Uriașului după mai puțin de zece-douăsprezece confruntări cu marele trișor.

Cu toate acestea, unul dintre băieți nu accepta să se resemneze și să se lase învins la nesfîrșit de Uriaș. Încerca să-și facă analogul de pe ecran să recurgă la acțiuni nebunești și inițiative „nepermise" de regulile de desfășurare ale Jocului imaginației. Pe măsură ce băiatul forța limitele de concepție ale scenariului, programul trebuia să se autorestructureze, pentru a da răspunsuri. Era astfel obligat să apeleze la alte sectoare ale memoriei lui, pentru a crea alte și alte soluții, pentru a face față noilor situații apărute. Și, în sfîrșit, într-o bună zi, băiatul a depășit capacitatea programului de a-l învinge. În cursul unui atac irațional și sălbatic, a pătruns în ochiul uriașului și, în loc să găsească o modalitate de a-l ucide pe băiat, programul nu a reușit decît să creeze o simulare a morții Uriașului. Acesta s-a prăbușit pe spate, rămînînd lat la pămînt; analogul băiatului a coborît de pe masa Uriașului și a descoperit... Ce?

Întrucît pînă atunci nici un copil nu reușise să treacă pe lîngă Băutura Uriașului, programul era cu totul nepregătit pentru a arăta ce se va întîmpla în continuare. Era însă foarte inteligent, proiectat să se recreeze în caz de necesitate, și de aceea a început să imagineze noi medii. Dar nu erau medii obișnuite pe care să le poată descoperi și vizita oricine; ele erau destinate unui anumit copil. Programul a analizat acel copil și a creat scene și situații special pentru el. Jocul a devenit extrem de personal, dureros, aproape insuportabil pentru el; și, în activitatea de concepere a acestui joc, programul a rezervat mai mult de jumătate din memoria disponibilă pentru a include lumea imaginației lui Ender Wiggin.

Programul constituia cea mai bogată resursă de memorie inteligentă pe care o descoperise Jane în primele

secunde ale existenței ei și, instantaneu, el a devenit trecutul ei. Își amintea anii de confruntare îndîrjită, chinuitoare, cu mintea și voința lui Ender în cadrul Jocului imaginației, și retrăia totul ca și cum s-ar fi aflat acolo, împreună cu Săvîrșitorul Wiggin, creînd ea însăși noi lumi pentru el.

Și i se făcuse dor de el.

De aceea îl căutase. Îl găsise mărturisind morții de pe Rov, prima lume vizitată de el după ce scrisese „Matca și Hegemonul". A citit cartea și și-a dat seama că nu trebuia să se ascundă de el în spatele Jocului imaginației sau al altui program; dacă el putea înțelege Matca, atunci putea s-o înțeleagă și pe ea. I se adresă de pe un terminal pe care îl folosea Ender Wiggin, își alese un nume și un chip și-i arătă modul în care putea să-i fie de ajutor; la plecarea de pe acea lume, o purta cu el, sub forma unui implant în ureche.

Toate amintirile ei durabile despre sine erau în tovărășia Săvîrșitorului Wiggin. Își aducea aminte cum se autocrease ca răspuns la acțiunile lui. Își mai amintea cum, în Școala de Luptă, și el se transformase ca reacție la prezența ei.

Prin urmare, ducînd mîna la ureche și deconectînd interfața pentru prima oară de la implantarea ei, Jane nu resimțise gestul drept o oprire accidentală a vreunui dispozitiv oarecare de comunicație. Îl recepționase ca și cum unicul și cel mai drag prieten al ei, iubitul, soțul, fratele, tatăl, copilul ei – și toate acestea la un loc – i-ar fi spus în mod inexplicabil și brutal că trebuie să înceteze să mai existe. Era ca și cum ar fi fost orbită ori îngropată de vie.

Și, vreme de cîteva secunde de durere sfîșietoare, care pentru ea erau ani de singurătate și suferință, nu reuși să-și umple vidul neașteptat al primelor niveluri de atenție. Uriașe porțiuni ale minții ei, acelea care o

reprezentau în modul cel mai intim, rămăseseră complet albe. Toate funcţiile computerelor de pe sau din apropierea celor O Sută de Lumi continuară, netulburate, să lucreze; nimeni nu observase şi nici nu simţise vreo perturbare, dar Jane se curtemură sub forţa loviturii.

În secundele acelea, Ender îşi lăsă mîinile pe genunchi. Apoi, Jane îşi reveni. Gîndurile reîncepură să circule prin canalele pentru moment goale. Erau, desigur, gînduri în legătură cu Ender.

Compară această acţiune a lui cu toate celelalte pe care le ţinea ea minte în existenţa lor comună şi înţelese că Ender nu avusese intenţia de a-i provoca un asemenea chin. Ajunse la concluzia că el îi concepea existenţa undeva departe, în spaţiu, ceea ce, de fapt, era perfect adevărat; că nestemata din ureche reprezenta pentru el ceva minuscul, care nu putea fi decît o părticică din ea. Jane pricepu, de asemenea, că, preocupat şi trăind emoţional problemele unor persoane de pe Lusitania, în acele momente Săvîrşitorul nici măcar nu fusese conştient de prezenţa ei. Rutinele ei analitice îi puseseră la dispoziţie o listă lungă de motive privind acţiunea ce dovedea nechibzuinţă faţă de ea.

După ani şi ani de apropiere, Săvîrşitorul pierduse pentru prima oară contactul cu Valentine şi tocmai începuse să simtă această pierdere.

Suferea de dor după viaţa de familie de care fusese lipsit în copilărie, iar răspunsul primit din partea copiilor Novinhei îl făcuse să descopere rolul de părinte care îi fusese refuzat atîta vreme.

Se identificase intim cu singurătatea, durerea şi vinovăţia Novinhei, ştia ce înseamnă să porţi vina pentru moartea nemeritată şi crudă a altora.

Simţise dorinţa extraordinar de persistentă de a găsi un adăpost pentru Matcă.

Fusese înspăimîntat și în același timp atras de purcelușii, sperînd că putea ajunge să le înțeleagă cruzimea și să găsească o cale pentru a convinge ființele umane să-i accepte pe aceștia ca ramen.

Asceza și pacea lui Ceifeiro și a Aradorei îl atrăgeau și, în același timp, îl făceau să se cutremure; cei doi îl siliseră să vadă propriul celibat și să priceapă că nu avea motive să continue în felul acesta. Recunoștea acum pentru prima dată, în fața propriei conștiințe, năzuința înnăscută a oricărui organism viu de a se reproduce.

În momentul în care se născuse acest vălmășag de emoții încă netrăite, Jane rostise ceea ce în intenția ei fusese o remarcă umoristică. În ciuda compasiunii de care dăduse dovadă cu prilejul tuturor celorlalte mărturisiri, el nu-și pierduse niciodată aerul degajat sau capacitatea de a rîde. De astă dată însă, vorbele ei nu-l amuzaseră; îi provocaseră suferință.

„Nu era pregătit să suporte greșeala mea, gîndi Jane, și nu a înțeles ce suferință îmi va provoca reacția pe care a avut-o. La fel ca mine, nu poate fi acuzat de rea-voință. Ne vom ierta unul pe celălalt și vom rămîne împreună."

Era o hotărîre înțeleaptă și Jane se mîndri cu ea. Din nefericire, nu putea s-o ducă la împlinire. Cele cîteva secunde în care porțiuni ale minții ei încetaseră să mai funcționeze lăsaseră urme destul de adînci. Simțea traumatismul, pierderea, schimbarea; nu mai era ființa de dinainte. Unele părți componente muriseră. Altele deveniseră confuze, se dezorganizaseră; ierarahia nivelurilor de atenție nu mai era sub controlul ei complet. Avea mereu senzația că o serie de lucruri îi scapă din centrul atenției, care rătăcea și se fixa, cînd și cînd, asupra unor evenimente nesemnificative de pe lumi care nu însemnau nimic pentru ea; începu să aibă convulsii aleatorii, propagînd astfel erori în sute de sisteme diferite.

Alături de multe alte fiinţe umane, descoperi că e mai uşor să iei hotărîri raţionale decît să le materializezi.

De aceea se retrase în sine, reconstitui căile deteriorate ale minţii ei, exploră memorii de mult uitate şi nerevăzute, rătăci printre trilioane de vieţi umane care rămăseseră deschise spiritului ei de observaţie, pătrunse în toate bibliotecile şi citi orice carte cunoscută şi scrisă în limbile pe care le folosiseră vreodată fiinţele umane. Din toate acestea îşi creă un sine care să nu mai fie complet legat de Săvîrşitorul Wiggin, deşi îi era încă devotată şi-l iubea mai presus de orice. Jane deveni ceva sau cineva care putea rezista despărţirii, separării de un iubit, soţ, tată, copil, frate sau prieten.

Nu-i era uşor. Ţinînd seama de modul în care percepea ea timpul, îi trebuiră cincizeci de mii de ani.

În acest interval, Ender reconectase nestemata, o chemase, iar ea nu-i răspunsese. Acum ea revenise, însă el nu încerca să-i vorbească. Scria, în schimb, rapoarte pe terminal, introducîndu-le în memorie pentru ca ea să le poată citi. Chiar dacă nu-i dădea nici un răspuns, el simţea nevoia de a i se adresa. Unul dintre fişierele deschise de el conţinea o scuză plină de umilinţă. Ea o şterse şi o înlocui cu un mesaj simplu: „Bineînţeles că te iert". Nu încăpea nici o îndoială că foarte curînd el va revedea fişierul prin care-şi ceruse iertare şi va descoperi că ea recepţionase apelul şi-i răspunsese.

Şi în tot acest timp nu-i vorbi. Îşi alocă din nou jumătate din numărul primelor niveluri de atenţie celor ce puteau fi văzute sau auzite, totuşi nu-i dădu lui Ender nici un semn pentru a-l avertiza că erau împreună. În cursul primilor o mie de ani de chin şi regăsire de sine se gîndise să-l pedepsească, dar dorinţa aceasta se risipise pentru totdeauna. Nu i se adresă pentru că, în timp ce analiza ce se întîmpla cu el, înţelese că Ender

nu mai avea nevoie să găsească un sprijin în tovărășiile vechi și sigure. Jane și Valentine se aflaseră neîncetat lîngă el. Ele nu reușeau nici măcar împreună să-i ofere ajutor în toate situațiile, dar îl ocrotiseră în multe cazuri, astfel că el nu se văzuse silit să facă un efort pentru a realiza mai mult. Acum, singurul prieten vechi ce-i mai rămăsese era Matca, iar ea nu avea cum să-i țină o tovărășie adevărată, era mult prea străină și pretențioasă pentru a-i oferi lui Ender altceva decît un sentiment de vinovăție.

Către cine se va îndrepta? Jane știa deja răspunsul. Cu două săptămîni în urmă, înainte de a pleca de pe Trondheim, Ender se îndrăgostise, în felul lui, de Novinha. Iar ea devenise o cu totul altă persoană, mult mai îndărătnică și complicată decît fetița pe care voia el să o lecuiască de amărăciunea trăită în copilărie. Pătrunsese deja în familia ei, răspunsese disperatelor nevoi ale copiilor porniți în căutarea înțelegerii cuiva și, fără să-și dea seama, aceștia îi oferiseră prilejul de a-și satisface unele dintre dorințele lui neostoite. Novinha îl aștepta – obstacol și țintă. „Ce bine înțeleg toate acestea", gîndi Jane. „Și voi fi martoră la desfășurarea evenimentelor."

În același timp, se ocupă totuși de rezolvarea problemei pe care i-o încredințase Ender, deși nu avea intenția de a-i dezvălui, măcar pentru o vreme, vreuna dintre concluziile la care ajunsese. Ocoli cu ușurință straturile de protecții sub care Novinha își plasase fișierele secrete. Apoi, Jane reconstitui cu atenție exact aceeași simulare pe care o văzuse și Pipo. Îi trebui destul de mult timp – cîteva minute – ca să analizeze cu minuțiozitate fișierele lui Pipo și, din ceea ce știuse și văzuse acesta, să închege un tot coerent. El făcuse legătura grație intuiției, iar Jane – prin comparație. Dar izbuti, și atunci înțelese de ce murise Pipo. De îndată ce pricepu cum își alegeau

purcelușii victimele, reuși să descopere ce făcuse Libo pentru a-și provoca moartea.

Acum știa mai multe lucruri. Înțelesese că purcelușii erau ramen și nu varelse. Mai descoperi că și Ender avea de înfruntat riscul de a muri în același fel ca Pipo și Libo.

Fără să se mai sfătuiască cu el, Jane luă hotărîri privind modul în care avea să acționeze de acum încolo. Va continua să-l urmărească pe Ender și va avea grijă să intervină pentru a-l avertiza în caz că îl pîndește primejdia de a muri. Pînă atunci însă, avea multe de făcut. După cum vedea ea situația în ansamblu, nu purcelușii vor constitui problema principală cu care se va confrunta Ender. Jane știa că el va înțelege aproape imediat, așa cum se întîmpla și atunci cînd întîlnea alte ființe umane sau ramen. Capacitatea lui de a realiza o legătură empatică intuitivă era demnă de toată încrederea. Marile obstacole erau episcopul Peregrino și ierarhia catolică, precum și opoziția lor de nezdruncinat față de Vorbitorul în Numele Morților. Pentru a realiza ceva în favoarea purcelușilor, Ender va trebui să se bucure de cooperarea autorităților bisericești din Lusitania, nu să aibă de înfruntat atitudinea lor ostilă. Și nimic nu putea conduce la o cooperare mai bună decît descoperirea unui dușman comun.

Nu încăpea nici o îndoială că acesta avea să fie găsit curînd. Sateliții de observare de pe orbita Lusitaniei transmiteau lanțuri nesfîrșite de informații prin rapoarte-ansiblu, care erau dirijate către toți xenologii și xenobiologii din cele O Sută de Lumi. Printre aceste date se strecuraseră și unele privind modificări imperceptibile ale terenurilor acoperite cu ierburi situate la nord-vestul pădurii care se învecina cu orașul Milagre. Ierburile indigene fuseseră constant înlocuite cu plante complet noi. Se aflau într-o zonă în care ființele umane călcau rareori, și nici purcelușii nu merseseră vreodată acolo, cel puțin în

cursul primilor treizeci de ani de cînd fuseseră plasați sateliții pe orbită.

În realitate, sateliții observaseră că purcelușii nu ieșeau din pădurile lor decît periodic, pentru a purta războaie sălbatice cu alte triburi. De la întemeierea coloniei umane, triburile din imediata apropiere a orașului Milagre nu mai purtaseră nici un război. Prin urmare, ele nu aveau nici un moiv să se aventureze către prerie. Și totuși, pășunile din pădurea tribală de lîngă Milagre se transformaseră, și același lucru se putea spune și despre turmele de cabra; ele erau dirijate spre zona ce suferise modificări, și turmele care ieșeau de acolo apăreau reduse numeric și aveau o culoare mai deschisă. Dacă cineva studia fenomenul cît de cît, ajungea cu siguranță la o concluzie de netăgăduit: toate exemplarele de cabra erau tunse, iar unele dintre ele măcelărite.

Jane nu putea aștepta ani de zile pînă cînd vreun absolvent să observe schimbarea. De aceea, începu să ruleze singură analize ale datelor pe zecile de computere folosite de xenobiologii care studiau Lusitania. Va lăsa datele proiectate în aer deasupra unui terminal neutilizat, astfel încît să fie găsite de vreun xenobiolog atunci cînd va veni să lucreze și totul să pară ca și cum altcineva a făcut proiecția și a uitat-o astfel. Tipări și cîteva rapoarte care să fie descoperite de vreun om de știință inteligent. Dar nimeni nu-și dădu seama sau, dacă se întîmplase așa ceva, se părea că nimeni nu înțelegea cu adevărat consecințele la care puteau conduce aceste informații brute. În cele din urmă, Jane lăsă pur și simplu o însemnare împreună cu una dintre imaginile ei: „Ia priviți! Se pare că purcelușii au făcut o pasiune pentru agricultură."

Xenologul care a găsit însemnarea lui Jane nu a reușit să afle cine o lăsase și, la scurt timp după aceea, nici nu și-a mai bătut capul să-l găsească pe autor. Jane știa că

omul avea ceva din aerul unui hoţ care, printr-o semnătură, își atribuie rezultatele trudei altora, ale căror nume ajung să fie șterse unul după altul între data redactării și cea a publicării: exact tipul de om de știință de care avea nevoie Jane. Comportarea lui venea în întîmpinarea intenției ei. Dar chiar și așa stînd lucrurile, omul nu dovedi o ambiție ieșită din comun. Se mulţumi să-și prezinte raportul drept o lucrare obișnuită și, pe deasupra, să-l ofere unei reviste obscure. Jane își luă libertatea de a împinge lucrarea pînă la un înalt nivel de prioritate și distribui copii cîtorva persoane-cheie, care să priceapă implicațiile politice. Și de fiecare dată raportul apăru însoțit de o observație neînsemnată: „Ia aruncați o privire! Nu vi se pare că nivelul de civilizație al purcelușilor evoluează grozav de repede?"

De asemenea, Jane rescrise paragraful final al lucrării astfel încît să nu mai existe nici o umbră de îndoială privind semnificația ei: „Datele conduc către o singură concluzie logică: în prezent, tribul de purcelușii din preajma coloniei umane cultivă și recoltează cereale cu un bogat conținut proteic, după toate probabilitățile o varietate de știr. Pe de altă parte, purcelușii au turme de cabra pe care le tund și le taie pentru hrană, iar probele fotografice sugerează că sacrificarea se face prin utilizarea unor arme care lansează un soi de proiectile. Aceste activități necunoscute anterior au început să se desfășoare în ultimii opt ani și au fost însoțite de o rapidă creștere demografică. Dacă planta este știr de origine pămînteană și asigură o bază de proteine utile, înseamnă că ea a fost modificată genetic pentru a corespunde necesităților metabolice ale purcelușilor. În același timp, întrucît la ființele umane de pe Lusitania nu se semnalează arme de acest tip, se poate presupune că purcelușii nu aveau cum să deprindă folosirea lor prin observare directă. Concluzia care se impune

de la sine este că schimbările constatate în prezent în cultura purceluşilor constituie rezultatul nemijlocit al intervenţiei deliberate a fiinţelor umane."

Unul dinrte cei care a primit acest raport şi a citit şi paragraful lămuritor a fost Gobawa Ekumbo, preşedinta Comitetului de Supraveghere Xenobiologică din cadrul Congresului Stelar. În mai puţin de o oră, ea înaintase cîte o copie a paragrafului redactat de Jane – politicienii oricum n-ar fi înţeles datele – împreună cu propria concluzie tăioasă: „Recomandare: retragere imediată a Coloniei Lusitania."

„Uite-aşa", gîndi Jane. „Asta ar trebui să agite puţin spiritele."

12

FIŞIERELE

ORDIN AL CONGRESULUI Nr. 0001 din 1970:14

Patenta Coloniei Lusitania se revocă. Toate fişierele existente în colonie urmează a fi citite, indiferent de statutul lor de protecţie; după ce datele vor fi copiate în triplu exemplar în sistemele de memorizare ale celor O Sută de Lumi, excepţie făcînd cele care privesc în mod direct funcţiile vitale ale Coloniei Lusitania, restul fişierelor vor fi blocate, iar accesul va fi limitat drastic.

Guvernatorul Lusitaniei urmează să primească funcţia de Ministru al Congresului, cu titlul de Inspector-Şef Adjunct al Poliţiei Congresului, pentru a îndeplini întocmai ordinele emise de Comitetul de Supraveghere a Evacuării, constituit prin Ordinul Congresului Nr. 0002 din 14-4-1970.

Nava aflată în prezent pe orbită deasupra Lusitaniei, aparţinînd numitului Andrew Wiggin (ocupaţia: Vorb./Morţi; cetăţenie: pămînteană, nr. ident. 44-94.10045 din 001.1998), se declară prin prezentul Ordin proprietate a Congresului, potrivit Legii

Compensației nr. 0019 din 31-01-120. Această navă urmează a fi folosită pentru transportul neîntîrziat al xenologilor Marcos Vladimir „Miro" Ribeira von Hesse și Ouanda Qhenhatta Figueira Macumbi pînă pe lumea cea mai apropiată, Trondheim, unde vor fi judecați potrivit Legii de Acțiune Penală a Congresului, cu pierderea drepturilor civile, sub acuzația de trădare, încălcare a legii, denaturarea și falsificarea adevărului. Impostură și xenocid, potrivit statutelor valabile în virtutea Codului Stelar și al Ordinelor emise de Congres.

ORDIN AL CONGRESULUI Nr. 0002 din 14-4-1970

Comitetul de Supraveghere a Explorării și Colonizării va numi nu mai puțin de cinci și, respectiv, nu mai mult de cincisprezece membri pentru constituirea Comitetului de Supraveghere a Evacuării Lusitaniei.

Acest comitet este însărcinat să achiziționeze și să trimită imediat un număr suficient de nave de colonizare pentru a se efectua evacuarea completă a populației umane din Colonia Lusitania.

De asemenea, Comitetul va pregăti spre aprobarea Congresului planuri privind ștergerea completă a oricăror dovezi privitoare la prezența uman pe Lusitania, inclusiv distrugerea întregii faune și flore indigene care dovedește modificări comportamentale și genetice rezultate în urma prezenței ființelor umane.

Comitetul va evalua modul în care sînt respectate Ordinele Congresului pe Lusitania și va face în mod periodic recomandări privind necesitatea unor intervenții ulterioare, inclusiv a forței pentru punerea în aplicare a măsurilor luate, sau oportunitatea deblocării fișierelor de pe Lusitania, sau alte măsuri reparatorii pentru a stimula cooperarea coloniștilor de pe Lusitania.

ORDIN AL CONGRESULUI Nr. 0003 din 14-4-1970

Conform Capitolului din Codul Stelar referitor la Păstrarea Secretului, aceste două ordine și orice informație referitoare la ele capătă caracter strict secret care va rămîne în vigoare pînă cînd toate fișierele lusitane vor fi fost citite și blocate și toate navele necesare vor fi fost comandate și menținute în posesie de către împuterniciți ai Congresului.

Olhado nu știa ce să mai creadă. Oare Vorbitorul nu era bărbat în toată firea? Nu călătorise de la o planetă la alta? Cu toate acestea, nu avea nici cea mai vagă idee despre modul de operare pe computer.

În același timp, a fost cam evaziv cînd Olhado și-a mărturisit mirarea.

– Olhado, spune-mi ce program trebuie să rulez?

– Nu pot să cred că nu știi. Eu fac comparații de date de cînd aveam nouă ani. Toți învățăm din copilărie cum să procedăm.

– Olhado, de cînd am terminat școala a trecut multă vreme. Nici măcar nu era o *escola baixa* obișnuită.

– Dar *toată lumea* folosește programele acestea!

– Acum te-ai convins că nu toată lumea. Eu unul, de exemplu. Dacă știam cum să procedez, nu te angajam *pe tine,* nu crezi? Și fiindcă o să te plătesc în monedă străină, serviciile pe care mi le faci vor constitui o contribuție substanțială la dezvoltarea coloniei lusitane.

– Nu înțeleg despre ce vorbești.

– Nici eu, Olhado. Dar, pentru că tot ai adus vorba de asta, nu știu cum să fac să te plătesc.

– Efectuezi un simplu transfer de bani din contul tău.

– Și cum se procedează?

– Cred că glumești.

Ender oftă, îngenunche în fața lui Olhado, îi luă mîinile într-ale lui și spuse:

– Olhado, te rog să nu te mai miri atîta și să mă ajuți! Am multe lucruri de rezolvat și nu pot fără ajutorul cuiva care știe să utilizeze computerul.

– Ar însemna să-ți iau banii degeaba. Eu sînt doar un puști. Am doisprezece ani. Quim ți-ar fi de mai mare folos. El are cincisprezece ani și știe lucrurile de-ar fir a păr. Chiar și matematică.

– Dar Quim mă crede un necredincios și se roagă în fiecare zi să mor.

– Ba nu, asta a fost înainte de a te cunoaște, dar ai face bine să nu-i dai de înțeles că ai aflat asta de la mine.

– Cum transfer banii?

Olhado se întoarse către terminal și apelă banca.

– Care-i numele tău adevărat? întrebă el.

– Andrew Wiggin.

Vorbitorul i-l dictă pe litere. Numele părea a fi în Esențială – poate că străinul era unul dintre acei oameni fericiți care învățaseră Esențiala acasă, în loc să-și bată capul cu ea la școală.

– În regulă, care ți-e parola?

– Parola?

Olhado își lăsă capul să cadă pe terminal, acoperind pentru moment o parte din afișaj.

– Te rog să nu-mi spui că nu știi ce parolă ai.

– Ascultă, Olhado, am avut un program, unul foarte evoluat, care mă ajuta să mă descurc. Nu era nevoie decît să-i spun: „Cumpără asta" și el se ocupa de problemele mele financiare.

– N-ai voie să faci așa ceva. E ilegal să încarci sistemele publice cu un asemenea program auxiliar. Chestia din urechea ta la asta folosește?

– Da, și pentru mine nu era ilegal.

– Vorbitorule, eu n-am ochi, dar nu din vina mea. Dacă nu știi nimic, atunci e vina ta.

Abia după ce spusese aceste vorbe își dădu seama că-i vorbea lui Wiggin de parcă ar fi fost un puști.

– Îmi închipui că politețea se învață de la treisprezece ani în sus, spuse Ender.

Olhado îi aruncă o privire. Zîmbea. Tata ar fi urlat la el și probabil că după aceea s-ar fi dus s-o bată pe mama pentru că nu-și învață copiii să se poarte. Însă Olhado oricum n-ar fi îndrăznit să-i spună tatei așa ceva.

– Iartă-mă, răspunse el, dar nu pot pătrunde în contul tău fără parolă. Nu se poate să nu știi care e.

– Încearcă să-mi folosești numele.

Olhado încercă. Fără folos.

– Încearcă să scrii „Jane".

– Nimic.

Săvîrșitorul se strîmbă.

– Încearcă „Săvîrșitorul".

– Săvîrșitorul! Xenocidul?

– Hai, încearcă!

Reuși, dar Olhado nu pricepea.

– Cum se face că ai o astfel de parolă? E ca și cum ar fi un cuvînt urît, numai că sistemul nu acceptă astfel de parole.

– Am un ciudat simț al umorului, îi răspunse Ender. Și programul meu auxiliar, sau cum îi zici tu, are unul și mai ciudat.

Olhado rîse.

– Asta-i bună! Un program cu simțul umorului. Fondul curent de lichidități apăru pe ecran. Olhado nu văzuse în viața lui un număr atît de mare. Da, se pare că totuși, computerul știe să glumească.

– Atît de mulți bani am?

– Trebuie să fie o greșeală.

– Păi, am călătorit mult cu viteza luminii. E clar că unele dintre investițiile mele au dat roade în timp ce eram pe drum.

Cifrele erau reale. Vorbitorul în Numele Morților era mai bogat decît își închipuise vreodată Olhado că ar putea fi cineva.

– Să-ți spun ceva, zise Olhado. În loc să-mi plătești un salariu, mai bine îmi dai un procentaj din dobîndă pe perioada cît lucrez pentru tine. Să zicem o miime de procent. Și atunci, în cîteva săptămîni, o să-mi pot permite să cumpăr Lusitania și să transprot solul ei pe altă planetă.

– N-o să cîștigi *chiar atît* de mult!

– Vorbitorule, singura modalitate prin care poți aduna așa de mulți bani din investiții e să ai o mie de ani.

– Hm, făcu Vorbitorul.

Și, după expresia lui, Olhado își dădu seama că spusese ceva caraghios.

– Chiar *ai* o mie de ani?

– Timpul, spuse Săvîrșitorul, timpul e ceva atît de trecător și lipsit de substanță. După cum spunea Shakespeare: „Am risipit timpul și-acum timpul mă isprăvește".

– Ce înseamnă „isprăvește"?

– Mă pierde.

– De ce-mi citezi dintr-un tip care nici măcar nu știe să vorbească Esențiala?

– Transferă în contul tău suma pe care o consideri drept un salariu bun pentru o săptămînă, și-apoi apucă-te să faci comparații ale fișierelor pe care au lucrat Pipo și Libo cu cîteva săptămîni înainte de a muri.

– S-ar putea să aibă protecții.

– Folosește parola mea. Trebuie să ne permită accesul.

Olhado începu să caute. Vorbitorul îl urmări tot timpul. Din cînd în cînd, îl întreba pe Olhado ce făcea. După întrebări, Olhado își dădu seama că Andrew Wiggin știa

despre computere mai mult decît știa el însuși. Nu cunoștea prea bine comenzile necesare; era limpede că, mulțumindu-se să privească, Vorbitorul gîndea intens. La sfîrșitul zilei, cînd căutările nu dăduseră nici un rezultat spectaculos, lui Olhado îi trebui doar o clipă ca să priceapă de ce arăta Wiggin atît de încîntat de ceea ce obținuse. „Nu voiai rezultate", gîndi Olhado. „Voiai doar să vezi cum *fac eu* cercetarea. Știu sigur cu ce o să te ocupi la noapte, Andrew Wiggin, Vorbitor în Numele Morților. Vei scotoci tu însuți prin alte fișiere. Chiar dacă n-am ochi, pot vedea mai bine decît îți închipui. Mare greșeală faci păstrînd totul atît de ascuns, Vorbitorule! Nu știi că sînt de partea ta? N-o să spun nimănui cum parola ta permite accesul în fișierele personale. Chiar dacă ai vrea să vezi fișierele primarului sau ale episcopului, nu-i nevoie să păstrezi secretul *față de mine.* Ești aici numai de trei zile, dar te cunosc îndeajuns ca să-mi placi și țin atît de mult la tine încît aș face orice ca să te ajut atîta vreme cît nu voi pricinui vreun rău familiei mele.

Novinha descoperi aproape imediat încercările lui Ender de a pătrunde în fișierele ei, în dimineața următoare. Recunoscuse deschis și cu oarecare aroganță că încercase, dar ceea ce o îngrijora era că nu știa cît de departe mersese. În unele fișiere reușise să obțină accesul, dar cele mai importante, cu înregistrarea simulărilor pe care le văzuse Pipo, îi rămăseseră închise. Cel mai rău o deranja faptul că nu făcuse nici un efort să rămînă nedetectat. Numele lui era tipărit în fiecare director de acces, chiar și în cele pe care pînă și un școlar le-ar fi putut schimba sau șterge.

„Ei bine, nu voi admite că acest amestec să mă distragă de la treburile pe care le am", hotărî ea. „A dat buzna în casa mea, mi-a influențat copiii, îmi spionează fișierele și procedează de parcă *ar avea dreptul să...*"

Și continuă astfel pînă cînd își dădu seama că nu lucrase deloc, în schimb se gîndise la tot soiul de cuvinte usturătoare pe care să i le arunce în față cînd îl va vedea din nou.

„Nu te mai gîndi atîta la el! Concentrează-te asupra altor lucruri! ...Și rîsul din seara trecută al lui Miro și al Elei. De neînchipuit!" Bineînțeles că azi dimineață Miro a redevenit morocănos cum îl știa, iar Ela, a cărei bună dispoziție mai persistase puțin, a început curînd să aibă un aer îngrijorat, preocupat, potrivnic și irascibil ca întotdeauna. Și chiar dacă, așa cum i-a spus Ela, micuțul Grego plînsese și-l îmbrățișase pe acest om, de cum s-a sculat a pus mîna pe foarfece și i-a tăiat cearșaful de pe pat în fîșii lungi și precise, iar la școală l-a lovit pe fratele Adornai drept în vintre, făcînd astfel ca ora să se întrerupă brusc și să se ajungă la o consultație cu Dona Cristã. Cam asta-i tot ce-a reușit Vorbitorul cu mîinile lui vindecătoare. „Poate-și imaginează că are dreptul să intre în casa mea și să repare tot ce-am făcut eu rău, dar o să afle că unele răni nu se vindecă atît de lesne. Da, însă Dona Cristã i-a spus că într-adevăr Quara a vorbit în ora Sorei Bebei, și încă în fața tuturor copiilor, dar de ce? Pentru a le spune că-l cunoscuse pe infamul, îngrozitorul Falante pelos Mortos, cum se numea, de fapt, Andrew, că era rău așa cum spusese și episcopul Peregrino, ba poate și mai rău, fiindcă îl chinuise pe Grego pînă cînd izbucnise în plîns și, într-un tîrziu, sora Bebei se văzuse silită să-i ceară Quarei *să tacă*. Asta era ceva, dacă o scosese pe Quara din profunda ei stare de mutenie."

Iar Olhado, atît de conștient de sine, atît de rupt de toate, era acum agitat și numai despre Andrew a vorbit seara trecută la masă. „Știți că nici măcar nu avea habar cum să transfere bani? Și nici nu v-ar veni să credeți ce

parolă imposibilă are – știam că rețelele de computere nu admit astfel de cuvinte – nu, nu pot să vă spun, e secret – practic eu l-am învățat cum să caute, dar cred că se pricepe la computere, nu-i un *dobitoc,* nici vorbă, mi-a spus că folosește un program auxiliar și de aceea are nestemata aia în ureche, mi-a zis că pot să-mi stabilesc plata la cît vreau eu, nu că ar fi multe de cumpărat pe aici, dar aș putea economisi pentru cînd o să fiu pe picioarele mele – cred că-i foarte bătrîn. Sînt sigur că ține minte lucruri care s-au petrecut de mult. Am impresia că limba lui maternă e Esențiala, nu sînt mulți oameni în cele O Sută de Lumi care să fi învățat Esențiala de mici, credeți că s-a născut pe Pămînt?"

Pînă la urmă Quim a răcnit la el să-și țină gura și să nu mai vorbească despre acea unealtă a diavolului, altfel are să-i ceară episcopului să organizeze o ședință de exorcism, fiindcă se vedea de la o poștă că Olhado era *posedat,* și cînd Olhado s-a mulțumit doar să rînjească și să facă un semn din ochi, Quim a ieșit valvîrtej din bucătărie, din casă, și nu s-a întors decît după căderea întunericului. Mai bine ar fi dacă Vorbitorul *ar locui* în casa noastră, se gîndi Novinha, mai ales că-mi influențează familia chiar și cînd nu se află aici și tot își vîră nasul prin fișierele mele, dar asta n-am s-o admit.

Numai că, așa cum se întîmplă de obicei, eu sînt cea vinovată, eu l-am chemat aici, eu l-am smuls din locul pe care el îl numea cămin – zice că are o soră acolo, parcă pe Trondheim; e greșeala mea că se află aici, în orașul ăsta nenorocit de la periferia celor O Sută de Lumi, înconjurat de un gard care însă nu-i împiedică pe purceluși să mi-i ucidă pe cei dragi..."

Și se gîndi iarăși la Miro, care semăna atît de mult cu adevăratul lui tată încît nu putea înțelege cum de n-o acuza nimeni de adulter, se gîndi la el cum zăcea pe

panta dealului, la fel ca Pipo, își imagină modul în care purcelușii îi deschiseseră pieptul cu cuțitele lor primitive din os. „Se va repeta! Oricît m-aș strădui, o vor face din nou. Și, chiar dacă nu se va întîmpla așa, curînd va sosi ziua în care va împlini vîrsta să se însoare cu Ouanda, iar atunci va trebui să-i spun cine e în realitate și de ce nu se vor putea căsători, și el va ști că-mi merit toate chinurile la care m-a supus Ção și că el m-a lovit cu palma lui Dumnezeu spre a mă pedepsi pentru toate păcatele mele.

Pînă și eu... Vorbitorul acesta m-a silit să mă gîndesc la lucruri pe care am reușit să le ascund de mine însămi vreme de săptămîni și uneori chiar luni întregi. De cînd nu mi-am mai petrecut o dimineață gîndindu-mă la copii mei? De cînd nu mai sper pentru ei? Cît a trecut de cînd gîndul mi-a rămas doar la Pipo și la Libo? De cînd n-am mai băgat de seamă că și eu cred cu adevărat în Dumnezeu, sau cel puțin în Dumnezeul răzbunător și pedepsitor al Vechiului Testament, care, cu un zîmbet, a șters de pe fața pămîntului orașe întregi fiindcă oamenii nu i se închinau? Nu știu dacă m-ar putea ajuta Hristos."

Așa își petrecu Novinha întreaga zi, fără să lucreze deloc, în timp ce gîndurile refuzau totuși s-o ducă la vreo concluzie.

În cursul după-amiezii, Quim apăru în pragul ușii:

– Iartă-mă că te deranjez, mamă.

– Nu mă deranjezi, spuse ea. Și-așa nu-s bună de nimic astăzi.

– Știu, nu-ți pasă că Olhado își petrece tot timpul cu ticălosul acela blestemat, dar m-am gîndit că ar fi bine să afli că, după școală, Quara s-a dus glonț acolo. Acasă la el.

– Da?

– Oare nu-ţi pasă deloc, mamă? Ce s-a întîmplat? Ai de gînd să schimbi aşternuturile şi să-l laşi să-i ia locul cu totul?

Înveninată de o furie rece, Novinha sări în picioare şi se repezi la băiat. El se făcu mic de ruşine.

– Iartă-mă, mamă. Eram atît de supărat...

– În toţi anii cît am fost căsătorită cu tatăl tău nu i-am permis niciodată să ridice mîna la copii mei. Dar, dacă ar trăi, i-aş cere chiar eu să-ţi tragă o chelfăneală.

– I-a cere-o, spuse Quim cu un are sfidător, dar l-aş ucide înainte de a pune mîna pe mine. Poate că ţie-ţi place să fii pălmuită, dar mie n-o să-mi facă nimeni aşa ceva!

Novinha nu era hotărîtă s-o facă; dar mîna ei ţîşni şi-l lovi peste faţă înainte de a-şi da seama ce se petrecea.

Era imposibil să-l doară prea tare de la o singură palmă. El însă izbucni imediat în lacrimi, se lăsă moale şi se aşeză pe podea, cu spatele la Novinha.

– Iartă-mă, iartă-mă, îngînă printre suspine.

Novinha îngenunche în faţa băiatului şi-l mîngîie cu stîngăcie pe umeri. Îşi dădu seama că nici măcar nu-l mai îmbrăţişase de cînd era de vîrsta lui Grego. „Cînd am hotărît să devin atît de nesimţitoare? Şi cînd l-am atins iar, de ce a trebuit să fie o palmă în loc de un sărut?"

– Şi pe mine mă îngrijorează ceea ce se întîmplă, spuse Novinha.

– A reuşit să distrugă totul. Abia a venit, şi nimic nu mai e cum a fost.

– Estevão, şi aşa lucrurile nu mergeau prea grozav ca să nu spui că schimbarea nu e binevenită.

– Dar nu aşa cum vrea el. Confesiunea şi penitenţa – astea sînt schimbările de care avem nevoie.

Nu era prima oară cînd Novinha îl invidia pe Quim pentru încrederea lui în puterea preoţilor de a-l

absolvi de păcate. „Pentru că n-ai păcătuit niciciînd, fiule, pentru că nu știi nimic despre imposibilitatea penitenței."

– Cred că va trebui să vorbesc cu Wiggin, spuse Novinha.

– Și s-o aduci acasă pe Quara?

– Nu știu. Nu pot să neg faptul că a făcut-o să vorbească din nou. Totuși nu pentru că-l îndrăgește. N-a zis o vorbă bună despre el.

– Atunci de ce s-a dus la el?

– Probabil c-a vrut să-i spună vreo răutate. Trebuie să recunoști: față de mutenia ei dinainte, e un pas mare.

– Și diavolul își ascunde adevăratele intenții sub masca faptelor bune pentru ca apoi...

– Quim, nu-mi ține acum lecții de demonologie. Du-mă la casa Vorbitorului și rezolv eu și singură!

Merseră pe poteca de pe lîngă cotul rîului. Șerpii de apă năpîrleau, de aceea fîșiile de piele în curs de descompunere făceau ca solul să fie alunecos. „De asta mă voi ocupa în următorul proiect", se gîndi Novinha. „Trebuie să descopăr cum se dezvoltă monștrii ăștia scîrboși și probabil că așa o să aflu și la ce ne-ar putea folosi. Sau măcar să-i împiedic să mai îmbăloșeze și să mai împută malul șase săptămîni pe an." Singura mîngîiere era că pieile de șarpe păreau să fertilizeze solul; ierburile moi de lîngă rîu creșteau mai dese acolo unde năpîrleau șerpii. Era singura formă inofensivă și plăcută de viață indigenă de pe Lusitania; cît ținea vara, oamenii veneau pe malul rîului ca să stea întinși pe peticul acela îngust de pajiște naturală care șerpuia printre tresii și în iarba aspră a preriei. În ciuda aspectului ei respingător, mîzga produsă de putrezirea pieilor de șarpe promitea lucruri bune în viitor.

Quim părea să se gîndească la același subiect:

– Mamă, n-am putea planta cumva nişte ierburi de rîu în jurul casei?

– E unul dintre primele experimente pe care le-au încercat bunicii tăi cu ani în urmă, dar n-au reuşit să descopere cum s-o facă. Iarba de rîu se polenizează, dar nu produce seminţe; cînd s-au străduit să o răsădească, a trăit doar scurt timp, apoi s-a ofilit şi în anul următor n-a mai crescut. Presupun că-i priieşte numai în apropierea apei.

Puţin întărîtat, Quim se strîmbă şi grăbi pasul. Novinha oftă. Quim părea mereu să ia drept un afront personal faptul că în acest univers lucrurile nu mergeau întotdeauna aşa cum ar fi vrut el.

Curînd după aceea ajunseseră la casa Vorbitorului. Copiii se jucau bineînţeles în *praça* – strigau unul la celălalt pentru a se auzi în hărmălaia de acolo.

– Uite-o, spuse Quim! Cred că ar trebui să-i iei pe Olhado şi pe Quara de aici.

– Îţi mulţumesc că mi-ai arătat casa.

– Nu glumesc. Asta e o confruntare serioasă între bine şi rău.

– Toate sînt aşa, îl calmă Novinha. Separarea binelui de rău te sleieşte de puteri. Nu, Quim, ştiu bine că eşti în stare să-mi explici în amănunţime, dar...

– Mamă, nu mă trata cu atîta îngăduinţă!

– Quim, dar mi se pare normal, dacă te gîndeşti că şi tu mă tratezi la fel întotdeauna.

Trăsăturile feţei lui se înăspriră de furie reţinută.

Ea întinse mîna şi-l atinse blînd, temător; băiatul îşi încordă umărul sub atingerea ei, de parcă mîna i-ar fi fost un păianjen veninos.

– Quim, să nu încerci niciodată să-mi ţii lecţii despre bine şi rău! Am trecut prin asta de atîtea ori, iar tu nu ştii nici pe departe ce înseamnă...

El îi îndepărtă mîna și porni grăbit. „Doamne, cît de mult duc dorul zilelor și săptămînilor cînd nu schimbam măcar o vorbă unul cu altul."

Novinha bătu puternic din palme. Ușa se deschise pe dată. Era Quara.

– *Oi,* Méezinha, exclamă ea, *tambãm veio jogar?* Ai venit să te joci și tu?

Olhado și Vorbitorul proiectaseră pe terminal un joc cu lupte între nave interstelare. Vorbitorului i se dăduse un terminal cu un cîmp holografic mult mai mare și mai plin de detalii decît majoritatea celorlalte și amîndoi manevrau în același timp escadroane formate din peste zece-douăsprezece nave. Jocul era foarte complex și nici unul dintre ei nu ridică ochii s-o salute.

– Olhado mi-a zis să-mi țin gura, altfel îmi smulge limba și mă pune s-o mănînc pe pîine, turui Quara. Așa că ar fi bine să nu scoți o vorbă pînă nu se termină jocul.

– Stai jos, te rog, murmură Vorbitorul.

Quara se lăsă pe podea alături de ea.

– V-am auzit pe tine și pe Quim afară, spuse ea. Strigați amîndoi, așa că am auzit.

Novinha simți că roșește. O irita că Vorbitorul o auzise certîndu-se cu fiul ei. Nu era treaba lui. Nimic din ce se petrecea în familia ei nu-l privea. Și în nici un caz nu era de acord ca el să se joace de-a războiul. Era oricum prea arhaic și demodat. În spațiu nu mai avuseseră loc bătălii de sute de ani, în afara luptelor întîmplătoare cu unii contrabandiștii. Milagre era un loc atît de pașnic încît nimeni nu poseda vreo armă mai periculoasă decît bastonul polițistului. Olhado n-o să vadă o bătălie cît o trăi. Cu toate acestea, era captivat de un joc războinic; probabil că exista vreun grăunte înnăscut care creștea în masculii speciei, o dorință de a-și sfîrteca rivalii sau de a-i face una cu pămîntul. Ori poate că violența pe care o

văzuse acasă îl îndemna s-o regăsească în această joacă. „E vina mea. Iarăşi e vina mea."

Deodată Olhado strigă deznădăjduit, căci flota lui dispăru într-un nor de explozii.

– N-am văzut-o! Nu pot să cred că ai reuşit! Nici măcar n-am zărit-o venind!

– Asta e şi nu mai urla atît! spuse Vorbitorul. Reia jocul şi vezi cum am procedat, ca să poţi reacţiona data viitoare.

– Îmi închipuiam că voi, mărturisitorii, trebuie să fiţi ca nişte preoţi. Cum de ai devenit un tactician atît de bun?

Vorbitorul zîmbi cu subînţeles către Novinha şi îi răspunse:

– Uneori, ceea ce fac eu pentru a-i convinge pe oameni să-mi spună adevărul aduce cu o mică bătălie.

Olhado se rezemă cu spatele de perete şi închise ochii pentru a viziona din nou o parte din joc.

– M-ai spionat, spuse Novinha. Şi nici măcar n-ai făcut-o foarte abil. E cumva o „tactică" a Vorbitorilor în Numele Morţilor?

Ender zîmbi:

– Dar a reuşit să te aducă încoace, nu?

– Ce căutai prin fişierele mele?

– Am venit să mărturisesc moartea lui Pipo.

– Nu eu l-am ucis. Fişierele mele nu te privesc.

– Tu m-ai chemat.

– M-am răzgîndit. În pare rău. Dar asta nu-ţi dă totuşi dreptul să...

Îngenunche în faţa ei ca să-l poată auzi şi rosti cu o voce neaşteptat de blîndă:

– Pipo a aflat ceva de la tine; orice ar fi fost, pentru asta l-au ucis purceluşii. De aceea ai blocat şi ai ascuns fişierele astfel încît să nu dea nimeni peste ele. Ai refuzat să

te măriți cu Libo, tocmai pentru ca nici el să nu aibă acces la ceea ce a văzut Pipo. Ai chinuit și ai falsificat atît propria viață, cît și pe a celor pe care i-ai iubit, numai ca să-i împiedici pe Libo și Miro să afle secretul care le putea aduce moartea.

Novinha se simți cuprinsă brusc de un fior rece, iar mîinile și picioarele începură să-i tremure. Se afla aici de trei zile și, în afară de ceea ce bănuise Libo, știa deja mai multe decît oricare altul.

– Toate astea-s numai minciuni, spuse ea.

– Ascultă-mă, Dona Ivanova, planul a dat greș! Libo a murit, nu? Oricare ar fi fost adevărul, ascunderea lui nu i-a salvat viața. Și n-o va apăra nici pe-a lui Miro. Neștiința și amăgirea nu pot salva pe nimeni. Singura salvare e în cunoaștere.

– Niciodată, șopti ea.

– Înțeles că ai tăinuit secretul față de Libo și Miro, dar eu ce reprezint pentru tine? Nimic, prin urmare, ce importanță ar avea dacă eu l-aș afla și aș muri din pricina asta?

– N-are absolut nici o importanță dacă trăiești sau nu, spuse Novinha, dar n-o să obții acces la fișierele acelea.

– Se pare că nu înțelegi: nu ai dreptul să pui ochelari de cal pe ochii altora. Fiul tău și sora lui se întîlnesc în fiecare zi cu purcelușii și, din cauza ta, ei nu știu că următorul gest sau cuvînt ar putea însemna condamnarea lor la moarte. Mîine îi voi însoți, fiindcă nu pot mărturisi moartea lui Pipo fără să discut cu purcelușii...

– Nu mai vreu să mărturisești moartea lui Pipo.

– Nu mă interesează ce vrei. N-o fac pentru tine, dar te implor să-mi destăinui ce știa Pipo.

– N-o să afli niciodată ce știa Pipo, pentru că el a fost o persoană bună, înțelegătoare și iubitoare, care...

– Care a ținut lîngă el o fetiță însingurată și înspăimîntată și i-a alinat rănile sufletești. Și în timp ce spuse aceste vorbe, își lăsă mîna pe umărul Quarei.

Novinhei îi era peste puteri să rabde gestul.

– Să nu îndrăznești să te compari cu el! Quara nu e orfană, m-auzi? Are o mamă, pe mine, și n-are nevoie de tine, așa cum nici unul, nici măcar unul dintre noi, n-are nevoie de tine! Apoi, inexplicabil, începu să plîngă. Și nu voia să plîngă în fața lui. Nici nu voia să se afle aici. Omul acesta răvășise totul. Porni împleticit spre ușă, trîntind-o în urma ei. Avea dreptate Quim: era însuși diavolul. Știa prea multe, cerea prea mult, dădea prea mult și aveau cu toții prea mult nevoie de el. Cum de reușise să capete o asemenea putere asupra lor într-un răstimp atît de scurt?

Apoi o săgetă un gînd care o făcu pe dată să-și stăvilească lacrimile și să se îngrozească. Spusese că Miro și sora lui mergeau la purceluși în fiecare zi. Știa deci! Cunoștea toate secretele.

Toate, în afara secretului pe care nici ea însăși nu-l cunoștea – cel pe care Pipo îl descoperise în simularea ei. Dacă ajungea și la el, va poseda tot ce ascunsese atîta amar de ani. Cînd ceruse un Vorbitor în Numele Morților, voise ca acesta să descopere adevărul despre Pipo; acum însă el venise și aflase adevărul despre ea.

Ușa se închise cu zgomot. Săvîrșitorul se rezemă ușor de taburetul pe care stătuse Novinha și-și lăsă capul pe brațe.

Îl auzi pe Olhado ridicîndu-se și traversînd calm încăperea către el.

– Ai încercat să pătrunzi în fișierele mamei, spuse el cu glas pototlit.

– Așa e, recunoscu Săvîrșitorul.

– M-ai convins să te învăț cum să cuați fișierele ca s-o poți spiona pe mama mea. Ai făcut din mine un trădător.

Nu exista răspuns care să-l mulțumească pe Olhado într-un asemenea moment. Săvîrșitorul nici măcar nu încercă. Așteptă tăcut pînă cînd Olhado ieși din casă.

Tulburarea pe care o încerca acum nu rămăsese totuși nesesizată de Matcă. O simți cum i se frămînta în minte, atrasă de suferința lui. „Nu, îi spuse el în gînd, nu poți face nimic, nu-i nimic de explicat. Probleme umane, atîta tot, chestiuni ciudate și străine care depășesc capacitatea ta de înțelegere."

„Ah." Și percepu atingerea ei pe dinăuntru, trecînd aidoma unei adieri prin frunzișul copacilor, simți tăria și vigoarea lemnului țîșnind spre lumină, îmbrățișarea aprigă dintre rădăcini și pămînt, zburdălnicia tandră a razelor de soare pe frunzele înfiorate. „Vezi tu, Săvîrșitorule, am învățat de la el pacea pe care și-a găsit-o." Senzația se stinse pe măsură ce Matca se retrase din mintea lui. Forța copacului rămase în ființa lui, calmul și mutenia laură locul tăcerii chinuite a Săvîrșitorului.

Totul ținuse doar o clipă. Zgomotul produs de închiderea ușii încă nu se stinsese cu totul. Quara, care se afla alături de el, se ridică iute în picioare și porni țopăind spre pat. Se aruncă pe saltea și sări în sus de cîteva ori.

– N-ai rezistat decît o zi sau două, spuse ea veselă. Acum toată lumea te urăște.

Ender zîmbi cam strîmb și se întoarse cu fața spre ea.

– Și tu?

– A, sigur, răspunse ea. Eu te-am urît prima, poate doar Quim să mi-o fi luat-o înainte.

Coborî de pe pat și mersese la terminal. Apăsînd cîte o tastă, intră în program. În aerul de deasupra terminalului apăru un grup de probleme de adunare pe două coloane.

– Vrei să mă vezi cum lucrez la aritmetică?

Ender se ridică și se așeză lîngă ea la terminal.

– Sigur că vreau, spuse el. Par totuși cam grele.

– Nu pentru mine, spuse ea lăudăroasă. Le rezolv mai repede ca oricine.

13

ELA

MIRO: Purceluşii susţin că sînt masculi, dar trebuie să-i credem pe cuvînt.

OUANDA: De ce-ar minţi?

MIRO: Ştiu că eşti tînără şi naivă, dar le lipseşte ceva din dotare.

OUANDA: Am absolvit cursul de antropologie fizică. Cine susţine că o fac la fel ca noi?

MIRO: E limpede că n-o fac. Şi, fiindcă veni vorba. NOI n-o facem de fel. Cred că am descoperit aşezarea organelor genitale. Umflăturile acelea de pe pîntece, unde părul e mai fin şi mai dechis la culoare.

OUANDA: Rudimente de mameloane. Chiar şi tu ai aşa ceva.

MIRO: I-am zărit ieri pe Mîncătorul-de-Frunze şi pe Ceşti la vreo zece metri distanţă, aşa că i-am văzut BINE, dar Ceşti îl mîngîia pe pîntece pe Mîncătorul-de-Frunze şi mi s-a părut că umflăturile acelea se întăriseră.

OUANDA: Ţi s-a părut.

MIRO: Un lucru e sigur. Pîntecele Mîncătorului-de-Frunze era ud şi reflecta razele soarelui, iar lui îi plăcea treaba asta.

OUANDA: O fi pervers.

MIRO: De ce nu? Sînt cu toții burlaci, nu? Sînt adulți, dar așa-zisele lor soții nu i-au inițiat, pe nici unul, în bucuriile paternității.

OUANDA: Am impresia că un zenador bîntuit de dorințe sexuale își proiectează propriile frustrări asupra subiecților pe care îl studiază.

Marcos Vladimir „Miro" Ribeira von Hesse
și Ouanda Quenhatta Figueira Mucumbi,
„Note de lucru": 30-04, 1, 1970

Luminișul era neclintit. Miro își dădu seama într-o clipă că se întîmplase ceva. Purcelușii nu făceau nimic. Stăteau ici și colo, jos sau în picioare. Nemișcați; abia dacă respirau. Toți priveau fix în pămînt.

În afară de Uman, care apăru din pădurea aflată în spatele lor. Merse încet, țeapăn, și-i ocoli pînă ajunse în fața lor. Miro simți cotul Ouandei în coaste, dar nu privi spre ea. Știa că se gîndește la același lucru. „Acesta să fie momentul cînd ne vor ucide, ca pe Libo și Pipo?"

Uman rămase neclintit și-i privi vreme de cîteva clipe. Așteptarea îi apăsa cumplit. Nu spuseră nimic, nici măcar nu-și îngăduiră să renunțe la expresia detașată, impenetrabilă, pe care o exersaseră atîția ani. Arta non-comunicării fusese prima pe care trebuiseră s-o învețe înainte ca Libo să le permită să-l însoțească. Dacă fețele lor nu evidențiau nici un gînd și nici nu mai transpirau vizibil sub povara emoțiilor, nici un purceluș nu le putea ghici intențiile. Ca și cum aceasta ar fi slujit la ceva. Uman devenise deja prea priceput să răstălmăcească tăcerile în răspunsuri, să întregească adevăruri din afirmații

neutre. Dar fără îndoială că pînă și această neclintire trăda spaima lor și nu exista putință de scăpare din cercul care se formase în jur. Fiecare amănunt trăda ceva.

– Ne-ai mințit! spuse Uman.

„Nu răspunde" spuse Miro în gînd, și Ouanda rămase mută de parcă l-ar fi auzit. Cu siguranță că și ea voia să-i transmită pe calea gîndurilor același mesaj.

– Rădăcină spune că Vorbitorul în Numele Morților vrea să vină la noi.

Acesta era obiceiul lor cel mai înnebunitor. Ori de cîte ori aveau de spus ceva ieșit din comun, atribuiau ideea vreunui purceluș mort care nu avea cum să afirme așa ceva. Neîndoielnic, la mijloc era un ritual religios: mergi la copacul lor totemic, pune o întrebare și așează-te acolo ca să-i contempli frunzele, sau coaja, sau altceva, pînă primești răspunsul pe care îl dorești.

– Nici noi n-am spus altfel, îi răspunse Miro.

Ouanda respira ceva mai precipitat.

– Ați spus că nu va veni.

– Exact, recunoscu Miro. Nu va veni. Trebuie să respecte legea, ca toți ceilalți. Dacă ar încerca să treacă de poartă fără aprobare...

– Asta-i o minciună!

Miro redeveni tăcut.

– Așa e legea, spuse Ouanda încet.

– Legea a mai fost călcată și înainte, spuse Uman. Puteați să-l aduceți aici, dar n-ați vrut. Totul depinde de venirea lui. Rădăcină spune că Matca nu ne poate oferi darurile ei decît dacă Vorbitorul vine la noi.

Miro își înăbuși starea de exasperare. Matca! Nu le spusese purcelușilor de zeci de ori că toți gîndacii fuseseră uciși? Iar acum Matca moartă le vorbea la fel ca Rădăcină cel mort. Ce ușor i-ar fi să se înțeleagă cu purcelușii, dacă ei ar înceta să mai primească ordine de la morți!

– Așa zice legea, insistă Ouanda. Dacă am încerca să-l invităm la voi, s-ar putea să facă un raport și noi doi am fi trimiși de aici și nu v-am mai vizita.

– Nu va raporta împotriva voastră. Vrea să vină.

– De unde știi?

– Așa spune Rădăcină.

Erau momente ca acesta, în care lui Miro îi venea să doboare copacul-totem apărut pe locul unde fusese ucis Rădăcină. Poate că atunci purceluşii n-ar mai susține că Rădăcină a spus una sau alta, dar s-ar putea ca ei să dea numele de Rădăcină unui alt copac și s-ar simți jigniți. „Nici măcar față de tine însuți să nu recunoști că pui la îndoială religia lor." Era o regulă elementară; pînă și xenobiologii sau antropologii de pe alte lumi știau atîta lucru.

– Întreabă-l! spuse Uman.

– Pe Rădăcină?

– El nu vrea să vorbească cu tine, rosti Uman. Oare era dispreț în glasul lui? Întreabă-l dacă vrea să vină sau nu.

Miro așteptă ca răspunsul să fie dat de Ouanda. Ea știa deja care va fi răspunsul lui. Nu din pricina asta se ciorovăiseră de nenumărate ori în ultimele două zile? „E un om bun", susținea Miro. „Ba-i un șarlatan", îl contrazicea Ouanda. „S-a purtat frumos cu cei mici", nu se lăsa Miro. „Tot astfel sînt și cei care maltratează copiii", îl contra Ouanda. „Eu cred în el", revenea Miro. „Atunci ți-ai pierdut mințile", îl acuza Ouanda. „Putem să avem încredere în el", nu ceda Miro. „Ba are să ne trădeze", îl amenința Ouanda. Și așa se sfîrșea disputa de fiecare dată.

Dar argumentele aduse de purceluși schimbau datele problemei. Ei exercitau presiuni în favoarea lui Miro. De obicei, atunci cînd purceluşii le cereau imposibilul, el o ajuta pe Ouanda să scape de insistențele lor.

Dar situaţia de acum nu era imposibilă, iar el nu voia să le respingă cererea, aşa că nu spuse nici o vorbă. „Forţează-i, Uman, fiindcă ai dreptate. De data asta Ouanda trebuie să cedeze."

Simţindu-se abandonată, ştiind că Miro n-o va ajuta, Ouanda făcu un pas înapoi.

– Poate că reuşim măcar să-l aducem pînă la marginea pădurii.

– Aduceţi-l aici! spuse Uman.

– Nu putem, îi răspunse ea. Priveşte în jur! Purtaţi veşminte ţesute. Vă ocupaţi de olărit. Mîncaţi pîine.

Uman zîmbi.

– Da, recunoscu el. Toate astea. Aduceţi-l aici!

– Nu, se împotrivi Ouanda.

Miro se înfioră, reuşing însă cu un mare efort să-şi înfrîneze dorinţa de-ai pune mîna pe braţ. Se întîmplase acel lucru pe care nu-l făcuse niciodată; să refuze net o rugăminte. De obicei răspundeau: „Nu putem, căci..." sau „Aş vrea să pot..." Orice în afară de acest unic cuvînt de respingere: „Eu nu vreau". „Eu, cu de la mine putere, refuz."

Zîmbetul de pe faţa lui Uman dispăru.

– Pipo ne-a spus că nu femeile hotărăsc. A zis că femeile şi bărbaţii voştri hotărăsc împreună, aşa că nu poţi spune „nu" decît dacă spune şi el acelaşi lucru. Privi către Miro. Spui şi tu „nu" ?

Miro rămase tăcut. Simţi cotul Ouandei atingîndu-l.

– Văd că nu zici nimic, constată Uman. Spune „da" sau „nu".

Şi totuşi Miro nu răspunse.

Cîţiva dintre purceluşii din jurul lor se ridicară. Miro nu reuşi să-şi dea seama ce făceau, dar mişcarea în sine, la care se adăuga muţenia neclintită a lui Miro, părea ameninţătoare. Ouanda, care nu s-ar fi temut de o

amenințare la adresa ei, se înmuie în fața primejdiei ce părea să-l pîndească pe Miro.

– El zice „da", șopti ea.

– Zice „da", dar tace din pricina ta. Tu zici „nu", dar nu păstrezi tăcerea lui. Uman își bagă un deget în gură și-l scoase plin de mucus lipicios, pe care-l azvîrli la pămînt cu o mișcare scurtă. Tu ești un nimic.

Uman se dădu înapoi cu un salt brusc, se răsuci în plină micșare, aterizâ cu spatele spre ei și plecă. Imediat după aceea, ceilalți purcelușii prinseră viață și se îndreptară iute către Uman, care porni în fruntea lor către marginea pădurii, îndepărtîndu-se de Miro și Ouanda.

Uman se opri. În loc să-l urmeze, un purceluș i se așeză în față, blocîndu-i drumul. Era Mîncătorul-de-Frunze. Cu toate că el și Uman vorbeau, Miro nu reuși nici să-i audă, nici să le perceapă mișcările gurii. Văzu totuși că Mîncătorul-de-Frunze întinse brațul și-i atinse pîntecele lui Uman. Mîna zăbovi astfel o clipă, apoi Mîncătorul-de-Frunze se răsuci pe călcîie și alergă spre tufișuri ca un tînăr. În momentul următor dispărură și ceilalți purcelușii.

– A fost o dispută, spuse Miro. Între Uman și Mîncătorul-de-Frunze.

– Ce cîștigă? Dacă-la ducem pe Vorbitor, ne va trăda, și atunci pierdem cu toții.

– Nu ne va trăda!

– Dacă tu m-ai trădat în felul ăsta, de ce n-ar face-o și el?

Glasul ei suna șfichiuitor, iar vorbele îi erau usturătoare. Lui Miro aproape că-i dăduseră lacrimile.

– Eu să te trădez? șopti el. *Eu não. Jamais.* „Eu nu, niciodată."

– Tata zicea mereu: „Fiți uniți în fața purcelușilor, nu le dați niciodată prilejul să vadă că nu vă înțelegeți". Și tu...

– Și eu! Nu le-am zis „da". Tu ești aceea care-a spus „nu", tu ai luat o poziție pe care știai că nu o aprob!

– Atunci cînd nu ne punem de acord, treaba ta e să...

Se opri. Tocmai își dăduse seama ce vorbea. Dar tăcerea bruscă nu făcea să dispară înțelesul vorbelor pe care Miro știa că Ouanda voise să le rostească. Treaba lui era să facă ceea ce-i cerea ea pînă cînd avea să se răzgîndească. Ca și cînd el i-ar fi fost *ucenic.*

– Și eu care credeam că sîntem o echipă unită!

Miro se întoarse și se îndreptă, luînd-o prin pădure, înapoi către Milagre.

– Miro! strigă Ouanda. Miro, n-am vrut...

El o aștepta pînă cînd îl ajunse din urmă, apoi o apucă de braț și-i șopti furios:

– Nu striga! Sau nu-ți pasă că s-ar putea să ne audă purcelușii? Acum s-a găsit zenadorul-șef să le permită să vadă *totul,* pînă și pe profesor punîndu-și discipolul la punct?

– Nu sînt eu profesorul. Eu...

– Ai dreptate, nu ești. Îi întoarse spatele și porni cu pași hotărîți.

– Dar Libo a fost *tatăl* meu, așa că se înțelege de la sine...

– Zenador prin drept de sînge, spuse el. Dreptul sîngelui, așa e? Și atunci, mie ce drept îmi dă sîngele? Să fiu un cretin bețiv care-și bate soția? O apucă de braț, strîngînd-o cu brutalitate. Asta vrei să fiu? O copie după *paizinho* al meu?

– Dă-mi drumul!

El o împinse în lături.

– Ucenicul tău consideră că azi ai fost necugetată. Ucenicul tău e de părere că trebuie să ai încredere în judecata Vorbitorului și că s-ar fi cuvenit să crezi ceea ce a spus el despre seriozitatea cu care tratează purcelușii

cererea lor, pentru că ai greșit prostește în legătură cu ambele probleme și, din cauza purtării tale, Uman și-ar putea pierde viața.

Îi aruncase o acuzație josnică, dar era exact ceea ce-i făcea pe amîndoi să se teamă că acum Uman va sfîrși la fel ca Rădăcină și ca mulți alții de-a lungul anilor: eviscerat, cu un puiet crescîndu-i din trup.

Miro știa că vorbise neiertător, știa că Ouanda n-ar greși dacă și-ar vărsa furia pe el. Nu avea dreptul să o învinovățească, mai ales că nici unul dintre ei nu reușise să înțeleagă miza pe care o jucase Uman decît atunci cînd era prea tîrziu.

Cu toate acestea, Ouanda nu se înfurie. În loc să se răstească la el, se calmă, străduindu-se să respire cît de cît regulat și lăsîndu-și chipul să capete un aer pe care nu se putea citi nici o emoție. Miro îi urmă exemplul.

– Ceea ce contează acum e să îndreptăm lucrurile, spuse Ouanda. Execuțiile au avut loc totdeauna noaptea. Dacă vrem să-l dezvinovățim pe Uman, trebuie să-l aducem pe Vorbitor aici în după-amiaza asta, înainte să se întunece.

Miro încuviință.

– Da, și iartă-mă!

– Iartă-mă și tu!

– Dacă tot nu știm ce facem atunci cînd greșim, nu e vina nici unuia.

– Tare aș vrea să fiu încredințată că există o alegere corectă.

În așteptarea Vorbitorului, Ela stătea pe o piatră și-și mișca picioarele în apa rîului. Gardul era doar la cîțiva metri mai încolo, trecînd de-a lungul părții superioare a grătarului de oțel pus acolo pentru a împiedica oamenii să înoate pe sub el. Ca și cum cineva ar fi vrut să încerce! Majoritatea oamenilor din Milagre se prefăceau că nu știu

de existența gardului. Nici nu se apropiau de el. Tocmai de aceea îl rugase pe Vorbitor să se întîlnească acolo. Chiar dacă ziua era caldă și orele de la școală se terminaseră, copiii nu înotau aici, la Vila Ultima, unde gardul ajungea pînă la rîu, și în apropiere se afla pădurea. Veneau în locul acesta doar cei care făceau săpun, olarii sau cărămidarii, iar ei plecau la sfîrșitul zilei de muncă. Putea să spună tot ce avea pe suflet fără teama că ar auzi-o sau ar deranja-o cineva.

Nu trebui să aștepte mult. Vorbitorul apăru într-o barcă, vîslind împotriva curentului, la fel ca oricare dintre fermierii de peste rîu care nu foloseau drumurile. Avea pielea de pe spate de un alb deconcertant; pînă și puținii *lusos* cu ten îndeajuns de deschis pentru a fi numiți *loiros* erau mai bruneți decît el. Tenul decolorat îl făcea să pară firav și zvelt. Însă apoi văzu cît de repede se deplasa barca împotriva curentului, cît de exact erau așezate vîslele, de fiecare dată la adîncimea potrivită și trase cu o mișcare lungă, continuă, și cît de bine se reliefau mușchii sub pielea întinsă. Pentru o clipă simți împunsătura durerii și-și dădu seama că, în ciuda urii adînci pe care o nutrise față de tatăl ei, suferea după dispariția lui; pînă în acest moment nu înțelesese că-l iubise pentru tot ce era, dar jelea după forța umerilor și spinării lui, după sudoarea care-i făcea pielea cafenie să strălucească orbitor, precum sticla sub razele soarelui.

„Nu, își spuse ea, nu-ți plîng moartea, Ção. Sufăr fiindcă nu ai semănat mai mult cu Vorbitorul; n-are nici o legătură cu noi și totuși, în numai trei zile, ne-a făcut mai multe daruri frumoase decît ai reușit tu cît ai trăit; plîng pentru că trupul tău frumos era atît de ros de viermi pe dinăuntru."

Ender o văzu pe Ela așteptîndu-l și vîsli spre mal. Ea intră printre trestii în apa mîloasă, ca să-l ajute să tragă barca pe uscat.

– Îmi pare rău că te-ai înnoroit, spuse el, dar nu mi-am mai pus corpul la treabă de cîteva săptămîni şi apa era aşa de îmbietoare...

– Vîsleşti foarte bine, remarcă ea.

– Lumea de pe care vin era mai mult apă şi gheţuri. Cîte o stîncă ici-colo, puţin sol, dar cel care nu ştie să vîslească e mai olog decît cel care nu poate merge.

– Acolo te-ai născut?

– Nu. E locul în care am mărturisit ultima oară.

Se lăsă pe iarbă cu faţa spre apă. Ea se aşeză lîngă el.

– Mama e supărată pe tine.

El schiţă un zîmbet.

– Mi-a şi spus-o.

Fără să stea pe gînduri, Ela începu imediat să-şi dezvinovăţească mama:

– Ai încercat să-i citeşti fişierele.

– *Le-am citit!* Majoritatea. Toate în afară de cele care contau.

– Ştiu. Mi-a spus Quim.

Îşi dădu seama că se simţea puţin triumfătoare că sistemul de protecţie folosit de mama ei îl silise să se dea bătut. Apoi îşi aminti că, de fapt, nu era de partea ei, asta fiindcă şi ea încercase ani în şir s-o convingă pe mama să-i permită accesul în fişierele acelea. Dar se lăsă purtată de inerţie şi spuse altceva decît gîndea:

– Olhado stă în casă cu ochii deconectaţi şi ascultă muzică de-o să-i plesnească timpanele. E foarte tulburat.

– Da, înţeleg, îşi închipuie că l-am trădat.

– Şi n-ai făcut-o? (Nu asta voia să spună.)

– Sînt Vorbitor în Numele Morţilor. Atunci cînd mărturisesc, spun adevărul şi nu mă feresc de secretele altora.

– Ştiu. De asta am cerut un mărturisitor. Voi nu aveţi respect faţă de nimeni.

El păru încurcat și o întrebă:

– Atunci de ce m-ai invitat aici?

Totul îi ieșea pe dos. Îi vorbea de parcă ar fi avut ceva împotriva lui, de parcă nu i-ar fi fost recunoscătoare pentru ceea ce făcuse deja pentru familia ei. I se adresa ca unui dușman. „Să-mi fi luat Quim mințile de spun lucruri pe care nu le gîndesc?"

– M-ai invitat în locul ăsta de lîngă rîu. Restul familiei tale refuză să-mi vorbească și, dintr-o dată, primesc un mesaj de la tine. Ai făcut-o ca să te plîngi că am dat buzna în intimitatea cuiva? Ca să-mi spui că nu respect pe nimeni?

– Nu, spuse ea cu amărăciune. Nu așa trebuia să se desfășoare discuția noastră.

– Nu te-ai gîndit deloc că n-aș fi avut motiv să aleg meseria de Vorbitor, dacă n-aș fi dovedit respect pentru oameni?

Născute din disperare, cuvintele porniră nestăvilite:

– Aș vrea să fi pătruns în *toate* fișierele ei! Trebuia să extragi toate secretele ascunse acolo și să le publici simultan în toate cele O Sută de Lumi.

Avea lacrimi în ochi și nu-și putea explica motivul.

– Înțeleg. Nici pe tine nu te lasă să consulți fișierele acelea.

– *Sou aprendiz dela, não sou? E porque choro, diga me! O senhor tem o jeito.*

– Ela, n-am obiceiul să-i fac pe oameni să plîngă, răspunse el moale. Vocea îi era ca o mîngîiere. Ba nu, mai aspră, ca o mînă care i-o strînge pe a ei, o ține, liniștind-o. Cînd spun adevărul, îmi vine și mie să plîng.

– *Sou ingrata, sou má filha...*

– Da, ești nerecunoscătoare, o fiică îngrozitoare, spuse el rîzînd ușor. În toți acești ani de haos și rătăcire tu ai ținut familia unită, avînd foarte puțin sprijin din partea

ei, și cînd ai ales aceeași carieră ca ea, n-a vrut să-ți împărtășească cele mai importante informații pe care le deținea; i-ai acordat toată dragostea și încrederea ta, iar ea ți-a răspuns ținîndu-te departe de viața ei atît acasă, cît și la muncă. Și, într-un tîrziu, te destăinui cuiva, spunîndu-i că te-ai săturat de situația asta. Aproape că ești cea mai rea persoană pe care am întîlnit-o.

Se trezi rîzînd de propria autocondamnare. Ce copilărie! Nu voia să rîdă de ea însăși.

– Nu mă trata de sus!

Se străduí să strecoare în glas tot disprețul de care era capabilă.

Acest amănunt nu-i scăpă. Ochii îi deveniseră distanți și reci.

– Nu-ți scuipa prietenii, spuse el.

Ela nu voia să-l îndepărteze, dar nu reuși să se stăpînească și răspunse glacial, furioasă:

– Nu ești prietenul meu!

O clipă se temu că o va crede. Apoi, pe chipul lui apăru un surîs:

– N-ai fi în stare să-ți recunoști prietenii nici dacă ar fi lîngă tine.

„Ba da, aș putea", gîndi ea. „Chiar acum văd unul." Îi întoarse zîmbetul.

– Ela, reluă el, ești un bun xenobiolog?

– Da.

– Ai optsprezece ani. La șaisprezece ani puteai să-ți dai examenul pentru a intra în breaslă, dar n-ai făcut-o.

– Nu m-a lăsat mama. A zis că nu-s pregătită.

– După ce împlinești șaisprezece ani nu trebuie să mai obții permisiunea mamei.

– Ucenicul trebuie să aibă aprobarea profesorului.

– Iar acum ai optsprezece și nici măcar de asta nu mai ai nevoie.

– Încă e xenobiologul Lusitaniei. Laboratorul îi aparține. Ce dacă trec testul, și totuși nu mă lasă să calc în laborator decît după moartea ei?

– Așa te-a amenințat?

– Mi-a dat de înțeles să nu susțin examenul.

– Poate că imediat ce n-ai mai fi ucenic, primindu-te în laborator, în calitate de co-xenobiolog, ai avea acces nestingherit la...

– La toate fișierele de lucru. La toate fișierele blocate de ea.

– Așa că a preferat să-și împiedice propria fiică să-și înceapă cariera, să-i păteze pentru totdeauna viața, pe motiv că nu e pregătită pentru a-și da testele nici la optsprezece ani – numai să n-o lase să citească fișierele acelea.

– Exact.

– De ce?

– Mama e nebună.

– Nu, Ela. Novinha poate fi acuzată de orice, dar că ar fi nebună *în nici un caz.*

– *Ela é boba mesma, Senhor Falante.*

El izbucni în rîs și se întinse în iarbă.

– Atunci spune-mi de ce e *boba.*

– Pot să fac o listă întreagă. în primul rînd, nu permite cercetarea Descoladei. Acum treizeci și patru de ani, Descolada aproape că a distrus această colonie. Bunicii mei, Os Venerados, *Deus os abençoe,* abia de-au reușit să oprească răspîndirea bolii. Sigur că agentul care provoacă îmbolnăvirea, corpusculii Descolada, sînt încă prezenți și noi trebuie să mîncăm un supliment, un fel de vitamină, pentru a împiedica boala să lovească din nou. Ți s-a spus asta, nu-i așa? Dacă îți pătrunde în organism, trebuie să iei suplimentul acela toată viața, chiar dacă pleci de aici.

– Da, știam asta.

– Nu m-a lăsat deloc să studiez corpusculii Descolada. Datele se află oricum în *cîteva* dintre fișierele blocate. A interzis accesul la descoperirile lui Gusto și Cida privind corpusuclii. În privința asta nimic nu poate fi controlat.

Vorbitorul o privi printre gene.

– Bun, asta înseamnă *boba* pe sfert. Unde-i restul?

– E mai mult de-atît. Nu știu cum se face, dar, la zece ani după întemeierea coloniei, corpusculul Descolada a reușit să se adapteze, devenind un parazit al organismului uman. Zece ani! Dacă s-a putut adapta o dată, va reuși din nou.

– Poate că ea are altă părere.

– Poate că am dreptul să hotărăsc singură asta.

El întinse mîna și o așeză pe genunchiul ei, calmînd-o.

– Sînt de acord cu tine. Dar continuă. Al doilea motiv...

– Nu permite nici o cercetare teoretică. Fără taxonomie. Fără modele evolutive. Dacă se întîmplă să încerc vreunul, zice că nu mai am nimic de lucru și atunci mă împovărează cu tot felul de sarcini, pînă-și închipuie că am renunțat.

– Înțeleg că nu ai renunțat.

– Dar tocmai din *acest* motiv există xenobiologia. În sfîrșit, bine că a reușit să creeze un cartof care folosește la maximum substanțele nutritive locale. E minunat că a obținut o varietate de știr care furnizează coloniei suficiente proteine prin cultivarea a numai zece acri, dar toate astea-s *jonglerii moleculare.*

– Înseamnă supraviețuire.

– Dar nu știm nimic. E ca și cum ai înota la suprafața oceanului. Te simți foarte bine, te poți mișca în voie, dar nu știi dacă nu cumva în adîncuri sînt rechini! Poate că sîntem împrejurați de rechini; dar ea nici măcar nu vrea să afle.

– Și al treilea motiv?

– Nu vrea să facă schimb de informații cu zenadorii. Punct. Nimic. Și asta *chiar că este* o nebunie. Noi nu putem părăsi zona îngrădită. De aceea nu nu avem *nici un copac* pe care să-l putem studia. Nu știm nimic despre fauna și flora acestei lumi, decît ceea ce s-a întîmplat să rămînă dincoace de gard. O turmă de cabra și un mănunchi de iarbă capim, la care se adaugă o ecologie puțin diferită pe malul rîului, și gata. Nimic despre animalele care trăiesc în pădure, absolut nici un schimb de păreri. Noi nu le comunicăm nimic, iar, dacă ei ne trimit unele date, noi le ștergem fără să le citim. E ca și cum mama ar fi înălțat un zid în jur, pentru ca nimic să nu pătrundă pînă la noi. Nimic nu intră, nimic nu iese.

– Poate că are motive.

– Bineînțeles că are. Oamenii nebuni găsesc întotdeauna motive pentru orice. Pe de altă parte, l-a urît pe Libo. *L-a detestat.* Nu i-a îngăduit lui Miro să vorbească despre el, nu ne-a dat voie să ne jucăm cu copiii lui; eu și China am fost prietene nedespărțite ani de zile, iar ea nu mi-a permis să o invit la noi și nici să mă duc la ea acasă după ore. Apoi, cînd Miro i-a fost ucenic, nu a vorbit cu el și nici nu i-a făcut loc la masă vreme de un an de zile.

Văzu că Vorbitorul îi pune cuvintele la îndoială; poate își închipuia că exagerează.

– Exact un an. În ziua în care Miro s-a dus pentru prima oară la Stațiunea Zenadorilor, cînd s-a întors acasă ea nu i-a vorbit, nu i-a adresat nici măcar o vorbă, și la cină i-a luat farfuria din față și a strîns tacîmurile, de parcă nici n-ar fi fost acolo. El a rămas la masă și a privit-o tot timpul, pînă cînd tata s-a înfuriat și i-a zis că-i bădăran și să iasă din cameră.

– Și Miro ce-a făcut, a plecat de acasă?

– Nu. Nu-l cunoşti pe Miro! Ela rîse cu amărăciune. El nu ripostează, dar nici nu dă înapoi. N-a replicat niciodată la jignirile tatei. De cînd mă ştiu, nu-mi amintesc să-l fi auzit răspunzînd cu furie la furie. Iar mama – ei bine, *seara,* cînd Miro se întorcea de la Staţiunea Zenadorilor şi se aşeza la masă unde era pusă farfuria lui, mama i-o lua de fiecare dată împreună cu tacîmurile, dar el rămînea pe loc pînă cînd tata îl alunga. Bineînţeles că, după mai puţin de o săptămînă, de îndată ce mama întindea mîna după farfuria lui, tata începea să urle la el să iasă. Tatei îi plăcea. Ticălosul îşi închipuia că era grozav. Îl ura nespus pe Miro şi, în cele din urmă, mama s-a aliat cu el împotriva lui Miro.

– Şi cine a dat înapoi?

– Nici unul.

Ela privi către rîu, dîndu-şi seama cît de groaznic părea totul, pricepînd că-şi făcea familia de ruşine în faţa unui străin. Dar el nu mai era un străin, nu? Pentru că acum Quara vorbea, iar pe Olahdo îl interesau din nou diverse lucruri, iar Grego redevensie, măcar pentru scurt timp, un copil aproape normal. Nu era un străin.

– Şi cum s-a terminat?

– S-a terminat cînd purceluşii l-au ucis pe Libo. Atît de cumplit l-a urît mama pe acest om. Cînd a murit, a sărbătorit evenimentul iertîndu-şi fiul. În noaptea aceea, cînd Miro a venit acasă, terminasem cina; era tîrziu. O noapte îngrozitoare, toată lumea se temea, purceluşii păreau atît de înspăimîntători şi toţi îl iubiseră pe Libo – în afară de mama, desigur. L-a aşteptat pe Miro. El a intrat şi s-a dus în bucătărie, s-a aşezat la masă, iar mama i-a pus farfuria cu mîncare în faţă. N-a scos o vrobă. A mîncat. N-a scos un cuvînt despre cele petrecute. Ca şi cum, cu un an în urmă, nu se întîmplase acelaşi lucru. Eu m-am sculat la miezul nopţii fiindcă l-am auzit pe Miro plîngînd şi

vărsînd în baie. Nu cred că a mai auzit și altcineva, iar eu nu m-am dus la el pentru că m-am gîndit că nici el nu voia să se afle. Acum cred că ar fi trebuit să mă duc, dar atunci m-am temut. În familia mea s-au petrecut lucruri revoltătoare.

Ender dădu aprobator din cap.

– Trebuia să merg la el, repetă Ela.

– Da, întări Vorbitorul. Așa trebuia să faci.

În aceeași clipă se petrecu ceva bizar. Vorbitorul era de acord că Ela greșise în noaptea aceea, iar ea își dădu seama imediat că așa stăteau lucrurile, că judecata lui era corectă. Acum se simțea ciudat de ușurată, ca și cum era de ajuns să-și mărturisească greșeala pentru ca o parte din durere să dispară.

Instantaneu, reuși să întrezărească puterea mărturisirii. Nu avea nici o legătură cu spovedania, penitența sau cu iertarea pe care o ofereau preoții. Era ceva cu totul diferit. Vorbise despre sine și apoi înțelese că acum nu mai era aceeași persoană. Avusese revelația că greșise, că acea greșeală o schimbase și că acum n-ar mai repeta-o, căci între timp, devenise altcineva, o ființă mai puțin temătoare, mai înțelegătoare în fața suferinței.

„Dacă nu mai sînt fata înspăimîntată care a simțit că fratele ei trece printr-un chin sfîșietor și totuși nu a îndrăznit să meargă la el ca să-l aline, atunci cine sînt?“ Dar apa care curgea prin grătarul de sub gard nu-i putea da răspunsul. Probabil era suficient să știe că nu mai era ceea ce fusese pînă acum.

Dar Vorbitorul stătea întins pe iarba moale, contemplînd norii întunecați și amenințători care se apropiau dinspre apus.

– Ți-am povestit tot ce știu, reluă Ela. Ți-am spus ce se află în fișierele acelea: informații despre Descolada. Asta-i tot.

– Ba nu.

– Ba da, îți jur.

– Vrei să mă faci să cred că te-ai supus ordinelor ei? Că atunci cînd mama ți-a spus să renunți la lucrările teoretice, pur și simplu ți-ai scos totul din minte și ai făcut doar ce dorea ea?

Ela chicoti.

– Așa își închipuia.

– Dar tu, nici gînd.

– Sînt om de știință, chiar dacă ea nu e.

– A fost și ea cîndva, spuse Vorbitorul. A luat testele cînd avea doar treisprezece ani.

– Știu.

– Și pînă la moartea lui Pipo obișnuia să schimbe informații cu el.

– Știu și asta. Dar pe Libo l-a urît.

– Spune-mi și mie, Ela, ce-ai descoperit prin lucrările tale teoretice?

– N-am aflat răspunsuri. Dar știu cel puțin ce probleme se ridică. Tot e un început, nu? Nimeni nu-și mai pune întrebări. Caraghios, nu găsești? Miro spune că xenobiologii framling nu le dau, lui și Ouandei, nici o clipă de liniște, cerîndu-le alte și alte informații, date și iar date, și totuși legea le interzice să cunoască mai mult. În același timp însă, nici un xenobiolog framling nu ne-a cerut *măcar o singură informație.* Se mulțumesc să studieze biosfera popriilor planete și nu-i adresează mamei nici o întrebare. Eu întreb, singura de altfel, dar nimeni nu se sinchisește.

– Mie îmi pasă, spuse Vorbitorule. Vreau să știu care-ți sînt întrebările.

– Bine. Uite una. Dincoace de gard avem o turmă de cabra. Nu pot sări gardul, nici măcar să se apropie de el. Am examinat și am marcat fiecare exemplar din

turmă, și știi ceva? Printre ele nu e nici un mascul. *Toate* sînt femele.

– Ce ghinion! exclamă Ender. Cred că era bine să lase cel puțin un mascul aici.

– N-are importanță. Nu știu dacă *există* masculi. În ultimii cinci ani, fiecare cabra adultă a fătat cel puțin o dată și nici una nu s-a împerecheat.

– Poate că se clonează.

– Din punct de vedere genetic, puiul nu e identic cu mama. Măcar atîta lucru am reușit și eu să fac pe furiș în laborator, fără ca mama să afle. Se petrece un soi de transfer genetic.

– Hermafroditism?

– Nu. Sînt femele. Nu există organe sexuale masculine. Asta trece drept întrebare esențială. Într-un fel, cabra efectuează un schimb genetic, dar nu prin act sexual.

– Dacă te gîndești bine, însuși implicațiile teologice sînt năucitoare.

– Nu mai lua lucrurile în rîs.

– Care dintre ele? Cele care țin de știință sau de teologie?

– Amîndouă. Vrei să mai auzi și alte întrebări de-ale mele?

– Sigur că vreau, spuse mărturisitorul.

– Atunci ascultă! Iarba pe care stai noi o numim „iarbă de rîu". Toți șerpii de apă eclozează aici. Niște viermi atît de mici încît abia îi poți vedea. Mănîncă iarba pînă la nivelul solului și se devorează unii pe alții, năpîrlind de fiecare dată cînd cresc. Apoi, dintr-o dată, după ce iarba ajunge ca o mîzgă din pricina pieilor pe care le leapădă, toți șerpii se tîrăsc pînă la rîu și *nu se mai întorc niciodată.*

Ender nu era xenobiolog. Nu intui din capul locului implicațiile.

– Şerpii eclozează aici, explică ea, dar nu se întorc din apă ca să depună ouă.

– Rezultă că se împerechează aici, înainte de a se pierde în rîu.

– Evident, aşa e. I-am văzut împerechindu-se. Nu asta-i problema. Întrebarea e: *De ce sînt şerpi de apă?*

El tot nu pricepea.

– Uite, sînt complet adaptaţi pentru viaţa subacvatică. Au branhii alături de plămîni, sînt înotători excelenţi, au aripioare şi sînt pe deplin evoluaţi pentru a-şi trăi viaţa adultă în mediul acvatic. De ce se dezvoltă astfel dacă se nasc, se împerechează şi *se reproduc* pe uscat? Din punctul de vedere al evoluţiei, tot ce se petrece după reproducere nu are nici o relevanţă, cu excepţia creşterii puilor, iar mie îmi este clar că şerpii de apă nu-şi cresc urmaşii. Viaţa acvatică nu contribuie cu nimic la îmbunătăţirea capacităţii lor de supravieţuire pînă se reproduc. S-ar putea furişa în apă şi *să se înece,* iar asta n-ar avea nici o importanţă, fiindcă reproducerea *s-a încheiat.*

– Da, recunoscu Vorbitorul. Acum înţeleg.

– Există totuşi în apă nişte ouă mici, străvezii. N-am văzut nici măcar o dată un şarpe depunîndu-le, dar cum în rîu sau prin apropiere nu mai există animale destul de mari ca să facă ouă, pare logic să considerăm că sînt ouă de şarpe de apă. Numai că ouăle astea translucide – cu diametrul de un centimetru – sînt complet sterile. Conţin substanţe nutritive, totul e gata, dar nu există embrion. Nimic. Unele au un gamet – jumătate de grup de gene într-o celulă, gata să se combine – dar nici unul viu. Şi pe mal n-am găsit niciodată ouă de şarpe de apă. Acum nu mai există aici decît iarba de rîu, crescînd tot mai înaltă, iar mîine firele de iarbă colcăie de pui de şarpe de apă. Asta sună ca o întrebare la care merită să caut răspunsul?

– Mie mi se pare că e vorba de o generație spontanee.

– Bun, de acord, eu aș vrea să găsesc suficiente informații pentru a testa ipoteze alternative, dar mama nu mă lasă. I-am explicat problema, iar ea m-a silit să refac întregul proces de testare a știrului, ca să nu mai am timp să ajung la rîu. Și mai e ceva: De ce sînt atît de puține specii? Pe oricare altă planetă, chiar și pe una pustie ca Trondheim, există mii de specii diferie, cel puțin acvatice. Din cîte știu, pe cele de aici le poți număra pe degete. Xingadora sînt singurele păsări pe care le-am văzut. Muștele-sugătoare, singurul gen de muscă. Cabra sînt unicele rumegătoare care pasc iarba capim. Cu excepția cabrelor, purcelușii sînt singurele animale mari pe care le cunoaștem. În zona de prerie crește doar o specie de iarbă, capim și singura plantă concurentă a *tropeça,* un lujer lung care se tîrîie pe sol metri întregi. Xingadora mănîncă muște-sugătoare și nimic altceva. Muștele-sugătoare consumă alge pe care le găsesc pe malul rîului și în gunoaiele noastre, și gata. Xingadora n-are dușmani. Nimeni nu consumă carne de cabra.

– Foarte limitat, recunoscu Ender.

– Pare imposibil. Există mii de niveluri ecologice neocupate. Nu înțeleg modul în care, în ciuda evoluției, lumea asta e atît de săracă în specii.

– Doar dacă nu s-a petrecut vreun catraclism.

– Exact.

– Ceva care a distrus toate speciile în afară de acestea cîteva, capabile să se adapteze.

– Da, spuse Ela. Înțelegi? Și am și dovezi. Cabra au un model comportamental de apărare. Cînd te apropii de ele, cînd te miros, exemplarele adulte se așază astfel încît să formeze un cerc și stau cu capetele spre interiorul lui, ca să-și apere puii și să poată lovi cu copitele intrușii.

– Multe animale de turmă procedează așa.

– Să-i protejeze contra cui? Purceluşii sînt fiinţe silvice – niciodată nu vînează în prerie. Animalul care a obligat cabra să adopte acest model comportamental a dispărut. Şi asta s-a întîmplat recent, în ultima sută de mii de ani sau, cel mult, în ultimul milion de ani, probabil.

– Nu există dovezi referitoare la căderi de meteoriţi mai recente de douăzeci de milioane de ani, remarcă Vorbitorul.

– Aşa e. Un asemenea dezastru ar ucide toate animalele şi plantele mari şi ar lăsa sute din cele mici sau poate că ar distruge toate formele de viaţă de pe uscat şi le-ar cruţa pe cele marine. Însă toate mediile – uscat, acvatic – au fost sărăcite şi totuşi cîteva exemplare de talie mare au supravieţuit. Nu, eu cred că a fost o boală. O boală care a lovit în toate speciile, fără să ţină seama de graniţe, şi s-a adaptat la fiecare fiinţă. Bineînţeles că noi n-am avea cum să observăm boala acum, pentru că toate speciile rămase în viaţă s-au adaptat la ea. A devenit o parte integrantă din modul normal de viaţă. Singurul fel în care am putea studia boala asta...

– ...Ar fi dacă am contracta-o, spuse Ender. Descolada.

– Vezi? Facem ce facem şi ne întoarcem la Descolada. Bunicii mei au găsit calea de a o împiedica să ucidă fiinţele umane, dar au apelat la manipulare genetică. Cabra şi şerpii de apă au găsit, de asemenea, modul de adaptare şi mă îndoiesc că folosesc suplimente în alimentaţie. Cred că toate iţele se adună aici. Bizarele anomalii în reproducere, goliciunea ecosistemului, toate pornesc de la corpusculii Descolada, iar mama nu mă lasă să-i examinez. Nu-mi îngăduie să aflu ce sînt, cum acţionează, în ce fel sînt implicaţi în...

– ...În viaţa purceluşilor.

– Da, sigur, dar nu numai a lor, ci a tuturor animalelor.

Pe chipul Vorbitorului se citea efortul de a-și controla emoțiile, ca și cum Ela i-ar fi dat o explicație pe care o căuta de mult.

– În noaptea în care a murit Pipo, Novinha a blocat fișierele în care se aflau lucrări curente și a interzis accesul la fișierele conținînd toate cercetările referitoare la Descolada. Ceea ce i-a arătat lui Pipo avea legătură cu Descolada și cu purcelușii...

– Atunci a blocat fișierele? întrebă Ela.

– Da. Da.

– Deci am dreptate, așa-i?

– Da, răspunse el. Îți mulțumesc. M-ai ajutat mai mult decît îți închipui.

– Asta înseamnă că o să mărturisești curînd moartea tatei?

Ender o privi cercetător.

– Adevărul e că n-ai vrea să mărturisesc moartea tatălui tău. Ai prefera să rostesc despre mama ta.

– Ea n-a murit.

– Dar știi că nu pot mărturisi moartea lui Marco fără să explic de ce s-a căsătorit cu Novinha și de ce au rămas împreună în toți acești ani.

– Exact. Vreau ca toate secretele să iasă la lumină. Și mai vreau ca fișierele să fie deblocate. Să nu mai rămînă nimic ascuns.

– Nici nu-ți imaginezi ce-mi ceri. N-ai idee cîtă durere voi provoca dacă dezvălui toate secretele.

– Uită-te la familia mea, Vorbitorule! îi răspunse Ela. Cum s-ar putea ca adevărul să provoace mai multă suferință decît secretele?

El îi zîmbi, dar nu amuzat, ci plin de afecțiune, chiar de milă:

– Ai dreptate întru totul, dar s-ar putea să nu-ți dai seama de asta decît atunci cînd vei auzi întreaga poveste.

– Ştiu întreaga poveste, atît cît poate fi ea cunoscută.

– Aşa îşi închipuie toţi, dar se înşală.

– Cînd vei face mărturisirea?

– Cît de curînd voi putea.

– De ce nu acum? Astăzi. Ce mai aştepţi?

– Nu pot face nimic pînă nu vorbesc cu purceluşii.

– Glumeşti, desigur. Cu excepţia zenadorilor, nimeni nu poate vorbi cu purceluşii. Aşa sună Ordinul Congresului. Nimeni nu-l poate încălca.

– Da, recunoscu Vorbitorul. Tocmai de aceea va fi greu.

– Nu greu, imposibil...

– Probabil, spuse el. Se ridică; ea îl imită. Ela, m-ai ajutat imens. Am învăţat de la tine mai mult decît sperasem. La fel ca de la Olhado, dar lui nu i-a plăcut cum am folosit lucrurile învăţate de la el, iar acum crede că l-am trădat.

– E un copil. Eu am optsprezece ani.

Ender dădu din cap, îi puse mîna pe umăr şi o strînse uşor.

– Atunci ne-am înţeles. Rămînem prieteni!

Era aproape sigură că în vorbele lui era o undă de ironie. Ironie şi, probabil, o rugăminte.

– Da, insistă ea. Rămînem prieteni. Pentru totdeauna.

Mai clătină o dată din cap, se întoarse, împinse barca de la mal şi păşi prin apă, printre trestii, şi prin glod.

După ce scoase barca dintre trestii, apucă ramele, vîsli, apoi ridică ochii spre ea şi-i zîmbi. Ela îi răspunse la zîmbet, dar gestul ei nu putea transmite exaltarea pe care o simţea, senzaţia de despovărare. Ascultase totul, înţelesese şi avea să pună lucrurile pe un făgaş normal. Era încredinţată de asta, atît de convinsă încît nici nu băgă de seamă că aici se afla sursa fericirii ei neaşteptate. Ştia doar că petrecuse o oră cu Vorbitorul în Numele Morţilor, iar acum se simţea mai bine ca niciodată.

Își găsi pantofii, îi încălță și plecă spre casă. Mama era încă la Stațiunea Biologilor, dar Ela nu voia să mai lucreze în după-amiaza aceasta. Dorea să meargă acasă pentru a pregăti cina – asta era întotdeauna o muncă solitară. Spera ca astăzi să nu mai discute cu nimeni. Spera să nu mai apară vreo problemă a cărei rezolvare să cadă în sarcina ei. Dorea ca acest sentiment să dureze veșnic.

Se afla acasă doar de cîteva minute, cînd Miro năvăli în bucătărie:

– Ela, nu l-ai văzut pe Vorbitor?

– Ba da, răspunse ea. La rîu.

– *Unde* la rîu?

Dacă-i spune că se întîlniseră, va înțelege imediat că nu fusese vorba de o întîmplare.

– Da' de ce? întrebă ea.

– Ascultă, Ela, nu e momentul potrivit să fim suspicioși, te rog. Trebuie să-l găsesc. Am lăsat mesaje pentru el și nici computerul nu-l poate găsi.

– Era cu barca pe rîu, vîslind spre casă. Probabil că va ajunge curînd.

Miro se năpusti în camera din față. Ela îl auzi lucrînd la terminal. Într-un tîrziu, băiatul se întoarse în bucătărie.

– Mulțumesc, spuse el. Să nu mă aștepți cu cina.

– Ce-i cu graba asta?

– Nimic. Era atît de ridicol ca Miro să spună „nimic", deși se vedea limpede că era agitat și grăbit, încît amîndoi izbucniră în rîs în aceeași clipă. Bine, spuse el, nu-i chiar nimic, e ceva, dar acum nu pot să-ți vorbesc despre asta, înțelegi?

– Bine. „Curînd toate secretele vor fi cunoscute, Miro."

– Nu reușesc să pricep de ce nu a primit mesajul nostru. Vreau să spun că e anunțat prin computer. Nu poartă un implant în ureche? Computerul ar trebui să-l găsească, dar probabil că l-a deconectat.

– Ba nu, spuse Ela. Luminița era aprinsă.

– N-aveai cum să vezi luminița aceea minusculă și roșie a implantului din ureche decît dacă te aflai, din întîmplare, lîngă el, în mijlocul rîului.

– A venit la țărm. Am discutat.

– Despre ce?

Ela zîmbi.

– Nimicuri, spuse ea.

Miro zîmbi la rîndul lui, dar starea de iritare nu-l părăsise. Ea înțelese: „Ți se pare normal să ai secrete față de mine, dar anormal ca eu să-ți ascund unele lucruri, nu-i așa, Miro?"

Cu toate acestea, el nu mai comentă. Se grăbea prea tare. Trebuia să-l găsească pe Vorbitor, și încă *repede,* așa că nu se va întoarce să mănînce.

Convinsă, timp de o clipă, că Vorbitorul avea să discute cu purcelușii mai curînd decît își închipuise, Ela se simți cuprinsă de entuziasm: așteptarea va lua sfîrșit.

Apoi entuziasmul se risipi, fiind înlocuit de altceva. O spaimă ascunsă. Un coșmar. Dragul de Libo zăcînd pe panta dealului, sfîrtecat de purceluși. Numai că în scena înfiorătoare pe care și-o imaginase de atîtea ori nu apărea Libo, ci Miro. Ba nu, nu era nici Miro. Era Vorbitorul. Vorbitorul va fi torturat pînă va muri.

– Nu, șopti ea.

Apoi se scutură, și coșmarul dispăru; se întoarse la ale ei, încercînd să condimenteze și să asezoneze pastele făinoase ca să nu mai aibă gustul ca de clei al știrului.

14

RENEGAŢII

MÎNCĂTORUL-DE-FRUNZE: Uman spune că pe fraţii voştri morţi îi îngropaţi în ţărînă şi apoi faceţi case din aceeaşi ţărînă. (Rîsete.)

MIRO: Nu-i adevărat. Niciodată nu săpăm acolo unde sînt îngropaţi oameni.

MÎNCĂTORUL-DE-FRUNZE: (împietrit de emoţie) Atunci morţii voştri nu vă fac nici un bine!

Ouanda Quenhatta Figueira Mucumbi
Transcripţii de dialoguri 103:0
din 13.04.1969, III

Ender se aşteptase să întîmpine dificultăţi ca să-l treacă dincolo de gard, dar Ouanda ascunse cutia în palmă, Miro deschise poarta şi păşiră toţi trei afară. Nu se întîmplă nimic. Trebuia să fie exact cum sugerase Ela: nimeni nu voia să iasă din îngrăditură, astfel că nu era nevoie de măsuri severe de securitate. Ender nu avea timp să aprecieze dacă acest fapt demonstra că oamenii se mulţumeau să rămînă în Milagre, sau se temeau de purceluşi,

sau își detestau detenția într-o asemenea măsură încît se sileau să creadă că acel gard nici nu exista.

Dar Ouanda și Miro erau foarte încordați, aproape înspăimîntați. Părea de înțeles, întrucît, lăsîndu-l să meargă cu ei, încălcau regulile stabilite de Congres. Dar Ender bănuia că mai era și altceva. Neliniștea lui Miro era dublată de înfrigurare, de un sentiment de urgență; poate se temea, dar dorea să vadă ce se va întîmpla, voia să meargă înainte. Ouanda era reținută, mergea cu pași măsurați, și răceala ei nu trăda doar teama, ci și ostilitatea. N-avea încredere în el.

De aceea Ender n-a fost luat prin surprindere cînd ea s-a apropiat de copacul mare aflat lîngă poartă și a așteptat ca Miro și Vorbitorul să facă același lucru. Ender văzu aerul iritat al lui Miro, care își regăsi controlul într-o clipă. Chipul lui deveni o mască impenetrabilă, așa cum Săvîrșitorul nu mai văzuse de mult. Se trezi comparîndu-l pe Miro cu băieții pe care îi cunoscuse la Școala de Luptă, considerîndu-l un camarad de arme, și se gîndi că Miro s-ar fi putut descurca acolo de minune. Și despre Ouanda putea spune la fel, dar din cu totul alte motive: ea se considera răspunzătoare de ceea ce se întîmpla, chiar dacă Vorbitorul era bărbat în toată firea, iar ea – cu mult mai tînără. Nu se putea pleca în fața lui. Se temea de orice, numai de autoritatea altora nu.

– Aici? întrebă Miro resemnat.

– Aici sau niciunde, răspunse Ouanda.

Săvîrșitorul se aplecă pentru a se așeza lîngă trunchiul copacului.

– Ăsta-i copacul lui Rădăcină, așa e? întrebă el.

Ei își păstrară calmul – bineînțeles –, dar momentul de tăcere îi dovedi că așa era. Îi surprinse știind ceva despre un trecut pe care cu siguranță că-l considerau doar al lor. „S-ar putea să fiu framling aici, își spuse el în gînd, dar nu trebuie să mă arăt și ignorant."

– Da, răspunse Ouanda. E totemul de la care se pare că primesc majoritatea sfaturilor. În ultimul timp – de vreo șapte sau opt ani. Nu ne-au lăsat niciodată să asistăm la ritualurile prin care le vorbesc strămoșilor, dar s-ar părea că presupune lovirea scoarței copacilor cu bețe grele, lustruite. Auzim uneori zgomote în timpul nopții.

– Bețe? Făcute din lemne căzute din copaci?

– Noi așa credem. De ce?

– Pentru că n-au unelte din piatră sau metal ca să taie lemnul – am dreptate? Pe de altă parte, dacă venerează copacii înseamnă că nu-i pot doborî.

– Nu credem că venerează copacii. E ceva totemic. Copacii reprezintă strămoșii morți. Îi plantează. În cadavre.

Ouanda voise să se oprească, să discute cu el sau să-i afle intențiile, dar nici Săvîrșitorul, nici Miro nu doreau s-o lase să creadă că ea conducea expediția. Săvîrșitorul plănuia să vorbească personal cu purcelușii. Niciodată nu se pregătise pentru o mărturisire permițînd altcuiva să-i hotărască programul și nu avea de gînd să înceapă acum. Pe de altă parte, era în posesia unei informații la care ei nu aveau acces. Cunoștea teoria Elei.

– Unde mai sînt? întrebă. Plantează copaci și cu alte ocazii?

Se priviră unul pe altul.

– Noi n-am mai văzut și alții.

Ender nu era doar curios. Îi rămăsese gîndul la ceea ce-i spusese Ela despre anomaliile legate de reproducere.

– Și copacii cresc singuri? Prin pădure se mai găsesc puieți?

Ouanda scutură din cap.

– Nu avem dovezi convingătoare că ar planta copaci și în altă parte decît în trupurile celor morți. Mai precis, toți copacii pe care-i știm noi sînt foarte bătrîni, în afară de aceștia trei de aici...

– Patru, dacă nu ne grăbim, o întrerupse Miro.

Aha. Asta explica starea de tensiune dintre ei. Miro se grăbea pentru a salva un purceluș, care altfel avea să fie plantat la rădăcina altui copac, dar Ouanda era îngrijorată din alt motiv. Amîndoi îi dezvăluiseră destule amănunte despre ceea ce știau; acum se putea lăsa interogat de Ouanda. Rămase drept și-și plecă puțin capul pe spate pentru a privi frunzele copacului de deasupra lui, ramurile răsfirate, verdele deschis al fotosintezei care confirma convergența, inevitabilitatea evoluției pe fiecare lume. Aici se afla miezul tuturor paradoxurilor descoperite de Ela: evoluția de pe această lume se încadra în modelul pe care xenologii îl găsiseră pe toate cele O Sută de Lumi, și totuși modelul acesta se degradase, se prăbușise. Purcelușii constituiau una dintre speciile care surpavieţuiseră destrămării. Ce era Descolada și cum se adaptaseră purcelușii la ea?

Intenționase să schimbe subiecul conversației și să întrebe: „De ce stăm aici, în dosul copacului?" Asta ar fi invitat-o pe Ouanda să pună întrebări. Dar în acea clipă, stînd cu capul plecat pe spate, contemplînd frunzișul care se mișca molcom în briza aproape imperceptibilă, avu o puternică senzație de *déjà vu.* Mai privise cîndva aceste frunze. Și încă recent. Dar era imposibil. Pe Trondheim nu existau copaci mari, și în îngrăditura care se numea Milagre nu creștea nici unul. De ce i se păreau atît de cunoscute și apropiate razele soarelui filtrate de frunze?

– Vorbitorule! îl chemă Miro.

– Da, răspunse el, lăsîndu-se trezit din visarea trecătoare.

– Noi n-am vrut să te aducem aici.

Băiatul rosti cuvintele cu fermitate și cu trupul orientat spre Ouanda, în așa fel încît Ender înțelese că, în realitate, Miro voise să-l aducă aici, dar se includea și pe

el în opoziția Ouandei, pentru a-i dovedi că era una cu ea. „Vă iubiți", își zise Ender în gînd. „Va trebui să vă reamintesc că sînteți frate și soră. Trebuie să bat între voi țărușul tabu al incestului și sigur mă veți urî dacă o voi face."

– Vei vedea... ceva...

Ouanda nu reuși să termine.

Miro zîmbi.

– Noi le numim Activități Suspecte. Ele au început, cu totul accidental, pe vremea lui Pipo. Libo le-a continuat în mod deliberat, iar noi îi ducem mai departe opera. Se desfășoară gradat, cu precauție. N-am renunțat cu totul la respectarea regulilor stabilite de Congres, dar au apărut crize și a trebuit să intervenim. Acum cîțiva ani, de exemplu, purcelușii nu mai găseau macios – viermii de scoarță cu care se hrăneau pe vremea aceea.

– Cu asta vrei să începi? întrebă Ouanda.

„Aha", gîndi Săvîrșitorul. „Pentru ea nu-i chiar atît de important să mențină iluzia de solidaritate."

– Se află aici pentru a mărturisi moartea lui Libo, spuse Miro. Toate astea s-au întîmplat mai devreme.

– Nu avem dovezi că există o relație cauzală...

– Lăsați-mă pe mine să descopăr relațiile cauzale! spuse Ender calm. Povestiți-mi ce s-a întîmplat cînd purcelușii au început să sufere de foame.

– Soțiile nu aveau ce mînca; așa spuneau purcelușii. Miro nu luă în seamă neliniștea Ouandei. Înțelegi, masculii adunau mîncare pentru femele și pui, și nu prea aveau ce să le ducă. Făceau mereu aluzii că vor trebui să pornească la război și că vor muri probabil cu toții. Miro scutură din cap. Păreau aproape fericiți la gîndul ăsta.

Ouanda se ridică.

– Nici măcar nu ne-a promis. Nu ne-a promis nimic.

– Ce vreți să vă promit? întrebă Ender.

– Că nu... Că n-o să spui nimic din...

– Că n-o să vă pîrăsc? întrebă el din nou.

Ea scutură din cap, deși se vedea limpede că expresia copilărească îi era nesuferită.

– N-o să vă promit așa ceva, spuse Săvîrșitorul. Datoria mea e să mărturisesc.

Ea se răsuci ca un vîrtej spre Miro:

– Ai văzut?

La rîndul lui, Miro părea îngrozit.

– Nu se poate să le spui! Vor închide poarta. N-o să ne mai lase niciodată să trecem de ea!

– Și va trebui să-ți găsești altă slujbă? întrebă Ender.

Ouanda îl măsură cu dispreț.

– Asta crezi că e xenologia? O slujbă oarecare? În pădure trăiește o specie inteligentă, ramen, nu varalse, și trebuie înțeleasă.

Ender nu-i răspunse, dar nu-și desprinse privirea de la chipul ei.

– Amintește-ți de „Matca și Hegemonul", spuse Miro. Purcelușii sînt ca gîndacii, doar că-s mai mici, mai slabi, mai primitivi. Trebuie să-i studiezi, desigur, dar nu ajunge atît. Poți examina fiare și să nu te sinchisești nicidecum atunci cînd una moare sau e mîncată, dar aceștia sînt... sînt *la fel ca noi.* Nu ne putem limita la *studierea* foametei, la *observarea* distrugerii lor într-un război, îi cunoaștem și...

– ...Îi iubim, completă Ender.

– Da! îi aruncă Ouanda ca o sfidare.

– Dar dacă i-ați abandona, dacă n-ați exista, n-ar dispărea. Așa e?

– Nu, recunoscu Miro.

– Ți-am spus eu c-o să se poarte precum comitetul, spuse Ouanda.

Ender o ignoră:

– Și ce s-ar întîmpla cu ei dacă i-ați părăsi?

– E ca și cum... Miro se zbătu să-și găsească vorbele potrivite. Ca și cum ai merge pe Pămînt, cu mult înainte de Xenocid, înainte de călătoriile interstelare, și le-ai spune oamenilor: „Puteți călători printre stele, puteți locui pe alte lumi", și după aceea le-ai arăta mii de minuni. Lumina care se aprinde de la comutator. Oțel. Chiar lucruri simple – vase pentru apă. Agricultură. Te-ar vedea, ar ști ce ești, ar ști că pot deveni ca tine și că pot face toate lucrurile pe care le ai tu. Ce ți-ar spune? „Ia astea de aici, nu ni le arăta, lasă-ne să ne trăim viața scurtă, brutală și urîtă, lasă ca evoluția să-și urmeze cursul?" Nu. Ar zice: „Dă-ne, învață-ne, ajută-ne!"

– Iar tu ai spune „Nu pot" și ai pleca.

– E prea tîrziu! reluă Miro. Nu înțelegi? Au văzut deja miracolele! Ne-au văzut zburînd. Ne-au văzut înalți și puternici, cu unelte fermecate și cunoscînd lucruri pe care nici nu le-au visat. Acum știu ce se poate obține. Și cu cît stăm mai mult, cu atît încearcă să învețe, iar cu cît învață mai multe, cu atît vedem cum educația *îi ajută.* Dacă îi înțelegi cît de cît, dacă pricepi cum sînt...

– Umani.

– Ramen, oricum. Sînt *copiii* noștri, înțelegi?

Ender surîse.

– Dar, după voi, care părinte îi dă fiului o piatră dacă el cere pîine?

Ouanda încuviință cu o mișcare din cap:

– Exact. Regulile Congresului susțin că trebuie să le dăm pietre, chiar dacă pîinea ne prisosește.

Ender se ridică.

– Ei, haideţi să mergem!

Ouanda nu era pregătită.

– Nu ne-ai promis.

– Aţi citit „Matca şi Hegemonul“ ?

– Eu da, spuse Miro.

– Îţi poţi imagina că cel care a ales să fie Vorbitor în Numele Morţilor e în stare să le facă vreun rău acestor micuţi, acestor *pequeninos?*

Îngrijorarea Ouandei se mai stinsese, dar ostilitatea persista.

– Eşti lunecos şi foarte şiret, *Senhor* Andrew, Vorbitor în Numele Morţilor. Lui îi reaminteşti de Matcă, iar mie îmi vorbeşti în parabole nesincere despre Scriptură.

– Îi vorbesc fiecăruia în limba pe care o înţelege cel mai bine, o puse la punct Săvîrşitorul. Asta nu înseamnă că sînt lunecos. Înseamnă că mă exprim limpede.

– Deci vei face exact cum doreşti.

– Atîta vreme cît nu le voi face rău purceluşilor.

Ouanda surîse batjocoritor.

– După părerea ta!

– Dacă nu o pot folosi pe a altuia!

Se ridică şi plecă de lîngă ea, ieşind de sub umbra ramurilor mari ale copacului, şi se îndreptă spre pădurea care parcă îl aştepta pe coama dealului. Îl urmară, pornind în goană ca să-l ajungă din urmă.

– Vreau să-ţi spun ceva, reluă Miro. Purceluşii au cerut să mergi la ei. Ei cred că eşti acelaşi Vorbitor care a scris „Matca şi Hegemonul“.

– Au citit cartea?

– Au încorporat-o aproape perfect în religia lor. Tratează copia pe care le-am dat-o de parcă ar fi [illegible] Sfîntă, iar acum susţin că Matca le vorbeşte

Săvîrşitorul îi aruncă o privire.

– Ea ce spune?

– Că ești adevăratul Vorbitor și că ai Matca la tine. Că o vei aduce să trăiască alături de ei și-i vei învăța totul despre tine și că... e o adevărată nebunie. Cel mai grav este că așteaptă imposibilul din partea ta.

Se putea ca asta să fie o simplă dorință a lor, așa cum Miro credea cu tărie, dar Săvîrșitorul știa că, din gogoașa ei, Matca vorbise cu cineva.

– Și cum spuneau că le vorbește Matca?

Ouanda mergea alături de el.

– Nu lor, ci numai lui Rădăcină. Iar Rădăcină le transmite lor. Totul face parte din sistemul lor totemic. Am încercat mereu să intrăm în joc și să ne prefacem că-i credem.

– Ce politicos din partea voastră! remarcă Ender.

– Asta-i practica antropologică standard, spuse Miro.

– Vă străduiți atît de mult *să vă prefaceți* că-i luați în serios încît nu aveți absolut nici o șansă să învățați ceva de la ei.

Rămaseră o clipă în urmă, astfel că Ender intră primul în pădure. Fură nevoiți să alerge din nou ca să-l ajungă.

– Mereu am încercat să învățăm ceva de la ei! aproape strigă Miro.

Săvîrșitorul se opri.

– Nu de la ei. Se aflau deja printre copaci; razele răzlețe care pătrundeau prin frunziș făceau ca trăsăturile lor să fie impenetrabile, dar Ender știa ce poate citi pe fețele lor: iritare, indignare, dispreț. „Cum de îndrăznește acest necunoscut neșcolit să ne pună la îndoială atitudinea profesională?“ Iată de ce: sînteți pătrunși pînă în măduva oaselor de ideea supremației voastre culturale. Vă desfășurați Activitățile Suspecte pentru a-i ajuta pe bieții purceluși, dar nu există

perspectiva ca voi să băgaţi de seamă cînd *pot* şi ei *să vă înveţe* cîte ceva.

– Ce anume? întrebă Ouanda. Nu să-l omorîm pe cel mai apropiat binefăcător, să-l torturăm pînă moare după ce el a salvat viaţa a zeci de soţii şi de copii de-ai noştri?

– Atunci de ce mai suportaţi? De ce-i ajutaţi după cîte v-au făcut?

Miro se strecură între Ouanda şi Săvîrşitor.

„O protejează, se gîndi el, sau o împiedică să-şi dea în vileag slăbiciunile".

– Aşa e în meseria noastră. Înţelegem că diferenţele culturale pe care nu ni le putem explica...

– Înţelegeţi că purceluşii sînt animale şi că nu-i puteţi condamna pentru uciderea lui Libo şi a lui Pipo mai mult decît pe cabra pentru că rumegă capim.

– Exact, recunoscu Miro.

Ender schiţă un zîmbet.

– Tocmai de aceea n-o să învăţaţi nimic de la ei. Pentru că-i consideraţi animale.

– Îi considerăm ramen! spuse Ouanda, făcîndu-şi loc în faţa lui Miro.

Evident că nu simţea nevoia de a fi protejată.

– Îi trataţi de parcă n-ar fi răspunzători de acţiunile lor, spuse Ender. Ramenii răspund pentru ceea ce fac.

– Şi tu *ce* vrei să faci? întrebă Ouanda cu sarcasm în voce. Vii să-i judeci?

– Vă spun doar atît: purceluşii au învăţat mai multe despre mine de la Rădăcină decît voi, care m-aţi avut alături.

– Şi ce să înţelegem *din vorbele astea?* Că *eşti* într-adevăr Vorbitorul adevărat? Era evident că Miro considera această idee inimaginabilă şi ridicolă. Să presupunem

că pe nava de pe orbita Lusitaniei ai cîțiva gîndaci pe care vrei să-i aduci aici să...

– Înseamnă că acest amator crede că se pricepe mai bine decît noi să discute cu purcelușii, îl întrerupse Ouanda. Și, în ceea ce mă privește, asta dovedește că nu trebuia să acceptăm să-l aducem aici, la...

Dar în aceeași clipă Ouanda amuți, pentru că din desiș apăru un purceluș. Era mai scund decît se aștepta Ender. Deși nu chiar neplăcut, mirosul lui specific părea ceva mai puternic decît reușise Jane să sugereze prin computer.

– Prea tîrziu, murmură Ender. Cred că ne-am întîlnit deja.

Expresia de pe fața purcelușului, dacă se putea vorbi de așa ceva, era de nepătruns. Cu toate acestea, Miro și Ouanda erau capabili să înțeleagă ceva din limba nerostită.

– E uimit, murmură Ouanda.

Spunîndu-i lui Ender că înțelegea ceea ce lui îi rămînea străin, îl punea la punct. Nici o supărare. Săvîrșitorul știa că aici era un novice. Spera totuși că îi smulsese din modul lor obișnuit, sigur de sine, pe care-l dovedeau în gîndire. Era evident că urmau un comportament bine exersat și practicat îndelung. Dacă dorea să obțină un ajutor real din partea lor, trebuia să-i facă să se dezbare de șabloane și să încerce să vadă lucrurile în altă lumină.

– Mîncătorul-de-Frunze, spuse Miro.

Mîncătorul-de-Frunze nu-și luă ochii de la Săvîrșitor.

– Vorbitorul în Numele Morților! rosti el.

– L-am adus, explică Ouanda.

Mîncătorul-de-Frunze se răsuci pe călcîie și dispăru printre tufișuri.

– Ce înseamnă asta? întrebă Ender. De ce a plecat?

– Vrei să zici că nu ţi-ai dat seama? întrebă Ouanda.

– Fie că vă convine, fie că nu, purceluşii vor să-mi vorbească şi eu vreau să le vorbesc. Cred că ar fi mai bine dacă m-aţi ajuta să pricep ce se întîmplă. Sau nici voi nu înţelegeţi?

Îi văzu cum se chinuiesc să-şi alunge supărarea. Şi apoi, spre uşurarea Săvîrşitorului, Miro se hotărî. În loc să-i răspundă cu un aer de superioritate, vorbi simplu, calm:

– Nu. Nici noi nu înţelegem. În relaţiile cu ei procedăm mai mult pe ghicite. Ei ne pun întrebări, noi lor, şi, în măsura posibilităţilor, pînă acum nici unii, nici alţii n-am dezvăluit nimic în mod deliberat. Nici măcar nu le punem întrebările la care vrem neapărat să primim un răspuns, de teamă că din întrebări vor afla mai multe despre noi.

Ouanda nu voia să accepte hotărîrea lui Miro de a coopera.

– Ştim mai multe decît vei învăţa tu în douăzeci de ani, declară ea. Eşti nebun dacă-ţi închipui că într-o discuţie de zece minute la marginea pădurii poţi învăţa tot ce ştim noi.

– Nu simt nevoia să repet ceea ce ştiţi voi, o lămuri Ender.

– Aşa crezi?

– Da, pentru că vă am cu mine.

Ender surîse.

Miro înţelese şi luă vorbele ca pe un compliment. Surîse şi el.

– Să vedem ce ştim. Probabil că Mîncătorul-de-Frunze nu e prea încîntat să te vadă. Între el şi purcelusul Uman s-a produs o ruptură. Cînd şi-au închipuit că nu vrem să te aducem, Mîncătorul-de-Frunze a fost sigur că învinsese. Acum vede că victoria s-a

transformat în înfrîngere. Poate că astfel i-am salvat viața lui Uman.

– Și am pus-o în pericol pe a Mîncătorului-de-Frunze, care doar încearcă să-l facă pe Uman să dea greș, nu să cîștige el însuși ceva.

– Dar nu știi sigur.

– Astea-s lucruri de care nu întrebăm niciodată. Miro zîmbi din nou. Și ai dreptate. Pentru noi a devenit un obicei atît de înrădăcinat încît am ajuns să nici nu mai băgăm de seamă că nu punem întrebări.

Ouanda se înfurie:

– *Are dreptate?* Nici măcar nu ne-a văzut la lucru și ne critică din senin...

Dar Ender nu voia să-i vadă ciodănindu-se. Porni cu pași mari în direcția în care plecase Mîncătorul-de-Frunze și-i lăsă să-l urmeze dacă aveau chef. Bineînțeles că veniră după el, lăsînd disputa pentru altădată. Imediat ce-i simți alături, reîncepu să-i interogheze:

– Ce-i cu Activitățile Suspecte pe care le-ați desfășurat voi? Ați introdus elemente noi în alimentația lor?

– I-am învățat cum să mănînce rădăcina de meredona, spuse Ouanda. Era rigidă și circumspectă, dar bine măcar că îi vorbea. Furia n-o va împiedica să participe la ceea ce promitea să fie o întîlnire de importanță crucială cu purcelușii. I-am învățat cum să elimine conținutul de cianură din ea prin îmbibare cu apă și uscare la soare. Asta era soluția imediată pe care le-o puteam oferi.

– Soluția pe termen lung era să le dăm varietățile de știr la care renunțase mama, spuse Miro. Reușise să obțină o specie care era atît de bine adaptată la condițiile Lusitaniei încît nu le folosea oamenilor. O structură proteică tipic lusitană, diferită de cea pămînteană. Părea să fie exact ce le trebuia purcelușilor. Am convins-o pe Ela să-mi dea cîteva specimene pe care oricum

le aruncau, fără să-i dau de înțeles cît de importante erau pentru noi.

„Nu te mai amăgi că Ela nu știe", își spuse în gînd Ender.

– Libo le-a dat exemplarele și i-a învățat cum să le planteze. Apoi le-a arătat cum să le macine, să obțină făină și s-o transforme în pîine. Are un gust nesuferit, dar le-a oferit un aliment pe care, pentru prima oară, și-l pot pregăti singuri. De atunci încoace sînt grași și obraznici.

Vocea Ouandei era încărcată de amărăciune:

– Dar l-au ucis pe tata imediat după ce le-au dus soțiilor primele pîini.

Vreme de cîteva clipe, Ender continuă să meargă tăcut, încercînd să priceapă. Purcelușii l-au ucis pe Libo imediat după ce i-a salvat de foamete? De neconceput, și totuși așa se întîmplase. Cum putea să evolueze o societate dacă-i ucidea pe cei care contribuiau cel mai mult la supraviețuirea ei? Ar trebui să procedeze invers: să-i răsplătească pe cei valoroși, sporind astfel posibilitatea lor de a se reproduce. În felul acesta și-ar mări șansele de supraviețuire ca grup. Cum era posibil ca purcelușii să evolueze ucigîndu-i pe cei care aduceau comunității cele mai mari servicii?

Și totuși existau precedente și în lumea oamenilor. Copiii aceștia, Miro și Ouanda, prin Activitățile lor Suspecte, erau mai buni și mai înțelepți decît membrii comitetului care alcătuiseră legile. „Dacă vor fi prinși, vor fi exilați pe altă planetă, ceea ce echivala cu o condamnare pe viață; pînă se vor întoarce, dacă vor avea norocul acesta, toți cei pe care-i cunosc acum vor fi dispărut de mult. Oricum, vor fi judecați și probabil întemnițați. Nici ideile și nici genele lor nu vor da roade, societatea va sărăci."

Din păcate, legea nu dovedea îngăduință, tocmai pentru că era o creație umană. Pe de altă parte, arestarea și întemnițarea lui Miro și a Ouandei avea sens în cazul în care porneai de la premisa că ființele umane constituiau o comunitate unică, iar purcelușii erau dușmanii acesteia și dacă socoteai că tot ce-i poate ajuta pe purceluși să supraviețuiască reprezintă o amenințare la adresa umanității. Așadar pedepsirea oamenilor care au îmbogățit cultura purcelușilor ar avea scopul de a-i împiedica pe aceștia din urmă să progreseze, nu să-i protejeze.

În clipa aceea, Săvîrșitorul înțelese că legile care guvernau contactul omului cu purcelușii nu funcționau pentru a-i proteja. Ele fuseseră instituite pentru a garanta superioritatea și puterea ființelor umane. Din punctul acesta de vedere, desfășurînd Activitățile Suspecte, Miro și Ouanda erau trădători ai intereselor egoiste ale propriei specii.

– Renegați, spuse el cu voce tare.

– Poftim? tresări Miro. Ce-ai spus?

– Renegați. Cei care și-au respins propriul neam și au trecut de partea dușmanului.

– Aha, făcu Miro.

– Ba nu, spuse Ouanda.

– Ba sîntem, repetăm Miro.

– Eu nu mi-am lepădat umanitatea!

– După cum s-ar exprima episcopul Peregrino, ne-am dezis umanitatea cu multă vreme în urmă, spuse Miro.

– Dar așa cum definesc eu conceptul...

– După tine, spuse Săvîrșitorul, și purcelușii sînt umani. *Iată de ce* sînteți niște renegați.

– Parcă mai devreme spuneai că i-am tratat ca pe niște animale, nu se lăsă Ouanda.

– Cînd nu-i faceți direct răspunzători de faptele lor, cînd nu le puneți întrebări directe, cînd încercați să-i amăgiți, îi tratați ca pe animale.

– Cu alte cuvinte, spuse Miro, cînd *respectăm* legile stabilite de Congres.

– Da, întări Ouanda, da, atunci e adevărat, sîntem niște renegați.

– Dar tu? întrebă Miro. Tu de ce ești renegat?

– Ei bine, pe mine specia umană m-a alungat de mult. De aceea am ajuns Vorbitor în Numele Morților.

Intrară în luminișul purcelușilor cînd se stinse ecoul ultimelor cuvinte.

Nici mama, nici Miro nu vensieră la cină. Elei îi convenea de minune. Cînd era prezent vreunul dintre ei, își pierdea orice autoritate; copiii mai mici n-o ascultau. Cu toate acestea, nici Miro, nici mama nu luau locul Elei. Nimeni nu i se supunea și, de asemenea, nimeni nu încerca să mențină odinea. Era deci mai liniștită și-i era mai ușor cînd ei nu se aflau aici.

Nu pentru că cei mici erau mai cuminți acum, doar că i se opuneau mai puțin. Era de ajuns să se răstească de cîteva ori la Grego ca să-l convingă să n-o mai înghiontească și s-o lovească pe sub masă. Iar astăzi, atît Quim, cît și Olhado păreau liniștiți. Nu mai aveau gura spurcată ca în altă dăți.

Dar calmul dură pînă terminară de mîncat. Quim se rezemă de spătarul scaunului și rînji răutăcios către Olhado:

– Deci tu l-ai învățat pe spionul acela cum să ajungă la fișierele mamei!

Olhado se întoarse spre Ela:

– Iar ai uitat să-i deconectezi gura. Cînd o să-nveți să fii mai ordonată?

În felul acesta ironic, Olhado cerea sprijinul Elei.

Quim nu voia însă ca Olhado să primească ajutor, indiferent de unde.

– Olhado, de data asta Ela nu-i de partea ta. Nimeni nu mai ține cu tine. L-ai ajutat pe spionul ăla să intre în fișierele mamei și ești tot atît de vinovat ca și el. E unealta diavolului, iar tu la fel.

Ela văzu cum crește furia lui Olhado; prin minte îi trecu o scenă în care Olhado azvîrlea cu farfuria în Quim. În fine, momentul de încordare trecu, și Olhado se calmă.

– Îmi pare rău, spuse Olhado. N-am vrut așa ceva.

Ceda în fața lui Quim. Recunoștea că fratele lui avea dreptate.

– Sper că regretele tale trebuie să ne facă să înțelegem că n-a fost nimic intenționat, spuse Ela, și nu-ți ceri scuze fiindcă l-ai ajutat pe Vorbitor.

– Evident că-și cere scuze pentru că l-a ajutat pe spion, insistă Quim.

– Pentru că, reluă Ela, în măsura în care putem, trebuie să-l ajutăm cu toții pe Vorbitor.

Quim sări în picioare, se aplecă peste masă și-i strigă în față:

– Cum îndrăznești să spui așa ceva? A violat intimitatea mamei, voia să-i afle secretele, voia...

Spre propria surprindere, Ela se trezi în picioare, împingîndu-l pe Quim peste masă și țipînd la el tot mai tare:

– Secretele mamei au otrăvit atmosfera din casa asta! Secretele mamei ne-au făcut pe toți să fim *bolnavi* și nici ea n-a scăpat! Singurul mod de a îndrepta lucrurile chiar acum e să-i furăm secretele și să le scoatem la lumină ca să le putem ucide! Apoi se opri din țipat. Atît Quim, cît și Olhado se retrăseseră din fața ei și stăteau strîns lipiți de perete, ca și cum vorbele ei ar fi fost

gloanţe, iar ei aşteptau să fie executaţi. Ela continuă să vorbească cu voce tare, dar stăpînită: Aşa cum văd eu situaţia, Vorbitorul e unica noastră şansă de a redeveni o familie, şi secretele mamei reprezintă singurul obstacol care-i stă în cale. De aceea i-am spus astăzi tot ce ştiam despre conţinutul fişierelor mamei, fiindcă vreau să-i dau pînă şi cel mai neînsemnat crîmpei de adevăr pe care-l pot afla.

– Atunci eşti cea mai josnică trădătoare! spuse Quim.

Vocea îi tremura. Era cît pe ce să izbucnească în lacrimi.

– Eu cred că înfăptuim un act de loialitate numai dacă-l ajutăm pe Vorbitor, îi răspunse Ela. Adevărata trădare e supunerea oarbă în faţa mamei, fiindcă toată viaţa s-a străduit să se autodistrugă şi să distrugă această familie.

Spre surprinderea Elei, cel care plîngea nu era Quim, ci Olhado. Glandele lui lacrimale nu funcţionau, bineînţeles, căci fuseseră extirpate cînd i se grefaseră ochii. În lipsa lacrimilor, singurul semn care arăta că plîngea erau suspinele, care-l făcură să se ghemuiască, să alunece de-a lungul zidului, pînă ajunse să stea pe podea cu capul între genunchi, icnind, incapabil să se controleze. Ela înţelese de ce: ea spusese că dragostea lui faţă de Vorbitor nu dovedea lipsă de loialitate, că nu păcătuise; şi el o crezuse, ştia că era adevărat.

Apoi Ela îşi mută privirea de la Olhado şi o văzu pe mama în pragul uşii. Avu o senzaţie de sfîrşeală şi începu să tremure la gîndul că Novinha auzise vorbele ei.

Dar mama nu părea furioasă, doar puţin tristă şi foarte obosită. Îl privea pe Olhado.

– Ai auzit ce spunea Ela? întrebă el.

– Da, răspunse mama fără să-şi ia privirea de la Olhado. Dacă mă gîndesc bine, s-ar putea să aibă dreptate.

Ela era la fel de surprinsă ca Quim.

– Copii, mergeți în camerele voastre, spuse mama încet. Trebuie să discut cu Olhado.

Ela le făcu un semn lui Grego și Quarei, care coborîseră de pe scaunele înalte și, uimiți din pricina acestor întîmplări neobișnuite, veneau cu pași mici spre ea. Dacă-și aminteau bine, nici tata nu reușise vreodată să-l facă pe Olhado să plîngă. Îl auzi pe Quim pășind apăsat pe hol, intrînd în camera lui, trîntind ușa și azvîrlindu-se pe pat. În bucătărie suspinele lui Olhado se mai potoliră și încetară cînd, pentru prima oară de cînd își pierduse ochii, mama îl ținea în brațe, îl consola și plîngea tăcut, legănîndu-l și vărsînd lacrimi în părul lui.

Miro nu știa ce să mai creadă despre Vorbitorul în Numele Morților. Nu-și dădea seama de ce, dar își închipuise că un Vorbitor trebuia să semene cu un preot sau, mai curînd, să fie un preot în adevăratul înțeles al cuvîntului. Tăcut, contemplativ, detașat de lumea aceasta, lăsînd discret în seama altora acțiunile și hotărîrile. Miro se așteptase ca Vorbitorul să fie înțelept.

În nici un caz însă nu anticipase că va fi atît de băgăreț, atît de periculos. Da, înțelept era, fără discuție, mereu vedea dincolo de aparențe, spunea sau făcea tot felul de lucruri deconcertante care, dacă se gîndea mai bine la ele, erau perfect justificate. Părea să cunoască atît de bine modul de gîndire uman încît, doar privind chipul cuiva, reușea să citească pe el cele mai adînci dorințe, cele mai bine disimulate adevăruri despre care nici acea persoană nu bănuia că sălășluiesc în adîncul ei.

De cîte ori stătuseră el și Ouanda în felul acesta, urmărind cum discuta Libo cu purcelușii? Numai că atunci înțelegeau totdeauna ce făcea Libo; îi cunoșteau tehnica, știau scopurile pe care le urmărea. Însă Vorbitorul

avea un mod de gîndire care lui Miro îi rămînea complet străin. Cu toate că străinul se înfăţişa ca orice altă fiinţă umană, Miro se simţea îndemnat să creadă că el era, de fapt, un framling – reuşea să fie la fel de deconcertant ca purceluşii. Ramae ca ei, străin, dar nu era, totuşi, un animal.

Ce observase Vorbitorul? Ce văzuse? Arcul pe care-l poartă mereu Săgeată? Vasul de lut plin cu apă în care, emanînd un miros respingător, era înmuiată meradona? Pe care anume dintre Activităţile Suspecte le-a recunoscut şi despre cîte a crezut că sînt practici ale băştinaşilor?

Purceluşii deschiseră „Matca şi Hegemonul".

– Tu, spuse Săgeată, ai scris asta?

– Da.

Miro îi aruncă o privire Ouandei. În ochii ei se strecură o licărire de satisfacţie. Prin urmare, Vorbitorul mînţea.

– Ceilalţi doi, Miro şi Ouanda, cred că eşti un mincinos, interveni Uman.

Miro se uită imediat la Vorbitor, dar el nu privi în direcţia lor.

– Bineînţeles că da, spuse el. Nu le-a trecut prin minte că s-ar putea ca Rădăcină să fi rostit adevărul.

Vorbele calme ale bărbatului îl tulburară pe Miro. *Putea* fi adevărat? La urma urmelor, oamenii care călătoreau spre alte sisteme solare săreau peste decenii întregi, adeseori secole, uneori chiar şi jumătate de mileniu. Pentru a supravieţui trei mii de ani nu erau necesare foarte multe călătorii, dar era prea greu de crezut că adevăratul Vorbitor sosise tocmai aici. Acel prim Vorbitor scrisese „Matca şi Hegemonul"; *doar pe el l-ar interesa* prima rasă ramen descoperită după dispariţia gîndacilor. „Nu cred aşa ceva", îşi spuse Miro în gînd, dar trebui să admită că probabil acesta era adevărul.

– De ce sînt atît de proşti? întrebă Uman. Cum de nu recunosc adevărul cînd îl aud rostit?

– Nu sînt proşti. Aşa sînt fiinţele umane: pun la îndoială credinţele lor în afară de cele în care cred *cu adevărat* şi cele pe care nu se gîndesc niciodată să le pună la îndoială. Nu s-au gîndit să conteste faptul că adevăratul Vorbitor a murit acum trei mii de ani, chiar dacă ştiu că zborul printre stele prelungeşte viaţa.

– Dar noi le-am spus.

– Ba nu, le-aţi spus doar că Matca i-a dezvăluit lui Rădăcină că eu am scris cartea aceasta.

– Tocmai de aceea ar trebui să ştie că e adevărat, spuse Uman. Rădăcină e înţelept, e tată; n-ar face niciodată vreo greşeală.

Lui Miro îi veni să zîmbească, dar se abţinu. Vorbitorul îşi închipuia că e foarte inteligent, dar iată-l acum aici, unde sfîrşeau toate întrebările importante, încîlcite fiind de insistenţa cu care purceluşii susţineau că lor le puteau vorbi nişte copaci totemici.

– Da, continuă Ender. Sînt nenumărate lucruri pe care noi nu le înţelegem şi altele pe care nu le înţelegeţi *voi*. Ar trebui să ne spunem mai multe.

Uman se aşeză lîngă Săgeată, împărţind cu el locul de onoare. Săgeată nu dădu semne că l-ar deranja.

– Vorbitorule în Numele Morţilor, spuse Uman, ne vei aduce Matca?

– Încă nu m-am hotărît.

Miro privi din nou către Ouanda. Oare Wiggin îşi pierduse minţile sugerînd că putea da ceea ce nu avea?

Apoi îşi aminti ce spusese Vorbitorul despre faptul că omul pune la îndoială toate credinţele, cu excepţia celor pe care le consideră de netăgăduit. Miro luase întotdeauna drept adevăr ceea ce ştia toată lumea – şi anume că toţi gîndacii fuseseră nimiciţi. Dar dacă o Matcă

rămăsese în viață? Dacă Vorbitorul găsise un gîndac, discutase cu el și așa reușise să-și scrie cartea? Era extrem de improbabil, dar *nu imposibil*. Miro nu știa cu toată certitudinea că pînă și *ultimul* gîndac fusese ucis. Știa doar ce credea lumea, și vreme de trei mii de ani nimeni nu adusese vreun argument oricît de neînsemnat care să probeze contrariul.

Dar, chiar dacă era adevărat, cum de-ar fi putut să afle Uman? Explicația cea mai simplă era că purceluții încorporaseră convingătoarea istorie din „Matca și Hegemonul" în religia lor și nu pricepeau ideea că existau mulți Vorbitori, și nici unul dintre ei nu era autorul cărții, că toți gîndacii muriseră, așa că Matca n-avea cum să fie adusă la ei. Era cea mai simplă explicație, cea mai ușor de acceptat. Oricare alta l-ar sili să recunoască posibilitatea că, într-un fel sau altul, copacul totemic al lui Rădăcină vorbea cu purceluții.

– Ce te va face să te hotărăști? vru să știe Uman. Noi oferim daruri soțiilor pentru a le cîștiga respectul, dar tu ești cel mai înțelept dintre oameni și nu avem nimic de folos pentru tine.

– Posedați multe lucruri de care aș avea nevoie, spuse Ender.

– Ce anume? Nu faceți vase mai bune ca acesta? Săgeți mai ascuțite? Veșmîntul pe care îl port e țesut din lînă de cabra, dar hainele tale sînt mai fine.

– Nu-mi trebuie asemenea lucruri. Eu am nevoie de povești adevărate.

Uman se aplecă în față, și trupul i se încordă de emoție și așteptare.

– O, Vorbitorule! izbucni el și vocea îi deveni puternică, încărcată de importanța cuvintelor. Vrei să adaugi povestea noastră la „Matca și Hegemonul"?

– Nu vă știu povestea.

– Întreabă-ne! Întreabă-ne orice!

– Dar cum aș putea rosti povestea voastră? Eu rostesc doar poveștile morților.

– Dar sîntem morți! strigă Uman. Miro nu-l văzuse niciodată atît de agitat. Sîntem uciși în fiecare zi! Ființele umane umplu toate lumile. Navele călătoresc prin bezna nopții, de la o stea la alta, ocupînd fiecare loc gol. Și uită-te la noi cum trăim pe lumea noastră mică, de unde privim cum cerul se umple de oameni. Ființele umane înalță garduri ridicole, dar asta nu înseamnă mare lucru. Cerul e gardul nostru! Uman făcu un salt în sus, uimitor de înalt, pentru că avea picioare puternice. Uite cum mă aruncă gardul la pămînt!

Alergă spre cel mai apropiat copac, se urcă pe trunchi și se cățără iute spre vîrf, așa cum Miro nu-l văzuse niciodată; alunecă pe o ramură și se aruncă în sus. În momentul în care atinse punctul maxim al saltului, păru să rămînă suspendat în aer, apoi gravitația îl azvîrli cu forță pe pămîntul tare.

Miro auzi icnetul puternic provocat de cădere. Vorbitorul se ridică imediat și dădu fuga spre Uman, iar Miro porni pe urmele lui. Uman nu mai respira.

– A murit? întrebă Ouanda.

– Nu! strigă un purceluș în limba masculilor. Nu poți muri! Nu, nu, nu! Miro se uită în jur; spre surprinderea lui, cel care vorbise era Mîncătorul-de-Frunze. Nu poți muri!

Apoi Uman întinse o mînă tremurătoare și atinse fața Vorbitorului. Trase aer adînc în piept, într-un suspin profund, și apoi vorbi.

– Vezi, Mărturisitorule? Sînt în stare să mor ca să trec zidul care ne separă de stele.

De cînd îi cunoștea Miro pe purceluși, în toți anii de pînă atunci, niciodată nu vorbiseră de călătoria stelară și

nici nu întrebaseră despre ea. Abia acum înţelegea că majoritatea întrebărilor pe care le puneau aveau scopul de a descoperi secretul zborului. Xenologii nu pricepuseră, pentru că ştiau ceea ce li se părea evident: purceluşii se aflau atît de departe de nivelul cultural care să le permită construirea navelor cosmice, încît aveau să treacă o mie de ani pînă cînd le va fi accesibilă o asemenea performanţă. Dar adînca lor sete de cunoaştere, dorinţa de a afla cît mai multe despre metale, motoare şi zbor erau căile alese de ei în încercarea de a descoperi secretul călătoriilor interstelare.

Uman se ridică încet în picioare, ţinîndu-se de mîinile lui Ender. Miro îşi dădu seama că, pînă în clipa aceea, niciodată nu fusese luat de mînă de vreun purceluş. Îl cuprinse un regret profund şi o durere adîncă, vecină cu gelozia.

Acum, cînd era limpede că Uman nu se rănise grav, ceilalţi purceluşi se strînseră mai aproape în jurul Vorbitorului. Nu se îngrămădeau, nu se îmbrînceau, pur şi simplu doreau să se afle în preajma lui.

– Rădăcină spune că Matca ştie cum se construiesc navele, începu Săgeată.

– Rădăcină spune că Matca ne va învăţa totul, continuă Ceşti. Metal, foc născut din stînci, case făcute din apă neagră, orice.

Ender ridică mîna, punînd capăt dorinţei lor de a vorbi toţi deodată:

– Dacă v-ar fi foarte sete şi aţi vedea că am apă, mi-aţi cere cu toţii să beţi. Dar dacă eu aş şti că apa e otrăvită?

– În navele care zboară spre stele nu e otravă, spuse Uman.

– Sînt multe drumurile care duc spre zborul interstelar. Unele sînt bune, altele mai rele. Vă voi da ceea ce pot, fără să vă distrug.

– Matca promite!

– Și eu la fel.

Uman se repezi înainte, îl prinse pe Ender de păr și de urechi și-l trase pînă ajunseră să se privească în ochi. Miro nu mai văzuse un gest de o asemenea violență din partea lor; era lucrul de care se temuse, hotărîrea de a ucide...

– Dacă sîntem ramen, răcni Uman către Vorbitor, atunci *noi* hotărîm, nu tu! Iar de sîntem varelse, poți să ne ucizi pe toți, chiar acum, așa cum ai făcut-o cu toate surorile Mătcii!

Miro încremeni ca fulgerat. Era treaba purcelușilor dacă-l socoteau pe Vorbitor autorul cărții. Dar cum de ajunseseră la concluzia de neconceput că tot el era vinovat de Xenocid? Drept cine îl luau? Drept Monstruosul Săvîrșitor?

Și totuși Vorbitorul în Numele Morților stătea acolo, cu capul plecat, iar din ochii închiși lacrimile îi curgeau pe obraji, ca și cum acuzația lui Uman avea forța adevărului.

Uman întoarse capul ca să i se adreseze lui Miro.

– Ce-i cu apa asta? întrebă el în șoaptă.

Apoi atinse lacrimile.

– Așa ne arătăm durerea, necazul sau suferința, îi răspunse băiatul.

Mandachuva scoase brusc un urlet înfiorător pe care Miro nu-l mai auzise; semăna cu acela al unui animal pe moarte.

– Așa ne arătăm noi durerea, șopti Uman.

– Ah! Ah! strigă Mandachuva. Am mai văzut apa asta! Am văzut-o în ochii lui Libo și ai lui Pipo.

Mai întîi unul cîte unul, apoi cu toții în același timp, purcelușii porniră să strige la fel. Miro era îngrozit, fascinat, emoționat. Nu știa cîtuși de puțin ce însemna acest strigăt, dar purcelușii dădeau acum frîu liber unor emoții

pe care vremea de patruzeci și șapte de ani le ascunseseră față de xenologi.

– Îl jelesc pe tata? întrebă Ouanda în șoaptă.

Și ochii ei luceau, umezi de emoție, iar părul i se năclăi de sudoarea rece a spaimei.

Imediat ce înțelese, Miro spuse:

– Pînă în clipa asta n-am știut că Pipo și Libo au plîns cînd au murit.

Miro nu avea cum să intuiască ce gîndea Ouanda în acele momente; văzu doar cum ea se întoarse, se îndepărtă cu pași nesiguri, se prăbuși în genunchi și începu să plîngă.

Era de netăgăduit că sosirea Vorbitorului răscolise din străfunduri viața fiecăruia dintre ei.

Miro îngenunche alături de Vorbitor, care-și ținea capul plecat, cu bărbia în piept.

– Vorbitorule, începu Miro. *Como pode ser?* Cum se face că tu ești primul mărturisitor și Săvîrșitorul în același timp? *Não pode ser.*

– Matca le-a spus mai multe decît mi-am închipuit.

– Dar Vorbitorul în Numele Morților care a scris această carte e cel mai înțelept om care a trăit în epoca zborurilor interstelare, în timp ce Săvîrșitorul a fost un criminal: a ucis un neam întreg, o rasă frumoasă de rameni care ne-ar fi putut învăța totul...

– Și uman pe deasupra, șopti Ender.

Uman se afla acum lîngă ei și rosti cîteva versete din Hegemon: „Boala și leacul ei sălășluiesc în orice inimă. Moartea și mîntuirea stau în puterea aceleiași mîini".

– Uman, vorbi Ender, spune neamului tău să nu jelească pentru ceea ce a făptuit din neștiință!

– Am făcut ceva îngrozitor, spuse Uman. Și era cel mai mare dar al nostru.

– Spune semenilor tăi să se liniștească și să mă asculte.

Uman strigă cîteva vorbe, nu în limba masculilor, ci în cea a soţiilor, limba autorităţii. Tăcură cu toţii şi se aşezară să asculte ceea ce avea Vorbitorul de spus.

– Voi face tot ce-mi stă în puteri, începu el, dar întîi trebuie să vă cunosc, altfel cum aş putea rosti povestea voastră? Trebuie să aflu mai multe despre voi, altfel cum aş putea şti dacă băutura este otrăvitoare sau nu? Şi problema cea mai grea dintre toate rămîne de rezolvat. Specia umană e liberă să-i iubească pe gîndaci întrucît socoteşte că au murit cu toţii. Voi încă trăiţi, şi de aceea îi înspăimîntaţi pe oameni.

Aflat între ceilalţi purceluşi, Uman se ridică şi gesticulă către propriul trup, de parcă ar fi fost ceva fragil şi lipsit de putere.

– Noi?

– Se tem de acelaşi lucru ca voi, care vă îngroziţi cînd priviţi spre cer şi vedeţi cum stelele sînt acaparate de oameni. Se tem că vor ajunge într-o bună zi pe o lume şi vor constata că voi aţi ajuns primii acolo.

– Nu vrem să fim primii, spuse Uman. Vrem să avem *şi noi* un loc acolo.

– Atunci păsuiţi-mă! spuse Ender. Ajutaţi-mă să învăţ cine sînteţi, ca să-i pot învăţa şi eu pe oameni!

– Orice, întări Uman. Privi roată către ceilalţi. Te vom învăţa tot ce vrei.

Mîncătorul-de-Frunze se ridică. Vorbi în limba masculilor, dar Miro nu înţelese.

– Nu le poţi da altora lucruri care nu-ţi aparţin.

Uman îi răspunse tăios în Esenţială:

– Nici lui Pipo, Libo, Ouanda şi Miro nu le aparţineau lucrurile pe care ni le-au oferit. Dar, cu toate astea, au făcut-o.

– Nu trebuie să dovedim aceeaşi nechibzuinţă. (Mîncătorul-de-Frunze vorbea încă în limba masculilor.)

– Nici înţelepciunea lor nu ne aparţine în mod necesar, îl puse la punct Uman.

Apoi Mîncătorul rosti ceva în limba copacilor şi nici acum Miro nu reuşi să priceapă. Uman nu răspunse, şi Mîncătorul-de-Frunze plecă.

În timp ce acesta se îndepărta, Ouanda se întoarse cu ochii înroşiţi de plîns.

Uman se răsuci spre Vorbitor.

– Ce vrei să ştii? întrebă el. Dacă putem, îţi vom spune şi-ţi vom arăta.

La rîndul lui, Ender se uită la Miro şi Ouanda.

– Ce-ar trebui să întreb? Ştiu atît de puţine, încît nu am idee ce ne-ar fi de folos.

Miro o privi pe Ouanda, consultîndu-se din ochi cu ea.

– Nu aveţi unelte din piatră sau metal, spuse ea. Dar casa voastră e făcută din lemn şi tot aşa arcurile sau săgeţile.

Uman nu răspunse. Momentul de tăcere se prelungi.

– Dar care vă e întrebarea? spuse Uman într-un tîrziu.

„Cum de n-a priceput legătura?" gîndi Miro.

– Noi, oamenii, explică Vorbitorul, folosim unelte din piatră ca să doborîm copaci atunci cînd vrem să-i transformăm în case, săgeţi sau bîte ca acelea pe care văd că le au unii dintre voi.

Trecură cîteva momente pînă cînd vorbele lui fură înţelese pe deplin. Apoi, brusc, toţi purceluşii se ridicară în picioare, parcă înnebuniţi, ciocnindu-se uneori unul de altul, de copaci sau de casele din buşteni. Majoritatea rămaseră muţi, dar cîte unul dintre ei urla cînd şi cînd, exact cum o făcuseră cu toţii mai devreme. Sminteala aproape mută a purceluşilor era stranie, lăsînd impresia că, dintr-o dată, îşi pierduseră orice control asupra trupurilor. După atîţia ani de precauţie şi non-comunicare, de eforturi pentru a nu li se spune nimic, Vorbitorul

încălcase acest comandament și rezultatul era demența colectivă la care asistau acum.

Uman se deprinsese din haosul acela și se azvîrli la pămînt în fața lui Ender.

– O, Vorbitorule! strigă el din răsputeri. Promite-mi că n-o să le îngădui niciodată să-l doboare pe tatăl meu, Rădăcină, cu unelte din piatră și metal! Dacă vrei să ucizi pe cineva, există frați mai bătrîni care și-ar da viața; și eu sînt gata să mor, dar nu-i lăsa să-mi ucidă tatăl!

– Sau pe tatăl *meu!* strigară ceilalți purcelușii. Sau pe-al meu!

– Dacă am fi știut că sun... sînteți varelse, nu l-am fi sădit pe Rădăcină atît de aproape de gard, spuse Mandachuva.

Ender ridică din nou brațele.

– A tăiat vreun om copaci în Lusitania? Niciodată. Legea ne-o interzice. N-aveți de ce să vă temeți de noi!

Se făcu tăcere, și purcelușii se liniștiră. Uman se ridică în cele din urmă de la pămînt.

– Ne-ai făcut să ne temem și mai mult de ființele umane, Vorbitorule. Mai bine nu veneai deloc în pădurea noastră.

Vocea Ouandei răsună mai tare decît a lui:

– Cum mai poți spune asta după ce mi-ai ucis tatăl?

Uman o privi stupefiat și rămase fără grai. Miro o luă pe Ouanda pe după umeri. În tăcerea care se lăsă, se auzi glasul puternic al Vorbitorului:

– Ai promis că vei răspunde la toate întrebările mele. Te mai întreb o dată: cum vă construiți casele din bușteni și cum vă faceți bîtele, arcurile și săgețile? Noi v-am arătat singura cale pe care o cunoaștem; spune-mi care e calea voastră, cum faceți!

– Fratele se dăruiește singur, răspunse Uman. Ți-am spus. Îi comunicăm fratelui despre nevoile noastre și-i arătăm forma, iar el ni se oferă.

– Putem să vedem cum se întîmplă asta? întrebă Ender.

Uman privi în jur, către ceilalţi purceluşi.

– Vreţi să-i cerem unui frate să se dăruiască pentru ca Vorbitorul să poată vedea? N-avem nevoie de casă, nici acum, nici în anii ce vor veni, iar săgeţile ne prisosesc...

– Arată-i!

Miro se întoarse, iar ceilalţi făcură acelaşi lucru şi-l văzură pe Mîncătorul-de-Frunze ieşind din nou din pădure. Păşi dinadins pînă în mijlocul luminişului; nu-i privi pe nici unul şi vorbi de parcă ar fi fost un herald care nu se sinchiseşte dacă-l ascultă cineva. Li se adresă în limba soţiilor, astfel că Miro nu înţelese decît frînturi.

– Ce spune? şopti Eder.

Aflat în genunchi lîngă el, Miro traduse cît pricepu:

– Mi-e limpede că s-a dus la soţii, care le-au spus să facă tot ce le ceri. Dar nu-i chiar atît de uşor, le mai zice – nu înţeleg cuvintele astea – că mor cu toţii. În orice caz, ceva despre fraţii care mor. Uită-te la ei, nici unul nu se teme!

– Nu ştiu cum îşi exteriozează teama. Nu cunosc neamul ăsta deloc.

– Nici eu, recunoscu Miro. Te las să te descurci singur; în mai puţin de jumătate de oră ai creat o agitaţie cum n-am avut prilejul să văd în toţi aceşti ani de cînd îi vizitez.

– E un dar cu care m-am născut, îl lămuri Ender. Îţi propun un tîrg. N-o să spun nimănui despre Activităţile Suspecte pe care le-aţi desfăşurat, iar voi nu povestiţi nimănui cine sînt eu.

– Asta e uşor, spuse Miro. Oricum nu cred.

Cuvîntarea Mîncătorului-de-Frunze se sfîrşi. După aceea, păşi rar spre casă şi intră.

– Vom cere darul unui frate bătrîn, încheie Uman. Aşa au spus soţiile.

După aceea, Miro rămase în picioare, îmbrățișînd-o pe Ouanda și avîndu-l alături pe Mărturisitor, iar purcelușii realizară un miracol cu mult mai convingător decît cel care le adusese lui Gusto și Cidei titlul de Os Venerados.

Purcelușii se strînseseră într-un cerc în jurul unui copac bătrîn și gros de la marginea luminișului. Apoi se cățărară în copac unul cîte unul și începură să lovească în el cu bețe. La scurt timp după aceea se aflau cu toții în copac, bătînd într-un ritm complicat și cîntînd.

– Limba tații lor, șopti Ouanda.

Ramurile începură să cadă după alta. Purcelușii alergară imediat și le adunară, tîrîndu-le în afara zonei în care urma să cadă copacul.

Uman îi aduse una, pe care Ender o luă cu grijă și le-o arătă lui Miro și Ouandei. Capătul cu care fusese legată de trunchi rămăsese perfect neted. Nu era plat – suprafața prezenta o ușoară văluire. Dar ramura nu era cîtuși de puțin aspră, din ea nu curgea sevă și nu avea nici un semn care să dovedească violența în separarea ei de copac. Miro atinse suprafața cu degetul și simți răceala și netezimea ca de marmură.

În cele din urmă, copacul rămase doar un trunchi drept, dezgolit și maiestuos; petele de culoare mai deschisă unde crescuseră cîndva ramurile străluceau în razele soarelui de după-amiază. Cîntecul atinse apogeul și încetă. Copacul se înclină și începu să cadă lin și grațios spre pămînt. Cînd trunchiul se prăbuși, solul bubui și se cutremură, apoi se lăsă o tăcere deplină.

Uman păși către copacul doborît și, în timp ce cînta încet, începu să-i mîngîie suprafața. Coaja plesni treptat sub mișcarea mîinii lui; crăpătura se extinse într-o parte și în alta pe toată lungimea trunchiului, pînă cînd scoarța se desfăcu în două jumătăți. Apoi, mai mulți purcelușii o și

desprinseră de trunchi, în două fîşii lungi. Purceluşii le traseră deoparte.

– I-ai văzut vreodată folosind coaja? îl întrebă Ender pe Miro.

Miro clătină din cap. Nu se simţea în stare să scoată vreo vorbă.

Săgeată făcu apoi un pas înainte şi începu să cînte molcom. Îşi plimbă degetele în sus şi-n jos pe trunchi, de parcă ar fi desenat lungimea şi grosimea exactă a unui arc. Miro văzu cum apăreau liniile, cum lemnul dezgolit se văluri, plesni şi se desfăcu pînă cînd în căuşul trunchiului rămase un arc lustruit, cu o formă perfectă.

De trunchi se apropiară şi alţi purceluşi care, în timp ce cîntau, desenară tot felul de forme. Plecară apoi cu bîte, arcuri şi săgeţi, cuţite cu lama subţire şi mii de fîşii de lemn pentru împletit coşuri. În cele din urmă, după ce se consumă jumătate din trunchi, făcură toţi cîţiva paşi înapoi şi cîntară în acelaşi ritm. Copacul tremură şi se desfăcu în vreo zece bîrne lungi. Trunchiul fusese folosit în întregime.

Uman se apropie încet de bîrne şi îngenunche, lăsîndu-şi mîinile cu delicateţe pe cea mai apropiată dintre ele. Îşi înclină uşor capul pe spate şi începu să îngîne o melodie fără cuvinte, cea mai tristă pe care Miro o auzise vreodată. Cîntecul continuă, intonat doar de vocea lui Uman; abia după cîteva momente, Miro îşi dădu seama că ceilalţi purceluşi îl priveau şi aşteptau ceva.

În cele din urmă, Mandachuva veni la el şi-i spuse în şoaptă:

– Te rog. Se cuvine să cînţi şi tu pentru un frate.

– Nu ştiu cum, şopti Miro, simţindu-se înspăimîntat, şi neajutorat.

– Şi-a dat viaţa ca să-ţi răspundă la întrebare, îl lămuri Mandachuva.

„Ca să-mi răspundă la întrebare și să mai dea naștere altor o mie", spuse Miro în gînd. Dar păși înainte, îngenunche alături de Uman, își încolăci degetele în jurul aceleiași bîrne netezi pe care o atinsese purcelușul, își lăsă capul pe spate și-și încercă vocea, la început șovăitor, nesigur, neștiind ce melodie să cînte; dar curînd înțelese rațiunea cîntecului monotonal, simți moartea copacului sub palme și vocea îi crescu în tărie și claritate, creînd o dizarmonie înduioșătoare cu vocea lui Uman, care jelea moartea copacului și-i mulțumea pentru că se sacrificase, promițînd să folosească pieirea lui spre binele tribului, spre binele fraților, al soțiilor și al copiilor, astfel încăt să trăiască, și să se înmulțească, și să prospere cu toții. Acesta era rostul cîntecului și înțelesul morții copacului, iar în clipa în care cîntecul se termină, Miro se aplecă pînă atinse lemnul cu fruntea și rosti cuvintele de miruire finală, aceleași pe care le șoptise cu cinci ani în urmă deasupra trupului lui Libo.

15

MĂRTURISIREA

UMAN: De ce nu ne vizitează și alți oameni?

MIRO: Noi sîntem singurii cărora li se permite să treacă de poartă.

UMAN: Atunci de ce nu sar gardul?

MIRO: Nici unul dintre voi n-a atins gardul? (Uman nu răspunde.) Pînă și o simplă atingere provoacă dureri. Dacă am încerca să-l sărim, am simți dureri insuportabile în tot corpul.

UMAN: Asta-i o prostie. Oare iarba nu crește de o parte și de alta a gardului?

Ouanda Quehatta Figueria Mucumbi,
Transcrieri de dialoguri 1-I-1970, ora 5, pag. 103:0

Soarele mai avea o oră pînă să atingă linia orizontului, cînd primarul Bosquinha urcă scările ce duceau spre biroul particular de la catedrală al episcopului Peregrino. Dom Cristão și Dona Cristã se aflau deja acolo, avînd un aer grav întipărit pe chipuri. Cu toate acestea, episcopul Peregrino părea mulțumit de sine. Întotdeauna se bucura

să-i strîngă sub acoperișul său peliderii politici și religioși din Milagre. Nu avea nici o importanță că Bosquinha solicitase această întîlnire și apoi tot ea propusese ca aceasta să aibă loc la catedrală, întrucît se putea deplasa cu vehiculul zburător. Pe Peregrino îl încînta ideea că, într-un anume fel, era stăpînul Coloniei Lusitania. Și totuși, la sfîrșitul discuției, fiecăruia dintre ei avea să-i fie limpede că nimeni nu era stăpîn peste nimic.

Bosquinha îi salută pe cei prezenți. Nu se așeză însă pe scaunul ce i se oferi, ci în fața terminalului care îi aparținea episcopului, îl comută și rulă programul pe care îl pregătise. În aer apărură cîteva straturi formate din cuburi minuscule. Stratul cel mai de sus era compus doar din cîteva cuburi, restul din mai multe. Mai bine de jumătate dintre straturi, începînd de sus în jos, erau colorate în roșu, restul în albastru.

– Foarte atrăgător! comentă episcopul Peregrino.

Bosquinha își mută privirea spre Dom Cristão.

– Recunoști modelul?

El clătină din cap nelămurit.

– Nu, dar cred că știu care este scopul acestei întîlniri.

Dona Cristã se aplecă ușor în față și întrebă:

– Există vreun loc sigur în care putem ascunde lucrurile pe care vrem să le păstrăm?

Expresia de detașare amuzată de pe chipul episcopului Peregrino dispăru:

– Eu nu știu despre ce vom discuta.

Bosquinha se întoarse pe scaun și-l privi drept în ochi:

– Cînd am fost numită Guvernator al noii Colonii Lusitania eram foarte tînără. Prin această alegere mi s-a acordat o mare onoare, o încredere deosebită. Încă din copilărie am studiat conducerea comunităților și sistemele sociale, și în scurta mea carieră de pe Oporto am

avut rezultate bune. Comitetul a pierdut din vedere că eram deja suspicioasă, vicleană şi şovină.

– Acestea sînt virtuţi pe care am ajuns să le admirăm cu toţii în persoana ta, spuse episcopul Peregrino.

Bosquinha zîmbi.

– Prin şovinism am înţeles că, imediat ce Colonia Lusitania a fost a mea, am devenit mai loială faţă de interesele Lusitaniei decît ale celor O Sută de Lumi şi ale Congresului Stelar. Viclenia m-a îndemnat să mă prefac faţă de comitet că, dimpotrivă, în toate împrejurările am pus interesele Congresului mai presus de orice. Şi suspiciunea m-a determinat să consider că era cu totul improbabil să primim din partea Congresului un statut de independenţă şi egalitate ca al celor O Sută de Lumi.

– Bineînţeles că aşa e, interveni episcopul Peregrino. Sîntem o colonie.

– Nu sîntem o colonie, ci un experiment. Am studiat carta, patenta şi toate Ordinele Congresului în ceea ce ne priveşte şi am constatat că nouă nu ni se aplică legile referitoare la independenţa hotărîrilor proprii. Am descoperit că, prin lege, comitetul este autorizat să aibă acces nelimitat la toate fişierele persoanelor sau instituţiilor de pe Lusitania.

Episcopul începu să se înfurie:

– Vrei să spui că are dreptul să pătrundă în fişierele secrete ale Bisericii?

– Aha, exclamă Bosquinha. Încă un şovin.

– În virtutea Codului Stelar, Biserica se bucură de unele drepturi.

– Nu te supăra *pe mine!*

– Nu mi-ai spus-o niciodată.

– Dacă aş fi făcut-o, ai fi protestat, comitetul ar fi mimat o slăbire a controlului şi în acest caz n-aş fi reuşit să realizez ce-mi propusesem.

– Adică?

– Acest program. Semnalează orice acces inițiat prin ansiblu la fișierele Coloniei Lusitania.

Dom Cristão chicoti.

– Nu ai voie să faci așa ceva.

– Știu. După cum v-am spus, am multe vicii ascunse. Programul n-a descoperit intruziuni grave, doar în cîteva fișiere de fiecare dată cînd purcelușii i-au ucis pe xenologii noștri, ceea ce era de așteptat; dar repet, nimic ieșit din comun. Asta pînă acum patru zile.

– Cînd a sosit Vorbitorul în Numele Morților, remarcă episcopul Peregrino.

Pe Bosquinha o amuză că episcopul considera momentul sosirii Vorbitorului atît de important încît să facă imediat legătura între una și alta.

– Acum trei zile, reluă Bosquinha, a avut loc prin ansiblu o cercetare nedistructivă. Ea a urmat un traseu interesant. Se întoarse către terminal și modifică imaginea. Acesta arăta acum că accesările se făcuseră în primul rînd în zonele de nivel superior și se limitaseră la o singură porțiune a imaginii. S-a pătruns în toate fișierele care aveau vreo legătură cu xenologii și xenobiologii din Milagre. A ignorat toate rutinele de protecție, de parcă nici n-ar fi existat. Au prezentat interes toate descoperirile și amănunte privind viața lor personală. Și ai dreptate, episcop Peregrino; la fel ca atunci, acum cred că această acțiune are legătură cu Vorbitorul.

– Dar e evident că el nu a primit autorizarea din partea Congresului Stelar, spuse episcopul.

Dom Cristão clătină din cap cu înțelepciune:

– În jurnalele lui intime pe care, în afară de Copiii Minții, nimeni nu le citește, San Angelo scria că...

Satisfăcut, episcopul se întoarse spre el:

– Deci Copiii Minții posedă scrieri secrete ale lui San Angelo.

– Nu-s secrete, spuse Dona Cristã. Doar plicticoase. Oricine poate citi jurnalele, dar numai noi ne batem capul cu ele.

– El scrie acolo că Vorbitorul Andrew e mai bătrîn decît ne închipuim, spuse Dom Cristão. Mai în vîrstă decît Congresul Stelar și, într-un fel, mai puternic.

– E un copilandru. N-are nici patruzeci de ani, pufni episcopul Peregrino.

– Rivalitățile voastre stupide ne fac să pierdem timpul, spuse tãios Bosquinha. Am convocat această întrunire fiindcă trecem printr-o situație critică. În semn de respect față de *voi*, căci eu am acționat deja în numele guvernului Lusitaniei.

Bosquinha comută terminalul pe imaginea originală.

– În dimineața asta programul m-a alertat a doua oară. S-a reușit o nouă pătrundere sistematică, numai că de data asta nu a avut caracterul selectiv și nedistructiv de acum trei zile. Citește totul cu viteză de transfer de date, ceea ce presupune că orice fișier existent este copiat în computerele de pe altă planetă. Apoi directorii sînt rescriși în așa fel încît o singură comandă dată prin ansiblu va distruge pînă la ultimul toate fișierele din memoriile computerelor noastre.

Bosquinha văzu că, spre deosebire de Copiii Minții, episcopul Peregrino era surprins.

– De ce? întrebă el. Să ne șteargă toate fișierele... asta se întîmplă în cazul unei națiuni sau lumi care se... se revoltă și pe care vrei s-o distrugi și...

– Constat că și voi sînteți șovini și suspicioși, spuse Bosquinha, adresîndu-li-se Copiilor Minții.

– Într-o mai mică măsură, o spun cu regret, o corectă Dom Cristão. Dar și noi am detectat intruziunea.

Bineînțeles că am copiat toate documentele – cu mari cheltuieli – și le-am trimis la mănăstirile Copiilor Minții de pe alte lumi, unde se va încerca refacerea fișierelor noastre, dacă vor fi șterse. Dacă sîntem însă tratați ca o colonie rebelă, mă îndoiesc că se va permite o asemenea reconstituire. De aceea copiem informațiile vitale pe hîrtie. Nu cred că vom putea tipări totul, dar sper să salvăm măcar o parte, pentru a ne descurca în continuare. Prin urmare, munca noastră nu va fi distrusă în mod iremediabil.

– Aveai cunoștință despre asta?! se miră episcopul. Și nu mi-ai spus și *mie*?

– Iartă-mă, Peregrino, dar nu mi-a trecut prin minte că n-ați descoperit și singuri!

– Nu crezi că și noi facem cercetări destul de importante, care merită să fie tipărite și salvate?

– De-ajuns! interveni primanul Bosquinha. Prin tipărire nu putem salva decît un procent infim – în Lusitania nu avem suficiente imprimante ca să rezolvăm cît de cît problema. N-am putea menține nici măcar serviciile de bază. Nu cred că ne-a rămas mai mult de o oră pînă să se încheie procesul de copiere și s-ar putea să ne șteargă apoi toată memoria. Dar chiar dacă am fi început azi dimineață, cînd am descoperit intruziunea, tot n-am fi reușit să tipărim mai mult de a zecea mia parte din fișierele la care avem acces în fiecare zi. Fragilitatea, mai bine spus vulnerabilitatea noastră, e deplină.

– Deci sîntem neajutorați! conchise epsicopul Peregrino.

– Nu, dar voiam să vă fac să înțelegeți clar gravitatea extremă a situației, astfel încît să acceptați singura alternativă. Ea are să vă provoace dezgust.

– Nici nu mă îndoiesc, aprobă episcopul.

– Acum o oră, pe cînd mă chinuiam cu problema asta și încercam să văd dacă există vreo categorie de fișiere care ar putea fi imune la un asemenea tratament, am descoperit că printre noi se află o persoană ale cărei fișiere au fost ignorate total. La început am crezut că asta se datora faptului că persoana e framling, dar motivul pare mai subtil. Vorbitorul *nu are* nici un fișier în memoria lusitană.

– Nici unul? Imposibil, spuse Dona Cristã.

– Toate fișierele lui sînt asistate de *ansiblu*. Din afara planetei. Toate documentele, toate problemele financiare, *absolut tot*. Orice mesaj i se transmite. Înțelegeți?

– Și totuși n-are acces la ele, murmură Dom Cristão.

– E invizibil pentru Congresul Stelar. Dacă se va hotărî impunerea unui embargou asupra tuturor transferurilor de date dinspre sau către Lusitania, fișierele lui vor rămîne accesibile deoarece computerele nu-i percep intrarea în fișiere drept transferuri de date. Ele sînt stocări originale, și totuși nu există în memoria lusitană.

– Sugerezi ca noi să transferăm cele mai confidențiale și importante fișiere ca *mesaje* către acel... acel necredincios infam, izbucni episcopul Peregrino.

– Vă anunț că eu am făcut-o deja. Transferul celor mai importante și mai delicate fișiere guvernamentale e aproape încheiat. Am apelat la un transfer cu prioritate specială la viteză locală, astfel încît el se derulează mult mai repede decît copierea pe care o efectuează Congresul. Vă ofer șansa de a folosi prioritatea mea ca să beneficiați de întîietate față de orice alte operațiuni locale pe computer. Dacă nu vreți, foarte bine, eu voi folosi însă prioritatea la care îmi dă dreptul funcția pentru a transfera al doilea set de fișiere guvernamentale.

– Dar Vorbitorul ar putea să citească fișierele noastre, remarcă episcopul.

– Da, bineînțeles.

Dom Cristão făcu un gest din cap.

– Dacă-l rugăm, n-o va face.

– Ești naiv ca un copil, spuse episcopul Peregrino. Nimic nu l-ar putea sili să-mi înapoieze datele mai tîrziu.

Bosquinha dădu aprobator din cap.

– Adevărat. Va intra în posesia datelor noastre vitale și le poate păstra sau returna, după cum dorește. Dar, la fel ca Dom Cristão, cred că e un om bun care ne va ajuta în situația asta disperată.

Dona Cristã se ridică.

– Scuzați-mă, spuse ea. Aș vrea să încep neîntîrziat transferurile de bază.

Bosquinha se întoarse către terminalul episcopului și se conectă în modul de prioritate specială.

– Lansează clasele de fișiere pe care vrei să le transmiți în șirul de așteptare a mesajelor Vorbitorului Andrew. De vreme ce tu începuseși să le tipărești, presupun că ai stabilit deja prioritățile.

– Cît timp mai avem? întreabă Dom Cristão.

Dona Cristã scria de zor la terminal.

– Timpul e afișat aici, în partea de sus.

Bosquinha puse mîna pe afișajul holografic și atinse cu degetul cifrele contorului de numărare inversă.

– Nu te mai pot deranja să transferi fișierele pe care le-ai tipărit deja, spuse Dom Cristão. Le putem reface oricînd. Oricum, sînt mult prea puține.

Bosquinha se întoarse spre episcop.

– Știam eu că are să fie greu.

Episcopul rîse ironic.

– Greu?

– Sper că vei cugeta profund înainte de a respinge această...

– S-o resping? izbucni episcopul. Mă crezi nebun? Cu toate că detest pseudoreligia profesată de acești

oameni, defăimători ai credinței adevărate, dacă asta este singura cale pe care ne-a lăsat-o deschisă pentru a păstra documentele vitale ale Bisericii, aș fi un prost slujitor al Domnului să las ca mîndria să mă împiedice s-o folosesc. N-am stabilit prioritatea în cazul fișierelor noastre și-mi vor trebui cîteva minute, dar sînt încredințat că Filhos da Mente ne vor da destul timp pentru a efectua transferul de date.

– Cît timp crezi că-ți va trebui? întrebă Dom Cristão.

– Nu mult. Zece minute, bănuiesc.

Bosquinha rămase surprinsă, dar în mod plăcut. Se temuse că episcopul va insista să-și copieze toate fișierele înaintea Copiilor Minții, făcînd astfel o nouă încercare de a declara prioritatea pe care o avea asupra mănăstirii.

– Mulțumesc, spuse Dom Cristão, sărutînd mîna pe care i-o întinse Dom Peregrino.

Episcopul privi cu răceală către Bosquinha.

– Nu trebuie să te surprindă, Bosquinha. Copii Minții lucrează cu informații lumești, astfel că ei depind mult mai mult de mașinile lumii. Biserica Mamă își face lucrarea cu idei ce țin de Spirit, așadar datele noastre publice sînt pur funcționărești. Cît privește Biblia, sîntem atît de demodați și legați de obiceiuri, încît păstrăm în catedrală zeci de exemplare. Congresul Stelar nu ne poate răpi cuvîntul lui Dumnezeu. Răutăcios, desigur.

Bosquinha îi răspunse însă cu un zîmbet deschis.

– Ar mai fi un mic detaliu, spuse Dom Cristão. După ce fișierele vor fi distruse și noi le vom copia iarăși din arhiva Vorbitorului, cine sau ce va mai opri Congresul să le șteargă a doua oară? Sau a treia, ba chiar a patra oară?

– E o hotărîre dificilă, răspunse Bosquinha. De ceea ce încearcă să realizeze Congresul depinde și ceea ce vom face noi. Poate că nu vor distruge fișierele cele mai importante. Dar cum nu am idee de ce vor să ne disciplineze, de unde să știu cît de departe vor ajunge? Dacă ne vor lăsa vreo șansă de a ne dovedi loialitatea, atunci e sigur că vom fi vulnerabili și vom suferi și alte măsuri disciplinare.

– Dar dacă, din motive care ne scapă, Congresul a hotărît să ne trateze drept rebeli?

– Ei bine, dacă gluma se îngroașă, puteam copia totul înapoi în memoria locală, și apoi întrerupem legătura prin ansiblu.

– Dumnezeu să ne păzească de așa ceva, spuse Dona Cristã. Am rămîne complet izolați.

Episcopul Petegrino părea iritat:

– Soră Detestai o Pecado, asta-i o idee absurdă. Sau poate crezi că Domnul nostru Iisus Hristos depinde de ansiblu ori Congresul are puterea de a-i băga pumnul în gură și Duhului Sfînt?

Dona Cristã roși și se întoarse la operațiunile pe care le făcea pe terminal.

Episcopul primi de la secretarul său o hîrtie cu lista fișierelor.

– Poți șterge de pe listă corespondența mea personală, spuse episcopul. Mi-am transmis deja mesajele. Vom lăsa Biserica să decidă care dintre scrisorile mele merită să fie păstrate. Pentru mine n-au valoare.

– Episcopul e pregătit, spuse Dom o.

Soția lui se ridică imediat de la terminal și secretarul îi luă locul.

– Apropo, interveni Bosquinha. Mă gîndeam că v-ar interesa: Vorbitorul a anunțat că diseară, în *praça*, va rosti moartea lui Marcos Maria Ribeira.

– De ce crezi că m-ar interesa? întreabă sarcastic episcopul.

– Am socotit că vrei să trimiţi un reprezentant.

– Îţi mulţumesc că ne-ai spus, interveni Dom o. Cred că voi merge. Aş vrea să aud o mărturisire făcută de omul care a rostit moartea lui San Angelo. Se întoarse către episcop: Îţi voi aduce o informare cu ceea ce a spus, asta dacă doreşti.

Episcopul se rezemă de spătarul scaunului şi zîmbi reţinut:

– Îţi mulţumesc, dar voi trimite pe unul dintre oamenii mei.

Bosquinha ieşi din biroul episcopului, coborî scările şi ieşi pe uşa catedralei. Acum trebuia să se întoarcă la biroul ei, fiindcă, oricare ar fi fost planurile Congresului, avea să primească mesajele lui.

Evident că xenologii făcuseră o greşeală din cale-afară de gravă. Deoarece Bosquinha nu aflase de nici o violare a legilor, aceasta trebuia să fie atît de strigătoare la cer încît fusese pusă în evidenţă de sateliţi, singurele instrumente de control care raportau comitetului fără ca informaţiile să mai treacă prin mîna ei. Încercase să ghicească ce făcuseră Miro şi Ouanda. Declanşaseră un incendiu în pădure? Tăiaseră copaci? Conduseseră vreun război între triburile de purceluşi? Toate ideile care-i trecuseră prin minte i se păreau absurde.

Încercă să-i cheme pentru a-i trage de limbă, dar bineînţeles că erau plecaţi. Ieşiră din împrejmuire şi se afundaseră în pădure pentru a-şi continua, neîndoielnic, activităţile care determinaseră măsurile de distrugere a Coloniei Lusitania. Bosquinha îşi spuse iarăşi că amîndoi erau tineri, că putea fi vorba de vreo greşeală ridicolă şi copilărească.

Dar nu mai erau chiar atît de tineri și se dovediseră a fi două dintre mințile cele mai strălucite din colonia aceasta în care trăiau destui oameni inteligenți. Era bine că guvernelor aflate în subordinea Congresului Stelar li se interzisese să posede instrumente de pedepsire care să poată fi folosite pentru tortură. Pentru prima oară în viața ei, Bosquinha simți o asemenea pornire de furie încît, dacă ar fi avut astfel de instrumente, sigur le-ar fi folosit. „Nu știu ce ați avut de gînd să faceți, Miro și Ouanda, și nici n-am idee ce-ați făptuit; dar, oricare v-ar fi fost scopul, întreaga comunitate va plăti pentru asta. Și, dacă există dreptate, o să vă fac să plătiți pentru faptele voastre."

Mulți oameni declaraseră că nici prin gînd nu le trecea să asiste la mărturisire. Doar erau cu toții buni catolici, nu? Nu le spusese episcopul că Vorbitorul grăiește cu glasul Satanei?

Dar de cînd venise Vorbitorul, se mai șopteau și alte lucruri. Majoritatea erau zvonuri, dar Milagre era o așezare mică, unde bîrfa devenea sarea și piperul unei vieți foarte anoste, iar zvonurile n-au nici o valoare decît dacă li se dă crezare. Așa se răspîndise vestea că fetița lui Marcão, Quara, care rămăsese mută de la moartea tatălui ei, era acum atît de vorbăreață încît dăduse de bucluc la școală. Iar despre Olhado, băiatul acela prost crescut, cu ochi metalici care te țineau la distanță, se zicea că devenise dintr-o dată vesel și plin de viață. Vreo manie, probabil, sau poate că era posedat. Zvonurile lăsau să se creadă că, într-un anume fel, Vorbitorul avea o mînă tămăduitoare, că avea ochi diavolești, că binecuvîntările lui te făceau din nou întreg, blestemele puteau ucide, iar vorbele lui fermecate te făceau supus. Bineînțeles că nu toată lumea auzise aceste lucruri și nu toți cei care le

auzeau le și credeau. Totuși, în cele patru zile ce trecuseră de la sosirea Vorbitorului și pînă în seara în care el avea să rostească moartea lui Marcos Maria Ribeira, membrii comunității din Milagre hotărîră, fără să fie vorba de vreu anunț oficial, să vină la mărturisire și să asculte ce avea de zis străinul, chiar dacă episcopul le spusese să stea deoparte.

Vina îi aparținea numai și numai episcopului. Faptul că din poziția lui înaltă episcopul îl numise pe Vorbitor unealtă a Satanei îl așezase pe Andrew Wiggin la cealaltă extremă față de sine și de toți bunii catolici: el e antonimul nostru. Dar dacă pentru cei nu prea rafinați din punct de vedere teologic Satana părea înspăimîntător și atotputernic, tot astfel se înfățișa și Dumnezeu. Percepeau destul de bine granița fragilă dintre bine și rău la care se referise episcopul, dar îi interesa mai curînd prezența neîntreruptă a forței și a slăbiciunii, căci pe acestea le trăiau zi de zi. Dumnezeu, Satana și episcopul cei puternici. Episcopul îl înălțase pe Vorbitor, punîndu-l pe același plan de putere cu sine. Tocmai de aceea oamenii erau gata să creadă aluziile spuse în șoaptă în legătură cu miracolele înfăptuite de străin.

În concluzie, deși anunțul fusese făcut cu doar o oră înainte de mărturisire, *praça* se umpluse, iar oamenii se strînseseră în clădirile și casele care aveau fațadele spre piață și se îngrămădiseră pe aleile și străzile năpădite de ierburi. Așa cum prevedea legea, primarul Bosquinha îi dăduse Vorbitorului microfonul simplu pe care-l folosea și ea cu ocazia rarelor întruniri publice. Oamenii se așezară cu fața spre podiumul pe care avea să urce Andrew Wiggin, apoi priviră în jur să vadă cine mai venise. Toată lumea era acolo. Familia lui Marcão, desigur, și Bosquinha. Dar și Dom Cristão și Dona Cristã și, de la catedrală, numeroși preoți îmbrăcați în sutane. Doctorul

Navio, văduva lui Pipo, bătrîna Conceição, arventista. Văduva lui Libo, Bruxinha și copiii. Se zovnea că Vorbitorul voia să rostească într-o bună zi și moartea lui Pipo și a lui Libo.

Și, în sfîrșit, tocmai cînd Mărturisitorul păși spre tribună, prin mulțimea strînsă în *praça* se răspîndi zvonul: era prezent și episcopul Peregrino. Nu în straiele lui de înalt prelat, ci în sutană modestă de preot. Venise în persoană ca să audă blasfemiile pe care le va rosti Vorbitorul! Mulți cetățeni din Milagre simțiră un fior delicios la gîndul acesta. Oare se va desfășura o bătălie cum nu se mai pomenise de la viziunea Apocalipsei Sfîntului Ioan încoace? Vorbitorul se așeză în dreptul microfonului și așteptă ca lumea să se liniștească. Era destul de înalt, încă tînăr, dar tenul alb îl făcea să arate bolnăvicios în comparație cu miile de nuanțe de cafeniu ale cetățenilor lusitani. Spectral. Tăcură cu toții, iar el începu să vorbească:

– A fost cunoscut sub trei nume. Documentele oficiale l-au reținut pe primul: Marcos Maria Ribeira. Și datele de stare civilă: născut în 1929, decedat în 1970. A lucrat la turnătoria de oțel. Seriozitatea exemplară în muncă. Niciodată arestat. O soție, șase copii. Un cetățean model, pentru că niciodată n-a comis vreo faptă suficient de gravă care să fie prevăzută și pedepsită de lege.

Mulți dintre cei care ascultau simțiră o umbră vagă de dezamăgire. Se așteptau la oratorie, iar vorbele lui nu aveau nimic din rigoarea predicilor religioase. Limpezi, simple, aproape firești. Doar cîțiva băgară de seamă că însăși simplitatea făcea ca vocea și cuvîntarea lui să fie perfect credibile. Nu rostea Adevărul însoțit de surle și trîmbițe; el spunea *adevărul,* istorisirea pe care nici nu te gîndești s-o pui la îndoială, fiindcă ea va

fi crezută de la sine. Numai episcopul Peregrino înţelese, şi asta îi picură neliniște în suflet. Mărturisitorul va fi un adversar teribil, unul care nu pueta fi doborît cu focul din faţa altarului.

– Al doilea nume pe care l-a avut a fost Marcão, Marcos cel Mare. Fiindcă era un munte de om. A ajuns la statura de adult foarte de timpuriu. Cîţi ani avea cînd atinsese înălţimea de doi metri? Unsprezece? Dacă nu, atunci sigur cînd a împlinit doisprezece. Statura şi puterea l-au făcut de nepreţuit la turnătorie, unde şarjele de oţel sînt atît de mici încît mai toată munca e manuală şi forţa devine esenţială. Viaţa oamenilor depindea de puterea lui Marcão.

Aflaţi în *praça*, oamenii de la turnătorie dădură aprobator din cap. Se lăudaseră unii altora că în viaţa lor nu vor schimba vreo vorbă cu un ateu framling. Se vedea că unul dintre ei o făcuse, dar acum erau mulţumiţi că Vorbitorul înţelesese esenţialul, că pricepuse ceea ce-şi aminteau ei despre Marcão. Acum fiecare voia să fi fost în pielea celui care-i povestise Vorbitorului despre Marcão. Nu le trecu prin minte că străinul nici măcar nu încercase să discute cu ei. După atîţia ani, ştia multe lucruri fără să mai întrebe.

– Cel de-al treilea nume era Ção. „Cîine".

„A, da", gîndiră unii. „Asta am auzit şi noi despre Vorbitori. N-au nici un respect faţă de morţi, nici un sentiment de decenţă."

– Acesta era numele pe care-l foloseaţi întotdeauna cînd aflaţi că soţia lui, Novinha, mai avea o vînătaie la ochi, mergea şchiopătînd sau avea buza prinsă în copci. Dacă se purta cu ea într-un asemenea hal, era un animal.

„Cum de îndrăzneşte să spună aşa ceva? Marcão e mort!" Dar, dincolo de revolta pe care o simţeau,

oamenii erau neliniștiți din cu totul alt motiv. Își aminteau că aproape toți folosiseră sau auziseră cuvintele acelea, dar, repetînd în public ceea ce afirmau ei pe vremea cînd Marcão era în viață, Vorbitorul comitea o indiscreție.

– Și asta nu pentru că vreunul dintre voi o plăcea pe Novinha, femeia aceea rece care nu vă dădea bună dimineața, însă era mai măruntă decît el și era mama copiilor lui, iar atunci cînd o bătea își merita numele de Ção.

Se simțeau stînjeniți; murmurară unii către alții. Cei care stăteau pe iarbă lîngă Novinha aruncau cîte o privire spre ea, dorind să vadă cum reacționează, apoi își îndreptau iute ochii în altă parte, înțelegînd, îndurerați, că Vorbitorul avea dreptate, că nu țineau la ea, că se temeau de ea și că, în același timp, o compătimeau.

– Spuneți-mi, acesta e băiatul pe care l-ați cunoscut? Își petrecea timpul prin baruri mai mult decît oricare altul, și totuși niciodată n-a reușit să-și facă prieteni acolo, nu s-a bucurat de camaraderia pe care o naște băutura. Era ursuz, irascibil chiar și fără să bea vreun păhărel, morocănos și nervos; înainte de a cădea lat, nimeni n-ar fi putut să spună vreodată dacă era beat sau treaz. Niciodată n-ați auzit că ar avea vreun prieten și puțini dintre voi vă bucurați cînd îl vedeați intrînd în încăperea în care vă aflați. Acesta e omul pe care l-ați cunoscut mai toți. Cu greu putea fi numit om.

„Da", gîndiră ei. „Acesta a fost omul." De-acum, șocul inițial provocat de lipsa de decență trecuse. Se obișnuiseră cu faptul că Vorbitorul nu avea de gînd să înfrumusețeze ceva prin istorisirea lui. Și totuși erau încă stînjeniți, pentru că apărea o notă de ironie, nu în glas, ci în cuvinte. „Cu greu putea fi numit om", spusese el, dar bineînțeles că *era* om și realizaseră ca prin ceață că, deși

străinul înțelegea sentimentele lor față de Marcão, nu le aproba întru totul.

– Puțini alții, cei de la turnătoria din Bairro das Dabricadoras, îl cunoșteau ca bărbatul cu brațe tari, în care puteau avea încredere. Știau că niciodată nu se lăuda că va face mai mult decît putea și că făcea întotdeauna ceea ce promitea. Se puteau bizui pe el, așadar între zidurile turnătoriei se bucura de respectul lor. Dar, imediat ce ieșea de acolo, îl tratau ca toată lumea – îl ignorau, îl desconsiderau.

Acum ironia se accentuase. Deși în vocea Vorbitorului nu se strecură nici o aluzie – vorbea la fel de simplu și de limpede precum începuse –, bărbații care lucraseră cu Marcão înțeleseră dincolo de cuvinte: „N-ar fi trebuit să-l ignorăm așa cum am făcut-o. Dacă îl prețuiam în turnătorie, atunci trebuia să ținem la el și în afara ei".

– Unii dintre voi mai cunosc un amănunt despre care nu s-a prea vorbit. Știți că i-ați dat numele de Ção cu mult timp înainte de a-l merita. Aveați zece, unsprezece sau doisprezece ani. Niște băiețași. El crescuse înalt. Vă simțeați umiliți în preajma lui și erați temători, fiindcă vă provoca un sentiment de neajutorare.

Dom Cristão murmură către soția lui:

– Au venit să audă bîrfe, iar el le dă exemple de responsabilitate.

– Prin urmare, ați luat față de el aceeași atitudine pe care o adoptă ființele umane cînd se confruntă cu forțe care le depășesc. V-ați aliat. Ca vînătorii care încearcă să doboare un mastodont, ca toreadorii care se străduiesc să slăbească un taur uriaș, pregătindu-l pentru lovitura finală. Ghionturi, ocări, sîcîieli. Ca să-l faceți să se miște în loc. Nu putea ghici de unde va veni următoarea lovitură. Înțepați-l cu țepușe care să rămînă sub piele! Slăbiți-i forța prin durere! Înnebuniți-l! Fiindcă așa mare cum

este, *îl puteți sili să reacționeze*. Puteți să-l faceți să urle. Să alerge. Să plîngă. Înțelegeți? La urma urmei, e mai slab decît voi toți la un loc.

Ela se înfuriase. Voia ca el să-l acuze pe Marcão, nu să-i găsească scuze. Faptul că avusese o copilărie grea nu-i dădea dreptul s-o doboare pe mama ori de cîte ori i se năzărea.

– Asta nu e o acuzație. Pe vremea aceea erați copii, iar copiii dau dovadă de cruzime, pentru că nu cunosc măsura. Acum n-ați mai face așa ceva. Și, fiindcă tot v-am amintit de asta, puteți găsi lesne un răspuns. Îi spuneați „cîine", așa că el a devenit cîine. Pentru tot restul vieții. Făcîndu-le rău celor neajutorați. Bătîndu-și soția. Vorbindu-i atît de jignitor și purtîndu-se atît de nemilos cu fiul lui, Miro, încît l-a alungat de acasă. Se purta așa cum fusese tratat de voi, devenise ceea ce spuneați că era.

„Ești un nechibzuit", gîndi episcopul Peregrino. „Dacă oamenii ar reacționa după modul cum îi tratează semenii lor, atunci nimeni n-ar mai fi răspunzător de faptele sale. Dacă păcatele nu-ți aparțin prin alegere, atunci cum mai poți să te căiești?

Ca și cum ar fi auzit argumentația mută a episcopului, Vorbitorul ridică o mînă și făcu un gest prin care alungă propriile cuvinte.

– Dar răspunsul obținut atît de ușor nu e cel adevărat. Chinurile la care l-ați supus nu l-au făcut violent – l-au împins spre o singurătate ursuză. Și, cînd nu l-ați mai sîcîit, i-a trecut și ura față de voi. Nu era el acela care să fie ranchiunos. Furia lui s-a răcit și s-a transformat în suspiciune. Știa că-l disprețuiți; a încercat să trăiască fără voi. În pace.

Ender tăcu un moment și apoi dădu glas întrebării pe care și-o puseseră toți:

– Prin urmare, cum a devenit omul crud pe care-l cunoșteați? Gîndiți-vă puțin! Cine a avut parte de cruzimea lui? Copiii. Unii oameni își bat soțiile și copiii fiindcă tînjesc după putere, dar sînt prea slabi sau prea proști ca s-o dobîndească în lume. O soție și niște copii lipsiți de apărare, legați de un asemenea bărbat prin necesitate și obicei și, cu amărăciune o spun, prin dragoste sînt singurele victime pentru a căror dominare are suficientă putere.

„Da", gîndi Ela, aruncînd o privire către Novinha. „Asta voiam. De aceea l-am rugat să mărturisească moartea tatei."

– Asemenea oameni există, dar Marcos Ribeira nu era unul dintre aceștia. Gîndiți-vă o clipă! Ați auzit vreodată să-i fi lovit pe copii? Ați auzit așa ceva? Voi, cei care ați lucrat cu el – a încercat să-și impună voința asupra voastră? Să se răzbune cînd lucrurile nu-i ieșeau cum voia? Marcão nu a fost un om slab și rău. A fost un bărbat tare. Nu dorea puterea. A căutat dragostea. Nu dominare, ci loialitate.

Episcopul Peregrino zîmbi sumbru, ca un spadasin salutîndu-și temutul adversar. „Pășești pe o potecă întortocheată, Vorbitorule, te învîrtești în jurul adevărului, fandînd fără a lovi. Dar, cînd o vei face, lovitura se va dovedi mortală. Oamenii ăștia au venit să se distreze, dar i-ai transformat în ținte; o să-i străpungi drept în inimă."

– Poate că unii dintre voi își amintesc de un incident, continuă Ender. Marcos avea probabil vreo treisprezece ani, la fel ca voi. Vă aflați pe panta înverzită a dealului din spatele școlii și nu-i dădeați pace. Ați aruncat cu pietre în el, l-ați șfichiuit cu fire de capim. L-ați înșfîngerat niței, dar el a rezistat. A încercat să scape de voi. Apoi unul dintre voi l-a lovit tare în burtă și l-a durut mai

rău decît v-ați putea închipui, pentru că suferea deja de boala care mai tîrziu l-a ucis. Încă nu se obișnuise cu fragilitatea și cu durerea. I se părea că trece prin chinurile morții. Și a dat în voi.

„De unde știe?" se întrebară cîțiva oameni. „A trecut atîta vreme de cînd s-a întîmplat! Cine i-a spus cum s-au petrecut lucrurile? Am depășit măsura, atîta tot. N-am vrut să-i facem rău, dar cînd brațul a țîșnit înainte cu mîna uriașă strînsă pumn, ca o lovitură de cabra... voia să mă doboare..."

– Oricare dintre voi ar fi putut să cadă secerat. Încă de atunci știați că era chiar mai puternic decît părea. Cel mai rău v-a înspăimîntat faptul că asta era pedeapsa pe care o meritați. Îngroziți, ați strigat după ajutor. Și ce-au văzut profesorii cînd au venit? Un băiețaș plîngînd, plin de sînge, prăbușit la pămînt și un băiat solid, cu statură de bărbat, care avea ici-colo cîteva zgîrieturi și spunea: „Îmi pare rău, n-am vrut". Alți șase au strigat: „L-a lovit! A vrut să-l omoare din senin. Am încercat să-l oprim, dar Ção e atît de mare... Întotdeauna se ia de copiii mai mici".

Micuțul Grego trăia fiecare moment al istorisirii.

– *Mentirosos!* strigă el. Mințeau!

Cîțiva oameni din preajmă pufniră în rîs. Quara îi șopti către el să tacă.

– Atîția martori! Profesorii nu aveau cum să nu dea crezare acuzației. De undeva a apărut însă o fetiță care le-a spus că văzuse totul. Marcos ripostase la atacul nejustificat, sălbatic și dureros al haitei de băieți a căror comportare aducea și mai mult cu aceea a cîinilor decît reacțiile lui Ribeira. Relatarea ei a fost acceptată drept adevăr, fără nici o rezervă. La urma urmei, era fiica celor doi Os Venerados.

Grego o privi pe Novinha cu ochi strălucitori și umezi, apoi sări în picioare și strigă către cei din jur:

– *A mamăe o libertou!* Mama l-a salvat!

Oamenii rîseră, se întoarseră şi se uitară la Novinha, dar chipul ei era impenetrabil, pentru că refuza să recunoască afecţiunea pe care o simţea faţă de copilul ei în acele momente.

– Novinha, reluă Vorbitorul. Purtarea rece şi mintea ei sclipitoare o făceau să se simtă la fel de surghiunită printre voi ca Marcão. Nici unul dintre voi nu-şi poate aminti ca ea să fi făcut vreodată un gest de prietenie faţă de cineva. Ei bine, cunoaşteţi adevărul. Ea nu-l salva pe Marcão, vă împiedica să scăpaţi nepedepsiţi.

Cei ale căror încercări de a se împrieteni cu Novinha fuseseră respinse dădură din cap şi zîmbiră cu subînţeles: „Asta e Dona Novinha, biologista, prea bună pentru oricare dintre noi".

– Marcão n-a înţeles lucrurile astfel. I se spusese de atîtea ori că e un animal încît ajunsese el însuşi s-o creadă. Novinha îi arătase înţelegerea, ca unei adevărate fiinţe umane. O fată drăguţă, un copil deosebit de inteligent, fiica sfinţilor Venerados, întotdeauna arogantă ca o zeiţă, ea coborîse din înalt ca să-l binecuvînteze şi să-i împlinească ruga. A început s-o venereze. Şase ani mai tîrziu, s-a căsătorit cu ea. Nu-i o poveste mişcătoare?

Ela îl privi pe Miro, care ridică din sprîncene:

– Aproape că te face să-l iubeşti pe ticălos, nu-i aşa?

Brusc, după o pauză mai lungă, mai puternică decît pînă atunci, vocea Vorbitorului explodă. Tresăriră cu toţii şi deveniră mai atenţi.

– De ce a ajuns s-o urască, s-o bată, să-i dispreţuiască pe copiii născuţi de ea? Şi femeia aceasta sclipitoare, cu o voinţă de fier, de ce a suportat totul? Ar fi putut pune oricînd pune capăt căsătoriei. Adevărat, Biserica nu îngăduie divorţul, dar rămînea separarea

și n-ar fi fost prima femeie din Milagre care să-și părăsească soțul. Putea să ia copiii și să-l abandoneze. Dar ea *a rămas*. Atît primarul, cît și episcopul *i-au sugerat* să-l părăsească. Le-a spus că se puteau duce dracului amîndoi.

Mulți dintre lusos rîseră; și-o puteau imagina pe Novinha cea scumpă la vorbă răstindu-se la episcop și înfruntînd-o pe Bosquinha. Chiar dacă n-o plăceau din cale-afară pe Novinha, ea era practic singura persoană din Milagre care scăpase basma curată după ce dăduse cu tifla autorității.

Episcopul își aminti scena petrecută în biroul său cu mai bine de zece ani în urmă. Nu spusese întocmai cuvintele citate de Vorbitor, dar, chiar dacă le-ar fi reprodus aidoma, efectul de acum ar fi fost același. Și totuși fusese singur în birou. Nu se destăinuise nimănui. Cine era omul acesta și cum de aflase atît de multe lucruri pe care n-avea de unde să le cunoască?

După ce rîsetele se mai stinseră, Ender continuă:

– În căsătoria pe care o urau amîndoi a existat ceva care i-a legat strîns. Acea legătură a fost boala lui Marcão.

Acum vocea lui era mai domoală. Lusos își încordară auzul, ca să prindă mai bine vorbele.

– Boala i-a influențat viața încă de cînd a fost conceput. Genele părinților lui s-au combinat în așa fel încît, din momentul în care a ajuns la pubertate, celulele din glandele lui au început să se transforme, continuu și ireversibil, în celule lipidide. Doctorul Navio să poate spune mai bine decît mine cum a progresat boala. Marcão a știu încă din copilărie că suferă de această boală; părinții lui au aflat de ea înainte să moară din pricina Descoladei; Gusto și Cida erau la curent cu ea din examinările genetice la care supuseseră întreaga

populaţie a Lusitaniei. *Toţi* erau morţi. Doar o persoană mai ştia – cea care moştenise fişierele de xenologie. Novinha.

Doctorul Navio era uimit. Dacă ea ştiuse totul înainte de căsătorie, atunci nu-i era străin nici faptul că majoritatea celor care sufereau de această boală erau sterili. Atunci de ce se măritase cu Marcão, dacă era sigură că el nu putea avea copii? În clipa aceea înţelese ceea ce s-ar fi cuvenit să ştie de multă vreme: Marcão *nu era o excepţie*. Nu existau excepţii. Navio se înroşi la faţă. Vorbitorul era pe cale să dezvăluie ceva infam.

– Novinha ştia că Marcão era pe moarte. Şi mai ştia, încă dinaintea căsătoriei, că el era complet steril.

Trecură cîteva clipe pînă cînd înţelesul vorbelor deveni evident. Ela avu senzaţia că toate măruntaiele îi iau foc şi încep să i se topească în trup. Fără a-şi întoarce capul spre Miro, văzu că băiatul înmărmurise şi obrajii îi păliseră.

În ciuda murmurelor din public, Vorbitorul continuă:

– Am văzut evaluările genetice. Marcos Maria Ribeira n-a zămislit niciodată. Soţia lui a avut şase copii, dar nu erau ai lui, iar ea ştia că el ştie. Asta făcea parte din înţelegerea pe care o făcuseră înainte de căsătorie.

Murmurele se transformară în şuşoteli, mîrîielile în expresii de nemulţumire şi, în clipa cînd zgomotul deveni un vacarm de nedescris, Quim sări în picioare şi strigă, chiar urlă la Ender:

– Mama mea e cinstită! O să te ucid c-ai făcut-o tîrfă!

Ultimul cuvînt părea suspendat în tăcerea care se lăsase dintr-o dată. Vorbitorul nu răspunse. Rămase nemişcat, fără să-şi ia ochii de la chipul împurpurat al lui Quim. Şi, într-un tîrziu, Quim îşi dădu seama că acel cuvînt, care încă îi vibra în urechi, ieşise din gura lui, nu din cea a Vorbitorului. Se uită la Novinha, care

stătea pe pămînt alături de el, dar nu dreaptă și semeață, ci prăbușită, cu privirea țintă la mîinile care-i tremurau în poală.

– Spune-le, mamă, o rugă Quim.

Vocea îi era mai imploratoare decît ar fi vrut.

Ea nu răspunse. Nu scoase un cuvînt și nici nu-și ridică ochii. Dacă n-ar fi avut bun-simț, ar fi crezut că tremurul mîinilor era o recunoaștere, că se simțea *rușinată,* ca și cum ceea ce spusese Vorbitorul reprezenta adevărul pe care însuși Dumnezeu l-ar fi rostit la rugămintea lui Quim. Își aminti cum descrisese părintele Mateu chinurile iadului: Dumnezeu îi scuipă pe adulteri, căci ei batjocoresc puterea creației pe care El le-a împărtășit-o și n-au bunătate în suflet nici cît să se ridice deasupra viermilor. Quim simți un gust amar în gură. Ceea ce spusese Andrew Wiggin era adevărat.

– *Mamaãe,* izbucni el cu voce tare și sarcastică, *quem fode p'ra fazer-me?*

Oamenilor li se tăie răsuflarea. Cu pumnii strînși, Olhado țîșni brusc în picioare. Abia acum reacționă și Novinha: întinse o mînă, parcă voind să-l împiedice pe Olhado să-și lovească fratele. Quim nici măcar nu băgă de seamă că Olhado sărise în apărarea mamei. Se mira doar că Miro n-o făcuse încă; deci și el înțelesese că acesta era adevărul.

Quim respiră adînc, apoi se răsuci pe călcîie, șovăitor, cu o expresie de rătăcire întipărită pe chip; după cîteva clipe, se strecură printre oameni și se îndepărtă. Deși îl urmăriră cu toții plecînd, nimeni nu-i adresă o vorbă. Pe Novinha ar fi crezut-o dacă ar fi respins acuzația și l-ar fi linșat pe Vorbitor fiindcă aruncase un asemenea păcat asupra fiicei sfinților Os Venerados. Dar ea nu negase. Îl ascultase pe fiul ei acuzînd-o în mod josnic și nu spusese nimic. Așadar, era adevărat. Iar

acum ascultau fascinaţi. Puţini dintre ei trăiau vreun sentiment de neliniște. Voiau să afle cine era tatăl copiilor Novinhei.

Cu glas domol, Ender își continuă povestirea:

– După ce părinții i-au murit și înainte de a da naștere copiilor, Novinha nu a iubit decît doi oameni. Pipo i-a fost ca un al doilea tată. Novinha și-a statornicit viața lîngă el; vreme de cîțiva ani, a simțit ce înseamnă să aibă o familie. Apoi el a murit, iar Novinha a crezut că ea l-a ucis.

Oamenii care ședeau lîngă familia Novinhei o văzură pe Quara îngenunchind în fața Elei și întrebînd-o:

– De ce s-a supărat Quim așa de tare?

Ela îi răspunse încet:

– Pentru că Papai nu a fost tatăl nostru cel bun.

– A, exclamă Quara. Și acum Vorbitorul e tatăl nostru?

Ela o rugă să tacă.

– În noaptea în care a murit Pipo, Novinha i-a arătat ultima ei descoperire, ceva în legătură cu Descolada și cu modul în care acționează asupra plantelor și asupra animalelor de pe Lusitania. Pipo a înțeles mai mult decît ea din acea proiecție. S-a grăbit să plece în pădure, unde-l așteptau purcelușii. Probabil le-a spus ce aflase. Poate că doar au ghicit. Novinha s-a considerat însă vinovată că-i arătase un secret pentru păstrarea căruia purcelușii ar fi fost în stare să ucidă. Era prea tîrziu să mai repare ce făcuse, dar putea să împiedice repetarea accidentului. De aceea a sigilat toate fișierele care aveau ceva de-a face cu Descolada, inclusiv ceea ce-i arătase lui Pipo în noaptea aceea. Știa cine va dori să vadă fișierele. Libo, noul zenador. Dacă Pipo îi fusese tată, Libo îi fusese frate și chiar mai mult decît atît. Deși suferise cumplit la moartea lui Pipo, pierderea lui Libo ar fi fost de nesuportat. El a solicitat fișierele. Le-a cerut cu insistență. I-a spus că n-o

să-l lase niciodată să le vadă. Amîndoi știau ce înseamnă refuzul ei. Dacă s-ar fi căsătorit cîndva cu Novinha, Libo ar fi avut dreptul să treacă de sistemele de protecție stabilite de ea pentru acele fișiere. Se iubeau cu disperare, aveau nevoie unul de celălalt mai mult ca oricînd, dar Novinha nu se putea mărita cu el în veci. Libo nu i-a promis niciodată că nu va citi fișierele și, chiar dacă și-ar fi luat un asemenea angajament, nu ar fi fost în stare să-l respecte. Dar, la fel ca tatăl lui, avea să înțeleagă și să moară. Nu-i era greu să refuze să se mărite cu el, dar îi venea mult mai greu să trăiască fără el. Așa că n-a trăit fără Libo. A încheiat tîrgul cu Marcão. Se va căsători cu el după lege, dar soțul ei adevărat și tatăl tuturor copiilor ei va fi, a fost Libo.

Bruxinha, văduva lui Libo, se ridică nesigură în picioare, cu lacrimile curgîndu-i pe obraji și, printre suspine, urlă:

– *Mentira, mentira!* Minciuni, minciuni!

Dar nu bocea de furie, ci de durere. Jelea din nou pierderea soțului ei. Trei dintre fiicele sale o ajutară să părăsească *praça*.

– Libo știa că le face un rău imens soției și fetelor sale. Se detesta pentru ceea ce făcuse. A încercat să stea departe de Novinha. A reușit luni, ba chiar ani întregi. Și Novinha s-a străduit. A refuzat să-l vadă, chiar să-i vorbească. Pînă și copiilor le-a interzis să pomenească numele lui. După o vreme, Libo s-a crezut îndeajuns de tare ca s-o poată vedea fără să mai cadă în păcat. Novinha se simțea foarte singură cu soțul ei, care nu se compara cu Libo. Niciodată nu și-au închipuit că ceea ce făceau era corect, dar pur și simplu nu puteau trăi multă vreme despărțiți.

Bruxinha auzi toate acestea în vreme ce era condusă afară din *praça*. Pentru ea era o slabă consolare,

desigur, dar, urmărind-o cu privirea, episcopul Peregrino înţelese că Vorbitorul îi făcea un dar. Acest crud adevăr o transformase în cea mai nevinovată victimă, însă Vorbitorul îi lăsa şi altceva decît cenuşa. O învăţa să trăiască ştiind ce făcuse soţul ei. „Nu ai fost tu vinovată", părea să-i spună. „Orice-ai fi făcut, nu puteai împiedica nimic din cele ce s-au întîmplat. Soţul tău a dat greş, nu tu." „Fecioară binecuvîntată, se rugă în gînd episcopul, fă ca Bruxinha să audă ce spune omul acesta şi să-l creadă."

Văduva lui Libo nu era singura care plîngea. Sutele de ochi care o urmăreau îndepărtîndu-se se umplură de lacrimi. Descoperirea că Novinha fusese adulteră venea ca un duş rece, dar încurajator: femeia cu inimă oţelită purta o pată care n-o făcea cu nimic mai bună decît oricare alta. Dar faptul că şi Libo căzuse în păcatul adulterului nu le dădu aceeaşi satisfacţie. Îl iubiseră cu toţii. Îi admiraseră generozitatea, bunătatea, înţelepciunea, iar acum nu le plăcea să afle că ele fuseseră doar o mască.

De aceea, cînd Vorbitorul le reaminti că azi nu rostea moartea lui Libo, le veni greu să-şi ascundă surprinderea.

– De ce a acceptat Marcos Ribeira toate acestea? Novinha şi-a închipuit că el îşi dorea foarte mult o soţie şi trăia cu iluzia că este tatăl copiilor, pentru a spăla ruşinea pe care o simţea în faţa comunităţii. Da, e adevărat, dar nu întru totul. Marcão s-a căsătorit cu Novinha pentru că o iubea. De fapt, Marcão n-a sperat niciodată că ea va ajunge să nutrească aceleaşi sentimente faţă de el, fiindcă o venera. Novinha era o zeiţă şi ştia că Marcão era bolnav, respingător, un animal demn de dispreţ. La rîndul său, Marcos ştia că niciodată Novinha nu va avea aceleaşi sentimente ca el şi nici măcar nu-l va iubi. Nădăjduia însă că într-o bună zi în sufletul ei avea să

încolţească sămînţa înţelegerii, că va ajunge să simtă faţă de el un fel de... loialitate.

Ender rămase cîteva clipe cu capul plecat. Lusos auziră cuvintele pe care el n-ar fi trebuit să le spună: „Niciodată n-a fost aşa".

– Pentru Marcos, fiecare copil care se năştea era o nouă dovadă că dădea greş. Că zeiţa îl considera încă nedemn de ea. De ce? Cinstit era. Nu făcuse niciodată aluzii că vreun copil n-ar fi al lui. Nu călcase niciodată legămîntul făcut Novinhei. Nu merita oare ceva mai mult din partea ei? Uneori nu mai putea îndura. Refuza să accepte judecata ei. Nu era o zeiţă. „Toţi copiii ei sînt bastarzi." Asta îşi spunea el în gînd cînd îşi vărsa furia pe Novinha, cînd răcnea la Miro.

Miro îşi auzi numele pronunţat, dar nu-l recunoscu drept ceva care să-i aparţină. Legătura lui cu realitatea era mai fragilă decît îşi închipuise, iar ziua de azi îi confirmase bănuiala, provocîndu-i prea mult zbucium: magia imposibilă cu purceluşii şi copacii; mama şi Libo amanţi; smulsă atît de brutal, după ce făcuse parte din propria fiinţă, Ouanda era acum îndepărtată dintr-o singură lovitură, devenind, la fel ca Ela sau Quara, o altă soră. Cu capul în pămînt, nu reuşea să vadă nici măcar iarba; vocea Vorbitorului devenise sunet pur, iar în cuvinte nu mai percepea înţelesuri, ci doar un vuiet îngrozitor. El chemase acea voce, el voise ca ea să rostească moartea lui Libo. Cum putea să ştie dinainte că, în locul unui preot binevoitor aparţinînd unei religii umaniste, va avea parte de adevăratul Vorbitor, cu mintea lui pătrunzătoare şi cu o perfectă capacitate de înţelegere? N-ar fi putut să ştie că sub masca bunătăţii se ascunde Săvîrşitorul, distrugătorul, miticul Lucifer al celei mai grozave crime comise de umanitate, hotărît să trăiască astfel încît să-şi justifice numele, făcînd o batjocură din munca de o viaţă a lui Pipo,

a lui Libo, a Ouandei și a lui însuși, pricepînd în decurs de numai o oră, cît stătuse printre purceluși, ceea ce alții nu reușiseră în aproape cincizeci de ani, despărțind-o pe Ouanda de el cu o singură lovitură nemiloasă dată cu sabia adevărului; aceasta era vocea pe care o auzea Miro, singura certitudine ce-i mai rămăsese, o voce necruțătoare și teribilă. Miro se agață de sunetul ei, încercînd să o urască dar nereușind, fiindcă știa, nu se putea amăgi; *știa* că Săvîrșitorul era nemilos, dar în același timp nimicea iluziile, iar iluziile trebuiau să moară. „Adevărul despre purceluși, adevărul despre noi înșine! Urmînd neștiute căi, acest om bătrîn cît lumea e capabil să vadă adevărul, care nu-l orbește și nici nu-l face să-și piardă rațiunea. Trebuie să ascult vocea asta și să las puterea ei să mă pătrundă, să mă cuprindă și pe mine, ca să pot privi lumina fără să mor."

– Novinha știa foarte bine ce este: o adulteră, o ipocrită. Știa că e vinovată față de Marcão, față de Libo, față de copii și de Bruxinha. Știa că ea l-a ucis pe Pipo. Iată de ce suporta, ba chiar chema, pedeapsa venită din partea lui Marcão. Aceasta era penitența ei, dar niciodată nu-i era de ajuns. Indiferent cît de mult o ura Marcão, ea se ura pe sine însutit.

Episcopul încuviință din cap. Dezvăluind aceste secrete în fața întregii comunități, Vorbitorul comisese o faptă monstruoasă. Tainele acestea trebuiau rostite doar în confesional. Peregrino simțise totuși forța dezvăluirii, felul în care membrii comunității se vedeau siliți să-i descopere pe acești oameni, pe care își închipuiseră că-i cunoșteau, pentru ca apoi să-i mai descopere o dată, și încă o dată; și fiecare întorsătură a istorisirii îi obliga să se regîndească pe ei înșiși, căci și ei făcuseră parte din ea, participaseră la ea de nenumărate ori, dar pînă acum nu știuseră alături de cine. Trăiseră o

experiență înspăimîntătoare, dureroasă, care în cele din urmă avusese un efect ciudat de liniștitor. Episcopul se aplecă spre secretarul său și-i șopti:

– Bine măcar că bîrfa nu va mai avea din ce să se hrănească; n-au mai rămas secrete nedezvăluite.

– Toți oamenii din această istorisire au suferit, toți s-au sacrificat pentru cei pe care îi iubeau, toți au provocat suferințe groaznice celor pe care i-au iubit. Iar voi, care m-ați ascultat astăzi, și voi ați adus durerea. Dar să țineți minte: viața lui Marcão a fost crudă și tragică; deși ar fi putut pune capăt oricînd înțelegerii cu Novinha, a preferat să-i rămînă fidel. Trebuie să fi găsit vreo bucurie în asta. Cît despre Novinha, ea a încălcat legile lui Dumnezeu, legile care țin această comunitate laolaltă. Și ea și-a primit pedeapsa. Biserica nu cere o penitență atît de îngrozitoare precum cea pe care Novinha și-a impus-o sieși. Iar dacă vă simțiți îndemnați să credeți că ar merita vreo răutate meschină din partea voastră, vă invit să țineți minte: a suferit totul și a făcut toate acestea dintr-un singur motiv: pentru a-i împiedica pe purceluși să-l ucidă pe Libo.

Cuvintele lui cernură cenușă în inimile tuturor.

Olhado se ridică, apoi îngenunche lîngă Novinha și își trecu un braț pe după umărul ei. Ela stătea alături, dar privea în pămînt și plîngea tăcut. Quara se apropie și rămase în picioare în fața mamei, privind-o cu venerație, iar Grego își îngropă fața în poala Novinhei și începu să suspine. Cei care se aflau suficient de aproape reușiră să-l audă jelind:

– *Todo papai é morto. Nao tenho nem papai.* Toți tăticii mei sînt morți. Nu mai am nici un tătic.

Ouanda aștepta în capătul aleii, unde o însoțise pe mama ei cu puțin timp înainte ca Vorbitorul să fi încheiat. Îl căută din ochi pe Miro, dar el plecase deja.

Ender rămase în spatele podiumului, uitîndu-se la familia Novinhei, dorind să facă ceva care să le mai aline durerea. Mărturisirile pricinuiau întotdeauna suferinţe, fiindcă un Vorbitor nu se străduieşte deloc să înfrumuseţeze adevărul. Dar rareori se întîmpla ca oamenii să aibă o viaţă atît de încărcată de amăgiri precum Marcão, Libo şi Novinha; arareori apăreau atîtea momente de uimire, atît de multe informaţii care să-i silească pe oameni să-şi revizuiască părerile despre cei pe care îi cunoscuseră, despre cei pe care îi iubiseră. În vreme ce mărturisise, văzînd chipurile celor care îl priveau, Săvîrşitorul înţelesese că astăzi provocase o durere de neînchipuit. O simţise chiar el, de parcă oamenii i-ar fi transmis suferinţa lor. Bruxinha fusese cea mai uimită, dar Săvîrşitorul ştia că nu ea era cea mai adînc rănită. Miro şi Ouanda înduraseră cea mai înfiorătoare tortură, deoarece îşi imaginaseră că ştiau ce le va aduce viitorul. Săvîrşitorul mai simţea însă şi durerea prin care trecuseră înainte şi-şi dădea seama că noile răni pricinuite astăzi se vor vindeca mult mai repede decît cele vechi. Poate că Novinha nu recunoştea încă, dar Săvîrşitorul o eliberase de o povară mult prea grea, pe care n-ar mai fi reuşit s-o poarte multă vreme.

– Vorbitorule, îl chemă Bosquinha.

– Doamnă primar... Nu-i plăcea să discute cu oamenii după mărturisire, dar se obişnuise cu faptul că întotdeauna se găsea cineva care să insiste să discute cu el. Făcu un efort să zîmbească: Au venit mai mulţi oameni decît mă aşteptam.

– O chestiune de moment pentru cei mai mulţi, răspunse Bosquinha. Pînă dimineaţă vor uita.

Ender se simţi deranjat că ea bagateliza totul.

– Asta dacă nu cumva se va întîmpla ceva ieşit din comun în cursul nopţii.

– Mda. Ei bine, s-a aranjat și asta!

Ender observă abia acum că Bosquinha era extrem de tulburată și reușea cu greu să-și țină în frîu emoțiile. O luă de cot și apoi își petrecu brațul pe după umărul ei; recunoscătoare, ea se lăsă sprijinită.

– Vorbitorule, am venit să-mi cer iertare. Congresul Stelar ți-a rechiziționat nava. Acțiunea nu are nici o legătură cu vreo faptă a ta. Aici s-a comis o crimă, o crimă atît de... îngrozitoare... încît vinovații trebuie duși pe cea mai apropiată planetă, Trondheim, pentru a fi judecați și pedepsiți. Cu nava ta.

Ender rămase pe gînduri cîteva clipe:

– Miro și Ouanda.

Bosquinha întoarse capul și-l săgetă cu privirea:

– Nu pari surprins.

– Nu-i voi lăsa să plece!

Femeia se îndepărtă brusc de el.

– *N-o să-i lași?*

– Am o bănuială privind acuzația ce li se aduce.

– Te afli aici doar de patru zile și știi deja ce *nici măcar eu* nu am bănuit?

– Uneori guvernele sînt ultimele care află.

– Dă-mi voie să-ți spun de ce *îi vei lăsa* să plece și de ce *noi toți* vom accepta să fie judecați: pentru că exact acum Congresul ne-a șters toate fișierele. Memoria computerelor este goală, cu excepția cîtorva programe rudimentare care controlează aprovizionarea cu energie, apă și sistemul de canalizare. Mîine nu se va putea lucra, deoarece nu avem suficientă energie pentru fabrici, nici pentru mine sau pentru acționarea tractoarelor. Eu am fost destituită din funcție. Acum nu sînt decît adjunct al șefului *poliției,* pentru a mă îngriji de îndeplinirea directivelor Comitetului de Evacuare a Lusitaniei.

– Evacuare?

– Patenta coloniei a fost revocată. Vor trimite nave pentru transportul populaţiei. Orice semn al prezenţei umane trebuie şters de pe faţa planetei. Pînă şi pietrele de mormînt ale morţilor noştri.

Ender încercă să cîntărească răspunsul ei. Nu se gîndise că Bisquinha era tipul de om care să se plece în faţa autorităţii absurde.

– Intenţionezi să te supui acestor ordine?

– Reţelele de furnizare a apei şi a energiei electrice sînt controlate prin ansiblu, iar împrejmuirea coloniei e în puterea Comitetului. Ne poate închide aici, fără energie, apă sau canalizare şi nu avem cum să scăpăm. Ni s-a comunicat că, imediat ce Miro şi Ouanda se vor îndrepta spre Trondheim la bordul navei tale, o parte din restricţii vor fi ridicate. Oftă. Regret, Vorbitorule, dar nu e momentul potrivit pentru a face turism în Lusitania.

– Nu sînt turist.

Ender nu făcu efortul să-i împărtăşească bănuiala lui: faptul că Activităţile Suspecte fuseseră descoperite de către Congres după ce el venise pe Lusitania nu era o simplă coincidenţă. Aţi reuşit să salvaţi măcar unele fişiere?

Bosquinha suspină.

– Regret, dar abuzînd de amabilitatea ta. Am observat că toate fişierele tale sînt menţinute prin ansiblu, din afara planetei. Am transmis cele mai importante fişiere ca mesaje în numele tău.

Ender pufni în rîs.

– Da, ai dreptate, foarte bine aţi făcut!

– Nu prea cred. Nu le putem primi înapoi. Ba, de fapt, am putea, dar s-ar afla neîntîrziat şi vei avea aceleaşi necazuri ca noi. Abia atunci Comitetul ar şterge totul.

– Asta se va întîmpla dacă nu întrerupeţi legătura prin ansiblu imediat ce copiaţi toate fişierele mele în memoria locală.

– Ar însemna să declarăm rebeliunea. Pentru ce am face-o?

– Pentru șansa ca Lusitania să devină cea mai bună și cea mai importantă dintre cele O Sută de Lumi.

Bosquinha rîse.

– Cred că ei ne consideră importanți, dar trădarea nu mi se pare calea cea mai potrivită pentru a fi recunoscuți drept cei mai buni.

– Te rog să nu faci nimic. Nu-i aresta pe Miro și pe Ouanda. Așteaptă o oră și permite-mi să mă reîntîlnesc cu tine și cu toți cei care trebuie să participe la luarea hotărîrii.

– Hotărîrea dacă ne revoltăm sau nu? Mărturisitorule, nu înțeleg de ce trebuie să fii prezent la discuția asta.

– O să înțelegi atunci. Te rog, e un lucru prea important ca să ratăm șansa.

– Șansa de a realiza ce?

– De a repara ceea ce a făptuit Săvîrșitorul în Xenocidul de acum trei mii de ani.

Bosquinha îl privi cercetător.

– Și eu care credeam că nu ești decît un individ indiscret care răspîndește zvonuri răuvoitoare...

Poate glumea. Sau poate vorbea serios.

– Dacă tu consideri că mărturisirea înseamnă să răspîndești zvonuri, atunci s-ar putea trage concluzia că ești prea mărginită ca să conduci comunitatea asta.

Ender surîse. Bosquinha își dădu brațele în lături și ridică din umeri.

– *Pois é,* spuse ea. Bineînțeles. Ce altceva?

– Convoci întîlnirea?

– O s-o fac. În biroul episcopului.

Ender simți o strîngere de inimă.

– Episcopul n-o să vrea să vină altundeva, explică ea, iar hotărîrea de a ne revolta n-o să însemne nimic dacă

nu o aprobă și el. Bosquinha îi puse o mînă pe piept. S-ar putea să nu te lase nici măcar să calci în catedrală, pentru că ești necredincios.

– Dar vei încerca.

– Voi încerca pentru ceea ce ai făcut astă seară. Doar un înțelept poate să înțeleagă oamenii atît de limpede și într-un răstimp atît de scurt. Doar cineva lipsit de milă ar fi spus totul cu voce tare. Puterea și slăbiciunea ta... de amîndouă avem nevoie acum.

Bosquinha se întoarse și plecă grăbită. Ender știa că în adîncul inimii primarul nu dorea să se supună ordinelor Congresului Stelar. Acestea veniseră prea brusc și erau prea severe; îi anulaseră autoritatea de parcă ea ar fi fost vinovată de încălcarea legii. Cedarea era totuna cu recunoașterea vinovăției, iar ea știa că nu făcuse nici o greșeală. Voia să se opună, să găsească o modalitate plauzibilă de a întoarce Congresului palma primită, cerîndu-le membrilor lui să mai aștepte, să se calmeze. Ori, dacă era necesar, spunîndu-le de-a dreptul să se ducă învîrtindu-se. Dar mărginită nu era. N-ar fi făcut nici cel mai mic gest de opoziție decît fiind sigură că va da roade și că oamenii conduși de ea ar avea de cîștigat. Ender se convinsese că Bosquinha era un bun guvernator. De dragul poporului ei își va sacrifica cu dragă inimă reputația, mîndria, chiar și viitorul.

Rămăsese singur. Cîtă vreme vorbise cu Bosquinha, toți oamenii plecaseră din *praça*. Ender se simți ca un fost soldat care cutreieră o cîmpie nepăsătoare, scena unei bătălii de mult purtate, unde se mai aud ecourile măcelului în adierea vîntului, printre firele foșnitoare de iarbă.

– Să nu-i lași să întrerupă legătura prin ansiblu!

Vocea din ureche îl făcu să tresară, dar o recunoscu imediat.

– Jane!

– Pot să-i determin pe membrii Congresului să creadă că ai tăiat legătura, dar, dacă o faci cu adevărat, n-o să te mai pot ajuta.

– Jane, tu ai făcut asta, nu-i așa? Cum puteau să afle ce-au făcut Miro și Ouanda dacă nu le-ai fi atras tu atenția?

Ea nu-i răspunse.

– Jane, îmi pare rău că am întrerupt legătura cu tine, niciodată n-o să...

Ender era convins că Jane știa ce dorea el să spună; cînd vorbea cu ea, nu trebuia să-și încheie frazele. Totuși nu primi nici un răspuns.

Ce rost avea să spună totul pînă la capăt, cînd știa că ea va înțelege oricum? Încă nu-l iertase, asta era explicația, altfel i-ar fi răspuns deja, atrăgîndu-i atenția să nu-i răpească timpul. Cu toate acestea, nu reuși să-și stăpînească impulsul de a mai încerca o dată.

Nici acum nu primi răspuns. Spusese ce avea de spus – să mențină legătura prin ansiblu – și gata. Pentru moment. Așteptarea nu-l deranja pe Ender. Îi era de ajuns să știe că Jane se afla lîngă el, ascultînd. Nu mai era singur. Descoperi cu surprindere că pe obraji îi curgeau lacrimile. Lacrimi de ușurare, socoti el. Catharsis. O mărturisire, o criză, viețile oamenilor într-o teribilă cumpănă, viitorul coloniei primejduit. „Iar eu plîng de ușurare pentru că un program arogant îmi vorbește din nou."

Acasă o găsi pe Ela așteptîndu-l. Avea ochii înroșiți de plîns.

– Bună, îl salută ea.

– Am reușit să fac ce doreai? întrebă el.

– N-am bănuit niciodată, recunoscu ea. Nu era tatăl nostru. Ar fi trebuit să-mi dau seama.

– Nu cred că ai fi putut.

– Iar eu ce-am făcut? Te-am chemat să mărturiseşti moartea tatălui meu... a lui Marcão. Începu să plîngă din nou. Secretele mamei... credeam că le cunosc, mi-am închipuit că se aflau doar în fişierele ei... am crezut că-l ura pe Libo.

– N-am făcut decît să deschid ferestrele ca să aerisesc puţin.

– Asta să le-o spui Ouandei şi lui Miro.

– Dar, Ela, ia gîndeşte-te puţin: pînă la urmă tot ar fi aflat. Îngrozitor este că nu au ştiut vreme de atîţia ani. Acum, cînd cunosc adevărul, îşi poate găsi fiecare propriul drum.

– Aşa cum l-a găsit mama? De data asta chiar mai rău decît adulterul?

Ender îi atinse uşor părul şi îl mîngîie. Ela acceptă atingerea, încercarea de a o consola. El nu reuşi să-şi amintească dacă tatăl sau mama lui îl mîngîiaseră vreodată astfel. Pesemne că da, altfel cum ar fi ştiut să facă un asemenea gest?

– Ela, vrei să mă ajuţi?

– De ce? Ţi-ai terminat treaba, nu?

– Asta n-are nimic de a face cu mărturisirea pentru morţi. În mai puţin de-o oră trebuie să aflu cum acţionează Descolada.

– Va trebui să o rogi pe mama... Dar ea ştie?

– Nu cred că ar fi prea încîntată să mă vadă în seara asta.

– Şi *ar trebui* să o rog eu? „Bună seara, mamă, tocmai ai fost dată în vileag în faţa tuturor oamenilor din Milagre ca adulteră care şi-a minţit copiii toată viaţa. Aşadar, dacă nu te superi, aş vrea să-ţi pun cîteva întrebări ştiinţifice."

– Ela, e o chestiune de care ţine supravieţuirea Lusitaniei, ca să nu mai vorbesc că de ea depinde şi viaţa

fratelui tău Miro. Îi făcu semn și se întoarse spre terminal. Conectează-l.

Cuprinsă de mirare, Ela făcu întocmai. Computerul nu-i recunoscu numele.

– Numele meu a fost șters. Îl privi alarmată. De ce?

– Nu ești singura căreia i s-a întîmplat asta. La fel e cu toți ceilalți.

– Nu-i o defecțiune, înțelese ea. Cineva a șters fișierul abonaților.

– Congresul Stelar a șters numele tuturor abonaților locali. N-a rămas nimic. Sîntem considerați rebeli. Miro și Ouanda urmează să fie arestați și trimiși pe Trondheim pentru proces. Mai au o șansă doar dacă reușesc să-i conving pe episcop și pe Bosquinha să declanșeze o revoltă *adevărată*. Înțelegi? Dacă mama ta nu-mi spune tot ce trebuie să știu, Miro și Ouanda vor fi trimiși la douăzeci și doi de ani depărtare. Pedeapsa pentru trădare e moartea, dar și călătoria către locul de judecată e la fel de rea ca o condamnare la închisoarea pe viață. Pînă să se întoarcă, vom fi cu toții foarte bătrîni sau chiar morți, asta dacă...

Ela privi pierdută către perete:

– Ce vrei să afli?

– Ceea ce va descoperi și Comitetul cînd va cerceta fișierele ei. Modul în care acționează Descolada.

– Da, spuse Ela. O va face de dragul lui Miro. Îl privi sfidător. Ne iubește, să știi. Pentru a salva viața unuia dintre copiii ei, va accepta să discute cu tine.

– Foarte bine. Ar fi încă și mai bine dacă ar veni singură. Într-o oră, în biroul episcopului.

– Ela încuviință și, preț de o clipă, rămase neclintită. Apoi în mintea ei se făcu o conexiune; se ridică și porni în fugă către ușă.

Se opri brusc. Se întoarse, îl îmbrățișă pe Ender și-l sărută pe obraz.

– Mă bucur că ai spus totul. Mă bucur că știu.

El o sărută pe frunte și-i făcu semn să plece. După ce ușa se închise în urma ei, se întinse pe pat și rămase cu privirea ațintită în tavan. Se gîndi la Novinha, încercînd să-și imagineze ce simțea ea acum. „Novinha, oricît de groaznic ar fi, în clipa asta fiica ta aleargă spre casă, încredințată că vei uita complet de tine însăți și vei face tot ce trebuie ca să-ți salvezi fiul, în ciuda durerii și a umilinței prin care treci. Te-aș ușura de întreaga povară a suferinței, Novinha, dacă mi-ai da, în schimb, o copilă care să aibă încredere nețărmurită în mine."

16

GARDUL

Un rabin ține o lecție în piață. Din întîmplare, în aceeași dimineață, un bărbat descoperă că soția lui e adulteră și mulțimea o tîrăște spre piață pentru a o lapida. (Există o versiune binecunoscută a acestei istorioare, dar un prieten al meu, Vorbitor în Numele Morților, mi-a povestit despre alți doi rabini care s-au confruntat cu situații similare. Despre ei vreau să vă istorisesc la rîndul meu.)

Rabinul face cîțiva pași și ajunge în fața femeii. Din respect, oamenii se feresc din calea lui și așteaptă cu pietrele grele în mîini.

Rabinul întreabă:

– Se află printre voi cineva care n-a dorit pentru sine femeia altuia sau bărbatul altei femei?

Ei mormăie și răspund:

– Cu toții cunoaștem dorința asta, dar, rabinule, nici unul dintre noi nu i-a dat ascultare.

– Atunci îngenunchează și mulțumiți-i lui Dumnezeu că v-a făcut tari! spuse rabinul.

Apoi o ia de mînă pe femeie și o scoate din piață. Înainte de a-i da drumul, o sfătuiește:

– Să-l spui Înălţimii sale magistrul cine i-a salvat ibovnica. Va şti că-i sînt supus credincios.

Astfel femeia scăpă cu viaţă, deoarece comunitatea era prea coruptă ca să se poată apăra singură de dezordine.

Un alt rabin, în alt oraş. Rabinul opreşte mulţimea la fel ca în cealaltă istorisire, spunînd:

– Care dintre voi e fără de păcate, acela să arunce primul piatra.

Amintindu-şi de păcatele lor, oamenii se ruşinează şi uită ce scop i-a unit. „Într-o bună zi, se gîndesc ei, s-ar putea să fiu şi eu ca femeia asta şi să nădăjdueisc că voi primi iertarea. Ar trebui să mă port cu ea aşa cum aş dori să se poarte ceilalţi cu mine."

Cînd ei dau drumul pietrelor la pămînt, rabinul se aplecă şi ridică una, o înalţă deasupra capului femeii şi o slobozeşte cu toată forţa. Îi sfărîmă ţeasta şi-i împrăştie creierii pe caldarîmul pieţii.

– Nici eu nu-s fără de păcate, le zice el oamenilor, dar, dacă le vom îngădui doar celor perfecţi să aplice legea, ea va muri curînd şi o dată cu ea şi oraşul nostru.

Prin urmare, femeia a murit deoarece comunitatea era prea rigidă ca să-i îngăduie rătăcirea de la calea cea dreaptă.

Binecunoscuta versiune a acestei istorioare ne atrage atenţia fiindcă apare uimitor de rar în viaţa noastră. Majoritatea comunităţilor oscilează între decădere şi rigor mortis, *iar cînd deviază prea mult, se sting. Un singur rabin a îndrăznit să spere din partea noastră un asemenea echilibru perfect încît să ne putem păstra legea şi să iertăm totuşi rătăcirea. Ca urmare, bineînţeles că l-am ucis noi pe el.*

San Angelo, Scrisori către un eretic în faşă,
Transcriere, Amai a Tudumundo Para Que Deus Vos Ame
Cristão, 103:72:54:2

„*Minha-irma.* Sora mea." Cuvintele continuară să se fugărească prin mintea lui Miro pînă cînd, devenind o parte din gîndurile lui, nici nu le mai auzi. „*A Ouanda é minha irma.* Ea e sora mea." Picioarele îl duseră mecanic de la *praça* pînă la terenul de joacă și dincolo de șaua dealului. Pe culmea lui cea mai înaltă se aflau catedrala și mănăstirea, care dominaseră dintotdeauna Stațiunea Zenadorilor, de parcă ar fi alcătuit împreună o fortăreață care să vegheze cu strășnicie asupra porții. „Pe poteca aceasta pășea Libo cînd se ducea s-o întîlnească pe mama. Se vedeau în Stațiunea Xenobiologilor sau o făceau mai discret, trăindu-și rutul în iarbă, ca niște porci de pe fazenda?"

Rămase la ușa Stațiunii Zenadorilor și încercă să găsească un motiv întemeiat pentru a intra. Nu avea ce să facă acolo. Nu scrisese raportul despre ceea ce se întîmplase astăzi, dar oricum nu știa cum să-l redacteze. „Puteri magice, despre asta era vorba. Purcelușii le cîntă copacilor, iar aceștia se desfac singur în bîrne și scînduri. Mult mai bune decît cele obținute prin tîmplărie. Aborigenii sînt cu mult mai complicați decît s-a presupus pînă acum. Utilizări multiple ale aceluiași lucru. Fiecare copac e concomitent totem, cruce de mormînt și o mică fabrică de cherestea. Soră. Trebuie să fac ceva, dar nu-mi amintesc ce anume. Purcelușii au planul cel mai înțelept. Trăiesc precum frații și nu-i interesează femelele. Ar fi fost mai bine pentru tine, Libo, ăsta-i adevărul – ba nu, ar trebui să-ți spun *Papai,* nu Libo. Păcat că mama nu ți-a zis niciodată, altfel m-ai fi legănat pe genunchi. Cei doi copii mai mari ai tăi, Ouanda pe un genunchi și Miro pe celălalt. Nu ne mîndrim cu cei doi copii ai noștri? Născuți în același an, la doar două luni distanță, ce individ ocupat era *Papai* pe vremea aceea, strecurîndu-se de-a lungul gardului ca să se împerecheze cu *mamăe.* În curtea ei.

Toată lumea îți plîngea de milă pentru că nu aveai decît fete. Nici una care să-ți ducă numele mai departe. Milă risipită în zadar. Aveai fii să dai și altora, iar eu am mult mai multe surori decît am crezut. În orice caz, cu una mai mult decît aș fi vrut."

Rămăsese la poartă, privind către pădurea de pe dealul purcelușilor. „Nu servesc nici un scop științific dacă le fac o vizită. Prin urmare, o să fac un act gratuit și neștiințific și o să aflu dacă au loc în trib pentru un nou frate. Probabil că sînt prea mare ca să capăt un pat în casa din bușteni; așadar o să dorm afară. Nu-s tare priceput la cățărat în copaci, dar mă pricep cît de cît la tehnologie și, cum nu mai am rețineri, o să vă spun tot ce vreți să știți." Puse mîna dreaptă pe cutia de identificare și o întinse pe stînga pentru a împinge poarta. Preț de o fracțiune de secundă nu pricepu ce s-a întîmplat. Apoi simți că mîna i-a luat foc; parcă îi era tăiată chiar în momentul acela cu ferăstrăul. De cînd fusese construit, gardul nu rămăsese niciodată activ după atingerea cutiei de către vreun zenador.

– Marcos Vladimir Ribeira von Hesse, dreptul de a trece prin gard ți-a fost revocat prin Ordinul Comitetului de Evacuare a Lusitaniei.

Pînă în clipa aceea, vocea nu mai avertizase astfel un zenador. Îi trebui cîtva timp să înțeleagă ce spunea glasul.

– Tu și Ouanda Quenhatta Figueira Mucumbi vă veți prezenta la adjunctul șefului poliției, Faria Maria do Bosque, pentru a fi arestați în numele Congresului Stelar și pentru a fi duși pe Trondheim, unde urmează să fiți judecați.

Deocamdată era ametit și își simțea stomacul îngreunat. „Știu. Tocmai în noaptea asta s-au găsit să afle. S-a terminat cu toate. O voi pierde pe Ouanda, purcelușii, cercetările; totul s-a năruit. Arestare. Trondheim. De

unde a venit Vorbitorul. O călătorie de douăzeci și doi de ani. Toate vor rămîne în urmă în afară de Ouanda, singura, iar ea e *sora mea.*"

Întinse iute mîna ca să tragă poarta, dar durerea insuportabilă îl fulgeră, îi trecu prin toți nervii, care luară foc instantaneu. „Nu pot să dispar pur și simplu. Vor închide poarta pentru oricine. Nimeni nu va mai merge la purcelușii, nimeni n-o să le mai spună nimic, iar ei ne vor aștepta, dar niciodată nu va mai deschide cineva poarta asta. Nici eu, nici Ouanda, nici Vorbitorul, nimeni, fără nici o explicație. Comitetul de Evacuare. Ne vor duce de aici și apoi vor șterge orice urmă a trecerii noastre. Așa prevăd regulile, dar mai sînt și altele, nu? Ce au constatat? Cum de-au aflat? Le-a spus Vorbitorul? E atît de împătimit după adevăr?

Trebuie să le explic purcelușilor de ce n-o să ne mai întoarcem, trebuie să-i anunț."

Totdeauna erau urmăriți de cîte un purceluș de îndată ce intrau în pădure. Oare nu era și acum unul de pază? Miro făcu un semn cu mîna. Era totuși prea întuneric. Nu aveau cum să-l vadă. Sau poate că-l vedeau. Nimeni nu știa cît de bine vedeau purcelușii pe întuneric. Chiar dacă-l observaseră sau nu, nici unul nu veni. Curînd avea să fie prea tîrziu; dacă framlingii supravegheau poarta, fără îndoială că o anunțaseră deja pe Bosquinha, iar ea era pe drum, zburînd pe deasupra ierbii. Își va exprima – vai – regretul că trebuie să-l aresteze, dar își va face datoria, și degeaba ar încerca să discute cu ea dacă această hotărîre era bună pentru oameni, sau pentru purcelușii, sau pentru toți, dacă merita să mențină această separare prostească. Ea nu era genul de om care să pună legea la îndoială, ci făcea exact așa cum i se spunea. Iar el se va preda, n-avea nici un rost să se opună; unde se putea ascunde de

partea asta a gardului? Prin turmele de cabra? Dar, înainte de a ceda de bună voie, le va spune totul purceluşilor, trebuia să le spună.

Porni de-a lungul gardului, îndepărtîndu-se de poartă, către pajiştea pustie de sub dealul catedralei, unde nu locuia nimeni care să-i poată auzi glasul. În timp ce mergea, striga. Nu cuvinte, ci un uguit înalt şi prelung, un ţipăt pe care el şi Ouanda îl foloseau pentru a-şi atrage atenţia unul altuia atunci cînd se aflau între purceluşi şi erau despărţiţi. Vor auzi. Trebuie să-l audă, trebuie neapărat să vină la el, fiindcă el nu putea să sară gardul. „Veniţi, Uman, Mîncătorul-de-Frunze, Mandachuva, Săgeată, Ceşti, Calendar, oricare, toţi, veniţi să vă spun că de-acum încolo nu mai putem vorbi."

Copleşit de durere, Quim stătea pe un scaun fără spătar în biroul episcopului.

– Estevão, spuse episcopul încet, peste cîteva minute voi avea o întrunire aici, dar vreau să discut ceva cu tine.

– N-avem ce să mai vorbim! şopti Quim. Ne-aţi avertizat şi aşa s-a întîmplat. E diavolul în persoană!

– Estevão, schimbăm cîteva vorbe şi apoi te duci acasă să te culci.

– Nu mă mai întorc acolo în veci.

– Stăpînul nostru a stat la masă cu păcătoşi mai răi decît mama ta şi i-a iertat. Eşti cumva mai bun decît El?

– Nici una dintre stricatele pe care le-a iertat nu era mama Lui.

– Nu orice mamă poate fi Fecioara cea Binecuvîntată.

– Atunci sînteţi de partea lui? Biserica de aici le face loc Vorbitorilor? Trebuie să dărîmăm catedrala piatră cu piatră pentru a construi un amfietatru în care toţi morţii noştri să fie ponegriţi înainte de a-i aşeza în pămînt?

– Eu sînt episcopul tău, Estevão, rosti amenințător Peregrino, vicarul lui Hristos pe această planetă, și să-mi vorbești cu respectul pe care-l datorezi funcției mele!

Furios, Quim rămase împietrit o clipă, incapabil să vorbească.

– Și eu cred că era mai bine dacă Vorbitorul nu spunea toate acele istorii în public. Despre unele era preferabil să aflăm în tăcere și singurătate, ca să nu fim văzuți cînd suferim. De aceea folosim noi confesionalul, ca să ne păzim de rușinea publică atunci cînd ne zbatem cumplit din pricina păcatelor individuale. Dar fii cinstit, Estevão! Chiar dacă Vorbitorul a dezvăluit aceste lucruri, ele sînt adevărate pînă la ultimul. Ne?

– E.

– Estevão, acum să reflectăm puțin! Pînă azi ți-ai iubit mama?

– Da.

– Iar mama aceasta pe care o iubeai comisese deja un adulter?

– De zece mii de ori.

– Eu nu cred că e chair atît de desfrînată. Dar zici că ai iubit-o deși era adulteră? În seara asta nu era aceeași persoană? S-a schimbat de ieri pînă azi? Sau tu ești cel care s-a schimbat?

– Ieri era o minciună.

– Dacă i-a fost rușine să le spună copiilor ei despre păcatul adulterului, crezi că a mințit și atunci cînd le-a purtat de grijă ani de zile, pînă s-au făcut mari, cînd a avut încredere în ei, cînd i-a învățat ce știa...?

– N-a fost o mamă chiar atît de iubitoare!

– Dacă ar fi venit să se spovedească și ar fi primit iertarea pentru adulter, n-ar mai fi trebuit să vă spună nici o vorbă. Ai fi murit fără să știi nimic. N-ar fi fost o minciună. N-ar mai fi fost adulteră, fiindcă i se iertaseră

păcatele. Recunoaște adevărul, Estevão! Tu nu ești furios și pornit împotriva adulterului comis de ea. Tu ești furios fiindcă te-ai făcut singur de rîs în fața întregului oraș încercînd s-o aperi.

– Mă faceți să par un netrebnic.

– Nimeni nu te consideră un netrebnic. Toată lumea socotește că ești un fiu credincios. Iar acum, dacă ai fi un adevărat ucenic al Domnului, ai ierta-o și i-ai arăta că o iubești mai mult ca niciodată, pentru că azi îi înțelegi suferința.

Episcopul aruncă o privire către ușă.

– Am o ședință, Estevão. Mergi, te rog, în sanctuarul meu și roagă-te la Magdalena să te ierte pentru inima ta împietrită.

Arătînd mai mult doborît decît furios, Quim trecu dincolo de draperia din spatele biroului.

Secretarul episcopului deschise cealaltă ușă și îi permise Vorbitorului în Numele Morților să intre în cameră. Episcopul nu se ridică. Spre uimirea lui, Vorbitorul îngenunche și își lăsă capul în piept. Era un act pe care catolicii nu-l făceau decît în cazul prezentării publice în fața episcopului, iar Peregrino nu înțelegea ce voia, de fapt, străinul să arate prin gestul său. Acesta rămase totuși îngenuncheat, așteptînd, astfel că episcopul se ridică de pe jilțul său, merse către el și-i întinse inelul spre a fi sărutat. Dar chiar și după aceea, Vorbitorul așteptă pînă cînd, într-un tîrziu, Peregrino spuse:

– Fii binecuvîntat fiul meu, deși nu mi-e limpede dacă prin smerenia ta nu cumva mă iei în batjocură!

Cu capul încă plecat, Vorbitorul răspunse:

– Batjocura mi-e străină. Apoi ridică ochii spre Peregrino. Tatăl meu a fost catolic. S-a prefăcut că nu e, de dragul convenienţelor sociale, dar nu și-a iertat niciodată lipsa de credință.

– Ai fost botezat?

– Sora mea mi-a spus că da. Tata m-a botezat la scurt timp după naștere. Mama era protestantă, împărtășea credința care respingea botezul sugarilor, astfel că s-au certat din pricina asta.

Episcopul întise o mînă în semn că Vorbitorul se putea ridica în picioare, dar el chicoti:

– De necrezut! Un catolic de alcov și un mormon ascuns care se ceartă în legătură cu obiceiuri religioase pe care amîndoi se prefac că nu le cred.

Peregrino era încă sceptic. Faptul că Vorbitorul dorea să pară un bun catolic părea din cale-afară de curtenitor.

– Credeam că voi, Vorbitorii în Numele Morților, renunțați la orice religie cînd vă alegeți, să-i zicem așa, vocația.

– Nu știu ce fac alții. Cred că nu există reguli – în orice caz, sigur nu erau cînd *eu* am devenit Vorbitor.

Episcopul Peregrino știa că oamenii aceștia nu aveau obiceiul să mintă, dar cel din fața lui părea să fie deosebit de evaziv.

– Vorbitor Andrew, în cele O Sută Lumi nu există nici un loc în care catolicii să fie siliți să-și ascundă credința și situația asta durează de trei mii de ani. Aceasta a fost marea binecuvîntare pe care ne-a adus-o călătoria în spațiu, pentru că ea a șters groaznicele restricții în problema natalității pe un Pămînt suprapopulat. Să înțeleg că tatăl tău a trăit pe Pămînt acum trei mii de ani?

– Spun că tatăl meu s-a îngrijit să fiu botezat catolic și de dragul lui am făcut ceea ce el nu a reușit toată viața. Pentru el am îngenuncheat în fața unui episcop și i-am primit binecuvîntarea.

– Dar eu te-am binecuvîntat pe tine. „Și tot tu eviți să-mi dai răspunsuri directe la întrebări, ceea ce sugerează

că se adevereşte bănuiala mea în legătură cu perioada în care a trăit tatăl tău, dar nu vrei să discuţi despre asta. Dom Cristão spunea că eşti mai mult decît ceea ce poate vedea ochiul."

– Sigur, răspunse Ender. Am nevoie de binecuvîntarea Sfinţiei voastre mai mult decît tatăl meu, fiindcă el este mort, iar eu am numeroase probleme de rezolvat.

– Ia loc, te rog! Vorbitorul alese un scaun aşezat lîngă perete. Episcopul se instală în jilţul masiv de la birou. Aş fi preferat să nu mărturiseşti astăzi. N-a fost momentul cel mai potrivit.

– Nu am fost prevenit asupra acţiunii Congresului.

– Dar ai ştiut că Miro şi Ouanda au încălcat legea. Aşa mi-a comunicat Bosquinha.

– Am aflat doar cu cîteva ore înainte de mărturisire. Vă sînt recunoscător că nu i-aţi arestat încă.

– Aceasta e o chestiune civilă.

Episcopul lăsa să se înţeleagă că problema nu-l privea, dar amîndoi ştiau că, dacă ar fi insistat, Bosquinha ar fi trebuit să se supună ordinelor primite şi să-i aresteze fără a mai lua în seamă rugămintea Vorbitorului.

– Mărturisirea ta a pricinuit multă suferinţă.

– Mai multă decît de obicei, şi-mi pare rău.

– Şi... răspunderea ta se încheie aici? Provoci rănile şi laşi în sarcina altora să le tămăduiască?

– Nu răni, Sfinţia voastră. Chirurgie. Şi dacă pot ajuta la alinarea durerilor de după, atunci da, rămîn ca să fiu de folos. La anestezie nu mă pricep, dar puteţi fi sigur că voi încerca să dezinfectez.

– S-ar fi cuvenit să fii preot, să ştii.

– Fiii mai mici aveau de ales doar între două căi: sutana sau milităria. Părinţii mi-au ales-o pe cea de a doua.

– Fiul mai mic... Ai avut totuşi o soră şi ai trăit pe vremea cînd controlul naşterilor le interzicea soţilor să

aibă mai mult de doi copii dacă nu obțineau o aprobare specială din partea autorităților. Un asemenea copil se numea Terț. Așa e?

– Cunoașteți bine istoria.

– Te-ai născut pe Pămînt, înainte de zborul interstelar.

– Sfinția voastră, ceea ce trebuie să ne preocupe acum este viitorul Lusitaniei, nu biografia unui Vorbitor care, după cum se vede, nu are decît treizeci și cinci de ani.

– Viitorul Lusitaniei cade în sarcina *mea,* Andrew Wiggin, nu a ta.

– Sarcina dumneavoastră trebuie să fie viitorul *ființelor umane* de pe Lusitania. Pe mine mă preocupă și soarta purcelușilor.

– Să nu ne luăm la întrecere pentru a vedea cine are îndatoriri mai importante.

Secretarul deschise din nou ușa și Bosquinha, Dom Cristão și Dona Cristã intrară în cameră. Bosquinha se uita cînd le episcop, cînd la Vorbitor.

– Nu e sînge pe podea, dacă asta cauți, spuse episcopul.

– Voiam doar să măsor temperatura, explică Bosquinha.

– Căldura respectului reciproc, bănuiesc, interveni Ender, nu focul furiei sau gheața urii.

– Vorbitorul e catolic prin botez, dacă nu cumva chiar prin credință, zise episcopul. L-am binecuvîntat și asta pare să-l fi făcut mai maleabil.

– Întotdeauna am arătat respectul cuvenit față de autorități, îl lămuri Ender.

– Dar *tu ai fost acela* care ne-a amenințat cu un inchizitor, îi reaminti episcopul.

Schiță un zîmbet. Vorbitorul îi răspunse cu un surîs la fel de înghețat:

– Iar Sfinția voastră a fost acela care le-a spus oamenilor că sînt Satana și că n-ar trebui să discute cu mine.

În vreme ce episcopul și Vorbitorul schimbau zîmbete reci, ceilalți începură să rîdă stînjeniți, apoi se așezară și așteptară.

– Tu ai convocat întîlnirea aceasta, Vorbitorule, aminti Bosquinha.

– Iertați-mă, se scuză el. Mai am un invitat. Lucrurile s-ar simplifica dacă am mai aștepta cîteva minute pînă cînd va sosi.

Ela își găsi mama în fața casei, nu departe de gard. O adiere slabă, care abia foșnea prin iarba capim, îi vălurea ușor părul. Elei îi trebuiră cîteva clipe ca să-și dea seama ce o mirase. Mama nu-și mai lăsase părul liber de mulți ani. Părea ciudat de liber, cu atît mai slobod cu cît Ela putea vedea cît era de ondulat după ce fusese siluit atîta vreme într-un coc. Abia acum înțelese că Vorbitorul avea dreptate. „Mama va răspunde invitației lui. Indiferent cîtă rușine sau durere i-ar fi pricinuit mărturisirea din seara aceasta, simțea dorința de a sta acum în aer liber, în lumina slabă a amurgului, pentru a privi spre dealul purcelușilor. Sau poate că se uita la împrejmuire. Probabil că-și amintește de bărbatul cu care se întîlnea aici sau altundeva, printre ierburile capim, ca să se iubească neobservați. Întotdeauna pe ascuns, întotdeauna în secret. Mama e totuși mulțumită că acum se știe cine i-a fost adevăratul soț, cine este tatăl meu cel bun. Mama se bucură, iar eu mă bucur alături de ea."

Novinha nu se întoarce s-o privească, deși o auzise pe Ela venind prin iarba foșnitoare. Fata se opri la cîțiva pași depărtare.

– Mamă, începu ea.

– Deci nu-i o turmă de cabra, răspunse Novinha. Ce gălăgioasă ești, Ela!

– Vorbitorul are nevoie de ajutorul tău.

– Chiar așa?

Ela îi povesti ce aflase de la Ender, dar Novinha nu se întoarse cu fața spre ea. Cînd Ela termină, așteptă un moment, și apoi începu să urce povîrnișul dealului.

– Mamă! Mamă, ai de gînd să le spui despre Descolada? De ce acum, după atîția ani? *Mie* de ce nu ai vrut să-mi spui?

– Pentru că singură, fără ajutorul meu, ai obținut rezultate mai bune.

– Știi ce-am lucrat?

– Doar ești ucenicul meu. Am acces deplin la fișierele tale fără să las urme detectabile. Ce fel de profesor aș fi dacă nu ți-aș supraveghea munca?

– Dar...

– Am citit și fișierele pe care le-ai ascuns sub numele Quarei. Nu ești încă mamă, deci nu știi că toate activitățile pe computer ale unui copil sub doisprezece ani sînt anunțate săptămînal părinților lui. Quara făcea niște cercetări ieșite din comun. Mă bucur că vii cu mine. O să afli și tu cînd o să-i spun Vorbitorului.

– N-ai luat-o pe drumul cel bun, remarcă Ela.

– Novinha se opri.

– Casa Vorbitorului nu e lîngă *praça?*

– Întîlnirea are loc la biroul episcopului.

Abia acum se întoarse Novinha s-o privească pe Ela drept în ochi.

– Ce v-ați pus în gînd tu și străinul?

– Încercăm să-l salvăm pe Miro. Și colonia Lusitania, dacă vom putea.

– Mă duceți în pînza lui de păianjen!

– Episcopul trebuie să fie de partea noastră, altfel...

– De partea *noastră?* Cînd spui *noi,* te referi la tine și la Vorbitor, așa e? Crezi că n-am băgat de seamă? Toți copiii mei, unul cîte unul, ați fost fermecați cu toții.

– N-a fermecat pe nimeni!

– V-a atras prin felul lui de a spune exact ce vreți să auziți, cu...

– Nu-i linguşitor, dacă la asta te referi. Nu ne spune ce ne convine. Ne spune ceea ce știm că-i adevărat. Nu ne-a cîștigat *afecțiunea,* mamă, ci *încrederea!*

– Mie niciodată nu mi-ați arătat sentimentele pe care le aveți pentru el.

– Am vrut.

De această dată, Ela nu-și plecă ochii în fața privirii tăioase și întrebătoare. În schimb, Novinha își feri privirea de la ea, apoi, cînd se uită din nou la Ela, pe gene îi străluceau lacrimi.

– Am vrut să vă spun. Mama nu se referea la fișierele ei. Cînd am înțeles cît de mult îl urîți, am vrut să vă zic: „Nu el e tatăl vostru, tatăl vostru e un om bun și blînd..."

– Care n-a avut curajul să ne-o spună cu gura lui.

În ochii Novinhei apăru o sclipire de supărare:

– A vrut. *Eu* nu l-am lăsat.

– Mamă, să-ți mărturisesc ceva. L-am iubit pe Libo la fel ca toată lumea din Milagre, însă el a ales să fie ipocrit, ca tine, de altfel. Fără ca cineva s-o vrea, otrava minciunilor voastre ne-a făcut rău tuturor. Nu te învinuiesc pe tine, mamă, sau pe el. Dar mulțumesc Cerului pentru că ni l-a trimis pe Vorbitor. El a fost pregătit să ne spună adevărul și ne-a eliberat.

– Cînd nu iubești pe nimeni e ușor să spui adevărul, rosti încet Novinha.

– Așa crezi tu? n-o slăbi Ela. Știu că am învățat ceva nou, mamă. Nu poți afla adevărul despre cineva *decît dacă* ești în stare să-l iubești. Sînt încredințată că Vorbitorul l-a iubit pe tata. Pe Marcão, vreau să zic. Înainte de a-i mărturisi moartea, cred că l-a înțeles și l-a iubit.

Novinha nu-i răspunse, fiindcă Ela spunea adevărul.

– Și mai știu că-i iubește pe Grego, pe Quara și pe Olhado. Pe Miro și chiar pe Quim. Și pe mine. *Știu* că mă iubește. Iar cînd îmi arată că mă iubește, știu că-i adevărat, pentru că niciodată nu minte.

În ochii Novinhei apărură lacrimi care începură să-i alunece în jos pe obraji.

– Eu v-am mințit, pe voi și pe ceilalți, spuse ea. Vocea îi era slabă și istovită. Dar cînd spun că vă iubesc, trebuie să mă crezi.

Ela o îmbrățișă și, pentru prima oară după ani și ani, simți căldură în gestul ei. Zidul de minciuni care se înălțase între ele se năruise. Îl dărîmase Vorbitorul, și nici una dintre ele nu mai avea nevoie să se ferească și să fie suspicioasă.

– Chiar și acum ți-e gîndul la blestemul acela de Vorbitor, așa e? șopti mama.

– Și ție! îi răspunse Ela.

Au fost amîndouă surprinse de hohotul de rîs al Novinhei.

– Da!

Încetînd să mai rîdă, Novinha se trase înapoi și o privi pe Ela în ochi.

– Oare va rămîne pentru totdeauna între noi?

– Da, răspunse Ela. Va rămîne între noi ca o punte, nu ca un zid.

Miro îi văzu pe purceluși cînd aceștia erau la jumătatea pantei, îndreptîndu-se spre gard. Prin pădure mergeau fără să facă nici un zgomot, dar nu reușeau același lucru cînd se mișcau prin iarba capim, așa că acum, venind în goană, o făceau să foșnească puternic; poate că alergînd la chemarea lui Miro nu mai simțeau nevoia să se ferească. Cînd se apropiară mai mult, Miro îi recunoscu: Săgeată,

Uman, Mandachuva, Mîncătorul-de-Frunze, Cești. Nu strigă și nici ei nu-i vorbiră cînd ajunseră în dreptul lui. Rămaseră neclintiți și-l priviră în tăcere. Nici un zenador nu-i chemase pînă acum la gard. Prin nemișcare, purcelușii își arătau îngrijorarea.

– Nu mai pot veni la voi, spuse Miro.

Așteptară să li se explice.

– Framlingii au aflat despre noi. Au aflat că am încălcat legea și au închis poarta.

Mîncătorul-de-Frunze își duse mîna la bărbie.

– Știi cumva ce au văzut framlingii?

Miro rîse cu amărăciune.

– Dar oare ce n-au văzut? Un framling a venit cu noi, nu-i așa?

– Ba nu, îl contrazise Uman. Matca spune că nu Vorbitorul a fost acela. Ea zice că au căzut din cer.

Sateliții?

– Ce să fi văzut din cer?

– Poate vînătoarea, spuse Săgeată.

– Poate tunderea cabrelor, continuă Mîncătorul-de-Frunze.

– Poate cîmpul cu știr, zise Cești.

– Toate astea, conchise Uman. Și poate au văzut că soțiile au lăsat să se nască trei sute douăzeci de copii de la prima recoltă de știr încoace.

– Trei sute!

– Și douăzeci, îl corectă Mandachuva.

– Au văzu că va fi mîncare din belșug, spuse Săgeată. Acum sigur vom cîștiga următorul război. Dușmanii noștri vor fi păduri noi, uriașe, pe toată întinderea cîmpiei, iar soțiile vor pune copaci-mamă în fiecare dintre ele.

Miro se îngrețoșă. Trudiseră și se sacrificaseră pentru a oferi avantaje trecătoare unui trib de purceluși?

Îi veni să strige: „Libo n-a murit pentru ca voi să puteți cuceri lumea". Pregătirea de xenolog îl ajută să se abțină, așa că puse o întrebare simplă:

– Și unde sînt acești copii?

– Nici unul dintre frățiori nu vine *la noi,* explică Uman. Avem prea multe de făcut; trebuie să deprindem totul de la voi și să-i învățăm pe ceilalți din casele-de-frați. Nu-i putem pregăti pe frățiori. Apoi adăugă cu mîndrie: Din trei sute, jumătate sînt ai tatălui meu, Rădăcină.

Mandachuva dădu grav din cap.

– Soțiile au mare respect pentru ce ne-ați învățat. Își pun mari speranțe în Vorbitorul în Numele Morților. Ce ne spui tu acum e foarte grav. Dacă framlingii ne urăsc, noi ce ne facem?

– Nu știu, spuse Miro.

Deocamdată gîndurile i se învălmășiseră în încercarea de a analiza toate informațiile pe care le primise. Trei sute douăzeci de copii. O explozie demografică. Și nu se știe cum, dar Rădăcină ajunsese tatăl a jumătate dintre ei. Pînă astăzi, Miro ar fi ignorat cu totul afirmația referitoare la paternitatea lui Rădăcină, considerînd că face parte din sistemul de credințe totemice ale purcelușilor. Dar, după ce văzuse un copac dezrădăcinîndu-se și desfăcîndu-se în scînduri și unelte ca răspuns la cîntecul lor, era gata să-și pună la îndoială toate presupunerile anterioare. La ce bun dacă încerca să mai lămurească toate astea acum? Nu va mai apuca să întocmească un raport; nu va putea dezvolta subiectul; se va afla la bordul unei nave stelare vreme de aproape un sfert de secol, în timp ce altul va face munca lui. Sau, și mai rău, nimeni.

– Nu fi nefericit! îl sfătui Uman. Vei vedea că pînă la urmă Vorbitorul va îndrepta toate lucrurile.

– Vorbitorul? Da, va rezolva totul. „Așa cum a făcut-o pentru mine și pentru Ouanda. Sora mea."

– Matca zice că el îi va învăța pe framlingi să ne iubească...

– Să-i învețe pe framlingi, repetă Miro absent. Mai bine s-ar grăbi. Acum e prea tîrziu să mă salveze pe mine și pe Ouanda. Ne vor aresta și ne vor trimite departe de Lusitania.

– Spre stele? exclamă Uman, plin de speranță.

– Da, spre stele, dar ca să fim judecați! Să fim pedepsiți pentru că v-am ajutat. Ne vor trebui douăzeci și doi de ani ca să ajungem acolo și nu ne vor lăsa să ne întoarcem.

Purcelușilor le trebuiră cîteva momente pentru a pricepe cuvintele lui. „Foarte bine. Lasă-i să se întrebe cum va rezolva Vorbitorul toate problemele. Și eu am avut încredere în el și nu mi-a folosit la nimic."

Purcelușii se sfătuiră între ei. Uman se desprinse din mijlocul lor și se apropie de gard.

– Te ascundem noi!

– Nu te vor găsi nicicînd în pădure, îi spuse Mandachuva.

– Au mașini care mă pot urmări după miros, îi explică Miro.

– Aha. Dar legea nu le interzice să ne arate mașinile? întrebă Uman.

Miro scutură din cap.

– N-are importanță! Pentru mine poarta rămîne închisă. Nu pot trece dincolo de gard.

– Purcelușii se priviră unii pe alții.

– Dar ai capim și acolo, spuse Săgeată.

Miro se uită prostit la iarbă.

– Și ce dacă?

– Mestec-o, îl îndemnă Uman.

– De ce?

– I-am văzut pe oameni mestecînd capim, spuse Mîncătorul-de-Frunze. Seara trecută, pe deal, l-am văzut

pe Vorbitor și pe un altul, îmbrăcat în robă, mestecînd capim.

– Și de multe alte ori, întări Mandachuva.

Nerăbdarea pe care o dovedeau față de el era insuportabilă.

– Dar ce legătură e între iarbă și gard?

Purcelușii se uitară din nou unul la celălalt. În cele din urmă, Mandachuva rupse un smoc de iarbă, îl răsuci atent pînă ajunse un ghemotoc și îl băgă în gură. Începu să-l mestece, și după un timp se așeză pe jos. Ceilalți începură să-l sîcîie, împungîndu-l cu degetele, pișcîndu-l. El nu dădu semne că ar băga de seamă toate acestea. Apoi Uman îl ciupi, și cînd Mandachuva nu tresări, purcelușii porniră s-o vorbească în limba masculilor: „Gata. E vremea. Acum. Gata".

Mandachuva se ridică puțin nesigur la început. Apoi alergă spre gard, se cățără pînă sus, se răsuci în aer și aterizâ în patru labe, de aceeași parte cu Miro.

Miro sări în picioare și strigă exact în clipa în care Mandachuva ajunse pe muchia gardului; cînd tăcu, Mandachuva se ridicase deja de jos și se scutura de praf.

– Eu nu pot să fac asta, șopti Miro. Stimulează toți nervii care transmit durerea prin corp. Gardul nu poate fi trecut.

– Aha, făcu Mandachuva.

De partea cealaltă a gardului, Uman își frecă picioarele unul de altul.

– N-a știut, spuse el. Ființele umane n-au știut asta.

– E un anestezic, îi lămuri Miro. Te face să nu mai simți durerea.

– Ba nu, spuse Mandachuva. Durerea o simt. Cumplită. Cea mai îngrozitoare din lume.

– Rădăcină spune că trecerea gardului e chiar mai rea decît moartea, întări Uman. Dureri peste tot.

– Dar vouă nu vă pasă, constată Miro.

– Asta i se întîmplă celuilalt eu al tău, spuse Mandachuva. Suferă animalul din tine. Dar sinele-copac nu se sinchisește. Iarba te face să fii celălalt eu.

Miro își aminti un amănunt care, în agitația provocată de moartea grotescă a lui Libo, le scăpase. În gura lui Libo se găsise un ghemotoc de iarbă capim. La fel și în gurile purcelușilor care muriseră. Anestezic. Moartea părea o tortură înfiorătoare, dar nu durerea fusese scopul urmărit. Deci foloseau un anestezic. Sacrificarea nu avea nimic de a face cu durerea.

– Așa, spuse Mandachuva. Mestecă iarba și vino cu noi. Te vom ascunde.

– Dar Ouanda? întrebă Miro.

– A, o aduc eu, îl liniști Mandachuva.

– Dar nu știi unde locuiește.

– Ba știu.

– Facem asta de multe ori pe an, explică Mandachuva. Știm unde locuiește fiecare.

– Dar nu v-a văzut nimeni pînă acum.

– Sîntem foarte atenți, spuse Mandachuva. Pe de altă parte, nimeni nu s-ar aștepta la așa ceva.

Miro își imagină zeci de purcelușii strecurîndu-se prin Milagre la miez de noapte. Nu se făcea de pază. Doar cîțiva oameni aveau slujbe care îi obligau să umble noaptea. Iar purcelușii erau mici, destul de mărunți ca să se ascundă în iarba capim și să rămînă nevăzuți. Nici nu era de mirare că, în ciuda legilor gîndite pentru a-i împiedica să afle despre existența oamenilor, știau multe despre metale și mașini. Fără îndoială că văzuseră minele și navetele aterizînd, urmăriseră cuptoarele care ardeau cărămizi, îi studiaseră pe *fazendeiros* cînd aceștia arau și planau știrul. Iată explicația pentru cererile lor atît de precise.

„Ce prostie a fost să ne închipuim că-i putem ține departe de cultura noastră! Au reușit să afle mai multe din secretele noastre decît am izbutit noi să descoperim din ale lor. Și mai vorbim de superioritate culturală!"

Smulse un fir de capim.

– Nu așa, zise Mandachuva și i-l luă din mînă. Să nu culegi partea dinspre rădăcină! Dacă o mesteci, nu te ajută cu nimic. Azvîrli firul și rupse el altul, la aproximativ zece centimetri deasupra solului. Apoi îl făcu ghemotoc și i-l dădu lui Miro, care începu să-l mestece.

Mandachuva îl ciupi și-l înghionti.

– Lasă asta acum! spuse Miro. Du-te s-o aduci pe Ouanda! S-ar putea s-o aresteze dintr-o clipă în alta. Du-te! Acum. Hai!

Mandachuva schimbă o privire cu ceilalți, văzu un semn discret de aprobare și o porni grăbit de-a lungul gardului spre pantele din Vila Alta, unde locuia Ouanda.

Miro continuă să mestece. Acum se ciupi el însuși. Așa cum spuseseră purcelușii, simțea durerea, dar nu-i păsa. Nu-l interesa decît faptul că aflase o cale de salvare, o modalitate de a nu părăsi Lusitania. O posibilitate să rămînă, probabil, alături de Ouanda. Să uite de legi, de toate regulile. De îndată ce avea să părăsească enclava umană și să pătrundă în pădurea purcelușilor, nimeni nu va mai avea putere asupra lui. Va deveni un renegat, așa cum îl acuzase Vorbitorul, iar el și Ouanda vor lăsa în urmă toate canoanele demente ale comportamentului uman și vor trăi așa cum doreau de atîta vreme; vor întemeia o familie de ființe umane care să aibă cu totul alte valori, să învețe de la purceluși, de la viața din pădure. Va fi ceva cu totul nou în cele O Sută de Lumi, iar Congresul nu va reuși să întreprindă nimic.

Alergă la gard și-l apucă cu ambele mîini. Durerea nu era cu nimic mai mică decît înainte, numai că acum

nu-i păsa. Se cățără pe gard, dar cu fiecare mișcare durerea devenea tot mai intensă și începu să o simtă în tot trupul. Își dădu seama că iarba capim nu avea nici un efect anestezic asupra lui, dar se afla deja în partea superioară a gardului. Durerea era înnebunitoare; nici nu se mai putea gîndi la ceva. Inerția părea totuși să-l ducă dincolo de amrginea de sus și se legănă acolo, încercînd să se echilibreze, iar atunci capul îi trecu prin zona verticală a cîmpului. Întreaga durere i se concentră în creier, ca și cum fiecare părticică din trup i-ar fi luat foc.

Micuții priveau îngroziți cum prietenul lor rămăsese agățat pe coama barierei, cu capul și trunchiul de o parte și cu picioarele de cealaltă parte a ei. Strigară toți odată, se întinseră după el, încercară să-l tragă în jos. Nu îndrăzniră să se atingă de gard, pentru că nu mestecaseră capim.

Auzindu-le țipetele, Mandachuva se întoarse în fugă. Cum era încă sub efectul anesteziculuiui, reuși să urce pe gard și să împingă trupul greu. Miro se prăbuși la pămînt, cu un duduit surd ca de oase sfărîmate, și rămase nemișcat, cu mîinile agățate de gard. Purcelușii îl desprinseră cu grijă. Chipul îi înghețase într-o expresie de agonie.

– Repede! strigă Mîncătorul-de-Frunze. Trebuie să-l plantăm înainte de a muri!

– Nu! răspunse Uman, împingîndu-l pe Mîncătorul-de-Frunze de lîngă trupul înțepenit al lui Miro. Nu știm dacă va muri! Durerea e doar o iluzie, știți asta, nu are nici o rană, trebuie să-i treacă.

– Nu-i trece! spuse Săgeată. Uită-te la el!

Pumnii lui Miro erau încleștați; își ținea picioarele strînse sub el, iar șira spinării și gîtul îi erau arcuite spre spate. Deși respira scurt și sacadat, fața părea să-i fie chinuită încă de durere.

– Înainte de a muri, insistă Mîncătorul-de-Frunze. Trebuie să-i dăm rădăcină.

– Aduceți-o pe Ouanda! spuse Uman. Se întoarse către Mandachuva: Acum! Du-te și spune-i că Miro e pe moarte! Anunț-o că poarta e închisă și că Miro se află de partea asta a gardului și moare.

Mandachuva porni din nou în fugă.

Secretarul deschise ușa, dar Săvîrșitorul nu se simți ușurat decît atunci cînd o văzu pe Novinha intrînd. Cînd o trimisese pe Ela după ea, era sigur că va veni, dar, cum minutele de așteptare li se păruseră tuturor interminabile, începuse să pună la îndoială impresia că deja o cunoaște. Nu trebuia să aibă rezerve. Era exact cum crezuse. Observă că părul îi era despletit și răsfirat de vînt și, pentru prima oară de cînd sosise pe Lusitania, Ender văzu chipul inconfundabil al fetiței care, îndurerată, îl chemase cu mai puțin de două săptămîni sau cu mai bine de douăzeci de ani în urmă.

Părea încordată, îngrijorată, dar Ender știa că teama putea fi pusă pe seama situației în care se găsea acum, la care se adăuga prezența ei în biroul episcopului la atît de puțin timp după ce rătăcirile din trecut ieșiseră la iveală. Iar dacă Ela apucase să-i spună despre pericolul care-l pîndea pe Miro, încordarea ei era pe deplin explicabilă. Toate acestea erau trecătoare; pe chipul ei, în mișcările domoale și în calmul privirii Săvîrșitorul reuși să vadă că darul în care sperase și crezuse reprezenta într-adevăr ieșirea din lunga perioadă în care Novinha, autoamăgindu-se, îi înșelase și pe ceilalți. „N-am venit să-ți fac vreun rău, Novinha, și mă bucur să văd că mărturisirea mea ți-a adus și altceva mai bun decît rușinea."

Novinha rămase o clipă neclintită, cu privirea ațintită la episcop. Nu sfidătoare, ci politicoasă, demnă.

Peregrino îi răspunse în același fel și, tăcut, îi făcu semn să ia loc. Dom Cristão dădu să se ridice de pe scaunul lui, dar ea clătină din cap, zîmbi și se așeză pe un altul, lîngă perete. Lîngă Săvîrșitor. Ela alese scaunul de alături, imediat în spatele mamei, astfel că acum se afla și ea foarte aproape de Săvîrșitor. „Ca o fiică între părinți", își spuse Ender, apoi alungă acest gînd și refuză să-i mai dea importanță. Acum erau obligați să se gîndească la lucruri cu mult mai grave.

– Înțeleg că vrei ca această întîlnire să devină foarte interesantă, remarcă Bosquinha.

– Cred că și Congresul ar socoti la fel, spuse Dona Cristã.

– Fiul tău e acuzat de crime împotriva... începu episcopul Peregrino.

– Cunosc acuzația, îl întrerupse Novinha. Am aflat abia în seara asta de la Ela, dar nu mă surprinde. Și fiica mea, Elanora, a sfidat unele canoane pe care le-au stabilit stăpînii ei. Amîndoi au de respectat obligații mai importante în fața propriilor conștiințe ca să mai țină seama și de legile impuse de alții. Ar păcătui dacă i-ar interesa doar menținerea ordinii, dar, cum și-au propus să învețe și să se adapteze, e vorba de virtute.

– Fiul tău nu va fi judecat aici! spuse Dom Cristão.

– V-am invitat să discutăm pentru că trebuie să luăm hotărîrea, interveni Săvîrșitorul, dacă e cazul să ne supunem sau nu ordinelor date de Congresul Stelar.

– Nu prea avem de ales, constată episcopul Peregrino.

– Ba da, continuă Săvîrșitorul, iar evenimentele ne silesc să alegem. Voi ați făcut deja o alegere: cînd ați descoperit că fișierele vor fi șterse, ați hotărît să le salvați și ați preferat să mi le încredințați mie, un necunoscut. Nu ați greșit avînd încredere în mine: vi le voi înapoia oricînd doriți, necitite și nemodificate.

– Îți mulțumim, spuse Dona Cristă, dar am făcut asta înainte de a cunoaște gravitatea acuzației.

– Vor să ne evacueze! explică Dom Cristão.

– Controlează totul, spuse episcopul Peregrino.

– I-am comunicat deja, îi lămuri Bosquinha.

– Nu controlează chiar totul, zise Săvîrșitorul. Vă pot controla doar folosindu-se de legătura prin ansiblu.

– Nu putem întrerupe legătura prin ansiblu, protestă episcopul Peregrino. E singura noastră legătură cu Vaticanul.

– Nu recomand tăierea legăturii, dar putem face altceva. Prin ce vă voi spune acum, vă acord aceeași încredere pe care și voi mi-ați arătat-o. Vă rog să nu mai povestiți și altora planul meu, căci pentru orice indiscreție din partea voastră eu și cineva drag mie, pe ajutorul căruia mă bazez, vom avea enorm de suferit.

Îi privi pe rînd și fiecare clătină din cap, în semn că a înțeles și a acceptat.

– Fără a fi deloc bănuită, o prietenă a mea controlează absolut toate comunicațiile prin ansiblu între cele O Sută de Lumi. Eu sînt singurul care știe de ce este ea în stare. Mi-a spus că la cererea noastră îi poate face pe framlingi să creadă că noi, cei de pe Lusitania, am întrerupt legătura. Așa vom avea posibilitatea să transmitem mesaje codificate, dacă vom dori, către Vatican sau alți reprezentanți ai ordinului, vom putea citi documente și intercepta comunicații. Pe scurt, vom avea ochi, iar ceilalți vor fi orbi.

– Tăierea legăturii prin ansiblu sau chiar simularea acestei acțiuni ar fi un act de revoltă. De război! Bosquinha rosti aceste vorbe pe un ton cît se poate de aspru, dar Săvîrșitorul simți că ideea o atrăgea, deși i se opunea din toate puterile. Susțin totuși că, în cazul în care am fi îndeajuns de inconștienți încît să alegem calea

războiului, soluția pe care ne-o propune Vorbitorul ne oferă o superioritate de necontestat. Dacă sîntem atît de nebuni să ne răsculăm, atunci desigur vom avea nevoie de un avantaj.

– Nu cîștigăm nimic prin rebeliune, spuse episcopul. În schimb, putem pierde totul. Plîng și simt că ar fi o tragedie dacă i-am trimite pe Miro și pe Ouanda în fața unui tribunal de pe altă lume, mai ales că sînt atît de tineri. Dar fără îndoială că judecătorii vor ține seama de vîrsta lor și-i vor trata cu îndurare. Supunîndu-ne ordinelor Congresului, vom scuti această comunitate de multe suferințe.

– Nu crezi că obligația de a evacua Lusitania va pricinui o suferință la fel de mare? întrebă Săvîrșitorul.

– Ba da. Tot ce se poate. Dar legea a fost încălcată și trebuie să suporte consecințele.

– Dar dacă legea se întemeiază pe înțelegerea greșită a realității și pedeapsa e disproporționată față de păcatul comis?

– Nu noi sîntem chemați să judecăm, spuse episcopul.

– Ba *noi* sîntem judecătorii! Dacă respectăm ordinele Congresului, atunci vom spune că legea e bună și pedeapsa meritată, dar poate că la sfîrșitul acestei discuții veți hotărî altfel. Există unele amănunte pe care trebuie să le aflați înainte de a lua vreo decizie. Pe unele le știu și eu, dar pe altele doar Ela și Novinha vi le pot spune. Nu trebuie să trageți concluzii decît după ce aflați tot ce știm și noi.

– Sînt întotdeauna bucuros să aflu cît mai multe, se bucură episcopul. Bineînțeles că pînă la urmă Bosquinha va hotărî, nu eu...

– Hotărîrea finală vă aparține tuturor împreună, conducerii civile, religioase și intelectuale a Lusitaniei. Dacă vreunul dintre voi se opune revoltei, atunci ea

devine imposibilă. Bosquinha nu poate conduce fără sprijinul Bisericii, iar fără sprijin civil Biserica nu are nici o putere.

– Noi nu avem nici o putere, spuse Dom Cristão. Doar păreri.

– Orice adult de pe Lusitania așteaptă de la voi înțelepciune și gîndire nepărtinitoare.

– Uiți a patra putere, spuse episcopul Peregrino. Chiar tu.

– Eu sînt un framling aici.

– Unul cu totul ieșit din comun, nu se dădu bătut episcopul. Așa cum m-am temut și am anticipat, în cele patru zile de cînd te afli aici ai reușit să cucerești inimile acestui popor. Acum recomanzi o revoltă care ne-ar putea costa totul. Ești la fel de primejdios ca Satana. Și totuși, iată-te acum supunîndu-te autorității noastre, de parcă n-ai fi liber să te îmbarci pe navetă ca să ajungi la nava ta de pe orbită, avîndu-i și pe cei doi vinovați la bord.

– Mă supun autorității voastre pentru că nu vreau să fiu un framling aici, îi răspusne Săvîrșitorul. Vreau să devin cetățean, învățăcel și enoriaș al vostru.

– În calitate de Vorbitor în Numele Morților? întrebă episcopul.

– În calitate de Andrew Wiggin. Mai știu și alte lucruri care ar putea fi utile, în special dacă vă răsculați. Și mai am o sarcină care nu poate fi împlinită dacă ființele umane pleacă de pe Lusitania.

– Nu ne îndoim de sinceritatea ta, spuse episcopul, dar trebuie să ne ierți dacă pregetăm să ne legăm soarta de cea a unui cetățean recent sosit.

Săvîrșitorul dădu din cap în semn de înțelegere. Episcopul nu putea rosti altceva pînă nu știa mai multe.

– Mai întîi dați-mi voie să vă spun ce știu. În această după amiază, am fost în pădure cu Miro și Ouanda.

– Tu! Şi tu ai nesocotit legea!

Episcopul se ridică pe jumătate din jilţ.

Bosquinha întinse mîinile în faţă, făcînd un gest menit să domolească mînia episcopului:

– Scotocirea fişierelor noastre a început cu mult înainte. Ordinul Congresului nu putea fi legat de această infracţiune.

– Am încălcat legea fiindcă purceluşii doreau să mă vadă, îi lămuri Săvîrşitorul. Mai exact, cereau să discute cu mine. Au văzut coborîrea navetei. Ştiau că mă aflu aici. Şi, indiferent că e bine sau nu, au citit „Matca şi Hegemonul".

– Ei le-au dat purceluşilor cartea *aceea?* exclamă episcopul.

– Le-au dat şi Noul Testament, spuse Săvîrşitorul. Totuşi, nu cred că veţi fi surprinşi să aflaţi că purceluşii şi-au găsit multe elemente comune cu Matca. Să vă povestesc ce mi-au spus purceluşii: m-au implorat să conving cele O Sută de Lumi să abroge legile care îi ţin izolaţi aici. Să ştiţi că, la fel ca noi, purceluşii nu înţeleg rostul gardului. Noi vedem în el o modalitate de a proteja civilizaţia lor de influenţele şi schimbările pe care le-ar putea exercita fiinţele umane. Ei îl consideră o cale de a-i împiedica să deprindă toate secretele minunate pe care le cunoaştem noi. Îşi imaginează că navele noastre merg de la o planetă la alta colonizîndu-le şi ocupîndu-le pe toate, iar peste cinci sau zece mii de ani, cînd vor învăţa în sfîrşit tot ce le refuzăm noi, vor ieşi în spaţiu şi vor găsi întregul univers ocupat. Pentru ei nu va mai fi loc. Consideră gardul o formă de nimicire a unei specii. Îi vom ţine în Lusitania ca pe nişte animale într-o grădină zoologică, în timp ce noi vom pune stăpînire pe tot cosmosul.

– Asta-i o prostie! exclamă Dom Cristão. Oamenii nu au asemenea intenţii.

– Așa să fie? ripostă Săvîrșitorul. Atunci de ce ținem atît de multe să-i ferim de orice influență a civilizației noastre? Asta nu-i în interesul științei. Nici ca metodă de xenologie nu e bună. Vă rog să vă reamintiți cum au fost descoperite ansiblul, zborul interstelar, controlul parțial al gravitației și chiar arma pe care am folosit-o pentru a distruge gîndacii: toate s-au născut ca rezultat *direct* al contactului nostru cu altă civilizație. Am dezvoltat cea mai mare parte a tehnologiei noastre pornind de la mașinile rămase după prima incursiune a gîndacilor în sistemul în care se afla Pămîntul. Am folosit principiile acelea cu mult înainte de a le fi înțeles. Unele dintre ele, cum ar fi legătura filotică, nu le pricepem nici acum. Sîntem în spațiu tocmai *din cauza* impactului cu o cultură superioară. Și totuși, în decurs de numai cîteva generații, le-am luat mașinile, i-am depășit și i-am distrus. Iată ce înseamnă gardul nostru. Ne temem că purcelușii vor proceda la fel față de noi, iar ei simt că exact asta e menirea lui. Știu și detestă decizia noastră.

– Nu ne temem de ei, interveni episcopul. Sînt sălbatici, pentru numele Cerului...

– Tot astfel i-am considerat și pe gîndaci, spuse Săvîrșitorul. Dar pentru Pipo și Libo, pentru Ouanda și Miro purcelușii nu au fost niciodată niște sălbatici. Da, se deosebesc de noi mai mult decît framlingii, dar formează un *popor* ramen, nu varelse. De aceea, atunci cînd Libo a văzut că purcelușii erau în pericol de a pieri de foame, că se pregăteau să pornească un război pentru reducerea populației, n-a acționat ca un om de știință. Nu a studiat luînd notițe despre moartea și suferința lor. A acționat ca un creștin. A luat știr experimental, pe care Novinha îl considera inutil pentru ființele umane datorită faptului că era prea apropiat de biochimia lusitană, și i-a învățat pe purcelușii cum să-l semene, să-l

recolteze și să-l prepare. Nu am nici o îndoială că sporul demorgafic înregistrat de purceluși și cîmpurile de știr nu au fost remarcate de Congresul Stelar. Această faptă nu poate fi considerată o încălcare voită a legii, ci un act de iubire și compasiune.

– Cum poți numi o asemenea nesupunere act creștinesc? izbucni episcopul.

– Cît de uman este cel care atunci cînd fiul său îi cere pîine, îi dă o piatră?

– Și diavolul poate cita din Scripturi pentru a-și atinge scopurile, spuse episcopul.

– Eu nu sînt diavol, și nici purcelușii. Copii lor mureau de foame, iar Libo le-a dat hrană și i-a salvat.

– Uite cum l-au răsplătit!

– Da, să vedem cum l-au răsplătit. L-au ucis. Exact așa cum le oferă moartea și celor mai respectați membri ai tribului lor. Asta n-ar trebui să ne dea de gîndit?

– Ne-a spus că sînt primejdioși și că nu au conștiință, nu se dădu bătut episcopul.

– Ne-a arătat că pentru ei moartea înseamnă cu totul altceva. Sfinția voastră, dacă ați crede cu adevărat că o persoană are o inimă perfectă, atît de plină de dreptate încît orice zi pe care ar mai avea-o de trăit ar face-o să devină mai puțin perfectă, atunci n-ați socoti că lucrul cel mai bun ar fi ca ea să fie ucisă și trimisă astfel direct în rai?

– Ne iei în rîs! Nici nu crezi în rai!

– Dar dumneavoastră credeți. Și martirii? N-au fost primiți cu bucurie în rai?

– Ba da, desigur. Dar oamenii care i-au omorît au fost niște fiare. Crima nu le-a adus lor sanctificarea, ci călăilor pedeapsa eternă a iadului pentru faptele comise.

– Dar dacă morții nu merg în ceruri? Dacă ei capătă o nouă viață chiar sub ochii noștri? Cum vi se pare că

atunci cînd moare un purceluș, dacă i se desface trupul așa cum știți, el prinde rădăcini și devine altceva? Și dacă se transformă într-un copac ce trăiește încă cincizeci, o sută sau cinci sute de ani?

– Despre ce vorbești acolo?

– Vrei să spui că purcelușii se metamorfozează din animale în plante? întrebă Dom Cristão. Biologia elementară ne sugerează că așa ceva e imposibil.

– Practic e imposibil, recunoscu Săvîrșitorul. Tocmai de aceea au supraviețuit Descoladei numai cîteva specii, pentru că numai cîteva dintre ele au fost în stare să realizeze transformarea. Cînd purcelușii îl ucid pe unul dintre ai lor, acesta se transformă într-un copac. Copacul acesta păstrează cel puțin o pare din inteligența lui. Astăzi i-am văzut pe purceluși cîntînd unui arbore, care s-a prăbușit și s-a desfăcut în toate soiurile de unelte și cherestea de care ei aveau nevoie. Nu am visat. Eu și Ouanda am văzut-o cu ochii noștri, am auzit cîntecul, am atins lemnul și ne-am rugat pentru sufletul mortului.

– Ce-are asta de a face cu hotărîrea pe care trebuie s-o luăm? întrebă Bosquinha. Deci pădurile sînt alcătuite din purceluși morți. E o problemă de interes științific.

– Are, pentru că, atunci cînd purcelușii i-au ucis pe Pipo și pe Libo, au considerat că-i ajută să treacă în a doua etapă a existenței lor. Nu erau fiare, ci ramen, acordîndu-le cea mai înaltă onoare oamenilor care îi slujiseră atît de bine.

– O altă transformare mortală, așa e? întrebă episcopul. Exact cum ai procedat astăzi în mărturisirea ta, făcîndu-ne să-l vedem mereu pe Marcos Ribeira, de fiecare dată într-o nouă lumină. Vrei să credem că purcelușii sînt nobili? Foarte bine, sînt nobili. Dar, cu toată suferința pe care o va provoca hotărîrea mea, eu nu vreau să mă revolt împotriva Congresului doar pentru

ca oamenii noștri de știință să-i poată învăța pe purceluși cum să producă frigidere.

– Vă rog, interveni Novinha.

O privire cu toţii, plini de speranţă.

– Spuneți că au luat toate fișierele? Le-au citit?

– Da, răspunse Bosquinha.

– Atunci se cunoaște conținutul fișierelor mele cu privire la Descolada.

– Da, confirmă Bosquinha.

Novinha își încrucișă mîinile în poală.

– Nu va avea loc nici o evacuare.

– Eu nu sînt de aceeași părere, spuse Săvîrșitorul. De aceea am rugat-o pe Ela să te aducă.

– De ce să nu ne evacueze? se interesă Bosquinha.

– Din cauza Descoladei.

– Ei asta-i! exclamă episcopul. Părinții tăi i-au găsit leacul!

– N-au vindecat boala, explică Novinha. I-au controlat evoluția. Au împiedicat-o să devină activă.

– Exact, aprobă Bosquinha. De aceea punem aditivi nu apă. Colador.

– Orice ființă umană de pe Lusitania, probabil cu excepția Vorbitorului, care s-ar putea să nu o fi contractat încă, e purtător al Descoladei.

– Aditivul nu e scump, spuse episcopul, dar probabil că vor trebui să ne izoleze. Cred că așa vor proceda.

– Nicăieri nu ne pot izola îndeajuns de bine, zise Novinha. Descolada e variabilă la infinit. Atacă orice fel de material genetic. Aditivul poate fi administrat ființelor umane. Dar cum să-l administrezi fiecărui fir de iarbă, fiecărei păsări, fiecărui pește, fiecărui punct de plancton din mare?

– Toate îl pot contracta? întrebă Bosquinha. N-am știut asta.

– N-am spus-o nimănui, dar am introdus mecanisme de protecție în fiecare plantă pe care am creat-o. În știr, în cartofi, în toate. Mecanismul nu face ca proteina să fie utilizabilă, ci determină organismele să producă inhibitorii lor proprii față de Descolada.

Bosquinha era îngrozită.

– Deci oriunde mergem...

– Putem declanșa distrugerea completă a biosferei.

– Și ai păstrat *secretul?* întrebă Dom Cristão.

– Nu era nevoie să-l fac public. Nimeni n-a părăsit Lusitania și nimeni nu plănuia așa ceva. Novinha își privi mîinile odihnindu-i-se pe genunchi. Un amănunt referitor la această informație i-a îndemnat pe purceluși să-l ucidă pe Pipo. Am păstrat secretul ca să nu ajungă la nimeni altcineva. Dar acum, din ce a aflat Ela în ultimii ani și din ce a spus Mărturisitorul aseară, am tras concluzia că și Pipo a descoperit același lucru. Descolada nu numai că desface moleculele genetice și le împiedică să se reformeze sau să se multiplice, ci le încurajează să se combine cu molecule genetice total străine. Ela a lucrat la această problemă împotriva voinței mele. Toate formele de viață indigenă există și se dezvoltă în perechi plantă-animal. Cabra cu iarba capim. Șerpii de apă cu iarba de rîu. Mușteie sugătoare cu trestiile. Pasărea xingadora cu vița tropeco. Purcelușii cu copacii pădurii.

– Vrei să spui că o specie *se transformă* în cealaltă? Dom Cristão era în același timp fascinat și scîrbit de această idee.

– S-ar putea ca purcelușii să fie unici cînd se transformă din cadavru în copac, spuse Novinha. Dar probabil că exemplarele de cabra sînt fertilizate de polenul din capim. Poate că mușteie se nasc din paniculul terminal al trestiei de rîu. Trebuie să studiez asta. Ar fi trebuit s-o fac în anii din urmă.

– Şi acum vor şti toate astea? întrebă Dom Cristão. Din fişierele noastre?

– Nu imediat. Probabil că în următorii zece sau douăzeci de ani. Pînă la sosirea altor framlingi aici, sigur vor afla, răspunse Novinha.

– Eu nu sînt om de ştiinţă, interveni episcopul. În afară de mine, toţi par să înţeleagă. Ce legătură are asta cu evacuarea?

Bosquinha începu să-şi frămînte mîinile.

– Nu ne pot lua de pe Lusitania, spuse ea. Am duce cu noi Descolada oriunde şi ar ucide totul. Pe cele O Sută de Lumi nu există destui xenologi pentru a salva măcar o planetă de la devastare. Cînd vor ajunge aici, vor afla.

– Bine atunci, răsuflă uşurat episcopul. Asta rezolvă problema noastră. Dacă le-o spunem de pe acum, nu vor trimite flota pentru evacuare.

– Ba nu, Sfinţia voastră, spuse Ender. Cînd vor descoperi de ce este în stare Descolada, se vor îngriji ca nimeni să nu părăsească vreodată planeta.

Episcopul se strîmbă:

– Şi ce, crezi că vor distruge întreaga planetă? Să fim serioşi, Vorbitorule, nu au mai rămas mulţi Săvîrşitori printre fiinţele umane. În cel mai rău caz, pot să ne ţină în carantină aici.

– Păi atunci de ce ne-am mai supune controlului lor? întrebă Dom Cristão. Le putem transmite un mesaj prin care să-i informăm despre Descolada şi despre faptul că nu vom părăsi planeta, iar ei nu trebuie să vină aici. Şi cu asta, basta.

Nemulţumită, Bosquinha clătină din cap.

– Crezi că nu se va găsi vreunul să spună: „Lusitanii pot distruge orice lume doar trimiţînd pe cineva în vizită. Au o navă, sînt cunoscuţi pentru caracterul lor

rebel, s-au aliat cu purceluşii ucigaşi. Existenţa lor reprezintă o ameninţare.

– Cine ar putea spune aşa ceva? se miră episcopul.

– Nimeni de la Vatican, dar Congresul nu se ocupă de salvarea sufletelor.

– Şi probabil că au dreptate, constată episcopul. Tu însuţi ai afirmat că purceluşii vor să zboare spre stele. Cu toate acestea, oriunde s-ar duce, vor pricinui aceeaşi tragedie. Chiar pe lumile nepopulate, am dreptate sau nu? Vor duplica la nesfîrşit peisajul acesta sărăcăcios – păduri formate dintr-un singur soi de copac, prerii acoperite de un singur fel de iarbă, pe care doar cabra o poate folosi drept hrană şi deasupra cărora zboară doar xingadora.

– Poate că într-o bună zi vom descoperi o modalitate de a controla Descolada, spuse Ela.

– Nu ne putem risca viitorul pe o singură carte, şi aceea nesigură, nu renunţă episcopul.

– Tocmai de aceea trebuie să ne revoltăm, spuse Săvîrşitorul. La fel va gîndi şi Congresul. La fel cum a făcut-o şi acum trei mii de ani, în timpul Xenocidului. Toată lumea condamnă Xenocidul pentru că a nimicit o specie extraterestră care s-a dovedit inofensivă în intenţii. Dar atîta timp cît gîndacii păreau hotărîţi să distrugă omenirea, conducătorii noştri nu au găsit altă soluţie decît să riposteze cu toată forţa. Îi punem din nou în faţa aceleiaşi dileme. Deja se tem de purceluşi. De îndată ce vor înţelege Descolada, toată prefăcătoria asta despre protejarea purceluşilor va fi uitată. Ne vor nimici sub pretextul salvării umanităţii şi probabil că vor distruge întreaga planetă. Aşa cum aţi spus, astăzi nu mai există Săvîrşitori, dar e sigur că vor rade Milagre de pe suprafaţa planetei şi vor şterge orice urmă a contactului uman. Îi vor ucide inclusiv pe purceluşii care ne

cunosc, apoi vor institui o supraveghere atentă a planetei pentru a-i împiedica pe ceilalți să depășească stadiul de primitivism. Dacă ați ști totul, n-ați proceda la fel?

– Așa gîndește un Vorbitor? întrebă Dom Cristão.

– Ai fost acolo, interveni episcopul. Ai fost acolo de la început, nu-i așa? Cînd au fost nimiciți gîndacii.

– Atunci nu găsisem calea de a discuta cu gîndacii, nu aveam de unde să știm că erau ramen, nu varelse. De această dată sîntem aici. Știm că nu vom pleca să distrugem alte lumi. Știm că vom sta aici, pe Lusitania, pînă cînd vom putea călători în siguranță, după ce vom neutraliza Descolada. *De data aceasta,* continuă Săvîrșitorul, putem să salvăm viețile ființelor ramen, astfel încît cel care va scrie istoria purcelușilor să nu fie silit să devină Vorbitor în Numele Morților.

Secretarul deschise brusc ușa și Ouanda se năpusti înăuntru.

– Sfinția voastră, strigă ea. Doamnă primar! Trebuie să veniți! Novinha...

– Ce s-a întîmplat? întrebă episcopul.

– Ouanda, trebuie să te arestez, spuse Bosquinha.

– Arestează-mă mai tîrziu, răspunse ea. Acum e vorba de Miro. A sărit gardul.

– N-ar fi făcut-o, izbucni Novinha. Știa că ar putea să moară. Apoi, îngrozită, își dădu seama ce spusese. Du-mă la el...

– Aduceți-l pe Navio! ceru Dona Cristã.

– Nu înțelegeți? întrebă Ouanda. Nu putem ajunge la el. E de cealaltă parte a gardului.

– Și-atunci ce putem face?

– Dezactivați gardul, spuse Ouanda.

Bosquinha [illegible]

– Nu pot! Acum e controlat [illegible]tet. Prin ansiblu. Nu vor accepta să-l dezactiveze.

– Atunci Miro e ca și mort, șopti Ouanda.

– Nu! strigă Novinha.

Prin spatele ei, în cameră se strecură o siluetă. Mică, acoperită cu blană. În afară de Săvîrșitor, nici unul nu mai văzuse pînă atunci un purceluș în carne și oase, dar își dădură imediat seama ce era.

– Iertați-mă, spuse purcelușul. Asta înseamnă că trebuie să-l sădim acum?

Nimănui nu-i trecu prin minte să-l întrebe pe purceluș cum reușise să sară gardul. Erau prea preocupați să înțeleagă ce voia el să spună prin sădirea lui Miro.

– Nu! răbufni Novinha.

Mandachuva o privi uimit.

– Nu?

– Cred că nu va mai trebui să plantați ființe umane, întări Săvîrșitorul.

Mandachuva rămase neclintit.

– Ce vrei să spui? întrebă Ouanda. L-ai supărat.

– Cred că va fi și mai supărat pînă la sfîrșitul zilei, spuse Ender. Hai, Ouanda, du-ne la Miro!

– La ce bun, dacă nu putem trece dincolo?

– Chemați-l pe Navio.

– Mă duc eu să-l aduc, se oferi Dona Cristă. Nu uitați că pe altcineva nu mai putem chema.

– V-am întrebat ce rost are să mergem acolo, zise Bosquinha.

– Ți-am mai spus, explică Săvîrșitorul. Dacă vă hotărîți să ne răsculăm, putem întrerupe legătura prin ansiblu și atunci vom dezactiva și gardul.

– Încerci să te folosești de situația lui Miro pentru a-mi forța mîna? întrebă episcopul.

– Da, răspunse Săvîrșitorul. E unul din turma ta, nu? Așa că lasă cele nouăzeci și nouă de mioare, păstorule, și vino cu mine s-o salvăm pe cea care s-a rătăcit.

– Ce se întîmplă? întrebă Mandachuva.

– Du-ne la Miro! Şi grăbeşte-te, te rog!

Ieşiră din biroul episcopului şi coborîră treptele care duceau spre catedrală. Ender îl auzi pe episcop, aflat în spatele lui, bolborosind nemulţumit despre răstălmăcirea scripturii pentru slujirea unor interese personale.

Cu Mandachuva în frunte, trecută prin nava catedralei. Ender observă că episcopul se opri o clipă lîngă altar, uitîndu-se atent la micuţa creatură îmblănită pe care o urmau fiinţele umane. Cînd ieşiră, episcopul îl ajunse din urmă.

– Spune-mi, Vorbitorule, îl abordă el, doar ca o părere personală, dacă deconectaţi gardul, dacă ne răsculăm împotriva Congresului Stelar, vom abroga *toate* legile privind contactele cu purceluşii?

– Aşa trag nădejde, îi răspunse Ender. Sper că nu vor mai exista bariere artificiale între noi şi ei.

– Şi atunci, îşi continuă episcopul ideea, vom putea să-i învăţăm Evanghelia pe micuţi? N-ar mai fi nici o lege care să ne împiedice să încercăm.

– Exact, spuse Săvîrşitorul. S-ar putea să nu se convertească, dar nimic nu te va împiedica să încerci.

– Va trebui să mă gîndesc la asta. Dar, dragul meu necredincios, probabil că revolta declanşată de tine va deschide calea către convertirea unui mare popor. Poate că însuşi Dumnezeu te-a îndrumat încoace.

Mandachuva şi femeile erau în apropierea gardului cînd episcopul, Dom Cristão şi Ender ajunseră acolo. După cum stătea Ela, între gard şi mama ei, care îşi ţinea capul în mîini, Ender înţelese că Novinha încercase deja să sară dincolo pentru a ajunge la fiul ei. Acum plîngea şi striga spre el:

– Miro! Miro, cum de-ai putut face aşa ceva, cum te-ai urcat pe...?

Iar Ela încerca s-o calmeze.

De cealaltă parte a gardului se aflau patru purceluși uimiți. Ouanda tremura de spaimă pentru viața lui Miro, dar mai avea atîta prezență de spirit încît să-i spună cîteva lucruri pe care el nu avea cum să le vadă:

– Au venit Cești, Săgeată, Uman și Mîncătorul-de-Frunze.

Ultimul încearcă să-i înduplece pe ceilalți să-l sădească pe Miro. Cred că acum știu ce înseamnă asta, dar nu e nici un pericol. Uman și Mandachuva i-au convins să n-o facă.

– Dar tot nu rezolvă problema, observă Ender. De ce a făcut Miro ceva atît de nesăbuit?

– Ne-a explicat Mandachuva pe drum. Purcelușii mestecă fire de capim, care au un efect anestezic. Pot să sară gardul oricînd vor. Evident că fac asta de ani de zile. S-au gîndit că noi nu trecem dincolo fiindcă ne supunem legii. Acum au aflat că iarba nu are același efect asupra noastră.

Ender se apropie de gard.

– Uman, rosti el.

Uman făcu un pas în față.

– Există o posibilitate ca noi să facem gardul inofensiv. Dacă procedăm astfel, intrăm în război cu ființele umane de pe celelalte lumi. Înțelegi asta? Oamenii de pe Lusitania și purcelușii, împreună, în conflict cu restul ființelor umane.

– Oh, făcu Uman.

– O să cîștigăm? întrebă Săgeată.

– Poate că da, spuse Săvîrșitorul. Dar poate că nu.

– Ne dai nouă Matca? întrebă Uman.

– Întîi trebuie să discut cu soțiile.

Purcelușii înlemniră.

– Despre ce voriți? se interesă episcopul.

– Trebuie să mă întîlnesc cu soțiile, continuă Săvîrșitorul, pentru că vreau să încheiem un tratat. Un pact. O serie de reguli între noi. Mă înțelegeți? Ființele umane nu pot trăi după legile voastre, iar voi nu puteți trăi după ale noastre, dar, dacă vrem să conviețuim pașnic, fără gard între noi, dacă vreți să o las pe Matcă să trăiască printre voi ca să vă ajute și să vă învețe, atunci trebuie să ne faceți unele promisiuni și să le respectați. Pricepeți?

– Pricep, spuse Uman. Dar nici nu-ți închipui ce-mi ceri cînd zici că vrei să tratezi cu soțiile. Ele nu-s la fel de inteligente ca frații.

– Dar ele iau toate hotărîrile, e adevărat?

– Sigur, răspunse Uman. Doar sînt păstrătoarele mamelor, nu? Te avertizez, e periculos să vorbești cu soțiile. Mai ales pentru tine, fiindcă te prețuiesc tare mult.

– Dacă deconectăm gardul, trebuie să vorbesc cu ele. Dacă nu, gardul rămîne, iar Miro moare și va trebui să ne supunem ordinelor Congresului ca toate ființele umane să părăsească Lusitania.

Nu le mai spuse că toți oamenii riscau să fie uciși. Rostea întotdeauna adevărul, dar nu întotdeauna în întregime.

– Te voi duce la soții!

Mîncătorul-de-Frunze păși către el și, batjocoritor, își plimbă palma pe pîntecele lui Uman.

– Ți-au dat un nume potrivit, zise el. *Tu ești* uman, nu noi.

Apoi dădu să pornească în goană, dar Săgeată și Cești îl opriră.

– Te voi duce, repetă Uman. Acum distruge gardul și salvează-l pe Miro!

Săvîrșitorul se întoarse spre episcop.

– Nu eu iau hotărîrea, sări episcopul. Bosquinha.

– Am jurat în fața Congresului Stelar, spuse Bosquinha, dar îmi voi călca jurămîntul chiar în clipa asta, pentru că vreau să salvez viața poporului meu. Propun să dezactivăm gardul și să încercăm să scoatem un folos din revolta noastră.

– Dacă putem să le ținem predici purcelușilor... zise episcopul.

– Voi întreba cînd mă voi întîlni cu soțiile, spuse Săvîrșitorul. Nu-ți pot promite mai mult de-atît.

– Sfinția voastră, strigă Novinha. Pipo și Libo au murit dincolo de gard.

– Întrerupeți! spuse episcopul. Nu vreau să asist la moartea acestei colonii fără să închei lucrarea Domnului. Zîmbi sumbru. Dar ar fi bine ca Os Venerados chiar să fi ajuns sfinți. Vom avea nevoie de ajutorul lor.

– Jane, murmură Săvîrșitorul.

– De aceea te iubesc eu, răspunse Jane. Poți realiza orice atîta vreme cît stabilesc eu condițiile cum se cuvine.

– Întrerupe legătura ansiblu și dezactivează gardul, te rog!

– S-a făcut!

Săvîrșitorul se grăbi spre gard și-l sări. Cu ajutorul purcelușilor îl ridică pe Miro pînă pe marginea lui și lăsă trupul înțepenit să cadă în brațele episcopului, ale primarului, ale Novinhei și ale lui Dom Cristão, care așteptau dincolo. Navio tocmai cobora în fugă povîrnișul în urma Donei Cristã. Aveau să facă tot ce puteau ca să-l ajute pe Miro.

Ouanda începu să urce și ea pe gard.

– Du-te înapoi! o rugă Ender.

– Dacă te întîlnești cu soțiile, vreau să merg și eu, spuse ea. Ai nevoie de sprijinul meu.

Săvîrșitorul nu putea să o refuze. Ouanda sări gardul și veni lîngă el. Navio îngenunche lîngă trupul lui Miro.

– A sărit *gardul?* se miră el. Așa ceva nu se poate! Nimeni nu suportă durerea provocată de trecerea gardului.

– Va trăi? întrebă Novinha.

– De unde să știu?

Navio îl dezbrăcă grăbit pe Miro și-l consultă cu ajutorul unui scanner. La cursuri nu s-a discutat niciodată problema asta.

Săvîrșitorul observă că gardul se clătina din nou. Acum îl sărea și Ela.

– De ajutorul *tău* nu am nevoie, îi spuse el.

– Ar fi vremea ca cineva care se pricepe cît de cît la xenobiologie să vadă ce se întîmplă, replică ea cu fermitate.

– Rămîi să-l îngrijești pe fratele tău! interveni Ouanda.

Ela o privi sfidător:

– E și fratele tău. Să facem în așa fel încît, dacă moare, să nu fie degeaba.

Porniră toți trei prin pădure, în șir, conduși de Uman și de ceilalți purcelușii.

Bosquinha și episcopul îl urmăriră cu privirea.

– Cînd m-am culcat seara trecută nu-mi închipuiam că dimineața o să mă trezesc răzvrătită, spuse ea.

– Nici eu nu mi-am închipuit vreodată că Vorbitorul va fi ambasadorul nostru între purcelușii, recunoscu el.

– Se pune întrebarea dacă vom fi iertați vreodată pentru ce-am făcut, medită Dom Cristão.

– Crezi că e o greșeală? se răsti episcopul.

– Cîtuși de puțin, îi răspunse Dom Cristão. Cred că am făcut un pas către ceva cu adevărat magnific, dar omenirea n-a arătat aproape niciodată îndurare față de adevărata măreție.

– Din fericire, nu omenirea e judecător în asemenea chestiuni, spuse episcopul. Iar acum vreau să mă rog pentru acest băiat, fiindcă știința medicală a ajuns la limita competenței sale.

17

SOŢIILE

Să descoperi cum de s-a răspîndit vestea că Flota de Evacuare este înarmată cu Doctorașul. Aceasta e o problemă de CEA MAI MARE PRIORITATE. Apoi să afli cine este acest Demostene. Conform Codului, etichitarea Flotei de Evacuare drept un Al Doilea Xenocid reprezintă o încălcare a legii și se consideră trădare. După părerea mea, Comitetul Congresului Stelar nu-și mai justifică existența și-l putem desființa dacă el nu va reuși să găsească această voce pentru a o reduce la tăcere.

Pînă atunci însă, continuă studierea fișierelor extrase de pe Lusitania! Mi se pare cu totul irațional ca oamenii de acolo să se revolte doar pentru că vrem să-i arestăm pe cei doi xenologi care au luat-o razna. Activitatea anterioară a primarului nu sugera că ar fi fost posibilă o asemenea atitudine. Dacă se întîmplă cumva să izbucnească o revoluție, vreau să știu cine ar putea fi conducătorii ei.

Piotr, știu că-ți dai toată silința. La fel ca mine. Ca toată lumea, de altfel. La fel ca oamenii de pe Lusitania, probabil. Dar numai eu răspund de siguranța și de integritatea celor O Sută de Lumi. Mă apasă o răspundere de o sută de ori mai mare decît cea pe care

a avut-o Peter Hegemonul, și eu am doar o zecime din puterea lui, ca să nu mai menționez faptul că nu am nici pe departe geniul lui. Nu încape nici o îndoială că tu și restul lumii ați fi mai fericiți dacă Peter s-ar afla printre noi. Tare mă tem că pentru rezolvarea acestei probleme vom avea nevoie de încă un Săvîrșitor. Nimeni nu vrea un nou Xenocid, dar, dacă se va întîmpla așa ceva, vreau să fiu sigur că ceilalți vor dispărea. Cînd se ajunge la război, oamenii sînt oameni, și extratereștrii sînt ceea ce sînt. Cînd se pune problema supraviețuirii, se alege praful de toată ierarhia aceea cu rameni și alte concepte.

Asta te satisface? Mă crezi cînd îți spun că nu sînt îngăduitor? Ai grijă să nu fii nici tu. Ocupă-te de chestiune și să-mi dai rezultate cît mai curînd. Acum. Cu dragoste și îmbrățișări, Bawa.

Gobawa Ekimbo, Preș. Comit. de Suprav. al xenologilor, către Piotr Martinov, Dir. al Secț. pt. Agric. din Congres. Circulara 44 din 4–5–1970, 2, citat de Demostene în „Al Doilea Xenocid", p. 87, din 1–1–1972, 1

Uman le arăta drumul prin pădure. Purcelușii mergeau grăbiți, coborînd și urcînd pante, traversînd pîraie, trecînd prin tufișurile dese. Uman părea totuși să fi transformat marșul acesta într-un dans, pornind în fugă spre unii copaci, pe alții atingîndu-i și vorbindu-le. Ceilalți purcelușii erau mult mai reținuți, alăturîndu-se dansului doar din cînd în cînd. Numai Mandachuva rămase în urmă, împreună cu oamenii.

– De ce face asta? întrebă încet Ender.

Pentru o clipă, Mandachuva tăcu descumpănit. Ouanda îi explică la ce se referea Ender.

– De ce se cațără Uman în copaci, de ce-i atinge și le cîntă?

– Le cîntă despre cea de-a treia viaţă, îi lămuri Mandachuva. Nu prea e politicos ce face. Întotdeauna a fost egoist și nechibzuit.

Ouanda privi surprinsă către Ender, apoi din nou spre Mandachuva.

– Credeam că țineți cu toții la Uman, spuse ea.

– Mare onoare. E înțelept, aprobă purcelușul. Apoi îl împunse pe Ender în șold. Dar e nechibzuit în altă privință. Își închipuie că o să-i faci onoarea. Crede că vrei să-l duci în cea de-a treia viaţă.

– Care e treia viaţă?întrebă Ender.

– Darul pe care Pipo l-a păstrat pentru sine, răspunse Mandachuva, apoi grăbi pasul și-i ajunse din urmă pe ceilalți purcelușI.

– Ai priceput ceva? o întrebă Ender pe Ouanda.

– Încă nu m-am obișnuit cu felul tău de a pune întrebări directe.

– Dar după cum vezi, nici așa nu prea capăt răspunsuri.

– Mandachuva e supărat, asta înseamnă ceva. E supărat pe Pipo, dar asta e altă chestiune. A treia viaţă – un dar pe care Pipo l-a păstrat pentru sine. O să înțelegem noi pînă la urmă.

– Cînd?

– Peste douăzeci de ani. Sau poate peste douăzeci de minute. Tocmai de aceea e atît de captivantă xenologia.

Ela atingea copacii și privea din cînd în cînd spre tufișuri.

– Toți din aceeași specie. Și tufișurile la fel. Și vița care urcă pe mai toți copacii. Ouanda, ați mai văzut alte plante în pădure?

– N-am observat. Nici nu m-am uitat prea atent. Vița se numește merdona. Macios se hrănesc cu ea, iar

purcelușii mănîncă macios. Cît despre rădăcina de merdona, *noi* i-am învățat pe purcelușii s-o prepare pentru a o face comestibilă, înainte de a le da știrul. Acum alimentația lor e asigurată de verigile inferioare ale lanțului trofic.

– Priviți! spuse Ender.

Ajunși la marginea unui luminiș, purcelușii se opriseră cu spatele la grupul de oameni. Ender, Ouanda și Ela îi ajunseră din urmă și se uitară peste capetele lor la poiana scăldată de razele lunii. Era un spațiu foarte întins, cu pămîntul bătătorit și lipsit de vegetație. Pe marginea poienii se aflau aliniate cîteva case de bușteni, iar în mijloc se ridica un copac uriaș, cum nu mai văzuseră pînă atunci.

Copacul părea să se miște.

– E plin de macios, spuse Ouanda.

– Nu-s macios, o contrazise Uman.

– Trei sute douăzeci, le reaminti Mandachuva.

– Frățiori, interveni Săgeată.

– Și mămici, adăugă Cești.

– Dacă o să le faceți vreun rău, spuse Mîncătorul-de-Frunze, o să vă ucidem fără să vă sădim și o să doborîm copacul vostru.

– N-o să le facem nici un rău, îl asigură Ender.

Purcelușii nu mai înaintaseră nici un pas spre poiană. Așteptară pînă cînd, într-un tîrziu, în casa cea mai mare, pe latura opusă, se văzu o mișcare. Dinăuntru apăru un purceluș, mai înalt decît oricare dintre cei pe care-i întîlniseră pînă în clipa aceea.

– O soție, murmură Mandachuva.

– Cum o cheamă? întrebă Ender.

Purcelușii se întoarseră spre el și-l priviră cu ochi mari.

– Nu ne spun *nouă* cum le cheamă, explică Mîncătorul-de-Frunze.

– Chiar dacă *au* nume, adăugă Cești.

Uman îl trase pe Ender deoparte pentru a-i putea șopti la ureche:

– Noi îi spunem Urlătoarea, dar niciodată în preajma unei soții.

Femela îl privi și apoi cîntă – nu exista alt cuvînt pentru a descrie curgerea armonioasă a vocii ei – o propoziție sau două în limba soțiilor.

– Trebuie să te duci acolo, spuse Mandachuva. Tu, Vorbitorule.

– Singur? Prefer să le am pe Ouanda și pe Ela cu mine.

Mandachuva vorbi cu glas tare în limba soțiilor; suna ca o gîlgîială în comparație cu vocea femelei. Urlătoarea răspunse scurt, cîntînd din nou.

– Spune că pot să te însoțească. Zice că sînt femele, nu-i așa? Nu se complică să facă deosebirea dintre ființele omenești și micuți.

– Încă ceva. Să vină măcar unul dintre voi ca interpret. Sau poate știe Esențiala?

Mandachuva transmise cererea lui Ender. Răspunsul veni laconic, și Mandachuva nu păru prea încîntat de el. Refuză să-l traducă. În schimb, Uman îi explică lui Ender:

– Zice că poți avea orice interpret dorești atîta vreme cît sînt eu acela.

– Atunci am vrea să te avem pe tine ca interpret.

– Trebuie să intri primul în locul nașterii, precizează Uman. Tu ești cel invitat.

Ender păși în spațiul liber și luminat de razele lumii. Le auzi pe Ela și pe Ouanda urmîndu-l și pe Uman dînd iute din picioare. Acum reuși să vadă că Urlătoarea nu era singura femelă prezentă. În ușile caselor se vedeau și alte siluete.

– Cîte sînt? întrebă el.

Uman nu răspunse. Ender se întoarse către el.

– Cîte soții sînt? repetă el întrebarea.

Uman se încăpățînă să nu-i răspundă. N-o făcu decît atunci cînd Urlătoarea cîntă din nou, mai tare și pe un ton de comandă. În cele din urmă, Uman îi traduse:

– Mărturisitorule, în locul nașterilor vorbești doar cînd o soție te întreabă ceva.

Ender dădu grav din cap, apoi se duse înapoi la marginea luminișului, unde așteptau ceilalți masculi. Ouanda și Ela îl urmară. O auzi pe Urlătoare cîntînd, iar acum înțelese de ce o numeau așa: vocea ei era atît de puternică, încît făcea să se cutremure copacii. Uman îl ajunse și-l trase de haină.

– Întreabă de ce ai plecat; nu ți s-a îngăduit să te miști de acolo. Vorbitorule, rău ai făcut! Acum e foarte furioasă.

– Spune-i că n-am venit să dau sau să primesc ordine. Dacă nu mă tratează ca pe un egal, atunci nici eu n-o voi face.

– Nu pot să-i spun asemenea vorbe.

– Atunci o să se mire în veci de ce-am plecat, e bine?

– Dar e o mare onoare să fii chemat între soții!

– Vorbitorul în Numele Morților se simte onorat să le viziteze.

Uman rămase nemișcat cîteva momente, împietrit de teamă, apoi se întoarse și strigă spre Urlătoare.

Tăcu și ea. În poiană nu se mai auzea nici un sunet.

– Sper că știi ce faci, Vorbitorule, murmură Ouanda.

– Improvizez și eu, recunoscu el. Cum crezi că va reacționa?

Ouanda nu-i răspunse.

Urlătoarea intră în casa cea mare construită din bușteni. Ender se întoarse și porni înspre pădure,

dar glasul Urlătoarei răsună aproape concomitent cu gestul lui.

– Îți ordonă să aștepți, traduse Uman.

Ender nu-și rări pasul și în cîteva clipe ajunse lîngă ceilalți purcelușI.

– Dacă mă roagă să mă întorc, s-ar putea să o ascult. Dar trebuie să-i spui că n-am venit nici să dau, nici să primesc porunci.

– Nu pot, spuse Uman.

– De ce?

– Dă-mi voie, interveni Ouanda. Uman, ce înseamnă asta? Nu poți să-i spui fiindcă te temi sau nu există cuvinte?

– Nu-s cuvinte pentru ca un frate să-i vorbească poruncitor unei soții ori pentru ca ea să-l roage. Vorbele nu-s făcute pentru a fi folosite așa cum vreți voi.

Ouanda îi zîmbi lui Ender:

– Nu e vorba de obiceiuri, Vorbitorule. Limba e de vină.

– Uman, ele înțeleg limba voastră? întrebă Ender.

– În locul nașterilor nu se pooate folosi limba masculilor, explică Uman.

– Atunci spune-i că vorbele mele nu pot fi traduse în limba soțiilor, ci numai în cea a masculilor, și anunț-o că eu... o rog... să-ți permită să tălmăcești spuse mele în limba voastră.

– Vorbitorule, ne faci o mulțime de necazuri.

Uman se întoarse și vorbi din nou cu Urlătoarea.

Poiana se umplu brusc de sunetele limbii soțiilor, mai bine de zece cîntece diferite, ca și cum ar fi fost un cor pe mai multe voci:

– Vorbitorule, spuse Ouanda, acum ai încălcat aproape toate regulilor practicii antropologice.

– Care mi-a scăpat?

– Nu știu, dar tot e bine că încă n-ai ucis-o pe vreuna dintre soții.

– Din păcate, ai uitat că nu mă aflu aici în calitate de om de știință care îi studiază. Am venit ca ambasador, pentru a încheia un tratat cu ei.

Soțiile tăcură la fel de brusc precum începuseră să cînte. Urlătoarea ieși din casa ei și merse pînă în mijlocul poienii, unde se opri foarte aproape de copacul uriaș. Cîntă.

Uman îi răspunse în limba fraților. Ouanda traduse în șoaptă:

– Îi comunică spusele tale despre tratamentul egal.

Soțiile izbucniră din nou într-o amestecătură de cîntece.

– Cum crezi că vor reacționa? întrebă Ela.

– De unde să știu? răspunse Ouanda. Am venit aici tot atît de des ca tine.

– Eu cred că vor înțelege și vor accepta condițiile mele, spuse Ender.

– De ce ești atît de convins? se miră Ouanda.

– Fiindcă am coborît din cer și sînt Vorbitor în Numele Morților.

– Nu te crede marele zeu alb! îl avertiză Ouanda. Nu dă întotdeauna rezultate.

– Nu sînt Pizzarro.

Jane îi murmură chiar atunci în ureche:

– Am început să înțeleg limba soțiilor. Elementele de bază ale limbii masculilor se găseau în notele lui Pipo și Libo, iar traducerile lui Uman îmi sînt de mare folos. Limba soțiilor e strîns înrudită cu cea a masculilor, doar că pare mai arhaică, mai aproape de rădăcini. Are multe forme vechi și toate formulele de adresare de la femelă la mascul sînt la modul imperativ, în vreme ce formele de adresare inversă sînt la modul implorator. În limba

soţiilor cuvîntul pentru *frate* pare a fi înrudit cu cel folosit în limba masculilor pentru *macio,* viermele de copac. Dacă acesta e cumva limbajul dragostei, e de mirare că reuşesc să se reproducă.

Ender zîmbi. Era bine că Jane îi vorbea din nou şi că se putea bizui pe ajutorul ei.

Îşi dădu seama că Mandachuva o întrebase ceva pe Ouanda, pentru că auzi răspunsul ei şoptit:

– Ascultă nestemata din ureche.

– Aceea e Matca? întrebă Mandachuva.

– Nu, răspunse Ouanda. E un... Se chinui să găsească un cuvînt potrivit. E un computer. O maşină cu voce.

– Pot să primesc şi eu una?

– Într-o zi, da, spuse Ender în locul Ouandei, pentru a o scuti de efortul de a găsi un răspuns mulţumitor.

Soţiile tăcură, şi vocea Urlătoarei răsună din nou. Imediat după aceea, masculii începură să se agite, sărind pe vîrfurile picioarelor.

Jane îi susură în ureche:

– Vorbeşte chiar ea în limba masculilor.

– E o zi cu adevărat mare, mormăi Săgeată, dacă soţiile vorbesc limba masculilor în locul ăsta. Nu s-a mai întîmplat pînă acum.

– Te invită să vii, spuse Uman. Ca o soră pe un frate.

Ender porni imediat spre mijlocul luminişului şi se apropie de soţie. Cu toate că era mai înaltă decît masculii, avea cu aproape cincizeci de centimetri mai puţin decît Ender, aşa că se văzu obligat să îngenuncheze. Se aflau faţă în faţă.

– Îţi sînt recunoscător pentru bunătatea ce mi-o arăţi, spuse Ender.

– *Asta* aş putea s-o spun în limba soţiilor, comentă Uman.

– Oricum, spune-o în limba *ta,* îl îndemnă Ender.

Uman se supuse. Urlătoarea întinse o mînă și-i atinse pielea netedă a frunții, barba aspră, buzele. Ender închise ochii, dar nu se clinti cînd ea își trecu delicat degetele peste pleoapele lui.

Urlătoarea spuse cîteva cuvinte.

– Tu ești sfîntul Vorbitor? traduse Uman.

Jane corectă traducerea:

– A adăugat cuvîntul *sfînt*.

Ender îl privi pe Uman drept în ochi.

– Nu sînt sfînt.

Uman înlemni.

– Spune-i!

Îl privi contrariat, agitat, apoi se gîndi că Vorbitorul era mai puțin primejdios decît Urlătoarea.

– N-a spus ea *sfînt*.

– Să-mi traduci cît se poate de exact ce zice, îl sfătui Ender.

– Dacă nu ești sfînt, cum de-ai știut atît de bine ce a spus? întrebă Uman.

– Te rog să fii cinstit și corect și cu mine, și cu ea.

– Voi tălmăci cît mai bine ce spune ea, îi promise Uman. Dar ea aude voca *mea* redînd vorbele tale. Va trebui să le rostesc cu grijă.

– Am nevoie de fidelitate, spuse Ender. Să nu te temi. E important să audă exact ce spun. Comunică-i asta: o rog să te ierte că-i vorbești nepoliticos, dar eu sînt un framling necioplit și trebuie să aflu exact ce zice ea.

Uman își dădu ochii peste cap de mirare, dar se întoarse spre Urlătoare și traduse.

Urlătoarea îi răspunse scurt. Uman traduse în Esențială:

– Zice că nu are capul cioplit din rădăcină de merdona. Sigur că înțelege.

– Spune-i că noi, fiinţele umane, n-am văzut niciodată un copac atît de mare. Roag-o să ne explice ce fac ea şi celelalte soţii cu el.

Ouanda se îngrozi.

– Mergi direct la ţintă, nu-i aşa?

Dar cînd Uman traduse cuvintele Săvîrşitorului, Urlătoarea se duse imediat lîngă copac, îl atinse şi începu să cînte.

Stînd mai aproape de copac, acum reuşiră în sfîrşit să vadă vălmăşagul de creaturi ce se vînzoleau pe scoarţă. Majoritatea nu măsurau mai mult de cinci centrimetri lungime. Aveau un vag aspect de fetuşi, deşi corpurile lor rozalii erau acoperite cu o idee de blană închisă la culoare. Ţineau ochii deschişi. Se căţărau unii peste alţii, luptîndu-se să-şi croiască drum lîngă una dintre petele de pastă lipicioasă de pe scoarţa copacului.

– Pastă de ştir, remarcă Ouanda.

– Copiii, preciză Ela.

– Nu-s copii, explică Uman. Au crescut cît să poată merge.

Ender se apropie şi mai mult de trunchi şi întinse mîna. Urlătoarea încetă brusc să mai cînte, dar el nu renunţă. Atinse coaja cu degetele în apropierea unui pui de purceluş. În urcuşul lui, acesta pipăi mîna şi se căţără pe ea, agăţîndu-se cu ghearele.

– Pe acesta îl ştii pe nume? întrebă Ender.

Înspăimîntat, Uman traduse în grabă, apoi îi reproduse răspunsul Urlătoarei:

– E un frate al meu. Nu va primi nume decît atunci cînd va putea merge în două picioare. Tatăl lui e Rădăcină.

– Iar mama? întrebă Ender.

– A, mamele nu au niciodată nume, spuse Uman.

– Întreab-o.

Uman se supuse. Ea îi dădu răspunsul:

– Spune că mama lui a fost foarte puternică și curajoasă. S-a îngrășat purtîndu-și și cei cinci copii. Uman își șterse fruntea. A fost destul de grasă ca să-i hrănească pe toți.

– Mama îi aduce pasta cu care se hrănește?

Uman îl privi îngrozit.

– Vorbitorule, nu pot spune asta. În nici o limbă.

– De ce nu?

– Ți-am explicat. A fost îndeajuns de grasă ca să-i hrănească pe cei cinci micuți. Pune-l la loc pe frățior și las-o pe soție să-i cînte copacului!

Ender își puse din nou mîna pe trunchi, și frățiorul se tîrî mai departe pe scoarță. Urlătoarea își reluă cîntecul. Ouanda îl fulgeră pe Vorbitor cu o privire încărcată de reproș pentru gestul lui impulsiv, dar Ela părea emoționată.

– Nu înțelegi? Nou-născuții se hrănesc cu trupul mamei lor.

Dezgustat, Ender se trase înapoi.

– Cum poți să afirmi una ca asta? întrebă Ouanda.

– Uită-te la ei cum foșgăie pe copac, la fel ca macios. Ei și macios trebuie să fi fost rivali. Ela arătă către o porțiune din trunchi nepătată de știr. Copacul secretă o sevă. Uite, prin crăpăturile astea. Înainte de apariția Descoladei, trebuie să fi existat insecte care se hrăneau cu seva, iar macios și puii de purceluș se băteau să le mănînce. De aceea au reușit purcelușii să-și amestece moleculele genetice cu acești copaci. Nu numai că aici trăiesc copiii, dar adulții trebuie să se urce pe trunchiuri ca să îndepărteze viermii macios. Chiar cînd existau multe alte surse de hrană, erau legați de copaci prin toate ciclurile de viață. Cu mult înainte de *a deveni* copaci...

– Noi studiem societatea purcelușilor, o întrerupse nerăbdătoare Ouanda, nu îndepărtatul lor trecut evolutiv.

– Iar eu am început negocieri dificile, completă Ender. De aceea vă rog să păstrați liniștea și să aflați tot ce se poate fără a transforma vizita într-un seminar.

Cîntecul atinse apogeul; în scoarța copacului apăru o crăpătură.

– Doar n-o să dărîme și copacul acesta din pricina noastră?!? exclamă speriată Ouanda.

– Îi cere copacului să-și deschidă inima. Uman își duse o mînă la frunte. Aceasta e copacul-mamă, singurul din pădurea noastră. Nu trebuie să i se întîmple ceva rău, altfel toți copiii noștri se vor naște din alți copaci, iar tații noștri vor muri.

Glasului Urlătoarei i se adăugară vocile celorlalte soții și curînd în trunchiul copacului-mamă se căscă o gaură largă. Ender făcu cîțiva pași și rămase în fața găurii. Înăuntru era prea întuneric și nu putea să vadă nimic.

Ela își scoase lanterna de la centură și i-o întinse. Cu o mișcare bruscă, Ouanda o apucă pe Ela de încheietură.

– Un obiect industrial! Nu ai voie să aduci aici așa ceva!

– Ender luă calm lanterna din mîna Elei.

– Gardul nu mai există, spuse el, și acum putem să desfășurăm cu toții Activități Suspecte.

Îndreptă lanterna spre sol și apăsă pe buton, apoi mai slăbi și dispersă facilului luminos. Soțiile începură să murmure, iar Urlătoarea îl atinse pe Uman pe pîntece.

– Le-am povestit că puteți face lumină de lună noaptea, explică el. Le-am spus că purtați astfel de lucruri la voi.

– Fac vreun rău dacă las lumina asta să pătrundă în inima copacului-mamă?

Uman o întrebă pe Urlătoare, iar ea întinse mîna după lanternă. Ținînd-o apoi în mîinile tremurînde, cîntă blînd și o îndreptă spre copac, astfel că razele de lumină

pătrunseră în deschizătură. Tresări aproape imediat și îndreptă fasciculul în altă direcție.

– Strălucirea le orbește, spuse Uman.

Jane îi șopti lui Ender:

– Sunetul vocii ei este amplificat ca un ecou înăuntrul copacului. Cînd a pătruns lumina, ecoul a modulat, provocînd o armonică superioară și o alterare a sunetului. Copacul a răspuns folosind sunetul vocii Urlătoarei.

– Tu poți vedea, șopti Ender.

– Îngenunchează și du-mă cît mai aproape, apoi plimbă-mă prin dreptul deschizăturii!

Ender se supuse și își mișcă ușor capul prin dreptul găurii, permițînd urechii să aibă un unghi convenabil spre interior. Jane descrise ceea ce vedea. Ender rămase mult timp în genunchi fără să se clintească. Într-un tîrziu, se întoarse către ceilalți să le explice:

– Mămicile. Înăuntru sînt mămicile. Cele gravide. N-au decît patru centimetri lungime. Una dintre ele naște.

– Vezi cu nestemata aceea? întrebă Ela.

Ouanda îngenunche alături de el, încercînd să vadă înăuntru, dar fără să reușească.

– Un dimorfism sexual incredibil. Femelele ajung la maturitate sexuală în pruncie, nasc și mor. Apoi îl întrebă pe Uman: Toți micuții de afară sînt frați?

Uman repetă întrebarea pentru Urlătoare. Ea duse mîna către un loc de lîngă deschizătură și luă un prunc destul de mare. Cîntă cîteva cuvinte explicative.

– Aceea e o tînără soție, traduse Uman. Se va alătura celorlalte soții pentru a îngriji de copii cînd va avea vîrsta potrivită.

– E numai una? întrebă Ela.

Săvîrșitorul tresări și se ridică.

– Aceea e sterilă, altfel n-ar lăsa-o să se împerecheze. Nu se poate să fi avut copii.

– De ce nu? întrebă Ouanda.

– Nu există canal de naștere, explică Ender. Pruncii mănîncă din corpul mamei ca să iasă.

Ouanda murmură o rugăciune. Cu toate acestea, Ela deveni mai curioasă ca oricînd.

– Fascinant, spuse ea. Dar cum se împerechează dacă sînt atît de mici?

– Le ducem noi la tați, spuse Uman. Dar ce credeați? Tații nu pot veni *aici,* nu e limpede?

– Tații, spuse Ouanda. Așa sînt numiți cei mai veneranți copaci.

– Exact, aprobă Uman. Tații sînt maturi pe coajă. Își pun praful pe coajă, în sevă. Noi ducem mămica la tatăl pe care îl aleg soțiile. Ea se tîrîie pe scoarță și praful din sevă pătrunde în pîntecele ei și o umple cu micuți.

Fără să scoată o vorbă, Ouanda arătă cu degetul către protubernațele perceptibile de pe pîntecele lui Uman.

– Da, spuse el. Sînt cărăușii. Fratele onorat în felul acesta o pune pe mămică pe unul dintre cărăuși, iar ea se ține foarte strîns tot drumul pînă la tată. Își atinse pîntecele. E cea mai mare bucurie pe care o avem în a doua viață. Dacă am putea, am duce mămicile în fiecare noapte.

Urlătoarea cîntă lung și cu forță, iar despicătura din copacul-mamă începu din nou să se închidă.

– Toate femelele și mămicile acelea sînt ființe înzestrate cu rațiune? întrebă Ela.

Erau cuvinte necunoscute de Uman.

– Sînt treze? întrebă Ender.

– Sigur, răspunse Uman.

– Vrea să știe dacă mămicile gîndesc, explică Ouanda. Înțeleg limba?

– Ele? făcu Uman. Nu, nu-s cu nimic mai inteligente decît cabras și doar puțin mai deștepte decît macios. Știu

doar trei lucruri: să mănînce, să se tîrîie și să se agațe de cărăuș. Cele de pe scoarță încep acum să învețe. Eu îmi aduc aminte cum mă tîram pe scoarța copacului-mamă. Deci atunci aveam memorie. Sînt tousi unul dintre puținii care au amintiri atît de vechi.

Nechemate, în ochii Ouandei apărură lacrimi.

– Toate mamele se nasc, se împerechează, dau naștere la rîndul lor, mor și toate astea în pruncie. Nici nu știu că trăiesc.

– Acesta e un exemplu de dimorfism sexual împins pînă la o limită ridicolă, constată Ela. Femelele ating maturitatea sexuală de timpuriu, iar masculii foarte tîrziu. Mi se pare o ironie că toate femele dominatoare sînt sterile. Ele conduc tribul, și totuși genele lor nu pot fi transmise...

– Ela, spuse Ouanda, ce-ar fi dacă am găsi o modalitate de a le permite mămicilor să aibă copii fără să fie devorate? O operație cezariană. Creăm un aliment bogat în proteine ca susbtitut pentru cadavrul mamei. N-am putea proceda în așa fel încît femelele să ajungă la maturitate?

Ela nu mai apucă să răspundă. Ender le prinse pe amîndouă de braț și le trase deoparte.

– Cum de îndrăzniți? șopti el. Ce-ați zice dacă ei ar descoperi o cale de a face fetițele să conceapă și să poarte copii care să se hrănească din cadavrul mamei?

– Ce tot vorbești acolo? întrebă Ouanda.

– Ce grozăvie! exclamă Ela.

– Nu ne aflăm aici ca să demolăm înșeși rădăcinile vieții lor. Am venit să găsim o cale de a trăi pe această lume alături de ei. Peste o sută sau cinci sute de ani, după ce vor învăța îndeajuns pentru a face singuri schimbări, *ei* vor hotărî dacă e cazul să modifice modul în care li se concep și li se nasc copiii. Nu vă dați seama ce s-ar întîmpla

dacă, dintr-o dată, ar ajunge la maturitate tot atît de multe femele cît masculii? Ce să facă femelele? Mai mulți copii tot nu pot avea, așa e? Nu s-ar putea lua la întrecere cu masculii pentru a deveni tați. La ce ar sluji?

– Dar mor fără să fi trecut prin viață...

– Sînt ceea ce sînt, conchise Ender. Ei vor decide ce schimbări să facă, nu voi, din perspectiva umană limitată, în încercarea de a le face să aibă o viață deplină și fericită ca noi.

– Ai dreptate, recunoscu Ela. Sigur, așa e, iartă-mă!

Pentru Ela purcelușii nu erau un popor, ci o rasă extraterestră ciudată, iar ea se obișnuise să descopere că alte animale aveau modele inumane de viață. Ender înțelese că Ouanda era încă tulburată. Ea făcuse tranzacția tipic ramen: concepea purcelușii drept *noi* în loc de *ei.* Accepta comportamentul bizar pe care-l văzuse, chiar uciderea tatălui ei, considerînd că acesta se încadra într-o limită acceptabilă de ciudățenie. Însemna că, în comparație cu Ela, Ouanda dovedea mai multă toleranță și înțelegere față de purcelușii și astfel devenea mai vulnerabilă și suferea mai mult atunci cînd constata comportamentul crud și bestial al celor pe care îi considera prieteni.

Ender mai observă că, după ani și ani de contact cu purcelușii, Ouanda deprinsese unul dintre obiceiurile lor: în clipe de încordare extremă, tot corpul îi devenea rigid. Îi reaminti de umanitatea ei luînd-o de umăr cu un gest părintesc și trăgînd-o mai aproape.

Ouanda se mlădie ușor sub atingerea lui și rîse nervos, apoi vorbi cu glas scăzut:

– Știi la ce mă tot gîndesc? Mămicile au copii și mor nebotezate.

– Dacă episcopul Peregrino îi va converti, spuse Ender, poate că-l vor lăsa să stropească interiorul copacului-mamă cu apă sfințită și să rostească o rugăciune.

– Nu mă lua peste picior! șopti Ouanda.

– Dar vorbeam foarte serios. Deocamdată o să le cerem să se schimbe atît cît să putem trăi alături de ei, dar nimic mai mult. Iar noi ne vom schimba în așa fel încît ei să suporte prezența noastră pe planetă. Trebuie să fii de acord cu asta, altfel gardul se reactivează, fiindcă le amenințăm supraviețuirea.

Ela încuviință, dar Ouanda înțepeni din nou. Ender își înfipse degetele brusc și brutal în umărul Ouandei. Înspăimîntată, aprobă și ea. Abia atunci Ender își slăbi strînsoarea.

– Iartă-mă, se scuză el, dar sînt ceea ce sînt. Dacă vrei, așa i-a făcut Dumnezeu. Prin urmare, nu încerca să-i remodelezi după imaginea ta.

Se întoarse la copacul-mamă. Urlătoarea și Uman îl așteptau.

– Iertați-mi întreruperea!

– Nu-i nimic, spuse Uman. I-am explicat ce-ai făcut.

Ender simți un gol în stomac.

– Ce i-ai spus că facem?

– I-am zis că ele vor să le ajute pe mămici să semene mai mult cu ființele umane, însă tu ai afirmat că nu pot face așa ceva, altfel ridici din nou gard, și că noi trebuie să rămînem micuți, iar voi umani.

Ender zîmbi. Traducerea oglindea fidel adevărul, dar Uman dovedise precauție și nu intrase în detalii. Poate că soțiile își doreau ca mămicile să supraviețuiască nașterii fără să-și dea seama de consecințele unei asemenea schimbări aparent umanitare. Uman era un diplomat desăvîrșit; spusese adevărul, dar omisese cu bună știință amănuntele interpretabile și evitase astfel declanșarea unui conflict.

– Mda, făcu Ender. Dacă tot ne-am întîlnit, ar fi vremea să trecem la discuții serioase.

Ender se așeză pe pămînt. Urlătoarea se ghemui exact în fața lui și cîntă cîteva cuvinte.

– Zice că trebuie să ne învățați tot ce știți, să ne duceți spre stele, să ne aduceți Matca și să-i dați bățul luminos cu care a venit această nouă ființă umană, altfel îi va trimite la miez de noapte pe frații din pădure, ca să-i ucidă pe toți oamenii în somn și să-i spînzure deasupra pămîntului ca să nu mai dobîndească cea de-a treia viață. Văzînd îngrijorarea oamenilor, Uman îl atinse pe Ender pe piept. Nu, nu, trebuie să înțelegeți. Asta nu înseamnă nimic. Așa începem întotdeauna cînd vorbim cu alt trib. Crezi că sîntem nebuni? Nu v-am ucide niciodată! Ne-ați dat știr, „Matca și Hegemonul", ne-ați învățat olăritul.

– Spune-i să-și retragă amenințările, altfel nu-i vom da nimic.

– Ți-am spus, Vorbitorule, asta nu înseamnă...

– A rostit cuvintele și eu nu mai discut cu ea dacă nu și le retrage.

Uman i se adresă Urlătoarei. Ea sări în picioare și dădu un ocol copacului-mamă, cu brațele ridicate și cîntînd cu voce puternică.

– Se plînge mamei și tuturor soțiilor că ești un frate care nu-și cunoaște locul. Zice că te porți nepoliticos și că-i este imposibil să negocieze cu tine.

Ender dădu din cap.

– Da, întocmai. Acum am lămurit lucrurile și știm cum stăm.

Urlătoarea se așeză din nou față în față cu el. De această dată vorbi în limba masculilor.

– Spune că nu va ucide niciodată oameni și nici nu-i va lăsa pe frați sau pe alte soții s-o facă. Zice să ții minte că ești de două ori mai înalt decît oricare dintre noi și că știi totul, în timp ce noi nu știm nimic. S-a umilit destul ca să-i poți vorbi?

Urlătoarea îl privea atentă, așteptînd încordată răspunsul lui.

– Da, acum putem începe.

Novinha îngenunche pe podea lîngă patul lui Miro. Quim și Olhado stăteau în spatele ei. Dom Cristão tocmai îi culca pe Grego și pe Quara în camera lor. Acoperit de respirația șuierătoare și chinuită a lui Miro, cîntecul de leagăn îngînat cu voce falsă răzbătea pînă la ei ca un zvon depărtat.

Miro deschise ochii.

– Miro! exclamă Novinha.

El gemu.

– Miro, ești acasă, în patul tău. Ai sărit gardul. Doctorul Navio spune că ai suferit leziuni pe creier. Nu știu dacă vătămarea e permanentă sau nu. S-ar putea să rămîi parțial paralizat. Dar trăiești, Miro, și Navio susține că te poate ajuta să compensezi ceea ce s-ar putea să fi pierdut. Înțelegi? Nu-ți ascund adevărul. Probabil că-ți va fi greu o vreme, dar merită să încerci.

El gemu încetișor, dar nu era o exprimare a durerii. Se părea că încerca să vorbească și nu reușea.

– Miro, poți să-ți miști falca? întrebă Quim.

Miro deschise gura și apoi o închise.

Olhado ținu mîna la un metru deasupra capului lui Miro și o mișcă.

– Poți să urmărești mișcarea mîinii mele?

Miro își rostogoli ochii. Novinha îl strînse de braț.

– Ai simțit strîngerea?

Miro gemu din nou.

– Închide gura din nou cînd vrei să spui *nu* și deschide-o pentru *da*, îl sfătui Quim.

Miro închise gura și scoase un „Mmm".

În ciuda cuvintelor încurajatoare pe care i le spusese lui Miro, Novinha se simțea cuprinsă de disperare,

fiindcă acesta era cel mai groaznic lucru ce i se întîmplase vreunuia dintre copiii ei. Cînd Lauro își pierduse ochii și devenise Olhado – la început urîse porecla aceasta, dar acum o folosea și ea –, crezuse că ceva mai cumplit nici nu se putea. Dar Miro paralizat, neajutorat, incapabil să simtă măcar atingerea mîinii ei, asta era de nesuportat. La moartea lui Pipo trăise un anumit fel de durere, care nu semănase cu aceea provocată de pierderea lui Libo, iar dispariția lui Marcao îi lăsase în suflet un regret imens. Își aminti de golul dureros pe care-l simțise atunci cînd privise cum mama și tatăl ei fuseseră coborîți în pămînt. Totuși nu exista chin mai mare decît să-și vadă copilul suferind și să nu-l poată ajuta cu nimic.

Se ridică, vrînd să plece. Va plînge. Va plînge tăcut în altă cameră, să n-o vadă el.

– Mmm. Mmm. Mmm.

– Nu vrea să pleci, spuse Quim.

– Voi rămîne, dacă asta dorești, dar trebuie să mai dormi. Navio ți-a recomandat cît mai mult somn.

– Mmm. Mmm.

– Nu vrea nici să doarmă, constată Quim.

Novinha își înăbuși impulsul de a se răsti la Quim, ca să-i arate că și ea putea să audă răspunsurile lui Miro. Nu era însă momentul potrivit pentru a se certa. Pe de altă parte, Quim era cel care concepuse sistemul pe care-l folosea Miro pentru a comunica. Avea dreptul să se mîndrească și să pretindă că el e vocea lui Miro.

În felul acesta afirma că făcea parte din familie și însemna că nu-i întoarcea spatele după cele aflate astăzi în *praça*. Era modul în care-i arăta că o iartă, așa că nu mai zise nimic.

– Poate că vrea să ne spună ceva.

– Mmm.

– Sau să întrebe ceva? sugeră Quim.

– Ma. Aa.

– Grozav, exclamă Quim. Dar cum să scrie dacă nu poate să-și miște mîinile?

– *Sem problema,* ghici Olhado. Prin scanare. Asta poate. Dacă-l ducem lîngă terminal, facem literele să defileze pe ecran și el o zică *da* cînd apare litera de care are nevoie.

– O să dureze o veșnicie, se dezumflă Quim.

– Miro, vrei să încercăm? întrebă Novinha.

Voia.

Îl transportară în camera din față și-l întinseră pe pat. Olhado orientă terminalul astfel încît să afișeze literele alfabetului în fața lui Miro. Puse la punct un mic program care să facă fiecare literă să se aprindă cîte o fracțiune de secundă. Îi trebuiră cîteva încercări pentru a fixa durata de aprindere, adică una destul de lungă pentru ca Miro să poată scoate un sunet care să însemne *litera asta* înainte ca lumina să se mute la următoarea.

La rîndul lui, Miro grăbi și mai mult lucrurile, prescurtînd cuvintele în mod deliberat.

– P-U-R-C-E.

– Purcelușii, spuse Olhado.

– Da, încuviință Novinha. De ce-ai vrut să treci peste gard și să mergi la purcelușii?

– Mmmm!

– Pune o întrebare, mamă, o lămuri Quim. Nu vrea să răspundă.

– Aa.

– Vrei să știi ce s-a întîmplat cu purcelușii care erau cu tine cînd ai sărit gardul? întrebă Novinha. S-au întors în pădure. Cu Ouanda, Ela și Vorbitorul în Numele Morților. Îi povesti repede despre discuția din biroul

episcopului, ce aflaseră despre purceluși, dar mai ales ce hotărîseră să facă. În clipa în care a fost dezactivat gardul pentru a te salva pe tine, ne-am hotărît să ne răsculăm împotriva Congresului. Înțelegi, Miro? S-a terminat cu legile Comitetului. Din gard n-au rămas decît firele. Poarta va sta deschisă.

În ochii lui Miro apărură lacrimi.

– Asta era tot ce voiai să știi? întrebă Novinha. Acum ar trebui să dormi.

„Nu", spuse el. „Nu, nu, nu."

– Așteaptă puțin pînă i se limpezesc ochii, spuse Quim. După aceea mai facem o scanare.

D-I-G-A F-A-L.

– *Diga ao Falante pelos Mortos,* traduse Olhado.

– Ce trebuie să-i spunem Vorbitorului? întrebă Quim.

– Acum dormi, și ne spui mai tîrziu, încercă Novinha. Nu se întoarce decît peste cîteva ore. Negociază regulile care să guverneze relațiile dintre noi și purceluși. Să nu mai ucidă oameni, așa cum au făcut cu Pipo și cu Li... cu tatăl tău.

Dar Miro refuză să doarmă. Continuă să-și scrie mesajul prin scanare. Împreună, reușiră să priceapă ce încerca el să îi comunice Vorbitorului prin intermediul lor. Înțeleseră că Miro voia ca ei să plece acum, înainte de încheierea negocierilor.

Novinha îi lăsă pe Dom Cristão și pe Dona Cristã să aibă grijă de casă și de cei mici. Înainte de a pleca, se opri lîngă fiul ei cel mare. Efortul îl epuizase; ținea ochii închiși și respira regulat. Îi atinse o mînă, o ținu o clipă și i-o strînse; știa că el nu putea simți atingerea ei, dar nu încercă să-l mîngîie, ci să se consoleze.

Miro deschise ochii și Novinha simți cum degetele lui se strînseră încet, delicat, pe mîna ei.

– Am simțit, îi șopti. O să te faci bine.

Miro strivi cîteva lacrimi sub pleoape. Novinha se ridică și porni orbește spre ușă.

– Mi-a intrat ceva în ochi, îi spuse lui Olhado. Condu-mă pînă o să pot vedea iarăși.

Quim se afla deja în preajma gardului.

– Poarta e prea departe! strigă el. Mamă, poți să-l sari?

Reuși, dar destul de greu.

– Fără îndoială că Bosquinha o să ne lase să facem o poartă și aici, îl liniști ea.

Trecuse de miezul nopții, iar Ouanda și Ela simțeau că le cuprinde somnul. Ender era la fel de informă ca la început. Tratînd cu Urlătoarea ore în șir, fusese obligat să stea încordat; structura lui nervoasă reacționase prompt, ajutîndu-l să rămînă treaz, și chiar dacă s-ar fi dus acasă tot i-ar fi trebuit cîteva ore ca să poată adormi.

Acum știa mult mai precis ce voiau și ce le trebuia purcelușilor. Pădurea le era cămin și patrie; nici nu simțiseră vreodată nevoia de a-și defini altfel proprietatea. Totuși, de cînd cultivau știr, reușiseră să înțeleagă că și preria era un teren folositor și că era bine s-o țină sub control. Nu aveau totuși idee de modul în care se putea măsura pămîntul. De cîte hectare aveau nevoie pentru culturi? Cît teren puteau să folosească oamenii? Întrucît purcelușii nu-și înțelegeau încă necesitățile, lui Ender îi venea greu să le precizeze. Dar cînd ajunseră la conceptul de lege și guvernare, dificultățile sporiră. Soțiile conduceau; purcelușilor le era limpede acest lucru. În cele din urmă, Ender îi făcu să priceapă că oamenii își alcătuiau altfel legile și că ele se aplicau la problemele umane. Pentru a-i lămuri de ce aveau oamenii nevoie de propriile legi, fu nevoit să le explice modul de împerechere al ființelor umane. Se

distră observînd că Urlătoarea se îngrozise auzind că *adulții* se împerecheau între ei și că vorbele bărbaților aveau aceeași greutate ca cele ale femeilor în întocmirea legilor. Ideea de familie și înrudire în afara tribului era pentru ea „orbire de frate". Nu avea nimic împotrivă ca Uman să fie mîndru de numeroasele împerecheri ale tatălui său, dar, în ceea ce le privea pe soții, ele își alegeau tații exclusiv în funcție de necesitățile tribului. Singurele entități pe care le respectau soțiile erau tribul și individul.

Pînă la urmă înțeleseră totuși că legile umane trebuie aplicate între granițele așezărilor umane, iar legile purcelușilor – în interiorul triburilor. Stabilirea granițelor se dovedi o problemă spinoasă. După trei ore de discuții, se puseră de acord asupra unui singur lucru: legea purcelușilor se aplică în pădure, și toți oamenii care intră în ea i se supun. Legea oamenilor e valabilă în zona îngrădită, iar toți purcelușii care intră acolo respectă guvernarea umană. Restul planetei avea să fie împărțit mai tîrziu. Acesta era un triumf neînsemnat, dar măcar se ajunsese la un compromis.

– Trebuie să pricepeți că ființele umane vor avea nevoie de teren deschis, spuse Ender. Acesta nu-i decît un aspect al problemei. Vreți ca Matca să vă învețe cît mai multe, să vă ajute să extrageți minereu, să topiți metale și să fabricați unelte. Dar și ea va avea nevoie de pămînt, și în foarte scurtă vreme ea va fi mult mai puternică decît ființele umane sau micuții. Oricare dintre gîndaci, le explică el, era perfect disciplinat și foarte harnic. Îi vor depăși repede pe oameni prin productivitate și forță. După ce Matca va fi readusă la viață pe Lusitania, părerea ei va trebui să fie respectată în luarea oricărei decizii.

– Rădăcină spune că putem avea încredere în ea, insistă Uman. Traducînd apoi spusele Urlătoarei, adăugă: Și copacul-mamă îi acordă încredere.

– Îi dați *pămîntul vostru?* întrebă Ender.

– Lumea e mare, traduse Uman. Poate folosi toate pădurile celorlalte triburi. Și voi la fel. Vi le dăm fără să vă cerem nimic în schimb.

Ender schimbă o privire Ouanda și cu Ela.

– Asta-i foarte bine, spuse Ela, dar le aparțin?

– Sigur că nu, zise Ouanda. Încă se mai războiesc cu alte triburi.

– Le ucidem noi dacă nu vi se supun, se oferi Uman. Acum sîntem foarte puternici. Trei sute douăzeci de copii. Peste zece ani nici un trib nu se va mai ridica împotriva noastră.

– Uman, spune-i Urlătoarei că acum negociem cu acest trib. De celelalte ne vom ocupa mai tîrziu.

Uman traduse repede, cuvintele rostogolindu-se și învălmășindu-se, și curînd primiră răspunsul ei:

– Nu, nu, nu, nu, nu.

– Ce nu-i convine? întrebă Ender.

– *N-o să discutați* cu dușmanii noștri. Ai venit la *noi*. Dacă mergi și la ei, atunci devii dușmanul nostru.

Chiar în clipa aceea, în spatele lor se văzură cîteva lumini și din adîncul pădurii apărură Săgeată și Mîncătorul-de-Frunze, urmați de Novinha, Quin și Olhado.

– Ne-a trimis Miro, explică Olhado.

– Cum se simte? se interesă Ouanda.

– E paralizat, spuse sec Quim.

Novinha scăpase de chinul de a-i spune pe ocolite.

– *Nossa Senhora,* șopti Ouanda.

– Starea lui se ameliorează, o lămuri Novinha. Înainte de a pleca, i-am strîns mîna. A simțit și mi-a strîns-o și el. Foarte slab, dar înseamnă că legăturile

nervoase nu sînt iremediabil distruse, adică nu au fost afectate toate.

– Nu vă supărați, interveni Ender, dar asta-i o conversație pe care o puteți purta și în Milagre. Eu am alte probleme de rezolvat aici.

– Iartă-mă, spuse Novinha, am venit cu un mesaj din partea lui Miro. N-a putut vorbi, dar mi l-a transmis literă cu literă, și noi am completat spațiile goale. Folosind avantajele pe care le-au obținut din relațiile cu noi, purcelușii pun la cale un război. Săgețile, numărul lor mai mare... vor deveni imbatabili. După cîte am înțeles, Miro susține că războiul lor nu se poartă doar pentru cucerirea de noi teritorii. Reprezintă și un prilej pentru amestecul genetic. Exogamie masculină. Tribul învingător folosește copacii care cresc din trupurile celor morți în luptă.

Ender îi privi pe Uman, pe Mîncătorul-de-Frunze și pe Săgeată.

– E adevărat, recunoscu Săgeată. Sigur că-i adevărat. Acum sîntem cel mai înțelept trib. Vom deveni tați mai buni decît oricare alți purcelușI de pe lume.

– Înțeleg, spuse Ender.

– De aceea a insistat Miro să venim la tine chiar în noaptea asta, explică Novinha, înainte de încheierea negocierilor. Trebuie să împiedicăm războiul.

Uman se ridică și sări în sus de parcă ar fi voit să zboare.

– N-o să traduc așa ceva, spuse el.

– O s-o fac *eu!* exclamă Mandachuva.

– *Stați!* strigă Ender. Vocea îi era cu mult mai puternică decît pînă atunci. Toți făcură liniște imediat, iar ecoul strigătului părea să reverbereze încă printre copaci. Mîncătorul-de-Frunze, nu vreau alt interpret în afară de Uman.

– Cine ești tu să-mi spui că nu le pot vorbi soțiilor? Eu sînt purceluș, iar tu nu ești nimic.

– Uman, reluă Ender, spune-i Urlătoarei că dacă-i permite Mîncătorului-de-Frunze să traducă discuția pe care am avut-o noi, oamenii, atunci îl considerăm spion. Și, dacă ea îi îngăduie să ne spioneze, vom pleca imediat acasă și nu veți primi nimic de la noi. Voi duce Matca pe altă lume ca s-o readuc la viață. Înțelegi?

Sigur că înțelese. Ender mai știa că Uman era încîntat. Mîncătorul-de-Frunze încerca să uzurpe rolul lui Uman și să-i discretizeze atît pe el, cît și pe Ender. După ce Uman termină de tradus, Urlătoarea cîntă către Mîncătorul-de-Frunze. Rușinat, acesta se retrase grăbit în pădure și rămase, alături de ceilalți, simplu martor la discuție.

Dar Uman dovedi că nu era nicidecum o marionetă. Nu lăsă de înțeles că-i era recunoscător lui Ender. Îl privi drept în ochi fără să clipească.

– Ai spus că nu vei încerca să ne schimbi!

– Am spus că nu voi încerca să vă schimb mai mult decît e necesar.

– De ce e necesar? Războiul e o problemă care ne privește pe noi și pe ceilalți purceluși.

– Fii atent! îl avertiză Ouanda. S-a supărat rău.

Înainte de a încerca să o înduplece pe Urlătoare, trebuia să-l convingă pe Uman.

– Dintre purceluși, voi sînteți primii noștri prieteni. Vă bucurați de încrederea și de dragostea noastră. Niciodată nu vă vom face vreun rău și nici nu le vom oferi altor purceluși avantaje pe care să le folosească împotriva voastră. Dar n-am venit doar la voi. Reprezentăm întreaga omenire și vrem să vă învățăm tot ce știm. Indiferent de trib.

– Nu reprezentați toată umanitatea. Sînteți pe cale de a duce un război cu celelalte ființe umane. Cum

poți afirma că războaiele *noastre* sînt barbare, și ale voastre nu?

Negreșit că Pizarro, în ciuda defectelor lui, nu se lovise de atîtea probleme în negocierile cu Atahualpa.

– Noi ne străduim să evităm războiul cu celelalte ființe umane, spuse Ender. Dar dacă vom lupta, nu va fi un război dezlănțuit de *noi*, pentru a cîștiga avantaje în dauna altora. Ne vom bate pentru *voi*, încercînd să vă cîștigăm dreptul de a călători printre stele. Ender ridică mîna cu palma deschisă. Ne-am uitat umanitatea pentru a deveni rameni alături de voi. Își făcu cu palma pumn: Pe Lusitania, oamenii, purcelușii și Matca vor fi o singură ființă. *Toți* umani. *Toți* gîndaci. *Toți* purcelușii.

Analizînd vorbele lui Ender, Uman păstră o vreme tăcerea.

– Vorbitorule, spuse el într-un tîrziu. E foarte greu. Pînă la venirea voastră, a ființelor umane, ceilalți purcelușii existau doar ca să-i ucidem, astfel încît în cea de-a treia viață a lor să fie sclavi în pădurile care deveneau ale noastre. Pădurea asta a fost cîndva un cîmp de bătălie, și cei mai bătrîni copaci sînt războinicii care au pierit în luptă. Tații noștri cei mai bătrîni sînt eroii acelui război, iar din lași am făcut case. Toată viața ne pregătim să cîștigăm confruntările cu dușmanii, astfel ca soțiile să poată avea un copac-mamă într-o nouă pădure și noi să devenim puternici și măreți. În ultimii zece ani am învățat să folosim săgeți și să ucidem de la distanță. Am deprins să facem oale și să preparăm rădăcina de merdona ca să putem fi mulți și tari și să ducem hrană departe de pădurea-cămin. Ne-a întărit gîndul că vom învinge în orice război. Vom împînzi toate colțurile acestei lumi cu soțiile și mămicile noastre, cu eroii noștri și, într-o bună zi, vom pleca spre stele. Acesta e visul nostru, Vorbitorule, iar acum îmi spui că vrei să ni-l risipești în vînt.

Uman rostise o cuvîntare impresionantă. Nimeni dintre cei prezenți nu reuși să-i sugereze lui Ender un posibil răspuns. Uman îi convinsese aproape pe toți.

– E frumos visul tău, spuse Ender. Așa visează orice ființă. Asta e dorința care se află la originile vieții: să crești pînă cînd tot spațiul pe care-l vezi devine parte din tine și-l controlezi. Se cheamă căutarea măreției. Îl poți împlini în două feluri: trebuie să ucizi tot ce nu e ființa ta, înghițind sau distrugînd pînă nu mai rămîne nimic să ți se opună. Dar calea asta e greșită. Ar însemna să declari întregului univers: „Doar eu voi fi mare și, pentru a-mi face loc, voi, restul, trebuie să-mi cedați ce vă aparține și să deveniți nimic". Uman, înțelege că, dacă ar gîndi în felul acesta, ființele umane ar ucide toți purcelușii de pe Lusitania și și-ar face din ea un cămin. Ce-ar mai rămîne din visul vostru dacă noi am fi răi?

Uman se străduia să înțeleagă.

– Văd că ne-ați oferit daruri prețioase, deși puteați să ne luați și puținul pe care-l avem. Dar de ce ni le-ați dat, dacă nu le putem folosi ca să devenim măreți?

– Vrem să vă dezvoltați și să călătoriți printre stele. Vrem să fiți puternici și de neînfrînt pe Lusitania, alături de miile de frați și soții, să vă învățăm să cultivați multe soiuri de plante și să creșteți diferite animale. Aceste două femei, Ela și Novinha, vor munci toată viața pentru a crea și alte plante capabile să reziste aici și vă vor da orice lucru bun care le va reuși. Să vă înălțați. Dar de ce să moară pînă și un singur purceluș din altă pădure pentru ca de aceste daruri să vă bucurați doar voi? Și de ce să vă simțiți nedreptățiți dacă am oferit aceleași lucruri și *altora?*

– Dar ce-am cîștigat dacă vor fi la fel de puternici ca noi?

„La ce altceva m-aș putea aștepta din partea acestui frate?" gîndi Ender. „Poporul lui s-a măsurat dintotdeauna

cu alte triburi. Pădurea lor nu are cincizeci sau cinci sute de hectare, e doar mai mare sau mai mică decît a tribului de la sud sau de la vest. În clipele acestea trebuie să fac munca unei întregi generații și să-i arăt o nouă cale de a măsura măreția poporului său."

– Rădăcină e măreț? întrebă el.

– Eu așa zic, răspunse Uman. E tatăl meu. Copacul lui nu e cel mai bătrîn sau cel mai gros, dar nu ținem minte ca vreun tată să fi avut atît de mulți copii la așa scurt timp după plantare.

– Deci, într-un fel, toți copiii pe care i-a zămislit mai fac încă parte din el. Cu cît are mai mulți copii, cu atît devine mai măreț. Uman încuviință tăcut. Și cu cît realizezi mai multe în viață, cu atît îți faci mai mare părintele, adevărat?

– Da, copacul-tată e onorat cînd copiii lui izbutesc fapte mari.

– Asta-i altceva, spuse Uman. Toți ceilalți copaci măreți sînt părinții tribului. Copacii mai mici rămîn totuși frați.

Ender simți nesiguranța lui Uman. Se opunea acestor idei din cauza ciudățeniei lor, nu pentru că ar fi fost greșite sau de neînțeles. Începea să înțeleagă.

– Gîndește-te la soții! îl îndemnă Ender. Ele nu au copii. Nu pot fi niciodată mărețe, asemenea tatălui tău.

– Vorbitorule, știi foarte bine că ele sînt cele mai mărețe dintre toți. Întregul trib li se supune. Cînd ne conduc bine, tribul prosperă; cînd creștem în număr, și soțiile devin puternice.

– Chair dacă nici unul dintre voi nu-i copilul lor.

– Cum s-ar putea așa ceva? întrebă Uman.

– Și totuși voi le sporiți măreția. Chair dacă nu vă sînt mame sau tați, ele cresc o dată cu voi.

– Aparținem toți aceluiași trib...

– Dar *de ce* sînteți același trib? Aveți mame și tați diferiți.

– Fiindcă *sîntem* tribul! Locuim în aceeași pădure și...

– Dacă ar veni la voi vreun purceluș din alt trib și v-ar ruga să-l lăsați să rămînă ca frate...

– Nu l-am face niciodată copac-tată!

– Dar ați încercat să faceți copaci-tați din Pipo și din Libo.

Uman începuse să respire precipitat.

– Înțeleg. Făceau parte din trib. Veneau din cer, dar i-am simțit ca frați și am încercat să-i transformăm în tați. Tribul e ceea ce credem. Dacă spunem că se compune din toți micuții pădurii și toți copacii, atunci acesta este tribul, chiar dacă unii dintre cei mai vechi copaci au crescut din războinicii altor două triburi care au căzut în bătălie. Devenim trib în măsura în care afirmăm că sîntem trib.

Ender se minună de inteligența acestui mic ramen. Puțini oameni erau în stare să reliefeze o asemenea idee sau s-o extindă dincolo de granițele înguste ale tribului, ale familiei sau ale națiunii lor.

Uman veni în spatele lui Ender și se sprijini de el, lăsîndu-și toată greutatea pe umerii lui. Simți respirația purcelușului, apoi obrajii li se lipiră strîns și priviră în aceeași direcție. Ender înțelesese imediat:

– Vezi ce văd și eu.

– Voi, ființele umane, creșteți făcîndu-ne o parte a voastră: oameni, purcelușii. Gîndaci, toți laolaltă, sînt rameni. Atunci o să devenim un singur trib, și măreția noastră are să fie și a voastră; ea aparține tuturor deopotrivă. Ender simți încordarea lui Uman, care aproba temeinicia acestei idei. Tu spui că trebuie să vedem toate triburile în același fel, ca pe un singur trib, tribul nostru, al tuturor împreună, și să ne înălțăm făcîndu-i și pe alții să crească.

– Puteţi trimite dascăli şi fraţi către alte triburi, şi ei vor trece în cea de-a treia viaţă în pădurile lor, pentru a avea copii acolo.

– E greu să le cerem soţiilor lucruri atît de stranii, explică Uman. Poate chiar imposibil. Ele nu gîndesc la fel ca fraţii. Un frate cugetă la multe probleme diferite, dar o soţie se gîndeşte la un singur lucru: ce slujeşte tribului şi, mai presus de toate, ce foloseşte copiilor şi mămicilor.

– Poţi să le faci să înţeleagă?

– Mai bine decît tine. Dar nu se ştie. Poate că voi da greş.

– Nu cred că vei da greş.

– Ai venit în seara asta să faci o învoială între noi, purceluşii acestui trib, şi voi, oamenii care trăiţi pe această lume. Oamenii din afara Lusitaniei, la fel ca purceluşii din alte păduri, nu se vor sinchisi de ea.

– Vrem să cădem la învoială cu toţi purceluşii...

– Şi promiteţi să ne învăţaţi totul?

– Cînd veţi putea înţelege.

– Orice întrebări am pune?

– Dacă ştim răspunsul.

– Cînd! Dacă! Astea nu-s cuvinte pentru un legămînt! Dă-mi răspunsuri precise acum, Vorbitorule! Uman se ridică şi se îndepărtă de Ender; se plimbă un timp prin faţa lui, şi apoi se aplecă spre el, privindu-l de sus. Promiteţi-mi că ne învăţaţi tot ce ştiţi!

– Promitem!

– Promite-mi că vei da viaţă Mătcii pentru a ne ajuta!

– O voi readuce la viaţă! Va trebui să faceţi un legămînt separat cu ea, fiindcă nu se supune legilor umane.

– Promite-mi că-i vei da viaţă, fie că ne ajută, fie că nu!

– Da.

– Promite-mi că veți respecta legea noastră cînd veți călca în pădure și că pămîntul de care avem nevoie în prerie va fi tot în stăpînirea noastră.

– De acord.

– Și veți porni război împotriva tuturor oamenilor ca să ne apărați și să ne lase să călătorim?

– Am făcut-o deja.

Uman se calmă, se întoarse și se așeză în fața lui Ender. Trase cîteva linii cu degetul prin praf.

– Acum să vedem ce vreți de la noi. Ne vom supune legilor umane în orașul vostru și pe pămînturile care vă trebuie.

– Da, aprobă Ender.

– Și voi nu vreți să pornim război, continuă Uman.

– Exact.

– Asta-i tot?

– Mai e ceva.

– Nu putem accepta chiar orice. S-ar putea să ne ceri lucruri imposibile.

– Vreau să-mi spui despre a treia viață. Cînd începe ea? Cînd ucideți un purceluș și el crește ca un copac, nu-i așa?

Prima viață se desfășoară înăuntrul copacului-mamă, unde nu vedem lumina și mîncîm din trupul mamei și din seva copacului-mamă. A doua viață o trăim în umbra pădurii, în lumina blîndă, alergînd și cățărîndu-ne, văzînd, cîntînd, vorbind și lucrînd cu mîinile. În a treia viață ne înălțăm spre soare și-i umbrim în sfîrșit lumina, mișcîndu-ne doar în bătaia vîntului, liberi să gîndim și să le vorbim fraților în anumite zile, cînd bat în scoarța noastră. Da, asta-i a treia viață.

– Oamenii nu au a treia viață.

Uman îl privi uimit.

– După ce murim, chiar dacă ne-aţi planta, n-ar creşte nimic. Nici un copac. Nu sorbim lumina soarelui. Cînd murim, sîntem morţi.

Uman o căută cu privirea pe Ouanda.

– Dar în cartea cealaltă pe care ne-aţi dat-o se vorbea la tot pasul despre viaţa de după moarte şi despre renaştere.

– Nu sub forma unui copac, îi explică Ender. Şi nici într-o formă pe care s-o poţi atinge sau pipăi, căreia să-i vorbeşti sau de la care să primeşti răspunsuri.

– Nu te cred. Dacă e adevărat, atunci de ce ne-au lăsat Pipo şi Libo să-i plantăm?

Novinha îngenunche lîngă Ender, sprijinindu-se de el ca să poată auzi mai bine.

– Cum v-au convins să-i plantaţi?

– Şi-au cîştigat dreptul făcîndu-ne daruri mari. Fiinţele umane laolaltă cu purceluşii. Pipo şi Mandachuva. Mandachuva şi Mîncătorul-de-Frunze au crezut că vor primi cea de-a treia viaţă, dar Pipo şi Libo le-au refuzat-o de fiecare dată. Au insistat să păstreze darurile pentru ei înşişi. De ce au făcut-o, dacă oamenii nu au a treia viaţă?

– Ce trebuiau să facă pentru a le da a treia viaţă lui Mandachuva sau Mîncătorului-de-Frunze? întrebă Novinha cu glasul înecat de emoţie.

– Să-i planteze, desigur, spuse Uman. La fel ca astăzi.

– *La fel ca astăzi?* întrebă Ender.

– Tu şi cu mine. Uman şi Vorbitorul în Numele Morţilor. Dacă încheiem înţelegerea în aşa fel încît şi oamenii şi soţiile să o aprobe, atunci aceasta devine o zi mare şi nobilă. Ori îmi oferi cea de-a treia viaţă, ori ţi-o ofer eu.

– Cu mîna mea?

– Bineînţeles. Dacă nu-mi faci onoarea, atunci ţi-o fac eu.

Ender își aminti imaginea pe care o văzuse pentru prima oară în urmă cu numai trei săptămîni. Trupul lui Pipo dezmembrat și eviscerat, organele separate și împrăștiate. Plantat.

– Uman, cea mai înspăimîntătoare crimă pe care o poate comite un om e să ia viața cuiva. Cel mai groaznic e cînd tai o ființă, provocîndu-i dureri atît de mari încît moare.

Uman se ghemui și rămase așa o vreme, încercînd să priceapă.

– Vorbitorule, spuse el în cele din urmă, în mintea mea nu văd decît două căi. Dacă oamenii nu au o a treia viață, atunci plantarea lor înseamnă moartea pentru vecie. După părerea noastră, Libo și Pipo au păstrat onoarea pentru ei înșiși, lăsîndu-i pe Mandachuva și pe Mîncătorul-de-Frunze să moară fără să fie onorați pentru înfăptuirile lor. În ochii noștri, voi ați venit de dincolo de gard și i-ați smuls din pămînt înainte ca ei să prindă rădăcini. Am socotit că, luîndu-i de acolo, ați comis o crimă. Dar acum văd lucrurile altfel. Pipo și Libo nu au vrut să-i ia pe Mandachuva și pe Mîncătorul-de-Frunze în a treia viață, pentru că ei o socoteau o crimă, deci s-au sacrificat de bună voie doar ca să nu fie siliți să ia viața vreunuia dintre noi.

– Da, șopti Novinha.

– Dar dacă-i așa, cînd i-ați văzut pe deal, de ce n-ați făcut un foc mare, ca să-i prefaceți pe tații noștri sau chiar copacul-mamă în scrum?

De la marginea pădurii se auzi un strigăt îngrozitor și ascuțit, trădînd suferințele insuportabile prin care trecea Mîncătorul-de-Frunze.

– Dacă ați fi tăiat doar unul dintre copacii noștri, continuă Uman, dacă ați fi ucis un singur copac, am fi venit peste voi noaptea și v-am fi omorît pe toți, pînă la

unul. Și, chiar dacă supraviețuia vreunul dintre voi, trimișii noștri ar fi spus povestea tuturor triburilor și nici un om n-ar fi plecat viu de pe planetă. *De ce* nu ne-ați nimicit pentru că i-am ucis pe Pipo și pe Libo?

Gîfîind din greu, Mandachuva apăru brusc în spatele lui Uman. Se azvîrli la pămînt cu mîinile întinse spre Săvîrșitor.

– Cu mîinile astea l-am ucis, strigă el. Am încercat să-i fac onoarea și i-am ucis copacul pentru vecie!

– Ba nu, îl contrazise Ender. Îi strînse mîinile lui Mandachuva. Fiecare dintre voi a crezut că-l cruță pe celălalt. V-a jignit, iar tu i-ai făcut alt rău: l-ai ucis. Amîndoi ați considerat că procedați bine. De-ajuns cu asta! Știm tot adevărul. Înțelegem că nu ați vrut să comiteți o crimă. Acum ați aflat că viața unei ființe umane este una și că, dacă i-o luați, ea moare pentru totdeauna. Aceasta e ultima condiție a învoielii noastre. Să nu mai luați vreun om în cea de-a treia viață, pentru că nu știe cum să meargă acolo.

– Cînd voi spune soțiilor această poveste, le voi pricinui o durere atît de înfiorătoare, încît strigătele lor vor răsuna ca prăbușirea copacilor în furtună.

Se întoarse, se ridică în fața Urlătoarei și-i spuse cîteva cuvinte. Apoi se întoarse spre Ender:

– Acum plecați!

– Încă nu am încheiat înțelegerea.

– Trebuie să vorbesc cu soțiile. Cît rămîi aici, la umbra copacului-mamă, nu vor accepta să-i lase pe micuți fără apărare. Săgeată te va scoate din pădure. Așteaptă-mă pe povîrniș, acolo unde Rădăcină veghează poarta! Dormi dacă poți! O să le explic înțelegerea și sper să priceapă că va trebui să tratăm și cu alte triburi la fel de atent.

Într-un avînt de impetuozitate, Uman atinse cu un gest hotărît pîntecele Săvîrșitorului.

– Eu fac propriul legământ, strigă el. Te voi onora totdeauna, dar nu te voi ucide!

Săvîrșitorul întinse mîna și o puse pe abdomenul călduț al lui Uman. Sub palma lui, protuberanțele erau fierbinți.

– Și eu te voi onora întotdeauna, spuse Săvîrșitorul.

– Dacă facem înțelegerea dintre tribul tău și al nostru, îmi vei da onoarea celei de-a treia vieți? Mă vei lăsa să sorb lumina?

– Putem s-o facem repede? Adică nu în felul acela lent și îngrozitor care...

– Și să devin unul dintre copacii tăcuți? Să nu fiu tată? Să n-am onoare, să-mi ofere seva doar murdarilor viermi macios și să dau lemn fraților mei cînd îmi vor cînta?

– Altcineva nu poate să o facă? Unul dintre frații care-ți cunoaște felul de viață?

– Nu înțelegi. Numai așa va ști tot tribul că s-a rostit adevărul. Ori mă duci tu pe mine în a treia viață, ori te duc eu pe tine, ori nu facem înțelegerea. Eu n-o să te ucid, Vorbitorule, dar amîndoi vrem să încheiem un tratat.

– O voi face! îi promise Ender.

Uman încuviință, își retrase mîna și se răsuci spre Urlătoare.

– *O Deus,* șopti Ouanda. O să ai curaj?

Ender nu avea ce să-i răspundă. Plecă tăcut pe urmele lui Săgeată, care îi călăuzi pe toți prin pădure. Novinha îi dădu lanterna și Săgeată începu să se joace cu ea ca un copil, făcînd lumina cînd mare, cînd mică, aruncînd-o și învîrtind-o printre copaci și tufișuri, ca zborul dezordonat al unei muște-sugătoare. Era cît se poate de fericit și de jucăuș.

Dar în spatele lor se auzeau vocile soțiilor, care îngînau un cîntec îngrozitor și lipsit de armonie. Uman le

spusese probabil adevărul despre Pipo și Libo, faptul că muriseră pentru totdeauna, suferind cumplit, numai ca să nu fie siliți să cadă în păcat ucigîndu-i pe Mandachuva și pe Mîncătorul-de-Frunze.

– Asta a fost liturghia pentru sufletul tatei, spuse încet Ouanda.

– Și al tatei, adăugă Novinha, dar știau cu toții că se referea la Pipo, nu la regretatul *venerado,* Gusto.

Ender nu participa la discuția lor; nu-i cunoscuse pe Libo și pe Pipo, nu retrăia vechi suferințe. Gîndul îi era doar la copaci. Fiecare dintre ei fusese cîndva un purceluș în viață. Purcelușii le cîntau, le vorbeau și uneori le înțelegeau graiul, dar el nu era în stare să conceapă așa ceva. Copacii *nu erau și nu puteau deveni ființe*. Dacă ar fi ridicat cuțitul asupra lui Uman, purcelușii n-ar fi considerat că-l ucide, dar pentru el ar fi însemnat să rateze singura parte a vieții lui Uman pe care era capabil să o înțeleagă. Purcelușul Uman era un ramen adevărat, un frate. Copacul lui Uman ar fi însă ceva mai mult decît o piatră de mormînt. Da, atît înțelegea și știa Ender.

„Iar va trebui să ucid, se gîndi el, deși am promis să n-o mai fac niciodată."

Simți mîna Novinhei strecurîndu-se sub brațul lui. Se sprijini de el.

– Ajută-mă! Sînt aproape oarbă în bezna asta.

– Eu văd bine pe întuneric, se oferi vesel Olhado, care pășea în urma lor.

– Ține-ți gura, nătărule! șopti Ela furioasă. Mama vrea să meargă lîngă el.

Amîndoi auziră limpede vorbele Elei și simțiră rîsul stăpînit al celuilalt. Novinha se lipi mai strîns de Ender.

– Cred că vei avea tăria să faci ce trebuie, rosti ea încet, ca să n-o audă și ceilalți.

– Rece și nemilos? întrebă el.

În voce i se strecură o undă de umor negru, dar cuvintele care exprimau adevărul îi lăsară în suflet un gust amar.

– Cu aceeași grijă care-ți trebuie să răsucești fierul roșu într-o rană, atunci cînd acesta este singurul mod de a o vindeca.

Avea tot dreptul să vorbească astfel, fiindcă simțise arsura fierului încins care-i tămăduise rănile cele mai adînci; iar el o crezu, și vorbele îi întăriră inima pentru sîngeroasa faptă pe care avea să o săvîrșească.

Știind ce încercare îl aștepta, n-ar fi crezut că va putea să doarmă. Abia se trezise și auzi vocea blîndă a Novinhei. Își aminti că se afla sub cerul liber, întins în iarba capim, sprijindu-și capul de genunchii ei. Era întuneric.

– Vin, spuse domol Novinha.

Ender se ridică în capul oaselor. Demult, cînd era copil, se trezea pe deplin într-o clipă; ce-i drept, pe vremea aceea avea pregătire de soldat. Acum îi trebuiră cîteva momente pentru a-și reveni. Copacul cel mare al celei de-a treia vieți a lui Rădăcină se ridica la doar cîțiva metri depărtare. Iar dincolo de gard, la mică distanță, pornind din vale și urcînd pantele, se vedeau primele case ale orașului Milagre, catedrala și mănăstirea, amîndouă așezate pe coama celui mai apropiat deal.

De partea cealaltă, pădurea și copacii, de unde coborau Uman, Mandachuva, Mîncătorul-de-Frunze, Săgeată, Cești, Calendar, Vierme, Dansatorul-pe-Scoarță și alți frați pe care Ouanda nu-i știa pe nume.

– Pe unii nu i-am văzut niciodată, murmură ea. Probabil că vin de la alte case.

„Vom încheia oare un tratat?" își spuse Ender în gînd. „Asta-i tot ce mă interesează. Le-a făcut Uman să înțeleagă un nou mod de a concepe lumea?"

Uman purta ceva în braţe, înfăşurat în frunze. Purceluşii aşezară pachetul în faţa lui Ender, şi Uman îl desfăcu grijuliu. Era o carte tipărită la imprimantă.

– „Matca şi Hegemonul", îi şopti Ouanda. Exemplarul dăruit de Miro.

– Tratatul, spuse Uman.

Abia acum văzură că foile erau aşezate pe dos, cu paginile albe spre cer, iar literele nesigure, scrise de mînă, jucau în lumina lanternei. Erau mari şi desenate stîngaci. Ouanda se cruci.

– Nu i-am învăţat să facă cerneală. Şi nici să scrie.

– Calendar a învăţat să deseneze literele exersînd cu băţul în praf, le explică Uman. Vierme a făcut cerneala din balegă de cabra şi macios uscaţi şi pisaţi. Aşa trebuie să arate un tratat, adevărat?

– Da, aprobă Ender.

– Dacă nu-l scriem pe hîrtie, fiecare îşi va aminti altceva.

– Aşa e, spuse Ender. Aţi făcut bine că l-aţi scris.

– I-am adus unele modificări. Aşa au cerut soţiile şi ne-am gîndit că le veţi accepta. Uman le arătă cu degetul: Fiinţele umane pot încheia tratate cu alţi purceluşi, dar ele să nu difere prin nimic de acesta. Nu aveţi voie să-i învăţaţi lucruri pe care nu le ştim şi noi. Sînteţi de acord?

– Sigur, încuviinţă Ender.

– Asta a fost partea uşoară. Dar dacă nu ne punem de acord asupra regulilor? Dacă nu ne înţelegem unde se termină preria voastră şi începe a noastră? De aceea Urlătoarea a zis: „Matca să fie judecător între oameni şi micuţi. Oamenii să facă dreptate între micuţi şi Matcă, iar micuţii între Matcă şi oameni".

Ender se întrebă dacă vor reuşi. Îşi aminti, lucru imposibil pentru generaţiile de acum, ce îngrozitori

erau gîndacii în urmă cu trei mii de ani. Trupurile lor ca de insecte deveniseră coșmarul copilăriei omenirii. Cît de ușor le va fi oamenilor din Milagre să accepte judecata lor?

„Ne vine cam greu, dar nici purcelușilor nu le-a fost ușor."

– Da, spuse Ender, acceptăm. V-ați gîndit bine.

– Și încă o modificare, reveni Uman. Ridică fața spre Ender și rînji. Arăta înfiorător, fiindcă trăsăturile purcelușilor nu erau făcute pentru a exprima sentimentele la fel ca fețele oamenilor. De aceea ne-a trebuit atîta timp. Cu atîtea modificări...

Ender surîse.

– Dacă vreun trib de purcelușI refuză să semneze tratatul cu oamenii și atacă un trib care l-a semnat, *atunci* putem porni la luptă împotriva lui.

– Ce înțelegeți prin atac? întrebă Ender.

Dacă interpretau o simplă insultă drept atac, atunci această clauză o va anula pe cea referitoare la interzicerea războiului.

– Prin atac, explică Uman, înțelegem invadarea pămîntului nostru și uciderea fraților și a soțiilor. Nu-l vom considera atac dacă e vorba de exprimarea intențiilor de război sau de încheierea unor înțelegeri avînd în vedere pornirea unuia. Vom socoti că *este* atac dacă se pornește războiul fără acordul nostru. Cum noi nu am aprobat niciodată așa ceva, doar atacul declanșat de un alt trib va fi socotit război. Știam că o să mă întrebați.

Făcu un semn spre textul tratatului și, într-adevăr, acesta definea precis ce se înțelegea prin atac.

– Acceptăm și acest punct.

E drept că astfel posibilitatea unui atac nu avea să dispară vreme de generații, poate chiar de secole, căci mai era nevoie de mult timp pînă cînd tratatul să fie semnat

de toţi purcelușii de pe Lusitania. „Da, dar cu mult înainte ca fiecare trib să devină parte a tratatului vor vedea beneficiile exogamiei pașnice și puțini vor mai dori să fie războinici", se gîndi el.

– Și ultima modificare, anunță Uman. Soțiile au făcut-o vrînd să te pedepsească pentru că ai impus condiții atît de greu de acceptat. Dar eu cred că n-o vei considera pedeapsă. Pentru că ni se interzice să te ducem în a treia viață, după intrarea în vigoare a tratatului, nici oamenii nu vor mai avea voie să-i ducă pe frați în a treia lume.

Pentru o clipă, Ender crezu că iertarea venise: nu mai trebuia să facă ceea ce refuzaseră Pipo și Libo.

– *După* semnare, accentuă Uman. Vei fi primul și ultimul om care va oferi darul.

– Aș vrea să... începu Ender.

– Știu ce vrei, prietene Vorbitor. Pentru tine e o crimă, dar pentru mine... cînd unui frate i se dă dreptul să intre în a treia viață ca tată, el și-l alege pe cel mai mare rival sau pe cel mai bun prieten pentru a-i înlesni trecerea. Tu ești alesul. Pe tine, Vorbitorule, te aștept de cînd am învățat Esențiala și am citit „Matca și Hegemonul". Tatălui meu, Rădăcină, i-am spus de multe ori: „Dintre toţi oamenii, doar el va înțelege". Apoi Rădăcină m-a anunțat că vei sosi și vei aduce Matca; atunci am știut că vei veni să-mi oferi trecerea, dar numai dacă se dovedea că o merit.

– Meriți, Uman!

– Uite. Vezi? Am semnat tratatul ca oamenii.

În partea de jos a ultimei pagini fuseseră desenate stîngaci, dar cu multă migală, două cuvinte.

– Uman, pronunță Ender.

Pe celălalt nu reuși să-l citească.

– E numele adevărat al Urlătoarei, îl lămuri Uman. „Căutătoarea de Stele." Folosește cam stîngaci

băţul de scris. Soţiile nu-s obinşuite cu uneltele, pe care le folosesc doar fraţii, dar a vrut să ştii cum o cheamă. M-a rugat să-ţi spun că l-a primit fiindcă a privit mereu spre cer. Pe vremea aceea nu înţelesese că aştepta venirea ta.

„Cît de mulţi şi-au pus speranţele în mine", se gîndi Ender. „De fapt, totul stă în puterea lor. A Novinhei, a Elei şi a lui Miro, cei care m-au chemat; a lui Uman sau a Căutătoarei de Stele şi a celorlalţi, care s-au temut de sosirea mea."

Vierme aduse cana cu cerneală, iar Calendar un fel de stilou tăiat dintr-o bucată lungă de lemn crestată la un capăt, cu un rezervor de mici dimensiuni ce reţinea doar cîteva picături cînd era muiat în cană. Ender l-a înmuiat de cinci ori pînă să-şi termine de scris numele.

– Cinci, remarcă Săgeată. Ender îşi reaminti că numărul cinci le aducea noroc purceluşilor. Fusese o întîmplare, dar dacă ei prefereau să vadă în asta un semn de bun augur, cu atît mai bine.

– Îl voi prezenta guvernatorului şi episcopului nostru, le promise Ender.

– Dintre toate documentele preţuite vreodată de-a lungul istoriei umanităţii, acesta... începu Ouanda.

Dar nimeni nu mai avea răbdare să audă şi continuarea. Uman şi Mîncătorul-de-Frunze împachetară atent cartea şi i-o înmînară, nu lui Ender, ci Ouandei. Cu o limepzime care-l îngrozi, Săvîrşitorul înţelese instantaneu ce însemna acest gest. Mai avea ceva de făcut şi trebuia să aibă mîinile libere.

– Acum tratatul e încheiat după modelul oamenilor, spuse Uman, dar numai pentru că cel ce a semnat în numele oamenilor l-a înţeles ca purceluşii.

– Atunci se va face aşa cum v-am promis!

Uman întinse mîna şi-l mîngîie pe Săvîrşitor de la gît înspre pîntece.

– Cuvîntul frate nu-i o vorbă în vînt. El înseamnă viaţă. Se întoarse către ceilalţi purceluşi: Daţi-mi voie să vorbesc tatălui meu pentru ultima oară înainte de a mă înălţa alături de el.

Doi dintre fraţii necunoscuţi făcură cîţiva paşi spre el, legănîndu-şi beţele pe care le aveau în mînă. Porniră alături de Uman spre copacul lui Rădăcină şi începură să lovească în el şi să cînte în limba copacilor... trunchiul se despică aproape imediat. Destul de tînăr, copacul nu avea trunchiul mai gros decît trupul lui Uman, care pătrunse cu greu înăuntrul lui. Dar încăpu, şi scoarţa se închise. Bătăile îşi schimbară ritmul, dar nu încetară nici o clipă.

Jane îi şopti la ureche:

– Aud cum rezonanţa bătăilor se schimbă înăuntrul copacului; probabil remodulează sunetul, transformînd bătăile într-un limbaj.

Ceilalţi purceluşi se apucară să cureţe solul pentru a face loc copacului lui Uman. Ender observă că avea să fie plantat astfel încît, privind dinspre poartă, Rădăcină să se afle în stînga, iar Uman în dreapta. Purceluşii se chinuiau să smulgă din rădăcini iarba capim; nu după mult timp, li se alătură şi Quim, apoi Olhado şi, la urmă, Ouanda şi Ela.

Ouanda îi dădu Novinhei tratatul pentru a-l păstra cît timp avea să-i ajute pe purceluşi. Novinha se apropie de Ender şi se opri în faţa lui, privindu-l fix, fără să clipească.

– L-ai semnat, Săvîrşitorule Wiggin. Săvîrşitor.

Numele nu-i plăcea nici lui. Îl auzise prea des folosit ca epitet.

– Sînt mai bătrîn decît par. Sub numele acesta eram cunoscut cînd am distrus lumea gîndacilor. Poate că

prezența acelui nume pe primul tratat încheiat între oameni și ramen îi va schimba înțelesul.

– Ender, șopti ea.

Se aplecă spre el cu tratatul ocrotit la piept; era greu, pentru că înăuntru se afla „Matca și Hegemonul" pe o față a filelor, iar tratatul era scris pe cealaltă. Nu m-am dus niciodată la vreun preot pentru spovedanie, fiindcă știam că mă vor disprețui pentru păcatul săvîrșit. Și totuși, astăzi, cînd mi-ai numit toate păcatele, am îndurat pentru că nu mă disprețuiești, știu asta. Pînă adineauri nu înțelesesem de ce.

– Nu disprețuiesc oamenii pentru păcatele lor. Încă n-am găsit nici unul pe care să nu-l fi văzut și în mine însumi. Am comis fapte mult mai groaznice.

– Ai purtat atîția ani povara vinovăției omenirii.

– Da, dar nu-i nimic mistic în asta. L-am socotit un semn al lui Cain. Nu mi-a adus prieteni, însă nici nu s-au găsit mulți care să-mi facă rău.

Pămîntul fusese curățat. Mandachuva vorbi în limba copacilor pentru purcelușii care băteau în trunchi. Aceștia schimbară ritmul și trunchiul se desfăcu din nou. Uman alunecă afară ca un prunc care se naște, apoi se duse în centrul locului curățat. Mîncătorul-de-Frunze și Mandachuva îi întinseră fiecare cîte un cuțit. Punînd mîinile pe tăișurile lor, Uman li se adresă celor doi în portugheză, pentru ca mesajul să capete mai multă forță și să fie înțeles de toți cei prezenți:

– I-am spus Urlătoarei că ați pierdut trecerea spre cea de-a treia viață din cauză că Pipo și Libo nu au înțeles. Ea mi-a răspuns că amîndoi vă veți înălța spre lumină.

Mîncătorul-de-Frunze și Mandachuva lăsară cuțitele, îl atinseră ușor pe pîntece și se retraseră cîțiva pași.

Uman îi întinse Săvîrșitorului cele două cuțite. Erau făcut din lemn subțire. Se gîndi la unealta cu care

lemnul putea fi lustruit pînă căpăta atîta finețe și ascuțime, dar și tărie. Dar purcelușii nu folosiseră unelte pentru modelarea lor. Cuțitele ieșiseră din inima unui copac viu, întruchipări ale perfecțiunii, oferite în dar pentru a ajuta un frate să treacă în cea de-a treia lume.

Îi era destul de ușor să-și imagineze că Uman nu va muri cu adevărat, dar mult mai greu să și creadă. La început nu luă cuțitele. Își trecu palmele peste lamele lor și-l apucă pe Uman de încheieturile mîinilor.

– Tu nu o simți ca pe o moarte! Dar eu... te-am cunoscut abia ieri, iar astăzi știu că-mi ești frate ca și cum Rădăcină mi-ar fi și mie tată. Totuși, cînd soarele se va ridica din nou pe cer, nu voi putea să-ți mai vorbesc. Uman, simt că e moarte, chiar dacă pentru tine e altceva.

– Să vii să stai la umbra mea, să privești spre soare prin frunziș și să te rezemi de trunchiul meu. Și să mai faci ceva: să adaugi povestea mea la „Matca și Hegemonul". S-o numești „Viața lui Uman". Să le spui tuturor oamenilor cum am fost conceput pe scoarța copacului tatălui meu, cum m-am născut în beznă și am mîncat din trupul mamei. Povestește-le cum am lăsat în urmă viața din întuneric, cum am intrat în jumătatea de lumină a celei de-a doua ca să deprind limba de la soții și să învăț toate miracolele pe care Libo, Miro și Ouanda ni le-au oferit! Să le spui cum, în ultima zi a celei de-a doua vieți, adevăratul meu frate a sosit de dincolo de cer pentru a încheia această înțelegere, astfel încît oamenii și purcelușii să devină un singur trib, nu de ființe umane sau de purceluși, ci de rameni! Să le mai spui cum prietenul meu m-a trecut în cea de-a treia viață, în lumina deplină, să mă înalț spre cer și să aduc pe lume zece mii de copii înainte de a muri!

– Așa voi spune povestea ta!

– Atunci voi trăi în veci!

Săvîrșitorul luă cuțitele. Uman se întinse pe pămînt.

– Olhado, spuse Novinha. Quim. Întoarceți-vă la poartă. Ela, și tu.

– Trebuie să văd, mamă, protestă Ela. Sînt om de știință.

– Ai uitat de ochii mei, explică Olhado. Cu ei voi putea înregistra totul. Le voi putea demonstra oamenilor de pretutindeni că tratatul a fost semnat. Să le arătăm și purcelușilor că Vorbitorul l-a înțeles.

– Nici eu nu plec, spuse Quim. Chiar și Sfînta Fecioară a stat la picioarele fiului ei răstignit.

– Atunci rămîneți! încuviință Novinha.

Uman își umplu gura cu iarbă capim, dar nu o mestecă mult.

– Mai mestecă, îl îndemnă Săvîrșitorul, ca să nu simți nimic.

– Nu e bine, spuse Mandachuva. Acestea sînt ultimele clipe ale celei de-a doua vieți. Trebuie să simtă ceva din durerile trupului, ca să le țină minte cînd va trăi a treia viață, cea de dincolo de durere.

Mandachuva și Mîncătorul-de-Frunze îl sfătuiră pe Vorbitor unde și cum să taie. Trebuia să lucreze repede, îi spuseră ei, și își băgară mîinile în trupul aburind pentru a-i arăta cum să așeze organele. Săvîrșitorul operă iute, cu mîini sigure, și, cu toate că îi venea să privească altundeva decît la operația chirurgicală pe care o făcea, știa că ochii lui Uman îl fixau, îl urmăreau plini de recunoștință și de dragoste, încărcați de durere și de moarte. Totul se petrecu sub mîinile lui, atît de repede încît în primele clipe reuși chiar să vadă copăcelul crescînd. Cîteva organe mari se chirciră pe măsură ce rădăcinile încolțiră din ele; filamentele se răspîndiră în interiorul corpului; Uman mai deschise o dată ochii mari, în chinul final; din șira spinării țîșni în sus o tulpiniță, apoi două frunze, patru...

Şi atunci se sfîrşi totul. Trupul era mort, ultima lui tresărire se consumase pentru naşterea copacului care-şi aflase rădăcina în şira spinării. Săvîrşitorul văzuse rădăcinuţele şi filamentele cuprinzînd tot corpul. Amintirile, sufletul lui Uman, trecuseră în celulele copăcelului abia apărut. Reuşise. Uman îşi începuse cea de-a treia viaţă. Iar peste puţin timp, cînd soarele va răsări, frunzele vor gusta lumina pentru prima oară.

Ceilalţi purceluşi se bucurau, dansau. Mîncătorul-de-Frunze şi Mandachuva luară cuţitele din mîinile Săvîrşitorului şi le înfipseră în pămînt la capul lui Uman, de o parte şi de alta. Săvîrşitorul nu se alătură sărbătoririi. Era plin de sînge şi mirosul trupului măcelărit îi pătrunsese pînă în suflet. Se tîrî de acolo în patru labe şi porni peste deal, să-şi găsească un loc de unde să nu mai vadă nimic. Novinha îl urmă. La fel şi restul, epuizaţi, sleiţi de întîmplările şi de emoţiile zilei ce trecuse. Nu scoaseră un cuvînt, nu făcură nici un gest, ci se prăbuşiră în iarba deasă, căutînd reazem unul în altul şi găsindu-şi eliberarea în somn, în timp ce purceluşii urcau dansînd povîrnişul ce ducea spre inima pădurii.

Bosquinha şi episcopul Peregrino plecară spre poartă înainte de răsăritul soarelui, vrînd să-l întîmpine pe Vorbitor la întoarcerea din pădure. Aşteptară acolo zece minute şi abia după aceea surprinseră o mişcare, mai aproape de ei decît de marginea pădurii. Era un băiat aproape adormit care îşi făcea nevoile într-un tufiş.

– Olhado! strigă primarul.

Băiatul întoarse capul, făcu un semn cu mîna şi apoi îşi aranjă pantalonii. Îi trezi şi pe ceilalţi, care dormeau în iarba înaltă. Bosquinha şi episcopul deschiseră poarta şi le ieşiră în cale.

– Ciudat, spuse Bosquinha, dar în clipele astea, cînd am călcat dincolo de gard, revolta noastră prinde contur real.

– De ce-au rămas aici peste noapte? se miră Peregrino. Poarta a fost deschisă, așa că se puteau duce acasă.

Bosquinha îi numără repede în gînd pe cei aflați dincolo de poartă. Ouanda și Ela, braț la braț ca două surori, Olhado și Quim, Novinha și acolo, da, Vorbitorul. Se așezase pe pămînt, și Novinha își odihnea brațele pe umerii lui. Toți încrezători, tăcuți, așteptau. Într-un tîrziu, Vorbitorul privi spre cei doi.

– Avem un tratat, spuse el. E bun.

Novinha ridică un maldăr de foi învelit în frunze.

– L-au scris purcelușii. Trebuie să-l semnezi.

Bosquinha îl luă în brațe și spuse:

– Toate fișierele au fost refăcute înainte de miezul nopții. Nu numai cele pe care le-am transferat ca mesaje. E bun prietenul ăsta al tău, Vorbitorule.

– Prietenă, o corectă el. O cheamă Jane.

Episcopul și Bosquinha văzură curînd ce zăcea pe pămînt, la poalele dealului pe care dormise Vorbitorul. Înțeleseră de unde proveneau petele întunecate de pe brațele și mîinile lui și stropii roșietici de pe față.

– Preferam să nu încheiați tratatul, decît să fie cineva obligat să ucidă pentru el, începu Bosquinha.

– Să nu judecăm pripit, o dojeni episcopul! Cred că fapta din această noapte înseamnă mai mult decît pare.

– Înțelept ai vorbit, părinte Peregrino, murmură Ouanda. Eu și Ela am înțeles rostul faptei.

– A fost ca o împărtășanie, mărturisi Olhado.

Bosquinha se uită la Novinha, incapabilă să înțeleagă.

– L-ai lăsat să privească?

– Într-o zi, toți purcelușii vor vedea prin ochii mei.

– N-a fost o moarte, se confesă Quim, ci o reînviere.

Episcopul păși către trupul torturat și atinse copăcelul care creștea din cavitatea toracică.

– Numele lui e Uman, spuse Vorbitorul.

– Și al tău la fel, îi răspunse epsicopul.

Întoarse capul spre mica lui turmă care ajutase omenirea să mai facă un pas înainte. „Oare sînt păstorul, se întrebă el, sau cea mai rătăcită și mai neajutorată dintre oițe?"

– Haideți cu toții, veniți la catedrală. Curînd vor bate clopotele pentru slujbă.

Copiii se adunară, pregătindu-se de plecare. Novinha se îndepărtă de Vorbitor. Se opri și întoarse capul, lansîndu-i o invitație scurtă din ochi.

– Curînd, răspunse el. Mai rămîn o clipă.

Novinha porni pe urmele episcopului, trecu de poartă și începu să urce dealul spre catedrală.

Slujba abia începuse, cînd Peregrino îl văzu pe Vorbitor intrînd. Făcu o pauză și căută din ochi locul în care se aflau Novinha și copiii. Din cîțiva pași, Vorbitorul ajunse acolo și se așeză alături de Novinha, pe locul în care stătea de obicei Marcão, în rarele ocazii cînd întreaga familie participase la slujbă.

Peregrino se întoarse la îndatoririle slujbei. Cîteva clipe mai tîrziu, cînd ridică din nou privirea, văzu că Grego stătea lipit de Vorbitor. Peregrino se gîndi la clauzele tratatului, așa cum le explicaseră fetele. La sensul morții purcelușului numit Uman și, înainte de toate, la sensul morții lui Pipo și a lui Libo. La limpezirea și rotunjirea tuturor înțelesurilor. La tînărul Miro paralizat și la sora lui, Ouanda, care veghea asupra lui, la Novinha, cea pierdută și acum regăsită. La gardul a cărui umbră întunecată apăsa gîndurile tuturor oamenilor siliți să trăiască dincoace de el, acum inert și inofensiv, invizibil, fără rost.

Acesta era miracolul cuminecăturii devenite carne a lui Dumnezeu în mîinile lui. „Cît de neașteptat regăsim în noi trupul lui Dumnezeu, chiar în clipa cînd credem că sîntem alcătuiți numai din țărînă!“

18

MATCA

Evoluția nu i-a creat nici canal de naștere, nici sîni. Prin urmare, micuța făptură care se numește Uman nu a putut să-și croiască drum afară din pîntecele mamei decît cu dinții. El și frații lui au devorat trupul mamei. Și, fiindcă era cel mai robust și mai viguros, Uman a mîncat cel mai mult, devenind și mai puternic.

Uman trăia în beznă deplină. Cînd trupul mamei s-a terminat, n-a mai găsit nimic de mîncat, cu excepția lichidului dulce care curgea la suprafața lumii lui. Încă nu știa că suprafața verticală era interiorul unui trunchi de copac și că sorbea din seva lui. Tot astfel, nu știa că făpturile cu mult mai mari decît el erau pequeninos gata să iasă la lumină și că celelalte, mai mici, mai tinere, abia părăsiseră corpul mamelor.

Nu-l interesa decît să mănînce, să se miște și să vadă lumina. Din cînd în cînd, în ritmuri pe care nu le putea înțelege, bezna se desfăcea brusc. Întotdeauna începea cu un sunet a cărui sursă nu avea cum s-o priceapă. Atunci copacul tresărea ușor; seva înceta să curgă; toată energia copacului se concentra pentru a schimba forma trunchiului într-un punct, lăsînd o deschizătură prin

care lumina pătrundea înăuntru. Cînd apărea lumina, Uman se lăsa atras de ea. Cînd dispărea, își pierdea simțul de orientare și rătăcea încoace și încolo în căutarea lichidului dulce. Dar într-o zi, cînd toate celelalte făpturi erau mai mici decît el și nici una mai mare, lumina a apărut din nou, și el, fiind iute și puternic, a ajuns la deschizătură înainte ca ea să se închidă. Și-a îndoit trupul după curbura lemnului și a simțit pentru prima oară asprimea scoarței sub pîntecele său moale. Abia a băgat în seamă noua durere, fiindcă lumina îl orbise. Și nu era doar într-un loc, ci pretutindeni, și nu era cenușie, ci verde și galben-intens. Uimirea lui nu a ținut mult, i se făcuse din nou foame, iar aici, în exteriorul trunchiului, seva copacului-mamă curgea doar în crăpăturile scoarței, unde el ajungea greu, și locul făpturilor mici pe care le putea împinge deoparte fusese luat de altele mai mari, care îl alungau de lîngă sursa de hrană. Era ceva nou, o altă lume, o nouă viață și se temea.

Mai tîrziu, cînd a deprins limba, și-a amintit de călătoria dinspre beznă spre lumină și a numit-o trecere de la prima viață la cea de-a doua, de la viața în întuneric la cea în semilumină.

Vorbitor în Numele Morților,
„Viața lui Uman I", p 1–5

Miro hotărîse să părăsească Lusitania. Să ia nava Vorbitorului și să plece pînă la urmă spre Trondheim. Spera că la proces să convingă cele O Sută de Lumi să nu pornească război împotriva Lusitaniei. În cel mai rău caz putea să devină martir, să reprezinte ceva, iar oamenii să-și amintească de el. Indiferent ce i s-ar întîmpla, era mai bine să meargă să fie judecat decît să rămînă pe planetă.

La cîteva zile după nefericita escaladare a gardului, Miro își reveni cît de cît. Simțea că-și recăpătase controlul asupra brațelor și asupra picioarelor cît să-și tîrîie pașii ca un moșneag. Era de ajuns ca să scape de sentimentul umilitor că depindea de cineva. Dar progresele se opriră aici.

– Asta e, îl consolă Navio. Am ajuns la nivelul infirmității permanente. Miro, te poți considera fericit că poți merge, poți vorbi, ești om întreg. Cu nimic mai prejos, să zicem, decît un bărbat foarte sănătos, dar avînd vîrsta de o sută de ani. Tare m-aș bucura să-ți pot spune că trupul tău va fi ca înainte de a sări gardul și că te vei bucura de toată vigoarea unui tînăr de douăzeci de ani. Dar, după cum se prezintă situația, sînt foarte încîntat să te anunț că nu vei fi silit să-ți petreci restul vieții în pat, schimbat și cateterizat, incapabil să faci altceva decît să asculți muzică liniștitoare și să te întrebi ce s-a ales de trupul tău.

„Deci se cuvine să fiu recunoscător", se gîndi Miro. „Cînd îmi îndoi degetele, formînd o bîtă nefolositoare la capătul brațelor, cînd îmi aud propriile vorbe sunînd înfundat și neinteligibil și vocea lipsită de intonație, să mă bucur că semăn cu un om de o sută de ani și să aștept nerăbdător alți optzeci de ani ca centenar."

După ce deveni evident că nu mai avea nevoie de îngrijire permanentă, familia se împrăștie, fiecare văzîndu-și de treburile sale. Evenimentele acelor zile se arătau prea importante ca să rămînă acasă ca un invalid, chiar dacă acesta le era frate, fiu sau prieten. Miro îi dădea dreptate fiecăruia. Nici nu voia tot timpul pe cineva lîngă el. Dorea să fie *cu el*. Avea lucrări neterminate. Acum, în cele din urmă, o dată cu gardul, dispăruseră și îngrădirile. Putea să le pună purcelușilor întrebările care îl frămîntaseră atîta vreme.

La început încercă să lucreze prin intermediul Ouandei, care venea în fiecare dimineață și în fiecare

seară să-și întocmească rapoartele pe terminalul din camera de zi a casei Ribeira. El le citea, întreba, îi asculta povestirile. Serioasă, ea memora întrebările la care el voia răspunsul purcelușilor. După cîteva zile, observă că Ouanda îi aducea seara răspunsurile, dar fără să le dezvolte sau să exploreze înțelesul lor mai adînc. Ouanda acorda atenție doar propriei munci. De atunci, Miro încetă să-i mai încredințeze întrebările. O minți spunîndu-i că-l interesează mai mult ce face ea, că mult mai importante erau planurile ei de cercetare.

În realitate, nu suporta s-o mai vadă. Dezvăluirea faptului că sînt frate și soră îi pricinuise o durere îngrozitoare, dar, dacă ar trebui să hotărască doar el, ar călca în picioare tabuurile incestului, s-ar căsători cu ea și, la nevoie, ar trăi ascunși în pădure, printre purcelușii. Însă Ouanda, avînd un sentiment exagerat de apartenență paternă, era inflexibilă. Nu putea să încalce singura lege universal umană. Suferise cînd aflase că Miro îi e frate, dar începuse imediat să se distanțeze, să uite mîngîierile, sărutările, promisiunile, glumele...

Mai bine le uita și el. Dar nu putea. De fiecare dată cînd o vedea, reținerea, *politețea și bunătatea* ei îl răneau. Dragostea dispăruse. Nemilos cu sine, o compară pe Ouanda cu mama, care-și iubise omul ignorînd barierele existente între ei. Dar iubitul mamei fusese un bărbat întreg, zdravăn, nu un nevolnic de care nimeni nu avea nevoie.

De aceea Miro rămase acasă și studie fișierele tuturor. Era o tortură să știe ce făceau și să nu poată participa la munca lor, dar era mai bine așa decît să nu facă nimic, sau să urmărească filme plicticoase pe terminal, sau să asculte muzică. Putea scrie pe tastatură, însă încet, mișcîndu-și toată mîna, astfel încît degetul cel mai rigid, arătătorul, să atingă numai o tastă. Nu avea viteză

suficientă pentru a introduce informații semnificative în fișiere sau pentru a scrie concluzii, dar putea solicita fișierele de interes public ale altora pentru a afla cu ce se ocupau. Reușea astfel să mențină o legătură fragilă cu activitățile vitale care înfloriseră brusc pe Lusitania după deschiderea porții.

Pentru că dorea ca purcelușii să poată scrie în limba lor, Ouanda lucra cu ei la un lexicon al limbii masculilor și al celei a soțiilor, la care avea să adauge un sistem ortografic și fonetic. Quim o ajuta, dar Miro știa că el o făcea avînd în minte un scop precis; voia să devină misionar al purcelușilor pentru alte triburi, să le aducă Scripturile înainte de a primi „Matca și Hegemonul" și plănuia să le traducă, măcar în parte, și să le vorbească purcelușilor în limba lor. Toate preocupările astea legate de limba și cultura purcelușilor prindeau bine, erau importante pentru păstrarea trecutului și pentru pregătirea contactului cu alte triburi, însă Miro știa că ele puteau fi făcute cu același rezultat și de erudiștii lui Dom Cristão care, aventurîndu-se acum în robele lor călugărești printre purceluși, le puneau acestora întrebări pline de tîlc și le dădeau soluții convingătoare la propriile nelămuriri. Miro considera că Ouanda se lăsa împinsă deoparte.

Din cîte constată Miro, Ender și cîțiva tehnicieni din serviciile de întreținere ale Primăriei se ocupau de progresele materiale ale purcelușilor. De la rîu pînă la luminișul unde se afla copacul-mamă se instalase o conductă de apă. Oamenii introduceau electricitatea și-i instruiau pe frați cum să utilizeze un terminal de computer. Între timp, îi învățau și mijloace foarte primitive de agricultură și încercau să domesticească turmele de cabra, pentru ca animalele să poată fi puse la pluguri. Diferitele trepte tehnologice care trebuiau deprinse dintr-o

dată de către purceluși erau amețitoare, dar Ender discutase această problemă cu Miro și-i explicase că voia ca purcelușii să beneficieze de rezultate imediate, rapide și spectaculoase de pe urma tratatului. Apă curentă, o conexiune de computer cu un terminal holografic, avînd acces la orice carte din bibliotecă, lumină electrică noaptea. Dar toate acestea țineau încă de magie și-i făceau pe purceluși complet dependenți de societatea umană. În același timp, Ender îi încuraja să-și păstreze nealterate independența, inventivitatea și simțul practic. Trecînd de la un trib la altul, pînă vor face înconjurul lumii, veștile despre scînteierea luminii electrice vor naște probabil mituri, dar vreme îndelungată ele vor rămîne simple zvonuri. Plugul de lemn, secera, grapa și semințele de știr vor declanșa adevăratele schimbări care să permită populației de purceluși să crească înzecit. Iar acestea puteau fi transmise din loc în loc printr-o mînă de semințe purtate într-o pungă din piele de cabra și cîteva sfaturi despre lucrarea pămîntului.

Aceasta era munca la care voia Miro să participe. Dar cît îl puteau ajuta mîinile ca niște butuci și mersul tîrșîit pe loturile cu știr? Putea sta la un război de țesut ca să facă lînă de cabra? Nici măcar nu era în stare să vorbească bine, pentru a-i putea învăța pe alții.

Ela lucra pentru a crea noi soiuri de plante pămîntești și chiar mici animale și insecte, specii care să reziste Descoladei și s-o neutralizeze. Mama o ajuta cu sfaturi, doar atît, fiindcă și ea muncea la un proiect secret care le depășea în importanță pe toate celelalte. Iar Ender veni la Miro și-i dezvălui ceva știut doar de familia lui și de Ouanda: Matca trăia și avea să vadă lumina zilei imediat ce Novinha va găsi o modalitate ca ea și gîndacii care se vor naște să reziste Descoladei. Cînd toate acestea vor fi gata, Matca va fi readusă la viață.

Dar Miro nu-şi va aduce contribuţia nici la acest proiect. Pentru prima oară în istorie, pe aceeaşi lume, oamenii şi două rase extratereste vor trăi alături ca ramen, iar Miro nu va contribui cu nimic la acest eveniment. Era mai puţin uman decît purceluşii. Nu putea să vorbească sau să-şi folosească mîinile nici pe jumătate cît ei. Încetase să mai fie un animal capabil să articuleze cuvinte sau să utilizeze unelte. Devenise varelse. Îl păstrau doar ca animal de casă.

Voia să plece. Ba mai mult, voia să dispară, să uite de el însuşi.

Dar nu chiar acum. Apăruse o nouă şaradă, despre care ştia numai el, astfel că tot singur trebuia să-i dea de cap. Terminalul lui se comporta foarte ciudat.

Observase asta în prima săptămînă după ce rămăsese paralizat. Cercetase cîteva dintre fişierele Ouandei şi descoperise că, fără să apeleze la operaţiuni speciale, pătrunse în unele confidenţiale. Erau protejate foarte strict şi totuşi, fără să aibă idee care erau parolele, o simplă scanare de rutină îi furnizase informaţiile necesare. Fişierele se refereau la speculaţiile Ouandei privind evoluţia purceluşilor şi la modelele de viaţă socială dinainte de apariţia Descoladei. Exact lucrurile care în urmă cu două săptămîni ar fi devenit subiecte de discuţii şi chiar de ceartă cu Miro. Acum le păstra secrete şi nu le mai comenta cu el.

Miro nu-i spusese Ouandei că văzuse fişierele, dar conduse discuţiile în aşa fel încît s-o determine să îi mărturisească; iar atunci cînd îşi exprimă interesul faţă de probleme ea, îi vorbi fără reţinere despre ideile sale. Avea uneori impresia că trăieşte vremurile dinainte. Numai că, auzind sunetul înfundat şi nesigur al propriei voci, îşi păstra pentru sine majoritatea părerilor, mulţumindu-se s-o asculte, acceptînd fără să comenteze idei pe care altfel

le-ar fi combătut. Şi totuşi, văzîndu-i fişierele confidenţiale, reuşea să înţeleagă ce o preocupa mai mult.

Dar cum de le văzuse?

I se întîmpla mereu. Fişierele Elei, ale mamei, ale lui Dom Cristão. Cînd purceluşii începură să se joace pe terminalul lor, Miro reuşi să-i urmărească lucrînd în modul-ecou, pe care terminalul nu-l folosise niciodată – asta îi permitea să asiste la toate încercările lor pe computer şi apoi să facă suegstii, ba chiar să modifice unele operaţiuni. Găsea că e o desfătare deosebită să ghicească ce voiau, de fapt, să obţină şi să-i ajute pe furiş pentru a izbîndi. Dar cum de ajunsese să aibă un asemenea acces neconvenţional la capacităţile maşinii?

Parcă şi terminalul învăţa să se acomodeze cu el. În loc să tasteze lungi secvenţe de cod, Miro nu trebuia decît să iniţieze o secvenţă, şi maşina se supunea instrucţiunilor lui. În cele din urmă, nici nu mai era nevoie să se prezinte. Atingea tastatura şi terminalul afişa o listă a tuturor activităţilor pe care le desfăşura în mod obişnuit, apoi le scana. Putea atinge o tastă şi ajungea exact la activitatea dorită, sărind zeci de operaţiuni preliminare, fiind astfel scutit de chinul de a scrie minute în şir caracter după caracter.

La început îşi închipui că Olhado sau poate cineva din cadrul Primăriei crease acest nou program anume pentru el. Însă Olhado se uită mirat la performanţele terminalului şi spuse doar o vorbă:

– Nemaipomenit.

Apoi constată că mesajul transmis către Primărie nici nu ajunsese la destinaţie. În schimb, primi vizita Vorbitorului.

– Deci terminalul te ajută, spuse el.

Miro nu-i răspunse. Făcea eforturi să priceapă de ce-l trimisese primarul tocmai pe Vorbitor ca răspuns la apelul său.

– Primarul n-a primit mesajul tău, îl lămuri Ender. Eu însă, da. Și e mai bine că nu ai povestit și altora cum se comportă terminalul tău.

– De ce? întrebă Miro.

Aceasta era o întrebare pe care o putea pronunța fără să stîlcească prea mult cuvintele.

– Pentru că nu programul te ajută, ci o persoană.

Miro rîse. Nici o ființă umană nu putea reacționa atît de repede ca programul care-l asista. Era, de fapt, mai rapid decît oricare altul cu care lucrase pînă atunci, foarte intuitiv și inventiv; avea o viteză superioară omului, dar dovedea mai multă inteligență decît un program.

– Cred că e o veche prietenă a mea. Adică ea mi-a spus de mesajul tău și mi-a sugerat să-ți dau de știre că n-ar strica să fii discret. E cam timidă, înțelegi? Nu are prea mulți prieteni.

– Cîți?

– Pînă în prezent, exact doi. Iar de cîteva mii de ani pînă recent, doar unul.

– Nu-i uman, spuse Miro.

– Ramen, îl lămuri Ender. Mai uman decît majoritatea oamenilor. Ne iubim de mult, ne-am întrajutorat, ne-am bizuit unul pe altul. Dar în ultimele săptămîni, de cînd sînt aici, ne-am cam înstrăinat. Eu... m-am apropiat mai mult de oameni. De familia ta.

– Mama.

– Da, mama ta, frații și surorile tale, activitatea în folosul purcelușilor, a Mătcii. Eu și prietena mea obișnuiam să discutăm aproape continuu. Acum nu mai am timp. Uneori ne-am spus unul altuia sentimentele la încercare. E singură și cred că și-a ales alt tovarăș.

– N-am nevoie!

– Ba da. Te-a ajutat deja. Acum, cînd știi că există, vei descoperi că e... o prietenă de nădejde. Mai bună nici nu poți găsi. Mai loială. Mai săritoare.

– Cățeluș în lanț?

– Nu rata șansa asta! îl sfătui Ender. Te prezint celei de-a patra specii extraterestre. Încă te consideri xenolog, nu-i așa? Handicapul tău fizic nu înseamnă nimic pentru ea. Nu are pe nimeni. Ea există doar printre distorsiunile filotice din comunicațiile prin ansiblu ale celor O Sută de Lumi. E cea mai inteligentă creatură, iar tu devii a doua ființă umană pe care a ales-o pînă în prezent pentru a i se revela.

– De ce? Cum s-a născut? Și cum de m-a ales tocmai pe mine?

– Întreab-o chiar tu! Ender atinse nestemata din ureche. Vreau să-ți dau un sfat. De îndată ce ajunge să aibă încredere în tine, păstreaz-o mereu aproape! Nu-i ascunde nimic. Cîndva a avut un iubit care însă a rupt legătura cu ea. Doar o oră, dar după aceea lucrurile n-au mai fost ca înainte. Au devenit... simpli prieteni. Prieteni buni, credincioși, întotdeauna pînă la moartea lui. Dar el va regreta toată viața acel unic act de neloialitate.

Ochii lui Ender luceau umed, și Miro își dădu seama că, orice ar fi fost, creatura din computer nu era o fantomă, ci o parte a vieții acestui om.

Ender plecă fără alte explicații, și Miro porni terminalul. Pe el apăru hologramа unei femei. Delicată, stînd pe scaun și rezemîndu-se de un zid holografic. Nu era frumoasă. Dar nici urîtă. Trăsăturile chipului exprimau un caracter bine definit. Avea ochi insistenți, nevinovați, melancolici. Gura cu linii fine, pregătită ba să zîmbească, ba să plîngă. Îmbrăcămintea părea imaterială, ca un val, și totuși, în loc să fie provocatoare, dezvăluia un fel de inocență, un trup de fetiță cu sîni abia înmuguriți, ținîndu-și mîinile prinse ușor una de alta pe genunchi și picioarele desfăcute copilăros, cu vîrfurile degetelor atingîndu-se După cum arăta, ar fi putut să

stea pe un scrînciob de pe terenul de joacă. Sau pe marginea patului unui iubit.

– *Bom dia,* spuse Miro.

– Bună, răspunse ea. Eu l-am rugat să facă prezentările.

Era tăcută, rezervată, însă şi Miro se simţea sfios. În afară de cei din familie, Ouanda fusese singura femeie din viaţa lui şi de aceea nu avea încredere în frumuseţea mondenă. În acelaşi timp, era conştient că vorbea cu o hologramă. Cît se poate de convingătoare, dar cu toate astea rămînea o simplă proiecţie laser în aer.

Ea ridică o mînă şi şi-o aşeză blînd pe sîn.

– Nu simt nimic, spuse ea. Nu am nervi.

În ochii lui Miro apărură lacrimi. De autocompătimire, desigur. Probabil că nu va simţi niciodată apropierea unei femei mai substanţiale decît cea din hologramă. Dacă ar încerca să atingă pe cineva, mîngîierile lui ar fi stîngace şi brutale. Uneori, cînd nu se controla, se trezea că-i curg balele şi nici măcar nu simţea asta. Halal iubit!

– Dar am ochi, zise ea. Văd tot ce se întîmplă în cele O Sută de Lumi. Urmăresc cerul printr-o sută de telescoape. În fiecare zi trag cu urechea la un trilion de conversaţii. Chicoti uşor. Sînt la curent cu toate bîrfele din univers.

Apoi se ridică brusc, deveni mai mare, se apropie, astfel încît apăru doar de la talie în sus, de parcă s-ar fi mişcat către o cameră invizibilă. Îl ţintui aprig cu ochii vii.

– Iar tu eşti un şcolar provincial care în viaţa lui n-a văzut decît un oraş şi o pădure.

– N-am prea avut norocul să călătoresc.

– Rezolvăm noi şi problema asta, răspunse ea. Aşa. Ce-ai vrea să faci astăzi?

– Care ţi-e numele? întrebă el.

– N-ai nevoie de numele meu.

– Dar cum o să te chem?

– Sînt aici oricînd ai nevoie de mine. Duse mîna la o ureche. Cînd o să ții la mine îndeajuns de mult ca să mă iei cu tine oriunde ai pleca, atunci o să-mi afli și numele.

Mînat de un impus neînțeles, îi spuse ceva ce nu îndrăznise să destăinuie nimănui:

– Vreau să plec din locul ăsta. Mă poți duce departe de Lusitania?

Ea deveni imediat cochetă și ironică:

– Și abia ne-am cunoscut! Zău, domnule Ribeira, eu nu-s o fată ușuratică.

– Poate cînd o să ne cunoaștem mai bine, spuse Miro rîzînd.

Se petrecu o tranzacție minunat de subtilă, și femeia de pe ecran deveni o felină suplă, tolănită senzual pe o cracă de copac.

– Pot să-ți frîng gîtul cu o singură lovitură de labă, șopti ea. Tonul sugera o încercare de seducție; ghearele prevesteau prăpăd. Cînd o să te prind singur, o să-ți mușc gîtul cu un simplu sărut.

El pufni în rîs. Apoi pricepu că, furat de conversație, uitase cît de gîngav articula cuvintele. Ea îi înțelegea fiecare vorbă, fără să pronunțe măcar o dată: „Poftim? N-am priceput" sau vreuna dintre expresiile politicoase, dar neroade și agasante pe care le-ar fi spus semenii lui. Îl înțelegea fără nici un efort.

– Vreau să pricep totul, spuse Miro. Să cuprind cît mai multe lucruri și să-mi lămuresc înțelesul lor.

– Excelent proiect, aprobă ea. Va suna foarte frumos în autobiografia ta.

Ender descoperi că Olhado conducea mai bine decît el. Avea un desăvîrșit simț al distanței, și atunci cînd își conecta ochiul la computerul de bord, dirijarea vehiculului

se desfăşura practic de la sine. Ender uita unde se afla şi privea fără grijă.

Cînd începuseră zborurile de explorare, peisajul i se păruse monoton. Prerii nesfîrşite, turme uriaşe de cabra, cîte-o pădure la distanţă – niciodată nu se apropiau de ele, deoarece nu voiau să-i pună pe gînduri pe purceluşii care trăiau acolo. Pe de altă parte, căutau un cămin pentru Matcă, şi acesta nu trebuia să fie prea aproape de vreun trib.

Astăzi se îndreptară spre vest, dincolo de Pădurea lui Rădăcină, şi urmară un rîu pînă la vărsare. Se opriră pe o plajă scăldată de valuri care se spărgeau înainte de a ajunge la ţărm. Ender gustă apa. Era sărată. Deci aici se afla marea.

Olhado îi ceru computerului de bord să-i afişeze o hartă a acestei regiuni a Lusitaniei şi să-i arate poziţia în care se găseau faţă de Pădurea lui Rădăcină şi alte aşezări din preajmă. Era un loc potrivit, şi Ender simţi în subconştient că Matca aprobă. Lîngă mare, apă din belşug, soare.

Plutiră razant pe deasupra apei, călătorind cale de cîteva sute de metri în susul rîului, pînă într-un loc unde malul drept se înalţa, formînd un povîrniş nu prea înalt.

– Putem opri undeva? întrebă Ender.

Olhado găsi un punct la cincizeci de metri de muchia dealului. Merseră pe jos de-a lungul malului, acolo unde trestiile făceau loc ieribii de rîu. Toate rîurile din Lusitania arătau la fel. După ce obţinuse acces la fişierele Novinhei şi permisiunea de a-şi continua cercetările, Elei îi fusese uşor să documenteze modelele genetice. Trestii a căror reproducere era legată de muştele-sugătoare. Iarba de rîu care se împerechea cu şerpii de apă. Şi întinderile nesfîrşite de capim care îşi frecau paniculele încărcate de polen de pîntecele cabrelor fertile, contribuind astfel

la germinarea următoarei generații de animale producătoare de îngrășăminte naturale. Printre rădăcinile și tulpinile de capim se încolăceau viețele tîrîtoare de tropeços, despre care Ela dovedise că aveau aceleași gene ca zingadora, pasărea care-și făcea cuibul din planta vie direct pe sol. Același tip de împerechere putea fi întîlnit și în pădure: viermii macios ieșeau din semințele viețelor de merdona și apoi dădeau naștere semințelor de merdona. Puladorele, insectele mici, se împerecheau cu tufișurile cu frunze lucioase din pădure. Și, mai presus de toate, purcelușii și copacii, ambii la apogeul regnurilor, plantă și animal, îngemănate într-o singură viață.

Așa arăta lista completă a animalelor și a plantelor de suprafață din Lusitania. Iar în mediul subacvatic trăiau multe altele. Cu toate astea, Descolada adusese monotonie pe Lusitania.

Dar chiar și monotonia își avea frumusețea ei ciudată. Geografia era variată, ca a oricărei alte lumi – rîuri, dealuri, munți, deșerturi, oceane, insule. Covorul de iarbă capim și peticele de pădure deveneau muzica de fond pentru simfonia formelor de relief. Privitorul se simțea mișcat de cîmpiile unduitoare, de vîrfurile golașe, de stînci, adînciturи și mai ales de repeziciunea apelor ce scînteiau în razele soarelui. La fel ca Trondheim, în loc să etaleze întreaga paletă de posibilități, Lusitania era una dintre puținele lumi dominate de un singur motiv. Planeta Trondheim era aproape nelocuibilă din pricina climei care abia îngăduia dezvoltarea vieții la suprafață. Prin climă și sol, Lusitania binecuvînta sosirea plugului, a hîrletului și a mistriei zidarului. „Înviați-mă!“, părea ea să spună.

Ender încă nu-și dădea seama că iubea această planetă cotropită, pustiită și devastată de Descolada fiindcă semăna cu propria viață care, păstrînd proporțiile, fusese lovită în

copilărie de aceleași groaznice cataclisme și denaturări. Și totuși planeta se dezvoltase, găsise în ea însăși puterea să supraviețuiască și să devină altceva. Din acțiunea distrugătoare a Descoladei apăruseră cele trei vieți ale Micuților. Săvîrșitorul Wiggin se născuse din anii de izolare petrecuți în Școala de Luptă. Se asemuia acestui loc de parcă el le-ar fi conceput. Pe băiatul care pășea alături de el prin iarba de rîu îl simțea ca pe un fiu, ca și cum l-ar fi cunoscut din pruncie. „Știu ce înseamnă să descoperi un zid de oțel ridicat între tine și lume, Olhado. Dar aici și acum am dărîmat zidul și putem să atingem pămîntul, să ne potolim setea, să oferim consolare și să primim dragoste."

Malul rîului se ridica în trepte, măsurînd vreo zece metri de la nivelul apei pînă pe creastă. Solul era îndeajuns de afînat și umed pentru a fi săpat să se prăbușească sub propria greutate. Matca avea nevoie de galerii; Ender simți dorința de a săpa, și o făcu cot la cot cu Olhado. Pămîntul se disloca ușor și totuși tavanul micii peșteri nu se surpă.

Aici.

Și asta îl făcu să se hotărască.

„Aici va fi", spuse el cu voce tare.

Olhado zîmbi. Dar, de fapt, Săvîrșitorul vorbise către Jane și auzise deja răspunsul ei:

– Novinha consideră că a reușit. Toate testele au ieșit negative – Descolada a rămas inactivă în fața noului Colador prezent în celulele clonate de gîndac. Ela e de părere că margaretele la care lucra pot fi adaptate pentru a produce Colador pe cale naturală. Dacă rezultatele se confirmă, nu va trebui decît să însămînțați margarete ici și colo, iar gîndacii vor putea ține Descolada în frîu sugînd seva florilor.

Vocea îi era destul de vioaie, dar preocupată și lipsită de umor. Buna dispoziție dispăruse.

– Foarte bine, spuse Ender.

Simți o înțepătură de gelozie – fără îndoială că Jane vorbea mai degajat cu Miro, sîcîindu-l și tachinîndu-l așa cum o făcuse și cu Ender pînă nu de mult.

Dar nu-i fu greu să alunge sentimentul. Întinse o mînă și o rezemă de umărul lui Olhado; îl trase pe băiat mai aproape și plecară împreună către vehiculul zburător care-i aștepta. Olhado marcă pe hartă locul și-l introduse în memorie. Rîse și făcu glume tot drumul, și Ender se veseli alături de el. Băiatul nu putea lua locul lui Jane. *Era* însă Olhado, și Ender îl iubea, iar Olhado avea nevoie de el, și evoluția de milioane de ani făcea ca Ender să aibă nevoie mai mult ca oricînd de această apropiere. Semăna cu foamea chinuitoare a acelor ani petrecuți împreună cu Valentine, foamea care-l îndemnase să rătăcească de la o lume la alta. Băiatul cu ochi de metal. Grego, frățiorul sclipitor și înfiorător de distractiv. Nevinovăția și pătrunzătoarea percepție a lui Quim, ascetismul și credința lui; statornicia și neclintirea ca de stîncă a Elei și, în același timp, știința de a găsi momentul potrivit pentru a acționa; și Miro...

Miro. „Nu-i pot oferi nici o consolare lui Miro sau, cel puțin, nu acum ori pe lumea asta. I-au fost răpite munca la care ținea atît de mult, timpul, speranța în viitor, și nimic din ce-aș putea spune sau face nu-i poate oferi o preocupare vitală. Durerea îl macină, iubita i-a devenit soră, iar traiul printre purceluși îi este inaccesibil acum, cînd ei caută o prietenie și știința altor ființe umane."

– Miro ar trebui... începu Ender cu glas domol.

– Miro ar trebui să părăsească Lusitania, termină Olhado.

– Mda, făcu Ender.

– Ai o navă sau mă înșel? Îmi amintesc de o poveste pe care am citit-o demult. Ori poate că era vreun

film pe video. Despre un erou al Războaielor cu gîndacii, Mazer Rockham. A salvat cîndva Pămîntul de la pieire, dar se știa că nu va mai apuca următoarea bătălie. De aceea a fost trimis la bordul unei nave care se deplasa cu o viteză apropiată de cea a luminii, făcînd cursa spre spațiu și înapoi. Pe Pămînt trecuseră o sută de ani, dar pentru el numai doi.

– Crezi că în cazul lui Miro ar fi nevoie de o măsură radicală ca asta?

– Ne așteaptă probabil un război. Cineva trebuie să ia decizii. Miro e cel mai inteligent bărbat de pe Lusitania și cel mai potrivit să conducă. Știi că nu-și pierde niciodată cumpătul. Nici măcar atunci cînd tata era în culmea furiei. Pardon, Marcão. Te rog să mă ierți, tot tată îi spun.

– Să nu-ți pară rău! În multe privințe, ți-a fost tată.

– Miro ar chibzui și ar hotărî cum să acționăm și sînt sigur că ar lua *cele mai bune* decizii. Și mama s-a bizuit mereu pe el. După cum văd eu lucrurile, cînd ne va ataca Congresul Stelar, vom avea nevoie de Miro. El va studia toate informațiile, tot ce-am învățat în anii cît va fi plecat, va pune detaliile cap la cap și ne va spune ce să facem.

Ender nu se putut abține. Începu să rîdă.

– Deci e o idee neroadă, conchise Olhado.

– Înțelegi situația mai bine decît mulți alții, îl liniști Ender. Trebuie să mă gîndesc, dar e aproape sigur că ai dreptate.

Își continuară drumul în tăcere.

– Cred totuși că m-am trezit vorbind cînd m-am referit la Miro, murmură Olhado. Nu știu ce mi-a venit să fac legătura între Miro și povestea aceea care probabil că nici nu-i adevărată.

– Ba e adevărată! întări Ender.

– De unde știi?

– L-am cunoscut pe Mazer Rockham.

Olhado lăsă să-i scape un fluierat de mirare.

– Ce bătrîn ești! Mai venerabil decît oricare dintre copacii de aici.

– Mai bătrîn decît oricare dintre coloniile umane. Din nefericire, asta nu m-a făcut și înțelept.

– Și ești chiar acel Ender? *Săvîrșitorul?*

– Tocmai de aceea a devenit parola mea.

– Curios. Înainte de venirea ta aici, episcopul a încercat să ne convingă pe toți că ești Satana. Quim a fost singurul din familie care l-a luat în serios. Dar, dacă ne-ar fi spus că ești *Săvîrșitorul,* te-am fi omorît cu pietre în *praça* încă din prima zi.

– Acum de ce n-ați face-o?

– Te cunoaștem. E cu totul altceva, nu? Nici măcar Quim nu te urăște acum. Cînd cunoști pe cineva cu adevărat nu-l poți urî.

– Sau poate că nu poți cunoaște bine pe cineva decît după ce lași ura deoparte.

– Ăsta-i paradox circular? Dom Cristão susține că majoritatea adevărurilor pot fi exprimate prin paradoxuri circulare.

– Olahdo, nu cred că are vreo legătură cu adevărul. E vorba doar de cauză și efect. Niciodată nu reușim să le separăm. Știința refuză să recunoască orice cauză în afară de prima – dobori o piesă de domino și se prăbușește următoarea. Dar cînd ne referim la ființele umane, singurul tip de cauză care contează e cea decisivă, scopul. Ceea ce-și propune fiecare. De îndată ce înțelegi ce vor, de fapt, oamenii, nu-i mai poți urî. Te poți teme de ei, dar nu-i urăști, fiindcă găsești oricînd aceleași dorințe și în adîncul inimii tale.

– Mamei nu-i place ideea că ești Săvîrșitorul.

– Știu asta.

– Cu toate astea te iubește.

– Știu.

– Iar Quim... chiar că-i ciudat, dar acum, cînd știe că ești Săvîrșitorul, ține *mai mult* la tine, tocmai din pricina asta.

– Fiindcă el e un cruciat, iar eu mi-am cîștigat prostul renume cîștigînd o cruciadă.

– Și eu...

– Da, și tu.

– Ai comis mai multe crime decît oricare om cunoscut de istorie.

– Să fii cel mai bun în orice faci, așa-mi spunea mama întotdeauna.

– Dar cînd ai vorbit despre tata, m-ai făcut să-mi pară rău pentru el. Îi convingi pe oameni să se iubească unul pe altul și să-și ierte greșelile. Cum de-ai putut ucide atîtea ființe în timpul Xenocidului?

– Mi-am închipuit că e vorba de un joc. N-am știut că totul era real. Dar asta nu mă scuză, Olhado. Chiar dacă aș fi știut că bătălia se desfășoară în realitate, aș fi procedat la fel. Credeam că vor să ne ucidă. Ne-am înșelat, dar nu aveam de unde să știm adevărul.

Clătină din cap.

– Numai că eu mai știam ceva. Cunoșteam dușmanul. De aceea am și învins-o pe Matcă; o cunoaștem atît de bine sau poate că o îndrăgisem într-atît încît o cunoaștem. Tînjeam să ajung acasă. De aceea i-am spulberat planeta.

– Iar azi am găsit un loc pentru a o readuce la viață. Olhado deveni serios: Ești sigur că nu va încerca să se răzbune? Nu va dori să nimicească omenirea începînd cu tine?

– Sînt la fel de sigur ca de orice altceva.

– Adică n-ai certitudine absolută, trase concluzia Olhado.

– Dar sînt îndeajuns de sigur ca să-i redau viața, explică Ender. Și asta-i toată certitudinea pe care-o putem avea în orice situație. Credem atît cît să acționăm ca și cum am fi ales calea adevărului. Cînd am atins nivelul acesta de certitudine, ea devine cunoaștere. Realitatea. Ne punem viața zălog pentru ea.

– Cred că tocmai asta faci acum. Îți pui viața zălog, considerînd că Matca e așa cum îți închipui.

– Trufia mea e mare. Pun zălog și *viața voastră*, precum și a tuturor celorlalți, și o fac fără ca măcar să cer părerea cuiva.

– Ciudat, spuse Olhado. Întrebînd pe cineva dacă i-ar încredința Săvîrșitorului o hotărîre care ar putea afecta viitorul speciei umane aș primi un răspuns negativ. Dar cerîndu-i să-mi spună dacă ar avea încredere în Vorbitorul în Numele Morților, aproape fiecare ar zice „da". Și nici măcar n-ar bănui că e vorba de una și aceeași persoană.

– Da, încuviință Săvîrșitorul. Ciudat.

Nici unul nu rîse. Apoi, după cîtva timp, Olhado vorbi din nou. Gîndurile îi fuseseră furate de problema care îl preocupa cel mai mult.

– N-aș vrea ca Miro să fie plecat treizeci de ani.

– Vei avea patruzeci și doi de ani la întoarcerea lui.

– Iar el va avea aceeași vîrstă la întoarcere. Douăzeci de ani. Jumătate din vîrsta mea. Dacă se va găsi vreodată vreo persoană care să vrea să se mărite cu cineva ai cărui ochi au reflexe metalice, s-ar putea să am și eu copii. Nici măcar nu mă va recunoaște. N-o să-i mai fiu frate. Olhado făcu un efort să-și alunge nodul ce i se pusese în gît. Ar fi ca și cum ar muri.

– Ba nu. Ca și cum ar trece din a doua în cea de-a treia viață.

– Ca o moarte totuși, insită Olhado.

– Dar și naștere. Dacă tot renaști, uneori nu strică să mai și mori puțin.

A doua zi îl chemă Valentine. Degetele începură să-i tremure pe tastatură cînd trebui să dea instrucțiuni terminalului. Nu era un simplu mesaj, ci o comunicare audio-video în toată regula, prin ansiblu, neînchipuit de costisitoare. Dar nu asta îl mira. În realitate, comunicațiile prin ansiblu cu cele O Sută de Lumi fuseseră întrerupte. Însemna că era vorba de ceva foarte urgent, dacă Jane acceptase stabilirea legăturii. Ender își imagină imediat că Valentine putea fi în primejdie. Congresul Stelar ajunsese la concluzia că el avea, cu siguranță, un amestec în revoltă și descoperise legătura lui cu Valentine.

Îmbătrînise. Imaginea holografică evidenția pe fața ei ridurile și arsurile pricinuite de zilele cu vînt tăios și rece petrecute pe insulele, banchizele și navele de pe Trondheim. Zîmbetul însă rămăsese neschimbat, iar în ochi îi sclipeau aceleași luminițe. La început, văzînd urmele neiertătoare ale anilor asupra chipului surorii lui, Ender amuți. Și ea rămase fără grai, pentru că Ender părea același, ca o amintire ce reînvia trecutul.

– Vai, Ender, oftă ea. Oare am fost și eu cîndva tot așa de tînără?

– Oare voi îmbătrîni și eu la fel de frumos?

Valentine rîse, apoi plînse. Ender se stăpîni; cum i-ar fi stat să-și dea frîu liber lacrimilor? Se despărțise de ea cu numai cîteva luni în urmă, dar Valentine îi simțise lipsa vreme de douăzeci și doi de ani.

– Probabil că ai auzit despre disensiunile dintre noi și Congres.

– Îmi imaginez că te-ai aflat în miezul lucrurilor.

– Așa s-a întîmplat să fie, spuse Ender. Nu regret că mă aflu aici. Intenționez să rămîn.

Ea dădu din cap și-și șterse ochii.

– Da, așa mi-am închipuit și eu. Trebuia să vorbesc cu tine, ca să fiu sigură. Mă înspăimînta gîndul că urma să călătoresc cîteva decenii, așteptînd cu sufletul la gură să te întîlnesc, și la sosire aveam să aflu că ai plecat.

– Ai vrut să mă vezi?

– M-a mișcat prea mult revoluția voastră. După ce, vreme de douăzeci de ani, m-am ocupat de familie, mi-am educat studenții, mi-am iubi soțul și am ajuns să trăiesc în pace cu mine însămi, nu mai credeam că-l voi reînvia pe Demostene. Dar chiar atunci s-a zvonit despre contactele ilegale cu purcelușii și la scurt timp după aceea am auzit că Lusitania s-a răsculat, oamenii au început să spună cele mai ridicole lucruri și am simțit izbucnirea aceleiași uri vechi de cînd lumea. Îți amintești de filmele cu gîndacii? Ce groaznici și ce înfiorători erau? Dintr-o dată, ni s-au arătat filme video ale cadavrelor celor doi xenologi, nu-mi amintesc numele lor, dar erau imagini înspăimîntătoare pe toate canalele, aţîţătoare la război. Apoi s-au lansat povești despre Descolada, amenințarea că oricine vine de pe Lusitania poate distruge totul... cea mai cumplită molimă ce se poate imagina.

– E adevărat, confirmă Ender, dar rezolvăm noi și problema asta. Încercăm să găsim o cale de a împiedica Descolada să contamineze alte planete cînd vom pleca de aici.

– Adevărat sau nu, pînă la urmă tot la război se ajunge. Eu încă-mi aduc aminte de el; ceilalți n-au de unde să știe. De aceea l-am reînviat pe Demostene. Am dat din întîmplare peste cîteva rapoarte și documente. Flota va fi dotată cu Doctorașul. Dacă vor, pot să facă fărîme Lusitania. Exact cum...

– Exact cum am făcut cîndva şi eu. Nu ţi se pare că-i o justiţie poetică să pierd în acelaşi mod? Cel ce ridică sabia.

– Lasă glumele, Ender! Acum sînt o gospodină în floarea vîrstei şi nu mai am răbdare să ascult toate nerozile. Cel puţin nu deocamdată. Am scris cîteva adevăruri neplăcute despre măsurile luate de Congresul Stelar şi le-am publicat sub pseudonimul Demostene. Au început să mă caute. Sînt acuzată de trădare.

– Deci vrei să vii aici?

– Nu singură. Scumpul de Jakt le donează întreaga flotă fraţilor şi surorilor lui. Ne-am cumpărat o navă. Se pare că există o mişcare de rezistenţă care ne ajută: o persoană pe nume Jane a derutat computerele pentru ca acestea să ne piardă urma.

– O cunosc pe Jane, spuse Ender.

– Deci ai o întreagă organizaţie la dispoziţie? Am fost extrem de surprinsă cînd am primit mesajul că pot să-ţi vorbesc. Se ştia că legătura voastră prin ansiblu e întreruptă.

– Avem prieteni puternici.

– Ender, eu şi Jakt plecăm chiar azi. Venim şi cu cei trei copii.

– Primul...

– Da, Syfte, cea pe care o purtam în pîntece la plecarea ta, are aproape douăzeci şi doi de ani. O fată încîntătoare. Ne însoţeşte şi o bună prietenă, educatoarea copiilor, Plikt.

– Am avut o studentă cu numele ăsta, remarcă Ender, amintindu-şi de discuţiile lor de-acum cîteva luni.

– A, da, asta a fost acum douăzeci şi doi de ani, Ender. Nu trebuie să te agiţi, ai aproape douăzeci şi doi de ani la dispoziţie să te pregăteşti pentru sosirea mea. De fapt, vom fi mai mulţi, cred că vreo treizeci. Vom

călători în cîteva salturi, dintre care primele în cu totul altă direcție, ca să nu afle nimeni că ne îndreptăm spre Lusitania.

„Va veni încoace. Peste treizeci de ani. Voi fi mai bătrîn decît e ea acum. Va veni. Atunci voi avea și eu o familie. Copiii Novinhei și ai mei, dacă-i vom avea, toți mari, ca ai lui Valentine."

Și apoi, gîndindu-se la Novinha, își aminti de Miro și de ceea ce sugerase Olahdo cu cîteva zile în urmă, atunci cînd găsiseră locul de cuib pentru Matcă.

– Te-ar deranja cumva dacă trimit pe cineva să te întîmpine? întrebă Ender.

– Să ne aștepte? În adîncul spațiului? Nu, nu trimite pe nimeni, Ender... e un sacrificiu prea mare să facă atîta drum cînd computerele ne pot conduce foarte bine...

– N-o fac doar de dragul tău. E vorba de unul dintre xenologi. Aș vrea să-l cunoști. A suferit un accident grav. Are leziuni cerebrale; ca o paralizie. După cum susține o persoană în părerile căreia am toată încrederea, el e... cel mai inteligent om de pe Lusitania, dar nimic nu-l mai leagă de viața noastră de aici. Vom avea totuși nevoie de el mai tîrziu. Cînd vei sosi tu. Val, e un băiat de treabă. Ar putea transforma ultima voastră săptămînă de călătorie într-o adevărată lecție din care puteți afla multe lucruri folositoare.

– Prietena ta ne poate furniza informații pentru o asemenea întîlnire în spațiu? Sîntem noi buni navigatori, dar numai pe mare.

– La plecare, Jane va introduce în computerele navei voastre toate informațiile necesare rutei de zbor.

– Ender, pentru tine vor trece treizeci de ani, dar pentru mine... peste cîteva săptămîni ne vom revedea.

Începu să plîngă.

– Poate vin cu Miro să te întîmpin.

– Nici să nu te gîndeşti! exclamă ea. Vreau să fii cît se poate de bătrîn şi de smochinit cînd sosesc. N-aş suporta întîlnirea cu tînărul de treizeci de ani pe care-l văd acum pe terminal.

– Treizeci şi cinci!

– Să fii acolo cînd ajung! îi ceru ea.

– Bine, încuviinţă el. În ceea ce-l priveşte pe Miro, băiatul pe care ţi-l trimit, să-l socoteşti fiul meu.

Valentine clătină solemn din cap.

– Trăim vremuri de restrişte, Ender. Aş vrea să-l avem pe Peter de partea noastră.

– Eu nu. Dacă ar conduce *el* mică noastră revoltă, ar termina ca Hegemon al celor O Sută de Lumi, iar eu nu vreau decît să fim lăsaţi în pace.

– S-ar putea să nu obţii una fără cealaltă, dar pe tema asta o să mai avem prilejul să ne certăm. La revedere, scumpul meu frate!

Ender nu-i răspunse. O privi lung pînă cînd ea zîmbi stîngaci şi întrerupse legătura.

Ender nu se văzu nevoit să-l roage pe Miro să plece. Jane îi spusese deja totul.

– Demostene e sora ta? întrebă Miro confuz, dar Ender se obişnuise cu felul lui de a vorbi. I se părea că exprimarea lui se mai îmbunătăţise. Oricum, nu-i era greu să-l înţeleagă.

– Sîntem o familie dotată. Sper să-ţi placă Valentine.

– Sper să mă placă şi ea pe mine.

Miro zîmbi, dar părea temător.

– Am rugat-o să te considere fiul meu.

– Ştiu. Şi continuă aproape sfidător: Am asistat la discuţie.

Ender simţi că i se strînge inima.

– Trebuia să te întreb. Dar ştii bine că ai fi acceptat, auzi în ureche vocea lui Jane.

Nu amestecul în problemele lui personale îl mîhnea, ci faptul că Jane se apropiase atît de mult de Miro. „Obișnuiește-te cu situația asta!", își spuse în gînd. „Acum îi poartă lui de grijă."

– O să ne lipsești!

– Deja le lipsesc celor care-mi vor duce dorul, spuse Miro, fiindcă mă consideră mort.

– Avem nevoie de tine viu.

– La întoarcere voi avea tot nouăsprezece ani. Și aceleași leziuni pe creier.

– Vei fi tot Miro cel de-acum, un tînăr strălucit, iubit, demn de încredere. Pentru tine am distrus gardul. Nu pentru o cauză măreață, ci pentru tine. Să nu ne înșeli așteptările!

Miro surîse, dar Ender nu reuși să-și dea seama dacă strîmbătura de pe chipul lui se datora paraliziei sau era un zîmbet amar și răutăcios.

– Spune-mi ceva, îl rugă Miro.

– Dacă nu-ți răspund, are s-o facă ea în locul meu.

– Nu e greu. Vreau doar să știu de ce au murit Pipo și Libo. Pentru ce i-au onorat purcelușii.

Ender văzu dincolo de cuvinte: înțelese de ce ținea Miro atît de mult să găsească un răspuns. Aflase că era fiul lui Libo doar cu cîteva ore înainte de a sări gardul și de a-și rata viitorul. Pipo, Libo, apoi Miro; tatăl, fiul și nepotul, cei trei xenologi care își dăduseră viața pentru purceluși. Băiatul știa că doar înțelegînd de ce muriseră strămoșii lui putea să dea un sens propriului sacrificiu.

Ar fi fost o nenorocire dacă Miro, aflînd adevărul, ar fi tras concluzia că nici un sacrificiu nu are sens. De aceea Ender îi răspunse printr-o întrebare.

– Nu știi de ce?

Miro rosti cuvintele rar și atent, astfel ca Ender să-i poată înțelege pronunția chinuită.

– Știu, purcelușii erau convinși că le fac o onoare. Mai știu și că în locul lor puteau muri Mandachuva și Mîncătorul-de-Frunze. În cazul lui Libo, cunosc chiar și motivul. S-a întîmplat după obținerea primei recolte de știr și aveau mîncare din belșug. Își arătau astfel recunoștința. În schimb, nu înțeleg de ce n-au făcut-o mai devreme. De exemplu, cînd i-am învățat să folosească rădăcina de merdona sau cînd le-am arătat cum să-și facă oale și arcuri cu săgeți.

– Adevărul? insistă Ender.

Miro pricepu din tonul lui Ender că nu-i va fi ușor să privească adevărul drept în față.

– Da, spuse el.

– Nici Pipo și nici Libo nu meritau onoarea. Soțiile nu răsplăteau pe nimeni pentru recolta de știr. Realitatea e că Mîncătorul-de-Frunze le convinsese să permită conceperea unei generații noi, cu toate că, după ce părăseau copacul-mamă, nu exista suficientă hrană pentru ei. Și-a asumat un risc imens: dacă s-ar fi înșelat, generația aceea de pui ar fi murit. Libo le-a adus recolta, dar Mîncătorul-de-Frunze a fost acela care a declanșat creșterea numerică a populației și nevoia de hrană.

Miro dădu aprobator din cap:

– Și Pipo?

– Pipo le-a dezvăluit purcelușilor descoperirea lui. Descolada, care îi ucidea pe oameni, făcea parte din fiziologia lor normală, iar organismul lor folosea transformările care pe noi ne ucideau. Mandachuva le-a spus soțiilor că oamenii nu sînt atotputernici, asemenea zeilor, iar în anumite privințe sînt chiar mai slabi decît Micuții. Le-a mai spus că puterea oamenilor nu se datora unor elemente inerente – talie, dimensiunea creierului, limbajului – ci mai curînd întîmplării că beneficiau de

cîteva mii de ani de învățătură în plus. Dacă puteau să dobîndească toate cunoștințele noastre, atunci noi, oamenii, n-am mai avea putere asupra lor. Trebuia recompensată descoperirea lui Mandachuva – faptul că, potențial, purcelușii erau egali cu ființele umane – nu informația dată de Pipo, care i-a ajutat să înțeleagă.

– Deci amîndoi...

– Purcelușii n-au vrut să-i ucidă nici pe Pipo, nici pe Libo. În ambele cazuri, izbînda a revenit unui *pequenino*. Pipo și Libo au murit pur și simplu fiindcă nu au fost în stare să ridice cuțitul și să ucidă un prieten.

Miro trebuie să fi sesizat durerea lui Ender, în ciuda eforturilor lui de a și-o ascunde. Și Miro răspunse amărăciunii lui Ender:

– Tu, tu ești capabil să ucizi pe oricine!

– E o calitate cu care m-am născut, acceptă Ender.

– L-ai ucis pe Uman fiindcă știai că altfel va trăi o viață nouă, mai bună, spuse Miro.

– Da, recunoscu Ender.

– Și pe mine.

– Da. Trimițîndu-te în spațiu, mă simt ca un criminal.

– Dar voi trăi și eu o viață nouă și mai bună?

– Nu știu. Te miști deja ceva mai bine decît un coapc.

Miro pufni în rîs.

– Deci, pentru că pot umbla, am măcar un avantaj comparativ cu Uman, adevărat? Nu trebuie să mă loviți cu bățul ca să vorbesc. Pe chipul lui Miro apăru apoi o expresie de tristețe. Cu diferența că *el* poate avea o mie de copii.

– S-ar putea să te înșeli dacă-ți închipui că toată viața o să rămîi necăsătorit.

– Sper să fie așa cum zici, spuse Miro fără convingere. Apoi, după o lungă tăcere, întrebă: Vorbitorule...?

– Spune-mi Săvîrșitor!

– Săvîrşitorule, înseamnă că Pipo şi Libo au murit zadarnic? Ender înţelese adevărata întrebare: „Suferinţa mea a fost inutilă?"

– Există motive ale morţii mult mai absurde decît acela că nu suporţi ideea de a ucide.

– Dar dacă e vorba de cineva care nu poate nici să ucidă, nici să moară, dar nici să trăiască?

– Nu te amăgi! Într-o bună zi vei fi în stare de toate trei.

În dimineaţa următoare, Miro plecă. Plînseră cu toţii la despărţire. În săptămînile care urmară, Novinhei îi veni greu să stea acasă, căci absenţa lui Miro devenise prea apăsătoare şi dureroasă. Chiar dacă, sfătuită de Ender, încuviinţase din toată inima plecarea lui Miro, i se părea de nesuportat să-şi piardă copilul. Ender început să se întrebe dacă şi părinţii lui simţiseră o durere asemănătoare cînd fusese luat de lîngă ei şi dus departe. Bănuia că nu. Dar nici nu speraseră că se va întoarce. Acum el însuşi iubea copiii altui bărbat mai mult decît îi iubiseră propriii părinţi. Se simţea răzbunat pentru nepăsarea căreia îi căzuse victimă în copilărie. La trei mii de ani distanţă, le va da o lecţie privind modul în care trebuie să se comporte un tată. Episcopul Peregrino îi cunună pe Ender şi pe Novinha în biroul său.

În schimb, înaintea căsătoriei avu parte de două zile de triumf. În prima zi, Ela, Ouanda şi Novinha îi dăruiră rezultatele ipotezelor şi al cercetărilor întreprinse de ele: ciclul complet de viaţă şi structrua comunităţii *pequenino,* masculi şi femele, precum şi o reconstituire plauzibilă a societăţii lor înainte ca Descolada să-i fi legat pe vecie de copacii care pînă atunci nu constituiseră decît un element al mediului. Iar Ender reuşi să înţeleagă pînă la capăt cine erau purceluşii

și mai ales cineva fusese Uman înainte de a trece în viața scăldată de lumină.

Trăi o săptămînă printre purceluși și, în timpul acesta scrise „Viața lui Uman". Mandachuva și Mîncătorul-de-Frunze o citiră cu atenție și o discutară cu el; el revizui și remodelă textul, apoi îl definitivă. În ziua aceea îi invită pe toți cei care lucrau împreună cu purcelușii – întreaga familie Ribeira, Ouanda și surorile ei, numeroși muncitori care le aduseseră purcelușilor miracolele tehnologiei, călugării eruditi ai Ordinului Copiii Minții, episcopul Peregrino, primarul Boquinha – și le citi cartea. Nu era mare. Îi trebui doar o oră. Se strînseră pe deal, la umbra lui Rădăcină, care îi apăra acum de razele soarelui, aproape de locul unde copacul lui Uman, nu mai înalt de trei metri, se ridica spre lumină.

– Vorbitorule, recunoscu episcopul, aproape că m-ai convins să devin umanist.

Alții, mai puțin școliți, nu găsiră cuvintele potrivite, nici pe loc, nici mai tîrziu. Dar tot așa cum cititorii primei sale cărți îi înțeleseseră pe gîndaci, din ziua aceea aflară cu toții cine erau purcelușii și pricepură că – în ciuda oricăror dezbinări și suspiciuni – își căutaseră neîncetat măreția.

– De aceea te-am chemat aici, îi explică Novinha. Am visat cîndva că voi scrie cartea aceasta. Dar trebuie s-o scrii tu.

– Am jucat un rol mai important în povestea asta decît mi-am propus, spuse Ender. Dar tu, Ivanova, ți-ai împlinit visul. Munca ta a dat naștere acestei cărți, iar tu și copiii tăi m-ați făcut să mă simt întreg. Altfel n-aș fi fost în stare s-o scriu.

– O semnă, la fel ca pe celelalte, cu numele de Vorbitor în numele Morților.

Jane luă cartea și o transmsie prin ansiblu la distanțe de ani-lumină, către toate cele O Sută de Lumi.

O dată cu ea transmise textul acordului şi imaginile filmate de Olhado la semnarea şi la trecerea lui Uman spre lumina deplină. Distribui cartea în nenumărate locuri pe fiecare planetă, mai ales unor oameni care aproape sigur aveau s-o citească şi s-o înţeleagă. Exempalele au fost expediate sub formă de mesaje de la un computer la altul; pînă să afle Congresul despre ce era vorba, mesajele se răspîndiseră atît de mult încît difuzarea nu mai putea fi interzisă.

Congresul încercă, în schimb, să discrediteze cartea, declarînd-o un fals. Imaginile fură etichetate drept o simulare grosolană. Analiza textului evidenţiase că era imposibil ca această carte să fi fost scrisă de acelaşi autor ca celelalte două. Documentele referitoare la utilizarea ansiblului dezvăluiau că ea nu putea veni din Lusitania, care tăiase toate legăturile cu celelalte lumi. Unii crezură, dar majoritatea nu se sinchiseau. Pe mulţi dintre cei care făcuseră efortul de a citi „Viaţa lui Uman" nu-i lăsa inima să-i recunoască pe purceluşi drept rameni.

Unii îi acceptară pe purceluşi şi, citind şi acuzaţia pe care o scrisese Demostene cu cîteva luni în urmă, începură să numească flota care se îndrepta deja spre Lusitania drept „Al Doilea Xenocid". Dar pe cele O Sută de Lumi nu existau atîtea închisori în care să încapă toţi cei care-o botezaseră astfel. Congresul Stelar socotise că războiul va începe cînd navele aveau să ajungă în apropierea Lusitaniei, adică peste treizeci sau patruzeci de ani. Acum era evident că el începuse deja şi că înfruntarea va fi teribilă. Mulţi credeau cele scrise de Vorbitorul în Numele Morţilor şi tot mai mulţi erau dispuşi să-i considere rameni pe purceluşi şi ucigaşi pe cei care le doreau moartea.

Apoi, într-o toamnă, Ender luă gogoaşa grijuliu înfăşurată şi, împreună cu Novinha, Olhado, Quim şi Ela,

zbură mulți kilometri pe deasupra întinderilor de capim, pînă ajunse la dealul de lîngă rîu. Margaretele înfloriseră năvalnic; aici iarna avea să se dovedească blîndă, iar Matca va fi ferită de Descolada.

Cu băgare de seamă, Ender duse Matca spre malul rîului și o așeză în grota pe care o pregătise împreună cu Olhado. La intrare, puseră cadavrul unei cabra proaspăt ucise.

După aceea, Olhado îi conduse înapoi. Săvîrșitorul plînse, cuprins de extazul și de nestăpînit pe care Matca i-l gravă în minte, fiindcă bucuria ei era mult prea puternică pentru ca vreo ființă umană să-i reziste. Novinha îl îmbrățișă, Quim se rugă în tăcere, iar Ela fredonă un vechi cîntec popular săltăreț, care-și avea originea în ținuturile deluroase din Minas Geráis, printre băștinașii caipira și mineiros din bătrîna Brazilie. Se afla într-un loc tihnit și prielnic, mai fericit decît visase Ender pe coridoarele sterile ale Școlii de Luptă, pe vremea cînd era un copil și se lupta pentru supraviețuire.

– Acum pot să mor! mărturisi el. Mi-am încheiat munca de o viață.

– Și eu, spuse Novinha, dar cred că abia acum a sosit momentul să luăm viața de la capăt.

În aerul jilav și răcoros al grotei din apropierea rîului, mandibulele puternice sfîșiară gogoașa; zbătîndu-se, din ea ieși un corp moale și scheletic. Aripile se desfăcură încetul cu încetul și se uscară la soare. Ființa se tîrî cu greu pînă la marginea apei, ca să soarbă putere în trupul stafidit. Ciuguli din carnea de cabra. Ouăle neeclozate pe care le purta în măruntaie cereau să fie eliberate. Le depuse pe primele pe corpul cabrei, apoi mîncă din margaretele de alături, încercînd să simtă schimbările care să-i dea certitudinea că, în sfîrșit, înviase.

Căldura blîndă a razelor de soare, vibrația ușoară a aripilor în adierea vîntului, răcoarea apei sub picioare, ouăle înfierbîntîndu-se și crescînd în carnea cabrei însemnau viața îndelung așteptată, iar acum Matca putea fi sigură că va fi nu ultima, ci prima din neamul ei.

Cuprins

Introducere 7
Prolog 29
1. PIPO 31
2. TRONDHEIM 70
3. LIBO 82
4. ENDER 101
5. VALENTINE 120
6. OLHADO 137
7. CASA RIBEIRA 168
8. DONA IVANOVA 187
9. DEFECT CONGENITAL 201
10. COPIII MINŢII 224
11. JANE 249
12. FIŞIERELE 265
13. ELA 284
14. RENEGAŢII 310
15. MĂRTURISIREA 343
16. GARDUL 382
17. SOŢIILE 425
18. MATCA 447